«ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Науково-дослідна частина
Наукове товариство студентів,
аспірантів, докторантів і молодих вчених

ЗБІРНИК

наукових праць студентів,
аспірантів і молодих вчених

«МОЛОДА НАУКА-2017»

Том І

«Історичні науки»
«Юридичні науки»
«Менеджмент та логістика»
«Філософія та релігія»
«Психологія»
«Педагогічні науки»
«Гендерні дослідження»
«Фізичні науки»

Запоріжжя
2017

УДК: 001 (06)
М 754

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Фролов М.О. – ректор ЗНУ
Васильчук Г.М. – проректор з наукової роботи
Меняйло В.І. – начальник НДЧ
Багрійчук О.С. – заст. декана з наукової роботи фізичного фак-ту
Безрукова О.А. – заст. декана з наукової роботи фак-ту соціології та управління
Воробйова М.В. – заст. декана з наукової роботи фак-ту іноземної філології
Ігнатуша О.М. – заст. декана з наукової роботи історичного фак-ту
Караулова С.І. – заст. декана з наукової роботи фак-ту фізичного виховання
Копійка В.В. – заст. декана з наукової роботи біологічного фак-ту
Кусакова Ю.О. – заст. декана з наукової роботи економічного фак-ту
Леонтьєва В.В. – заст. декана з наукової роботи математичного фак-ту
Лобанова Ю.Ю. – провідний фахівець відділу НДЧ
Лютіков П.С. – заст. декана з наукової роботи юридичного фак-ту
Макарова Т.М. – заст. декана з наукової роботи Криворізького фак-ту
Мацегора І.Л. – заст. декана з наукової роботи філологічного фак-ту
Носик М.О. –заст. директора Економіко-правничого коледжу з наукової роботи
Олійник О.М. – заст. декана з наукової роботи фак-ту менеджменту
Пирогова К.М. **–** голова НТСАДМВ ЗНУ, заступник декана з наукової роботи фак-ту журналістики
Ткалич М.Г. **–** заст. декана з наукової роботи фак-ту СПП

Збірник укладено за результатами X університетської науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених «Молода наука-2017», що проходила 12-14 квітня 2017 року.

Автори публікацій несуть відповідальність за достовірність фактичних даних, чіткість викладу тексту, цитування, а також мовно-стилістичний рівень написання матеріалів.

Збірник наукових праць студентів, аспірантів і молодих вчених «Молода наука-2017» : у 4 т. / Запорізький національний університет. – Запоріжжя : ЗНУ, 2017. – Т.1. – 384 с.

УДК: 001 (06)
М 754

©Запорізький національний університет, 2017
©Автори публікацій, 2017

СЕКЦІЯ «ІСТОРИЧНІ НАУКИ»

Андрієвська Валерія
студентка 3 курсу історичного фак-ту
Наук. кер.: к.і.н., доц. Грушева Т.В.

АКТ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ 1941 р. ТА ЙОГО ІСТОРИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ

Прояви української державності та державотворення завжди будуть актуальною темою наукового дослідження. Особливо важливими такі дослідження стали сьогодні на фоні боротьби України за свою незалежність, коли пропаганда російських ЗМІ стверджує, що українці ніколи не існували як окрема нація і завжди прагнули бути частиною Росії та належати до російського етносу. Саме такі діяння дозволяють нам аналізувати, що рухало, спонукало тогочасних політичних діячів та народні маси і як це в подальшому вплинуло на те, що ми маємо сьогодні – Незалежну Україну. В цьому і полягає актуальність даної статті.

Вивченням діяльності організацій ОУН-УПА займалися такі вчені як І. Патриляк [1], В. В'ятрович [2], Я. Дашкевич [3], А. Кентій [4], О. Гогун [5], Т. Альберда [6], М. Коваль [7] та ін. Не оминали увагою дану тему і учасники визвольного руху, які описували події як безпосередні учасники, зокрема М. Лебідь [8] та ін. Сам текст акту з поясненням і коментарями, а також інші документи, що дозволяють нам прослідкувати реакцію німецької та радянської сторін на дану подію вміщені збірниках «ОУН в 1941 році» [1] та «Українське державотворення. Акт 30 червня 1941. Збірник документів і матеріалів» [3].

22 червня 1941 р. Німеччина оголошує війну Радянському Союзу. На той час на теренах Західної України діє активна мережа ОУН, що вбачає в Німеччині шанс на визволення України з під влади Радянського Союзу та створення незалежної Української держави. Це яскраво засвідчує нам наступний уривок з інструкції: «Війна між Москвою та іншими державами – це для нас тільки хороша ситуація для збройного вибуху проти Москви та відновлення Української Держави власними силами українського народу…» [5, с.62]. Отже, на думку діячів ОУН, напад Німеччини був прекрасним шансом, для відновлення Української Держави за допомогою німців.

Тому ОУНівці не стали гаяти часу. 30 червня вранці до Львова прибувають частини Вермахту. Цього ж дня у місто входить батальйон «Нахтігаль» під командуванням Р. Шухевича. Пізніше прибуває похідна група з 15 чоловік на чолі з Ярославом Стецьком. Скликаються Національні збори в яких приймають участь в основному представники інтелігенції. Отримавши благословення митрополита Андрея Шептицького, що відряджає на збори свого представника – Йосипа Сліпого і «накидавши» текст промови, Ярослав Стецько розпочинає Національні збори.

30 червня 1941 р. у Львові ОУН (Б) проголошує «Акт відновлення Української Держави», що засвідчує наступне: «1. Волею українського народу, Організація Українських Націоналістів під проводом Степана Бандери проголошує відновлення Української Держави, за яку поклали свої голови цілі покоління найкращих синів України. Організація Українських Націоналістів, яка під проводом її Творця й Вождя Евгена Коновальця вела в останніх десятиліттях кровавого московсько-большевицького поневолення завзяту боротьбу за свободу, взиває ввесь український нарід не скласти зброї так довго, доки на всіх українських землях не буде створена Українська Суверенна Держава. Суверенна Українська Влада запевнить українському народові лад і порядок, всесторонній розвиток усіх його сил та заспокоєння всіх його потреб. 2. На західних землях України твориться Українська Влада, яка підпорядкується Українському Національному Урядові, що створиться у столиці України – Києві з волі українського народу. 3. Відновлена Українська Держава буде тісно співдіяти з Націонал-Соціалістичною Велико-Німеччиною, що під проводом Адольфа Гітлера творить новий лад в Європі й світі та допомагає українському народові визволитися з-під московської

окупації. Українська Національна Революційна Армія, що твориться ме на українській землі, боротисьме дальше спільно з союзною німецькою армією проти московської окупації за Суверенну Соборну Українську Державу і новий лад у цілому світі. Хай живе Суверенна Соборна Українська Держава, хай живе Організація Українських Націоналістів, хай живе Провідник Організації Українських Націоналістів Степан Бандера!»[1] [3, с.123].

Реакція німців не змусила себе чекати. Яскраво про це нам свідчить особистий наказ Гітлера: «Айнзацкомандо С/5 СБ і СД. – О. У. 25 листопада 1941. – Команда – Денний Наказ ч. 12432/41. Г. Р. С. До станиць: Київ, Дніпропетровськ, Миколаїв, Рівне, Житомир, Вінниця. Відносно: Організація Бандери. Стверджено поза всяким сумнівом, що організація Бандери приготовляє повстання в Райхскомісаріаті (України) з метою встановлення самостійної української держави. Всі члени Організації Бандери мають бути негайно заарештовані і після строгих допитів зліквідовані в таємниці під претекстом грабежів» [6].

Отже, в плани німецького командування не входило створення Української Держави і акт викликав негативну реакцію німецького керівництва. Подальші події лише підтверджують це: 5 липня 1941 р. німці заарештовують С. Бандеру, Я. Стецька та ще 300 учасників ОУН, 15 з них було розстріляно. Як наголошує М. Коваль: «Після того, як ОУН зробила досить таки незграбну спробу відновити 30 червня 1941 р. під егідою нацистської Німеччини незалежність України, проголошену ще в 1918 р., стало остаточно ясно, що гітлеризм є непримиренним ворогом українського народу, і виношує щодо нього суто імперіалістичні заміри. Це спричинило гостру кризу у відносинах Організації українських націоналістів з німецькими окупаційними властями [7, с. 95]». Так, реакція німецької влади на Акт Відновлення Української Держави породила збройні суперечки між ОУН та німецькою окупаційною адміністрацією.

Незважаючи на те, що сама Українська Держава проіснувала не більше місяця, цей акт мав величезні наслідки в історичному розвитку України.

Вчений Я. Дашкевич так пояснює історичне значення цієї події: «Акт відновлення Української Держави, проголошений 30 червня 1941 р. у Львові, – важлива історична подія в житті нашого народу. Розглядаючи докладніше його значення для тогочасного періоду національно-визвольної боротьби в Україні, приходимо до безсумнівного висновку про те, що проголошення відновлення Української Держави: 1) було логічним завершенням багаторічного етапу визвольних змагань українського народу 20-х – початку 40-х років XX ст.; 2) продемонструвало волевиявлення українського народу до самостійного державного життя, що яскраво виявилось в утворенні органів української влади на всіх рівнях; 3) відродило державницькі традиції українського народу» [3, с.18].

На нашу думку, даний Акт на час його проголошення мав наступні значення: 1) активізував створення збройної мережі Української Повстанської Армії – УПА, що у подальшому розпочала збройну боротьбу проти німецьких окупантів і московської влади; 2) продемонстрував тогочасним європейським державам прагнення українців до створення власної держави. Реакція німецької окупаційної влади на крок до самостійності Української держави засвідчила загарбницькі плани німців щодо території України та її населення.

Історичне значення цього документу є символічним. Він показує нам, що, незважаючи на окупацію України Радянським Союзом та його політику знищення населення та денаціоналізації, державницькі прагнення українців у надзвичайно скрутні часи Другої Світової війни не зникли, а лише посилилися з новою силою, що покаже подальша боротьба мережі ОУН-УПА проти нацистської Німеччини та Радянського Союзу.

Література

1. ОУН в 1941 році. Документи в 2-х ч. – Ч. 1 / Упоряд. О. Веселова, О. Лисенко, І. Патриляк. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2006. – 336 с.
2. Українська повстанська армія. Історія нескорених / під ред. В. В'ятровича. – Львів : Центр дослідження визвольного руху, 2007. – 352 с.

[1] Орфографія документу збережена.

3. Українське державотворення. Акт 30 червня 1941. Збірник документів і матеріалів / Упоряд. Орест Дзюбан. – Київ-Львів : Піраміда, 2001. – 609 с.
4. Кентій А. Нариси історії Організації українських націоналістів в 1941-1942 рр. / А. Кентій. – К. : Ін-т історії України НАН України, 1999. – 201 с.
5. Гогун А. Между Гитлером и Сталиным. Украинские повстанцы / Александр Гогун. – СПБ : Нева, 2004. – 416 с.
6. Альберда Т. Акт відновлення української державності 30 червня 1941 року: спроба об'єктивної оцінки [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://h.ua/story/358889/.
7. Лебідь М. Українська Повстанська Армія, її ґенеза, ріст і дії у визвольній боротьбі українського народу за Українську Самостійну Соборну Державу. Ч.1. Німецька окупація України. – Дрогобич, 1993. – 172 с.
8. Коваль М.В. ОУН-УПА: між «третім рейхом» і сталінським тоталітаризмом / М.В. Коваль // Укр. іст. журнал. – 1994. – № 2-3. – С. 94-102.

Глушко Юлія
аспірант 1 року навчання історичного фак-ту
Наук. кер.: к.і.н., доц. Грушева Т.В.

ЄВРОПЕЙСЬКА МОДА ПОЧАТКУ XX ст. ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

XX століття стало для Європи століттям потрясінь. І справа не лише у геополітичних змінах після двох світових воєн, але і в реформації людського життя та суспільної свідомості. Зміни, які відбулися на початку століття, назрівали давно, зачепили всі сфери людського життя та відбилися у соціальних відносинах. Лакмусовим папірцем цих змін стала мода.

Дослідники говорять про народження моди в сучасному її розумінні в період пізнього Середньовіччя – на початку епохи Відродження і пов'язують її з розвитком капіталізму [1, с.28]. В докапіталістичну епоху популярні тенденції в одязі носили скоріше характер традиції, аніж моди.

У значній мірі поява моди у сучасному розумінні та збільшення її впливу на громадськість переплітається зі становленням нового типу суспільства. Так, дослідник О. Гофман називає характерними рисами соціальних систем, в яких функціонує мода, наступні: динамічність, відкритість, надмірність, соціальну диференціацію та мобільність [2, с.124-125]. Згідно цієї характеристики, суспільства, в яких функціонує мода, можна назвати індустріальними.

Якщо відкинути моду як об'єкт вивчення власне культурології, філософії та мистецтва, то в історичному процесі вона виступає як елемент соціокультурної комунікації. Тобто мода є знаковою системою для передачі чи обміну інформацією між різними суб'єктами соціокультурної діяльності [3, с.42].

У розвитку європейської моди початку XX ст. умовно можна виділити три періоди [4, с.19], кожен з яких характеризувався відповідними соціальними змінами (головним чином, в положенні жінки, як найбільш активної поборниці своїх прав та головного носія модних тенденцій), що відбивалися у зміні форм костюма.

Перший період з 1900 р. по 1907 р. був продовженням XIX ст. У жіночій моді цього етапу відбилися ще міцні патріархальні традиції суспільства. Жінка повністю залежала від чоловіка, не мала права на розпорядження своїм майном, посагом, права на дітей в неї були значно менші, ніж у чоловіка. Тому жінки ставали візуальною окрасою шлюбу та свого чоловіка. У моді того часу були розкішні туалети з вишуканих суконь, оздоблених перами екзотичних птахів, коштовностями, тонкими мереживами. Багато декоровані спідниці суконь нагадували дзвін, форма рукава «буф» візуально збільшувала плечі, що разом з випуклим ліфом утворювали «S»-силует.

Другий період 1908–1914 рр. відобразив в собі актуальні політичні проблеми та соціальні рухи, боротьбу жінок за рівноправ'я. Так, виступи емансипаток призвели до того,

що одяг став більш вільним та простим: зникли об'ємні спідниці та рукави, чоботи замінили на легкі туфлі. У цей же час трапилась революція у жіночій нижній білизні – зник корсет. Цьому сприяла мода на східні та античні мотиви в одязі, переливчасті тканини, м'які лінії та акцент на природному жіночому силуеті [4, с.91]. Відмова від корсету носила також і соціально-психологічний відбиток: звільняючись від тиску на груди та черевну порожнину, жінки почували себе більш вільно та розкуто.

Третій період 1915–1929 рр. суттєво вплинув на зовнішній вигляд жінок. Перша світова війна значно вплинула на положення жінки: змінилася її соціальна роль. Тепер жінка мала працювати, аби утримувати себе та свою сім'ю, мала сама нести за себе відповідальність. Зміни в моді воєнного часу були викликані нагальною потребою: одяг мав бути зручним. Освоївши чоловічі професії, жінки одягли сорочки, картузи, жакети, широкі спідниці, високі чоботи.

Закономірно, що після закінчення війни жіноцтво повернулося до моди довоєнних років: спідниці стали довшими та вужчими, сукні та пальта рясніли оборками, пелеринами, басками, силует набув форми бочки. Але не дивлячись на це, простоту, що вторглася до моди, вже неможливо було зупинити. Так, в середині 1920-х рр. з'являються сукні-сорочки, широкі пояси, короткі рукави [4, с.123]. Одяг увібрав у себе соціальний досвід жінок, і тепер мав відповідати їх суспільному становищу.

Разом із цим, візуальним відображенням у моді 20-х років XX ст. апогею зрівняння жінок у правах з чоловіками став популярний стиль a la garçonne (від фр. «хлопчик») [4, с.149]. Жінки остаточно звільнились з-під влади чоловіків та зрівнялись з ними у багатьох сферах життя: отримали виборче право, свободу у виборі професії і часткову свободу в сексуальному житті. Це відразу ж відбилося на зовнішньому вигляді жінки, зразком для якого став чоловічий одяг. Так, у моду ввійшли двобортні костюми, светри, манжети, накладні кармани. Силует суконь спростився, зникло оздоблення, лінія талії змістилася нижче поясу. Жінки коротко стригли волосся і часто палили: сигарета на довгому мундштуці стала символом розкутості та свободи.

Отже, на початку XX століття мода виступала дзеркалом суспільного життя: всі соціальні зміни неодмінно відображалися в ній. Пройшовши в перші два десятиліття три періоди змін становища жінки в європейському світі, мода абсорбувала головні їх досягнення: свободу, простоту та незалежність.

Література

1. Свендсен Л. Философия моды / Л. Свендсен ; пер. с норв. А. Шипунова. – М. : Прогресс-Традиция, 2007. – 256 с.
2. Гофман А. Б. Мода и обычай / А. Б. Гофман // Рубеж (альманах социальных исследований). – 1992. – № 3. – С. 123-142.
3. Кознова Н. П. Массовая мода как одна из форм символической социальной реальности / Н. П. Кознова // Вестник Челябинского государственного университета. Вып. 13 (304). – Челябинск : Челябинский гос. ун-т, 2013. – С. 41-43.
4. Дзеконьска-Козловска А. Женская мода XX века: / А. Дзеконьска-Козловска ; пер. с пол. О. Пустовалова. – М. : Легкая индустрия, 1977. – 295 с.

Горелик Марія
студентка 5 курсу історичного фак-ту
Наук. кер.: к.і.н., доц. Єльников М.В.

ІСТОРІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЄВРЕЙСЬКОЇ ДІАСПОРИ У США

Історією єврейської громади у США займаються як зарубіжні дослідники, такі як Шмуель Етінгер («Історія єврейського народу. Розквіт єврейського центру в США») [11], Сало Віттмайєр Барон («Єврейська громада: її історія та структура в період Американської Революції») [1], Артур Горен («Американські євреї: етнічні кордони») [2, р.5-8], так і

дослідники з країн Східної Європи (країни колишнього СРСР) – В.І. Журавльова («Еврейская эмиграция из России в США на рубеже XIX и XX веков: образ «чужого» в сознании американцев») [4], Э.Л. Нитобург («Евреи в Америке на исходе XX века») [8, с.41-42], Г.М. Прайс («Русские евреи в Америке: Очерки из истории жизни и быта русских евреев эмигрантов в Соединенных Штатах Северной Америки с 1881 по 1891») [10, с.12-14]. Тема особливостей діаспоризації (без цілковитої асиміляції) є актуальною, так як у країнах-лідерах серед іммігрантських потоків й сьогодні існують складнощі у міжконфесійних, міжетнічних та міжкультурних відносинах як з місцевим населенням, так і в самій діаспорі. Прикладом є особливості формування та консолідації (через подолання труднощів) єврейської громади у Сполучених Штатах Америки.

Єврейська етнічна громада США формувалась із кількох імміграційних груп, які репрезентували єврейські діаспори різних країн. За В.І. Журавльовою, виділяються три найбільших з них: іспано-португальська – з середини XVII до першої четверті XIX ст., німецька – 20 – 80-х рр. XIX ст. та східноєвропейська – 1881–1924 рр. [4, с.4-5]. Перша хвиля єврейської еміграції до Америки була іспанською. На початку XVII ст. стали прибувати німецькі євреї, але сефардські та ашкеназькі общини існували окремо, що послаблювало релігійний чинник. До 1730 р. в колоніях не було жодної синагоги [1, p.113].

З середини XIX ст. почалася інтенсивна еміграція до країни з Німеччини та Центральної Європи, яка була викликана посиленням реакції після поразки революцій 1848–1849 рр., а також загальним погіршенням економічної ситуації. Основну масу другої хвилі становили німецькі євреї. Чисельність американського єврейства з 4 тис. у 1820 р. зросла до 280 тис. осіб [5, с.54-55].

Структура єврейської імміграції почала змінюватися у 1870-х рр.: все більше євреїв приїжджали зі Східної та Центральної Європи, насамперед, із Російської імперії (включаючи Польщу). Найбільшого розмаху вона набула у період між 1880 р. та початком Першої світової війни. На динаміку цього процесу вплинули події періоду російських революцій 1905–1907 рр. та посилення репресивної політики урядів цих країн. У 1914 р. єврейське населення США становило вже 3 млн. осіб. Масовий виїзд євреїв з Російської імперії одержав назву «нової» еміграції [7, с.98-99].

На початку XX ст. темпи росту чисельності єврейського населення США, й без того достатньо високі, різко виросли: вже у 1915 р. у країні було приблизно 3,25 млн. осіб, у 1925 р. – 4,5 млн. осіб (близько 4% всього населення). У підсумку вже 1920 р. єврейська діаспора США стала найбільшою у світі, а Нью-Йорк став містом з найбільшим єврейським населенням світу – більш як півтора мільйони [8, с.41-42]. Реакція єврейської громади на імміграцію російських євреїв у 1881–1882 рр. була позитивною, але наступна, «нова» хвиля змінила її ставлення до нових груп переселенців. Американські євреї зайняли дуалістичну позицію у зв'язку з «новою» імміграцією: з одного боку вони витрачали значні кошти та створювали організації для надання допомоги переселенцям, з іншого боку – виказували стурбованість у зв'язку з ростом східноєвропейських іммігрантів. Причини занепокоєння крилися в етнічних, релігійних та соціальних відмінностях між представниками «старої» еміграції (головним чином, німецької), які пройшли значний період асиміляції, репрезентували середній клас, були прихильниками реформованого іудаїзму та вихідцями зі Східної Європи. Як правило, вихідцями з Російської імперії були малоосвічені містечкові бідняки з межі осілості. Вони не прагнули асиміляції, говорили на мові ідиш, селилися в гетто великих міст, створювали свої релігійні, соціальні та культурні організації. Крім того, вони були ортодоксами – значна частина притримувалася хасидизму [3, с.50-56.]. Так, на зламі XIX–XX ст. в країні виникли дві паралельні єврейські діаспори, контакти між якими стали налагоджуватися лише перед Першою світовою війною по мірі того, як покращувалося соціальне становище новоприбулих та зростало їх прагнення до американізації. Наступне

покоління іммігрантів, яке одержало американську освіту, все більше втягувалося в загальне життя країни. Поволі знижувався вплив ортодоксального іудаїзму [11, с.512-514.].

У 1935 р. Конгрес пом'якшив правила імміграції для німецьких євреїв і розпочалась четверта хвиля еміграції. Тільки у 1938–1941рр. до США приїхало 124 тис. євреїв – біженців із Німеччини та окупованих нею країн. Багато з них були вченими, науковцями, письменниками. Третя та четверта хвилі імміграції мали значний вплив на наукове та культурне життя США (серед іммігрантів було безліч майбутніх нобелівських лауреатів). На відміну від російської єврейської діаспори, громади США мали значно вищий ступінь інтеграції до соціально-економічного, культурного та політичного життя країни імміграції. Саме тут сформувалась течія реформістського юдаїзму, який не заперечував євреям отримувати світську освіту, займатись політичною діяльністю, тощо [9, с.4].

Наразі єврейська діаспора США налічує близько 8 млн. осіб (2,6% населення за статистичними даними 2012 р.). Це потужний культурний та релігійний центр, якій має вплив на економіко-соціальне та політичне життя всієї країни – від розквіту особливого «американського» різновиду сіонізму до створення політико-культурного форуму підтримки для євреїв усього світу [5, с.57-59]. Важливими чинниками такої консолідації євреїв в Америці стали геополітичні зміни в XX столітті (антисемітизм в Європі, політична боротьба за створення Держави Ізраїль, війна за Незалежність 1947–1949 рр., тощо).

Література

1. Baron S. W. The Jewish Community: Its History and Structure to the American Revolution / S. W. Baron– Philadelphia, 1942. – Vols. 1-3. – 175 p.
2. Goren A. A. The American Jews: Dimensions of Ethnicity / A. A. Goren. – Cambridge-London, 1982. – 116 p.
3. Гринь Л. В. Формирование религиозных институтов иммигрантов еврейского происхождения в США (середина XVII века – 1914 г.) / Л. В. Гринь // Вестник Томского государственного университета. История. – 2012. – № 3. – С. 50-56.
4. Журавлева В. И. Еврейская эмиграция из России в США на рубеже XIX и XX веков: образ «чужого» в сознании американцев / В. И. Журавлева // Новый исторический вестник. – 2001. – № 4. – С. 1-16.
5. Колобов О. А. Соединенные Штаты Америки и проблема Палестины / О. А. Колобков. – Н. Новгород : Из-во Нижегород. ун-та, 1993. – 225 с.
6. Коннер В. В. США и проблема Палестины после окончания Первой мировой войны (1918–1925) / В. В Коннер // Культура народов Причорноморья. – 2001. – № 26. – С. 100-102.
7. Лактер В. История сионизма / В. Лакер. – М.: Крон Пресс, 2000. – 841 с.
8. Нитобург Э. Л. Евреи в Америке на исходе XX века / Э. Л. Нитобург. – М. : Чоро, 1996. – 128 с.
9. Носач О. В. Просионистские тенденции в дипломатии США (1945–1946 гг.) / О. В. Носач // Известия высших учебных заведений. Поволжский регион. Гуманитарные науки. – 2009. – № 3 (11). – С. 3-12.
10. Прайс Г. М. Русские евреи в Америке: Очерки из истории жизни и быта русских евреев эмигрантов в Соединенных Штатах Северной Америки с 1881 по 1891 / Г. М. Прайс. – СПб., 1893. – 122 с.
11. Эттингер Ш. История еврейского народа. Расцвет еврейского центра в США; евреи западноевропейских стран после Первой мировой войны / Ш. Эттингер. – М. : Иерусалим, 2002. – 688 с.

Гретченко Анастасія
аспірант 1 року навчання історичного фак-ту
Наук. кер.: д.і.н., проф. Ігнатуша О.М.

ПРОВІДНИК СВОГО НАРОДУ: ПАТРІАРХ ЙОСИФ СЛІПИЙ

«*…Батьки, християнська родина – це основа здорового суспільства, народу, нації. Це запорука їх росту і сили! І тому заповідаю вам: збережіть, а де її розхитано, оновіть в Українському народі справжню християнську родину, як незгасне вогнище життя і здоров'я Церкви та Народу!*»

Із «Заповіту» Йосифа Сліпого

Йосиф Сліпий – постать світового масштабу, духовний лідер нескореної Української греко-католицької церкви (УГКЦ), яку цілеспрямовано знищував радянський режим.

Він очолив церкву у найскладніший час жорстоких переслідувань та поділив її трагічну долю. Був репресований, 18 років поневірявся у таборах, здійснював підпільне служіння. У 1963 р. був звільнений зусиллями світової громадськості, за особистої участі папи Іоанна XXIII та президента США Джона Кеннеді, але змушений покинути Україну. На еміграції Йосиф Сліпий ще 20 років очолював боротьбу українських греко-католиків за легалізацію своєї церкви та надання їй статусу Патріархату.

Йосиф – чернече ім'я Романа Коберницького-Дичковського. Сліпий – родинне прізвисько. За переказом, його предка осліпили за участь у військовій боротьбі на підтримку гетьмана Івана Мазепи проти Петра І.

Майбутній Патріарх народився 17 лютого 1892 р. у с. Заздрість Теребовельського повіту у багатодітній родині. Батько – Іван Семенович Коберницький, мати – Анастасія Романівна з роду Дичковських. Він був вихований у родині з міцними християнськими традиціями. Багато і сумлінно навчався, постійно згадуючи батьківські слова про потребу молитви, скромності і послуху.

Пастирська діяльність Йосифа Сліпого розпочалась у роки Першої світової війни. Війна з її тяжкими соціальними наслідками, бурхливі політичні події не зламали юного священика. Він відстоював УГКЦ в умовах більшовицької окупації Західної України.

Після смерті митрополита Андрея Шептицького вся відповідальність за долю УГКЦ лягла на плечі Йосифа Сліпого – на той час вже архієпископа. У високий сан його висвятив 1939 р. сам Андрей Шептицький з правом наступництва митрополита, рятуючи церкву від «обезглавлення». Це був важкий період, коли на УГКЦ обрушилась вся міць радянської тоталітарної системи. У розпалі була боротьба за життя церкви. Комуністична влада не бажала миритись з церквою, котра була оплотом національних ідей, духу і спротиву. 1946 р. радянська партійна верхівка та спецслужби інспірували т. зв. Львівський собор, що проголосив ліквідацію УГКЦ та її приєднання до Російської Православної Церкви. Не всі священнослужителі і віруючі прийняли це рішення. Йосиф Сліпий став символом нескореності, пішовши на заслання і муки, відстоюючи право УГКЦ на життя. У той час церкві потрібен був лідер, герой, поводир. І ним став Йосиф Сліпий.

Він зміг пройти 18 років радянських таборів і не зломитись, не упасти духом і не покинути своєї віри та пастви. На нашу думку, таке стало можливим за великої сили духу архіпастиря.

У одному з листів із табору, митрополит писав до племінниці Марії Наконечної та монахині Меланії Куцини у Львові: «Тішуся дуже, що недуга проходить. Дай Боже, щоб вернуло повне здоровля. Якщо можна, то вишліть скоро посилку, так щоб вона прийшла ще до кінця року, і книжки: «Історію Церкви», «Наслідування Христа…» [2].

Авраам Шифрін, який був співкамерником Йосифа Сліпого, писав про нього: «Виглядав велично навіть у своїй арештантській одежі. Його поведінка змушувала навіть вартових солдатів ставитися до нього ввічливо… Перехворів на дизентерію, запалення легенів, обморозив ногу. Попри це щодня відправляв служби Божі. Замість вина, необхідного для причастя, використовував воду, настояну на родзинках, які отримував у передачах. Щоб уберегтися від «стукачів», у розмовах з іншими ув'язненими священиками переходив на латину» [1].

У тих реаліях Йосиф Сліпий продовжував виконувати свої пастирські обов'язки, був провідником українського народу. І на засланні, і згодом у діаспорі, він був послідовним захисником УГКЦ. Відстоював право на легальне існування церкви. Заявив усьому світові про її мучеництво і потребу набуття Українського Патріархату.

Після звільнення із заслання, вже у поважному віці і зовсім не здоровим, у 1963 р. він приїхав до Риму. Своєю активністю він спростовував думки тих, хто гадав, що його життя буде «доживанням віку» виснаженого, кволого старця.

Дух його був настільки сильним та настільки міцною була його віра, що він прожив у Римі ще 21 рік, при 4-х папах.

У 1965 р. Йосиф Сліпий отримав титул кардинала. Він постійно привертав увагу Ватикану своїми проектами на захист України та греко-католицької церкви, вимагав створення окремого Патріархату. Проте у питанні надання УГКЦ статусу Патріархату він не знайшов порозуміння зі Святим Престолом. Але залишився переконаним у тому, що утвердження Українського Патріархату відбудеться, сприяючи консолідації українського народу і християн усього світу.

Навіть пішов з життя кардинал Йосиф Сліпий не як звичайна, приземлена людина, а як святий провідник свого народу.

«Пізніше, після того, як ми поховали Блаженнішого в крипті Святої Софії, Мама, Марта, я і Ромко пішли назад до своєї кімнати вже на ніч спати. Блаженніший мав спесифічну кольоньську воду, яку він дуже любив на себе шприкати. Ми вже положилися спати, але ще трохи говорили і тихо стало. І я раптом почула в кімнаті запах тої кольонської води…», – зі спогадів Ірини Ясінської-Ґрейвз [2].

Таким чином, міцні основи християнського виховання, ґрунтовні науково-богословські знання, багатий життєвий досвід, здобутий у найтрагічніші для церкви часи, сформували і генерували у Йосифа Сліпого риси лідера, провідника свого народу, які він втілював у життя заради духовного звільнення, визволення українського народу та розвитку української церкви.

Література

1. Йосиф Сліпий ще за життя був святим [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gazeta1.com/statti/josyf-slipyj-shhe-za-zhyttya-buv-svyatym/
2. Під час круглого столу «Патріарх Йосиф Сліпий – знайомий і незнаний» своїми спогадами поділилася Ірина Ясінська-Ґрейвз [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ichistory.org.ua/blog/2017/02/21/iryna-yasins-ka-g-rejvz-podilylasya-spomynamy-pro-patriyarha-josyfa-slipogo/

Давиденко Тетяна
студентка 4 курсу історичного фак-ту
Наук. кер.: к.і.н., доц. Головко Ю.І.

ЖІНОЧІ ПРИКРАСИ В МУЗЕЙНИХ ЕКСПОЗИЦІЯХ ЯК ЧАСТИНА ТА КУЛЬТОВИЙ АТРИБУТ ОДЯГУ

Кожному народу притаманні неповторні ознаки, які віддзеркалюють, традиції, культуру, ментальність, духовні та, загалом, специфічні риси суспільства на певному етапі його становлення та розвитку, що найбільш колоритно проявляються в традиційному вбранні

народу. Одяг слугує відображенням індивідуальності кожного етносу, що формується протягом багатьох століть та з плином часу набуває усталених звичаїв [2, с.3].

У музейних експозиціях краєзнавчих та історичних культурно-освітніх закладах – музеях – особлива роль відводиться колекціонуванню та презентації одягу як історичного джерела та матеріальної пам'ятки народу. Він являє собою історичний об'єкт, культурний феномен, що надає інформацію про особливості життя та побуту населення певного етнічного регіону, дозволяє робити узагальненні висновки про соціальний стан населення, дає можливість побачити еволюцію декоративно-художніх промислів та ювелірної справи [1].

Серед історичних пам'яток сучасних музейних експозицій вирізняються прикраси як культові елементи жіночого оздоблення минулих поколінь, що були притаманні певному історичному періоду. З найдавніших часів люди мали звичку оздоблювати елементи вбрання, тіло, зачіски різними предметами, що узагальнювалися поняттям «прикраса» [3].

Оздоби, як і вбрання, є невід'ємним атрибутом музейної виставочної діяльності, що дають можливість сприймати їх як комплекс інформації, що несе в собі інформативні можливості про певні суспільно-економічні, релігійні, історико-культурні аспекти духовної та матеріальної культури.

Прикраси займають важливе місце в художньому оформленні українського народного жіночого вбрання, є обов'язковою складовою декоративного і композиційного завершення образу та повноцінного вигляду, виступають оздобленням, додатковим елементом костюму. Отже, однією з головних функцій жіночих прикрас у виставковій діяльності музею є створення завершеного вигляду композиції народного костюму та його оздоблення, а також задоволення естетичних вимог відвідувачів від споглядання цілісної експозиції [5].

Дуже часто в експозиції музею представлені різноманітні комплекти одягу, що показують особливості, специфічні риси певних етнічних груп населення, котрі проживають на різних історично-географічних територіях однієї країни. Демонстрація декількох моделей дає можливість для порівняння та співставлення характерних рис вбрання відповідної території, особливості прикрашання, орнаментування елементів костюму в різних місцевостях. Прикраси, в даному випадку, слугують доцільним атрибутом для підсилення та показу всього масштабу колориту та специфіки національного одягу даного регіону [4, с.105]. І водночас можуть показати соціальний статус людини, особливості побуту та характеру життя суспільства, життєвий та господарський рівень суспільства, котре мало можливість носити представлений одяг з ювелірними виробами. Це можна побачити, аналізуючи матеріал, з якого виготовлені прикраси (золото, срібло, залізо, емаль, бурштин, корал і т. ін.), структуру оздоблення – кількість ниток намиста, розмаїття технік, які використовували майстри тощо. З техніки виконання ювелірної прикраси можна судити про майстерність митців та їх матеріально-технічні можливості та вподобання чи смаки. Дослідження технологічної еволюції процесу виготовлення прикрас, знарядь праці майстрів, збагачення новими прийомами оздоблення виробу дозволить судити не тільки про розвиток ювелірної справи, але й про розвиток суспільства та технологій у цілому.

Жіночі прикраси – це яскраве і своєрідне явище в історії українського народного мистецтва, яке фіксує естетичні, духовно-культурні, соціально-побутові норми українського жіноцтва. Таким чином, жіночі прикраси в музейних колекціях виступають невід'ємною складовою експозиції одягу й забезпечують її завершений та цілісний образ.

Література

1. Вінницький обласний краєзнавчий музей – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : http://vinnytsia-museum.in.ua/.
2. Космина О. М. Українське народне вбрання / О. М. Космина. – К. : Балтія-Друк, 2006. – 64 с.
3. Музей історичних коштовностей України – 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : http://miku.org.ua/.

4. Ніколаєва Т. О. Історія українського костюма. Іл. З. Васіної, Л. Міненко, Т. Ніколаєвої, О. Слінчак, М. Старовойт. – К. : Либідь, 1996. – 176 с.; іл.
5. «Святочна» виставка прикрас – 2014 [Електронний ресурс]. Режим доступу : URL : http://prostir.museum/ua/post/33116.

Данилюк Людмила
студентка 4 курсу історичного фак-ту
Наук. кер.: к.і.н., доц. Білівненко С.М.

УСНІ ІСТОРІЇ ЖИТЕЛІВ МИХАЙЛІВСЬКОГО РАЙОНУ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК ДЖЕРЕЛО З ІСТОРІЇ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Період Другої світової війни у вітчизняній історіографії є дуже цікавим. Традиційно при його дослідженні на перший план висувалися описи подій, діяльність окремих керівників, воєначальників, політичної еліти тощо. Але на сучасному етапі розвитку історичних знань важливого значення набувають дослідження життєвого шляху активного творця історичного процесу – окремої особистості. Актуальність теми полягає у тому, що саме усна історія як напрямок і метод досліджень дає можливість співставити хід історичних подій з відбиттям фактів у свідомості людей, завдяки усній історії відбувається олюднення історичного процесу.

Мета статті – визначити роль усної історії у дослідженні подій Другої світової війни крізь призму індивідуальних спогадів безпосередніх учасників подій – жителів Михайлівського району Запорізької області.

Науковим підґрунтям дослідження стали доробки вітчизняних вчених. Так, теоретичні і методологічні засади усної історії як методу дослідження розкривають О. Кісь [3], В. Середа, Л. Малес [4]. Основні принципи наративного аналізу розкривають в своїх наукових працях Г. Грінченко [2], А. Бойко [1].

В основу дослідження лягли спогади безпосередніх учасників подій, жителів Михайлівського району Запорізької області. У ході реконструкції подій Другої світової війни була використана вибірка респондентів: були взяті тематичні інтерв'ю у п'ятнадцяти чоловік (М.І. Сидельникової, О.М. Зенової, А.К. Чичканя, М.С. Єфименко, Г.Т. Чухно та ін.). Матеріали знаходяться в особистому архіві у формі паперових розшифрувань. Свідчення учасників подій дали можливість уявити не лише загальну картину гітлерівського терору, а й познайомитися з індивідуальним життєвим шляхом пересічних людей, скласти уявлення про те, як переживався нашими співвітчизниками досвід перебування у концтаборах Освенцім, Бухенвальд, Равенсбрюк, досвід участі у примусових роботах в Третьому Рейху, досвід жителів Михайлівського району, які протягом 1941–1943 рр. проживали в умовах фашистської окупації.

Спогади мешканців Михайлівщини, які вижили в умовах фашистської окупації, відтворюють всі складові «нового порядку» нацистів, ілюструють впровадження на практиці гітлерівського плану «Ост», політики Голокосту, а також підтверджують наявність форм руху опору фашистам.

Особисті свідчення колишніх в'язнів концтаборів розкривають такі важливі аспекти як адаптація полонених до нових умов, моделі поведінки і стратегії виживання в умовах фашистської неволі.

Розповіді остарбайтерів дають можливість дослідити процеси вербування і відправлення молоді в Німеччину, умови життя і праці остарбайтерів, ставлення до них нацистів і радянської влади. Головним смисловим наголосом у розповідях колишніх остарбайтерів про Німеччину є голод, пошуки засобів до виживання, стратегії виживання. Друге місце в розповідях займає опис житлових умов, побуту, процесу праці.

Таким чином, умови життя і праці колишніх українських остарбайтерів залежали від різних чинників:

- від галузі спеціалізації економіки (у сільскогосподарських робітників сприятливішими були умови проживання та харчування, у промислових робітників – умови праці (наявність нормованого робочого дня, оплати праці та вихідних днів));
- від особистих стосунків зі своїми господарями;
- від лояльності німецької адміністрації.

Життя остарбайтерів було суворо регламентованим: їм заборонялося пересування за межі табору повністю або частково, не дозволялося спілкуватися з місцевим населенням, обмежувалося листування з рідними.

Зі спогадів також можна дізнатися про різні форми опору праці (непокора, втечі, ігнорування наказу носити знак «Ост»). Багато уваги приділяють інформанти надіям на повернення додому. Цінними є спогади остарбайтерів також для вивчення процесу репатріації радянських громадян. Спогади про минуле для багатьох остарбайтерів стали нагодою повідомити про ті факти, говорити про які у радянські часи було небезпечно.

Усні історії жителів Михайлівського району Запорізької області є потужним джерелом дослідження подій Другої світової війни. Перевагами усних джерел над іншими є їхня автентичність, унікальність та демократичність. Головною цінністю у використанні усних джерел для дослідження зазначеного періоду є те, що за допомогою методу усної історії стало можливим співставлення офіційної точки зору з розповідями очевидців, що несуть у собі не лише сухий фактаж, а є відображенням особистих трагедій, переживань і відчуттів простих громадян.

Література

1. Бойко А. Усна історія: теорія та практика / Упоряд.: А. Бойко, С. Білівненко, Ю. Головко та ін. – Запоріжжя: Тандем – У, 2008. – 100 с.
2. Грінченко Г. У пошуках власного голосу: Усна історія як теорія, метод та джерело / За ред. Г. Грінченко, Н. Ханенко-Фрізен. – Харків : ПП «ТОРГСІН ПЛЮС», 2010. – 248 с.
3. Кісь О. Усна історія: становлення, проблематика , методологічні засади / О. Кісь // Україна модерна. – 2008. – № 12. – С. 145-151.
4. Середа В. Усна історія як метод і методологія: деякі проблеми створення та інтерпретації усноісторичних джерел / В. Середа, Л. Малес // Україна модерна. – 2008. – № 12. – С. 159-168.

Дмитруліна Наталія
магістр 1 року навчання історичного фак-ту
Наук. кер.: к.і.н., доц. Молдавський Р.Л.

КЛАСИФІКАЦІЯ АГІТАЦІЙНИХ ПЛАКАТІВ СРСР ТА ТРЕТЬОГО РЕЙХУ ЧАСІВ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Плакат – особливий вид історичного джерела. Існує кілька типів плакатів: рекламний плакат, пропагандистський, політичний тощо. Плакат є одним з найбільш популярних і ефективних типів друкованої продукції у галузі поширення ідеології та пропаганди у ХХ ст. Його характерні особливості – великий формат, перевага візуального ряду над вербальним, кольорове виконання звернення [1, с.34].

У ХХ ст. з'явилися новітні засоби та технології поширення інформації: радіо, кінематограф, телебачення тощо. Але плакат залишався найдешевшим та, відповідно, наймасовішим засобом поширення різноманітної інформації.

Завданням агітаційного плакату було не тільки насаджувати політичну ідеологію, але і також, наприклад, інформувати народ про ініціативи уряду та партії, соціальні проблеми, досягнення країни тощо. Також через плакати проводилася певна народна освіта, що було важливим завданням. У плакатах відображаються ті цінності, які вважали важливими. Можна ще додати, що теми плакатів хоч і були розрахованими на широкий загал, проте, так чи інакше стосувалися і життя кожної людини [3, с.21].

Цей жанр орієнтований переважно на емоційний вплив, в його основі зоровий образ, метафора, вони тут ставляться на перше місце: не зображення ілюструє текст, а текст

доповнює зображення, направляє за певним руслом те почуття, яке зоровий образ збуджує в людині [2, с.45].

Емоційні методи впливу в плакаті значно переважають над раціональними. Це дозволяє йому впроваджувати ідеологічно-пропагандистську інформацію у свідомість глядача швидко і ефективно, сприяє запам'ятовуванню і пізнанню, ідентифікації образу, шаблону, виділенню його з загального фону [2, с.57].

Плакати можуть бути різними за змістом, форматом, характером подачі інформації, орієнтованими на різні електоральні групи. Разом з тим плакат не володіє мобільністю, яка властива, зокрема, безпосередньому поширенню листівок – це дещо знижує ефективність його використання.

Одним із методів джерелознавства є – метод класифікації. Застосування цього методу дозволяє досліднику отримати додаткову інформацію з питання що досліджується. Застосування різних варіантів класифікації, обрання різних ознак дозволяє виокремити певні масиви інформації, пов'язані зі спрямуванням плакатів на певну категорію населення [4, с.189].

За широтою використання агітаційні плакати можна розділити на дві великі групи:

– загальні (міжгалузевого і багатогалузевого застосування) – плакати, які можуть бути використані в ряді ситуацій та загального змісту;

– специфічні (присвячені висвітленню певного явища міжнародної політики або прецеденту) – плакати, які передбачається використовувати тільки в якій-небудь одній ситуації, тобто вони містять вузькопрофільний (локальний) зміст.

За образотворчим рішенням виділяються чотири групи плакатів:

– реалістичні – плакати з конкретним, близьким до життя зображенням;

– піктографічні – плакати, на яких людина та інші об'єкти зображені за допомогою піктограми;

– символічні – плакати, на яких основне місце займає зображення-символ;

– карикатурні – плакати, де основне місце займає зображення людини в карикатурному вигляді.

Спрямованість на конкретного «споживача» досить легко простежується за територіальним принципом побутування плакату:

– націлені на внутрішню пропаганду населення, пропаганда в тилу (заклики боротьби з ворогом; вступу до лав армії; до роботи на заводах, полях тощо);

– спрямовані на пропаганду противника і на окуповані території (звернення до полонених із закликами здачі в полон; громадян окупованих територій, яскраво використовуючи злочини тамтешньої влади тощо);

– націлені на фронтової аудиторії (заклики «в атаку», «до зброї» тощо).

Наведені варіанти класифікацій при необхідності можна доповнити ще іншими ознаками – гендерним спрямуванням, вікові групи, групи за соціальним походженням.

Наведені класифікації плакатів допоможуть легко виділити основні характеристики плаката, що дозволить більш чітко використовувати його як історичне джерело з історії Другої світової війни.

Література

1. Арнхейм Р. Искусство и визуальное восприятие / Р. Арнхейм. – М. : Прогресс, 1974. – 392 с.
2. Горелов И. Н. Основы психолингвистики. Учеб. пособие / И. Н. Горелов, К.Ф. Седов. – М. : Наука, 1997. – 224 с.
3. Демосфенова Г. П. Советский политический плакат. (1917–1960-е гг.) / Г. П. Демосфенова, А. Ю. Нурок, Н. И. Шантыко. – М. : Искусство, 1962. – 443 с.
4. Источниковедение: Теория. История. Метод. Источники российской истории: Учеб. пособие / И. Н. Данилевский, В. В. Кабанов, О. М. Медушевская, М. Ф. Румянцева. – М. : Рос. гос. гуманитарный ун-т, 1998. – 702 с.

Жманкова Яна
студентка 4-го курсу історичного фак-ту
Наук. кер.: к.і.н., доц. Грушева Т.В.

ЖИТЛОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ УРСР у 20–30-х рр. XX ст.

Радянське повсякдення поступово відходить у минуле у процесі декомунізацій, перетворює минувшину на музейні експонати. На території України вже постало декілька музеїв, які експонують та досліджують предмети радянського побуту. Проблема вивчення житлово-комунального забезпечення українців радянського періоду відкриває перед нами нову сторінку історії повсякденності.

Питання пов'язані з умовами проживання міських жителів набувають все більшої популярності серед науковців. На сучасному етапі дослідження в галузі повсякденної культури населення УРСР охоплюють широке коло елементів даної системи. Значна частина робіт характеризується підвищеним інтересом до урбанізаційних процесів на території УРСР та пов'язаних з цим заходів з приводу житлового будівництва. Сьогодні ми можемо констатувати створення окремого напрямку досліджень, пов'язаних з побутом населення УРСР міжвоєнного періоду. До когорти найґрунтовніших досліджень ми можемо віднести дослідження М. Борисенка, С. Кульчицького, Н. Гогохія. У своїх роботах вони звертають увагу на всю складність умов проживання міського жителя України, на особливості урбанізаційного процесу та на політику влади в сфері житлово-комунального забезпечення.

Робота американського історика Ш. Фіцпатрика на сьогодні виступає однією з найфундаментальніших у вивченні повсякдення міст зазначеного періоду. Автор розкриває соціальний, політичний та ідеологічний аспект щоденного життя республіки періоду сталінізму. О. Мовчан у дослідженнях робить наголос на умовах проживання робітничого класу в період НЕПу, як провідного у радянському суспільстві.

Мета статті дослідити особливості житлового забезпечення міст України у 1920–1930 рр.

У 20-х рр. XX ст. у містах УСРР, як і більшості країн Європи, панувала житлова криза, що виникла після Першої світової війни. Внаслідок «природного» старіння та руйнації житлового фонду під час військових дій, а також через ігнорування економічних стимулів розвитку комунального господарства в умовах політики «військового комунізму» криза катастрофічно загострилася. Більшість житлових будинків у містах після Жовтневого перевороту перейшла у власність держави й розпоряджалися цим житлом міські ради. Керівництво у справах житлових питань визначало скільки площі повинно виділятися на кожного мешканця квартири. Після запровадження НЕПу «житлова криза» у містах та селищах міського типу продовжувала загострюватися, незважаючи на відбудову та розширення житлового фонду. Через пріоритетність промислового будівництва, житлове проводилося в обмежених розмірах й не встигало за стрімким зростанням міського населення [4].

Урбанізаційні процеси в Україні у 1920–30-х рр. розвивалися бурхливо. За даними ЦСУ УСРР приріст міського населення з 1923 по 1926 р. становив 1115 тис. чол., у тому числі механічний – 775 тис. Надалі ця тенденція посилилася: з 1926 по 1931 р. природний щорічний приріст населення міст становив на 1 тис. жителів 10,2 чол., а механічний був у 4 рази більший. Поповнювався робітничий клас переважно за рахунок вихідців із села. За даними статистичного відділу Наркомпраці УСРР у промисловості на кожні 100 зарахованих припадало вихідців із села: у 1925 – 1926 рр. – 44,3%, у 1926 – 1927 рр. – 36%, у 1927 – 1928 рр. – 31,2%) [2].

Радянська система сприймала урбанізацію як побічний продукт індустріалізації, тому вирішення проблем міст обмежувалося функціональними, утилітарними питаннями: якщо

вже «трудові ресурси», «робоча сила» потребує даху над головою, треба будувати міста й житло, але у найбільш дешевий спосіб, намагаючись звести витрати до мінімуму [3].

Не дивлячись на значний приріст міського населення в СРСР у 1930-ті рр. житлове будівництво, як і виробництво споживчих товарів, залишалось у незадовільному стані. Між цим люди жили в комунальних квартирах, де одна сім'я, як правило, займала одну кімнату, а також у гуртожитках і бараках. Лише невелика частина володіла надзвичайними привілеями і мала окремі квартири. Куди більше число людей влаштовувалось у коридорах й у «кутках» чужих квартир: у тих, хто проживав у коридорах зазвичай були ліжка, а жителі «кутків» спали на підлозі в кухні чи іншому місці загального користування.

У нових індустріальних містах характерними прикметами житлової ситуації і взагалі міського комунального господарства було те, що житло й інші комунальні послуги надавалися підприємствами, а не місцевими радами, як було прийнято в інших містах. Таким чином, невід'ємною рисою життя в СРСР стали «відомчі містечка», де завод не тільки давав роботу, але й контролював житлові умови. Робітничі і студентські гуртожитки були влаштовані за зразком бараків: великі кімнати (окремо для чоловіків й для жінок), бідно облаштовані залізними ліжками й тумбочками, з єдиною лампочкою посередині [7, с.60-61].

У радянському суспільстві було проголошено, що першочергове право на отримання житла мали робітники та члени профспілок. Але часто ні перше, ні друге не допомагало вирішити проблему житлової площі, якої катастрофічно не вистачало. Реальні пільги при розподілі наявного фонду приміщень мав керівний апарат, що дедалі більше розростався [6].

Як бачимо, урбанізаційні процеси на території УРСР у 20–30-х рр. XX ст. були досить активними. Однак, не зважаючи на такі характеристики, влада зовсім невдало проводила політику житлового забезпечення населення. Для жителів міст характерною формою проживання міжвоєнного періоду стають комунальні квартири, гуртожитки та бараки. Тут умови проживання були далекі від комфортних, їх правильніше назвати незадовільними.

Література

1. Борисенко М. Житло та побут міського населення України у 20–30-х рр. XX ст. / М. Борисенко. – К., 2013. – 270 с.
2. Веременич Я. Урбанізаційні процеси в УРСР як об'єкт дослідження локальної історії / Я. Веременич // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. Міжвід. зб. наук. праць. Вип. 16. – К., 2007. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/pro/16/1/28.pdf.
3. Гогохія Н. Т. Українське радянське місто 1929–1938 рр.: історико-соціальний аналіз: дис. … канд. іст. наук / Нані Тамазівна Гогохія. – Луганськ, 2003. – 211 с.
4. Мовчан О. М. Житлово-побутові умови та комунальне обслуговування робітників УСРР. 1920-ті рр. / О. Мовчан // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. Вип. 17. – К., 2007. - С. 229–277. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/pro/17/16.pdf
5. Нариси повсякденного життя радянської України в добу непу (1921–1928 рр.): Колективна монографія / Відп. ред. С. В. Кульчицький: В 2 ч. – Ч. 1. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2009. – 445 с.
6. Тарапон О. А. Житлово-комунальне забезпечення міських мешканців України 1920–1930-х рр. / О. А. Тарапон // Література та культура Полісся. Сер.: Історичні науки. – 2014. – Вип. 76 – с. 147-156. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ltkpist_2014_76_14
7. Фицпатрик Ш. Повседневный сталинизм. Социальная история Советской России в 30-е годы: город / Ш. Фицпатрик. – М. : РОССПЭН, 2001. – 334 с.

Зюзько Юлія
студентка 5 курсу історичного фак-ту
Наук. кер.: к.і.н., доц. Черкасов С.С.

ТЕРМІНОЛОГІЧНА СПЕЦИФІКАЦІЯ ФАХОВОГО АНГЛОМОВНОГО ДИСКУРСУ З ІСТОРІЇ

Кардинальні зміни у сучасній історичній науці, започатковані «інтелектуальним поворотом» середини XX ст. становлять одну з прикметних особливостей постнекласичної наукової гуманітаристики. Одним із наслідків таких змін для світової історичної думки стало становлення основних теоретичних засад «нової історичної науки» та інституціоналізація її історіографічних напрямів, тобто дотримуваного групою істориків набору спільних методологічних принципів та настанов наукового дослідження. У вітчизняній гуманітаристиці відсутні спроби аналізу порушеного питання термінологічної специфікації фахового англомовного дискурсу з історії.

Епістомологічний плюралізм постмодерністської історіографічної ситуації обумовив появу нових підходів до вивчення окремих історичних проблем на основі різних інтерпретативних моделей. Вплив «лінгвістичного повороту», призвів до доволі суттєвого розширення проблематики історіографічних студій, в яких центральне місце відводиться дослідженню «дискурсивних практик» істориків. Чільне місце серед них належить принципу гіпертекстуальності, відповідно до якого будь-який елемент життєвого світу людини може бути досліджений за законами знакових утворень.

Типові термінологічні та дискурсивно-стилістичні конструкції англійської фахової лексики з історії мають розгалужену структуру. Семантичні та функціональні характеристики англомовного наукового дискурсу включають контекстуальну специфіку вживання англомовної термінологічної лексики з історії, лаконічність термінологічної номінації та її специфічні функції: ідентифікуючу, класифікуючу, евристичну, сигніфікативну, комунікативну, когнітивну, функцію дистинкції, компресійну, експресивну, емотивно-оцінювальну, виражальну, евфемістичну, функцію алегорізації історичного знання. Свої особливості мають омоніми серед термінів, принцип мовної економії та вторинної номінації, міжгалузева та внутрішньогалузева омонімія термінів, переклад префіксальних термінів, терміни з префіксами after-, extra-, co-, counter-, cross-, стилістичні засоби забезпечення інтерсуб'єктивності англомовного історичного наративу.

До глосарію типових фахових фразеотермінів базових спеціальних історичних дисциплін доцільно віднести ключові англомовні дефініції та категоріальний апарат археографії, археології, архівознавства, боністики, вексилології, генеалогії, геральдики, джерелознавства, дипломатики, епіграфіки, епістології, етнології, історичної географії, історичної демографії, історичної метрології, історичної топоніміки, історичної хронології, історіографії, кодикології, маргіналістики, неографії, нумізматики, ономастики, палеографії, сфрагістики, фалеристики.

Не менш важливим є дослідження англомовних дефініцій провідних напрямів сучасної постмодерністської історіографії: загальна характеристика основних теоретичних засад «нової історичної науки» та класифікація її історіографічних напрямів, а також дискурсивних наслідків «лінгвістичного повороту» у сучасній англомовній історіографії, що включають нестатичне розуміння значень, релятивізм, суб'єктивізм, антифундаменталізм, посилення лінгвістичної складової джерелознавчого аналізу. Цю категорію термінів доцільно розподілити за напрямами: ключові англомовні дефініції інтелектуальної історії (Intellectual History), історії ментальностей (History of Mentalities), гендерної історії (Gender History), історії понять (History of Concepts), історичної герменевтики (Historical Hermeneutics), історичної синергетики (Historical Synergetics), усної історії (Oral History) та досліджень пам'яті (Memory Studies), тотальної історії (Total History), мікроісторії (Microhistory) та історії повсякденності (The History of Everyday Life), культурно-історичної антропології (Cultural Historical Anthropology) [1-3].

Високу інформативність щодо особливостей фахового дискурсу мають англомовні документальні медіапроекти з історії. Кожен сучасний дослідник повинен опрацювати різні форми документальних медіаматеріалів з історії та функціональну специфіку, способи фіксації значень при вивченні медіаматеріалів, загальні вимоги до цитування, англомовні документальні проекти з історії та їх провідні зразки: Digital History Projects; Ancient World Mapping Centers; Political History Maps; Mapping History; Historical Maps Archives; Classic BBC Documentary Series [4].

Таким чином, у межах сучасної історіографії сформувались декілька основних аналітичних моделей, які активно використовуються істориками. Врахування суттєвого внеску неконвенційних інтерпретативних моделей у теоретичне осмислення історичного процесу може стати основою для вирішення цілого комплексу дискурсивних проблем, більшість з яких перебуває у центрі уваги сучасних дослідників.

Література

1. Berkhofer R. Fashioning History : Current Practices and Principles / Robert F. Berkhofer. – New York : Palgrave Macmillan, 2008. – 270 p.
2. Between Sociology and History : Essays on Microhistory, Collective Action, and Nation-building / edited by Anna-Maija Castren, Markku Lonkila, and Matti Peltonen. – Helsinki : Finnish Literature Society, 2004. – 344 p.
3. Paradigms and Methods in Early Medieval Studies / edited by Celia Chazelle and Felice Lifshitz. – New York : Palgrave Macmillan, 2007. – 257 p.
4. Ancient World Mapping Center [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://awmc.unc.edu/wordpress/alacarte/. – Назва з титулу екрана.

Костюк Анастасія
студентка 4 курсу історичного фак-ту
Наук. кер.: к.і.н., доц. Омельченко А.В.

МУСУЛЬМАНСЬКЕ ПИТАННЯ В ЕТНО-РЕЛІГІЙНИХ ВІДНОСИНАХ ПІВДЕННОЇ ФРАНЦІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Мусульманське питання є надзвичайно актуальним для південних регіонів Франції, оскільки більшу частину всіх мігрантів складають саме мусульмани, які прибули в основному з північної Африки та заселили багато міст південної Франції. Стає помітною тенденція, що мігранти просто не бажають зливатися з французькою культурою і вимагають для себе особистих прав та привілеїв. І це не може не впливати на сучасне французьке суспільство.

Метою статті є характеристика стану етно-релігійних відносин у сучасному південному регіоні Франції.

Не дивлячись на те, що окремі аспекти цієї проблематики потрапляли у поле зору вітчизняних науковців, загалом слід зазначити, що у країнознавчих дослідженнях на пострадянському просторі ця тема відображена доволі слабко. Свідченням цього є тематика робіт Е. М. Михайлова [3], І. С. Новоженова [4] і Я. Р. Стрельцової [5]. Серед франкомовних досліджень можна звернути увагу на роботи журналіста Ф. Бернара [6].

Францію можна назвати однорідною в етнічному відношенні, оскільки її населення на 85% складається з французів, це приблизно 56 мільйонів осіб. Проте, у великих містах проживає досить велика кількість мігрантів, що приїхали з колишніх французьких колоній. Більшу частину складають вихідці з Північної Африки, проте останнім часом через хвилю мігрантів з країн Близького Сходу, на території Франції фіксують все більше переселенців з таких країн як Сирія, Ірак, Афганістан.

Іммігранти з країн Північної Африки не можуть асимілюватися у французькому суспільстві, принаймні – у найближчій перспективі. Величезну роль у збереженні їх власної ідентичності відіграє ісламська релігія. По суті, саме іслам сприяє збереженню алжирських, марокканських та інших африканських мігрантів в якості замкнутих громад, перешкоджаючи

їх розчиненню в іншому конфесіональному середовищі приймаючого суспільства. Публічна демонстрація прихильності до певних релігійних норм стає для них способом ідентифікації і протиставлення себе корінному населенню [3].

На сьогодні у Франції проживають іммігранти з 127 країн світу, однак мусульманські діаспори є найчисельнішими. На першому місці – вихідці з Алжиру, чисельність яких перевищує 1 млн. осіб, далі йдуть марокканці (близько 1 млн. осіб), тунісці (не менше 600 тис. осіб), вихідці з ісламських країн Тропічної Африки, турки, сирійці, іракці, ліванці. Деякі райони великих французьких міст і навіть окремі невеликі міста фактично змінили своє історичне обличчя, перетворившись на арабські і африканські анклави на території Франції. Характерним прикладом є Прованс, з його найбільшим містом – Марселем. Мігранти складають тут значну частину населення, оскільки корінні французи вважають за краще залишати райони і населені пункти з домінуванням мігрантів. Марсель набув слави кримінальної столиці мігрантів, асоціюючись з наркоторгівлею та мафією [2].

В інших регіонах південної Франції формуються досить замкнуті середовища «етнічних гетто», які стають вкрай сприятливим ґрунтом для поширення радикальних настроїв, вербування членів для екстремістських організацій. Це, у свою чергу, сприяє подальшому зростанню антиімігрантських настроїв серед французів і зміцненню позицій тих політичних сил, що виступають за обмеження міграційних потоків і посилення контролю над мігрантами на території країни. Слід зазначити, що присутність настільки значної кількості африканських імігрантів з Близького Сходу вносить певні корективи і в «культурну мапу» регіону. Якщо раніше французькі колонії в Африці і на Близькому Сході підпадали під вплив французької культури, то сьогодні відбувається і зворотний процес – мігранти впливають на оточуюче їх середовище та на французьке населення. Проявляється цей процес, в тому числі, і в ісламізації представників корінного населення Франції [1, с.20]. За деякими даними, на сьогоднішній день іслам прийняли не менше 50 тисяч французів. Слід зазначити, що прийняття ісламу для багатьох французів означає демонстрацію їх розриву з західною цивілізацією, що переживає занепад. Однак в рамках того ж французького суспільства відбувається дуже серйозний культурний розкол, який може призвести до дуже негативних наслідків як для французької національної ідентичності, так і для безпеки французької держави. Не менше 50% французьких мусульман ототожнюють себе, в першу чергу, як мусульмани, і лише потім як громадяни Франції. Це посилюється тим фактом, що французький уряд так і не зміг виробити модель інтеграції мігрантів і навіть їхніх нащадків у французьке суспільство.

Отже, мусульманський вплив на етнічний та релігійний склад населення півдня Франції є дуже помітним. Загалом, наприкінці XX ст. – на початку XXI ст. кількість мусульман країни досягла майже 6 млн. осіб. причому понад 1 млн. мають французьке громадянство. Відповідно, для задоволення їхніх конфесійних потреб діє близько 3 тис. мечетей, в країні понад 900 імамів. Все це зумовило нові демографічні тенденції у Франції у цілому. Кількість мігрантів-мусульман постійно зростає, і ці тенденції серйозно впливають на французьке суспільство, частка мусульман у якому помітно росте: іслам є другою релігією Франції за кількістю віруючих. Це, у свою чергу, призводить до помітного посилення антиімігрантських настроїв у французькому суспільстві. Про це свідчить, наприклад, збільшення рейтингу політичних партій, що стоять за проведення жорсткої іммміграційної політики.

Враховуючи сучасні тенденції у південному регіоні Франції, виникає серйозний соціальний конфлікт між історично панівними прошарками і тими, хто об’єднується за етнічним принципом. Спостерігається зростання напруження між корінним населенням цього регіону та мігрантами, кількість яких неухильно зростає, що у свою чергу впливає на зміну етнокультурних пропорцій в структурі французького суспільства у бік посилення складових афроазійського походження.

Література
1. Баткин Л. М. Неуютность культуры / Л. М. Баткин // Пристрастия. Избранные эссе и статьи о культуре. – М. : ТОО «Курсив-А», 1994. – 288 с.
2. Марсель как несбывшийся кошмар противников миграции. [Електронний ресурс] // Аргументы недели. – Режим доступу : http://argumenti.ru/world/2013/08/274368 Дата доступу: 01.05.2016. – Назва з титулу екрану.
3. Михайлов Е. М. Иностранная рабочая сила во Франции: экономические, социальные и политические аспекты проблемы / Е. М. Михайлов. – М. : Наука, 1977. – 151 с.
4. Новоженова И. С. Франция: ислам в светском государстве / И. С. Новоженова // Актуальные проблемы Европы = Urgent problems of Europe: сб. науч. тр. / ред. кол. Т. Г. Пархалина (гл. ред.) [и др.]. – М. : ИНИОН. – 2008. – С. 130-145.
5. Стрельцова Я. Р. Тема иммиграции во Франции накануне президентских выборов 2012 года / Я. Р. Стрельцова // Там же. – 2011. – № 9. – С. 81-94.
6. Bernard, Ph. Immigration: le defi mondial / Ph. Bernard. – Paris : Gallimard, Folio actuel, 2002. – 352 p.

Крайнік Валентина
студентка 4 курсу історичного фак-ту
Наук. кер.: д.і.н., проф. Лях С.Р.

ЦІНА УСПІХУ ІСТОРИКА МИКОЛИ КОСТОМАРОВА

Микола Іванович Костомаров займає чільне місце в плеяді українських професійних істориків. Він був видатним вченим, викладачем, громадським діячем, надзвичайно талановитою людиною. Його історичні праці не перестають бути популярними вже протягом двох століть. У чому ж секрет такого неймовірного успіху? Перш за все, у невтомній працездатності, ґрунтовній професійній підготовці, знанні багатьох історичних джерел. Але не тільки завдяки цьому, а й завдяки таким факторам, які виходять за межі норм життя пересічної людини.

Метою статті є виявлення співвідношення стандартних та нестандартних факторів у професійній діяльності історика М. Костомарова, що виступає малодослідженою темою в сучасній українській історіографії.

М. Костомаров жив і творив в епоху, коли відбувалась докорінна трансформація суспільного життя та свідомості людей. XIX століття було добою національного відродження, добою Романтизму. Непорушний і монументальний пізньопросвітницький Космос світу історії водночас перетворюється на нестримний романтичний Хаос із безліччю епізодів і фрагментів, розмаїтими почуваннями, мотивами, діями персональних та колективних героїв. Щоб краще зрозуміти настрої героїв, історики намагались «вжитись» в історичну епоху, в образи її яскравих та славетних репрезентантів, їхню психологію, свідомість і навіть емоційний стан. Саме це створює інтуїтивний, динамічний спосіб мислення романтиків [5].

М. Костомаров свідомо обирав такі сюжети для своїх монографій, які б викликали емоції, могли б пробудити творчу уяву. Уява, за спогадами сучасників була у нього дуже розвиненою, навіть хворобливою. Начитавшись історичних документів та творів, часто історик переживав істерики та навіть галюцинації. Один із таких випадків описаний добрим знайомим історика Олександром Олексійовичем Корсуном [1, с.204].

Слід також відзначити, що Микола Костомаров намагався «вжитись» в ті образи, які він описував, перевірити на практиці ті чи інші факти. Один із актів такої перевірки описано в «Автобіографії» М. Костомарова. [2, с.439]. Віктор Петров, автор романізованої біографії М. Костомарова «Аліна та Костомаров», наводить у своєму творі випадок «вживання» історика в образ описуваний ним у творі. Історик одного разу з самого ранку почав бити весь посуд на столі, виправдовуючись тим, що він – Стенька Разін. Говорив, що саме такі дії допомагають йому краще вжитись в образ, та найбільш яскраво описувати осіб та події у

своїх творах. Саме у такому емоційному стані у нього виходять найкращі сторінки творів [3]. Віктор Петров у своєму творі приходить до висновку, що Микола Костомаров був невротиком, тобто особою, досить схильною до уявних та надуманих фобій та проблем. Саме уява та галюцинування історика були складовою успішності його творів.

Не обійшов увагою цей факт відомий український історик, М. Драгоманов, який вважав, що раціоналізм цього історика сполучався з містицизмом, «котрий опирався на нервозність, що доходила в Костомарова до галюцинацій». Б. Крупницький, український науковець, емігрантський історик, обстоював думку, що Костомаров – особа «химерної вдачі, вразлива і вередлива, неспокійна і негармонійна. З живою фантазією митця, забудькуватий і непрактичний в житті, а тому все під опікою жінок, він належав до тієї породи людей, що з думок роблять життя, а на життя дивляться як на якесь доповнення до думок» [4, с.221]. Микола Костомаров був досить таки незвичною особою для XIX ст., він не відвідував бали, ніколи не перебував в компанії жінок. Єдині жінки з його оточення – мати Тетяна Іванівна, дружина Аліна Крагельська та помічниця Надія Білозерська.

Микола Костомаров був дуже талановитим істориком, він зміг зробити історію цікавою для всіх. Але якою ціною? Він проводив майже весь свій час за роботою над джерелами, вчитувався в них, намагався відтворити всю картину минувшини, відчути її. Йому це вдавалось, але жертвувати доводилось іншим – стосунками з близькими людьми, у Миколи Івановича не було повноцінної сім'ї, з Аліною він одружився вже на схилі своїх літ. Мати історика тяжко переживала «вибрики» фантазії власного сина, та і на його здоров'ї це позначалось виключно негативно. Після такого «вживання» в історичну минувшину історик міг тижнями відлежуватись, марити, досить довго звикати до реального життя. Варто також згадати той факт, що історик постійно після написання своїх творів проходив лікування за кордоном.

Визначні постаті в історії, спорті, культурі, постійно жертвують своїм часом, здоров'ям чи особистим життям в ім'я чи то наукових відкриттів, чи чергового рекорду, чи твору мистецтва. Чи є ці жертви виправданими – покаже час. Але Миколі Івановичу Костомарову вдалось найголовніше – зробити історію вчителькою життя, мова якої стала зрозумілою пересічному обивателю.

Література

1. Корсун А. Н. И. Костомаров / А. Н. Корсун // Русский Архив. – 1890. – № 3. – С. 199-221.
2. Костомаров Н. И. Автобиография. Исторические произведения / Н. И. Костомаров. – К. : Изд-во при Киев. ун-те, 1989. – 736 с.
3. Петров Віктор (Домонтович). Аліна й Костомаров. – К., 2010. – 158 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://chtyvo.org.ua/authors/Petrov/Alina_i_Kostomarov/
4. Ясь О. Історик і стиль. Визначні постаті українського історіописання у світлі культурних епох (початок XIX — 80-ті роки XX ст.): Монографія: У 2 ч. / за ред. В. А. Смолія. – К. : НАН України. Ін-т історії України, 2014. – Ч. 1. – 587с.
5. Ясь О. Надати історії привабливості роману [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.experts.in.ua/inform/smi/detail.php?ID=54349 – Назва з екрану.

Міхотін Олександр
студент 3 курсу історичного фак-ту
Наук. кер.: к.і.н., доц. Єльников М.В.

ВЗАЄМОВІДНОСИНИ МІЖ ПРОТЕСТАНТИЗМОМ ТА ІСЛАМОМ

У 1517 р. Мартін Лютер проголосив «95 тез», з яких і почався період Реформації у Європі. Стався ще один розкол християнства і було утворено протестантську течію. Але таке явище, як протестантизм, притаманне не лише християнству. Іслам також має свій

протестантський рух, який виражений у вченнях ваххабізм (салафізм) та бабізм. Кожна з цих течій виокремилися від основних течій ісламу, ваххабізм – від сунізму, а бабізм – від шиїзму.

Ваххабізм виникає у XVIII ст. і стає об'єднуючим елементом Аравії. У результаті боротьби ваххабіти створили незалежну арабську державу – Саудівську Аравію. Ваххабіти вважають, що чистий іслам сповідували лише три перших покоління пророка Мухаммеда, а інновації, які були сприйняті ісламом пізніше, вважали занесеною єрессю. Вони наголошують на тому, що потрібно суворо дотримуватись морально-етичних принципів учення [3]. Бабізм виник у Персії (сучасний Іран) і став протестом щодо законів, заснованих на Корані та шаріаті. Пропагував рівність усіх перед Богом. Головними принципами цих течій є повернення до первинного тлумачення Корану. Це нагадує засади європейських протестантів, які на початку свого шляху виступали проти законів і церковної політики, та проголошували майже аналогічні ідеї. Слід відзначити, що іслам та протестантизм мають ряд важливих спільних рис, зокрема:

1. Ідея Реформації, повернення до витоків, очищення істинної віри;
2. Заборона антропоморфних зображень, особливо – священних;
3. Зосередженість на богоугодній практиці;
4. Культ священного писання;
5. Тотальність світогляду та практики, необхідність підпорядкувати релігії усі сфери життя [1].

Відносини протестантів та мусульман від самого початку були досить приязні один до одного. Мартін Лютер схвалював у мусульман відсутність ідолів та аскетичний спосіб життя. Мусульмани сприймалися протестантами навіть краще, ніж католики. У свою чергу, мусульмани теж демонстрували свою прихильність до протестантів. Османська імперія, проводячи політику віротерпимості, прийняла багато протестантських біженців з Європи, а також сприяла голландським реформаторам під час Нідерландської революції. Саме з Османською імперією англійці уклали військовий союз проти католицьких Іспанії та Португалії. Упродовж усього періоду співіснування ісламу та протестантизму відносини змінювались від дружніх до ворожих, іноді зберігався взаємонейтралітет [1].

Чимало сучасних контраверсій, в тому числі й у наукових колах, пов'язано з оцінкою реального стану відносин між послідовниками протестантських течій в ісламі – салафізму і бабізму та представниками інших релігій. Зокрема, М.М. Якубович, досліджуючи ціннісні орієнтири сучасного салафізму (ваххабізму), дійшов висновку про існування ряду спільних рис з християнським протестантизмом [3]. О.В. Куропаткіна досліджує діалог між християнством та ісламом у контексті всесвітньої історії, культурології та релігієзнавства [1]. Роберт Мак Каррі займається проявами хрисламу у сучасному світі [2].

У сучасному світі, на відміну від протестантизму у християнстві, протестантизм у ісламі піддається досить жорсткій критиці, ототожнюється з тероризмом, що є досить помилковим. Одним із видів взаємодії між сучасним християнством та ісламом є богословський діалог за традиційними спільними напрямами: особистість Ісуса Христа, проблема «чистого» монотеїзму, особистість Авраама, питання Святого Писання. Активними учасниками діалогу дуже часто стають колишні мусульмани, які перейшли до протестантства. Звичайно, іноді діалог може виходити за межі наукового обговорення і ставати суперечкою про кращість тієї чи іншої віри. «У кожного народу свій шлях до Бога», – ця концепція має на увазі взаємоповагу одних конфесій до інших та невтручання їх у розвиток один одного. Однак вона суперечить одній з головних ідей протестантизму – місіонерству. Хоча в останній час лунають заклики до співробітництва між християнами та мусульманами. Навіть існує практика поєднання двох віровчень у такій течії, як хрислам [2].

Загальновідома місіонерська спрямованість протестантизму. Вона збільшується ще й завдяки місіонерським ідеям США і Республіки Корея, – лідерів з відправки місіонерів до мусульманських країн. Протестантські місіонери викликають сильне роздратування мусульманської влади, представники якої влаштовують гоніння на християн. Але, незважаючи на таку протидію, є багато успіхів: в Ірані зростає число новонавернених, в

Алжирі активно навертаються бербери. Багато у чому неможливість для держави зупинити це зростання обумовлюється системою «домашніх груп», розробленою протестантськими місіонерами, коли християни збираються не у церкві, або у підпільному приміщенні, вдома, що явно ускладнює контроль таких громад [1].

У свою чергу, мусульмани діють більш спокійно. Перш за все варто згадати проблему мусульманських емігрантів. Сьогодні в Європі проживає досить велика кількість мусульман і військові конфлікти на Сході підвищують їх кількість.

З одного боку, європейські уряди забезпечують їм серйозну соціальну підтримку, не проводячи при цьому активної політики культурної і професійної адаптації мусульман до європейського суспільства. У своїй промові у м. Потсдамі 16 жовтня 2010 р. перед молодими представниками Християнсько-демократичного союзу А. Меркель заявила, що політика мультикультуралізму зазнала повного краху [4]. Це говорить про те, що мусульмани не інтегруються в європейське суспільство, а намагаються змінити його під себе. Активно будуються мечеті, іноді навіть на місці християнських церков.

З іншого боку, багато мусульманських релігійних проповідників закликали одновірців, які живуть в Європі, до формування досить автаркних у культурному і суспільному сенсі громад.

У європейському та мусульманському суспільстві виникають організації протидії поширенню ісламу, або ж християнства, які призводять до конфліктів.

Таким чином, відносини між цими світовими релігіями досить неоднозначні. Спільна ідейно-цільова основа допомагає зближенню та діалогу, в свою чергу – породжує конфліктні ситуації. Тому у більшості своїй обидві віри намагаються зберігати нейтралітет.

Література

1. Куропаткина О. Ислам и протестантизм в мире и в Росии: конфликты и сотрудничество [Електронний ресурс] / О. Куропаткина. – Родон. – Режим доступу : http://www.rodon.org/relig-130919104548
2. Мак Карри Р. Хрислам завоевывает США [Електронний ресурс] / Р. Мак Карри. – Международная христианская газета. – Режим доступу : http://www.titel.ru/christian-news/biblejskaja-enziklopedia/xrislam-zavoevyvaet-ssha/
3. Якубович М. Ціннісні орієнтири сучасного салафізму: індивідуальний контекст [Електронний ресурс] / М. Якубович. – Релігійно-інформаційна служба України. – Режим доступу : http://risu.org.ua/ua/index/studios/studies_of_religions/42755/
4. Chancellor Merkel says German multiculturalism has „utterly failed”. – Deutsche Welle [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.dw.com/en/chancellor-merkel-saysgerman-multiculturalism-has-utterly-failed/a-6118859.

Пенькова Світлана
студентка 4 курсу історичного фак-ту
Наук. кер.: д. і. н., проф. Турченко Г.Ф.

УЧАСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ У ВИБОРАХ ДО УКРАЇНСЬКИХ УСТАНОВЧИХ ЗБОРІВ НА КАТЕРИНОСЛАВЩИНІ

Українські Установчі збори розглядались українським народом як завершальний етап національно-визвольної боротьби. Відповідно до «Закону про вибори до Установчих зборів Української Народної Республіки» від 11-16 листопада 1917 р. вибори мали здійснюватись на основі загального виборчого права, за пропорційним принципом [3, с.417].

ІІІ Універсал Центральної Ради від 7 листопада 1917 р. призначив вибори до Українських Установчих зборів на 27-29 грудня 1917 (9 січня н. ст. 1918) року, а днем скликання їх – 9 (22 н. ст.) січня 1918 року [1, с.24].

Для проведення виборів створювались виборчі округи, які в свою чергу ділилися на виборчі дільниці. Право голосу мали особи чоловічої і жіночої статі від 20 років. Право

складання виборчих списків доручалося «городським і посилковим управам і волосним народним (земським) управам по приналежності» [3, с.417].

Політичне життя Катеринославщини під час виборів до Українських Установчих зборів супроводжувалось боротьбою українських партій із загальноросійськими, єврейськими, польськими та іншими партіями національних меншин.

Від Катеринославської губернії до Українських Установчих зборів було зареєстровано 21 список. Справами виборів опікувались окружні виборчі комісії, було створено виборчі дільниці в містах і повітах. По Катеринославській губернії були такі округи: Верхньодніпровський, Маріупольський, Новомосковський, Катеринославський, Олександрівський, Бахмутський, Луганський та Павлоградський [5, арк.20].

Газета «Народна воля» від 30(17).10.1917 р. повідомляла, що Катеринославська Городська Управа розклеює день у день по місту Катеринослава різні оголошення і друкує їх на «московській і єврейській, але не на українській». Хоча, відповідно до інструкції Правительства всі об'яви повинні бути на мовах місцевого населення [4, с.865]. Таким чином, порушувались права українського населення. Далі у газеті повідомлялося, що з 8 по 10 жовтня в Катеринославі був проведений губернський з'їзд за участю делегатів від всіх волостей губернії за участю представників українських соціал-демократів, соціал-революціонерів і Селянської спілки [4, с.863]. Блок Селянської спілки та УПСР створили спільний політичний блок і були представлені кандидатським списком № 5.

За підрахунками виборчих комісій на Катеринославщині явка виборців до Українських Установчих зборів склала 38,9% – це було менше, ніж до Всеросійських Установчих зборів – 61,6% [5].

Загалом по Катеринославській губернії лідером став список № 5 (Селянська спілка та УПСР) – 348 564 голосів виборців, друге місце зайняли більшовики – список № 9 (від робітників, селян, солдатів Катеринославської губернії і Сердюцького полку) – 156 649, третє місце – список № 3 (партія російських соціал-революціонерів) – 35 826 голосів виборців.

Громадяни німецької національності (список № 14) отримали 18 760 голосів, а українські соціал-демократи (список № 15) – 16 640. Єврейські політичні партії отримали підтримку 20 876 голосів виборців. За сіоністів віддали свій голос – 11 181, за ОЄПРП – 2 337, Бунд – 1 890, Єврейський список – 1 868, Поалей-Ціон – 1 804, Єврейську народну партію і єврейський національно-демократичний союз – 1 403 [2, с.106].

Населення Катеринославщини віддало свою підтримку українським національним партіям, що свідчило про зростання національної свідомості населення. Отже, до Українських Установчих зборів на Катеринославщині від Селянської спілки та УПСР було обрано 22 депутати. Ними стали: С. Бачинський, А. Кучеренко, Є. Наньченко, В. Строменко, Г. Гаценко, С. Тищенко, І. Гордієнко, Ю. Сайко, Л. Кравець, К. Корж, В. Плохий, В. Семенов, І. Семергієв, А. Дігтяр, М. Швець, М. Малашко, К. Хітченко, В. Демішов, П. Плевако, А. Глущенко, М. Хоменко, Ю. Дмитриченко. Представниками від списку № 9 – стали 10 депутатів (Т. Харченко, Ю. Лещинський, А. Каменський, С. Власенко, Е. Квірінг, С. Гецов, І. Шевченко, І. Крицький, Г. Єрмак, В. Варгань). По одному представнику увійшло від списку № 14 (Л. Люц) та списку № 15 (В. Винниченко).

Від селян Олександрівського повіту до Українських Установчих зборів було обрано Іванченка Є.Я. (с. Ново-Іванівка) та Хоменка Н.І. (с. Успенівка).

Таким чином, у ході виборчої кампанії до Українських Установчих зборів на Катеринославщині проявилась гостра боротьба за вплив виборців між політичними партіями та об'єднаннями. Врешті-решт, Українські Установчі збори так і не були скликані, адже результати виборів аж ніяк не влаштовували більшовиків і їх проведенню завадив переворот Скоропадського 29 квітня 1918 р.

Література

1. Гай-Нижник П. П. УНР та ЗУНР: становлення органів влади і національне державотворення (1917–1920 рр.) / П. П. Гай-Нижник. – К., «ЩеК'», 2010. – 304 с.

2. Гвоздик В. С. Зміни у співвідношенні партійно-політичних сил на Півдні України під час виборчих кампаній 1917 – початок 1918 рр. / В. С. Гвоздик // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – Запоріжжя : ЗНУ, 2009. – Вип. XXVII. – С. 102-108.
3. Українська Центральна Рада: Документи і матеріали. У 2 т. – К. : Наук. думка, 1996. – Т. 1: 4 березня – 9 грудня 1917 р. – 589 с.
4. Український національно-визвольний рух. Березень – листопад 1917 року: Документи і матеріали. – К., 2003. – 1024 с.
5. ЦДАВО України. – Ф. 1115. – Оп. 1. – Спр. 52. (м/ф).

Пожидаєва Яна
магістр 1 року навчання історичного фак-ту
Наук. кер.: к.і.н., доц. Шугальова І.М.

ГОЛОДОМОР 1932-1933 РОКІВ У МИХАЙЛІВСЬКОМУ РАЙОНІ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА СПОГАДАМИ ОЧЕВИДЦІВ

Проблема Голодомору 1932–1933 рр. була довгий час засекреченою, невідомою та не доступною для широких мас населення. Але у 80-х роках ХХ ст. вона набула актуальності.

В Україні про Голодомор 1932–1933 рр. заговорили лише під час горбачовської перебудови. Кожен з дослідників підходив до цієї проблеми по-своєму, вивчаючі різні аспекти Голодомору. Одними з провідних українських науковців, які займалися цим питанням були – Федір Турченко, Станіслав Кульчицький, Анатолій Бахтін, Микола Шитюк. Вони доводили, що Голодомор 1932–1933 рр. в Україні був результатом спланованих системних заходів та, водночас, – інструментом знищення народного руху, який виступав проти радянської влади.

Проблемою Голодомору займалися не лише українські та російські вчені, а також вчені з багатьох інших країн. Так, Роберт Конквест у своїй монографії «Жнива скорботи» пояснює нам причини виникнення Голодомору, становище українського народу під час голоду, розповідає про дитячу долю та позиції влади. Голодомор 1932–1933 рр. став найчорнішою сторінкою тривалої боротьби тоталітарного режиму СРСР проти визвольних намагань українського народу. Фактично голод охопив весь Центр, Південь, Північ та Схід сучасної України. Територія нинішньої Запорізької області також зазнала великих втрат. Найбільше постраждалих було в Якимівському, Мелітопольському, Василівському та Бердянському районах. Не стала винятком у довгому списку голодуючих регіонів України і Михайлівщина.

За статистичними даними, 1932 рік неврожайним на Михайлівщині не був. За період з 1923 по 1933 роки найбільш неврожайними були 1924 і 1925 роки. Голод спричинили надмірно високі плани хлібозаготівлі. На бюро райкому партії були визначені строки виконання плану хлібозаготівель: для колгоспників – до 15-ої річниці жовтня, тобто до 7 листопада, для одноосібних бідняцько-середняцьких господарств – до 1 вересня, «куркульським» господарствам надавалося 3–5 днів на виконання завдання. До тих колгоспників, котрі намагалися приховати навіть незначну кількість зібраного врожаю, щоб якось вижити, влада застосовувала репресії.

Людська пам’ять є унікальною за своєю природою, тому вона здатна іноді з неймовірною точністю зберігати інформацію про певні події, що відбувалися в житті. А смерть рідних та близьких людей відноситься, безперечно, до тих подій, які не забуваються ніколи. Одним із джерел вивчення проблеми Голодомору є свідчення очевидців тих подій, завдяки ним ми можемо побачити як люди сприймали цю трагедію, як їм доводилося виживати та як це позначилося на їхній долі.

Звичайно, спогадів про Голодомор дуже багато, але кожен з них неповторний, унікальний та описує долі різних людей. У даній статті зібрано найбільш поширені та типові

для Михайлівського району спогади, які пояснюють нам специфіку Голодомору у даному краї.

Так, наприклад, Є. Свірідова, жителька села Михайлівка у 2003 році власноруч написала листа до Михайлівського краєзнавчого музею під заголовком «Голодомору – ні!» Нині лист зберігається в колекції Михайлівського краєзнавчого музею. У ньому вона розповідає про те, як її родина зуміла вижити у ці страшні роки, хоча було дуже важко. У своєму листі вона відкрито засуджує тодішню владу у цій страшній трагедії.

Дуже велика кількість спогадів говорить нам про складність виживання у багатодітних сім'ях. Іванова Ганна Василівна (1921 р. н.) в інтерв'ю розповідає, що вона мала велику родину. Прийшла біда у 1932–1933 рр. і почали вмирати сестри та батьки. Не всі у цих умовах змогли не зламатися та не позбутися людяності. Ксенія Яківна Піхота 1914 року народження розповідає, що у ті страшні роки люди наче шаленіли, втрачали будь-які людські якості. Вона повідомляє, що в її рідному селі щовечора збирався гурт п'яниць, які вривалися до сусідів, грабували їх та відбирали всі продукти харчування, що були у домі.

Збереглася велика кількість свідчень потерпілих у Михайлівському районі, всі вони розкривають нам зміст тих жахливих часів. Дуже шкода, що не можна помістити всі ці спогади в одну статтю.

Отже, Голодомор став ніби страшною межею. Життя розпалося на те, що було до нього, і те, що після. Він перевернув усе: план життя, стосунки, звичаї, світосприймання. Таким чином, завдяки людям, які розповідають нам про ті події, які діляться з нами спогадами свого життя, ми бачимо, що Голодомор не щадив нікого. Він пронісся великою чорною хмарою над Михайлівкою та залишив після себе багато смертей та знівечених доль. Нам, молодому поколінню, він назавжди посіяв у серцях відчуття страху того, що ця жахлива подія може ще колися повторитися.

Література

1. Голодомор 1932–1933: запорізький вимір. – Запоріжжя : Просвіта, 2008. – 350 с.
2. Голодомор 1932–1933 років на території Запорізької області: свідчення очевидців / Упоряд. Ф. Г. Турченко, І. М. Шугальова, О. О. Стадніченко, В. Г. Ткаченко, О. М. Ігнатуша. – Запоріжжя : Дике Поле, 2010. – 352 с.
3. Голодомори на Запоріжжі (1921–1923, 1932–1933, 1946–1947) / Статті, документи, спогади. – Запоріжжя : Дніпровський металург, 2008. – 520 с.
4. Сафронова І. Голодомор в Україні на початку 30-х років XX сторіччя / І. Сафронова // Вісник Академії правових наук України. – Харків, 2003. – № 1. – С. 61–69.

Пристінський Богдан
магістр 1 року навчання історичного фак-ту
Наук. кер.: д.і.н., проф. Турченко Ф.Г.

КВАРТИРНЕ ПИТАННЯ У СРСР

Мета даної статті розкрити проблематику будівництва та розподілу житла у СРСР.

У документах, що були проаналізовані, ми виявили фактичні зміни курсу житлобудування у Радянському Союзі та їхні впливи на вирішення квартирного питання серед населення.

«Квартирне питання». Мабуть, для багатьох людей радянської доби це було однією з найболючіших та найважливіших проблем, вона відображена й у роботі Г.Я. Олійниченко «Дом, в котором мы живем» 1988 р. видання, в якій автор розкриває сутність житлового будівництва доби Микити Хрущова. Проте перевищення вкладу радянської влади у забезпечення житлових потреб народу загалом завищується, та часто залежить від відношення самого автора до СРСР.

Більшість міського населення Радянського Союзу після революції проживало у "комуналках" та бараках часів індустріалізації. Це можна побачити на прикладі міста Запоріжжя кінця 1920-х початку 1930-х, коли почали з'являтись нові підприємства, а з ними

– й робочі місця, проте жити робітникам просто не було де. Так, у середині 20-х років мінімальна житлова санітарна норма в країні становила 9,1 м^2 на одного чоловіка. У Запоріжжі вона була однією із найнижчих в Україні – 4,8 м^2 на одного мешканця. Щоб вирішити це питання, починається масове будівництво бараків, землянок, надбудов на вже існуючих будинках.

З 1931 року ситуація дещо змінилась. Починається будівництво державою багатоквартирних будинків, проте отримували у них житло загалом партійна номенклатура та люди, що мали заслуги перед державою. Не дивлячись на це, ситуація була не з найкращих і окрема житлова площа залишалась «рожевою мрією» багатьох жителів СРСР.

Вже у післявоєнний період, починаючи з 1948 р., було дозволено мати у приватній власності невеликі будиночки, під які держава виділяла землю та кредит на будівництво. Причому, будинок ставав приватною власністю, а земля, на якій він стояв, залишалась у відомстві держави [1].

Смерть Й. Сталіна у 1953 р. приводить до влади реформаторський уряд на чолі з М. Хрущовим. Одним з питань, яке намагався вирішити Хрущов, було забезпечення громадян дешевим житлом. 1955 р. було прийнято документ: постанову ЦК КПСС і Ради міністрів СССР «Об устранении излишеств в проектировании и строительстве» [2]. У цій постанові йшлося про перегляд звичної на той час манери будівництва у стилі помпезного «сталінського ампіру» на користь економії будматеріалів та будівництва дешевих проектів за новими технологіями. Це, на думку авторів постанови, мало сприяти вирішенню проблеми «метрів квадратних», та забезпечити людей житлом. Після цієї постанови починається поступова заміна бараків багатоквартирними будинками та гуртожитками.

У 1957 р. рішенням ЦК КПРС було розпочате масове будівництво дешевих панельних та цегляних будинків, так званих «хрущовок». Воно тривало з 1959 по 1985 р. Усього було побудовано близько 290 м^2 загальної площі, що становило близько 10% усього житлового фонду країни [3].

Ще одною заслугою Хрущова можна вважати відновлення 1962 р. діяльності житлових кооперативів [4]. До речі, вони вперше були введені ще у 1924 р. за часів НЕПу, а скасовані «як пережиток минулого» у 1937 р. [5, 6]. Зі зміною влади і приходом на пост генерального секретаря Леоніда Брежнєва, ситуація продовжила розвиватись «по накатаній». Квартири, збудовані за часів його правління, за плануванням у принципі копіювали «хрущовки». Проте, за рахунок використання для стін залізобетонних плит, будівництво йшло швидше. Але квартири стали холоднішими. І щоб не замерзнути, їх потрібно було утеплювати самостійно.

Також відмінністю був санвузол: у «брежнєвках» між туалетом і ванною встала стіна, а кімнати в квартирах стали ізольованими. Жити у «брежнєвці» було зручніше, ніж у маленькій «хрущовці». У 80-х рудимент тридцятих років – віконце (яке було присутнє ще в «сталінках» директорського призначення) із санвузла в кухню почало потихеньку зникати через непотрібність. Така тенденція житло будування продовжувалась й у подальші роки існування СРСР.

Ще одною проблемою було розподілення житла. Щоб отримати таку бажану житлову площу, треба було роками стояти у черзі, вступити у кооператив при підприємстві чи організації, взяти земельну ділянку і побудувати будинок, чи отримати житло у спадок. У першому випадку люди чекали по п’ятнадцять і більше років. Звичайно траплялися й винятки з правил, кругову поруку ніхто не відміняв.

Кооперативна квартира, у свою чергу, була більш гарантованим способом отримати житло, проте квартира не була власністю мешканця, а лишалась у власності кооперації. І будь-які маніпуляції: чи то продаж, чи обмін були неможливі без згоди ради мешканців будинку.

Що ж стосується земельних ділянок та зведення власних будинків. Популярність такого методу забудови мала місце у післявоєнні роки і згасла у кінці 1950-х років з початком масового будівництва «хрущовок». Вона відродилась у другій половині 1980-х років, коли за допомогою створення підсобних господарств керівництво намагалось врятувати агонізуючу економіку країни.

Спадок же був найпростішим способом отримання житла в СРСР.

Проте 1991 р. розпочинається приватизація житлового майна; закон про це було прийнято 2 червня 1991 р. [7].

Отже, можемо зробити такі висновки:

1. Житлове питання для жителів радянського простору не було вирішене і не могло бути вирішене.

2. Природа радянського способу економіки не могла забезпечити всіх нужденних комфортним житлом. Фінансування здійснювалось на залишкових принципах. На перших ролях фінансувалась військова промисловість.

3. Радянський підхід «кожній сім'ї – безоплатне комфортне житло» був пропагандистським гаслом у боротьбі з буржуазним світом. Для забезпечення цього гасла не було сил у цієї системи.

4. У СРСР люди отримували мізерну платню за свою роботу; більшість не могла зібрати гроші для свого житла. Практично було заборонено приватну власність, на житло також.

5. Розвал СРСР призвів до логічного кроку – безоплатна передача житлового фонду жителям в приватну власність, що оживило ринок вторинного житла.

6. Перехід в економіці на ринкові стосунки призвів до збільшення грошової маси у власності громадян. Це відродило великі темпи нового будівництва.

7. Людині не потрібне безкоштовне житло, яке їй не належить; людина повинна мати змогу достатньо заробляти, щоб купувати квартири.

Література

1. Указ Президиума Верховного Совета СССР «О праве граждан на покупку и строительство индивидуальных жилых домов» [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.libussr.ru/doc_ussr/ussr_4711.htm.
2. Постановление ЦК КПСС Совмина СССР «Об устранении излишеств в проектировании и строительстве» [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.libussr.ru/doc_ussr/ussr_5043.htm.
3. Постановление ЦК КПСС, Совмина СССР «О развитии жилищного строительства в СССР» [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.libussr.ru/doc_ussr/ussr_5213.htm.
4. Постановление ЦК КПСС, Совмина СССР «Об индивидуальном и кооперативном жилищном строительстве» 1962 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.libussr.ru/doc_ussr/usr_5838.htm.
5. Постановление ЦИК, СНК СССР «О жилищной кооперации» [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://ru.wikisource.org/wiki/ Постановление_ЦИК_и_СНК_СССР_от _19.08.1924_о_жилищной_кооперац.
6. Постановление ЦИК, СНК СССР «О сохранении жилищного фонда и улучшении жилищного хозяйства в городах» [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.consultant.ru/cons/CGI/online.cgi?req=doc&base=ESU&n=5780#0 –.
7. Закон РСФСР «О приватизации жилищного фонда в РСФСР» [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://pravo.levonevsky.org/bazazru/texts25/txt25448.htm.

Стовба Дар'я

магістр 1 року навчання історичного фак-ту

Наук. кер.: д.і.н., проф. Ігнатуша О.М.

НАПОЛЕОН БОНАПАРТ ТА АДОЛЬФ ГІТЛЕР: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Більшість людей світу неодноразово чули у повсякденному житті імена Наполеона та Гітлера. Світової слави ці діячі отримали не просто так, обидва увічнили себе в історії. Яким ж чином їм це вдалося і які наслідки своєю політикою вони залишили світові?

Мета статті – спроба порівняння політики Наполеона І Бонапарта та Адольфа Гітлера, аналіз їхніх вчинків та задумів у світовому політичному контексті.

Науковим підґрунтям дослідження постають праці сучасників Наполеона та Гітлера, таких як: Ф. Стендаль, О. Штрассер.

У дослідженні життя та політики Наполеона І Бонапарта та Адольфа Гітлера, можна назвати наступних дослідників: Крикунов С. [1], Мазер В. [2], Руге В. [3]. Оригінальне порівняльне дослідження запропонував Д. Сьюард [4].

Наполеон Бонапарт та Адольф Гітлер – відомі на весь світ постаті. Нажаль, з цими іменами пов'язано чимало людських жертв, особливо з Гітлером. Їхня політика значно відрізнялась одна від одної, проте між діячами проблискуються і схожості.

Ні Наполеон ні Гітлер не могли вжитися з простим буденним життям. Що імператор, що фюрер мріяли про взяття повної влади у державі в свої руки, і творити історію з своєї точки зору. Правда, шляхи привласнення політичної влади у них були різні.

Наполеон Бонапарт хотів створення твердої, вкрай централізованої влади, мету бачив у підтримці промисловості та землеробства, в примиренні з новим порядком речей усіх тих елементів старого суспільства, що тільки можуть із ним змиритися (особливо Церкви), у поліпшенні фінансів тощо. Законом 17 лютого 1800 р. «про поділ території і адміністрації» збережено і зміцнено поділ Франції на департаменти, а також уведено новий поділ – на округи. На чолі департаменту – префект.

Адольфу Гітлеру ж остаточно утвердитися у владі вдалося у 1933 році, коли президент Пауль фон Гінденбург призначив його рейхсканцлером (фактично – прем'єр-міністром) Німеччини.

Але посади рейхсканцлера Гітлерові було замало: оцінюючи реальну ситуацію в державі, він прагнув якомога швидше сконцентрувати всю повноту влади у своїх руках. Так після смерті 2 серпня 1934 р. президента фон Гінденбурга він зайняв його місце, а також запровадив нову найвищу державну посаду Німеччини – фюрера, яким Гітлер був аж до своєї смерті в 1945 році. З цього часу цілком і повністю утвердилася мрія про німецький Третій Рейх, якою давно вже був одержимий Гітлер [2, с.111-119].

Після приходу до влади Наполеон і Гітлер, постали перед обличчям дуже схожих проблем. В їх державах панував економічний хаос, приходилось зважати на присутність серйозної опозиції свого режиму, існували певні суперечки з Церквою. Найголовнішим завданням Наполеон бачив в тому, щоб залікувати рани, нанесені Франції революцією, в той час як Гітлер був одержимий маніакальною ідеєю «спасти» Німеччину від євреїв і більшовизму. Зовнішня політика як одного так і іншого характеризувалась агресивністю.

Наполеон Бонапарт і Адольф Гітлер залишили після себе в спадок змінену карту Європи і політичні заповіти. Обидва диктатори залишили після себе документи, в яких спробували себе виправдати перед людством. Наполеону це вдалося і внаслідок він став героєм Франції, визначною світлою постаттю для Польщі зокрема, і мільйони людей забули про те, що він їхні народи топив у крові.

На відміну від імператора, Адольфа не змогли виправдати ніякі документи, його звірства є непоправними і тільки горстка фанатичних людей залишилась у світі, котра підтримує його ідеї.

Таким чином, порівняння історичного шляху Наполеона І Бонапарта та Адольфа Гітлера надає нам цінний багаж знань, котрим не варто нехтувати. Саме режим Бонапарта доказав світові, що свобода повинна обіймати всі класи населення, він давав надії полякам та євреям. Але з іншої сторони, правління Наполеона було деспотичним, як і Гітлера. Виправдань для нацизму не існує.

Література

1. Крикунов С. І. Наполеон І Бонапарт – великий французький імператор / А. І. Крикунов // Усі видатні постаті всесвітньої історії: довідник / Г. Г. Губарева. – Харків, 2008. – С. 227-234.
2. Мазер В. Адольф Гитлер. Легенда, миф, реальность / Вернер Мазер. – Ростов на Дону : Феникс, 1998. – 608 с.

3. Руге В. Как Гитлер пришел к власти: Германский фашизм и монополии / В. Руге ; пер. с. нем. Г. Рудого. – М. : Мысль, 1985. – 320 с.
4. Сьюард Д. Наполеон и Гитлер: Сравнительная биография / Десмонд Сьюард. – Смоленск : Русич, 1995. – 384 с.

Супрун Анна
студентка 4 курсу історичного фак-ту
Наук. кер.: к.і.н., доц. Штейнле О.Ф.

ПРИМІТИВІЗМ У СВІТОВОМУ І УКРАЇНСЬКОЦУ МИСТЕЦТВІ

Примітивізм від лат. «primitivus» означає «первісний, початковий». Як напрямок у зображальних мистецтвах він виник у кінці XIX – на початку XX ст. В його основу лягло програмне, свідоме спрощення художніх образів і виразних засобів, орієнтація на форми примітиву та наївного мистецтва.

Цей напрямок об'єднує в собі як творчість митців-самоучок, так і професійних майстрів, які використовують у своїх роботах прийоми, теми та мотиви примітивізму. Прикладами для нього стало первісне мистецтво, традиційне мистецтво народів Африки, Океанії та Америки, архаїка, народна і дитяча творчість, раннє середньовічне мистецтво [2, с.140].

Варто зазначити, що одночасно з терміном «примітивізм» застосовують термін «наївне мистецтво». Наївне від грец. «наїо» – «мешкати, проживати, населяти», що означає просту художню творчість, зазвичай художників, які не отримували професійної освіти.

Примітивізм виник як рефлекс тогочасним швидким змінам. З початком НТР відбувались кардинальні зміни у світовому суспільстві та світоглядах. Життя людства на той час почало трансформуватись і доторкнулось до таких сфер як: економіка, наука та техніка, освіта, політика, дипломатія та комунікації, а також культура та мистецтво.

Однак, цей важливий стрибок вперед не обійшовся без «побічних ефектів». На зламі століть відбуваються суспільні зрушення та наростання бурхливих подій, напруження та катаклізми. Початок XX століття – позначений суперечностями. З одного боку, це прорив у науково-технічній сфері, у розумінні навколишнього світу, невпинний процес винахідництва та відкриттів, які принципово змінили бачення життя людства. Динаміка подій, які вплинули на всі сфери буття, в тому числі і на розвиток культури і мистецтва, набуває прискореного розвитку.

З іншого боку, розвиток науково-технічного прогресу лише підштовхнув людство до переорієнтації естетичних і морально-етичних цінностей, до місця людини в природі і суспільстві. Ейфорія здобутків і надії на активний поступ надто швидко змінилась емоційним надломом і важкими потрясіннями. Досягнення цивілізації призвели до зворотного ефекту – їх широкого використання та випробовування під час жорстоких боїв Першої світової війни. Тому не випадково, XX століття ознаменувалось в історії людства посиленим зв'язком мистецтва з політикою, коли модерністські течії розглядаються лише крізь призму різноманітних реакцій, крізь посилений спротив та негативізм [3, с.17-18].

Так як процеси індустріалізації в Європі виникли раніше, то й саме явище примітивізму також виринає на початку XIX ст. Своє захоплення європейські художники черпають з острівних та первісних культур, що існували на той час, захоплюються африканськими атрибутами, такими як маски та амулети, а також етнографічних музеїв, що набували популярності своїми «дивними» колекціями. Цей напрямок існує і захоплює одночасно самоучок та професійних майстрів.

В Україні примітивізм мав особливий шлях розвитку. Як перший етап авангарду, він був наслідком художніх тенденцій та взаємодії українських та європейських майстрів. Дав життя наступним авангардним напрямкам та деякий час навіть підтримувався революціонерами, через схожість ідей та поставлених задач. Але, після перемоги більшовиків цей напрям був нищівно розкритикований та заборонений постановою

А. Жданова «Про перебудову літературно-художніх організацій» у Радянській Україні від 23 квітня 1923 року. Замість цього проголошений єдиний і непорушний стиль у художньому мистецтві – соцреалізм.

Другому напряму можна дати назву «народний або підсвідомий» [1, с.120-121], адже він виникає та розвивається у народному середовищі на основі культурних традицій та фольклору українського народу та села в першу чергу. Його головною ознакою є бажання художників сховатись від тогочасного жорстокого світу та заглиблення у свої фантазійні мрії. І не дарма, бо час появи цього напрямку зіставляється з прискореною індустріалізацією в УРСР, відходом від землі, зміною влади, першими голодними роками та першою війною. Рефлексом, відповіддю на все це стало занурення в особисті яскраво-кольорові та квітучі світи, вигадування дивних звірів та інші засоби, які застосовували народні художники на противагу сірим, злим та нещасливим будням. Цей напрям не був засуджений і існував паралельно з соцреалізмом, його народність та дитячість дозволила йому сховати правду за ніби наївним сюжетом.

Отже, ознайомившись з такою мистецькою течією як примітивізм, ми можемо сміливо заявити, що рефлектуючи подіям модернізації, він створив цілковито нове світобачення митців та був зародком всіх подальших авангардних течій.

Література

1. Гомперц У. Непонятное искусство. От Моне до Бэнкси / Уилл Гомперц ; пер. с англ. И. Литвиновой. – М. : Синдбад, 2016. – 480 с.
2. Савельева А. Мировое искусство. Направления и течения от импрессионизма до наших дней / А. Савельева. – М. : Оникс, 2006. –192 с.
3. Сидоренко В. Д. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань: Розвиток візуального мистецтва України XX–XXI століть / Ін-т проблем сучасн. мист-ва Акад. мист-в України. – К. : «ВХ [студіо]», 2008. – 187 с.

Тішин Олександр
здобувач кафедри історії України
Наук. кер.: д.і.н., проф. Турченко Г.Ф.

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ ПІВДНЯ УКРАЇНИ ПІД НІМЕЦЬКИМ ЦИВІЛЬНИМ УПРАВЛІННЯМ

Тривалий час нацистський окупаційний режим на території південно-східних областей України розглядався ізольовано від попередніх історичних періодів. Це стосувалося майже всіх без виключення тем досліджень, зокрема проблем адміністративно-територіального устрою. Саме через це у даних тезах було поставлене завдання розглянути особливості адміністративно-територіального устрою Півдня України періоду його перебування під німецьким цивільним управлінням (1941–1944 рр.), прослідкувавши його витоки в довоєнних моделях поділу українських земель.

З великого масиву праць, присвячених проблемі адміністративно-територіального поділу українських земель періоду нацистської окупації, можна виділи роботи Ю. Левченка [1], В. Орлянського та О. Тедеєва [2], Н. Сугацької [3].

При підготовці нового адміністративно-територіального устрою німецька окупаційна влада фактично спиралася на російську дореволюційну традицію поділу Півдня України на Катеринославську, Таврійську та Херсонську губернії, хоча й у формі генеральних округів. Фактично територія колишньої Катеринославської губернії була покладена в основу адміністративних меж генерального округу «Дніпропетровськ», Таврійської – генерального округу «Крим» («Таврія»), проте без Кримського півострова, який перебував під управлінням військових, Херсонської – генерального округу «Миколаїв».

На Півдні України так і не відбулася повна передача влади до рук цивільної окупаційної адміністрації, а частина південноукраїнських земель входила до складу так званої військової зони. Наприклад, формування генерального округу «Крим» не було

завершене, адже до літа 1942 р. його територія була ближнім тилом військ Вермахту. Через це даний генеральний округ отримав назву генеральний округ «Таврія» (Generalbezirk Taurien), а його адміністративним центром стало м. Мелітополь.

Під час окупації на території південно-східних областей України була сконцентрована найбільша кількість «міських» крайзгебітів, до яких належали Дніпропетровськ, Запоріжжя, Кам'янське, Кривий Ріг. Це можна пояснити тим, що у підсумку радянської модернізації в Південно-Східній Україні спостерігався різкий ріст міського населення з формуванням таких міст – промислових гігантів, як Запоріжжя, Дніпропетровськ, Кривий Ріг. Тому для німців було досить важливим встановити жорсткий контроль над ними.

Таким чином, у 1941–1944 рр. на території південно-східних областей України сформувалися такі особливості адміністративно-територіального устрою, як, по-перше, бажання окупантів використати вже налагоджені моделі адміністративно-територіального поділу, сформовані російською дореволюційною владою, по-друге, близькість Східного фронту фактично обумовила подвійне підпорядкування даних областей цивільній та військовій владі на початковому етапі окупації, по-третє, 4 з 5 «міських» крайзгебітів рейхскомісаріату «Україна» були розташовані на території Півдня України.

Література

1. Левченко Ю. І. Утвердження адміністративно-територіального поділу під час окупації 1941–1942 рр./ Ю. І. Левченко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2013. – Вип. 1. – Ч. 2. – С. 38–46.
2. Орлянський В. С. Місцеві органи управління в період німецької окупації на Запоріжжі (1941–1943 рр.): Монографія / В. С. Орлянський, О. С. Тедеєв. – К. : Центр навч. літератури, 2010. – 332 с.
3. Сугацька Н. Створення місцевої адміністрації та органів місцевого самоврядування на півдні України в часи нацистської окупації краю // Сучасний вимір держави та права: Збірник наукових праць. – Миколаїв : Вид-во Іліон, 2008. – С. 143–145.

Торба Дар'я
магістр 1 року навчання історичного фак-ту
Наук. кер.: к.і.н., доц. Савченко І.В.

ЖІНКИ ЗАПОРІЖЖЯ В 20-Х рр. XX ст.: МІСЦЕ ТА РОЛЬ В СТРУКТУРІ ТРУДОВОЇ ЗАЙНЯТОСТІ

Соціально-економічне становище жіночого населення в суспільстві на початку 1920-х рр. визначалося домінуванням традиційних стереотипів про жінку-матір та жінку-господиню. Водночас, політика радянської влади була спрямована на звільнення жінок та втягнення їх до суспільного виробництва. Особлива увага Комуністичної партії була прикута до промислових регіонів країни, серед яких яскраво виділявся і Запорізький край. Промислові центри потребували масового залучення робітників для будівництва заводів, фабрик та інших промислових об'єктів [6, с.94]. Зростання інфраструктури регіону передбачало збільшення кількості робочих місць, тому в даний період різко зросла потреба в новій робочій силі, особливо з числа жіночого населення.

У цілому, суспільне становище жіноцтва стало об'єктом дослідження чималої кількості науковців, серед яких можна виділити О. Коханову [6] та С. Айвазову [1]. У працях даних авторів простежується комплексна характеристика соціально-економічного статусу жіночого населення та особливості вирішення «жіночого питання» партійним керівництвом.

Становище жінок у Запорізькому окрузі на початку 1920-х років загалом не відрізнялось від загальнодержавного. Більшість жіночого населення займалась хатнім господарством та вихованням дітей. Не лише в сільській місцевості, але й досить часто в містах, панували традиційні погляди щодо праці жінок, розподілу домашніх обов'язків,

чоловік залишався головою родини, як він сказав, так і мало бути [7, с.228]. Активна політика радянського керівництва на початку 20-х рр. у вирішенні «жіночого питання» сприяла розширенню можливостей професійної реалізації жінок, але у цілому жіноче населення залишалося обмеженим на ринку праці [1, с.94].

Вагомим стримуючим фактором у пошуку роботи виступав низький кваліфікаційний рівень жінок, що звужувало коло можливої професійної реалізації. Так, у 1921 р. Олександрівська біржа праці нараховувала близько 30-ти груп професій, за якими відбувалося звернення громадян. Проте, жінки були представлені лише в 15-ти з них. Досить часто жінки надсилали заяви на виробництво до завкомів з проханням взяти їх на «какую-нибудь должность» задля отримання хоча б мінімальної заробітної плати [2, арк.40]. За кількісним співвідношенням найбільше безробітних жінок нараховувалася в таких галузях: а) державна служба; б) сфера обслуговування); в) медицина; г) сфера харчування; д) освітньо-культурна сфера. Найменша кількість безробітних жінок простежувалася у деревообробній, металургійній, машинобудівній, текстильній промисловості, видавничій справі [3, арк.46–49]. Щодо промислового виробництва у Запорізькому окрузі, то кількість жінок, зайнятих у цій галузі залишалася мізерною. За даними звіту про роботу окржінвідділу станом на 1923 р. на підприємствах округу працювало лише 400 жінок, в наступні два роки ця кількість зростає до 600 чоловік [4, арк.98–101]. Досить цікава ситуація складалася і у питанні заробітної платні. Маючи навіть відповідну кваліфікацію, жінка-робітниця могла отримувати на порядок нижчу платню, ніж чоловіки.

Традиційне сприйняття жінки як матері та господині сприяло утвердженню певного стереотипу щодо професій на ринку праці. Так, зазвичай Запорізька біржа праці мала чіткий розподіл професій на «чоловічі» та «жіночі». Чоловіків, як правило, направляли на виробництво за спеціальностями токар, слюсар, шкіряник, арматурник, коваль, машиніст, столяр, жерстяник, тракторист, муляр, пічник. Найбільше жінок працювало у галузі громадського харчування, сфері культури, охорони здоров'я. Традиційно високим залишався відсоток жінок серед некваліфікованого обслуговуючого персоналу (двірники, прибиральниці) [5, арк.55–58].

Загалом, на початку 1920-х років жіноче населення Запоріжжя отримало можливість для професійної реалізації у зв'язку з розширенням суспільного виробництва та зростаючими потребами держави у робочій силі. Однак, цей процес не був однозначним, так як залишалися невирішеними в цілому проблеми безробіття, низького освітньо-кваліфікаційного рівня жіноцтва, диференціації професій на ринку праці, зберігалися традиційні уявлення про роль жінки у суспільстві.

Література

1. Айвазова С. Г. Русские женщины в лабиринте равноправия. (Очерки политической теории и истории, документальные материалы) / С. Г. Айвазова. – М. : РИК Русанова, 1988. – 408 с.
2. Державний архів Запорізької області (далі – ДАЗО). – Ф. Р-799. – Оп. 1. – Спр. 22 : Різне листування. 1926–1927 рр. – 154 арк.
3. ДАЗО. – Ф. Р-799 – Оп. 1. – Спр. 15 : Різне листування. 1926–1927 рр. – 165 арк.
4. ДАЗО. – Ф. П-1. – Оп. 1. – Спр. 120 : Протоколы коллегии Екатеринославского губженотдела. 18 сентября 1923 г. – 9 января 1925 г. – 112 арк.
5. ДАЗО. – Ф. Р-799 – Оп. 1. – Спр. 66 : Різне листування. 1927–1928 рр. – 116 арк.
6. Коханова О. О. Суспільно-політичне становище жінки в Радянській Україні (20-30-ті рр. XX ст.) : дис... канд. іст. наук : 07.00.01 / Олена Олександрівна Коханова. – Харків, 2015. – 208 с.
7. Усна історія Степової України. – Запоріжжя : АА Тандем, 2008. – Т. 1. – 511 с.

Точиліна Ірина
студентка 4 курсу історичного фак-ту
Наук. кер.: к.і.н., доц. Кривко І.М.

ВЕЧОРНИЦІ ЯК ФОРМА ДОШЛЮБНОЇ СЕКСУАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ КІНЦЯ XIX – ПОЧАТКУ XX ст.

В українській традиційній культурі сформувалися дві різні програми «правильної» дошлюбної статевої поведінки дівчат (хлопців ці вимоги так категорично не торкалися). З одного боку, дівчину виховують в патріархальному дусі, тобто вимагають покірності, скромності, збереження цноти. Таку норму дошлюбної поведінки, за якою необхідно було зберігати чистоту і «непочатість», підтримувала церква, яка усілякими способами закликала до «розумних» взаємовідносин. З іншого ж боку – батьками підтримується і заохочується спільна ночівля дівчат з парубками і допускається самостійність у виборі партнера для спільного спання.

Мета статі полягає у з'ясуванні особливостей проведення вечорниць крізь призму дошлюбних відносин серед української молоді кінця XIX – початку XX ст.

Вечорниці та «вулиці» були невід'ємною складовою дошлюбного спілкування молоді. Вони відбувались кожного сезону: зимою сезон вечорниць починався на Покрову або Святого Миколая і тривав до початку Великого посту [4, с.156]. Основним завданням таких зібрань було створення сприятливих умов для знайомства та вибору партнера. Дослідниця Оксана Кісь у своїй монографії «Жінка в традиційній українській культурі (друга половина XIX – початок XX ст.)» детально описує процес вечорниць.

У свою чергу, Ірина Ігнатено [1] звертає увагу на досить цікавий компонент вечорниць – спільну ночівлю молоді. Метою такої ночівлі, зазначає дослідниця, було знайомство та набуття досвіду спілкування з протилежною статтю. Тобто, ми бачимо, що процес соціалізації молоді набуває нового виміру – головний акцент зміщується з трудового виховання на комунікативну сферу. Молодь тепер вчиться спілкуватись одне з одним та отримує певну свободу дій.

Практика спільної ночівлі молоді на вечорницях виключала дошлюбний секс, проте статистичні дані дослідників З.А. Гуревича та А.І. Ворожбита свідчать, що майже 46% дівчат, які ходили на вечорниці втрачали цноту до шлюбу [2, с.79]. Це пов'язано з поширенням інтимних ігор, зокрема гри «притули», яка розглядалась як неповноцінний статевий акт. У зв'язку з відсутністю статевого виховання, дівчата мало що знали про фізіологічні особливості та в чому взагалі полягає статевий акт і тому ставали жертвами свого ж невігластва. Хлопцям же частенько вдавалось піддурити неосвічену дівчину, тим самим видати повноцінний статевий акт за невинні розваги, або ж, обіцяючи одружитися з дівчиною, яку «звів».

Особливо засуджувало вечорниці духовенство, яке погрожувало «відлучили від церкви» порушників моральних норм. Марина Маєрчик у своїх дослідженнях [3] подає нам тексти проповідей сільських батюшок, які містять звернення до батьків. У цих проповідях ми бачимо гостре засудження батьків, які заохочують своїх дітей до нічних гулянок: «Отцы и матери, Вы ответственны перед Богом за детей ваших, и за малых, и за взрослых, а поэтому следите за детьми и не позволяйте им позорить себя разными ночными безчинствами греховными» [1].

Цікавим є те, що батьки дівчат, навпаки, заохочували відвідання вечорниць/досвіток та «вулиць», адже, по-перше, ці заходи розглядались переважно як місце спільної праці дівчат, тобто саме там закріплювались вже здобуті навички та відбувався обмін досвідом ведення господарства. По-друге, для українського суспільства відвідування вечорниць або «вулиць» було традиційним, тому нічого поганого та аморального батьки в цьому не бачили. Таким чином, все, що відбувалось на заходах такого плану, було абсолютно нормальним та традиційним, і через це мала пройти кожна дівчина або хлопець.

Батьки усіляко намагались вберегти своїх дітей від інформації про статеве життя. Вважали, що така необізнаність про особливості статі не буде спонукати молодь до необдуманих кроків в сексуальному житті.

Несправедливо також стверджувати, що більшість дівчат негативно сприймали еротично-забарвлені вечорничні розваги. За даними етнологів, спільна ночівля та інші вияви «женихання» розглядались як нормальне явище в традиційному спілкуванні з протилежною статтю.

Уся вина за можливу позашлюбну вагітність покладалась на дівчину, також неминучим для неї ставав народний осуд, зневага та фізичне покарання. Таку дівчину визнавали «нечистою», обмежували в пересуванні та спілкуванні. Також її дитина зазнавала утисків. Саме такі моральні засади і стримували молодь до необдуманих кроків. Ще одним моральним гальмуванням дошлюбних статевих відносин слугувала народна віра у нещасливе життя, в усілякі лиха, що приносить з собою «нечиста» молода або, як її називали тоді, покритка.

Отже, ми бачимо, що дошлюбні відносини традиційної української молоді включали в себе збирання у молодіжні громади та відвідування вечорниць. Також практикувалась система «спільної ночівлі», яка передбачала набуття досвіду спілкування з протилежною статтю. Таким чином, можна стверджувати, що дошлюбні відносини є своєрідним поєднанням як позитивних факторів, так і деяких аморальних вчинків, які засуджувались громадою.

Література

1. Ігнатенко І. Етнологія для народу / І. Ігнатенко. – К. : Клуб Сімейного Дозвілля, 2016. – 320 с.
2. Ігнатенко І. Жіноче тіло у традиційній культурі українців / І. Ігнатенко. – К. : Дуліби, 2013. – 228 с.
3. Маєрчик М. Ритуал і тіло: структурно-семантичний аналіз обрядового українського циклу / М. Маєрчик. – К. : Критика, 2011. – 328 с.
4. Народна культура українців: життєвий цикл людини: Історико-етнологічне дослідження : У 5 т. / Наук. ред. М. Гримич. – Т. 2: Молодь. Молодість. Молодіжна субкультура. – К. : Дуліби, 2010. – 568 с.

Швець Катерина
магістр 1 року навчання історичного фак-ту
Наук. кер.: к.і.н., доц. Савченко І.В.

ТРАНСФОРМАЦІЯ СОЦІАЛЬНИХ РОЛЕЙ РАДЯНСЬКИХ ЖІНОК У 1950-Х РР. (НА МАТЕРІАЛАХ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ)

1950-ті роки увійшли в історію України і всього СРСР, як період суттєвих зрушень у всіх сферах соціально-економічного, політичного і суспільно-культурного життя. Ці зрушення мали як об'єктивні, так і суб'єктивні підстави, що були обумовлені всім ходом попереднього розвитку країни. Водночас, в межах цих системних зрушень відбувалися зміни і в гендерній політиці. Держава ступила на шлях змін, який ознаменований лібералізацією усіх сфер життя суспільства. Зокрема, у Запорізькій області, виконуючи постанову ЦК ВКП(б) «Про міжнародний жіночий день» [1, арк.81] і постанову ЦК КП(б)У «Про міри поліпшення праці серед жінок на Україні» [3, арк.43], обком, міськкоми та райкоми КП(б)У і первинні партійні організації області дещо удосконалили організаційну і політичну роботу серед жінок.

Метою статті є аналіз рівня зайнятості жінок та особливостей розвитку професійних стратегій у 1950-х роках у Запорізькій області.

Дана проблематика у певних аспектах висвітлюється в напрацюваннях вітчизняних дослідниць, а саме О. Кісь у праці «Жіночий досвід участі у національно-визвольних змаганнях 1940–1950-х років» [6] та М. Смольніцької у роботі «Жінка в радянському

суспільстві» [7]. Вони у своїх дослідженнях звертають увагу на перспективи та умови розвитку професійної зайнятості жінок, розглядають роль жіночих трудових ресурсів у суспільному виробництві, аналізуючи трансформацію соціального статусу жіноцтва.

Під впливом даної політики з боку держави, у 1950-х роках серед жінок, починають вибудовуватись та поширюватись певні нові стратегії стосовно їх зайнятості у суспільному виробництві, які відповідали запитам тогочасної державної політики. Їх можна розподілити на такі три види: перша стратегія – повна зайнятість у суспільному виробництві, друга – неповна зайнятість у суспільному виробництві і третя – незайнятість у суспільному виробництві [7, с.90].

Кожен із трьох варіантів зайнятості жінок означав різне співвідношення між професійною і сімейно-побутовою сферою. Перший варіант передбачав пріоритетність «роботи», професійних обов'язків, і цим самим обумовлював появу нової моделі – «жінки-кар'єристки». Другий варіант – це варіант поєднання двох сфер життєдіяльності: «роботи» і «дому», саме він був найбільш поширеним у повоєнний час і найбільш складним у виконанні. Третій – пріоритетність «дому», сімейно-побутових обов'язків. Даний варіант стратегії рівня зайнятості вже втрачав свою актуальність і був найбільш характерний, в основному, для жінок сільської місцевості або родини з усталеними стереотипами розподілу ролей у родині.

Стосовно останньої стратегії, слід відмітити, що зменшення її поширення пов'язане з проведенням посиленої боротьби з «паразитичними елементами» по всій території Радянського Союзу. Постановою від 23 липня 1953 р. «Про міри боротьби з антигромадськими, паразитичними елементами» органи міліції зобов'язувалися налагодити облік вказаних осіб з метою їхнього працевлаштування і перевиховання, а в разі злісного ухилення від праці – для притягнення їх до адміністративної або навіть кримінальної відповідальності. Надмірний ентузіазм при виконанні даного указу призводив до значних перегинів, проявом чого стало таврування посадовими особами жінок-домогосподарок «паразитами, що їдять наш хліб» та вислання інвалідів на п'ять років за «небажання працювати» [2, арк.173]. Документи того часу містять багато інформації про помилкове засудження учнів вечірніх шкіл, престарілих осіб, жінок, що мали на утриманні малолітніх дітей тощо. Дана політична акція змушувала жінок змінювати усталену модель свого життя.

При цьому, з середини 1950-х років починається активізація у сфері роботи серед жінок, відбувається остаточне закріплення статусу жінок, як рівної у всіх правових аспектах особистості з чоловіками. Одним із головних документів даного періоду є постанова ЦК КПУ від 31 березня 1958 р. «Про покращення роботи серед жінок»[4, арк.3], що дала поштовх до підвищення рівня професійної реалізації серед радянського жіноцтва.

Згідно зі статистичними матеріалами Державного архіву Запорізької області, у різних галузях господарства області у 1958–1959 рр. працювало більше 260 тис. жінок, з них на промислових підприємствах, будівництві та транспорті працювало близько 94 тис. осіб, в сільському господарстві – 99 тис. Що ж до інших галузей, то в системі народної освіти працювало більше 19 тис. осіб, що складало 70% від загальної кількості працюючих у сфері просвітництва, в органах охорони здоров'я – більше 16 тис. жінок. Дані показники дають нам можливість стверджувати, що жінки становили значну частину трудової сили у розвитку різних галузей господарства [5, арк.86–88]. Проте традиційно «жіночими» професіями залишалися професії в закладах освіти та охорони здоров'я.

З вище вказаних даних, ми бачимо, що жінки становили значну частку трудових ресурсів у висвітлених сферах народного господарства. Це є також підтвердженням політики держави стосовно рівних прав чоловіків і жінок щодо участі як у трудовій сфері, так і в суспільному житті у цілому.

Отже, варто зазначити, що 1950-ті роки – це період подальшої активізації участі жінок у всіх сферах народного господарства. У зазначений проміжок часу в жінок вибудовуються нові моделі образу їх життя та рівня професійної зайнятості. При цьому, всі ці процеси

продовжує супроводжувати активна агітація та пропаганда, спрямована на формування образу «жінки-трудівниці», яка власними руками будує соціалістичне суспільство.

Література

1. Державний архів Запорізької області (далі – ДАЗО). – Ф. П-102. – Оп. 3. – Спр. 548 : Информации отдела в ЦК КП Украины о массово-политической работе на селе, среди женщин, состоянии пропагандистской работы. 8 января – 18 декабря 1952 г. – 116 арк.
2. ДАЗО. – Ф. П-102. – Оп. 3. – Спр. 798 : Информации и отчёты отдела в ЦК КП Украины о проведении дня памяти В. И. Ленина, 50-летия КПСС, о работе среди женщин. 7 января – 16 декабря 1953 г. – 178 арк.
3. ДАЗО. – Ф. П-102. – Оп. 3. – Спр. 1101 : Информации райкомов КП Украины обкому КП Украины о работе партгрупп в зоне МТС, предмайского соцсоревнования, работе среди женщин. 3 марта – 12 ноября 1955 г. – 91 арк.
4. ДАЗО. – Ф. П-102. – Оп. 3. – Спр. 1540 : Информации горкомов и райкомов КП Украины обкому КП Украины о ходе строительства жилья и дошкольных детских учреждений. 2 января – 15 октября 1958 г. – 21 арк.
5. ДАЗО. – Ф. П-102. – Оп. 3. – Спр. 1706 : Информации райкомов КП Украины обкому КП Украины о работе среди женщин. 17 февраля – 20 октября 1959 г. – 113 арк.
6. Кісь О. Р. Жіночий досвід участі у національно-визвольних змаганнях 1940–50-х років на західноукраїнських землях / О. Р. Кісь // Схід-Захід: Історико-культурологічний збірник. – Харків : Ранок, 2009. Вип. 13–14. – С. 101–126.
7. Смольніцька М. К. Жінка в радянському суспільстві / М. К. Смольніцька. – К. : Ін-т історії України, 2011. – № 16. – 325 с.

Хренов Олександр
студент 3 курсу історичного фак-ту
Наук. кер.: к.і.н., доц. Білівненко С.М

УЧАСТЬ «УЛЬТРАС» У ПОДІЯХ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ ТА ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ 2014–2017 рр.

Фанатський рух в Україні, який ще 3 роки тому позиціонував себе як хуліганська маса з правими поглядами, негативно ставився до уряду, співробітників МВС. Але у критичний момент для країни вони вийшли на вулицю і показали, що є реальною силою, яка здатна повернути історію.

Об’єктом нашого дослідження є українські футбольні фанати як суспільне явище.

Участь футбольних фанатів в подіях «революції гідності» і під час російсько-української війни 2014–2017 р. ще не була об’єктом спеціальних історичних досліджень. На сьогодні є лише окремі публікації на спеціалізованому фанатському електронному сайті, але без зазначення авторства.

Перші ультрас з’явилися в Італії на початку 60-х років. Тоді це досить віддалено нагадувало сьогоднішні групи ультрас, але саме у той час у футбольного клубу «Мілан» з’явилися перші ознаки організованого руху вболівальників. Через кілька років саме у них і з’являється перше в історії угрупування ультрас – Commandos Tigre (1966). Слід зазначити, що вивчивши величезну кількість європейських фанатських пісень і «зарядів», можна переконатись, що практично у всіх країнах є пісні, мотиви яких придумали тіфозі «Мілану» й «Fossa del Leoni» зокрема. Угрупування – це зазвичай офіційно зареєстрована структура, що поєднує від 10 до декількох тисяч найбільш активних фанатів, які займаються всім, що пов’язане з підтримкою своєї команди – атрибутика, квитки, організація шоу на трибунах, супровід виїзних матчів [1].

В Україні ультрас переважно поділяють праві ідеї і український націоналізм. Довгий час в Україні футбольні фанати сприймалися виключно негативно. З ними пов’язували заворушення, правопорушення і провокації. Звиклі влаштовувати бійки на стадіонах, ультрас найбільше відомі бійками з міліцією та футбольними фанатами інших клубів.

Однак, коли 1 грудня 2013 р. починається протистояння у Києві з метою повалення режиму Януковича, фанати виходять на підтримку протестуючих і стають головною ударною частиною Революції Гідності.

Першими удар прийняли фанати «Динамо» (Київ) на вулиці Банковій. Коли по всій країні почали виникати свої «Майдани» фанати різних клубів виходив з їх підтримкою. 21 січня о 12:15 однією з груп ультрас київського «Динамо» було опубліковано звернення з пропозицією перемир'я і протидії «тітушкам» [2]. 24 січня 2014 р. всі фанатські рухи клубів Української прем'єр-ліги заявили про перемир'я.

У лютому того ж року фанати захищали людей у дні кривавих протистоянь 19-23 лютого.

22 лютого у Харкові відбувся з'їзд депутатів південно-східних областей України, де вперше почали звучать гасла сепаратистів. 6 березня 2014 р. в окупованому Криму було проведено «референдум» про від'єднання від України і 18 березня Крим з ініціативи російського президента Путіна було анексовано та «включено до складу Російської Федерації». Ні «референдум», ні «приєднання» Криму до Росії у світі не були визнані.

Фанати кримських футбольних клубів всіляко чинили опір цьому, але сили були нерівні і вони були змушені покинути свої будинки і виїхати на неокуповані території України. Після початку російсько-української війни фанати першими вступили у ряди захисників батьківщини. Більшість хлопців вступили в добровольчі батальйон: «Азов», «Дніпро», «Донбас», «ДУК ПС». Перший бій фанати у лавах ЗСУ провели 9 травня 2014 р. у в місті Маріуполі, коли зачищали від місцевих сепаратистів і російських найманців. Далі були Іловайський котел і бої за Донецький аеропорт [3].

Всього в бою на сході України за два з половиною роки взяло участь понад 1 500 фанатів.

Під час Революції Гідності та на війні з Росією загинуло щонайменше 47 ультрас.

Література

1. Хто такі ультрас [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ultras.org.ua/about/
2. Почему футбольные фанаты украинских клубов поддержали Майдан? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bolshoyvopros.ru/questions/728764-pochemu-futbolnye-fanaty-ukrainskih-klubov-podderzhali-majdan.html
3. Ультрас на войне [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ultras.org.ua/01385.html

СЕКЦІЯ «ЮРИДИЧНІ НАУКИ»

Бабенко Яна
студентка 3 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., доц. Узунова О.В.

ДО ПИТАННЯ ПРО ХАРАКТЕРИСТИКУ КОНТРАБАНДИ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку суспільства одним із пріоритетних питань є протидія злочинності контрабанди, що є серйозною загрозою безпеці нашої держави. На сьогоднішній день проблема кримінальної відповідальності за контрабанду є досить актуальною, оскільки особи незаконним шляхом постачають наркотичні засоби, отруйні, сильнодіючі, радіоактивні, вибухові речовини, зброю та боєприпаси на територію нашої держави. Це в свою чергу призводить до небезпеки заподіяння шкоди громадському порядку, здоров'ю та життю населення, появи умов для вчинення особливо тяжких злочинів.

До липня 2015 року стаття 201 Кримінального кодексу (далі – КК) України передбачала кримінальну відповідальність за контрабанду, тобто переміщення товарів через

митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю, вчинене у великих розмірах, а також незаконне переміщення історичних та культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, радіоактивних або вибухових речовин, зброї та боєприпасів, а так само контрабанда стратегічно важливих сировинних товарів, щодо яких законодавством встановлено відповідні правила вивезення за межі України». На сьогоднішній день, під контрабандою, КК України розуміє переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів, зброї та боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї та бойових припасів до неї), а також спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації [1].

Контрабанда є злочином із глибоким історико-правовим корінням. Цим даний склад злочину привертав до себе увагу багатьох дослідників. Разом із тим залишається ще досить широке коло питань, які є дискусійними та потребують глибокої теоретичної розробки. Проблеми кримінальної відповідальності протягом тривалого часу досліджували такі видатні науковці, як Ю.В. Баулін, О.П. Горох, О.О. Дудоров, В.М. Киричко, А.А. Музика, О.М. Омельчук, О.І. Перепелиця, А.М. Полях, О.В. Процюк, А.В. Савченко, В.В. Сіленко, С.О. Сорока, Є.Л. Стрельцов, В.Я Тацій, Є.В. Фесенко та інші. В той час як зміни до кримінального законодавства змушують знову і знову досліджувати питання відповідальності за контрабанду з різних аспектів.

За словами В.Я. Тація та В.В. Сташиса, Розділ VII «Злочини у сфері господарської діяльності» посідає особливе місце в структурі Особливої частини КК України, адже в ньому найбільшою мірою відображені ті негативні явища, що супроводжують процеси економічних реформ в Україні, боротьба з якими потребує рішучого застосування кримінально-правових заходів [2].

Досліджуючи статтю 305 КК України, О.П. Горох та А.А. Музика, дійшли висновку про недоцільність існування у кримінальному законодавстві окремої статті про відповідальність за контрабанду наркотиків. На їх думку, караність дій щодо переміщення через митний кордон України наркотиків, зброї, вибухових речовин та боєприпасів, радіоактивних речовин повинна передбачатися лише статтею 201 КК України [3].

Отже, на нашу думку науковці ретельно вивчають та вдосконалюють знання про контрабанду в Україні, в той же час, нам необхідно вдосконалити заходи боротьби з контрабандою, тому що наша держава розглядається як складова транснаціонального наркобізнесу.

Література

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року. – К.: Атіка,2001. -160 с.
2. Кримінальне право України. Особлива частина: підручник / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін [та ін.]; за ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. – [4-є вид., перероб. і допов.]. – Харків: Право, 2010. – 608 с.
3. Кримінальна відповідальність за контрабанду: національний та міжнародний досвід: монографія / А.А. Музика, А.В. Савченко, О.В. Процюк [та ін.]. – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2011. – 276 с.

Бандровський Владислав
студент 4 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: д.ю.н, проф. Лютіков П.С.

ПОНЯТТЯ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВИХ САНКЦІЙ У КОНТЕКСТІ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Невиконання або неналежне виконання господарських зобов’язань тягне за собою настання відповідальності суб’єктів господарювання. Господарсько-правова відповідальність – багатоаспектне поняття, яке відіграє важливу роль у механізмі правового регулювання господарських відносин.

Актуальність теми полягає в тому, що у наразі господарсько-правова відповідальність займає важливе місце у регулюванні відносин між суб'єктами господарювання. Ця правова категорія має на меті найефективнішого розвитку економіки.

Наведена тема розглядається у працях таких видатних вчених як Ю.П. Битяка, Р.Ф. Гринюка, М. Гусака, Л. Музики, Д. Прядка та інших.

Метою статті є визначення поняття господарсько-правових санкцій у контексті господарсько-правової відповідальності. Наразі, існує нормативне визначення господарських санкцій, закріплене в Господарському Кодексі України - заходи впливу на правопорушника у сфері господарювання, в результаті застосування яких для нього настають несприятливі економічні та/або правові наслідки [1].

Санкції розглядаються також як елемент логічної структури норми або розглядається як самостійна охоронна норма. В юридичній літературі існує й інше визначення господарської санкції – міра, форма, засіб господарсько-правової відповідальності [2, с. 27].

Поняття санкції розглядається також як правоохоронний засіб, негативні та небажані наслідки майново-організаційного характеру, тобто виступають мірою впливу на боржника [3, с. 358]. Господарські санкції встановлюються у нормах закону чи передбачаються сторонами у договорі до моменту вчинення правопорушення і вказують на кількісні майнові втрати або якісні зміни певного об'єкту договору.

Реалізація санкцій виражається у конкретних засобах впливу на боржника. Застосування санкцій може здійснюватися як у добровільному порядку, так і у примусовому порядку, згідно з рішенням уповноваженого органу. Серед науковців існує також думка, відповідно до якої санкції розглядаються як засіб реалізації господарсько-правової відповідальності [3, с. 361].

Існує інша точка зору, згідно з якою санкція визначається як міра державного примусу, що викликає несприятливі наслідки для правопорушника, які пов'язані із позбавленням майна або інших благ [4, с. 175].

На нашу думку, поняття господарсько-правової відповідальність та санкції співвідносяться наступним чином:

1) відповідальність є підставою застосування санкцій;

2) санкція не може існувати без первинного виникнення відповідальності;

3) факт виникнення відповідальності не завжди тягне за собою накладення санкції .

Поняття відповідальності є більш широким та узагальнюючим, ніж поняття санкцій, яке, на нашу думку, є похідним. Відповідальність розглядається як вплив на майнові інтереси боржника, шляхом застосування санкцій. Застосування господарсько-правових санкцій передбачає використання таких функцій, як стимулююча та попереджувальна, які вказують на настання несприятливих наслідків для порушників господарських відносин.

Суб'єктом застосування господарсько-правових санкцій може буди як суб'єкт господарських відносин, що виступає стороною договору, так і спеціально уповноважений на те владний суб'єкт, до повноважень якого входить накладення санкцій на винного суб'єкта.

Виходячи із вищевикладеного, можна зробити наступні висновки. Поняття господарсько-правової санкції є похідним від поняття господарсько-правової відповідальності, оскільки відповідальність найчастіше визначається як вплив на майнові інтереси боржника, шляхом застосування передбачених законом санкцій. Проаналізувавши визначення поняття санкцій, слід відмітити, що найвдалішою є норма-дефініція Господарського кодексу, згідно з якою господарські санкції є заходами впливу на правопорушника у сфері господарювання, в результаті застосування яких для нього настають несприятливі економічні та/або правові наслідки.

Таким чином, застосування господарсько-правових санкцій є превентивною мірою по відношенню до суб'єктів господарювання, з метою покарання правопорушників та запобігання вчиненню нових порушень.

Література
1. Господарський кодекс України від 16. 01. 2003 р. // Відомості Верховної Ради України від 02.05.2003 – 2003 р., ғ 18, Ст. 144.
2. Мамутов В.К. Підприємство і матеріальна відповідальність / Мамутов В.К., Овсієнко В.В. – К.: Наукова думка, 1991. – 190 с.
3. Несинова С.В., Воронко В.С., Чебикіна Т.С Господарське право Навчальний посібник / за заг. ред. С. В. Несинової. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 564 с.
4. Шевченко Н.М. Господарсько-правова відповідальність та господарсько-правові санкції. – Університетські наукові записки. – 2005. – С. 175-179.

Білокур Анна
студентка 3 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., доц. Узунова О.В.

КОНТРАБАНДА ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЇЇ ВЧИНЕННЯ

На сьогоднішній день однією з найбільших загроз економічній безпеці України являється контрабанда. Адже та кількість товарів та засобів, яка перетинає митний кордон України без належного, законодавчо встановленого митного контролю, за останні роки тільки збільшується. Більш того поза контролем влади відбувається переміщення товарів з районів антитерористичної операції, тому тема контрабанди та відповідальності за її вчинення є надзвичайно актуальною.

Дослідженням в сфері незаконного перетину предметів через митний кордон України займалися ряд сучасних науковців, які намагалися не тільки зрозуміти причини існування такого явища як «контрабанда», але й запропонувати якісні методи та способи боротьби з даним видом правопорушень. Зокрема, проблема наявності контрабанди та різноманітних чинників, які заважають ефективно з нею боротися, розкривається у дослідженнях В.О. Бабірад-Лазуніна, В.В. Варави, О.В. Дяченка, І.М. Копотуна та інших.

В цілому, якщо розглядати контрабанду як незаконне переміщення різноманітних товарів без дотримання митного законодавства, то перш за все потрібно зазначити, що злочином у даній сфері являються тільки ті випадки, коли переміщуються особливі товари або речовини, такі як зброя, вибухівка тощо. За подібні діяння в Україні передбачена кримінальна відповідальність, згідно статті 201 Кримінального кодексу України [1].

Окремо кримінальним законодавством регулюється випадки, коли через митний кордон нелегально перевозять заборонені речовини (наркотики, фальсифіковані ліки тощо). Відповідні діяння визнаються злочином відповідно до статті 305 Кримінального кодексу України [1].

Також статтями 458-467 Митного кодексу України передбачена адміністративна відповідальність за перевезення товарів через митний кордон, без додержання законодавчо встановленого порядку та правил [2].

На перший погляд, здається, що законодавчих інструментів боротьби з контрабандою є достатня кількість. Але якщо взяти до уваги ситуацію на сході України, де вже не перший рік відбувається антитерористична операція, і де дуже часто затримують транспортні засоби з товарами, які транспортуються без належного оформлення, то проблема проявляється з іншої сторони. Адже не підконтрольні території юридично знаходяться в межах суверенної держави, і ті товари, котрі перевозяться просто не можуть вважатися контрабандою, адже вони не перетинають митний кордон України.

Дехто з політиків вважає, що не можна закріплювати на законодавчому рівні відповідальність за несанкціоноване перевезення товарів через лінію розмежування на сході України, як за здійснення контрабанди. Адже в такому разі, Україна фактично визнає, що окуповані території мають певну суверенність, а це є неприпустимим [3].

Але все одно потрібно розуміти, що проблема є надзвичайно гострою, і потребує виваженого і ефективного вирішення.

Отже, контрабанда є однією з найбільших загроз економічній безпеці України. Однак, в разі здійснення рішучих кроків, буде посилено загальний інститут контрабанди та відповідальність за її вчинення, адже ситуація, яка виникла на сході України є неординарною, і досить складно пристосувати законодавство до відповідних умов. Попри це необхідно вдаватися до дій, які перш за все посприяють захисту держави та населення від вчинення нових злочинів та правопорушень.

Література

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua.
2. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua.
3. Зміна законів через контрабанду в зоні АТО означає визнання суверенності ОРДЛО від 8 травня 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ua.112.ua.

Болобан Дмитро
студент 3курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., доц. Узунова О.В.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРОТИПРАВНИЙ ВПЛИВ НА РЕЗУЛЬТАТИ ОФІЦІЙНИХ СПОРТИВНИХ ЗМАГАНЬ

Спорт – величезна та надприбуткова індустрія, щорічний прибуток учасників якої оцінюється мільйонами доларів, у зв'язку чим, останнім часом спорт викликає підвищений інтерес не тільки різних підприємців, організаторів та вболівальників, а й злочинних угруповань, адже проведення спортивних змагань, організація різних лотерей, функціонування букмекерських контор дають можливість в залежності від того чи іншого результату змагання отримати значний дохід, що в свою чергу сприяє процвітанню корупції та іншої незаконної діяльності у цій сфері. З огляду на це, вважаємо актуальним дослідити особливості кримінальної відповідальності за такий злочин, як протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань.

З метою запобігання проявам корупції у спорті, 03 листопада 2015 року Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань», відповідно до якого Кримінальний кодекс України було доповнено статтею 369^3 «Протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань», якою було встановлено кримінальну відповідальність за такі два типи суспільно небезпечної поведінки, як: 1) вплив на результати офіційних спортивних змагань [1], яка полягає в умисному вчиненні корупційного правопорушення, спрямованого на некоректні зміни ходу спортивного змагання чи його результату шляхом повного або часткового виключення непередбачуваного характеру змагань і досягнення наперед визначеного їх наслідку, з метою отримання будь-якої неправомірної переваги для себе або для інших, або одержання внаслідок таких діянь неправомірної вигоди [2]; 2) порушення заборони розміщення ставок на спорт, пов'язаних з маніпулюванням офіційним спортивним змаганням [1], яка полягає у порушенні спортсменами, особами допоміжного спортивного персоналу, які беруть участь у спортивному змаганні та посадовим особам у сфері спорту заборони щодо розміщення ставок на спорт, щодо змагання, в якому він або його команда бере участь та отримання неправомірної вигоди, розмір якої перевищує двадцять прожиткових мінімумів для працездатних осіб [2].

В залежності від форми вчинення суспільно небезпечного діяння передбаченого ст. 369^3 КК України, різним є момент вчинення цього злочину. Так, якщо його було вчинено у формі впливу на результати офіційних спортивних змагань, то закінченим злочин слід вважати, з моменту коли особою здійснено відповідний вплив, незалежно від того, чи були у подальшому реально змінені хід або результат змагань, та чи був хоча б частково виключений їх непередбачуваний характер і досягнутий наперед визначений наслідок [3,

с. 148]. У випадку вчинення даного злочину у формі одержання неправомірної вигоди для себе чи для третьої особи внаслідок впливу на результати офіційних спортивних змагань, злочин буде вважатись закінченим з моменту набуття у володіння цієї неправомірної вигоди. Якщо ж даний злочин вчинено у формі порушення заборони розміщення ставок на спорт, пов'язаних з маніпулюванням офіційним спортивним змаганням, то закінченим він вважається з моменту отримання неправомірної вигоди у розмірі, що перевищує двадцять прожиткових мінімумів для працездатних осіб.

Відповідно до змісту ст. 369^3 КК України, даний злочин може вчинятись шляхом вичерпного переліку способів, до яких відноситься підкуп, примушування, підбурювання чи вступ в змову [3, с. 149]. У випадку вчинення даного злочину шляхом примушування, у складі злочину буде наявний потерпілий, яким може бути спортсмен, особа допоміжного спортивного персоналу, яка бере участь у спортивному змаганні, або посадова особа у сфері спорту [3, с. 150]. Що стосується об'єкта злочину передбаченого ст. 369^3 КК України, то його основним безпосереднім об'єктом, є суспільні відносини, що забезпечують належну діяльність з приводу формування та реалізації державної політики у сфері фізичної культури і спорту, а у випадку вчинення цього злочину щодо офіційних спортивних змагань неповнолітніх, буде наявний і додатковий факультативний об'єкт, яким є нормальний розвиток неповнолітніх [4]. З суб'єктивної сторони вплив на результати офіційних спортивних змагань характеризується прямим умислом, а у випадку вчинення дій передбачених частинами 1, 2 ст. 369^3 КК України, то також і метою одержання неправомірної вигоди для себе чи третьої особи [3, с. 151-152]. Суб'єкт злочину передбаченого ст. 369^3 КК України з огляду на примітку до цієї статті є загальним, окрім випадків: порушення заборони розміщення ставок на спорт та впливу на результати офіційних спортивних змагань шляхом підкупу. У першому випадку суб'єкт злочину буде спеціальним, тобто спортсмени, особи допоміжного спортивного персоналу, які беруть участь у спортивному змаганні, або посадові особи у сфері спорту. А у другому випадку суб'єкт активного підкупу є загальним, а суб'єкт пасивного підкупу є спеціальним [3, с. 152].

Отже, проаналізувавши усе вищевикладене, можна зробити висновок про те, що склад злочину, передбаченого ст. 369^3 КК України має досить складну побудову, у зв'язку з чим застосування даної статті на практиці може мати неабиякі складнощі, що, в свою чергу, може призвести до того, що зацікавлені особи можуть використовувати положення цієї статті у своїх інтересах, безпідставно звинувачуючи інших у протиправному впливі на результати офіційних спортивних змагань, навіть коли ніякого кримінального правопорушення не відбулося. Крім того, суттєвим недоліком цієї статті, є те що вона передбачає відповідальність лише за вчинення протиправного впливу на офіційні спортивні змагання, проведення яких передбачено в Єдиному календарному плані фізкультурно-оздоровчих і спортивних заходів України, що видається неоднозначним, оскільки такий план, наприклад, не передбачає змагання Ліги чемпіонів, Ліги Європи УЄФА, чемпіонати по футболу між командами першої та другої ліг тощо.

Література

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квітня 2001 року. – Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.
2. Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань: Закон України від 03 листопада 2015 р. – Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 51. – Ст.472.
3. Задоя К.П. Науково-практичний коментар до статті 369^3 Кримінального кодексу України «Протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань» / К.П. Задоя // Право і громадянське суспільство. – 2015. – № 2. – С. 146-157.
4. Савченко А.В. Протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань: проблеми кримінальної відповідальності [Електронний ресурс] / А.В. Савченко, О.В. Кришевич. – Режим доступу: http://www.naiau.kiev.ua/pravova-prosvita/osnovi-antikorupcijnogo-zakonodavstva-ukrayini/naukovi-statti-ta-tezi-z-antikorupcijnoyi-tematiki/savchenko-av-krishevich-ov-protipravnij-vpliv-na-rezultati-oficijnih-sportivnih-zmagan.pdf

Бондаренко Аліна
студентка 3 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., доц. Узунова О.В.

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ

Питання поводження з військовополоненими, що є предметом моєї статті, на жаль, зумовлене збройним конфліктом на сході нашої країни. Збройний конфлікт – це збройна боротьба між державами (міжнародний), або між державою та антиурядовими військовими формуваннями (неміжнародний). Розглядаючи події на території нашої держави, можна казати про неміжнародний збройний конфлікт між Збройними силами України й іншими військовими формуваннями України, з одного боку, та організованими антиурядовими збройними формуваннями так званих «Донецької народної республіки» і «Луганської народної республіки», з іншого, а також міжнародний збройний конфлікт з окремими підрозділами Збройних сил Російської Федерації [1].

Військовополоненими, у розумінні ст. 4 Женевської конвенції про поводження з військовополоненими, вважаються особи, які потрапили під владу ворога: особовий склад збройних сил, ополчення та добровольчих загонів, які входять до складу збройних сил; особовий склад партизанських загонів; особовий склад збройних сил, який підпорядковується уряду, не визнаного державою, яка утримує в полоні; військові кореспонденти, постачальники, інші особи, які супроводжують чи прямують за збройними силами; члени екіпажу торгового флоту та цивільної авіації; населення неокупованої території, що взялося за зброю, якщо воно відкрито носить зброю та виконує закони і звичаї війни [2].

Цим же міжнародним актом регламентуються права та гарантії військовополонених. Такий статус покладає на сторони конфлікту обов'язок забезпечити гуманне ставлення до військовополонених, незастосування насильства, знущання та глузування над ними. Саме на виконання зазначених положень встановлено кримінальну відповідальність за ст. 434 КК України – погане поводження з військовополоненим, яке полягає у таких діях військовослужбовця, якими завдається шкода здоров'ю особи, порушуються її права, честь або гідність (нанесення побоїв, заподіяння тілесних ушкоджень, мордування, інші вияви жорстокості). Будь-яка незаконна дія чи бездіяльність, що мала своїм наслідком смерть чи заподіяння серйозної шкоди здоров'ю полоненого, є злочином.

Чинний КК України містить єдиний розділ, який класифікований за суб'єктом вчинення злочину – злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини), який передбачає настання кримінальної відповідальності, зокрема, за порушення прав та гарантій військовополонених, а також за вчинення інших заборонених дій під час здійснення військового обов'язку [3].

Таким чином, відповідно до діючих нормативно-правових актів, перебування у полоні жодним чином не повинно обмежувати конституційні права та свободи військовополонених та у разі їх порушення караються притягненням до кримінальної відповідальності.

Підсумовуючи вищесказане, слід навести гарантії прав військовополонених, якими вони наділені, перебуваючи у полоні:

1) заборона катування;
2) право на належне харчування та житло, медичне обслуговування;
3) право на зв'язок з сім'єю, листування та отримання кореспонденції;
4) заборона примусової принизливої праці;
5) право на справедливий суд.

Ненадання або неналежне надання вищезазначених гарантій може бути підставою для індивідуальної кримінальної відповідальності. Окремі види забороненої поведінки щодо військовополонених можуть бути кваліфіковані як військові злочини.

Література
1. Теліпко В.Е. Міжнародне публічне право: навчальний посібник / В.Е. Теліпко, А.С. Овчаренко // Центр учбової літератури. – К. – 2010. – 608 с.
2. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_153
3. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року// Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 434.

Бронецька Вікторія
студентка 5 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., доц. Журавльова Г.С.

«КОНСТИТУЦІЙНА РЕФОРМА» ТА «КОНСТИТУЦІЙНИЙ ПРОЦЕС»: АНАЛІЗ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Процес формування конституціоналізму в Україні у широкому розумінні становить собою триваючу конституційну реформу. Проблематика конституційної реформи в Україні останнім часом набуває все більшого резонансу, саме тому питання реформування Основного закону держави проникло усі сфери життєдіяльності суспільства та держави. Тому, для її ґрунтовного та послідовного проведення, перш за все, варто звернутись до теорії, а саме до визначень понять «конституційний процес» та «конституційна реформа» та в подальшому їх юридично правильно використовувати.

Як відомо, суть конституційного процесу полягає в забезпеченні становлення та розвитку правової системи держави, утвердженні законності та правопорядку в суспільстві, вихованні правової свідомості та формуванні політичної культури населення. Його розгортання в Україні ускладнювалося відсутністю самостійної національної правової системи, уповільненим формуванням чіткої концепції реформування та науково обґрунтованої моделі майбутнього суспільного й державного устрою, незавершеністю розподілу функцій між законодавчою, виконавчою та судовою гілками влади, боротьбою навколо законодавства різних політичних сил, опором певних суспільних верств, не зацікавлених у визначеності та регламентації суспільних відносин [1].

Центральною подією конституційного процесу 1991–2000 рр. стало прийняття нової Конституції України – законодавчого акта, який визначив базові принципи організації вищих органів держави і місцевого самоврядування, їхні відносини та компетенцію, а також права, свободи та обов'язки громадян. Затвердження основного закону держави створює юридичне підґрунтя для ефективної та раціональної розбудови політичних структур, стабілізації економіки, формування розвиненого громадянського суспільства, органічного входження України до світової спільноти, переходу українського народу до цивілізованого способу життя [2, с.102].

Конституційний процес в Україні – це послідовний, історично обумовлений процес формування українського конституціоналізму, що становить собою триваючу конституційну реформу [1]. А що саме варто розуміти під визначенням поняття «конституційна реформа»?

Загалом необхідно визнати, що у сучасній історії Українського народу проголошення його незалежності 24 серпня 1991 р. і прийняття Конституції України 28 червня 1996 р. – дві надзвичайно важливі для нашої держави і суспільства події, які мають всі підстави вважатися визначальними віхами на шляху розбудови України як суверенної, незалежної, демократичної, соціальної, правової держави. Адже час, що минув, дозволяє остаточно переконатися в тому, що започаткований цими документами новий етап у розвитку суспільства і держави спричиняє сьогодні нагальну потребу реформування інститутів публічної влади, подальшого вдосконалення правових засад життя суспільства і держави, тобто здійснення конституційної реформи [1].

Варто зазначити, що юридичною літературою реформа тлумачиться як процес кардинальних, часто тривалих за часом перетворень відповідних сторін суспільного життя, державно-правових інститутів, окремих структур, тощо. Реформи, як правило модернізують і змінюють форму та зміст відповідних суспільних відносин, не порушуючи при цьому їхніх принципових засад [3, с.303].

В той же час, проект «Загальної концепції державно-правової реформи в Україні», схваленої на засіданні Вченої ради Інституту законодавства Верховної Ради України 19 червня 1997 р., визначає мету державно-правової реформи в Україні – створення дієвої системи державного забезпечення та захисту конституційних прав і свобод людини, гідних умов її життя [4].

Виходячи із вищевикладеного можна стверджувати, що сучасна конституційна реформа в Україні – це особлива управлінська програма дій, що створюється для побудови правової держави та громадянського суспільства, які постійно і об'єктивно змінюються, утверджуючи новий режим законності, який і виступає як ціль перетворень, що здійснюються народом чи владою. Тож можна прослідкувати нерозривний зв'язок конституційної реформи з конституційним процесом, адже останній являє собою триваючу конституційну реформу.

Більш того, конституційна реформа та конституційний процес мають спільну мету, а саме: створення громадянського суспільства і демократичної правової держави, становлення і розвитку сучасної системи українського конституціоналізму.

Підсумовуючи, варто зазначити, що в умовах нинішнього реформування законодавства, на мою думку, слід сконцентрувати зусилля на проведенні в максимально короткі строки конституційної реформи і повніше використовувати владні інститути, які б реально забезпечували баланс прав і обов'язків кожної гілки влади і сам механізм формування влади та були б зосереджені на захисті основоположних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.

Література

1. Геган М. Україна досі залишається централізованою державою [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://parlament.org.ua
2. Стецюк П.Б. Основи теорії конституції та конституціоналізму: навч. посіб. / П.Б. Стецюк. – Львів: Астролябія, 2003. – 232 с.
3. Юридичний словник-довідник: Юридична енциклопедія / за ред. Ю.С. Шемшученка. – К.: „Укр. енцикл.", 2003. – 736 с.
4. Проект Загальної концепції державно-правової реформи в Україні від 19 червня 1997 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://rada.gov.ua

Бронецький Іван
студент 5 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., доц. Пирожкова Ю.В.

ЩОДО АКТУАЛЬНИХ ПИТАНЬ ЕЛЕКТРОННОГО ДЕКЛАРУВАННЯ В ЧАСТИНІ ВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ДЕКЛАРУВАННЯ

На сьогодні питання реформи антикорупційного законодавства є не тільки вимогою міжнародної спільноти, а й нагальною проблемою української правової системи. Зокрема, чималу роль в цьому процесі відіграє впровадження до національного законодавства системи електронного декларування.

Як відомо, введення в дію нової системи декларування відбувається в два етапи. У перший етап е-декларування (1 вересня — 30 жовтня) потрапили ті, хто обіймає відповідальне та особливо відповідальне становище: Президент, Прем'єр-міністр, члени уряду, заступники міністрів, керівники державних органів та їхні заступники, народні депутати, судді, прокурори, слідчі, державні службовці категорії «А» та «Б», посадові особи місцевого самоврядування 1–3 категорій.

Із 1 січня 2017 року розпочався другий етап декларування. Він охоплює всіх суб'єктів декларування й усі типи декларацій. Відповідно до ч.1 ст. 45 ЗУ «Про запобігання корупції» до декларантів належать також і посадові особи юридичних осіб публічного права [1].

Слід зазначити, що у чинному законодавстві відсутнє єдине визначення поняття «посадова особа юридичних осіб публічного права» та відсутні чіткі критерії віднесення юридичних осіб до кола публічних, а фізичних осіб до – посадових.

Відповідно до частини третьої статті 65 Господарського кодексу України керівник підприємства, головний бухгалтер, члени наглядової ради (у разі її утворення), виконавчого органу та інших органів управління підприємства відповідно до статуту є посадовими особами цього підприємства. Статутом підприємства посадовими особами можуть бути визнані й інші особи [2].

Зокрема, у пункті 3 Роз'яснення щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю затвердженого Рішенням Національного агентства від 11 серпня 2016 року №3, у цілях визначення суб'єктів, на яких поширюється дія Закону, під «посадовими особами юридичних осіб публічного права» слід розуміти працівників юридичних осіб публічного права, які наділені посадовими повноваженнями здійснювати організаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарські функції [3].

Тобто, визначення належності конкретного працівника юридичної особи до категорії посадових осіб має відбуватися щодо кожного працівника окремо з урахуванням обов'язків, покладених на нього, та обсягу повноважень, якими він наділений.

Також, слід додати, що питання законодавчого визначення самого поняття «юридична особа публічного права» залишається предметом дискусій серед багатьох вітчизняних науковців. Адже відповідно до абз. 3 ч.2 ст.81 Цивільного кодексу України (далі - ЦК) юридична особа публічного права створюється розпорядчим актом Президента України, органу державної влади, органу влади АР Крим, органу місцевого самоврядування. У свою чергу, створення юридичної особи приватного права вимагає складення установчих документів цієї особи відповідно до ст.87 ЦК [4].

При цьому в ч.3 ст. 81 ЦК прямо зазначено, що в кодексі встановлюється порядок створення юридичних осіб приватного права, в той час як порядок утворення юридичних осіб публічного права встановлюється Конституцією України та законом [4]. Таким чином, системне тлумачення положень ЦК дозволяє дійти висновку, що юридична особа публічного права не може бути створена в порядку, встановленому ЦК. Однак, як вже зазначалось вище, загальновизнаного та безспірного поняття «юридичного особа публічного права» нині не існує [5, с. 88].

Таким чином, визначення належності юридичні особи до числа публічних може викликати чимало суперечностей, чим безсумнівно скористаються для «обходу» закону. При цьому, необхідно зауважити, що в Україні залишилось чимало юридичних осіб, які були засновані державою, але основною діяльність яких є підприємницька.

Роблячи висновок, можна сказати, що незважаючи на виконаний об'єм роботи щодо впровадження системи електронного декларування в Україні, на сьогоднішній день залишається недосконалою нормативна база, що, в свою чергу, ставить під питання її ефективність. Тому, необхідно конкретизувати перелік суб'єктів декларування або встановити більш чіткіші критерії віднесення юридичних осіб до кола публічних, а фізичних осіб до – посадових осіб юридичних осіб публічного права. Адже наявність суб'єктивного в тлумаченні положення законодавства не завжди «грає» на користь публічних інтересів.

Література

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://rada.gov.ua
2. Господарський кодекс України: Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://rada.gov.ua

3. Роз'яснення щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю затвердженого Рішенням Національного агентства від 11 серпня 2016 року №3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://nazk.gov.ua/
4. Цивільний кодекс України: Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://rada.gov.ua
5. Первомайський О.О. Юридична особа публічного права: проблеми визначення поняття / О.О. Первомайський // Приватне право і підприємництво. Збірник наукових праць. – 2013. – Вип. 12. – С. 88–92.

Буркальова Софія
студентка 3 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., доц. Узунова О.В.

АНАЛІЗ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

Протидія злочинності неповнолітніх є однією з важливих проблем боротьби із злочинністю. Показники злочинності неповнолітніх відображають певною мірою криміногенну ситуацію в суспільстві, причому не тільки на сьогодні, а таку, що складеться в найближчому майбутньому. Злочинність неповнолітніх є невід'ємною складовою загальної злочинності. До того ж, як зазначає відомий кримінолог А.І. Долгова, злочинність неповнолітніх – це своєрідний «резерв» злочинності майбутніх десятиліть [1, с. 765]. Зростання рівня злочинності неповнолітніх за деякий час неодмінно призводить до зростання рівня рецидивної злочинності. Це зумовлюється тим, що понад половина професійних злочинців свій перший злочин вчинили у віці 14-18 років [2, с. 41]. Отже, злочинність неповнолітніх є своєрідним резервом для злочинності дорослих, рецидивної та організованої злочинності. Таким чином, злочинність неповнолітніх розглядається не лише як загроза молодому поколінню, а і як загроза нормальному розвитку суспільства у майбутньому, це й обумовлює актуальність дослідження.

У кримінології злочинності неповнолітніх приділяється багато уваги. Питання кримінологічної характеристики злочинності неповнолітніх та молоді висвітлені у підручниках та монографічних дослідженнях В.В. Вітвіцької, Т.А. Денисової, Е.М. Демідової, А.І. Долгової, В.І. Женунтія, В.М. Кудрявцева, Н.Ф. Кузнєцової, В.В. Лунєєва, О.І. Немченко, Н.В. Яницької, А.О. Ярового та інших вчених. Основа досліджень вказаних вчених полягає у кримінологічної характеристики злочинності неповнолітніх, її причин та умов виникнення, запобігання та кримінально-правовому та кримінологічному захисту розвитку неповнолітніх на загальнодержавному рівні.

Метою дослідження є аналіз кримінологічної характеристики злочинності неповнолітніх. Об'єктом дослідження є особливості злочинності неповнолітніх.

Злочинність неповнолітніх є самостійною кримінологічною проблемою, оскільки відрізняється від злочинності дорослих, що зумовлюється, в першу чергу, віком злочинців, який показує соціально-психологічні особливості цієї категорії і їх статус у суспільстві. Вік неповнолітніх злочинців зумовлений правовими чинниками – від 14 років, це вік, з якого починається кримінальна відповідальність, до 18 років, це вік юридичного повноліття [3].

Неповнолітній не стає злочинцем раптово, на момент вчинення злочину, а формується в межах дії певної сукупності причин та умов. Які, в свою чергу, формують мотивацію окремих злочинних проявів неповнолітніх, що залежить від середовища, в якому сформувалась особистість.

Показники злочинності неповнолітніх, як і злочинності загалом, значною мірою залежать від соціально-економічного стану у країні. Значне загострення соціально-економічної ситуації потягло за собою поширення злочинності взагалі, у тому числі неповнолітніх. Становлення особистості потенціального злочинця відбувається, як відомо у

родині, школі, під впливом найближчого побутового й дозвільного оточення. Саме в цих ланках соціалізації людини під виливом несприятливих чинників закладаються основні морально-психологічні риси особистості майбутнього злочинця, що надалі обумовлюють його спрямованість, життєві орієнтири, позиції та потреби [4, с. 179].

Для злочинності неповнолітніх характерна підвищена латентність оскільки багато злочинів, які вчиняються неповнолітніми, дорослими сприймаються, як бешкетництво через недостатню соціальну зрілість підлітка, прикладом може слугувати найбільш поширені злочині, такі як крадіжки у членів родини, в навчальних закладах, відбирання грошей і речей у молодших по віку дітей або однолітків. В багатьох випадках такій поведінці неповнолітніх, дорослі не надають належного значення та не реагують на ці дії. На нашу думку стан злочинності неповнолітніх прямо залежить від стану боротьби з нею. Визначаючи особливості кримінологічної характеристики злочинності неповнолітніх, варто зауважити, що злочинність неповнолітніх, як правило, загально кримінальної спрямованості. До того ж структура злочинності неповнолітніх також має свої особливості, порівняно зі структурою загальної злочинності. У структурі злочинності неповнолітніх переважають крадіжки приватного майна (46 %); майна юридичних осіб (23 %); грабежі (6 %); розбійні напади (2 %); зухвалі випадки хуліганства (5 %), чимало вбивств, тілесних ушкоджень, зґвалтувань, крім того, майже 10 % злочинів, вчинених неповнолітніми, так чи інакше пов’язані з наркотиками [5, с. 86]. Ще однією особливістю кримінологічної характеристики злочинності неповнолітніх є порівняно більша частка злочинів, вчинених у стані сп’яніння. Так, за даними Державної служби статистики України у стані сп’яніння неповнолітні вчиняють до 90 % насильницьких і до 70 % корисливих злочинів [6].

На відміну від злочинності дорослих, злочинність неповнолітніх вирізняється груповим характером. Групова злочинність неповнолітніх становить 60-70 %; 15 % усіх злочинів вчиняються у стані алкогольного або наркотичного сп’яніння; 80 % злочинів неповнолітні вчиняють поблизу місця проживання, навчання чи роботи. [7, с. 107]. Кримінальні групи створюються неповнолітніми не одразу, спочатку вони мають так званий перед кримінальний характер, культивуючи аморальність та насильство. Такі групи мають як правило корисливу спрямованість.

Підсумовуючи, зазначимо, що аналіз кримінологічної характеристики злочинності неповнолітніх свідчить про встановлення кримінологами деяких особливостей поширення злочинності неповнолітніх. Серед них можна назвати такі: корисливу спрямованість та переважно груповий характер злочинних посягань; зміни у мотивації злочинної поведінки неповнолітніх, для них характерні корислива або насильницька мотивація; також слід підкреслити підвищену латентність і найчастіше вчинення злочину в стані сп’яніння, тощо. Наявність особливостей кримінологічної характеристики злочинності неповнолітніх, передусім, визначається віковими особливостями та соціальною несформованістю особистості, яка учиняє відповідні злочини.

Література

1. Криминология: учебник для вузов / под общ. ред. А.И. Долговой. -2-е изд., перераб. и доп. – М.: НОРМА-ИНФРА, 2002. – 808 с.
2. Тайбаков А.А. Проблеми попередження та профілактики корисливої злочинності: навчальний посібник. – Петрозаводськ: Вид-во Петрозаводського держ. ун-ту, 2000. – 51 с.
3. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні: Закон України від 05 лютого 1993 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2998-12
4. Александров Ю.В. Кримінологія: Курс лекцій / Ю.В. Александров, А.П. Гель, Г.С. Семаков. – К.: МАУП, 2002. – 295 с.
5. Немченко О.І Запобігання злочинам, що вчиняються неповнолітніми з психічними відхиленнями: кримінологічні засади: монографія. – Запоріжжя: Дніпровський металург, 2011. – 212 с.

6. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/.
7. Зелинський А.Ф. Кримінологія: Курс лекцій / А.Ф. Зелинський. – Х.: Прапор, 1996. – 260 с.

Генова Аліна
студентка 3 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., доц. Узунова О.В.

ПРОБЛЕМА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА

Найвищою соціальною цінністю у всьому світі визнаються права і свободи людини. Український правовий механізм спрямований на те, аби забезпечити суспільству такий лад, при якому життя людини вважається найважливішим об'єктом захисту. Саме тому, найбільший резонанс в суспільстві викликають злочини, які мають наслідком позбавлення життя людини.

Одним із таких злочинів є передбачений ст. 120 Кримінального кодексу України «Доведення до самогубства».

Специфічною рисою цього злочину є те, що хоча він і має наслідком неприродну смерть людини, але, незважаючи на це, доведення до самогубства – це єдиний злочин розділу «Злочини проти життя та здоров'я особи», який не входить до поняття вбивства. Тому що спосіб вчинення різний: на відміну від вбивства доведення до самогубства здійснюється суб'єктом опосередковано.

Об'єктом злочину доведення до самогубства є життя особи.

З об'єктивної сторони злочин можна охарактеризувати:

1) діянням у формі:

а) жорстокого поводження з особою;

б) шантажу;

в) примусу до протиправних дій;

г) систематичного приниження людської гідності потерпілого;

2) наслідками у вигляді доведення особи до:

а) самогубства,

б) замаху на самогубство;

3) причинним зв'язком між вказаними діянням і наслідками.

Суб'єкт злочину загальний.

Суб'єктивна сторона може проявлятись у вигляді умислу або необережності.

Потерпілим може бути будь-яка особа. Кваліфікуючими ознаками є вчинення злочину щодо особи, яка перебувала в матеріальній або іншій залежності від винуватого, або якщо воно було вчинене щодо неповнолітнього.

Самогубством є умисне позбавлення себе життя. Законодавством не передбачена відповідальність за самогубство чи замах на самогубство.

Психологічні мотиви особи, яка вчиняє самогубство, неможливо з'ясувати повністю. Це може бути акт власного волевиявлення або добре замаскований результат впливу на особу іншою людиною. Даний факт значно ускладнює проблему виявлення складу злочину.

В сучасному світі засобів впливу на людину безліч: від прямого шантажу до замаскованого морального впливу. Це може бути також жорстоке поводження або систематичне приниження.

Під жорстоким поводженням слід розуміти безжалісні, грубі діяння, які завдають потерпілому фізичних чи психічних страждань (мордування, систематичне заподіяння тілесних ушкоджень чи побоїв, позбавлення їжі, води, одягу, житла тощо). Систематичним приниженням людської гідності є тривале принизливе ставлення до потерпілого .

Головною складністю притягнення до відповідальності за цей злочин є проблема розмежування даного складу злочину від інших, наприклад, ст. 126 КК України "Побої і мордування" або ст. 127 КК України "Катування". Також особливістю є те, що заподіяння смерті людині вчиняється не прямо, а опосередковано.

На сьогоднішній день, проблема виявлення цього злочину є актуальною. В Україні набули масового поширення ігри, які залучають людей до проходження різноманітних завдань, кінцевою метою яких є вчинення самогубства на камеру. Націлені такі ігри на аудиторію неповнолітніх, але відомі випадки участі дорослих.

Можна зробити висновок, що випадки доведення до самогубства стали щоденними реаліями, а способи впливу на людину значно сягнули вперед. Сучасне суспільство потребує розробки нових методів виявлення складу даного злочин, що виконуватимуть не лише функцію розслідування, але й попередження подібних злочинів у майбутньому.

Література

1. Колінько О.О. Доведення до самогубства: порівняльна характеристика українського і зарубіжного кримінального законодавства / О.О. Колінько // Часопис Київського університету права. – 2010. – № 1. – С. 258-264.
2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України від 05 квітня 2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://legalexpert.in.ua/komkodeks/uk.html

Гінатуліна Аліна
студентка 3 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., доцент Узунова О.В.

ОСОБЛИВОСТІ ПРИТЯГНЕННЯ БАТЬКІВ ДО ПРИМУСОВОЇ СПЛАТИ АЛІМЕНТІВ НА УТРИМАННЯ ЇХ ДІТЕЙ

Актуальність цієї теми пов’язана з тим, що все частіше діти в нашій країні стають непотрібними для своїх же батьків. Адже саме батьки, повинні піклуватися про своїх дітей, створювати усі необхідні умови для їх розвитку та перспективи у майбутньому. За даними Держкомстату, на 295 тисяч укладених шлюбів в Україні припадає 130,7 тисячі розлучень. Тобто розлучаються 44,3 % подружніх пар. А якщо взяти до уваги цивільні шлюби, які також розпадаються, то рівень розлучень в Україні, за даними фахівців, сягає 61 % [1]. Тобто, розпадається більш як половина пар! Це найвищий показник у Європі!

У більшості з цих випадків у шлюбі народжуються діти, подружжя самі домовляються про те, з ким із них, після розірвання шлюбу, будуть вони проживати. Також між розлученими батьками узгоджується порядок та розмір сплати аліментів, права та обов’язки сторін. Ця угода може виникати за домовленістю сторін – батьків або законних представників (ст. 189 Сімейного кодексу України [2]) чи за рішенням суду. Але бувають випадки, коли особа свідомо, всупереч закону, не сплачує аліменти на утримання своєї дитини, чим саме накладає на себе кримінальну відповідальність, встановлену Кримінальним кодексом України.

Об’єктом дослідження є кримінальна відповідальність за злісне ухилення батьків від сплати встановлених рішенням суду коштів на утримання дітей (аліментів), що передбачена в Кримінальному кодексі України.

Предметом дослідження є санкції, що застосовуються до особи, яка злісно ухиляється від сплати аліментів.

Мета роботи є аналіз кримінально-правового регулювання злісного ухилення від сплати коштів на утримання дитини.

Особу, яка не виплачує аліменти, можливо притягнути до наступних видів відповідальності:

- адміністративна: передбачає відповідальність за насильство в сім’ї у вигляді громадських робіт або адміністративного арешту. А несплата аліментів є економічним видом насильства в сім’ї (ст. 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення [3]);

- кримінальна: у разі злісного ухилення від сплати, встановлених рішенням суду коштів на утримання дітей, а також за злісне ухилення батьків від утримання неповнолітніх або непрацездатних дітей, що перебувають на їх утриманні (ст. 164 Кримінального кодексу України). При цьому, відповідальність настає у разі виникнення заборгованості із сплати аліментів у розмірі, що сукупно складає суму виплат за 6 місяців відповідних платежів.

Особу можна притягнути до кримінальної відповідальності за умови, що вона є злісним неплатником аліментів. Особа може бути визнана «злісним неплатником» у випадках, якщо вона:

- ухиляється від виплат більше півроку поспіль, без поважних причин.
- переховується від представників служби контролю виплат аліментів.
- після рішення суду, особа і далі не виплачує кошти на утримання неповнолітньої дитини.

Злісне ухилення від сплати аліментів має відповідні санкції, які встановлені у вигляді штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від вісімдесяти до ста двадцяти годин або виправними роботами на строк до одного року, або обмеженням волі на строк до двох років. (ч. 1 ст. 164 Кримінального кодексу України [4]).

В Україні аліменти на дітей, у разі стягнення їх у судовому порядку, визначаються в розмірі однієї четвертої заробітку на одну дитину, однієї третини заробітку – на двох дітей, половини заробітку – на трьох та більше дітей, але в усіх випадках розмір аліментів не може бути меншим 30% прожиткового мінімуму на кожну дитину [5].

У висновку слід сказати, що основною метою батьків має бути піклування та забезпечення дитині щасливого життя. Але у наш час неможливе гідне виховання дитини без матеріальних коштів. Тому, при розлученні не слід ухилятися від сплати аліментів і доводити справу до суду.

Література

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/
2. Сімейний кодекс України: Закон України від 10 січня 2002 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.rada.gov.ua
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07 грудня 1984 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.rada.gov.ua
4. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квітня 2001 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.rada.gov.ua
5. Закон України «Про Державний бюджет України на 2017 рік»: за станом на 21 грудня 2016 року // Верховна Рада України. – Офіц. вид. – Київ: Парлам. вид-во, 2016. – 18 с.

Гриценко Катерина
студентка 5 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., доц. Журавльова Г.С.

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТЬ: КОНСТИТУЦІЙНА РЕФОРМА ТА МОДЕРНІЗАЦІЯ

Актуальність теми обумовлена теоретичними і практичним значенням питань, пов’язаних із здійсненням в Україні конституційної реформи та конституційної модернізації. Новітній етап конституційного розвитку України характеризується конституційним реформування. Це зумовило науково-прикладний інтерес до проблеми визначення конституційної реформи та модернізації.

Проблематика питань конституційних перетворень стала об’єктом уваги вчених, зокрема, Ю.Г. Барабаш, Ю.О. Волошин, А.З.Георгіца, С.В. Ківалов, А.М. Колодій, І.О. Кравець, А.Р. Крусян, М.П. Орхіз, В.Ф. Погорілко, В.М. Шаповал та ін.

У конституційному праві України немає офіційно закріпленої дефініції конституційної реформи. Таке поняття не може бути закріплене у Конституції України, оскільки це суперечило б вимогам (принципам) конституційної стабільності і правової визначеності. Конституція України регламентує порядок внесення змін, по суті визначає основні процедури конституційної реформи (Розділ XIII). Внесення змін до конституції це лише один, хоча й дуже важливий, аспект феномена конституційної реформи.

У науковій юридичній літературі склалася низка підходів до розуміння конституційної реформи, що пов'язано з різною юридичною оцінкою конституційних перетворень в Україні, різними методологічними підходами досліджень означеної проблематики.

У довідковій літературі з конституційного права конституційну реформу пов'язують із зміною конституції або її основних положень [1, 16]. Це безпосередній прояв конституційної реформи. Та зміст конституційної реформи не можна зводити лише до проблем оновлення конституції як нормативно-правового акта чи її окремих положень.

Переважна більшість дослідників акцентують увагу на політичному та правовому аспектах конституційного розвитку та змісті його окремих напрямків. А.Р. Крусян характеризує конституційну реформу в Україні як «політико-правовий процес поетапного перетворення конституційного законодавства (зі зміною тексту Конституції), розвитку конституційних правовідносин та конституційної правосвідомості, створення системи забезпечення (охорони) конституційного правопорядку з метою формування сучасного українського конституціоналізму» [2,17]. Таке визначення конституційної реформи заслуговує на увагу. Адже, у ньому акцент робиться на динаміці конституційної реформи та її спрямованості на формування конституціоналізму, що є однією з загальних цілей оновлення конституції для держави, яка прагне стати демократичною. Нормативно-правовою основою конституціоналізму є конституція, що закріплює демократичні засади розвитку суспільства і держави. Разом з тим, реалізація політичного режиму, що відповідає конституційному ідеалу демократичної, правової держави, перш за все, вимагає виконанню відповідних конституційних приписів.

Отже, конституційна реформа – це сукупність політико-правових та організаційних заходів, спрямованих на прийняття нової чи якісну зміну діючої конституції за визначеними юридичними процедурами, спрямована на розвиток конституційних правовідносин та конституційної правосвідомості, створення системи забезпечення (охорони) конституційного правопорядку з метою формування сучасного конституціоналізму [3].

У свою чергу, А.Р. Крусян, зазначає, що конституційна модернізація не передбачає кардинальних змін конституційного ладу держави і суспільства. «Модернізація спрямована на удосконалення інституціональних складових конституційного ладу та конституціоналізму. Насамперед таке удосконалення має нормативно-правовий характер, тобто це удосконалення конституційного законодавства, оновлення (модернізація) конституції з метою еволюційного розвитку держави і суспільства [3]. Модернізація Конституції і конституційного законодавства має базуватися на загальносвітовому і європейському досвіді конституціоналізму. Йдеться, зокрема, про оновлення чинної Конституції шляхом внесення до неї відповідних змін, що не передбачене прийняття абсолютно нового Основного Закону.

У результаті проведення теоретико-правового аналізу слід зазначити,що конституційна реформа є ширшим за обсягом правового регулювання поняттям ніж конституційна модернізація. Конституційна модернізація, на відміну від реформування, не передбачає кардинальних змін конституційного ладу держави і суспільства та відповідних змін у системі сучасного конституціоналізму. Однак, зазначені поняття взаємопов'язані, і виступають формами конституційних перетворень як основного напряму конституційного розвитку українського суспільства і держави.

Література
1. Агафонова Н. До питання про сутність конституційної реформи в Україні / Н. Агафонова // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2015. – № 5. – С. 15-20.
2. Крусян А.Р. Фактори конституційного процесу в сучасній Україні: у пошуках стабільності та демократичного розвитку / А.Р. Крусян // Право України. – 2014. – № 7. – С. 17-18.
3. Лазаренко С.В. Конституційна реформа і модернізація: співвідношення понять [Електронний ресурс] / С.В. Лазаренко // Режим доступу: http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/5/106.pdf

Данильченко Єлизавета
студентка 3 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., доц. Узунова О.В.

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ЗЛОЧИННУ ДІЯЛЬНІСТЬ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Душевні травми, спричинені потрясіннями, економічним та соціальним становищем людини у суспільстві приводить до того, що вона стає дуже уразливою для шахраїв та злодіїв, які використовують людську слабість для власної наживи. На цих підставах почали виникати різного напрямку релігійні культи та секти, засновники яких мають на меті власне збагачення, а не допомогу людині.

Останнім часом почали виділяти такий тип сект, як деструктивний культ – релігійна організація, що має на меті свідоме вбивство, доведення до самогубства чи заподіяння серйозної шкоди здоров'ю своїх адептів чи сторонніх людей. Спираючись на віру, вони переконують своїх послідовників у настанні страшного та неминучого кінця світу. Найбільшими деструктивними культами України є «Сонячний Храм», «Аум Сенрікьо», а також деякі дослідники додають ще й «Біле братство» [1].

Т.Є. Леоненко констатує той факт, що ступінь загрози національній безпеці України від протиправних проявів діяльності таких культів, котрі становлять небезпеку для держави, суспільства та окремих громадян, виявляється у декількох напрямах:

1) використання релігійного фактора як знаряддя втручання у внутрішні та зовнішні справи України, проникнення їх до органів законодавчої, виконавчої, місцевої влади, засоби масової інформації;

2) поширення деструктивних ідеологій, що становлять загрозу духовності українського народу та суперечать загальнолюдським нормам;

3) можлива поява окремого войовничого релігійного об єднання, діяльність якого може призвести до загибелі людей, масових заворушень та терористичних актів;

4) провокування та загострення конфліктів на релігійному та національному ґрунті;

5) поширення впливу культів, діяльність яких супроводжується:

а) підривом громадського порядку,

б) нанесенням шкоди здоров'я та моральності населення,

в) використанням спеціальних хімічних препаратів та апаратури, що надають можливості маніпулювати вольовою сферою людини,

г) переслідуванням, а в певних випадках фізичний вплив на тих, хто вирішив розірвати стосунки з культом;

6) використання релігійних організацій кримінальними структурами, ймовірне «відмивання» через них грошей, отриманих незаконним шляхом, чи, навпаки, використання пожертв віруючих для протиправних оборудок [2, с. 249].

Щодо нормативно-правової бази, то релігійні організації керуються Законом України «Про свободу совісті та релігійні організації» від 23 квітня 1991 року, але в цьому правовому акті не вказана відповідальність засновників, власників, служителів певної секти [3].

Також Кримінальним кодексом (далі – КК) України передбачено склад злочин, який посягання на здоров'я людей під приводом проповідування релігійних віровчень чи виконання релігійних обрядів (ст. 181 КК України), але нічого не сказано за шкоду інших видів, яка є наслідком протиправних діянь сект [4, с. 75].

На жаль, притягнути винних до кримінальної відповідальності за скоєні злочини на релігійних засадах, маючи наведену вище правову базу, практично неможливо. В Україні відсутня норма про захист громадян від шкідливого психологічного впливу деструктивних культів, який би регулював процедуру звернення до суду і доведення фактів негативного впливу на парафіян. Також наша держава не проводить боротьбу з такими організаціями. За законодавством України, діяльність таких організацій дозволена, якщо немає прямої заборони згідно судового рішення з даного конкретного випадку; злочинами вважаються лише ті, які передбачені кримінальним законом [3].

Підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновок, що ми маємо слабке законодавче регулювання та недостатнє контролювання з боку держави, що дозволяє зареєструватися на правових засадах майже кожній релігійній організації. Небезпеку становить значна кількість неврегульованих видів злочинів, вчинених як учасниками релігійних організацій, так і самими засновниками відносно своїх сповідачів.

Література

1. Черный список опасных тоталитарных сект деструктивного (антихристского) направления [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://reformach.ucoz.ua/news/chernyj_spisok_opasnykh_totalitarnykh_sekt_destruktivnogo_napravlenija/2012-10-18-21
2. Леоненко Т.Є. Суспільна небезпека релігійного фанатизму як соціально-психологічного явища / Т.Є. Леоненко // Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». – 2013. – № 1. – С. 247-256.
3. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23 квітня 1991 року [Електронний ресурс]. − Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/987-12
4. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство із змінами та доповнення. – К.: Алерта, 2015. – 212 с.

Діхтяр Аріна
студентка 3 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., доцент Узунова О.В.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ

Сьогодні в Україні, як і у всьому світі, найвищою цінністю визначено забезпечення прав і свобод людини та громадянина. Особливу увагу приділено неповнолітнім, які є однією з найнезахищеніших верств населення, що зумовлює необхідність створення особливих умов для забезпечення та реалізації їхніх прав [1, с. 96].

Багато вчених світу, у тому числі й України, розглядають питання щодо притягнення неповнолітніх до кримінальної відповідальності і серед них: Ю.В. Баулін, Н.Л. Березовська, В.М. Бурдін, Т.О. Гончар, Я.М. Квітка, С.Г. Киренко, О.О. Северін та багато інших. Злочинність неповнолітніх завжди була і залишається гостро актуальною правовою і суспільною проблемою, оскільки, з одного боку, вона демонструє загальні тенденції сучасної злочинності, а з другого – показує стан морального здоров'я суспільства.

Відповідно до ч. 1 ст. 2 Кримінального кодексу України (далі – КК України), єдиною і достатньою підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, що містить склад злочину, передбаченого КК України. Склад злочину поділяється на чотири елементи: об'єкт, суб'єкт, об'єктивна сторона, суб'єктивна сторона. Відсутність одного з перерахованих елементів унеможливлює притягнення особи до кримінальної відповідальності. Усі елементи складу злочину є рівними у своєму загальнозмістовому визначенні [2, с. 3]. Але головним елементом складу злочину слід визнати суб'єкт, у даному випадку – неповнолітня особа.

У кримінально-правовій науці зазначається, що неповнолітні правопорушники становлять своєрідну типологічну групу, відрізняються від дорослих злочинців як за характером та ступенем суспільної небезпечності вчинюваних злочинів, так і за особливостями особи, яка відрізняється недостатньою соціальною зрілістю, незавершеністю інтелектуально-вольового розвитку [3, с. 110].

Чинний КК України передбачає вичерпний перелік видів покарань, що можуть бути застосовані до неповнолітнього. Відповідно до ч. 1 ст. 98 КК України це такі основні види покарання: штраф, громадські роботи, виправні роботи, арешт, позбавлення волі на певний строк. На підставі ч. 2 ст. 98 КК України, до неповнолітнього можуть бути застосовані і додаткові види покарання у виді штрафу та позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. З усіх видів покарань до неповнолітніх можуть бути застосовані лише ті, які прямо вказані в ст. 98 КК України.

Не можуть бути призначені неповнолітнім такі покарання, як конфіскація майна, обмеження волі, довічне позбавлення волі, а також такі специфічні покарання, як позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу, службові обмеження для військовослужбовців. У тих випадках, коли перераховані покарання передбаченні санкцією статті Особливої частини КК України, за якою засуджується неповнолітній, вони не призначаються, а натомість суд обирає покарання з тих, що вказані в ст. 98 КК України.

Сьогодні максимальний строк покарання неповнолітнім не може перевищувати десять років. Це призводить до того, що у випадках вчинення тяжких злочинів, як, наприклад, зґвалтування, розбій, бандитизм тощо, покарання неповнолітнім порівняно із дорослими злочинцями, фактично підлягає обов'язковому пом'якшенню. Але коли неповнолітні злочинці вчиняють інші злочини, покарання за які не перевищує десяти років позбавлення волі, вони підлягають кримінальній відповідальності нарівні з дорослими злочинцями і їм може бути призначений максимальний строк покарання, передбачений в санкції статті за такий злочин [4, с. 53].

Своєрідність неповнолітніх як спеціального суб'єкта кримінальної відповідальності, передусім, полягає в тому хронологічному віці, який зумовлює психічний та фізіологічний стан та розвиток особистості, набуття нею певних знань, навичок та вмінь, що дає змогу усвідомлювати суспільну небезпечність своїх дій та керувати ними.

Відповідно до міжнародної Конвенції про права дитини від 20 листопада 1989 р., що була ратифікована Постановою Верховної Ради України від 27 лютого 1991 р., дитиною є кожна людська істота до досягнення нею вісімнадцятирічного віку. В Україні неповнолітньою особою вважається дитина від 14 до 18 років.

Деякі вчені пропонують переглянути положення кримінального законодавства України щодо віку кримінальної відповідальності. Так, наприклад, В.Г. Павлов пропонує знизити вікову межу кримінальної відповідальності до тринадцяти років осіб, які вчинили вбивство, умисне заподіяння тяжкої тілесної шкоди здоров'ю, крадіжку, грабіж, розбій, хуліганство при обтяжуючих обставинах [5, с. 35]. В.М. Бурдін представляє іншу думку, де зазначає, що діти віком до 11 років не можуть бути притягнуті до кримінальної відповідальності, діти віком від 11 до 14 років притягуються до кримінальної відповідальності за вичерпний перелік злочинів, за умови підтвердження висновком експертизи відповідальності фактичного рівня розвитку її хронологічному віку, достатнього для винної відповідальності [6, с. 10]. На мою думку, пропозиція цих науковців є досить необґрунтованою І правильним є той факт, що до кримінальної відповідальності треба притягувати осіб, які досягли 14-річного віку, адже треба враховувати їхній соціально-психологічний, психофізичний розвиток.

Сучасне кримінальне законодавство, яке регулює відповідальність неповнолітніх за скоєні ними злочини, має свої недоліки та потребує подальшого вдосконалення та доопрацювання, враховуючи такі характеристики, як незрілість мислення, підвищена емоційність, нестабільність психіки, схильність до фантазій.

Література
1. Синявська Ю.Ю. Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх / Ю.Ю. Синявська // Держава та регіони. Серія: Право. – 2010. – № 3. – С. 95-98.
2. Гончар Т.О. Неповнолітній як суб'єкт відповідальності за кримінальним правом України / Т.О. Гончар. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 20 с.
3. Юзікова Н.С. Проблема кримінально-правового захисту інтересів неповнолітніх / Н.С. Юзікова. – Дніпропетровськ: Дніпропетр. ун-ту, 1999. – С. 107-121.
4. Соловій Я. Щодо визначення меж кримінальної відповідальності / Я. Соловій // Право України. – 2002. – № 12. – С. 52-54.
5. Павлов В.Г. Субъект преступления и уголовная ответственность / В.Г. Павлов. – СПб.: Лань, 2000. – 192 с.
6. Бурдін В.М. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх в України / В.М. Бурдін. – К.: Істина, 2002. – 18 с.

Доннік Єлизавета
студентка 3 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., доцент Узунова О.В.

ПРОБЛЕМА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗЛОЧИН «УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ АЛІМЕНТІВ НА УТРИМАННЯ ДІТЕЙ»

Інститут сім'ї є одним з основоположних елементів, які забезпечують існування суспільства. Її розпад призводить до матеріальної незахищеності дітей, а також того з подружжя, на кому залишається обов'язок проживати з ними. Державі необхідно захищати своїх громадян, тому кримінальним законодавством встановлено відповідальність, у тому числі кримінальну, за ухилення від сплати аліментів на дітей.

Методологічною основою дослідження є роботи таких вчених як Л.В. Афанасьєва, А.М. Бабенко, О.І. Белова, Л.В. Дорош, М.О. Потебенько, А.М. Рабець та інші.

Метою роботи є аналіз першопричин вчинення особами цього злочину, а також проблеми застосування на практиці санкції за злісне ухилення від сплати аліментів.

Обов'язок батьків утримувати своїх дітей закріплено вітчизняним законодавством, а саме статтею 51 Конституції України [1], статтею 180 Сімейного кодексу України [2], а також іншими спеціальними законами, із яких бачимо урегульованість цих відносин. Але недодержання громадянами правил виплати аліментів тягне за собою не тільки цивільну, а й кримінальну відповідальність (ст. 164 Кримінального кодексу України) [3].

Об'єктивна сторона ухилення від сплати аліментів на утримання дітей (елемент складу злочину за безпосереднє здійснення якого власне й передбачається кримінальна відповідальність) виражається у як у формі дії, так і бездіяльності, тобто особа понесе покарання як за злісне ухилення у пасивній, так і активній формах.

Визначальною ознакою об'єктивної сторони цього злочину є злісність. Оскільки поняття «злісності» є доволі абстрактним за своєю суттю, тому законодавець навів чітке визначення цього терміну. Тож під злісним ухиленням від сплати коштів на утримання дітей (аліментів) слід розуміти будь-які діяння боржника, спрямовані на невиконання рішення суду, які призвели до виникнення заборгованості із сплати таких коштів у розмірі, що сукупно складають суму виплат за шість місяців відповідних платежів [3].

Згідно даних статистики, останнім часом збільшилася кількість розлучень. Із молодих сімей розлучаються 44,3 % пар, із цього випливає потреба дитини бути матеріально забезпеченою не тільки тим з батьків, з ким вона проживає, а й іншим, але, як і у випадку розлучень, наразі збільшується кількість правопорушників у сфері сплати коштів на утримання дітей [4, с. 40].

Причиною такого діяння можуть бути різноманітні фактори, починаючи від скрутного матеріального становища до звичайного небажання платника чинити певні дії на користь

іншої особи. Але так чи інакше, основна функція аліментів – забезпечення утримання особи – не виконується.

Безумовно, не можна не погодитися з думкою М.О. Потебняка та М.І. Мельника, що такий злочин посягає на майнові інтереси дітей, їх фізичний, розумовий та соціальний розвиток[5, с. 168; 6, с. 394].

Але, зважаючи на соціально-економічну ситуацію, що складається в останні роки, чи є раціональним покарання у вигляді обмеження волі на строк до двох років, адже у кінцевому рахунку аліментодавець повинен сплатити кошти, які належать його дитині для належного забезпечення її всестороннього розвитку, а не обмежуватися, наприклад, у свободі пересування.

Отже, вважаємо, що державі необхідно створити такий спосіб примусу для здійснення виплати коштів на користь дитини, який би мотивув особу надати цю матеріальну допомогу без будь-яких затримок, у чітко встановлений час. Як приклад можна навести примусове зняття заборгованих коштів з особистого рахунку, а у випадку недостатності грошей, забезпечити реалізацію певного майна боржника, вартість якого може покрити суму боргу під страхом не обмеження волі, а вдвічі більшого штрафу у разі приховування доходів.

Література

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rada.gov.ua
2. Сімейний кодекс України: Закон України від 10 січня 2002 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http:// http://www.rada.gov.ua
3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квітня 2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rada.gov.ua
4. Діти, жінки та сім’я в Україні: Стат. Збірник / Державна служба статистики України; за ред. О.О. Кармазіна. – К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2016. – 330 с.
5. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України. У 2 частинах / Під заг. ред. М.О. Потебенька, В.Г. Гончаренко. – К.: ФОРУМ, 2001. – 944с.
6. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року / За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – К.: Каннон, 2001. – 1104 с.

Євдокимова Аліна
студентка 3 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., доцент Узунова О.В.

ДО ПИТАННЯ ПРО ПОНЯТТЯ ТА ЗАПОБІГАННЯ КІБЕРТЕРОРИЗМУ В УКРАЇНІ

Сучасний етап розвитку світової спільноти характеризується стрімким розвитком науково-технічного прогресу, в який входить сфера високих технологій. Це зумовило появу нових загроз міжнародній та національній безпеці, зокрема кібертероризму. Тому на сьогодні значну увагу фахівців привертають проблеми інформаційної безпеки держави.

Кібернетичний тероризм з огляду на масову інформатизацію суспільства, несе одну з найбільших і найсерйозніших загроз людству. Протягом тривалого періоду часу благоустрій суспільства та економічна стабільність ґрунтувались на надійній роботі мереж передачі інформації та обчислювальних сервісів. Проте на функціонування ключових інформаційних та комунікаційних систем (ІКС) впливає багато негативних чинників і саме це робить однією з базових задач держави саме забезпечення кібернетичної безпеки (як на державному, так і на міжнародному рівні) [1].

Відзначимо, що дослідженням цієї проблематики займалися відомі вчені, серед яких Ю.Р. Акчуріна, В.К. Грищук, Є.А. Макаренко, М.А. Ожевана, М.М. Рижикова, В.В. Топчій, А.В. Форос, Г.В. Форос, О.Г. Широкова-Мурараш та інші. Акцентуємо увагу на тому, що термінологічного позначення кібернетичної терористичної діяльності – кібертероризму серед науковців і практиків не існує. Тому спробуємо зупинитися на дослідженні трактуванні цієї категорії.

В.К. Грищук, у своїх працях визначає, що кібертероризм – це проведення «атак» на комп'ютерні системи. Засоби та методи кібератак уже давно освоєні як міжнародними екстремістськими організаціями, так і національними сепаратистськими рухами. Перші приклади «комп'ютерного тероризму» з'явилися наприкінці 1990-х рр., що пов'язано як із розвитком комп'ютерних мереж, так роллю комп'ютерів, що зростає, у всіх сферах життя. Як наслідок до них збільшилася увага різних «кіберхуліганів» і «кібертерористів», які здійснюють напади за допомогою несанкціонованого доступу, щоб заважати нормальній роботі відповідних установ.

В.В. Топчій, під кібертероризмом розуміє навмисну мотивовану атаку на інформацію, що обробляється комп'ютером, комп'ютерну систему або мережу, яка пов'язана з небезпекою для життя і здоров'я людей або настанням інших тяжких наслідків, якщо такі дії вчинені з метою порушення громадської безпеки, залякування населення, провокування військового конфлікту.

На думку Ю.В. Гаврилова та Л.В. Смирнова, сутність кібертероризму полягає в наданні протиправного впливу на інформаційні системи, вчиненого з метою створення небезпеки заподіяння шкоди життю, здоров'ю або майну невизначеного кола осіб шляхом створення умов для аварій і катастроф техногенного характеру або реальної загрози такої небезпеки.

В Конвенції Ради Європи про кіберзлочинність не міститься окремого визначення кібертероризму. Отже, міжнародного закріплення цього терміну не існує. Положення Конвенції Ради Європи «Про кіберзлочинність» відображено в Законі України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України» від 23.12.2004 року, відповідно до якого в розділі 16 «Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку» викладено в новій редакції статті 361, 362, 363 Кримінального кодексу та передбачено кримінальну відповідальність за статтями 361-1, 361-2 і 363-1 [2, с. 256]. Відповідно до Проекту Конвенції про посилення захисту від кіберзлочинів і кібертероризму, інформаційний або кібертероризм являє собою навмисне застосування незаконно встановленого повноваження, насильства, руйнування або проникнення в кіберсистеми, якщо подібні дії можуть спричинити смерть чи заподіяти шкоду особі або особам, істотну шкоду майну, значну економічну шкоду або зумовити цивільний безлад [3].

Вважаємо, що кібертеторизм – це чітко спрямована, вмотивована атака, яка обробляється комп'ютером, спрямована на інформацію та яка у свою чергу є небезпечною як для населення в цілому, так і для громадської безпеки країни.

Сьогодні кібертероризм є одним із найнебезпечніших видів злочинності. Кібератаки можуть завдати значної шкоди на локальному, державному й навіть міжнародному рівнях. Адже зовнішні кібератаки можуть переслідувати й більш серйозні цілі, ніж пасивний збір даних, а об'єктами кібертероризму можуть бути грошова та секретна інформація, апаратура контролю над космічними приладами, ядерними електростанціями, воєнними комплексами, головні комп'ютерні вузли тощо. Слід зауважити, що сьогоднішні закони повинні відповідати вимогам сучасного розвитку. Із цією метою урядові нашої держави необхідно проводити цілеспрямовану роботу з гармонізації та вдосконалення законодавства у сфері інформаційної безпеки держави. Україні насамперед потрібно розробити ефективну інформаційну політику, спрямовану на інформування громадян і забезпечення розуміння ними того, в чому полягають причини тероризму, – підвищення медіаграмотності (вміння протистояти спробам маніпулювання собою за допомогою інформаційних потоків) і довіри до держави та інші складові, які допоможуть вибудувати систему захисту кожної людини від негативного впливу інформаційного тероризму [4, с. 55-56].

Окремо звернемо увагу на кіберполіцію як структурний підрозділ Національної поліції України, що спеціалізується на запобіганні кримінальним правопорушенням, виявленні, припиненні та розкритті кримінальних правопорушень, механізмів підготовки,

вчинення або приховування яких передбачає використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), телекомунікаційних і комп'ютерних інтернет-мереж і систем [5].

Отже, з вищевикладеного зробимо висновок, кібертероризм виник на межі XX-XXI століття і є досить новою та актуальною проблемою сьогодення. Кібертероризм являє собою спрямовану на інформацію атаку, яка може нести загрозу людству та безпеці країни вцілому. Тому для запобігання цього явища перш за все необхідно врегулювати прогалини у нашому законодавстві, розробити відповідні нормативно-правові акти, які будуть регулювати дане діяння. Посилити дію правоохоронних органів на забезпечення протистоянню кібертероризму в Україні та прийняти всі необхідні заходи для стимулювання та відвернення у подальшому цієї проблеми.

Література

1. Харченко В.П. Кибертерроризм на авиационном транспорте / В.П. Харченко, Ю.Б. Чеботаренко, О.Г. Корченко, Є.В. Паціра, С.О. Гнатюк // Проблеми інформатизації та управління: Зб. наук. пр.: Вип. 4 (28). – К.: НАУ, 2009. – С. 131-140.
2. Макаренко Є.А. Міжнародна інформаційна безпека: сучасні виклики та загрози / Є.А. Макаренко, М.М. Рижиков, М.А. Ожеван. – К.: Центр вільної преси, 2006. – 916 с.
3. Кубишкін О.В. Міжнародно-правові проблеми забезпечення інформаційної безпеки держави [Електронний ресурс] / О.В. Кубишкін. – Режим доступу: http://pravolib.pp.ua/informatsionnyiyterrorizm-15103.html.
4. Яцик Т.П. Особливості інформаційного тероризму як одного із способів інформаційної війни / Т.П. Яцик // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України. Серія «Економіка, право». – 2014. – № 2. – С. 55-60.
5. Аваков А. До кіберполіції наберуть 400 співробітників [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/1668681.

Єфіменко Валерія
студентка 2 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., викл. Пелех І.В.

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Одним із пріоритетних завдань держави є формування системи охорони здоров'я. Серед першочергових змін, над якими працює міністерство охорони здоров'я сьогодні, — зміна фінансування, розуміння поняття «медична послуга», встановлення чітких ролей лікаря і пацієнта та їхня взаємодія на основі протоколів лікування [1]. У сучасних умовах реформування системи охорони здоров'я, актуальним постає питання про тлумачення ст.49 Конституції України у тій частині, де йдеться про неможливість скорочення існуючої мережі закладів охорон и здоров'я [2]. Дослідженням проблем та перспектив розвитку сучасної системи охорони здоров'я займається доволі широке коло вітчизняних вчених, а саме: І.Ю.Кондрат, О.Г. Слабкий, М.В. Шевченко, О.О. Заглада та інші.

Заклад охорони здоров'я — це юридична особа будь-якої форми власності та організаційно-правової форми або її відокремлений підрозділ, основним завданням яких є забезпечення медичного обслуговування населення на основі відповідної ліцензії та професійної діяльності медичних(фармацевтичних) працівників. Заклади охорони здоров'я надають медичну допомогу залежно від її виду: екстрена медична допомога, первинна медична допомога, вторинна (спеціалізована) медична допомога, третинна (високоспеціалізована) медична допомога, паліативна допомога [3]. Мережа державних і комунальних закладів охорони здоров'я формується з урахуванням потреб населення у медичному обслуговуванні, необхідності забезпечення належної якості такого обслуговування, своєчасності, доступності для громадян [4]. Зрозумілим видається те, що скорочення існуючої мережі закладів може призвести до ускладнення ефективного та доступного медичного обслуговування громадян.

Під існуючою мережею закладів охорони здоров'я слід розуміти розгалужену систему закладів охорони здоров'я до якої входять: амбулаторно-поліклінічні заклади, заклади переливання крові, швидкої та екстреної медичної допомоги, санаторно-курортні заклади, лікувально-профілактичні заклади, санітарно-профілактичні, санітарно-епідеміологічні заклади, заклади санітарної просвіти, установи Держсанепідслужби України, Український центр з контролю та моніторингу захворювань Міністерства охорони здоров'я України, Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України, Центр превентивної медицини Державного управління справами; фармацевтичні (аптечні) заклади та інші [5]. Що стосується неможливості скорочення існуючої мережі закладів охорони здоров'я, то доцільно зауважити, що наведений вище перелік закладів не може бути зменшений як кількісно, так і якісно, тобто ліквідовано чи реорганізовано. А припинення діяльності будь-якого закладу охорони здоров'я повинно здійснюватися за умови відкриття нового закладу такої ж форми власності та такої ж організаційно-правової форми.

Звісно, у певних випадках, скорочення існуючої мережі закладів охорони здоров'я можна вважати доцільним, але це повинно бути обґрунтовано та здійснено з урахуванням інтересів не тільки держави (скорочення фінансування), але і враховуючи, що таке зменшення не повинно вплинути на якість та своєчасність надання медичної допомоги громадянам. Як зазначає Ольга Богомолець, голова профільного комітету Верховної Ради України: «Ризики сучасної реформи в тому, що на сьогодні пацієнтів, які потребують лікаря значно більше, ніж наявних лікарів, тому лікарі будуть мати можливість вибрати собі найкращих пацієнтів, які будуть найменше їх турбувати» [6]. Тобто, реформи повинні здійснюватися також і без зменшення кількості медичного персоналу, щоб кожний громадянин міг своєчасно отримати медичну допомогу від лікаря.

Отже, зміни у системі охорони здоров'я повинні здійснюватися обґрунтовано, якщо вони відбуваються шляхом скорочення існуючої мережі закладів охорони здоров'я, то це не повинно впливати на якість надання медичної допомоги громадянам, інакше можливим стає порушення норм Конституції України та інших законів, що закріплюють право на охорону здоров'я. Ми вважаємо, що необхідно детальніше вивчати конституційність як існуючих, так і майбутніх концепцій реформ системи охорони здоров'я, що дозволить зберегти систему державних та комунальних закладів охорони здоров'я в Україні, забезпечити дотримання Конституції України та права громадян України на охорону здоров'я.

Література

1. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 р. [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2801-12/paran154#n154.
2. Конституція України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр.
3. Про схвалення Концепції реформи фінансування системи охорони здоров'я: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1013-р від 30 листопада 2016 р. [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1013-2016-р.
4. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 р. [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2801-12/paran154#n154.
5. Про затвердження переліків закладів охорони здоров'я, лікарських, провізорських посад та посад молодших спеціалістів з фармацевтичною освітою у закладах охорони здоров'я : Закон України від 28 жовтня 2002 р. [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0892-02.
6. Реформа системи охорони здоров'я: оцінка лікарів, МОЗ, експертів та профільного комітету [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://hromadske.ua/posts/peformа-systemy-okhorony-zdorovia.

Здановська Каріна
студентка 3 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., доц. Узунова О.В.

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТА ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 304 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Характеристика суб'єкта злочину має важливе значення для проведення юридичного аналізу складу злочину. Суб'єкт як елемент складу злочину охоплює ознаки, які містять велику кількість інформації, необхідної для кваліфікації діяння. Разом з іншими елементами складу злочину суб'єкт визначає ступінь суспільної небезпеки вчиненого діяння і впливає на характер призначуваної винному міри покарання. Однак юридичне значення суб'єкта злочину цим не вичерпується. Саме визнання суб'єкта елементом складу злочину має важливе значення з точки зору підстави кримінальної відповідальності.

Питаннями дослідження ознак суб'єкта злочину статті 304 Кримінального кодексу (далі – КК) України, займалися такі вчені як А.Ш. Акулов, О.О. Дудоров, В.К. Грищук, В.М. Куц, Р.І. Михєєв, П.П. Михайленко та інші науковці.

Метою написання даної статті є аналіз ознак суб'єкта злочину, передбаченого ст. 304 КК України і, у першу чергу, його вікової ознаки. Адже, на наш погляд, сьогодні існує певна проблема у чинному кримінальному законодавстві та у судовій практиці стосовно встановлення цієї ознаки суб'єкта злочину.

Згідно ч. 1 ст. 18 КК України, суб'єктом злочину є фізична осудна особа, яка вчинила злочин у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність [1].

Згідно з п. 4 Постанови Пленуму Верховного Суду України "Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність", суб'єктом злочину за статтею 304 КК України є особа, яка на момент вчинення злочину досягла 18-річного віку [2].

Однак після відомих змін до ст. 304 КК України визначення зазначеного суб'єкта злочину потребує уточнення. При цьому суб'єктом за ч. 1 та ч. 2 (вчинення злочину щодо малолітньої особи) можуть бути лише чужі неповнолітньому (малолітньому) люди. Лише у разі вчинення злочину, передбаченого ч. 2 ст. 304 КК України спеціальним суб'єктом – батьком, матір'ю, вітчимом, мачухою, опікуном чи піклувальником, або особою, на яку покладено обов'язки щодо виховання потерпілого чи піклування про нього, можна вести мову про близьку до потерпілого особу [1].

В юридичній практиці досить поширеними є випадки коли, наприклад, 17-річна особа втягує у злочинну діяльність 16-річну особу. На наш погляд, і з точки зору об'єктивних та суб'єктивних ознак складу злочину у даному випадку нічого не змінюється. Винна особа цілком усвідомлює суспільну небезпечність та протиправність своїх діянь. Те ж саме питання виникає і у випадках, коли ці злочини вчиняються особами, які ще не досягли 18 років, але є повністю дієздатними (наприклад, 17 річна жінка, котра є одруженою) [3].

На наш погляд, одним з оптимальних способів вирішення цього питання є доповнення ст. 304 КК України кваліфікованим складом, у диспозиції котрого потрібно чітко передбачити додаткову ознаку спеціального суб'єкта, а саме вчинення цього злочину повнолітньою особою, тобто вік, з якого передбачається відповідальність за його вчинення повинен становити 18 років. А у ч. 1 цієї статті суб'єкт, на наш погляд, має бути неповнолітнім (з 16 років). Це, у свою чергу, створило б додаткові питання, пов'язані із співвідношенням віку винних з потерпілими. Тобто, очевидно, винний обов'язково повинен бути старшим за потерпілого, що також необхідно законодавчо закріпити.

Література

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квітня 2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rada.gov.ua
2. Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність: Постанова Пленуму

Верховного Суду України № 2 від 27 лютого 2004 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rada.gov.ua
3. Дудоров О.О. Кримінальне право: Особлива частина / за ред. О.О. Дудорова, Є.О. Письменського. – К.: "ВД "Дакор", 2013. – 786 с.

Калюкін К.Б.
студент 4 курсу юридичного фак-ту
Наук кер.: д.ю.н, к.філос.н., доц. Удовика Л.Г.

ДЕРЖАВНО-ПРАВОВА ДУМКА НА ПЕРЕТИНІ ПЕРІОДУ ЕПОХИ ВІДРОДЖЕННЯ ТА РЕФОРМАЦІЇ

В епоху Відродження і Реформації утвердилися нові стандарти людського буття, засновані на ідеї самоцінності особистості, визнання гідності й незалежності кожної людини, створення умов для її вільного розвитку, що мало своє вираження у державо-правовій думці даного періоду і формування природно-правового підходу до визначення меж свободи людини.

Актуальність дослідження теми зумовлюється неоднорідністю наукового погляду на питання значення впливу епохи Відродження і Реформації на державно-правові процеси сучасності та, зокрема, перспективністю застосування подібних методів перетворень в умовах масштабних реформ в Україні.

В контексті дослідження даного періоду державо-правового розвитку суспільства було виокремлено роботи таких авторів як Н.М. Азаркін, В.Г. Графскій., Л.П. Горкіна, А.А. Єришев, Ф.П. Шульженко, Т.Г. Андрусяк, А.І. Кормич.

Безпосередньою метою даної роботи є дослідження сутності і впливу політико-правової думки епохи Відродження і Реформації.

Співвідношення Реформації і Відродження - складне теоретичне питання. Ці епохи тісно переплітаються, однак не співпадають. Вони перетинаються у часі, але якщо Ренесанс на початку XVI ст. досягає вершини, то Реформація тільки починається.

Важливе значення в розвитку політичної думки пізнього середньовіччя мали твори Н. Макіавеллі з його раціоналістичним підходом до політичної діяльності. [1; 212]

Головним у вченні Н. Макіавеллі є висунутий ним принцип політичного реалізму, який припускає відмову від умоглядних схем належного, морального врахування у політиці умов дійсності й підпорядкування політичних дій політичним інтересам. У своїй знаменитій праці «Правитель» він доводить, що політика не може й не повинна керуватися апріорними схемами й категоріями релігійної моралі.

Поряд із цим виникає світська концепція державного суверенітету Жана Бодена. Його політичні погляди викладені в праці «Шість книг про державу». Щоб Франція вийшла з хаосу релігійних війн, уважає Ж. Боден, необхідна сильна державна влада з вирішальною силою єдиного джерела права –монархом. [2; 300]

Ж. Боден висуває одну із найзначніших ідей Відродження – ідею державного суверенітету.

Суверенітет, за Ж. Боденом, найістотніша ознака держави, під яким він розуміє вищу, абсолютну й постійну владу над підданими в політичному співтоваристві.

Ж. Бодену належить також ідея про зв’язок форм держави й географічних кліматичних умов. [4; 61]

Справжнім переворотом у релігійно-політичному житті стали ідеї великих реформаторів церкви М. Лютера, Т. Мюнцера і Ж. Кальвіна.

З огляду на те що політико-правова думка цього періоду висвітлила нові аспекти проблеми людини і суспільства, мислителі Відродження крізь призму етики окреслили питання політичної активності. Крім цього, було порушено проблему свободи в концепції максимальних можливостей людини в державній сфері.

Аналіз проблеми "ідеальної держави" в літературі XIV-XV ст. засвідчує, що гуманісти, наслідуючи політичну філософію Арістотеля, спиралися на вчення про множинність теоретичних форм держави. Водночас проблеми права було універсалізовано, піднято над локальними, що дало змогу розглядати державу як гармонійне явище.

Політико-правова думка Відродження і Реформації формувалася на основі розроблення реалістичної за напрямом і раціональної за змістом політики. Для державно-правових учень цієї епохи характерні відмова від схоластики, використання досвіду й емпіричних методів дослідження, критичне ставлення до релігійних доктрин і навіть їх перегляд, інтерес до наукового потенціалу античності.

Гуманізм, визнання цінності земного буття особистості та самоцінності людини стали головними елементами розвитку суспільної думки цього періоду. Подібний підхід визначається домінуючим у правовому просторі світу, і, зокрема, в Україні. Крім того, державо-правова думка зумовила появу перших паростків теорії прав людини, визначення її головного призначення - бути активним началом у суспільстві, державі, світі, до яких і нині звертаються ініціатори державо-правових перетворень в українському суспільстві.

Література

1. Мироненко О.М., Горбатенко В.П. Історія вчень про державу і право: навч. посібник / О.М.Мироненко, В.П.Горбатенко. - К.: ВЦ "Академія", 2010. - 456 с.
2. Павленко Ю.В. Історія світової цивілізації. Соціокультурний розвиток людства / Ю.В.Павленко. - К.:Либідь, 2000. - 358 с.
3. Ковальчук В.М. Історія економіки та економічної думки: навч. посібник. / В.М. Ковальчук, М.В.Лазарович, М.І.Сарай - К.: Знання, 2008. - 647 с.
4. Год Б. Епоха європейського Відродження в особах / Б. Год. - Полтава : АСМІ, 2006. - 144 с.
5. Павленко Ю. В. Предыстория науки в контексте естественно-научных идей В. И. Вернадского / Ю. В. Павленко, Ю. А. Храмов // Наука та наукознавство. - 2012. - № 3. – С. 29-46.

Каряка Альона
студентка 3 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., викл. Алімов К.О.

СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТА ДОКАЗУВАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Проблеми визначення та формування предмету доказування є однією з найскладніших проблем в цивільному процесуальному праві України. Щодня з нею стикаються практикуючі юристи та судді оскільки вірне визначення предмету доказування є запорукою повного та своєчасного з’ясування обставин справи та винесення законного і обґрунтованого рішення [1, с. 950].

Серед сучасних вчених процесуалістів дослідженням проблем предмет доказування займаються В.В. Комаров, С.Я. Фурса, Т.В. Цюра, М.К. Треушніков, І.В. Решетнікова, Л.А. Грось, О.І. Сліпченко, В.А. Кройтор, М.Й. Штефан, Р.В. Тертишніков тощо.

Відповідно до ч. 1 ст. 179 Цивільного процесуального кодексу України від 18.03.2004 р. № 1618-IV, предметом доказування під час судового розгляду є факти, які обґрунтовують заявлені вимоги чи заперечення або мають інше значення для вирішення справи (причини пропуску строку позовної давності тощо) і підлягають встановленню при ухваленні судового рішення [2]. Видається, що наведене положення, яке є основним у регулюванні предмета доказування у цивільному процесі, однозначно не вказує на те, коли судом формується предмет доказування, акцент розставлено на характері фактів, які складають предмет доказування на стадії судового розгляду [3, с. 145].

Звичайно, першим та основним в доказовому процесі є визначення кола обставин, що підлягають доказуванню. Формування предмету доказування є досить специфічною стадією, враховуючи його поділ стосовно осіб, які беруть участь в судовому розгляді справи. Адже позивач доказуватиме підстави позову, відповідач - обставини, що лежать в основі заперечення проти позову. Коло обставин, які підлягають доказуванню кожним із них, зумовлюється метою його участі в процесі [4].

Предмет доказування починає формуватися суддею вже під час аналізу позову (заяви). Аналізуючи позов чи заяву з метою вирішення питання про відкриття провадження у справі чи про відмову у відкритті провадження, суддя вже на цьому етапі попередньо окреслює сукупність фактів та обставин, які підлягатимуть встановленню та доказуванню. Уявлення судді про сукупність фактів та обставин, які підлягають встановленню та доказуванню, наповнюється чи змінюється й при підготовці до попереднього судового засідання. Під час попереднього судового засідання також відбувається формування чи корегування предмета доказування. Рішення суду, зокрема, про прийняття відмови від позову чи про відмову у прийнятті, не може не ґрунтуватися на встановлених фактах та обставинах [3, с. 147]. Предмет доказування не може залишатися у статиці і при підготовці справи до судового розгляду у разі, якщо спір не врегульовано до судового розгляду. Отже, наведені вище однозначні висновки про те, що предмет доказування формується під час попереднього судового засідання, обґрунтовані як з точки зору регулювання інституту попереднього судового засідання цивільним процесуальним законодавством, так і з точки зору його юридичної природи. Втім, такі висновки не сумісні з юридичною природою інших видів судочинства (проваджень) у цивільному процесі.

Зокрема, у справах окремого провадження інститут попереднього судового засідання відсутній взагалі, але предмет доказування підлягає формуванню у такий самий спосіб, як і у справах позовного провадження. З огляду на це, про особливості формування предмета доказування у попередньому судовому засіданні можна говорити лише у контексті позовного провадження [3, с. 147].

Таким чином, ураховуючи юридичну природу попереднього судового засідання, можна стверджувати, що формування предмета доказування, його визначеність і межі залежать від: питання, яке з'ясовується судом; можливості чи неможливості врегулювати спір до судового розгляду. Якщо процес спрямовано на остаточне вирішення справи з ухваленням рішення, предмет доказування також визначається комплексно і остаточно. У разі, якщо справу не вирішено з ухваленням відповідного рішення, здійснюється підготовка до судового розгляду, предмет доказування формується та корегується [3, с. 147].

Серед розмаїття думок про те, коли формується предмет доказування у цивільному процесі, існує також думка, що «точно визначити предмет доказування суд може у судовому засіданні, чому сприяє належне дослідження доказів, змагальний процес». У подібний спосіб викладена думка й дослідниками особливостей доказування у справах про розірвання шлюбу, про усиновлення тощо [3, с. 148].

У контексті визначення значення стадії судового розгляду на формування предмета доказування особливе значення має розгляд справи по суті, оскільки саме на даному етапі стадії судового розгляду особи, які беруть участь у справі, дають пояснення (ст. 176 ЦПК України), досліджуються докази з дотриманням принципу безпосередності – показання свідків, письмові та речові докази, висновки експертів (ст. 179 ЦПК України), надаються консультації та роз'яснення спеціалістами (ст. 190 ЦПК України), надаються додаткові пояснення після закінчення з'ясування обставин та перевірки їх доказами (ст. 192 ЦПК України) тощо [2].

Дослідивши специфіку формування предмета доказування в цивільному процесі, можемо підсумувати, що формування предмета доказування розпочинається під час вирішення судом питання про відкриття провадження справи, на що впливає аналіз змісту позову (заяви). Продовжується формування предмета доказування під час провадження у справі до судового розгляду. Розвивається та завершується формування предмета

доказування на стадії судового розгляду. Наявність усіх учасників процесу, реалізація ними прав та обов'язків, передбачених цивільним процесуальним законом, впливає на корегування та остаточне формування предмета доказування.

Література

1. Умецька Г. О. Предмет доказування в справах про визнання правочинів недійсними / Г. О. Умецька // Форум права. - 2012. - № 4. - С. 950-958. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2012_4_158
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 40-44. - Ст. 356.
3. Грабовська О. Особливості формування предмета доказування на різних стадіях (етапах) цивільного судочинства [Електронний ресурс]: О. Грабовська. - Режим доступу: http://vkslaw.knu.ua/images/verstka/3_2015_Grabovska.pdf
4. Гриновець О.Б. Стадії процесу доказування у цивільному процесі [Електронний ресурс]: О. Б. Гриновець. – Режим доступу: http://gl.lv.court.gov.ua/sud1304/knowledge_base/233009/

Кіореску Валерія
студентка 3 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., доц. Узунова О.В.

ЮВІНАЛЬНІ ЦЕНТРИ ПРОБАЦІЇ В УКРАЇНІ

Досить новітнім явищем для українського суспільства є явище пробації. Правову основу пробації та діяльність органу пробації становлять Конституція України, Кримінальний кодекс України, Кримінальний процесуальний кодекс України, Кримінально-виконавчий кодекс України, Закон України « Про пробацію» інші закони України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

За своїм змістом пробація – це система наглядових та соціально-виховних заходів, що застосовуються за рішенням суду та відповідно до закону до засуджених, виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого. Пробація передбачає наявність спеціального суб'єкта – засудженого, щодо якого за рішенням суду та відповідно до закону застосовуються наглядові , соціально-виховні заходи, та обвинуваченого, щодо якого органом пробації готується досудова доповідь.

Відкриття ювенальних центрів пробації в Україні здійснюється за підтримки проекту технічної допомоги «Реформування системи кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні» що виконується за фінікової підтримки Міністерства міжнародних справ Канади.

Метою відкриття відповідних центрів на території України є забезпечення безпеки суспільства шляхом виправлення засуджених, запобігання вчиненню ними повторних кримінальних правопорушень та забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинувачених, з метою прийняття судом рішення про міру їхньої відповідальності.

В рамках діяльності ювенальних центрів в Україні представлено пенітенціарну пробацію – підготовку осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, до звільнення з метою трудового та побутового влаштування таких осіб після звільнення за обраним місцем проживання. На мою думку це є досить важливим елементом виправлення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, оскільки данна програма дає змогу особі адаптуватися до побутового життя та не вчинити у майбутньому іншого правопорушення.

На сьогоднішній день діє лише один центр ювенальної юстиції в Україні, який був відкритий нещодавно 16 лютого 2017 року. Він став першим центром запущеним в рамках державної програми розвитку системи пробації, яка стала реальністю після прийняття Закону України «Про пробацію».

Отже, можна зробити висновок, що ювенальна пробація є непізнаним явищем для українського суспільства, однак досить вагомим внеском у реформування кримінальної юстиції в Україні, яке здійснюється із запозиченням міжнародного досвіду з метою приведення до європейських стандартів. Під час відкриття першого ювенального центру в країні Міністр юстиції України наголосив, що беручи до уваги досвід роботи таких центрі, серед дітей, які пройшли через пробаційні програми, повторно вчинили злочини лише 2 % неповнолітніх [1]. Підтримка та реалізація даної програми дасть можливість знизити рівень кримінальних правопорушень та забезпечити безпеку суспільству.

Література

1. Міністерство юстиції в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://minjust.gov.ua/ua

Кірсанов Олександр
студент 4 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., асист. Половинкіна Р.Ю.

КАЛЬВІНІЗМ ЯК НАПРЯМ ПРОТЕСТАНТИЗМУ

У XVI ст. Німеччину, Англію, Францію, Нідерланди, скандинавські країни, країни центральної Європи охопив широкий суспільний рух проти католицької церкви – Реформація. Представники цього руху заперечували верховну владу папи римського, чернецтво, більшу частину таїнств, догмат католицької церкви про можливість «спасіння» віруючих «добрими ділами» (тобто, пожертвуваннями і молитвами), культ святих, ікони, обов´язкову безшлюбність духівництва, більшу частину католицької символіки тощо. На противагу цьому висувалася вимога до національних церков, не підпорядкованих римській курії, проводити богослужіння рідною мовою.

Реформацію пов’язують з іменами Мартіна Лютера, Жана Кальвіна та Ульріха Цвінглі – і відповідно називають протестанською, лютеранською або євангелічною.

Центром швейцарської реформації стало м. Женева, де прихильники лютеранства вигнали католицьке духовенство з міста. Остаточно Реформація перемогла в Женеві, коли туди прибув, рятуючись від переслідувань, француз Жан Кальвін. Він очолив женевську громаду і став засновником кальвінізму [1].

Кальвінізм, розглядаючи корінні соціально-політичні проблеми сучасності, підкреслює всемогутність Бога і нікчемність людини. Його вчення найрадикальніше реформувало християнський культ і церковну організацію. Майже всі зовнішні атрибути (ікони, свічки тощо) скасовано, провідними у богослужінні є читання та коментування Біблії, співи псалмів. Головна роль в общинах відводилася пресвітерам – керівникам і проповідникам, які й спрямовували релігійне життя общини. Такою була Реформація в Німеччині та Швейцарії [2].

Найхарактернішою особливістю віровчення кальвінізму є вчення про абсолютне приречення, що певною мірою спирається на відомий євангельський вислів, що жодна волосина не впаде з голови людини без Божої волі. «Приреченням, – писав Ж. Кальвін у головній праці свого життя – «Наставляння в християнській вірі», – ми називаємо надвічний задум Бога, в якому Він визначив, як Він бажає вчинити з кожною людиною. Бог не створює людей в однаковому стані, але призначає одних до вічного життя, а інших до вічного прокляття... Ми стверджуємо, що щодо обраних цей план заснований на його милості поза будь-яким зв’язком із заслугами людей». Намагатися зрозуміти «логіку» божественного приречення, за Кальвіном, – все одно що роздумувати над тим, чому Бог створив людей за власною подобою, якщо міг перетворити рід людський на ослів чи собак[3].

Аби остаточно ліквідувати можливу пасивність людини, яка цілком логічно виводилася з учення про абсолютне приречення, воно у кальвінізмі було доповнене та розширене принципом покликання як зовнішнього вираження божественного жеребу щодо

кожної окремо взятої людини. Згідно з цим принципом «... кожний на своєму місці повинен усвідомлювати, що його становище – немов пост, на який він поставлений Богом...». Далі Кальвін роз'ясняє: якщо людину в її життєвих починаннях супроводжують успіхи, то їх можна розглядати як непряму ознаку її обраності, оскільки в цьому разі діями обраної людини керує сам Господь[4].

Найбільш показовою організаційною особливістю кальвінізму вважається автономія окремих громад і повне відділення кальвіністських організацій від держави. Внаслідок цього сучасний кальвінізм реально розколотий на безліч різних організацій, що, як правило, мають у своїх назвах слово «реформатський». Щоправда, на ранніх етапах своєї історії кальвінізм упадав в іншу крайність. Ранні кальвіністи створювали теократичні громади з намаганням стати над світською владою, контролювати культурне і навіть при ватне життя громадян там, де воно не вкладалося в жорсткі рамки «мирського аскетизму»[3].

Отже, причини виникнення та поширення реформаційних процесів в християнстві пояснюються сукупністю соціально-історичних умов, що склалися в тогочасній Західній Європі. Приблизно з середини 70-х і до початку 90-х років XV ст. німецькі міста охоплюють численні бунти та повстання (1475-1478 - Аугсбург, 1481 - Кельн, 1483 - Гамбург, 1489–1491 – Росток і т. ін.), в яких беруть участь ремісники, дрібні торговці та підприємці, незадоволені зростанням цін та погіршенням якості життя. Виникають гострі протиріччя між інтересами імперії та інтересами князів і міст, імперської армії та імперського суду.

Література

1. Всесвітня Історія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://izno.com.ua/vsesvitnya-istoriya-tema-16-reformatsiya-i-kontrreformatsiya/
2. Релігієзнавство: підручник/ за ред: В. І. Лубський, С. М. Бурлак, та ін. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://buklib.net/books/22039/
3. Релігієзнавство: підручник/ за ред.: Кислюк К.В., Кучер О.М.: Кондор, 2004. - 646 с.
4. Вебер М. Аскетичний протестантизм і капіталістичний дух // Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. – К., 1998. – С. 378.

Козинець Анастасія
студентка 2 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., викл. Пелех І. В.

ДОЦІЛЬНІСТЬ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО ВОТУМУ В УКРАЇНІ

Запорукою розвитку суспільства є така неодмінна передумова, як прозора влада, підконтрольна народу. У демократичних державах існує один спосіб її формування – вибори, під час яких громадяни виражають свою волю і формують органи влади. Саме тому на електорат будь-якої держави покладається велика «місія», адже за отриманими результатами буде вирішуватися подальша доля держави, у тому числі і нашої. Але, на жаль, більшість українців даним їм правом не користуються, що робить будь-які вибори в Україні малоефективними. На даний час це є нагальною проблемою, яка потребує рішення. У зв'язку з цим постає питання – чи варто законодавцю зробити участь у виборах загальнообов'язковою?

Як свідчить статистика останніх виборів президента 2014 року, кількість виборців, внесених до списків, становить 34214652 особи, а, на противагу цьому, кількість виборців, які взяли участь у голосуванні – 18019504 особи [1]. Отже, юридичний електорат майже у два рази перевищує фактичний електорат. Слід визнати, що у нас зростає абсентеїзм, тобто ухилення від участі в голосуванні, що варто розглядати як результат утоми від нескінченної політичної боротьби і як кризу довіри до нинішніх владних структур.

На відміну від України, у певних країнах передбачено обов'язковий вотум, тобто юридичний обов'язок виборців взяти участь у голосуванні. Наприклад, у Австрії, Бельгії,

Італії та Нідерландах установлюється відповідальність за ухилення від участі у виборах (штраф або каторжні роботи) [2].

У ст.71 Конституції України закріплений принцип вільного виборчого права [3]. Це означає, що виборець повинен сам вирішувати питання про участь чи неучасть у виборах, а у разі участі – про міру залучення до виборів.

Отже, законодавче закріплення обов'язкового вотуму у Конституції України можливе лише при внесенні зміни до неї, так як ці два поняття суперечать один одному. Окрім того, за ухилення від участі від виборів законодавцю потрібно буде встановити вид та міру покарання.

Обов'язковість виборчого права для громадян має як позитивні, так і негативні наслідки.

Позитивне полягає у наступному:

1) цей принцип забезпечить максимальну участь населення під час виборів до органів державної влади та місцевого самоврядування;
2) це забезпечить ефективність проведення виборів.

Проте, існують негативні моменти:

1) обов'язковий вотум по своїй суті суперечить принципам виборчого права в Україні;
2) дане явище може викликати протест з боку населення, яке, ухилившись від участі у виборах, самою бездіяльністю вже виражає заперечення існуючій політичній ситуації.

На підставі вищезазначеного можна зробити висновок, що доцільність узаконення обов'язкового вотуму невисока, адже за роки незалежності України подібне нововведення може викликати велике несхвалення його серед українців. В Україні це важко, бо як показує світовий досвід, конституційність цього принципу зумовлена такими чинниками, як ментальність, історичні умови становлення і розвитку держави та її політичної системи, а іноді і релігійні канони. Можливо, позитивним буде запозичення зарубіжного досвіду Італії, де вивішують списки тих, хто не проголосував з метою громадського осуду.

Література

1. Протокол Центральної виборчої комісії про результати виборів президента України від 2 червня 2014 р. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.cvk.gov.ua/info/protokol_cvk_25052014.pdf
2. Бестчастний О.В. Конституційне (державне) право зарубіжних країн. / О.В. Бесчастний. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://libfree.com/155195350-pravokonstitutsiyne_derzhavne_pravo_zarubizhnih_krayin__beschastniy_vm.html
3. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр

Коротченко Дар'я
студентка 2 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., викл. Пелех І.В.

РЕАЛІЗАЦІЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРИНЦИПУ ГЛАСНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Україна є демократичною і правовою державою, саме тому звернення до процесу реалізації принципу гласності в діяльності єдиного законодавчого органу держави є доволі актуально. Історичний досвід свідчить про те, що запровадження гласності є одним з найважливіших елементів в механізмі забезпечення прав і свобод громадян. Вказаній темі приділяли всебічну увагу як вітчизняні, так і зарубіжні науковці, зокрема В.О. Серьогін, О. Томкіна, Ю.М. Тодика, В.Ф. Погорілко, О. Л. Копиленко, Т. Браун, К.Бідерман та інші.

У сучасній теорії конституційного права немає одностайної думки про зміст поняття «гласність».

Так, В. О. Серьогін, визначає «гласність» як стан політико-правової гарантованості відкритої, достовірної і безперервної інформації про суспільно-політичні процеси, що відбуваються в суспільстві, діяльність суб'єктів політичних відносин, функціонування державно-правових інститутів [1, 49]. Стосовно принципу гласності, В.О. Серьогін

висловлює думку про те, що він є закономірним результатом еволюції політико-правових уявлень про належний та справедливий устрій державного життя, а його доля у новітній історії нерозривно пов'язана з поширенням у суспільній свідомості ліберально-демократичних переконань [1].

О. Томкіна, вважає, що сутність принципу гласності полягає у відкритості, прозорості, публічності організації та діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових осіб, доступності інформації про їхню діяльність [2, с. 28-29].

На конституційному рівні принцип гласності закріплюється узагальнено, а саме зазначається, що засідання Верховної Ради України проводяться відкрито (ст. 84) [3]. Це положення детально регламентується в Законі України «Про Регламент Верховної Ради України». Згідно з цим Законом відкритість і гласність засідань парламенту забезпечується шляхом: доступу до них будь-яких осіб, крім випадків, передбачених законодавством; їх трансляції по телебаченню і радіо, публікації стенографічних бюлетенів засідань Верховної Ради, її рішень у Відомостях Верховної Ради України, газеті "Голос України" та інших виданнях Верховної Ради, а також шляхом розміщення інформації на офіційному веб-сайті Верховної Ради [4].

Основною функцією Верховної Ради України є законодавча. На сьогоднішній день, саме в процесі законотворення принцип гласності не реалізується належним чином. Доступ громадян до процесу законотворення є задовільним лише на етапах прийняття закону у сесійному залі та доведення його тексту до громадськості: етап підготовки законопроектів є фактично закритим [1].

З огляду на те, що відповідно до ст.93 Конституції України, суб'єктами права законодавчої ініціативи не можуть бути громадяни України, ми вважаємо за доцільне перейняти досвід таких зарубіжних країн як США, ФРН, Італія, Іспанія, Швейцарія і закріпити право законодавчої ініціативи громадян, якщо не на конституційному, то принаймні на рівні закону. Таке закріплення сприяло би утвердженню принципу гласності на стадії законодавчої ініціативи.

Слід зазначити, що перші кроки до даної пропозиції вже були зроблені. На початку 2016 року була підписана Угода про співпрацю в адміністративній сфері між Загальним секретаріатом Європейського Парламенту і Апаратом Верховної Ради України, в якій передбачається, що одним із кроків до подальшої відкритості та прозорості парламенту має стати створення електронного парламенту (Е - парламент), який покликаний пожвавити діалог між депутатами та суспільством, а також запровадження електронного декларування державних службовців [5].

У цілому можна констатувати, що принцип гласності є важливою гарантією ефективної роботи парламенту. Належна реалізація зазначеного принципу сприяє зростанню рівня довіри населення до Верховної Ради України і розвитку демократій в державі.

Література

1. Серьогін В. О. Конституційний принцип гласності у діяльності органів державної влади України : дис. … канд. юрид. наук : 12.00.02 / В. О. Серьогін. – Х., 1999. – 192 с.
2. Томкіна О. Принцип гласності процедури прийняття правових актів Кабінету Міністрів України / О. Томкіна // Право України. – 2004.–№ 9.–С. 28–29.
3. Конституція України : від 28 червня 1996 р. № 254к/96–ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр
4. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10 лютого 2010 р. – [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1861-17
5. Усі прогресивні сили повинні знайти порозуміння та продовжити реформування країни... [Електронний ресурс] // Офіційний сайт газети «Голос України». – Режим доступу: http://www.golos.com.ua/article/265028

Кравець Поліна
студентка 2 курсу, юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., викл. Пелех І.В.

КОНСТИТУЦІЙНЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВА ЛЮДИНИ НА ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ

Сьогодні, на думку багатьох вчених, ми живемо в інформаційному суспільстві, в якому доступ до певних інформаційних ресурсів став визначальним, а сама інформація стала продуктом суспільного виробництва. У цих умовах право на доступ до інформації стає дуже важливим в системі прав і свобод індивіда.

Окремі аспекти права на доступ до інформації досліджували такі українські вчені, як: А. М. Гуз, В. О. Горобцов, М. С. Демкова, Є. Ю. Захаров, В. П. Колісник, Б. А. Кормич, Т. А. Костецька, Н. В. Кушакова, А. І. Марущак, О. В. Нестеренко, Г. Г. Почепцов, В. В. Речицький, В. О. Серьогін, Т. М. Слінько, Ю. М. Тодика, І. С. Чиж, С. А. Чукут та ін.

Існують різні думки, стосовно віднесення конституційного права на доступ до інформації до певної категорії прав людини. Але враховуючи важливий аспект демократичного режиму здійснення державної влади, конституційне право на доступ до інформації слід відносити до числа політичних прав людини і громадянина, яке пов'язане не з відносинами між громадянами, а з їх відносинами з державними органами.

Взагалі, право на доступ до інформації є фундаментом стабільної, розвинутої та правової держави. Право на доступ до інформації закріплене в ст. 34 Конституції України: «Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати й поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір». [1] Ця норма Конституції України ґрунтується на положеннях Європейської конвенції про захист прав та основних свобод людини, Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, та ін. Право на інформацію також регулюється Законом України «Про інформацію» (далі – ЗУ), а саме в ст. 5 зазначено, що «кожен має право на інформацію, що передбачає можливість вільного одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації, необхідної для реалізації своїх прав, свобод і законних інтересів». [2]

На думку О. В. Нестеренко, право на доступ до інформації – це гарантована можливість кожного отримувати безпосередньо від органів публічної влади, їх установ та організацій інформацію про їх діяльність, від приватноправових юридичних осіб суспільно значущу інформацію про їх діяльність та можливість знайомитися з відомостями про себе. [3, с. 9-10] Розвиток інформаційних відносин, в частині забезпечення прозорості і відкритості суб'єктів владних повноважень та створення механізмів реалізації права кожної особи на доступ до публічної інформації регулюються і ЗУ «Про доступ до публічної інформації». Цей Закон закріплює визначення поняття «публічна інформація» — це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, яка була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених законом. Таке поняття містить у собі широке коло різноманітної інформації, як створеної самими суб'єктами владних повноважень, так і отриманої такими органами в межах своїх повноважень ззовні. [4, с. 191] ЗУ «Про доступ до публічної інформації» у ст. 5 визначає, що забезпечення доступу до інформації здійснюється за допомогою систематичного та оперативного оприлюднення інформації: в офіційних друкованих виданнях; на офіційних веб-сайтах в мережі Інтернет; на єдиному державному веб-порталі відкритих даних; на інформаційних стендах; та шляхом надання інформації за запитами на інформацію. [5]

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що з прийняттям ЗУ «Про доступ до публічної інформації» та відповідними внесеннями змін до ЗУ «Про інформацію» вбачається гарантованість кожній особі відкритості, доступності інформації, що знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, шляхом вільного її одержання для забезпечення своїх потреб і законних інтересів.

Література
1. Конституція України, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show
2. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 № 2657-XII – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12
3. Нестеренко, О.В. Право на доступ до інформації : конституційно-правовий аспект : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / О.В. Нестеренко; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. - Х., 2008. – 20 с.
4. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 № 2939-VI – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2939-17
5. Старченко, А. Ю. Правова регламентація доступу до публічної інформації / А. Ю. Старченко // Вісник Одеського національного університету. – 10/05/2011. – Том 16 Вип.9: Правознавство . – 243 с. – С. 189-195.

Кравченко Валерія
студентка 3 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., доц. Узунова О.В.

ДО ПИТАННЯ ПРО РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ «ТЕРОРИСТИЧНА ГРУПА» ТА «ТЕРОРИСТИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ»

Відповідно до ст. 258 Кримінального кодексу України (далі – КК України) терористичний акт – це застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, які створювали небезпеку для життя чи здоров'я людини або заподіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків, якщо такі дії були вчинені з метою порушення громадської безпеки, залякування населення, провокації воєнного конфлікту, міжнародного ускладнення, або з метою впливу на прийняття рішень чи вчинення або не вчинення дій органами державної влади чи органами місцевого самоврядування, службовими особами цих органів, об'єднаннями громадян, юридичними особами, або привернення уваги громадськості до певних політичних, релігійних чи інших поглядів винного (терориста), а також погроза вчинення зазначених дій з тією самою метою. Терористичні акти здійснюються терористичними організаціями та терористичними групами [1].

КК України було доповнено статтями 258^1, 258^2, 258^3, 258^4 згідно із Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо запобігання тероризму». Таке рішення пов'язано з ратифікацією нашою державою Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму.

Питанням щодо виділення та розмежування понять «терористична група» та «терористична організація» приділяли уваги такі вчені, як П. Андрушко, В. Антипенко, І. Білоус, С. Загороднюк, І. Лукшин, Г. Омельченко, В. Тихий та багато інших.

У ст. 1 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» зазначено, що терористична група – це група з двох або більше осіб, які об'єдналися з метою здійснення терористичних актів. А терористична організація – це стійке об'єднання трьох або більше осіб, яке створене з метою здійснення терористичної діяльності, у межах якого здійснено розподіл функцій, встановлені правила поведінки, обов'язкові для цих осіб під час підготовки і вчинення терористичних актів. Ці терористичні об'єднання характеризує така спільна ознака як стійкість [2].

Зазначені злочинні угрупування терористичного спрямування слід розглядати як різновиди злочинних об'єднань. Для створення терористичної групи чи терористичної організації (як і для інших злочинних об'єднань) важливим елементом є досягнення особами згоди на вчинення хоча б одного терористичного злочину.

На думку В.Тихого, стійкість терористичної групи та терористичної організації полягає в їх здатності щодо забезпечення стабільності і безпеки функціонування цих

об’єднань, а саме спроможність ефективно протидіяти факторам, які можуть дезорганізувати роботу терористичної групи чи терористичної організації [3].

Відмінністю є те, що для терористичної організації характерна більш складна структура, яка полягає у підпорядкованості членів (учасників) організації організаторові (керівникові). Ієрархічність терористичної організації сприяє зміцненню авторитета організатора (керівника) та суттєво підвищує функціонування об’єднання.

Тож, узагальнивши все вищесказане, можна сказати, що поняття «терористична група» та «терористична організація» мають як спільні, так і відміні ознаки. Відмінності полягають у кількісному складі учасників цих об’єднань, а спільним є наявність однакових внутрішніх та зовнішніх факторів, які можуть негативно вплинути на діяльність цих об’єднань. До внутрішніх факторів належить невизнання авторитету або наказів керівника, намагання окремих членів об’єднань відокремитись чи вийти з нього, а до зовнішніх – недотримання правил безпеки щодо дій правоохоронних органів.

Література

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квітня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.
2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. – 4-те вид., переробл. та доповн. / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – К.: Юрид. думка, 2007. – 1184 с.
3. Тихий В.П. Коментар до статей 258^1, 258^2, 258^3 та 258^4 Кримінального кодексу України // Юридичний журнал «Кримінальне право України». – 2006. – № 11. – С. 9-14.

Кравченко Ірина
студентка 4 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: д.ю.н., проф. Лютіков П.С.

СПОСОБИ ЗАХИСТУ ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ

Досліджуючи способи захисту ділової репутації і розкриваючи їх зміст, варто зазначити, що законодавчо це поняття не визначено. Дослідження юридичної категорії «ділова репутація» є актуальними, тому що ця категорія є відносно новим явищем у сучасних реаліях життя суспільства. Змісту права на ділову репутацію властивий постійний розвиток, який безпосередньо відбиває рух і зміну його соціального життя.

У науковій літературі існує чимало визначень юридичної категорії «ділова репутація», які є різні за своїм змістом. На нашу думку, найбільш оптимальним є наукове визначення ділової репутації, що міститься в юридичній енциклопедії Шемшученка: ділова репутація – це оцінка діяльності суб’єктів підприємницької. діяльності, яка ґрунтується на висновках щодо ділових якостей та морального обличчя цих суб’єктів, дотримання ними вимог законодавства (законослухняність) і належного виконання договірних та ін. зобов’язань перед діловими партнерами і споживачами.

Захист права на недоторканність ділової репутації здійснюється у судовому порядку, а саме, в позовному провадженні (якщо йдеться про відшкодування немайнової шкоди) або в порядку окремого провадження (якщо необхідно спростувати поширену неправдиву інформацію про юридичну особу). Це зокрема деталізується у листі Вищого господарського суду Про деякі питання практики вирішення спорів, пов’язаних із застосуванням господарськими судами від 12.11.2008 № 01-8/676//. З заявою про захист ділової репутації може звернутися як сама юридична особа, щодо якої було допущено дане порушення прав, так і уповноважена нею особа.

Згідно Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи», відповідачами у справі про захист гідності, честі чи ділової репутації є фізична або юридична особа, яка поширила недостовірну інформацію, а також автор цієї

інформації. Якщо позов пред'явлено про спростування інформації, опублікованої в засобах масової інформації, то належними відповідачами є автор і редакція відповідного засобу масової інформації чи інша установа, що виконує її функції. Належним відповідачем у разі поширення оспорюваної інформації в мережі Інтернет є автор відповідного інформаційного матеріалу та власник веб-сайта, особи яких позивач повинен установити та зазначити в позовній заяві.

Заява про захист ділової репутації має містити, зокрема, відомості про те, в який спосіб була поширена інформація, що порушує особисті немайнові права позивача, яка саме інформація поширена відповідачем, із зазначенням часу, способу й осіб, яким така інформація повідомлена, інші обставини, які мають юридичне значення, посилання на докази, що підтверджують кожну з таких обставин, а також зазначення способу, в який позивач бажає захистити своє порушене право.

Позовна заява оплачується судовим збором за ставками, встановленими законодавством про судовий збір.

Позивач може вимагати від відповідача здійснення однієї з таких дій (або одночасно кількох):

- спростування поширеної ним неправдивої інформації щодо позивача;
- надання відповіді;
- відшкодування немайнової шкоди.

Спростування є спеціальним способом захисту: його специфіка полягає в немайновому характері тих благ, які підлягають захисту, і в тому, що їх практично неможливо повернути до того рівня, який існував до порушення особистих немайнових прав.

Під поняттям «спростування» розуміється доведення неправильності, помилковості, хибності будь-чиїх тверджень, переконань або їх заперечення. Спростування має відбуватись, як правило, у формі, ідентичній поширенню інформації, а коли це неможливо чи недоцільно, - в адекватній чи іншій формі, з урахуванням того, що воно повинно бути ефективним. Крім того, спростування обов'язково має бути проведено або підписано особою, яка поширила неправдиву інформацію і цим порушила особисті немайнові права юридичної особи. У протилежному випадку застосовуються інші способи захисту - відповідь, висловлювання своєї думки тощо.

Ще одним спеціальним способом захисту юридичної особи в разі порушення її особистих немайнових прав внаслідок поширення про неї недостовірної інформації є право на відповідь. О.В. Кохановська в своїй роботі «Проблеми захисту честі, гідності й ділової репутації особи» пояснює відмінність між поняттями «спростування» та «відповідь» так: спростування є, по суті, добровільним визнанням факту поширення такої інформації (в цьому разі особа, права якої порушено, отримує право вимагати відшкодування збитків та компенсацію немайнової шкоди), тоді як відповідь таких правових наслідків не має.

І, нарешті, третім способом захисту є відшкодування немайнової шкоди. Виходячи з судової практики, розмір шкоди у кожному конкретному випадку визначається за результатами здійсненої за ухвалою суду експертизи, метою якої є встановлення розмірів такої шкоди, яку зазнала юридична особа.

Таким чином, системний підхід до вирішення питання захисту юридичної особи передбачає два етапи: визначення поняття "ділова репутація юридичної особи" та власне механізм захисту ділової репутації від поширення недостовірної інформації. Саме такий метод дозволить розробити визначення ділової репутації юридичної особи з урахуванням усіх умов сучасного підприємництва. Як і будь-яке інше правове поняття, "ділова репутація юридичної особи" є об'єктивним через закономірність свого виникнення та загальність тенденцій розвитку. З іншого боку це поняття абсолютно суб'єктивне, оскільки відчуває на собі вплив сторонніх чинників.

Левада Дарина
студентка 2 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., викл. Пелех І.В.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ ЗА НЕВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ

На сьогодні є достатньо актуальним питання про відповідальність народних депутатів за невиконання службових обов'язків. Першочерговим є визначення поняття «юридичної відповідальності» - це основний елемент правового статусу народного депутата України, важливість якого підкреслюється тим, що вона виступає обмежуючим та регулюючим фактором надмірності та абсолютизованості гарантій діяльності парламентаря. Юридична відповідальність як елемент правового статусу носить комплексний характер. Пояснюється це тим, що, залежно від видів правопорушень, розрізняють і види юридичної відповідальності: кримінальну відповідальність, адміністративну відповідальність, цивільно-правову відповідальність, дисциплінарну відповідальність, матеріальну відповідальність, конституційну відповідальність [1].

Народні депутати під час виконання своїх повноважень несуть конституційно-правову відповідальність, яка є однією із важливих умов забезпечення взаємозв'язку держави та інститутів громадянського суспільства. У сучасних умовах подальшої розбудови правової державності в Україні конституційно-правова відповідальність органів та посадових осіб державної влади є важливою гарантією конституційності, законності та правопорядку, реалізації прав і свобод людини та громадянина.

Конституційно-правова відповідальність депутатів виявляється в конкретних мірах, тобто в конституційних санкціях. Конституційні санкції – це можливість настання несприятливих наслідків через законодавчий примус по відношенню до суб'єкта права у випадку невиконання ним конституційних обов'язків або у випадку зловживання своїми правами.

В цілому конституційно-правові санкції є досить різноманітними. Зокрема, на думку Ю. М. Тодики, формами юридичної відповідальності можуть бути: офіційне визнання роботи державного органу, посадової особи незадовільною, вказівка на недоліки у роботі; дострокове реформування підпорядкованого органу; усунення конституційного порушення шляхом відміни, призупинення дії актів державних органів і громадських утворень; обмеження, позбавлення спеціального статусу; примус до виконання конституційного обов'язку; тимчасова заборона (призупинення) окремих видів чи всієї діяльності, примусовий розпуск (ліквідація); вираження недовіри; імпічмент Президенту України тощо [2].

Прикладом конституційно-правової відповідальності народного депутата виступає дострокове припинення його повноважень у випадках, зазначених ст. 81 Конституції України, а саме: набрання законної сили обвинувальним вироком щодо нього; невиконання вимоги щодо несумісності депутатського мандату з іншими видами діяльності – у цьому разі повноваження депутата припиняються на підставі закону за рішенням суду. Рішення про дострокове припинення повноважень народного депутата приймається більшістю від конституційного складу Верховної Ради України, за поданням комітету, до компетенції якого входять питання діяльності відповідного народного депутата [3].

Згідно із положеннями Закону України «Про статус народного депутата України» «бути присутнім та особисто брати участь у засіданнях Верховної Ради України та її органів, до складу яких його обрано» [4]. Натомість, врегулювання фактичних конституційно-правових відносин саме цього характеру має цілий ряд проблем. Як зазначає В.В.Гецко, досить часто по факту, голосування відбувається депутатами не особисто, що, у свою чергу, є прямим порушенням припису закону. В такому випадку, постає необхідність настання конституційно-правової відповідальності за неналежне виконання своїх обов'язків. У цьому аспекті, варто зазначити, що механізм конституційно-правової відповідальності депутатів

потребує свого реального законодавчого закріплення, саме частині встановлення конституційних санкцій та в інституціональній частині [1].

Також, можна спостерігати відсутність ефективного механізму притягнення до конституційно-правової відповідальності, що є однією із причин порушення конституційної законності. Для сучасного стану державно-правової дійсності, як правило, органи державної влади та посадові особи, які порушують норми Конституції України не несуть конституційно-правової відповідальності. У науковій літературі висловлюється думка, що режим конституційної законності має місце там, де працює механізм конституційно-правової відповідальності. Її направленість, санкції значною мірою визначаються Конституцією України, оскільки тільки вона закріплює соціальні цінності, які насамперед необхідно захищати і охороняти [6].

Тому вкрай необхідним вбачається на сьогодні існування ефективного механізму притягнення народного депутата до конституційно-правової відповідальності, що сприятиме утвердженню принципів законності та верховенства Конституції в нашій державі.

Література

1. Гецко В. В. Законодавство України про конституційно-правову відповідальність депутатів / В. В. Гецко. // Часопис Київського університету права. – 2014. – №1. – С. 109–111.
2. Александров О.А. Дисциплінарна та матеріальна відповідальність народного депутата України / Александров О.А.. // Європейські перспективи. – 2012. – №3. – С. 81–86.
3. Рижук І. В. 3. Види конституційно-правової відповідальності парламентаріїв / Рижук І. В. // Науковий вісник Міжнародного гуманітраного університету. – 2013. – №6. – С. 119–122.
4. Про статус народного депутата України: Закон України від 01 січня 2017 р. / [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2790-12
5. Гецко В. В. 5. Конституційно-правова відповідальність народних депутатів України та депутатів місцевих рад: проблеми теорії та практики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук : спец. 12.00.02 "конституційне право; муніципальне право" / Гецко В. В. – Ужгород, 2015. – 22 с.
6. Тодика Ю. М. Конституція України: проблеми теорії і практики: Монографія. – Х.: Факт, 2000. – С. 193

Левіт Аліна
студентка 3 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., доц. Узунова О.В.

ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ ТА ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАКРІПЛЕННЯ

Питання щодо екологічної безпеки навколишнього середовища в період урбанізації та технічного розвитку суспільства набули широкого значення та потребують особливої охорони з боку держави. Велике занепокоєння викликає надмірна концентрація екологічно небезпечних виробництв, застаріле й неефективне природоохоронне обладнання на завершальних стадіях технологічної послідовності, ненадійність технічних систем і недостатня кваліфікація кадрів на підприємствах із підвищеним екологічним ризиком [1].

Деякі проблемні аспекти злочинів проти довкілля досліджувалися такими видатними вченими, як: О.В. Мельник, І.І. Митрофанов, Я.О. Ліховіцький, В.П. Самокиш, В.Я. Тацій та іншими.

У чинному Кримінальному кодексі України (далі – КК України) система Особливої частини відобразила не лише певні теоретичні набутки науки кримінального права з питань її побудови, а й суспільні уявлення про навколишнє природне середовище як одну з найважливіших соціальних цінностей. Головною функцією норм, які закріплені в кримінальному законодавстві, є охорона навколишнього природного середовища та

забезпечення екологічної безпеки як умови нормального існування й життєдіяльності людини. Саме вказівка в КК України на те, що кримінальне законодавство має своїм завданням охорону довкілля та запобігання злочинам (ст. 1 КК України), підкреслює його екологізацію та активний запобіжний характер. Також це відповідає сучасному значенню проблеми ефективності охорони навколишнього природного середовища, сприяє забезпеченню єдності в підходах до криміналізації й пеналізації посягань у сфері екології [1].

Конституція України передбачає, що обов'язком держави є – забезпечення екологічної безпеки й підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи, збереження генофонду українського народу. Законодавець визначає екологічну безпеку, як такий стан навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей. Екологічна безпека гарантується громадянам України здійсненням широкого комплексу взаємопов'язаних політичних, економічних, технічних, організаційних, державно-правових та інших заходів.

Крім того, законодавче закріплення поняття «екологічна безпека» міститься і в Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища», відповідно до статті 50 якого екологічна безпека визначається як такий стан навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей.

В.П. Самокиш у своїй статті «Злочини проти довкілля: проблеми визначення родового об'єкта» наводить думку О.Л. Дубовика про те, що під екологічним злочином варто розуміти «передбачене кримінальним законом суспільно небезпечне діяння (дія або бездіяльність), що посягає на навколишнє середовище і його компоненти, раціональне використання та охорона яких забезпечують оптимальну життєдіяльність людини, що полягає у безпосередньому використанні природних об'єктів як соціальної цінності та приводить до їхніх негативних змін».

Кожен екологічний злочин посягає на природне середовище України в цілому, завдаючи йому збиток. Тому родовим об'єктом екологічних злочинів вчений визнає, насамперед, навколишнє природне середовище України: «Це спільне для народу України, охоронюване кримінальним законом благо є його неперехідною цінністю і національним надбанням» [2, с. 69].

Злочини проти довкілля можуть бути класифіковані за різними критеріями: об'єктивною стороною, суб'єктом, суб'єктивною стороною. Але найбільш логічною та аргументованою є класифікація за безпосереднім об'єктом: 1) злочини, що посягають на екологічну безпеку; 2) злочини у сфері землекористування, охорони надр, атмосферного повітря; 3) злочини у сфері охорони водних ресурсів; 4) злочини у сфері лісокористування , захисту рослинного і тваринного світу [3, с. 132].

О.В. Мельник проаналізувавши структуру злочинності проти довкілля зазначає, що найбільшу частку займають злочини, що пов'язані з забрудненням або псуванням земель (2/3 від усіх злочинів зазначеної категорії або 66 %). Порушення правил охорони вод і забруднення атмосферного повітря становлять 17 % та 10 %. Найрідше виявляються злочини, що пов'язані з порушенням екологічної безпеки (4 %) та забруднення моря (3 %) [4, с. 8].

Отже, можна зробити висновок, про те що однією з обов'язкових умов існування людини виступає екологічно безпечне довкілля та охорона природного середовища державою. Злочини та інші правопорушення проти довкілля посягають на суспільні відносини у сфері охорони конституційного права громадян на безпечне довкілля, а також у сфері охорони, використання, збереження і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, запобігання й усунення негативного впливу господарської та іншої діяльності людини на навколишнє природне середовище, збереження генетичного фонду живої природи, ландшафтів та інших природних комплексів, унікальних територій, а також природних об'єктів, пов'язаних з історико-культурною спадщиною [5].

Література
1. Ліховіцький Я.О. Система злочинів проти навколишнього природного середовища / Я.О. Ліховіцький // Актуальні проблеми держави і права. – 2015. – Вип. 75. – С. 162-169.
2. Гавриш С.Б. Кримінально-правова охорона довкілля в Україні. Проблеми теорії, застосування і розвитку кримінального законодавства / С.Б. Гавриш. – К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2002. – 636 с.
3. Коржанський М.Й / Кримінальне право і законодавство України: Частина особлива: Курс лекцій / М.Й. Коржанський. – Київ: АТІКА, 2001. – 150 с.
4. Мельник О.В. Запобігання злочинам щодо забруднення довкілля в Україні: автореф. дис. …. канд. юрид. наук: 12.00.08 / О.В. Мельник; Нац. акад. внутр. справ. – Київ, 2012. – 19 с.
5. Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 10 грудня 2004 року № 17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0017700-04

Лобов Дмитро
студент 3 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., доц. Узунова О.В.

ДО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ТЕОРЕТИЧНОГО СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ЗАХОДИ

Актуальність дослідження питання про співвідношення понять кримінально-правова відповідальність і кримінально-правові заходи носить здебільшого теоретичний характер, адже існуюче кримінальне законодавство дає чіткі дефініції цих понять і повною мірою їх розмежовує. Питання з цього приводу можуть виникати при використанні правової літератури, в котрій міститься велика кількість підходів до визначення цих понять і доволі часто розмежувати їх є проблематично. Тому метою цієї публікації є визначення змісту і характеру кримінально-правових заходів та кримінально-правової відповідальності шляхом теоретичного їх осмислення і виявлення співвідношення між цими поняттями. Дослідженню деяких питань стосовно кримінально-правової відповідальності і заходів, котрі застосовуються до особи яка вчинила суспільно небезпечне протиправне діяння, присвятили свої наукові праці такі видатні вчені як Л.В. Багрій-Шахматов, М.І. Бажанов, П.С. Дагель, І.І. Карпець, Т.О. Леснієвські-Костарєва та інші. Але майже всі ці вчені, та багато інших розглядали кримінально-правову відповідальність і кримінально-правові заходи як тотожні поняття. Однак, аналізуючи спеціальну юридичну літературу ми можемо стверджувати, що заходи, які закріплені у кримінальному законодавстві складаються з трьох елементів: кримінально-правові заходи які не пов’язані з кримінальною відповідальністю, кримінальна відповідальність та покарання.

Так, Т.О. Леснієвські-Костарєва у своїх роботах визначала кримінальну відповідальність як певну сукупність несприятливих кримінально-правових заходів, які обов’язково застосовуються до особи, яка вчинила злочин і забезпечується державним примусом [1, с. 23]. Сучасні вчені проводять жорстку межу між змістом кримінальної відповідальності та покаранням. На їх думку існують покарання, які передбачені законом (ст. 51 КК України), а всі інші примусові заходи, які ми розглядаємо як спосіб реакції держави на вчинене особою суспільно-небезпечне діяння – як кримінальна відповідальність, яка ніяк не пов’язана з покаранням.

Так, Л.В. Багрій-Шахматов у своїх роботах наводить систему форм реалізації кримінальної відповідальності і вказує на такі їх види: - кримінально-правові заходи: покарання, як основна форма реалізації кримінальної відповідальності та інших заходів

кримінально-правового характеру; - заходи кримінально-процесуального примусу, до яких відносяться заходи, які мають супутній характер відносно реалізації кримінальної відповідальності; - заходи адміністративно-правового примусу – примусові заходи, які передбачені правилами адміністративного нагляду [2, с. 117].

Наведена позиція Л.В. Багрій-Шахматова свідчить про те, що він розглядає кримінально-правові заходи як одну із складових кримінальної відповідальності. У нас зазначена позиція професора Л.В. Багрій-Шахматова викликає заперечення. Підставою кримінально-правової відповідальності є наявність в діянні особи складу злочину (ст. 2 КК України). В свою чергу відсутність складу злочину виключає можливість притягнення особи до кримінальної відповідальності за вчинення такого діяння. В той самий час – кримінально правові заходи певного виду можуть застосовуватися і при відсутності формальних підстав для притягнення до кримінальної відповідальності. Наведена думка підтверджує наші сумніви стосовно тотожності понять «кримінально-правова відповідальність» и «кримінально-правові заходи».

М.І. Бажанов розглядав поняття кримінальної відповідальності й кримінально-правових заходів з точки зору функції, які вони виконують [3, с. 68]. Виправлення, охорона та превенція безумовно характерні як кримінальній відповідальності, так і кримінальним заходам. Але останні мають і свої спеціальні функції, які притаманні тільки їм: лікування, виховання, надання медичної допомоги. Це дає змогу зробити висновок, що наведені вище поняття не можуть розглядатися як тотожні, але вони мають однакову правову природі і тісно пов’язані між собою.

Сказане до цього також підтверджується з боку законодавчих приписів. Для прикладу, звернемо увагу до ч. 2 ст. 19 КК України, у якій говориться «Не підлягає кримінальній відповідальності особа, яка під час вчинення суспільно-небезпечного діяння, передбаченого цим Кодексом, перебувала в стані неосудності, тобто не могла усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або керувати ними внаслідок хронічного психічного захворювання, тимчасового розладу психічної діяльності, недоумства або іншого хворобливого стану психіки. До такої особи за рішенням суду можуть бути застосовані примусові заходи медичного характеру». Таким чином, ми не можемо допускати, що законодавець передбачав звільнення особи від кримінальної відповідальності взагалі, з подальшим притягненням її до іншого виду тієї ж самої відповідальності.

Таким чином, робимо висновок про те, що поняття кримінально-правової відповідальності та кримінально-правових заходів не є тотожними і ми не можемо використовувати їх у однаковому значенні. Але вони мають однакову правову природу, і тому тісно пов’язані між собою.

Література

1. Лесниевски-Костарева Т.А. Дифференциация уголовной ответственности / Т.А. Лесниевски-Костарева. – М.: "НОРМА", 2000. – 400 с.
2. Багрий-Шахматов Л.В. Социально-правовые проблемы уголовной ответственности и форм ее реализации / Л.В. Багрий-Шахматов. – Одесса: АО «Бахва». – 1998. – 192 с.
3. Бажанов М.І. Основні засади призначення покарання / М.І. Бажанов. – К.: "Вища школа", 1980. – 98 с.

Максименко Олександра
студентка 1 курсу магістратури юридичного фак-ту
Наук. кер.: докторант, доц. Пирожкова Ю. В.

ОСОБЛИВОСТІ СПЛАТИ ЗЕМЕЛЬНОГО ПОДАТКУ ЗА РОЗМІЩЕННЯ ТИМЧАСОВИХ СПОРУД (МАФів)

У зв’язку із стрімким розвитком малого бізнесу в Україні особливо актуальним на сьогодняшній день є питання оподаткування земельним податком тимчасових споруд, що знаходяться у власності фізичних осіб-підприємців. На думку багатьох фахівців земельне

питання в галузі розміщення тимчасових споруд давно вимагає нормативного врегулювання, адже через відсутність єдності позиції влади та бажання поставити крапку в цьому проблемному питанні більшість підприємців ухиляються від сплати земельного податку через оформлення земельних сервітутів, відсутність інформації в державному земельному кадастрі, посиланням на те, що тимчасові споруди встановлювалися ще до появи чинного закону і порядку.

Відповідно до ст. 206 Земельного кодексу України, використання землі в Україні є платним. У статті 116 Земельного кодексу зазначено, що громадяни та юридичні особи набувають права власності та права користування земельними ділянками із земель державної або комунальної власності за рішенням органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування в межах їх повноважень, визначених цим Кодексом або за результатами аукціону [1].

В сучасному законодавстві для об'єктів що використовуються у підприємницькій діяльності, замість терміну МАФ (мала архітектурна форма) застосовується термін «тимчасова споруда». Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» визначає тимчасові споруди торговельного, побутового, соціально-культурного чи іншого призначення для здійснення підприємницької діяльності як одноповерхові споруди, що виготовляються з полегшених конструкцій з урахуванням основних вимог до споруд, визначених технічним регламентом будівельних виробів, будівель і споруд, і встановлюється тимчасово, без улаштування фундаменту [2].

Порядок розміщення тимчасових споруд (далі – ТС) має певні особливості, що і зумовлюють виникнення у фізичної особи-підприємця податкового обов'язку із земельного податку. Податковий кодекс України (далі – ПК України) визначає платниками земельного податку, зокрема, власників земельних ділянок та землекористувачів, а об'єктами оподаткування – земельні ділянки, які перебувають у власності або користуванні (статті 269, 270 ПК України) Відповідно до п. 287.6 ст. 287 Податкового кодексу при переході права власності на будівлю, споруду (їх частину) податок за земельні ділянки, на яких розташовано такі будівлі, споруди (їх частини), з урахуванням прибудинкової території сплачується на загальних підставах з дати державної реєстрації права власності на нерухоме майно [3]. Підставою для нарахування земельного податку є дані державного земельного кадастру.

Механізм розміщення тимчасових споруд для провадження підприємницької діяльності здійснюється відповідно до Порядку розміщення тимчасових споруд, затвердженого наказом Мінрегіону України від 21.10.2011 р. № 244, згідно з положеннями якого видається Паспорт прив'язки тимчасової споруди, що є підставою для розміщення тимчасової споруди. Пунктом 2.6 Порядку передбачено, що для оформлення паспорта прив'язки замовник звертається до органу з питань містобудування та архітектури із заявою щодо оформлення паспорта прив'язки ТС, до якої наряду з іншими документами надає схему розміщення ТС, що затверджена додатком 1 Порядку. Додаток 1 Порядку містить форму схеми розміщення ТС із вказівкою площі земельної ділянки згідно з документами на землекористування. Тобто, перш ніж оформлювати паспорт прив'язки, суб'єкт господарювання має отримати документи на землекористування (наприклад договір оренди земельної ділянки). і лише після цього може звертатися за оформленням паспорта прив'язки. Відповідно до п. 2.27 Порядку внесення таких даних без наявних документів на право землекористування тягне за собою анулювання паспорта прив'язки [4]. Наявність в особи відповідних правовстановлюючих документів на земельну ділянку визначає правовий статус особи як платника земельного податку та відображається у державному земельному кадастрі, а отже, є підставою для нарахування земельного податку за таку земельну ділянку.

Враховуючи вищезазначене, якщо договір оренди за земельну ділянку державної та комунальної власності, який наданий у порядку встановленого діючого законодавства, оформлений на фізичну особу-підприємця, то такий підприємець подає органу державної податкової служби за місцезнаходженням земельної ділянки податкову декларацію з плати за

землю і сплачує орендну плату щомісяця протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) місяця [3].

Отже, фізична особа – підприємець, яка має кіоск, палатку чи будь-яку іншу тимчасову споруду та займається господарською діяльністю, повинна сплачувати плату за землю, оскільки вона має паспорт прив'язки тимчасової споруди, який було отримано за наявності правовстановлюючих документів на земельну ділянку, за якими розраховується плата за землю. Важливо знати, що навіть якщо в особи немає документів про право власності або використання належної їй землі, вона все одно зобов'язана сплачувати земельний податок, оскільки одержання такого документа є добровільним і податок нараховується не за фактом наявності правовстановлюючих документів, а за даними державного земельного кадастру.

Література

1. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. – [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.rada.gov.ua.
2. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17 лютого 2011 р. – [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.rada.gov.ua.
3. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. – [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.rada.gov.ua.
4. Про затвердження порядку розміщення тимчасових споруд для провадження підприємницької діяльності: Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України № 244 від 21 жовтня 2011 р. – [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.rada.gov.ua.

Мєркулов Руслан
студент 4 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н.,асист. Половинкіна Р.Ю

ВПЛИВ РИМСЬКОГО ПРАВА НА ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Значення римського права полягає також і в тому, що воно є необхідною складовою професійної освіти сучасного юриста, засобом підвищення його загальної освіти. Вивчення римського права дозволяє, з одного боку, сконцентрувати увагу на сутності права, з іншого – виявити в кожному юристі дух творчості, без чого не може бути права та правової науки. Питання, пов'язані з визначенням впливу римського приватного права для розвитку правового регулювання цивільних відносин в Україні, завжди привертали до себе увагу.

Цій проблемі певною мірою присвячені праці вчених-юристів О.А. Підопригори, Є.О. Харитонова, О.І. Харитонової, Є.М. Орача, Б.Й. Тищика, П.П. Захарченка, П.П. Музиченка та ін., у яких ґрунтовно досліджені деякі питання, що стосувалися значення впливу римського приватного права на розвиток правового регулювання цивільних відносин в Україні.

Мета цієї статті полягає у дослідженні проблем впливу римського приватного права на розвиток правового регулювання цивільних відносин в Україні.

На українські землі римське право поширювалося двома шляхами: східним і західним. Східний шлях визначався через візантійське (канонічне) право («Номоканон») і через переробки світського (державного) права («Еклога», «Прохірон»), а західний – через маґдебурзьке (німецьке) право. Рецепція римського права на українських землях відбувалася опосередковано і виключати або абсолютизувати той чи інший шлях його поширення не можна [1].

Вплив римського приватного права на розвиток цивільного права простежується упродовж X–XIX ст. У першому писаному і основному джерелі права Київської Русь «Руській Правді» є чимало положень, які мають безсумнівну подібність до положень римського приватного права у його візантійській інтерпретації, а це засвідчує факт запозичення певної кількості норм та інститутів візантійського законодавства [2].

Вплив окремих положень та ідей римського приватного права спостерігався й під час другої кодифікації українського радянського цивільного права в 1961–1963 рр. На початку 90-х років XX ст. відбувся поступовий поворот у ставленні вітчизняних цивілістів до римського права – від негативного до позитивного, тобто більш виваженого, аналітичного. З'являються публікації, присвячені іншим системам права власності, нові підходи до оцінки відносин власності [3].

Отже, римське право посідає особливе місце в історії розвитку правових систем людства. Вже давно не існує Давньоримської держави, немає практичного застосування її права, проте інтерес до нього ніколи не зникав. Завдяки вдосконаленню його правових положень, конструкцій, прогресивним правовим ідеям та засадам воно мало позитивний вплив на розвиток правових систем багатьох держав Європи, зокрема України. Українська правова система належить до романо-германського типу правової системи, яка сформувалася під впливом саме римського права.

Цінність римського права полягає в тому, що понятійний та категоріальний апарат, термінологія сучасного права України, ґрунтується на ідеях, засадах та визначеннях, які були розроблені римською класичною юриспруденцією.

Література

1. Орач Є.М. Римське приватне право: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Є.М. Орач, Б.Й. Тищик. – К.: Ін Юре, 2012. – 392 с.
2. Підопригора О.А. Римське право / О.А. Підопригора, Є.О. Харитонов. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 512 с.
3. Харитонов Є.О. Рецепція римського права у Статутах Великого князівства Литовського: чинники, передумови та деякі результати / Є.О. Харитонов, О.І. Харитонова // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. праць/ редкол. С.В. Ківалов (голов. Ред.). – Одеса, 2009. – С. 18-23.

Михайліченко Вероніка
студентка 3 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., доц. Узунова О.В.

НЕДОСКОНАЛІСТЬ ЗАКОНОДАВСТВА У ЗЛОЧИНАХ ЩОДО РОЗБЕЩЕННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ

Актуальною проблемою сучасного законодавства є нездатність реально захистити дитину від сексуального та психологічного насильства, а саме педофілії, яка має місце у нашому повсякденному житті.

Педофілія – статеве відхилення, яке проявляється у прагненні вчинювати дії сексуального характеру з дітьми.

Вивченню питання розбещення неповнолітніх присвячені роботи таких науковців, як Кулик К.Д., Світличний О.О., Фурса В.В. та багатьох інших.

Держава вирішує проблему педофілії на законодавчому рівні шляхом закріплення у Кримінальному кодексі (далі – КК) України статті 156 «Розбещення неповнолітніх», що передбачає вчинення розпусних дій щодо особи, яка не досягла шістнадцятирічного віку [1].

Родовим об'єктом цього злочину є статева недоторканість, яка забезпечує нормальний фізичний, психічний і соціальний розвиток неповнолітніх.

Потерпілим виступає особа чоловічої або жіночої статі, яка не досягла 16-річного віку. Для кваліфікації діяння за ст. 156 КК України не має значення, чи досягла потерпіла особа статевої зрілості, хто був ініціатором вчинення розпусних дій, а також характеристика потерпілої особи (попереднє ведення статевого життя, наявність сексуального досвіду тощо). Таким чином, згода потерпілої особи на вчинення розпусних дій на кримінально-правову оцінку дій не впливає.

З об'єктивної сторони злочин виражається у вчиненні розпусних дій сексуального характеру, здатних викликати фізичне і моральне розбещення неповнолітніх.

Розпусні дії обов'язково повинні мати сексуальний характер. Вони можуть набувати вигляду фізичних дій або інтелектуального розбещення. Такі дії спрямовані на задоволення винною особою статевої пристрасті або на збудження у неповнолітньої особи статевого інстинкту.

Фізичне розбещення – це, зокрема, оголення статевих органів винної чи потерпілої особи, непристойні доторкання до статевих органів, які викликають статеві збудження, навчання статевим збоченням, імітація статевого акту, схиляння або примушування потерпілих до вчинення певних сексуальних дій між собою, вчинення статевих зносин, акту онанізму у присутності потерпілої особи тощо. Диспозицією ст. 156 КК України охоплюється також задоволення статевої пристрасті винного неприродним способом (наприклад, орогенітальний або аногенітальний контакт), якщо при цьому щодо особи, яка не досягла 16-річного віку, не застосовується фізичне чи психічне насильство та не використовується безпорадний стан потерпілої особи.

Інтелектуальне розбещення може полягати, наприклад, у цинічних розмовах з потерпілим на сексуальні теми, розповіді відвертих, натуралістичних сексуальних історій, фотографуванні потерпілих в різних сексуальних позах, демонстрації порнографічних предметів, ознайомлення потерпілої особи з порнографічними зображеннями, відеофільмами [2].

Але головна проблема полягає в тому, що довести наявність даного складу злочину дуже важко, а також у фактична бездіяльність державних органів у справах, що стосуються інтелектуального розбещення неповнолітніх через соціальні мережі.

Прикладом, є робота організації у боротьбі з педофілією у місті Запоріжжі. Концепція їх діяльності полягає у тому, що активісти створюють фейкові сторінки неповнолітніх у соціальних мережах та ведуть листування з особами, що інтелектуально розбещують та схиляють дітей до сексуального контакту. Потом активісти призначають зустріч педофілу, на якій фіксують розмову з ним на відео. А потім публічно, через соціальні мережі, публікують факт зустрічі з педофілом, а також додають листування, яке підтверджує причетність даної особи до розбещення.

Але, навіть, маючи фотоматеріали і листування розбещувача, майже неможливо довести наявність складу цього злочину, бо фактично немає потерпілої особи.

Таким чином, можна зробити висновок, що законодавство у боротьбі з педофілією направлено не на превентивну діяльність. Тому, варто переглянути закон, зіставляючи його з реаліями сьогодення. А саме попереджати злочин, а не констатувати його наявність, коли чиєсь маленьке життя вже зламане.

Література

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квітня 2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page5
2. Кримінальне право (Особлива частина): підручник / за ред. О.О. Дудорова, Є. О. Письменського. – [2-ге вид.] – К.: "ВД "Дакор", 2013. – 786 с.

Михайлишина Ганна
студентка 2 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., викл. Пелех І.В.

ОСОБЛИВОСТІ ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕПУТАТСЬКОГО ІМУНІТЕТУ В УКРАЇНІ

«Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.» [1, ч.1,2 ст.24]. Але якщо проаналізувати чинне українське законодавство, то можна дійти висновку, що цей постулат має деякі винятки, а саме забезпечення депутатської недоторканності, яка пов'язана з

виконанням своїх службових обов'язків народними депутатами, і яка покликана «гарантувати незалежність депутата при здійсненні ним своїх повноважень».

Значну увагу вивченню правового становища діяльності парламентаріїв , підстав кримінальної відповідальності народних обранців, процедури притягнення до відповідальності члена парламенту України приділяли такі вітчизняні вчені як Колюх В.В., Чепель О.Д., Піскун І.І., Костицький М.В. та інші.

В Україні в основу конституційного статусу парламентаріїв покладено принцип вільного мандата, який полягає в тому, що парламентарій не несе юридичної відповідальності перед виборцями, зокрема не зобов'язаний виконувати їхні накази й не може бути достроково ними відкликаний. Принцип вільного мандата, своєю чергою, ґрунтується на принципі народного (національного) представництва, який полягає у визнанні парламентарія представником усього народу (нації) [2].

Похідним від принципів народного представництва й вільного мандата є принцип «депутатської недоторканності», як він називається в Конституції України. У теорії і практиці конституціоналізму розрізняють дві складові принципу депутатської недоторканності: депутатський (парламентський) індемнітет і депутатський (парламентський) імунітет. Більш детально зупинимося на принципі депутатського імунітету, адже саме він викликає найбільші суперечки у вітчизняному законодавстві.

Термін «імунітет» від латинського «immunitas» означає буквально звільнення від чого-небудь. Імунітет депутата це заборона арешту чи притягнення депутата до судової (інколи й адміністративної) відповідальності без згоди представницького органу, до складу якого він входить. За Конституцією України депутатська недоторканність повинна поширюватись на народного депутата України на час виконання депутатських повноважень, які починаються з моменту складення присяги [1, ч. 4 ст. 79] і припиняються одночасно з припиненням повноважень Верховної Ради України [1, ч. 1 ст. 81].

Згідно із Кримінальним процесуальним кодексом України щодо народних депутатів здійснюється особливий порядок кримінального провадження, а саме «обшук, затримання народного депутата України чи огляд його особистих речей і багажу, транспорту, жилого чи службового приміщення, а також порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції та застосування інших заходів, в тому числі негласних слідчих дій, що відповідно до закону обмежують права і свободи народного депутата України, допускаються лише у разі, якщо Верховною Радою України надано згоду на притягнення його до кримінальної відповідальності, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо.» [3, ст. 482; 4, с. 288-291].

Разом з тим народний депутат України може бути без згоди Верховної Ради України притягнений до адміністративної відповідальності, якщо можливі запобіжні заходи чи стягнення за вчинене правопорушення не пов'язані із затриманням чи арештом народного депутата України [5].

Останнім часом в Україні вислювлюється питання щодо скасування недоторканності народних депутатів. 5 лютого 2015 року Верховна Рада України підтримала законодавчу ініціативу Президента України щодо виключення частин першої та третьої статті 80 Конституції України, якими передбачалися гарантії депутатської недоторканності та заборона притягнення народних депутатів України до кримінальної відповідальності, затримання чи арешту без згоди парламенту. Відповідно до вимог Основного Закону запропоновані Президентом конституційні зміни були відправлені на розгляд Конституційного Суду України.

У разі остаточного вирішення питання щодо внесення відповідних змін до Основного Закону, у Конституції залишатиметься друга частина статті 80, в якій зазначено, що народні депутати України не несуть юридичної відповідальності за результати голосування або висловлювання у парламенті та його органах, за винятком відповідальності за образу чи наклеп. Таким чином, з двох складових депутатської недоторканності – імунітету та індемнітету в Конституції України пропонується залишити тільки останній [6].

Як конституційна гарантія депутатська недоторканність має своєю метою захист народного депутата України виключно як посадової особи. Розширене тлумачення

депутатської недоторканності призводить до того, що особа, яка вчинила злочин до обрання її народним депутатом України, перетворює ці гарантії в особистий привілей.

Крім того депутатська недоторканність у тому вигляді, в якому вона передбачена законодавством, є грубим порушенням принципу поділу влади, коли органи законодавчої влади одночасно виконують не властиві їм функції правосуддя. У разі, коли Верховна Рада України не дає згоди на притягнення до кримінальної відповідальності народного депутата, він тим самим позбавляється права на судовий захист і, таким чином, втрачає можливість бути виправданим судом, якщо він не винен у вчиненні злочину. Якщо ж депутат вчинив злочин, а Верховна Рада не дала згоди на притягнення його до кримінальної відповідальності, то в такому разі вона стає на захист злочинця. Відмова дати згоду на притягнення депутата до кримінальної відповідальності фактично є формою звільнення особи від кримінальної відповідальності, хоча такі підстави й не передбачені кримінально-процесуальним законодавством. Згідно з Кримінальним процесуальним кодексом України право на попередню оцінку доказів, встановлених у кримінальній справі, належить тільки органові дізнання, слідчому чи прокуророві, а кінцева оцінка доказів – це виняткове право суду [3, ст. 67, 323]

Отже, підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що вирішенням проблеми розширеного тлумачення депутатської недоторканності є скасування її як конституційного інституту. Щоб не вдаватися до таких крайнощів можливо конкретизувати зміст імунітету народного депутата України, як вказує на це Піскун І.І. Зокрема, у першу чергу в Законі України «Про статус народного депутата України» потрібно передбачити, що парламентський імунітет поширюється лише на дії парламентарія, пов'язані з виконанням ним своїх повноважень й обов'язків. Бажано також закріпити норму, яка б зафіксувала правило, що імунітет не поширюється на випадки, коли депутата затримано на місці вчинення злочину [7].

Література

1. Конституція України : від 28 червня 1996 р. № 254к/96–ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр
2. Колюх В.В. Депутатська недоторканність: зарубіжний досвід і українські проблеми / В.В. Колюх // Віче. - 2015. - Вип. 3. - С. 52-56.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України, прийнятий 13 квітня 2012 року // Відомості Верховної Ради України. - 2013. - №9-10, №11-12, №13.
4. Конституційне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. В. П. Колісника та Ю. Г. Барабаша. - Х.: Право, 2008. - 416 с.
5. Рішення Конституційного Суду України від 27 жовтня 1999 року № 9-рп у справі про депутатську недоторканність / / Офіційний вісник України. - 1999. - № 44. - С. 71
6. Про внесення змін до Конституції України (щодо недоторканності народних депутатів України та суддів) [Електронний ресурс] : проект Закону України від 16.01.2015, реєстр. № 1776 - Режим доступу: http://www.rada.gov.ua.
7. Піскун І.І. Конституційні гарантії діяльності парламентарія / І.І. Піскун // Митна справа. - 2011. - №3(75). - С. 25-30.

Моісеєнко Галина
аспірант кафедри адміністративного та господарського права
Наук.кер.: д.ю.н., проф. Коломоєць Т.О.

СПЕЦИФІКА ТЛУМАЧЕННЯ ОЦІННИХ ПОНЯТЬ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Як і будь-яка процесуальна діяльність, адміністративне судочинство пов'язане із застосуванням нормативних приписів, які містять поняття, які у вітчизняній правовій доктрині прийнято називати «оцінними», «оціночними», «такі, що підлягають оцінюванню». Застосування положень законодавства, які містять відповідні поняття, безпосередньо пов'язане із процесом їх тлумачення, що є цілком виправданим, оскільки необхідним є

з'ясування для себе та роз'яснення для інших учасників адміністративного судочинства змісту відповідного поняття та його урахування у процесі розгляду справи.

Особливість формулювання оцінних понять створює передумови для певного розсуду як з боку тієї особи, яка розглядає відповідну справу, так й інших учасників адміністративного судочинства. Саме тому важливим є фахове тлумачення судді у відповідному судочинстві, яке б усувало будь-які сумніви у ньому з боку інших учасників. У порівнянні із розглядом справ про адміністративні правопорушення в адміністративному судочинстві тлумачення оцінних понять відрізняється певною специфікою, хоча вони є невід'ємною складовою сфери адміністративно-правового регулювання.

Це особливість пов'язана, перш за все, із моносуб'єктністю основного тлумачення, тобто судовим тлумаченням, беручи до уваги моносуб'єктний характер розгляду справ в порядку адміністративного судочинства. Більше того, таке тлумачення є фаховим, тобто особою із наявністю спеціальних фахових знань, практичних компетентностей, що спрощує відповідне тлумачення. В той же час відповідне тлумачення у жодному разі не можна вважати спрощеним, оскільки, на жаль, відсутні єдині критерії, вимоги стосовно тлумачення оцінних понять в цілому та в адміністративному судочинстві зокрема.

Аналіз вітчизняного чинного законодавства свідчить про те, що відсутні єдині, уніфіковані критерії тлумачення оцінних понять, що істотно ускладнює правозастосування. В наявності або ж перерахування окремих (не всіх) ознак явища, явища, або ж можливих зовнішніх його форм (при цьому перелік є лише приближеним), або ж взагалі без будь-яких уточнень. Такий стан справ ускладнює процес тлумачення, надає судді певну свободу, підстави для прояву суб'єктивного підходу у процесі тлумачення.

Як наслідок, можливі різні результати тлумачення одного і того ж оцінного поняття різними суб'єктами. Прийнятним варіантом виходу із цієї ситуації могло б стати нормативне закріплено у єдиному законодавчому акті як самого поняття «оціночне поняття», так і критеріїв для його оцінювання, які б дублювалися у всіх законодавчих та підзаконних актах, безпосередньо пов'язаних із тлумаченням оцінних понять. Такий єдиний алгоритм дій був би обов'язковим для будь-якого суб'єкта тлумачення оцінних понять (судового, позасудового тощо), спрощував би як сам процес тлумачення, так і контроль за ним.

Саме така модель нормативного вирішення відповідного питання усунула б те розмаїття підходів до тлумачення оцінних понять, яке існує в наш час в адміністративному судочинстві, сприяло б уніфікації не тільки процесу тлумачення, а й джерельної бази, яка зараз використовується в т.ч. й у процесі тлумачення (правові позиції ВАС України, правові позиції ВС України, вітчизняне, міжнародне законодавство тощо), істотно посиливши засади прозорості, відкритості та визначеності адміністративного судочинства.

Назаренко Дар'я
студентка 1 курсу магістратури юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., доц. Пирожкова Ю.В.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕДУРИ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИВАТНИХ ВИКОНАВЦІВ

Приватним виконавцем може бути громадянин України, уповноважений державою здійснювати діяльність з примусового виконання рішень у порядку, встановленому законом. Приватний виконавець є суб'єктом незалежної професійної діяльності.

Приватні виконавці не досліджувались вченими у повному обсязі. Одні з небагатьох, хто займався цим питанням є А.В. Солонар, В.В. Васильєва. Закон визнає приватних виконавців, самозайнятими особами, які провадять незалежну професійну діяльність.

Самозайнята особа – платник податку, який є фізичною особою-підприємцем або провадить незалежну професійну діяльність за умови, що така особа не є працівником у межах такої підприємницької чи незалежної професійної діяльності. Незалежна професійна діяльність - участь фізичної особи у науковій, літературній, артистичній, художній, освітній або викладацькій діяльності, діяльність лікарів, приватних нотаріусів, приватних виконавців,

адвокатів, арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів), аудиторів, бухгалтерів, оцінщиків, інженерів чи архітекторів, особи, зайнятої релігійною (місіонерською) діяльністю, іншою подібною діяльністю за умови, що така особа не є працівником або фізичною особою - підприємцем та використовує найману працю не більш як чотирьох фізичних осіб.

Особи, які мають намір здійснювати незалежну професійну діяльність, зобов'язані стати на облік в органах державної податкової служби за місцем свого постійного проживання як самозайняті особи та отримати свідоцтво про таку реєстрацію.

Доходи приватних виконавців, отримані протягом календарного року від провадження незалежної професійної діяльності, оподатковуються за ставками, визначеними Податковим кодексом України. Оподатковуваним доходом вважається сукупний чистий дохід, тобто різниця між доходом і документально підтвердженими витратами, необхідними для провадження певного виду незалежної професійної діяльності.

У разі неотримання довідки про взяття на облік особою, яка провадить незалежну професійну діяльність, об'єктом оподаткування є доходи, отримані від такої діяльності без урахування витрат.

Приватні виконавці, подають податкову декларацію за результатами звітного року у строки, передбачені для платників податку на доходи фізичних осіб.

Приватні виконавці, зобов'язані вести облік доходів і витрат від своєї діяльності. Форма такого обліку та порядок його ведення визначаються центральним органом державної податкової служби. Остаточний розрахунок податку на доходи фізичних осіб за звітний податковий рік здійснюється платником самостійно згідно з даними, зазначеними в податковій декларації.

Облік приватних виконавців здійснюється шляхом внесення до Державного реєстру фізичних осіб-платників податків, незалежної професійної діяльності, перереєстрацію, постановку на облік, зняття з обліку, внесення змін стосовно самозайнятої особи тощо. Записи до Державного реєстру вносяться відповідно до Порядку обліку платників податків.

Взяття на облік приватних виконавців, здійснюється не пізніше наступного робочого дня з дня отримання від них заяви за встановленою формою.

Довідка про взяття на облік видається безоплатно наступного робочого дня з дня взяття на облік. У випадку втрати чи зіпсування довідки її заміна здійснюється також безоплатно.

У довідці про взяття на облік платника податків, зазначається строк провадження діяльності, якщо такий строк вказаний у свідоцтві про реєстрацію чи іншому дозвільному документі.

Для приватних виконавців осіб встановлено обов'язок подавати до органів державної податкової служби за місцем свого обліку відомості про зміну облікових даних протягом місяця з дня виникнення таких змін. З моменту виникнення змін у даних про фізичну особу довідка про взяття на облік самозайнятої особи втрачає чинність та підлягає заміні в органі державної податкової служби.

Приватний виконавець, на відміну від державного виконавця, не має статусу державного службовця. За своєю природою його діяльність схожа з адвокатською або приватною нотаріальною практикою. Фактично є всі підстави казати про появу в Україні цілком нової юридичної професії.

Література

1. ЗУ «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» від 2 червня 2016 року.
2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року.
3. ЗУ «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році» від 20 грудя 2016 року.

4. Концепція запровадження інституту приватних виконавців в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://blog.liga.net/user/bmalyshev/article/15018.aspx
5. Солонар А.В. До питання запровадження інституту приватних виконавців в Україні / А.В. Солонар, В.В. Васильєва // Юридичний науковий електронний журнал. – 2016. - №1. – С. 65-58.

Ненько Раїса
студентка 3 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., доц. Узунова О.В.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ У СФЕРІ БОРОТЬБИ З ЕКОЛОГІЧНИМИ ЗЛОЧИНАМИ

Серед правових проблем сьогодення боротьба з екологічною злочинністю є однією з найсуттєвіших, оскільки ця проблема перетворилася на одну з глобальних загальнолюдських явищ, від якої залежать життя і здоров'я як нинішнього, так і майбутнього поколінь людей.

Охорона довкілля, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини – невід'ємна умова сталого розвитку України. Складна екологічна обстановка значною мірою зумовлена постійним зростанням кількості і високою латентністю екологічних злочинів. Водночас суспільно небезпечні наслідки: захворювання і загибель людей, забруднення значних територій, масове знищення об'єктів тваринного і рослинного світу, небезпека тяжких техногенних аварій або екологічних катастроф створюють реальну загрозу національній і екологічній безпеці України. В Основних засадах (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2020 року, затверджених Законом України від 21 грудня 2010 р., констатується, що антропогенне і техногенне навантаження на навколишнє природне середовище в Україні у кілька разів перевищує відповідні показники розвинутих країн світу [1].

У природоохоронній діяльності велике значення мають заходи кримінально-правового впливу. Кримінальний кодекс України, прийнятий 5 квітня 2001 року (далі – КК України), поряд з охороною прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, конституційного устрою України передбачає охорону довкілля від злочинних посягань.

Як зазначає О.О. Дудоров, злочини проти довкілля можуть бути визначені як передбачені кримінальним законом діяння, що посягають на довкілля та його компоненти, раціональне використання та охорона яких забезпечують життєдіяльність людини, а також на екологічну безпеку населення і територій, і полягають у безпосередньому протиправному використанні природних об'єктів або у протиправному впливі на них, що призводить до негативних змін стану та якості довкілля [2].

З прийняттям у 1996 році Конституції України, законодавець закріпив, що кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та відшкодування завданої порушенням цього права шкоди [3]. Через дану норму конституція виступає основним гарантом екологічної безпеки кожної особи незалежно від будь-яких факторів.

На сьогодні Розділ VIII Особливої частини КК України «Злочини проти довкілля» включає в себе 21статтю, які об'єднують 40 складів злочинів, з них 16 злочинів невеликої тяжкості, 20 – середньої тяжкості, 3 – тяжкі та 1 особливо тяжкий злочин.

Значна частина санкцій злочинів проти довкілля передбачає штраф, обмеження та позбавлення волі як альтернативні види покарань. Частіше за все до злочинців у цій сфері застосовується така міра покарання як штраф. Аналізуючи цей факт можна дійти висновку, що нажаль цей вид покарання не завжди досягає мети покарання.

Додаткове покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю унеможливлює на час застосування цієї санкції повторного вчинення злочину. Проте, друга частина санкцій передбачає цей вид покарання як альтернативу на вибір суду, а третя – взагалі не передбачає його.

Проблемою кваліфікації екологічних злочинів є те, що більшість з них є бланкетними і це потребує звернення до нормативно-правових актів, норми яких було порушено вчиненням суспільно небезпечного та протиправного винного діяння. Екологічне законодавство включає в себе Конституцію України, як Основний закон держави, Земельний, Лісовий, Водний та Повітряний кодекси, Кодекс про надра України, Закони України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про тваринний світ», «Про рослинний світ», «Про екологічну експертизу», «Про відходи» тощо.

Виходячи з вищевикладеного можна зробити висновок, що проблема боротьби з екологічними злочинами актуалізується. У зв'язку з цим виникає необхідність вдосконалення криміналістичних методів розкриття і профілактики такого виду правопорушень разом з продовженням подальшої роботи зі вдосконалення земельного, екологічного, природоресурсного права. Слід усвідомити, що розвиток науково-технічного прогресу та, як наслідок, посилення антропогенного навантаження на навколишнє природне середовище призвели до зміни спрямування та якісного прояву злочинів проти довкілля, що в свою чергу тільки сприяє погіршенню екологічної ситуації в цілому у державі.

Література

1. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року: Закон України від 21 грудня 2010 року // Відомості Верховної Ради. – 2011. – № 26 – Ст. 218.
2. Кримінальне право: Особлива частина: підручник. – [2-ге вид.] / за ред. О.О. Дудорова, Є.О. Письменського. – К.: Дакор, 2013. – 786 с.
3. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

Падалка Іванна
студентка 2 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: Шарая А.А.

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ І ЕВОЛЮЦІЯ НАУКОВИХ ПОГЛЯДІВ НА КАТЕГОРІЇ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Процеси євроінтеграції потребують визначення інваріантів правових категорій. З огляду на це актуальною стає проблема виявлення внутрішньо системних елементів правових категорій й, зокрема, таких як «правопорушення» та «адміністративна відповідальність». Виокремлення складових цих категорій сприятиме виваженій адаптації національного законодавства до європейського [1, с. 60].

Проблему змісту понять правопорушення та адміністративна відповідальність піднімали В.Б. Авер'янов, О.Т. Барабаш, Д.Н. Бахрах, Ю.П. Битяк, І.П. Голосніченко, С.Т. Гончарук, Т.О. Гуржій, Е.В. Додин, В.В. Зуй, Л.В. Коваль, І.Б. Коліушко, Т.О. Коломоєць, О.В. Кузьменко, Д.М. Лук'янець, І.В. Максимов, С.Г. Стеценко та ін. Однак складові категорій «правопорушення» та «адміністративна відповідальність» в історико-правовому ракурсі не досліджувались.

Початок будь-якого реформування, в тому числі й реформування інституту адміністративної відповідальності, на наше глибоке переконання, насамперед має починатися з аналізу термінології і визначення її відповідності сучасним умовам суспільного життя, розвитку права, науки, зарубіжним доктринальним досягненням. Наступним на цьому етапі має стати перегляд системостворюючих термінів, які складають основу певної сфери, що підлягає реформуванню. Для інституту адміністративної відповідальності визначальними є такі поняття: «адміністративна відповідальність» як один із видів юридичної відповідальності; «адміністративне правопорушення» як підстава виникнення відносин адміністративної відповідальності [2].

Коломоєць Т. О. дає наступне визначення: «Адміністративна відповідальність – це різновид правової відповідальності, специфічна форма негативного реагування з боку

держави в особі її компетентних органів на відповідну категорію протиправних проявів (насамперед адміністративних проступків), згідно з якою особи, що вчинили ці правопорушення, повинні дати відповідь перед уповноваженим державним органом за свої неправомірні дії і понести за це адміністративні стягнення в установлених законом формах і порядку» [3, с. 17].

Проблема змістового наповнення категорій правопорушення та відповідальності відходить своїм корінням в античні часи. Для того, щоб зрозуміти, який зміст містило у собі поняття правопорушення та юридична відповідальність у добу Античності, необхідно зрозуміти, чому представники античної філософії, апелюючи водночас і до державного і до божественного закону, все таки визнавали, що в державі має панувати саме «земний», «державний» закон або «писане право» [1, с. 61].

У добу Середньовіччя акцент здійснюється на теоцентризмі. Тертулліан трактує правопорушення як переступ водночас людського та Божого закону. У ролі першопочаткового закону виступає той, що був даний Богом Адаму та Єві. Моісеєв закон трактується як похідний, а Новий завіт – як реформований відповідно до вимог часу Закон Моісея. Таким чином, правопорушення включає у себе не лише переступ позитивного закону, а передусім порушення закону, даного Богом. Правопорушення Тертулліан трактує як дію, виводячи вину з активної діючої сили [1, с. 61].

У період Відродження акцент зміщується у сферу антропоцентризму. Голландський юрист і філософ Гуго Гроцій вважав, що громадянин, який переступає закон, не лише наносить шкоду людям, а й підриває благополуччя своїх нащадків. Так само, як і Терулліан, він апелював до Закону Божого як такого, що був тричі даний людям, однак протиправність трактував як переступ «земного» закону. Вдаючись до осмислення шкоди правопорушення, Станіслав Оріховський також стверджував, що протиправні вчинки наносять шкоду як постраждалим, так і усьому суспільству [1, с. 61-62].

Томас Гобс, представник Нового часу, вважав, що правопорушення – це порушення права, яке являє собою діяння, на відміну від гріха, котрий може бути не лише дією, а й думкою [14, с. 385]. Протиправність у Гобса – це також порушення законодавства, яке передбачає наявність вини. Гобс визнає природний закон, який трактує як Божественний, що «звучить у людях», втілюючись у природному розумі [14, с. 64–65]. Однак у державі, переконаний він, першість належить закону позитивному, тобто закону, встановленому людьми, порушення якого, так само, як і порушення закону природного, наносить шкоду суспільству. За порушення права особа, за Гобсом, несе відповідальність, передбачену державною владою щодо тієї людини, яка здійсненням чи нездійсненням певного вчинку, вчинила правопорушення [1, с. 62].

Представник українського Просвітництва Григорій Сковорода, піднімаючи проблему переступу закону, перш за все розрізняв Божий закон і людський. Божий закон Сковорода вважав джерелом людського закону і називав його універсальним, єдиним Законом, «життям», «правдою», «істиною». Причину порушення закону Г. Сковорода вбачає у поганому вихованні [1, с. 63].

У XIX столітті до поняття правопорушення звернувся Гегель, який розглянув його крізь призму теорії заперечення. Правопорушення було потрактоване як заперечення права, а відповідальність, що її підставою воно стало, як заперечення. Акцентуючи на понятті позитивації, Гегель стверджував, що порушення, заподіяне в собі сущій волі (а водночас також й волі порушника, як і волі того, хто зазнав порушення), не має в цій у собі сущій волі як такій позитивного існування так само, як вона його не має в порожньому продукті. Для себе ця в собі суща воля (право, закон у собі) – це те, що не існує зовні, а, отже, і не може бути порушеним. Позитивне існування порушення – це лише особлива воля злочинця. Отже, порушення цієї волі стає відновленням права [1, с. 63].

Фахівці з юриспруденції у XIX столітті головним чином зосереджувались на понятті протиправності. Так А. Фейербах вважав, що протиправний вчинок – це порушення правопорядку. С. Будзинський стверджував, що правопорушення – це переступ закону. О.

Кістяківський вважав, що протиправність – це порушення закону або порушення права. М. Сергеєвський під правопорушенням мав на увазі порушення норм порядку; М. Таганцев трактував правопорушення як посягання на норму [1, с. 63].

Проаналізувавши поняття адміністративної відповідальності та еволюцію категорій правопорушень можемо підсумувати, що історично сформувались такі внутрішньо системні елементи поняття правопорушення, як протиправність, винність, суспільна шкідливість, карність. Еволюція поняття «правопорушення» щільно пов'язана з розвитком поняття «право». В різні історичні періоди поняття правопорушення трактувалося по-різному в залежності від змістового наповнення категорії права. Адміністративна відповідальність першопочатково містила у собі елемент покарання, однак, на відміну від цієї категорії, домінуючою мала не компонент кари, а перевиховання.

Література

1. Мельничук Н. Ю. Еволюція категорій правопорушення та адміністративна відповідальність / Н. Ю. Мельничук, М. Сьома // Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. – 2014. – № 12. – С. 60-64. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzlubp_2014_12_17
2. Поняття адміністративної відповідальності та адміністративного правопорушення в сучасному українському праві [Електронний ресурс] . – Режим доступу: http://pravo.org.ua/ua/news/2580-
3. Адміністративне судочинство: підруч. / за заг. ред. Т. О.Коломоєць; Державний вищий навчальний заклад «Запорізький національний ун-т» Міністерства освіти і науки України. – К.; Запоріжжя: Істина, 2009. – 344 с.

Пелипенко Олег
студент 3 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., доц. Узунова О.В.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КОРУПЦІЙНІ ЗЛОЧИНИ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄС

Аналіз міжнародного досвіду боротьби з корупцією свідчить про те, що за сучасних умов прояви корупції стали тими чинниками, що створюють реальну загрозу національній безпеці та демократичному розвитку більшості країн світу, негативно впливають на всі сторони суспільного життя.

Перспективним для української правової системи, є вивчення методів кримінально правової протидії корупції у державах зі стабільно низьким її рівнем.

Як справедливо зазначає А.В. Виговська, донедавна вітчизняне кримінальне законодавство не містило поняття корупційного злочину, яке б охоплювало усі кримінальні правопорушення цього роду і прямої вказівки на відповідальність за його вчинення, цю категорію розробляла лише правова наука. Відповідно, це можна вважати однією із головних ознак, які відрізняли українське кримінальне законодавство від кримінального законодавства зарубіжних країн відносно закріплення норм, які встановлюють відповідальність за корупційні злочини. Так, більшість кримінальних кодексів, проаналізованих у дослідженні, містять окремі розділи, в яких регламентується покарання за вчинення кримінальних корупційних правопорушень (КК Японії, Швейцарії, Іспанії, Болгарії, Туреччини, а у КК Франції норми, що встановлюють покарання за корупційні злочини, деталізовані аж у трьох розділах і в окремому розділі для юридичних осіб) [1, с. 355].

Досить чітка й ефективна система боротьби з корупцією, яка спирається на солідну нормативно-правову базу та однозначну підтримку суспільства діє у Фінляндії. Саме цю країну міжнародна неурядова організація по боротьбі з корупцією «Трансперенсі Інтернешнл» визначає як одну з найменш корумпованих країн серед 133 країн світу. Для фінської правової системи не є характерними закони з використанням терміну «боротьба» з визначенням певного виду злочину. Фінський законодавець заклав принципи попередження

та застереження вчинення злочинів у кожному нормативно-правовому акті, що визначають конкретну сферу діяльності, а не вид злочину. Згідно з положеннями Кримінального Кодексу Фінляндії, за вчинення дій, що можуть кваліфікуватися як «корупція», передбачено санкції від штрафу до ув'язнення строком до чотирьох років в залежності від ступеня суспільної небезпеки злочину. У галузі боротьби з корупцією у Бельгії пішли не лише традиційним репресивним шляхом – установлення кримінальної відповідальності за корупційні діяння, а також подбали про попередження корупції. Бельгія розширила поняття корупції стосовно зловживання владою, не обмежуючись лише кримінальним аспектом, а й залишивши місце для таких понять, як роз'яснення норм (правил, стандартів), їх нагадування, транспарентність поведінки, що приведе до вироблення кодексу поведінки (деонтології) [2].

Швейцарське кримінальне право у сфері протидії корупції має свої особливості. По-перше, у кримінальному праві Швейцарії існує розмежування хабарництва, вчиненого публічною посадовою особою та приватними особами. КК Швейцарії визначає публічну посадову особу як «члена судового або іншого органу, державного службовця, експерта або перекладача, третейського суддю або члена збройних угруповань, які призначені у службовому порядку (стаття 322 ter КК Швейцарії)». По-друге, для кримінального права Швейцарії характерне розмежування складів одержання правомірної вигоди та одержання вигоди. Для порівняння у КК України відсутнє розмежування покарання за одержання не правомірної вигоди залежно від того, чи суперечить закону дія, яка вчиняється хабароодержувачем в інтересах хабародавця або третіх осіб, чи ця дія вчиняється згідно із законом. Таким чином, відповідно до КК України ця обставина не впливає на кваліфікацію. Охарактеризувавши кримінальну відповідальність за корупційні злочини в Україні та країнах ЄС, можемо підсумувати, що досвід держав щодо запобігання і протидії корупції кримінально-правовими засобами різний і залежить від правових, соціальних, політичних умов, рівня економічного розвитку, удосконалення державного управління і обумовлений особливістю кримінально-правової сім'ї, до якої належить кожна із держав. На даний час у Кримінальному кодексі України вже втілені й запозичені із міжнародного досвіду деякі кримінально-правові норми. Однак з огляду на потребу удосконалення кримінально-правової протидії корупції, необхідно звернути увагу на такі тенденції зарубіжного досвіду із цього питання: 1) широке розуміння суб'єкта «корупційного злочину»; 2) використання поняття «посадова особа» замість поняття «службова особа» у цій категорії злочинів; 3) виділення в окремі статті службових злочинів, що вчиняються публічними особами, які займають відповідальне становище у суспільстві; 4) зрівнювання кримінальної відповідальності за пасивну й активну форми одного і того самого корупційного злочину (встановлення однакового покарання як для тих, хто одержує неправомірну вигоду у зв'язку із посадою, так і для тих, хто її надає); 5) намагання запобігти скоєнню корупційних злочинів як у публічній, так і приватній сферах шляхом запровадження інституту відповідальності юридичних осіб у разі, якщо працівники юридичної особи (незалежно від посади) вдаються до підкупу будь-яких осіб з метою досягнення інтересів бізнесу [3].

Задля проведення антикорупційної реформи, проголошеної у 2014 році, у Кримінальний кодекс України внесені зміни, якими закріплено поняття корупційних злочинів та посилення заходів відповідальності за них. Тому дослідження сутності, призначення та ефективності цих змін у антикорупційному законодавстві особливо актуальне, оскільки належне виконання службових обов'язків – це служіння насамперед українському народу, державі, а не власним корисливим інтересам. Щоб забезпечити виконання цього завдання, необхідні як заходи стимулювання, так і заборони, передбачені законодавством, особливо кримінальним.

Література

1. Виговська А.В. Кримінальна відповідальність за корупційні злочини за вітчизняним і зарубіжним кримінальним законодавством: порівняльна характеристика / А.В. Виговська // Правова держава. – 2010. – Вип. 21. – С. 351-357.

2. Цитряк В.Я. Зарубіжний досвід криміналізації активного підкупу [Електронний ресурс] / В.Я. Цитряк. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/soc_gum/dip/2012_56/01_083.pdf
3. Морозова І. Кримінальна відповідальність за корупційні правопорушення [Електронний ресурс] / І. Морозова.
Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/soc_gum/Vnapu/2012_4/21Moroz.pdf

Попова Ольга
студентка 4 курсу юридичного ф-ту
Наук. кер.: д.ю.н., проф. Лютіков П.С.

РЕЄСТРАЦІЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ТА ФІЗИЧНИХ ОСІБ-ПІДПРИЄМЦІВ ЧЕРЕЗ МЕРЕЖУ ІНТЕРНЕТ: НОВАТОРСТВО У ЗАКОНОДАВСТВІ

Український законодавець запроваджує ширший перелік дій,які можна здійснити онлайн. Мова йде, в першу чергу, про запровадження сервісу для онлайн-реєстраії юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

Його робота передбачена ще ЗУ «Про внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» щодо проведення електронної реєстрації» від 19.10.2010, а презентований сайт був у квітні 2015 року.

Сервіс дозволяє подати в електронному вигляді такі заяви: про реєстрацію фізичної особи-підприємця, про реєстрацію юридичної особи.

Заяву може подати як особа-заявник самостійно, так і через уповноважену особу (для юридичної особи) та нотаріуса (у разі відсутності доступу до Інтернет-мережі).

Для подання заяви необхідно заповнити форму з даними та додати до неї документів у вигляді файлів, які містять відскановані з паперових носіїв образи документів. При чому визначені конкретні вимоги для сканування паперових носіїв: чорно-біле зображення з роздільною здатністю 150 х 150 точок на дюйм, глибиною кольору 4 біт та форматом готового файла – компресований багатосторінковий TIFF. Документи, які містять більше однієї сторінки, скануються в один файл.

Важливо додати, що всі електронні документи повинні бути засвідчені електронним цифровим підписом заявника, сумісним з програмою формування та подання документів. Електронний цифровий підпис можна заздалегідь отримати на цьому ж сайті.

Всі документи оформлюються програмою в zip-архів, після чого виконується його форматно-логічний контроль. Якщо за результатами форматно-логічного контролю виявлено будь-які невідповідності даних, про них автоматично надсилається повідомлення заявнику або нотаріусу.

У разі позитивного проходження контролю автоматично надсилаються: заявнику або нотаріусу – повідомлення в електронній формі, яке містить унікальний ідентифікатор; державному реєстратору – електронні документи для проведення державної реєстрації.

Далі на підставі автоматичних листів проходить взаємодія заявника та реєстратора, який і проводить всі необхідні реєстраційні дії у порядку ЗУ «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців». Електронні документи розглядаються у порядку черговості їх надходження.

Після успішної реєстрації виписка з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців надсилається заявнику у вигляді електронного документа та на паперовому носії за вказаною заявником адресою рекомендованим листом.

Для подачі електронних документів для проведення державної реєстрації використовується Комп'ютерна програма «Реєстраційний портал» (http://rp.irc.gov.ua/), програмне забезпечення, представлене у формі Інтернет-сторінки, що забезпечує формування та подання документів, необхідних для проведення державної реєстрації.

Для роботи з реєстраційним порталом необхідно самостійно створити індивідуальний обліковий запис заявника – запис, який створюється заявником шляхом реєстрації на

Реєстраційному порталі та використовується для ідентифікації заявника на Реєстраційному порталі, перегляду заявником інформації про стан розгляду направлених ним електронних документів для проведення державної реєстрації юридичної особи або фізичної особи – підприємця, а також для отримання заявником електронних документів, які направлені йому державним реєстратором.

Окремо варто зазначити, що є вичерпний перелік платіжних систем, що можуть використовуватись заявником у комп'ютерній програмі «Реєстраційний портал» для оплати реєстраційного збору через мережу Інтернет, а саме – платіжна система iPay.ua.

Під час презентації порталу Міністр юстиції Павло Петренко розповів, як підприємці та пересічні українці зможуть використовувати ресурс, а саме: зареєструвати бізнес, не виходячи з дому, отримати потрібну довідку, дізнатися дані про компанії. Крім того передбачені додаткові послуги, такі як отримання електронного цифрового підпису та доступ до інших державних реєстрів.

Аналізуючи зміни у реєстраційному процесі, викликані запровадженням електронного сервісу необхідно зазначити, що раніше часто отримання довідок, виписок та витягів з Єдиного державного реєстру підприємств для підприємців було пов'язано з отриманням неправомірної вигоди реєстраторами і наявністю величезних чергам. Створення сервісу однозначно впливає позитивно, оскільки, по-перше, заявник та реєстратор не зустрічаються особисто, що виключає можливості для корупції, а по-друге, немає потреби для заявника їхати до реєстраційного офісу, щоб отримати документи. Як зазначив Петренко, «ми кардинально змінюємо підходи в роботі, ми ламаємо корупційні мотиви, позбавляючись від людського фактора – ми вводимо онлайн-сервіс».

Отже, законодавство України зараз створюється в напрямку запровадження електронних ресурсів для найрізноманітніших адміністративних послуг, що однозначно є позитивним аспектом, оскільки сприяє викоріненню корупції та збільшенню швидкості та ефективності надання послуг.

Література

1. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» від 15.05.2003 № 755-IV.
2. Наказ Міністерства юстиції України від 19.08.2011 № 2010/5 «Про затвердження Порядку подання та обігу електронних документів державному реєстратору», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 23.08.2011 року за № 997/19735.

Потіха М.
студент 1 курсу магістратури юридичного фак-ту
Наук. кер.: докторант, доц. Пирожкова Ю. В.

ОСКАРЖЕННЯ ПОДАТКОВОГО ПОВІДОМЛЕННЯ-РІШЕННЯ ЯК МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ У СФЕРІ ПОДАТКОВИХ ПРАВОВІДНОСИН

На сьогоднішній день актуальним питанням є розбудова України як демократичної, соціальної та правової держави. Однією з головних рис такої моделі держав є можливість громадян вільно захищати власні права та інтереси у процесі взаємодії з органами державної влади. У сфері податкових правовідносин одним з варіантів такого захисту є оскарження податкового повідомлення-рішення. Питання оскарження податкового повідомлення-рішення широко освітлюється у аналітичних статтях багатьох юристів України, які провадять свою діяльність у сфері податкового права.

Згідно з пп. 14.1.157 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України (далі – ПКУ) податкове повідомлення-рішення – письмове повідомлення контролюючого органу (рішення) про обов'язок платника податків сплатити суму грошового зобов'язання, визначену контролюючим органом у випадках, передбачених ПКУ та іншими законодавчими актами, контроль за виконанням яких покладено на контролюючі органи, або внести відповідні зміни до податкової звітності [1].

Оскарження рішень контролюючих органів регулюється статтею 56 ПКУ. Згідно цієї статті, рішення, прийняті контролюючим органом, можуть бути оскаржені в адміністративному або судовому порядку. Дослідження питання оскарження податкового повідомлення-рішення слід розпочати з процедури адміністративного оскарження.

У разі коли платник податків вважає, що контролюючий орган неправильно визначив суму грошового зобов'язання або прийняв будь-яке інше рішення, що суперечить законодавству або виходить за межі повноважень контролюючого органу, встановлених ПКУ або іншими законами України, він має право звернутися до контролюючого органу вищого рівня із скаргою про перегляд цього рішення [1]. Процедура адміністративного оскарження рішень органів державної фіскальної служби є дворівневою. Контролюючими органами вищого рівня є: Державна фіскальна служба України – для Головних управлінь ДФС в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, які у свою чергу є контролюючими органами вищого рівня для державних податкових інспекцій [2]. Скарга подається до контролюючого органу вищого рівня у письмовій формі протягом 10 календарних днів, що настають за днем отримання платником податків податкового повідомлення-рішення або іншого рішення контролюючого органу, що оскаржується. Платник податків одночасно з поданням скарги контролюючому органу вищого рівня зобов'язаний письмово повідомляти контролюючий орган, яким визначено суму грошового зобов'язання або прийнято інше рішення, про оскарження його податкового повідомлення-рішення або будь-якого іншого рішення. У разі коли контролюючий орган приймає рішення про повне або часткове незадоволення скарги платника податків, такий платник податків має право звернутися протягом 10 календарних днів, наступних за днем отримання рішення про результати розгляду скарги, зі скаргою до контролюючого органу вищого рівня. Контролюючий орган, який розглядає скаргу платника податків, зобов'язаний прийняти вмотивоване рішення та надіслати його протягом 20 календарних днів, наступних за днем отримання скарги, на адресу платника податків поштою з повідомленням про вручення або надати йому під розписку [1]. За результатами розгляду скарги, приймається рішення про повне/часткове задоволення скарги або залишення рішення податкового органу нижчого рівня без змін. Крім того, може бути прийняте рішення про збільшення суми штрафу, що зазначена у податковому повідомленні-рішенні. Рішення, прийняте Державною фіскальною службою України, є остаточним і не підлягає подальшому адміністративному оскарженню. На цьому процедура адміністративного оскарження закінчується [3].

Важливою особливістю процедури адміністративного оскарження є те, що вона надає змогу відстрочити сплату грошового зобов'язання, визначеного контролюючим органом. Це закріплено у п. 57.3 ст. 57 ПКУ – у разі визначення грошового зобов'язання контролюючим органом, платник податків зобов'язаний сплатити нараховану суму грошового зобов'язання протягом 10 календарних днів, що настають за днем отримання податкового повідомлення-рішення, крім випадків, коли протягом такого строку такий платник податків розпочинає процедуру оскарження рішення контролюючого органу [1].

Незалежно від оскарження у адміністративному порядку, платники мають право оскаржити податкове повідомлення-рішення у адміністративному суді, шляхом подання позову про визнання податкового повідомлення-рішення недійсним та його скасування.

Процедура оскарження в судовому порядку регулюється Кодексом адміністративного судочинства України. З урахуванням строків давності, визначених статтею 102 ПКУ, платник податків має право оскаржити в суді податкове повідомлення-рішення або інше рішення контролюючого органу у будь-який момент після отримання такого рішення. У разі коли до подання позовної заяви проводилася процедура адміністративного оскарження, платник податків має право оскаржити в суді податкове повідомлення-рішення або інше рішення контролюючого органу про нарахування грошового зобов'язання протягом місяця, що настає за днем закінчення процедури адміністративного оскарження. Рішення контролюючого органу, оскаржене в судовому порядку, не підлягає адміністративному оскарженню [1].

Підсумовуючи слід зауважити, що, як показує практика, оскарження податкового повідомлення-рішення в адміністративному порядку є менш дієвим ніж оскарження в

судовому порядку. Але в той же час, подання адміністративної скарги дозволяє відстрочити виконання платником грошових зобов'язань, визначених у податковому повідомленні-рішенні, та надає додаткового часу у підготовці звернення до суду.

Література

1. Податковий кодекс України : Кодекс від 2 грудня 2010 року № 2755-VI станом на 1 січня 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page – Назва з екрана.
2. Податкове повідомлення-рішення, порядок оскарження. // Офіційний сайт юридичної фірми «Цезар» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://caesar.in.ua/povidoml_rish/ – Назва з екрана.
3. Оскарження податкового повідомлення-рішення, податкової вимоги // Офіційний сайт Інформаційного агентства «ЛІГАБізнесІнформ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://blog.liga.net/user/forlov/article/17901.aspx – Назва з екрана.

Приходько Юлія
студентка 2 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., викл. Пелех І.В.

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ ГОЛОВИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

У сучасній науці конституційного права України широко постає питання про визначення статусу Голови Верховної Ради України, а саме, який він виконує покладені на нього повноваження. Узагалі, вважається, що посада Голови Верховної Ради є однією з найвищих державних посад. Статусу та повноваженням Голови Верховної Ради України свої роботи присвячували такі вчені, як В. П. Колісник, Ю. Г. Барабаш, Ю.А.Задорожний, І.М. Сопілко, В.Ф. Погорілко, В.Л. Федоренко, Г.В. Задорожня [1, с. 156].

В.П. Колісник зазначає, що значення посади Голови парламенту в механізмі державної влади певним чином посилилося після проведення конституційної реформи. Відтепер саме на Голову Верховної Ради в разі дострокового припинення повноважень Президента України покладається виконання його обов'язків на період до обрання і вступу на пост нового Пре- зидента [2, с. 265].

В.І. Розвадовський у своїй роботі розділяє повноваження Голови Верховної Ради по чьотирьом аспектах, охоплюючи питання особливостей практичного здійснення повноважень керівника Українського Парламенту у відносинах з органами Верховної Ради України, з народними депутатами України, Апаратом Верховної Ради України та з іншими органами публічної влади України. Головною особливістю роботи Голови парламенту є можливість передачі своїх функцій заступникам. Це обумовлено тим, вказує на те, що їх реалізація повинна призводити до ефективної організації роботи Парламенту, його безперебійного функціонування незалежно від фізичної присутності Голови Верховної Ради України на пленарних засіданнях Парламенту [3, с.63].

У ЗУ «Про Регламент Верховної Ради України» чітко визначений перелік повноважень Головуючого парламенту, але розпорядження Голови Верховної Ради України можуть бути змінені, скасовані рішенням Верховної Ради, прийнятим більшістю голосів народних депутатів від конституційного склад у Верховної Ради [4, ст 78].

Отже, можна зробити висновок, що Голова Верховної Ради України володіє індивідуальним конституційно-правовим статусом, що передбачає наявність у нього власних конституційних повноважень, які існують поряд з конституційною компетенцією Верховної Ради України в цілому і покликані сприяти реалізації останньої, мають допоміжний, похідний характер від компетенції Верховної Ради України. Водночас у здійсненні своїх повноважень Голова Верховної Ради України реалізує власну правоздатність, виступає самостійним суб'єктом публічно-правових відносин.

Література

1. Конституційне право України: навч. посіб. / Н.К. Шаптала, Г.В. Задорожня. - Дніпропетровськ.: ТОВ "ЛізуновПрес", 2012. - 472 с.

2. Конституційне право України. Підручник. Навчальне видання. В. П. Колісник , Ю. Г. Барабаш, В. П. Колісник Видавництво : Х.: Право Рік видання : 2001- 512 с.
3. Дисертаційна робота В.І. Розвадовського на тему: «Правовий статус Голови Верховної Ради України: проблеми правового регулювання»
4. ЗУ « Про Регламент Верховної Ради України»

Рощіна Ганна
слухачка магістратури юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., доц. Узунова О.В.

ДО ПИТАННЯ ПРО ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Державна політика України протягом її новітньої історії зазнала кардинальних змін. Питання державної політики забезпечення інформаційної безпеки потребують ґрунтовних наукових досліджень та відповідного правового оформлення. Проблемним питанням, пов'язаним із державною політикою забезпечення інформаційної безпеки, певним чином приділяли увагу в своїх працях такі вчені, як О. Білорус, М. Гончаренко, А. Гончарук, О. Додонов, І. Драч, В. Іванов, О. Литвиненко, А. Лук'яненко, А. Москаленко та інші [1].

Державна інформаційна політика як важлива складова частина внутрішньої та зовнішньої політики України охоплює всі сфери життєдіяльності й покликана забезпечити планомірний перехід до демократичного інформаційного суспільства та повноцінне входження України у світовий інформаційний простір.

Зміст державної інформаційної політики випливає з актуальних політичних та соціально-економічних завдань розвитку України, накопиченого досвіду інформаційної діяльності та світових набутків в сфері створення, поширення та використання інформації. Ефективність державної інформаційної політики залежить від її відкритості та цілеспрямованості, а її здійснення потребує скоординованих зусиль відповідних органів державної влади, громадських організацій, творчих спілок, регулювання в межах законодавства інформаційних відносин і діяльності суб'єктів національного інформаційного ринку. Державну інформаційну політику розробляють і здійснюють органи державної влади загальної компетенції, а також відповідні органи спеціальної компетенції [2].

Державна політика в цій сфері є основою функціонування інформації – реалізація права на пошук, отримання, передачу та використання інформації, зафіксованих у Загальній декларації прав людини та у Конституції України. Водночас інформаційна галузь належить до стратегічних інтересів будь-якої країни і тому потребує особливої уваги.

Від рівня керованості національним інформаційним простором залежить стан політичної, економічної, оборонної та інших складників безпеки України. Під керованістю слід розуміти сучасний рівень управління галуззю, що зумовлений насамперед гармонізацією вітчизняного законодавства щодо інформаційної сфери з міжнародно-правовими нормами, європейськими стандартами та національними традиціями [1].

Державна інформаційна політика є важливою складовою частиною зовнішньої і внутрішньої політики країни й охоплює всі сфери життєдіяльності суспільства. Ця галузь має стати цілісною, концептуально вивіреною та перспективною. Вона має бути незалежною від тимчасових чинників, особистих уподобань і уявлень.

Аналіз теоретико-методологічних основ явища інформаційної безпеки держави в умовах сучасного стану і перспектив розвитку української державності, а також результати історичного розвитку суспільства дають підставу зробити такі висновки: інформаційна безпека держави являє собою такий стан інститутів держави і суспільства, за якого забезпечується надійний захист національних інтересів країни і її громадян в інформаційній сфері.

Обов'язок забезпечення інформаційної безпеки як невід'ємної складової національної безпеки покладається на інформаційну організацію держави.

Інформаційна організація держави повинна бути гарантом інформаційної безпеки держави та її інститутів, суспільства і громадян, стабільності політичного режиму в умовах процесів глобалізації [3].

Література

1. ЗМІ в контексті державної інформаційної політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://journlib.univ.kiev.ua/
2. Про інформацію: Закон України від 02 жовтня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12
3. Державна політика інформаційної безпеки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://jrnl.nau.edu.ua/index.php/UV/article/viewFile/5822/6567

Силіна Ганна
слухачка магістратури юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., доц. Узунова О.В.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

В Україні до актуальніших проблем доцільно віднести розробку концептуальних основ забезпечення інформаційної безпеки, виходячи із загальносуспільних, загальнодержавних підходів та формування правового поля країни, що регулюватиме як традиційні суб'єкт-об'єктивні відносини, так і нові, породжені інформаційною революцією та глобалізаційними інформаційними процесами. Концепція інформаційної безпеки України має реалізувати вимоги Конституції України і бути визначальним, об'єднуючим актом із функцією вищого рівня щодо формування правових актів, що регулюватиме суспільні та державно-політичні відносини у сфері інформаційної безпеки.

Під державною політикою слід розуміти сукупність ціннісних цілей, державно-управлінських заходів, рішень і дій, порядок реалізації державно-політичних рішень (поставлених державною владою цілей) і системи державного управління розвитком країни. Державна політика – це практична діяльність політичних суб'єктів і органів державної влади з реалізації виробленого політичного курсу та досягнення конкретних політичних цілей. Слід констатувати, що органи державної влади відіграють провідну роль у підготовці та виконанні державної політики. Саме в діяльності глави держави, уряду та парламенту знаходять практичне вираження сутність і роль держави в суспільстві, види цілеспрямованого впливу на нього [1].

Згідно Закону України «Про інформацію» 1992 року зміст державної інформаційної політики випливає з актуальних політичних та соціально-економічних завдань розвитку України, накопиченого досвіду інформаційної діяльності та світових набутків в сфері створення, поширення та використання інформації. Ефективність державної інформаційної політики залежить від її відкритості та цілеспрямованості, а її здійснення потребує скоординованих зусиль відповідних органів державної влади, громадських організацій, творчих спілок, регулювання в межах законодавства інформаційних відносин і діяльності суб'єктів національного інформаційного ринку. Державну інформаційну політику розробляють і здійснюють органи державної влади загальної компетенції, а також відповідні органи спеціальної компетенції.

Важливим кроком у напрямі регулювання суспільних правовідносин була Постанова Верховної Ради України «Про прийняття за основу проекту Закону України «Про Концепцію державної інформаційної політики» від 11 січня 2011 року. Аналіз змісту проекту Концепції державної інформаційної політики, прийнятої за основу Верховною Радою України, змушує робити висновок про те, що цей документ є спробою визначити державну політику лише у

сфері телебачення, радіомовлення, інформаційно-телекомунікаційних систем, в тому числі Інтернету, друкованих засобів масової інформації та книговидання, тобто охоплює лише частину сфери інформаційної діяльності та інформаційного забезпечення життєдіяльності особи, суспільства, держави, прогресивного і безпечного соціально-економічного розвитку.

Головна роль держави у сфері інформаційної політики полягає у забезпеченні прозорості діяльності засобів масової інформації, законності одержання, використання та поширення інформації; забезпеченні рівності всіх суб'єктів правовідносин в інформаційній сфері, запобіганні зловживанню правом на свободу інформації; упорядкуванні національного телерадіоефіру, удосконаленні нормативно-правової бази з питань користування каналами мовлення, ретрансляції програм, використанні частотного діапазону, стандартів діяльності телерадіокомпаній, збалансуванні інтересів вітчизняних телерадіокомпаній незалежно від форм власності, забезпеченні відкритості процедури ліцензування їх діяльності у телерадіопросторі. Не менш важливим є удосконалення правового поля функціонування засобів масової інформації як інституту правової держави і демократичного суспільства; забезпечення вільного доступу всіх політичних сил (у тому числі опозиційних) до засобів масової інформації; суворе дотримання конституційних норм щодо недопущення цензури, зокрема з боку засновників засобів масової інформації. Слід також пам`ятати про захист журналістів і працівників засобів масової інформації від дій, які перешкоджають виконанню ними службових обов'язків, а також громадян, установ, підприємств і організацій від зловживань працівників засобів масової інформації [2].

Очевидно, що інформаційна безпека є складним, системним, багаторівневим явищем, на стан і перспективи розвитку якого мають безпосередній вплив зовнішні і внутрішні чинники, найважливішими з яких є: 1) політична обстановка у світі; 2) наявність потенційних зовнішніх і внутрішніх загроз; 3) стан і рівень інформаційно-комунікаційного розвитку країни; 4) внутрішньополітична обстановка в державі [3].

Важливим для інформаційної безпеки держави є досягнення стану її захищеності, тобто створення і підтримка відповідних інженерно-технічних потужностей та інформаційної організації, що відповідають реальним і потенційним загрозам, а також демографічному й економічному становищу країни. Питання забезпечення інформаційної безпеки актуальні тою або іншою мірою для всіх держав. Однак питома вага інженерно-технічних і апаратно-програмних методів забезпечення національної безпеки в різних держав неоднакова і залежить від цілого комплексу умов, пов'язаних із імовірністю внутрішніх і зовнішніх загроз, характером відносин із суміжними державами й геополітичними центрами.

Актуальним науковим і практичним завданням у сфері забезпечення інформаційної безпеки України є досягнення єдиного підходу до визначення оптимальних моделей і шляхів забезпечення інформаційної безпеки держави на основі виявлення найважливіших якісних і кількісних властивостей та параметрів цього явища.

Література

1. Державна політика: підручник / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; ред. кол.: Ю.В. Ковбасюк (голова), К.О. Ващенко (заст. голови), Ю.П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. – К.: НАДУ, 2014. – 448 с.
2. Інформаційна безпека в умовах сучасного стану і перспектив розвитку державності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.viche.info/journal/598/
3. Олійник О.В. Державна політика інформаційної безпеки України [Електронний ресурс] / О.В. Олійник. – Режим доступу: http://jrnl.nau.edu.ua/index.php/UV/article/viewFile/5822/6567

Таран Дмитро
студент 1 курсу магістратури юридичного фак-ту
Наук. кер.: д.ю.н., проф. Коломоєць Т.О.

ONE-STOP-SHOP MECHANISM

In January 2012 the European Commission released the first draft of a General Data Protection Regulation [1] (GDPR) proposed to replace the EU Data Protection Directive 95/46/EC [2] and was designed to harmonize data privacy laws across Europe, to protect and empower all EU citizens data privacy and to reshape the way organizations across the region approach data privacy. Vice-President Viviane Reding, the EU's Justice Commissioner said ahead of data protection day (which is on 28 January): "Data protection in the European Union is a fundamental right. Europe already has the highest level of data protection in the world. With the EU data protection reform, which was proposed exactly two years ago – in January 2012 – Europe has the chance to make these rules a global gold standard. These rules will benefit citizens who want to be able to trust online services, and the small and medium sized businesses looking at a single market of more than 500 million consumers as an untapped opportunity. The European Parliament has led the way by voting overwhelmingly in favor of these rules. I wish to see full speed on data protection in 2014" [3].

One of the fundamental elements of the reform is the need to enhance the protection of the right to privacy and data protection, a fundamental right of EU citizens enshrined in the European Convention on Human Rights and in the Charter of Fundamental Rights of the European Union. It should be said that the huge number of the EU citizens, who find it important to have the same rights and protection of their personal data in all EU countries [4]. The Union data protection regulatory framework governed by the current Directive 95/46/EC is undermined by the various ways in which it is implemented in the Member State. However, after a two-year preparation process, the draft of the GDPR was proposed to harmonize the EU data protection laws and to ensure free flow of information and equal level of data protection in the Union.

The Commission tried to liquidate regular obligations and allowed a single SA to take responsibility for the EU-wide data processing obligations of controllers, which had their "main establishment" within their territory. The businesses operating with trans-border data processes may expect reductions in administrative requirements to enhance the functioning of the European single market [5]. In my paper I would like to examine the one-stop shop principle in the EU data protection reform context: how it would contribute to the objectives pursued, what challenges and concerns its implementation would induce, and how can we implement european experience in Ukraine.

The Commission's actions were fraught with difficulties with one-stop-shop mechanism, were the likelihood of forum shopping by data controllers with broad processing activities, and the difficulties that data subjects would encounter in seeking to enforce their rights in jurisdictions distant from their own. Eventually, the European Parliament and the "trilogue" of Ministers completely rewrote the Commission's proposals, and the approach to the one-stop-shop in the GDPR, which is very different indeed from what the Commission first tabled.

One of the important ways of the Commission's draft of the GDPR was to provide uniformity, by allocating responsibility for the supervision of processing of data controllers or data processors established in more than one Member State to the Data Protection Authority (DPA) in the location of the controller or processor's "main establishment". This concept, more commonly known as the 'one-stop-shop', would do away with the approach in the current data protection framework, where organizations are responsible to the DPAs of each EU country in which they are established. The Council specifies in detail the competences of the lead authority and how the cooperation of the lead authority with other DPAs should be conducted. The elaborations by the European Parliament and the Council prevent the single DPA from acting without considering the views of other DPAs involved and also respond to the criticism that the one-stop-shop would lead

to an exclusive competence of one DPA and not to a structured system of cooperation between DPAs [6].

The one-stop-shop is very similar to the original proposal from the Commission. It can be said that the final text does much to address the chief initial concerns around protecting rights and redress for data subjects and preventing forum shopping by businesses, seeking to balance greater consistency with an effective local channel for complaints.

The one-stop-shop mechanism has been developed to make modifications and improvements to data protection regulations for businesses, data subjects and supervisory authorities. Shortly can be said, to make it stronger, simpler and clearer. Gain the EU digital single market by enhancing free information flow and improving conditions for data processing operators does have contradictory interests with the objective of gaining the EU citizens' rights to privacy and data protection. The one of the main discontents was that the Commission, which gave itself far too much authority in the drive to achieve a consistent approach in its original proposals. This independent advisory body has greater influence than the WP.

Meanwhile, Ukraine's prototype of One Stop Shop, so-called (Єдиний дозвільний центр), is only beginning point of implementing EU experience. At this point, we already have system implemented in number of main cities, thus Ivano-Frankivsk, Kyiv, Ternopil, Vinnitsya, Rivne, Odesa, Zaporizhya, Lviv, Chernihiv, Dnipro are able to demonstrate working prototypes and infosystem. However, lack of legal base, as well as slow temps of developing, porr state of electronic enviroment and abruption by citizens contests the success of one stop shop mechanism development in Ukraine. In order to proceed, ukrainian legislators should put this question on the agenda as soon as possible.

References

1. Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (GDPR) 2012/0011 (COD) OJ L 281 /31, 24.10.1995
2. EU Commission MEMO, Press Release Database, Data Protection Day 2014: Full Speed on EU Data Protection Reform (2014) http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-60_en.htm (12.12.16)
3. W.G. Voss, Preparing for the Proposed EU General Data Protection Regulation: With or without Amendments, Bus. L. Today, 2012, p 1.
4. European Commission, Press Release Database, Data protection reform (2012), www.europa.eu/rapid/press-release_MEMO-12-41_en.htm?locale=en (12.12.16)
5. H. Hijmans, The European Union as Guardian of Internet Privacy: The Story of Art 16 TFEU, vol 31, Springer International Publishing. Switzerland, 2016 p 403.

Татоян Діана
студентка 4 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н. Плутицька К.М.

КРИМІНОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ЯК АКТУАЛЬНИЙ НАПРЯМОК ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Сучасний стан та тенденції злочинності свідчать про те, що кримінальна-правова політика держави не в змозі впоратись с криміногенною ситуацією в державі. Про це свідчить політичне та економічне становище, що склалося у країні, збільшення масштабів криміналізації основних сфер життєдіяльності населення. Реальність кримінальних загроз обумовлює необхідність удосконалення форм і методів запобігання злочинності. У зв'язку з цим постає питання необхідності зосередити увагу на кримінологічних засобах вирішення проблеми.

Сьогодні гостро стає питання щодо розробки принципово нових підходів у забезпеченні комплексного характеру запобіжної діяльності, зокрема за рахунок застосування реалізації програмно-цільових завдань, що ускладнюється відсутністю

цілеспрямованої, стратегічної кримінологічної політики держави, адже не має єдиної загальноприйнятої та усталеної концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень та протидії злочинності. Ще однією перепоною, що стоїть на заваді здійснення продуктивної кримінологічної політики є недостатній рівень розробки теоретичних і практичних засад кримінологічної політики а саме: невизначеність її доктринальних положень, понятійного апарата, методологічного інструментарію, змісту, напрямів, пріоритетів і форм реалізації [4, с. 33].

Як абсолютно вірно зазначив В.В. Голіна, стратегічному курсу запобігання та профілактики злочинності на новітньому етапі розвитку України повинна відповідати реформаторська кримінологічна політика, яка б гармонічно суміщає соціально-економічну політику країни, її культурні традиції, політичний режим, ідеологію, ресурсні можливості тощо, за національною системою впливу на злочинницький потенціал соціуму [2, с. 166–175].

У вітчизняній та світовій практиці запобігання злочинності, для досягнення позитивних результатів застосовуються наступні стратегії: зменшення можливостей вчинення злочинів; втручання при кризових ситуаціях; залучення громадськості до запобігання злочинності; виховна та інформаційна робота серед населення; віктимологічна стратегія тощо [3, с. 198].

Колодяжний М. Г., думку якого ми цілком поділяємо, наголошує, що державі й суспільству потрібна ефективна превентивна система «швидкого реагування», яка базується на кримінологічній теорії, вітчизняному та міжнародному досвіді запобігання злочинності. У спрощеному вигляді запобігання злочинності полягає у: посиленні запобіжного ефекту соціальної політики у державі з метою попередження появи, обмеження й усунення існуючих криміногенних явищ злочинності та ослаблення тим самим криміногенного потенціалу в суспільстві; відверненні злочинних проявів; усуненні можливостей їх вчинення [3, с. 56].

Отже, з огляду на проаналізовані питання кримінологічна політика України додатково повинна передбачати такі вимоги: підняття духовно-морального потенціалу суспільства; реалізація культурно-моральної політики у напрямі виховання гуманістичних особистісних якостей; першочергова увага відвертанню злочинності; посилення державного регулювання економічної сфери; вдосконалення державної політики у соціальній сфері, зменшення рівня бідності, безробіття; пропаганда відмови від алкоголю й наркотичних засобів; захист дітей від будь-якої експлуатації, усіх форм фізичного і психічного насильства; комплексне використання правових засобів з метою протидії злочинності; виправлення деформацій кадрової політики в органах влади; оптимізація процесів криміналізації-декриміналізації діянь; захист потенційних і реабілітація реальних жертв злочинів; правова освіта; посилення міжнародної взаємодія й співробітництва в сфері виявлення і запобігання злочинності.

Література

1. Голіна В.В. Кримінологічна політика України: сутність та передумови її формування // Вісник Національної академії правових наук України. – 2013. – Вип. № 2 (73). – С. 193-201.
2. Голіна В.В. Криміногений потенціал суспільства: поняття, зміст, форми реалізації / В.В. Голіна // Проблеми законності. – 2012. – Вип. 119. – С. 166–176.
3. Голіна В.В. Кримінологічна політика України: сутність та передумови її формування / В.В. Голіна, М.Г. Колодяжний // Питання боротьби зі злочинністю. – 2012. – Випуск № 23. – С. 53-63.
4. Джужа О.М. Концептуальні засади співвідношення кримінальної, кримінально-правової та кримінологічної політики / О. М. Джужа, В.В. Василевич // Науковий Вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2014. – № 4. – С. 30-45.

Титаренко Марина
аспірант кафедри адміністративного та господарського права
Наук. кер.: д.ю.н., проф. Коломоєць Т.О.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ У ГАЛУЗІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ПЕРЕДУМОВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ

В умовах кардинального оновлення положень вітчизняного законодавства по освіту, з'являються нові відносини, які вимагають розробки та прийняття нормативно-правових актів, покликаних врегулювати відповідні відносини. Одним із таких нових різновидів відносин є відносини, пов'язані з інклюзивною освітою. Специфіка останньої полягає у тому, що вона передбачає істотне зростання та урізноманітнення суб'єктів освітніх правовідносин, які вимагають посиленої уваги з боку держави задля реалізації свого права на освіту.

Беручі до уваги особливість відповідної категорії споживачів освітніх послу, держава обов'язана сформувати надійне правове підгрунтя для врегулювання відповідних відносин. Оптимальним варіантом моделі врегулювання таких відносин є прийняття окремого законодавчого акту, покликаного врегулювати відносини у галузі інклюзивної світи. Іншим варіантом можна вважати внесення змін та доповнення до діючого законодавства про освіту із зосередженням в окремих розділах відповідних актів положень про інклюзивну освіту.

У будь-якому випадку потреба врегулювання таких відносин назріла, оскільки відсутня достатня нормативна база для належного існування відповідної освіти, а кількість споживачів таких освітніх послуг постійно зростає. Для вирішення відповідного питання цілком прийнятною вважається модель формування окремої складової вітчизняного законодавства про освіту, яка була б зорієнтовано саме на специфіку інклюзивної освіти.

Саме виокремлений підхід у формуванні відповідного нормативного базису для функціонування інклюзивної освіти вважається найбільш оптимальним, беручи до уваги потребу координації спільних дій кількох центральних органів виконавчої влади, поєднання особливостей правового регулювання відповідних відносин як у частині надання освітніх послуг, так і соціального забезпечення, урахування особливостей правового статусу суб'єктів – отримувачів освітніх послуг залучення додаткових суб'єктів, які опосередковують освітній процес.

У цьому аспекті оптимальною вважається активізація зусиль суб'єктів законодавчої роботи, зорієнтованих на підготовку та прийняття окремого законодавчого акту, покликаного врегулювати відповідну категорію суспільних відносин. Базовий законодавчий акт має фіксувати базовий термінологічний апарат (бажано уникати оціночних понять), чітко визначити систему суб'єктів адміністрування, правовий статус споживачів освітніх послуг із фіксацією особливостей кожного елементу відповідного статусу, а також процедурні аспекти інклюзивної освіти. Його структура може бути традиційною, пандектною, щоправда використання юридичної техніки має бути максимально повним із тим, щоб забезпечити узгодження положень відповідного акту із діючим законодавством про світу.

Безперечно, цілком можливим і доцільним є використання зарубіжного нормотворчого досвіду щодо врегулювання відповідних відносин, однак відповідне врахування має бути виваженим, із акцентом на національну специфіку нормотворення і правозастосування. Базовий нормативний акт може стати ключовим елементом системи вітчизняного законодавства про інклюзивну освіту, враховуючи потреби підзаконної регламентації поточних питань реалізації права відповідної особи на освіту.

Федоров Олександр
студент 2 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., викл. Пелех І.В.

РЕФЕРЕНДУМ ЯК ЗАСІБ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ЗЛОЧИНІВ

Згідно з положеннями Конституції України вирішувати важливі питання життя держави може народ України шляхом участі кожного громадянина в референдумі. Відповідно до статті 1 Закону України «Про всеукраїнський референдум» від 6 листопада

2012 року всеукраїнським референдум є одна з форм безпосередньої демократії в Україні, спосіб здійснення влади безпосередньо Українським народом, що полягає у прийнятті (затвердженні) громадянами України рішень з питань загальнодержавного значення шляхом таємного голосування [1].

Класифікація референдумів здійснюється за різними критеріями, наприклад:

За територією проведення референдуми можуть бути:

1) загальнодержавними;

2) місцевими.

За предметом всеукраїнський референдум, зокрема, може бути:

1) про схвалення нової редакції Конституції України, внесення змін до Конституції України;

2) щодо прийняття чи скасування закону України;

3) про зміну території України.

Суб'єктами ініціювання всеукраїнського референдуму є Український народ та Верховна Рада України [1].

20 лютого 2014 року Російська Федерація розпочала спецоперацію по захопленню Криму, яка надалі переросла у російську збройну агресію проти нашої держави та війну на сході України [2]. Завдяки введенню російських військ на територію Кримського півострова, 6 березня 2014 року на позачерговому пленарному засіданні Верховної Ради Автономної Республіки Крим було прийнято постанову «Про проведення загальнокримського референдуму» 16 березня 2014 року [3].

Ґрунтуючись на положеннях пункту 7 частини першої статті 18 і пункту 3 частини другої статті 26 Конституції Автономної Республіки Крим Верховна Рада АРК постановила:

1) Увійти до складу Російської Федерації в якості суб'єкта Російської Федерації;

2) Призначити на 16 березня 2014 року загальнокримський референдум, на якому кримчанам буде запропоновано два альтернативних питання: «АРК – частина України?» та «Крим – суб'єкт Російської Федерації?» [3].

На позачерговому пленарному засіданні Верховної Ради АРК 17 березня 2014 року голова Комісії з проведення загальнокримського референдуму Михайло Малишев оголосив «офіційні» результати загальнокримського референдуму. За словами Малишева загальна кількість учасників загальнокримського референдуму склала 1 мільйон 274 тисячі 96 чоловік (83,1% від загальної кількості кримських виборців). А проголосували за входження Криму до РФ як суб'єкта Російської Федерації – 1 мільйон 233 тисячі 2 людини (96,77% від кількості голосуючих) [4].

У Постанові Верховної Ради України «Про Звернення Верховної Ради України до Організації Об'єднаних Націй, Європейського Парламенту, Парламентської Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї НАТО, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї ГУАМ, парламентів держав світу про визнання Російської Федерації державою-агресором» від 27 січня 2015 року українські парламентарії закликали міжнародних партнерів України посилити тиск на Російську Федерацію, у тому числі шляхом запровадження нових секторальних обмежувальних заходів (санкцій), щоб зупинити російську агресію та примусити російське керівництво виконати у повному обсязі усі пункти Мінських домовленостей, звільнити усіх заручників та незаконно утримуваних на території Російської Федерації громадян України, припинити незаконну окупацію Криму [5].

Постанова Верховної Ради України про призначення всеукраїнського референдуму про зміну території України має містити дату проведення всеукраїнського референдуму та сформульоване питання, що виноситься на референдум. Текст закону про ратифікацію міжнародного договору про зміну території України обов'язково додається до постанови Верховної Ради України. Дата проведення відповідного всеукраїнського референдуму призначається на останню неділю п'ятдесятиденного строку від дня прийняття Верховною Радою України постанови про його призначення [1].

На підставі вищезазначеного можна зробити висновки про те, що, хоч Україна і ратифікувала міжнародний пакт про громадянські і політичні права, в якому йдеться про право всіх народів і спільнот на самовизначення, проте норми Конституції України мають найвищу юридичну силу у порівнянні з іншими нормативно-правовими актами, у тому числі і Конституцією Автономної Республіки Крим, і міжнародними актами. І тому, вийшовши за межі своїх повноважень, Верховна Рада АРК незаконно призначила проведення місцевого референдуму в Криму про входження півострова до складу Російської Федерації. Питання щодо зміни статусу будь-якої області, району чи іншого територіального формування (зміни території України) повинно вирішуватися виключно всеукраїнським референдумом.

Література

1. Про всеукраїнський референдум: Закон України від 06 листопада 2012 р. – [Електронний ресурс] / Режим доступу: http: // http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5475-17/page6
2. Історія [Електронний ресурс] // Міністерство оборони України. – Режим доступу: http://www.mil.gov.ua/ministry/istoriya.html
3. Парламент Крыма принял постановление «О проведении общекрымского референдума» [Електронний ресурс] // ГОСУДАРСТВЕННЫЙ СОВЕТ РЕСПУБЛИКИ КРЫМ. – Режим доступу: http://www.crimea.gov.ru/news/06_03_2014_1
4. На общекрымском референдуме 16 марта 2014 года за воссоединение Крыма с Россией на правах субъекта РФ проголосовали 96,77% крымчан [Електронний ресурс] // ГОСУДАРСТВЕННЫЙ СОВЕТ РЕСПУБЛИКИ КРЫМ. – Режим доступу: http://www.crimea.gov.ru/news/17_03_2014_3
5. Про Звернення Верховної Ради України до Організації Об'єднаних Націй, Європейського Парламенту, Парламентської Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї НАТО, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї ГУАМ, національних парламентів держав світу про визнання Російської Федерації державою-агресором: Постанова Верховної Ради України № 129-VIII від 27 січня 2015 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2015. – №10. – Ст. 68.

Ходирєва Анастасія
студентка 3 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., доц. Узунова О.В.

ДО ПИТАННЯ ПРО ПОНЯТТЯ «ПЕРЕШКОДЖАННЯ ЗДІЙСНЕННЮ ВИБОРЧОГО ПРАВА»

Здійснення громадянами виборчого права є невід'ємною частиною демократичної держави. Дослідженням цього питання займаються провідні теоретики права, такі як М.І. Мельник, М.О. Мягков, В.В. Сташис, О.С. Стеблинська, В.Я. Тацій, В.П. Тихий та інші. Саме вивчення їх робіт, що присвячені вивченню цієї проблематики лягли в основу написання цієї роботиі.

Згідно зі статтею 38 Конституції України [1] громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування. В свою чергу в Кримінальному кодексі України міститься стаття 157 «Перешкоджання здійсненню виборчого права або права брати участь у референдумі, роботі виборчої комісії або комісії з референдуму чи діяльності офіційного спостерігача» [2].

В своєму підручнику В.В. Сташис та В.Я. Тацій дають таке визначення поняттю перешкоджання – це активний вплив на волю особи з метою примусити її відмовитися від участі у виборах або змінити зміст свого волевиявлення. Така протидія може мати місце як під час голосування, так і в період всієї виборчої кампанії. Це, наприклад, ненадання приміщення для зборів виборців або неповідомлення про зміну часу зустрічі з кандидатом, необґрунтована відмова депутату виступити зі своєю програмою на телебаченні тощо.

На думку О.С. Стеблинської перешкоджання вільному здійсненню громадянином його виборчого права може виражатись у будь-яких діяннях, які створюють перепони громадянинові щодо його участі як кандидата або виборця у виборах (йому особисто, його довіреним особам, представникам політичних партій (блоків) у ЦВК тощо).

В свою чергу М.О. Мягков надав таке визначення цього поняття – перешкоджання вільним діям громадянина по обиранню, обранню його на певну посаду і веденню передвиборчої агітації, або перешкоджання вільному формуванню волі громадянина та її вільне виявлення при голосуванні, при вирішенні питання про висунення кандидатом на виборчу посаду, при веденні передвиборної агітації.

Загальною обов'язковою ознакою об'єктивної сторони цього злочину є спосіб його вчинення: підкуп, обман або примушування.

Підкуп являє собою передачу особі грошей, інших цінностей, надання будь-яких вигод, пільг майнового характеру як винагороду за зміну свого волевиявлення при участі у виборах або за відмову в такій участі.

Обман передбачає перекручення певних відомостей з метою введення потерпілого в оману щодо обставин, пов'язаних з виборами, наприклад, щодо особи кандидата в депутати, часу, місця проведення виборів тощо.

То ж, Примушування – це засіб психічного впливу на волю виборця з метою прийняти рішення, що суперечить дійсній його волі і не є для нього бажаним. Наприклад, проголосувати за певну особу, яка в дійсності не відповідає вимогам, що пред'являються до депутатів, під погрозою зняти виборця з посади.

Злочин вважається закінченим з моменту фактичного перешкоджання здійсненню громадянином свого виборчого права.

Підсумовуючи вищезазначене, слід сказати, що правильне розуміння поняття є запорукою правильного його використання, тим паче коли мова йде про виборчі права громадян, для їх ефективного захисту. Суспільна небезпечність цього злочину визначається не тільки порушенням виборчого права, а й ставленням під загрозу життя, здоров'я та безпеку людей.

Література

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rada.gov.ua
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квітня 2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rada.gov.ua

Шелудько Євгенія
студентка 3 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., доц. Узунова О.В.

ДО ПИТАННЯ ПРО ПОНЯТТЯ «ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЖИТТЯ» У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ

Одними з найпоширеніших злочинів є злочини проти життя. Дана тема є досить актуальною темою на сьогоднішній час, так як життя людини та її здоров'я є найдорожчою цінністю людини і їх захист гарантується законодавством та Конституцією України.

Цим питанням цікавилися зокрема такі відомі вчені, як В. Бабаніна, О. Гороховська, Н. Клименко, М. Коржанський, О. Литвин, М. Мельник, О. Саінчин, В. Сідорова, В. Скібіцкій В. та багато інших.

Відповідно до ч. 1 ст. 115 КК України під вбивством розуміють умисне протиправне заподіяння смерті іншій людині.

Законодавче визначення вбивства, власне кажучи, ставить крапку в питанні про те, що варто розуміти під вбивством, що довгі роки було дискусійним у теорії кримінального права. Одні виділяли вбивство як протиправне діяння, що заподіює смерть іншій людині. Інші

визначали суть вбивства через винність діяння. Треті були прихильниками того, що вбивством варто вважати тільки навмисне заподіяння смерті.

Що стосується насильницького припинення біологічної діяльності плода до народження дитини, то відповідальність у цих випадках може наступати за заподіяння тяжкої шкоди здоров'ю.

Як відомо кінцевим моментом людського життя є смерть. Медицині відома смерть клінічна й біологічна. Клінічна смерть наступає з моменту зупинки серця. Біологічна смерть характеризується виникненням необоротного процесу розпаду клітин центральної нервової системи. Саме біологічна смерть є кінцевим моментом людського життя, хоча у зв'язку з комерційною діяльністю, що широко поширилася останнім часом, пов'язаної з вилученням органів і тканин людини для трансплантації, окремі автори висловлюють думку про перегляд цього моменту [1].

Кримінально-правова наука виходить із того, що, встановлюючи причинний зв'язок по справах про вбивство, необхідно мати на увазі наступне:

1) причинний зв'язок установлюється між настанням смерті й не тільки безпосередніми діями злочинця, але й діями різних механізмів, стихійних чинностей природи, тварин і т.п., які були використані вбивцею для заподіяння смерті іншій людині;

2) дії суб'єкта зізнаються причиною смерті тільки в тому випадку, якщо вони з'явилися необхідним для позбавлення життя потерпілого умовою, при відсутності якого смерть не могла наступити;

3) дії особи, що є необхідною умовою настання злочинного результату, можуть уважатися причиною смерті тільки у випадку, якщо результат випливав з необхідністю із цих дій, а не з'явився породженням випадкового збігу обставин, лише зовні пов'язаних з ними [2].

Кримінальний кодекс України 2001 року містить достатню законодавчу базу для кримінально-правової боротьби зі злочинністю. Його правильне, неухильне застосування може й повинне зіграти величезну роль у рішенні завдань по скороченню злочинності. Але все ж, незважаючи на всі заходи правових органів країни, в законодавстві України ще залишаються складності у кваліфікації злочинів проти життя. Це обумовлено не тільки складністю кваліфікації, але й недопущенням об'єктивного зобов'язання. Це обумовлено тим, що тема смерті вважалася не актуальною в рамках того суспільства, яке ми будували протягом 70 років й у правознавців не нагромадилося достатнього досвіду. Довгий час не публікувалася статистика вбивств, а всі кроки, які провадилися в цьому напрямку були досить боязкими.

Література

1. Судова медицина: [Підручник для студентів мед. вузів] / В.В. Білкун, Л.Л. Голубович, П.Л. Голубович та ін. – К.: Юрінком Інтер, 1999. – 480 с.
2. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 року [Електронний ресурс] / Режим доступу: http: // www.rada.gov.ua.

Штогрін Марина
студентка 2 курсу, юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.ю.н., викл. Пелех І.В.

СПЕЦИФІКА ПРЕДСТАВНИЦЬКОЇ ФУНКЦІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Прийняття Конституції України 1996 року, формування громадянського суспільства і побудова правової, демократичної, соціальної держави є підґрунтям для трансформації українського суспільства та механізму державної влади в Україні. Саме в цей період зростає авторитет Верховної Ради України (далі ВРУ) як єдиного органу законодавчої влади в Україні, який, окрім законодавчої, виконує і низку інших функцій, серед яких слід виділити не менш важливу функцію – представницьку. Проблеми реалізації представницької функції ВРУ мають вагоме значення як для науки конституційного права України, так і для

політичної, державно-правової діяльності. Насамперед, це пов'язано з тим, що ВРУ є певним каналом зв'язку між суспільством та державою. Але на сьогоднішній день залишається неоднозначною думка науковців щодо специфіки представницької функції ВРУ.

Цілий ряд питань, пов'язаних із сутністю, змістом, формою, способами, методами, засобами реалізації функцій ВРУ, в тому числі і представницької функції, досліджувалися у працях таких вітчизняних вчених, як Ю. Г. Барабаш , А. 3. Георгіца, В. С. Журавський, Л. Т. Кривенко, О. О. Майданник, В. Ф. Погорілко, Х. В. Приходько, Ж. М. Пустовіт, Г. О. Федоренко, В. М. Шаповал, Ю. С. Шемшученко, О. І. Ющик та інші.

Проблемі визначення поняття та ознак представницької функції ВРУ не приділялося належної уваги в контексті самостійного дослідження, а лише характеризувався ряд окремих її аспектів у межах дослідження українського парламентаризму. Серед вчених немає єдиної думку стосовно належності представницької функції до функцій ВРУ. Так, одні науковців вважають, що немає достатніх підстав відносити представництво парламенту до його функцій, так само як зовнішньополітичну функцію та функцію міжпарламентських зв'язків, оскільки зазначені вище напрямки діяльності можуть вважатися для парламенту головними, а тому відносити їх до категорії функцій парламенту немає достатніх підстав. [1, с. 227-229]

Інші, з огляду на характер парламенту як представницького органу небезпідставно вважають його пріоритетною функцією представницьку. На думку вчених, на яких посилається Л. Т. Кривенко, вона (функція) обумовлюється і втілюється сукупністю таких складових. По-перше, джерелом парламентської влади, яким виступає безпосередньо народ. По-друге, способом обрання парламенту. По-третє, представницький характер парламенту забезпечується складом даного органу. Він – не одноособовий орган державної влади і не колегіальний орган виконавчої влади. Парламент складається із багатьох депутатів, які представляють основні верстви населення і мають виражати його волю та інтереси. [2, с. 73-75]

Перш ніж дати визначення змісту представницької функції ВРУ, треба спочатку з'ясувати сутність явища народного представництва. Під народним представництвом слід розуміти як конституційно-правові відносини, в яких один суб'єкт (народ України) уповноважує інших суб'єктів (народних депутатів ВРУ) діяти від його імені та в його інтересах шляхом формування та функціонування органу народного представництва – ВРУ, соціальним призначенням якої є представництво політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів народу України.

Концепція народного представництва, що на сьогоднішній день визнана усіма демократичними країнами світу, склалася протягом XVIII - XIX століття; її сутність може бути зведена до наступних положень: - народне представництво засновується Конституцією; - депутати отримують свої повноваження від народу; народ шляхом обрання передає депутатам повноваження, що в ньому перебувають; - депутати є представниками всього народу, а не лише тих виборців, що безпосередньо віддали їм свої голоси; - депутати мають самостійність у прийнятті рішень з усіх питань, які віднесені до компетенції тих зборів, до складу котрих їх було обрано; вони є незалежними і вільними в усіх своїх судженнях та діях; виборці не можуть відкликати депутатів, обмежувати їхню свободу попередніми інструкціями чи вимагати від них проведення законів у певному напрямку; - депутати обираються на певний строк; періодичність виборів є дієвим засобом контролю народу над тими, кому він на певний час передає свою владу. [3, с. 247-249]

Основними складовими змісту представницької функції є, зокрема, призначення всеукраїнського референдуму з питань, визначених Конституцією, та виборів; обговорення питань внутрішньої і зовнішньої політики та визначення їх засад; затвердження загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони довкілля; заслуховування щорічних та позачергових послань Президента України до народу про внутрішнє та зовнішнє становище України; прийняття законів, внесення змін до Конституції і законів та інших правових актів тощо. Адже

загальновизнано, що парламенти є не лише законодавцями, а й «великим журі» кожної нації. [4, с. 255-260]

Проявом представницького характеру ВРУ є і те, що саме на її засіданні складають присягу Президент України, судді Конституційного Суду України, Уповноважений ВРУ з прав людини, члени Кабінету Міністрів України, Центральної виборчої комісії та Вищої ради правосуддя. Так, зокрема, члени Центральної виборчої комісії, вступаючи на посаду, присягають на вірність Українському народу (ч. 1 ст. 8 Закону України «Про Центральну виборчу комісію») [5, с. 258-259].

Узагальнюючи вищесказане, можна зробити висновок, що представницька функція притаманна ВРУ про що свідчать наступні аргументи: 1) ВРУ має ознаки органу народного представництва; 2) ВРУ є єдиним органом державної влади, що представляє Український народ – громадян всіх національностей, що проживають на всій території України та за її межами; 3) представництво народу України є виключною компетенцією ВРУ.

Література

1. Журавський В. С. Конституційно-правова характеристика функцій та повноважень Верховної Ради України // Вісн. ун-ту внутр. справ. - 2000. - Вип. 12, ч. 2. – 245 с. – С . 225-232.
2. Свірський Б. М., Становлення парламенту України як вищого законодавчого та представницького органу державної влади / Б. М. Свірський // Право і суспільство. – 2010. – № 5. – 215 с. – с. 73-75.
3. Заяць Н.В. Особливості функціонування Верховної Ради України як органа народного представництва / Н.В. Заяць // Право та Управління. – 2012. – № 1. – 270 с. – С. 246-258.
4. Погорілко В. Ф. Конституційне право України. Підручник. / В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко - 2-е вид., доповн. та перероб. - К.: Правова єдність, 2010. – 428 с.
5. Конституційне право України: Підручник для студентів вищих навч. закл./ за ред.. В. П. Колісника та Ю. Г. Барабаша – Х.: Право, 2008. – 416 с.

Шумейко Іван
аспірант кафедри адміністративного та господарського права
Наук. кер.: д.ю.н., проф. Коломоєць Т.О.

ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ПОРУШЕННЯ СУБ'ЄКТИВНОГО КОРПОРАТИВНОГО ПРАВА

Станом на 1 серпня 2016 року, в Україні 531683 господарських товариств [1]. Статутний капітал кожного з цих товариств поділений на частки (в силу положень ч.1 ст.113 ЦК), а учасники наділені корпоративними правами. Тож недоліки у регулюванні корпоративних і пов'язаних з ними відносин призводять до масового порушення прав учасників товариств. Отже, актуальним напрямом досліджень є окреслення проблем у законодавстві, що впливають на корпоративні відносини, з метою формулювання пропозицій до їх усунення. Для цього слід визначитись із тим, що саме слід розуміти під порушенням корпоративних прав.

Дамо дефініцію порушення права, зіставивши його з правопорушенням. Правопорушення – «суспільно-небезпечне або суспільно-шкідливе протиправне винне діяння, за яке передбачена юридична відповідальність згідно з чинним законодавством» [2, с. 463]. З цього визначення вбачається акцент на терміні «діяння», тобто не вимагається наявність потерпілої особи. Відтак правопорушення може посягати як на публічний інтерес, так і на права особи. Не кожне правопорушення є порушенням прав. Між тим, в законодавстві широко застосовується термін «порушення прав». Так, однією з підстав для визнання емісії цінних паперів недобросовісною є систематичне або грубе порушення емітентом прав інвесторів [3]. Положення закону встановлюють право акціонера, права та охоронювані законом інтереси якого порушені рішенням загальних зборів, на оскарження такого рішення [4]. Процесуальні кодекси обумовлюють право на звернення до суду,

зокрема, наявністю факту порушення прав (ч.1 ст.1 ГПК, ч.1 ст.3 ЦПК, ч.1 ст.6 КАС). У назвах і диспозиціях статей 141, 161-163, 176-177, 182-184, 374 КК закріплена кримінальна відповідальність за порушення того чи іншого права. Проте, в жодному з НПА відсутнє визначення терміну «порушення прав», отже нормативної дефініції не існує. Звернемося до думок вчених.

Р.О. Стефанчук вважає, що під порушенням слід розуміти такий стан права, за якого воно зазнало протиправного впливу, внаслідок чого суб'єктивне право уповноваженої особи зменшилося або зникло як таке. Порушення права пов'язане з позбавленням його носія можливості здійснити, реалізувати своє право повністю або частково [5, с. 78]. На думку П'янової Я.В., порушенням права є протиправна дія (бездіяльність) особи, яка має наслідком припинення належного іншій особі права або обмеження свободи його реалізації [6, с. 5]. Отже, думки щодо цього поняття відрізняються ознаками: першою – порушення як стан права або як діяння порушника; другою – правовий наслідок часткового порушення права: зменшення права, або обмеження свободи його реалізації. Спільним для обох визначень є розуміння наслідку повного порушення права як «зникнення» або «припинення» суб'єктивного права.

Вирішуючи питання, чи є порушення станом, чи діянням, ми виходимо з такого. Чимало складів злочинів сформульовані через конструкцію «порушення прав». Подібна ситуація з адміністративними проступками: статті 47-50, 51-2, 212-3, 212-8, 212-12 КУпАП передбачають відповідальність за порушення прав. З визначень злочину і адміністративного правопорушення вбачається, що це є діяння (дія чи бездіяльність). Щодо ЦК, то і в ньому під порушенням прав розуміється, перш за все, діяння, а не стан. Приклад цього – зміст п.3 ч.2 ст.16 ЦК України, де йдеться про припинення дії, яка порушує право. Отже, як в законодавстві має перевагу віднесення порушення права до діяння (дії або бездіяльності). Отже, твердження Р.О. Стефанчука в цій частині мають рацію.

З'ясовуючи правові наслідки порушення права, ми виходимо з такого. В процесуальних кодексах ідеться про захист своїх порушених прав (ч.1 ст.1 ГПК, ч.1 ст.3 ЦПК, ч.1 ст.6 КАС). В цьому випадку предметом захисту є право, а якщо воно відсутнє, то відсутнє і право на захист. Отже, ставимо під сумнів такий наслідок порушення права, як «зникнення» або «припинення» права. Це підтверджує і ч.2 ст.20 ЦК, за якою, нездійснення особою права на захист не є підставою для припинення цивільного права, що порушене [7]. Отже, порушене право, яке є предметом захисту, не є припиненим, а вважається чинним. Відтак, кваліфікувати наслідок порушення права слід як унеможливлення або обмеження свободи його реалізації. Адже при порушенні права воно не припиняється, однак суб'єкт права не може повною мірою його реалізувати.

Що ж до визначення суб'єктивного корпоративного права, то воно міститься в п.8 ч.1 ст.2 Закону України «Про акціонерні товариства» та в ч.1 ст.167 ГК України [8]. Існує колізія між нормативними дефініціями: в першому НПА корпоративне право визначається сукупністю прав, в другому – як право, що включає правомочності. Виникла наукова дискусія з цього питання, зокрема Ю. Жорнокуй вважає, що «змістом корпоративного правовідношення є єдине суб'єктивне корпоративне право ... Множинності суб'єктивних корпоративних прав у окремому корпоративному правовідношенні не існує ... суб'єктивне корпоративне право складається з певної кількості правомочностей» [9, с. 115]. Ми погоджуємося із цією думкою, оскільки складові корпоративного права нерозривно пов'язані з участю у товаристві, їх неможливо відчужити, втратити, набути окремо. При повному порушенні корпоративного права особа не може реалізувати жодну з правомочностей. Тому, на нашу думку, корпоративне право складається саме з правомочностей, а не з інших прав.

Отже, пропонуємо для подальших досліджень використовувати визначення порушення суб'єктивного корпоративного права як діяння (дії або бездіяльності), наслідком якого є унеможливлення реалізації або обмеження свободи реалізації права власника частки у статутному капіталі (майні) господарської організації, в тому числі окремих правомочностей цього права.

Література
1. Кількість суб'єктів економіки за організаційними формами [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/edrpoy/ukr/EDRPU_2016/ks_opfg/ks_opfg_0816.htm
2. Скакун О.Ф. Теорія права і держави: Підручник. – 4-те видання. – К.: Алерта, 2016. – 528 с.
3. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 № 3480-4 [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3480-15.
4. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 № 514-VI [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/514-17.
5. Цивільне право України: навч. посіб. / Ю.В. Білоусов, С.В. Лозінська, С.Д. Русу, Р.О. Стефанчук та ін. / під заг. ред. Р.О. Стефанчука. – К.: Наукова думка, Прецедент, 2004. – 448 с.
6. П'янова Я.В. Судовий захист майнових цивільних прав: : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03: «цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Я.В. П'янова. – Харків, 2009. – 19 с.
7. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15.
8. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15.
9. Жорнокуй Ю. Суб'єктивне корпоративне право: універсальна єдність чи множинність прав / Ю. Жорнокуй // Вісник Академії правових наук України. – 2011. – № 3. – С. 106-116.

СЕКЦІЯ «МЕНЕДЖМЕНТ ТА ЛОГІСТИКА»

Амірян Давид
студент 4 курсу фак-ту менеджменту
Наук. кер.: к.е.н., доц. Богданов С.М.

РОЗВИТОК РЕКЛАМИ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Сучасні внутрішньосуспільні зміни та нові технологічні винаходи і відкриття спричинили те, що життя людини важко уявити без реклами. Кожен знає, що вона є рушійною силою торгівлі, своєрідною пропозицією товару, послуги та засобом приваблення споживачів (клієнтів). Усі сфери існування людини охоплені рекламою, вона сприймається настільки звично та природньо, що життя без неї стало б, мабуть, нудним та нецікавим. Реклама в інтернет, як окремий вид маркетингової практики, стає гідною альтернативою стандартним способам просування бізнесу.

Актуальність даної теми визначає те, що інтернет уже давно став рекламним середовищем глобального масштабу, за допомогою якого торгівельні компанії, фірми намагаються запропонувати споживачу свій «товар» і залучити все більше та більше клієнтів. Постійне зростання аудиторії Інтернету і поява нових більш ефективних рекламних носіїв зумовили до виникнення та росту ринку Інтернет-реклами.

Питання Інтернет-реклами ще не досить добре висвітлено в освітній і фаховій літературі. Але досить багато науковців в наш час займаються розробкою та вивченням даного питання, зокрема дане питання висвітлено в роботах Ков'ях І. І., Парамонової Т., Комарова В., Дейнекина Т.В., Шаркова Ф.І. та інших.

На думку фахівців, потенціал реклами в Інтернеті значно вище, ніж маркетингові можливості інших видів реклами, завдяки безпосередності, гнучкості та інтерактивності

цього засобу. Інтернет-реклама надає можливість українському рекламодавцю вийти на цільову аудиторію дійсно в глобальному масштабі. Найважливішим достоїнством інтернет-реклами є та обставина, що Інтернет в Україні розвивається набагато швидше, ніж будь-який інший засіб реклами. У цілому, реклама в Інтернеті характеризується високим рівнем потенціалу по важливих параметрах: вибір цільової аудиторії, перевірка реакції аудиторії, імовірність залучення уваги, гнучкість, інтерактивність. Створення повноцінного сайту дозволяє також значно зменшити витрати на здійснення комунікаційної політики, адже реклама в Інтернеті часто дешевше і вигідніше, ніж у газетах чи журналах. Використання Інтернету для реклами дозволяє маркетологу цілеспрямовано сформувати свою цільову аудиторію за віком, статтю, професійною приналежністю та інтересам. Маркетолог може оперативно відслідковувати і коректувати хід рекламної кампанії.

Найбільш розповсюдженим та ефективним видом реклами в Інтернеті є рекламні банери, невеликі, найчастіше прямокутні графічні елементи, які розташовуються на веб-сайтах. Банерна реклама не вимагає значних вкладень і може бути використана як для реклами продукції, так і для підвищення іміджу торгової марки. Інформація на банерах має бути гранично короткою і достатньо привабливою для відвідувачів сервера, аби спонукати їх "клацнути" мишею саме на цьому банері. Виклик банера ("клік") приводить до переходу за гіперпосиланням на веб-сервер рекламодавця – тієї компанії, що розмістила цей банер.

Інтернет Асоціація України оприлюднила дослідження ринку інтернет-реклами за 1-е півріччя 2014 р. Згідно з даними дослідження обсяг ринку медійної інтернет-реклами України в 1-му півріччі 2014 г сягнув 375 млн. грн., що на 7% вище показників за аналогічний період 2013 р. Правда, в доларовому еквіваленті ринок впав на 20-25%.

Частки сегментів медійної Інтернет-реклами розподілилися так:

– банерна реклама – 46,5%

– in-stream video (реклама у відеоплеєрі) – 23,8%

– in-page video (контент-рол) – 9,7%

– інші нестандартні – 12,3%

– спонсорство – 7,7% .

– частка прямих продажів склала 40,4%.

Методика виміру побудована на перехресному аналізі даних анкетування найбільших рекламних агентств, сайтів і сейлз-хаусів. Учасникам дослідження було запропоновано заповнити анкети, в яких агентства на анонімній основі вказали суми отриманих від рекламодавців коштів по конкретних сайтах, а сайти – надати частку у своїх оборотах групи агентств, що надали анкету.

Отже, основною перевагою інтернет-реклами є високий ступінь її зфокусованості, аж до кожного користувача; якщо практично всі інші засоби реклами орієнтовані на маси, то Інтернет дозволяє демонструвати рекламу чітко визначеному колу осіб. Тому, саме інтернет-реклама дозволяє оптимально врахувати згадані тенденції змін у поведінці споживачів. Таким чином, інтернет-реклама як маркетинговий інструмент має оптимістичні перспективи розвитку в Україні, завдяки охарактеризованим вище її чисельним перевагам, перш за все, високій маркетинговій ефективності.

Андірєнко Аліна
студентка 3 курсу фак-ту менеджменту
Наук. кер.: к. е. н., доц. Чкан А. С.

ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ЗАСІБ МАКСИМІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РОБОЧОГО ЧАСУ

Постійні соціально-економічні зміни, динамічний та нестабільний темп життя, величезні масиви даних вимагають від сучасних управлінців і спеціалістів досягнення найвищих результатів за рахунок певного обсягу ресурсів у чітко встановлений час.

Управління часом є основною ланкою в системі ефективної та продуктивної діяльності, яка визначає успіх всього проекту.

Питання вдосконалення процесу управління часом на підприємстві досліджували такі вчені як Г.А. Архангельський, Л.І. Скібіцька, Л. Зайверт, С. Кові, К. Бішоф та ін.

Тайм-менеджмент – це досить нова галузь менеджменту, яка базується на принципах ефективного управління та використання часу. Невміння керівників планувати та організовувати робочий час для себе та своїх підлеглих призводить до занадто ущільненого, ненормованого робочого дня та до непродуктивності робочого часу. Часто фактично досягнуті результати не збігаються з запланованими.

Таблиця 1

«Поглиначі» часу

Група	Чинники
1	2
1. Пов'язані з некомпетентним виконанням менеджерами своїх управлінських функцій	- безплановість роботи; - недостатньо налагоджені комунікаційні зв'язки між структурними підрозділами; - відсутність уявлення персоналу про завдання та способи їх вирішення; - недоліки розподілу праці; - недостатнє делегування справ; - слабка мотивація праці.
2. Пов'язані безпосередньо з індивідуальними характеристиками особистості	- надмірна комунікабельність; - відволікання; - особиста неорганізованість; - метушливість; - невміння слухати інших людей; - постійні доопрацювання вдома та інші.
3. Не залежить від суб'єкта, проте піддаються управлінню	- незаплановані відвідувачі; - велика кількість рутинних справ; - телефонні дзвінки; - проблеми в роботі оргтехніки; - надмірна бюрократія на підприємстві.

В Україні тайм-менеджмент набирає все більшої популярності, активно розвиваються фірми, які проводять семінари та тренінги, що орієнтовані на апарат управління підприємства. Для того, щоб впровадити досягнення тайм-менеджменту (ТМ) на корпоративному рівні, керівник повинен оволодіти технікою індивідуального ТМ, основною складовою якого є самоорганізація. Далі слід пояснити свої наміри персоналу та переконатися в тому, що все зрозуміло, обрати засоби навчання (особистий приклад, спеціальна література, аудіо-курси, тренінги для працівників, послуги консалтингових фірм, залучення експертів). Кожний спосіб несе в собі різний рівень витрат, має свої переваги та недоліки. Ефективність того чи іншого інструменту навчання залежить від конкретного колективу, проте доцільніше використовувати одразу декілька засобів.

Існує велика кількість чинників, які негативно впливають на продуктивність робочого часу, так звані "поглиначі" часу. Умовно їх можна поділити на три групи (табл.1).

За допомогою спеціальних прийомів та методів тайм-менеджмент може стати найбільш дієвим методом рішенням зазначених проблем. Щоб раціоналізувати свою діяльність, менеджерам рекомендується складати плани дня за методом «Альпи». Це означає – в письмовій формі складати перелік завдань, визначати тривалість їх виконання, з урахуванням непередбачуваних ситуацій. Цей метод візуалізує план робочого дня та робить ділову активність більш цілеспрямованою.

Іншу рекомендацію висвітлено в принципі Паретто – «співвідношення 80:20». Відповідно до даного принципу, перші 20 % часу під час роботи забезпечують отримання 80 % результату. Тобто, в першу чергу слід виконувати більші за значенням та обсягом завдання.

Застосування моделей ефективного тайм-менеджменту на підприємстві несе в собі ряд переваг, серед яких більш ефективний пошук інформації та налагоджений канал її обміну, чітка постановка цілей, підвищена ефективність управлінських рішень, раціональна організація робочого місця, зменшення стресових ситуацій в колективі та підвищення рівня корпоративної культури.

Література

1. Архангельский Г.А. Организация времени / Г.А. Архангельский. – СПб. : Питер, 2006. – 448 с.
2. Скібіцька Л.І. Тайм-менеджмент : [навч. посіб.] / Л.І. Скібіцька. – К.: Кондор, 2009.
3. Зайверт, Л. Ваше время – в Ваших руках. Советы деловым людям как эффективно использовать рабочее время / Л. Зайверт. – М. : Интерэксперт, Инфра-М, 1995.

Андрієнко Аліна
студентка 3 курсу фак-ту менеджменту
Наук. кер.: к. е. н., доц. Маркова С.В.

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ АДАПТАЦІЄЮ ПРАЦІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВА

Розвиток сучасної ринкової економіки в Україні зумовлює необхідність вирішення великої кількості проблем, серед яких поліпшення процесу виробничої адаптації нових робітників підприємств. Актуальність даного питання викликана повільним пристосуванням співробітника до технологічних та соціально-трудових умов, що призводить до зниження ефективності використання робочого часу та відображається на загальних результатах господарської діяльності. Тому керівництву організації та менеджерам з управління персоналом дуже важливо розуміти найголовніші особливості організації процесу адаптації, вміти спрямувати його на досягнення цілей підприємства та задоволення потреб його суб'єктів.

Кадрова насиченість підприємства, етапи набору та відбору персоналу, пошук нових методів прискорення адаптації та вдосконалення процесів управління персоналом лежать в основі багатьох наукових творів іноземних та вітчизняних вчених, таких як Хміль Ф.І., Фішер Р., Хейз Н., Базарова Т.Ю, Обран-Лембрик Л. Е., Кібанов А. Я. та інші.

Для подальшого розкриття питання слід навести визначення поняття «адаптація». За О. В. Крушельницькою адаптація – це процес пристосування працівників до умов зовнішнього і внутрішнього середовищ; взаємне пристосування працівника та умов організації, що базується на поступовому освоєнні нових професійних, соціальних та організаційних умов праці [1, с.131]. Наведене визначення може бути доповнене думкою Д. А. Аширова, що адаптація має на увазі включення особистості в нове для неї предметно-речове та соціальне середовища [2, с. 108]. Метою кожного менеджера з управління персоналом має бути підвищення ефективності введення працівника в нове трудове середовище, яке, в результаті, повинне викликати лояльне ставлення робітника до підприємства та стимулювати до довгострокового співробітництва.

Проте сучасні українські реалії такі, що проблемі адаптації нових працівників не приділяють великого значення. На більшості промислових підприємств України досі простежується бюрократична модель поведінки, нові працівники дезорієнтовані та покинуті. Це виявляється в непідготовленому робочому місці, формальному ознайомленні з посадовою інструкцією та корпоративною культурою підприємства. Часто спостерігається байдуже, а в деяких випадках і негативне, ставлення колективу до нових, особливо молодих, співробітників. Невдала адаптація може перекреслити всю попередню роботу з набору,

відбору та оцінки персоналу, що означає для підприємства даремну трату часу, а також матеріальних та людських ресурсів.

Тож для забезпечення ефективності діяльності нового робочого складу слід розробити заходи, що мають підвищити результативність управління процесом адаптації. Для цього необхідно враховувати індивідуальні характеристики кожного робітника: вік, стать, досвід роботи та інше. Головною перевагою молодих працівників є енергійність та ентузіазм. Це означає, що чим швидше такий працівник ознайомиться зі специфікою своєї роботи в даних умовах, тим швидше він почне приносити користь підприємству. Особливістю адаптації робітників більш старшого віку є те, що вони вже мають певний досвід, а отже й своє уявлення корпоративної культури. Персоналу такого типу важче вписатися в новий колектив, тому вони потребують допомоги.

Програма адаптації повинна складатися з певних етапів:

1) підготовка до адаптації до моменту виходу працівника на роботу;
2) перший робочий день;
3) перший робочий тиждень;
4) перший робочий місяць;
5) завершення процесу адаптації, контроль досягнутих результатів та підведення підсумків.

Для формування загального уявлення про нову роботу необхідно ознайомити працівника з місією, цілями, цінностями, та організаційною структурою підприємства, з особливостями корпоративної культури та комунікаційних зв'язків між відділами, з завданнями у рамках обов'язків, формами та системою оплати праці, умовами страхування, а також з можливостями особистісного та кар'єрного розвитку. Ця процедура відноситься до загальної частини адаптації. Існує також спеціальна частина, яка передбачає детальніше ознайомлення в межах конкретного структурного підрозділу.

Для того щоб оцінити ефективність запропонованого механізму адаптації, слід розробити спеціальну анкету. Після ухвалення рішення про прийняття на роботу – дати заповнити її співробітнику. Проаналізувавши результати можна буде визначити сильні та слабкі сторони програми та провести необхідні корегуючи дії.

Правильно підібрана програма адаптації допомагає розкрити потенціал співробітника та спрямувати його діяльність на досягнення цілей організації.

Література

1. Крушельницька О. В. Управління персоналом : навчальний посібник / Крушельницька О. В., Мельничук Д. П. – 2-ге вид., переробл. й доп. – К. : Кондор, 2005. – 308 с.
2. Аширов Д. А. Управление персоналом/ Аширов Д. А., Резниченко Л. А. ; Московский международный інститут эконометрики, информатики, финансов и права. – М., 2004. – 193 с.

Баклажков Богдан
студент магістратури фак-ту менеджменту
Наук. кер.: д.е.н., проф. Бухаріна Л.М.

ПОТЕНЦІЙНІ ПЕРЕВАГИ ВПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТІВ ЯКОСТІ СИСТЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

За останні роки відбулися значимі якісні зміни в системі організації та управління природокористуванням та охорони навколишнього середовища. Як в Україні, так і за кордоном з'явилися нові перспективні дослідження з проблем екологічного управління промисловими підприємствами.

Система екологічного менеджменту – це частина загальної системи менеджменту, що охоплює організаційну структуру, планування діяльності, розподіл відповідальності, практичну роботу, а також процедури, процеси та ресурси для розробки, впровадження,

оцінки досягнутих результатів реалізації і вдосконалення екологічної політики, її цілей і завдань [1].

Розвиток екологічного менеджменту, що здійснюється у відповідності до положень міжнародних стандартів серії ISO 14000, стає загальновизнаним шляхом практичного вирішення екологічних проблем, в першу чергу, пов'язаних з виробництвом і споживанням товарів і послуг.

Для сучасного підприємства наявність ефективної системи екологічного менеджменту свідчить про визнання екологічно безпечної і стабільної відповідності параметрів і характеристик об'єктів, процесів, продукції компанії природоохоронним нормам і правилам, що забезпечує безпечний рівень впливу на навколишнє природне середовище та здоров'я населення.

Однією з основних проблем на сьогодні в нашій країні є мотивація розробки і проведення програм екологічного менеджменту. У той же час, об'єктивне дослідження комплексного впливу підприємств, що використовують інструменти екологічного менеджменту, на стан навколишнього середовища допоможе уникнути подальшого поглиблення еколого-економічної кризи і визначитися в методах обліку екологічного чинника при розробці стратегій та тактики господарської діяльності.

Розуміння значущості та ефективності екологічного менеджменту для підприємства не руйнує всі перешкоди на шляху його впровадження, так як постає питання: як впроваджувати на підприємстві даний вид менеджменту та з чого починати. Іншими словами, виникає проблема методологічного забезпечення екологічного менеджменту на підприємстві, тобто проблема як самого впровадження екологічного менеджменту, так і розробки програми впровадження [2].

Успішне функціонування системи екологічного менеджменту (СЕМ) на промисловому підприємстві неможливе без формування її організаційної структури. Структурна оформленість системи призводить до появи ієрархічної підпорядкованості, зв'язків між співробітниками підприємства, що займаються питаннями екологічного менеджменту. Як показує практичний досвід, ключовою ланкою в організаційній структурі СЕМ промислового підприємства виступає служба екологічного менеджменту, а у випадку невеликого виробництва – окремий кваліфікований фахівець.

Велике значення в справі формування екологічного менеджменту належить навчанню персоналу підприємства формуванню необхідної системи цінностей по відношенню до навколишнього середовища.

Характерними особливостями переходу до сучасних ринкових механізмів екологічного регулювання для промислового підприємства є наступними:

- вплив діяльності екологічного управління на загальний розвиток виробництва, заощадження ресурсів та зниження затрат, підвищення конкурентоспроможності продукції за рахунок її екологічної якості, залучення інвестиційного капіталу;
- вирішення екологічних проблем за рахунок малозатратних або безвитратних методів і засобів;
- позиціонування підприємства, як екологічно спрямованого, створення позитивного іміджу;
- кооперація та співпраця зі сторонами, що зацікавлені в екологічних аспектах, підвищення інвестиційної привабливості.

Крім того, важливим стимулом до впровадження на підприємствах системи управління навколишнім середовищем відповідно до вимог міжнародного стандарту ISO 14001, є посилення конкурентної боротьби як на внутрішньому, так і світовому ринку.

Сучасна екологічна діяльність також починає набувати властивостей не тільки товару, але й капіталу, наприклад, створюючи додаткові можливості для збільшення акціонерної вартості підприємства.

Отже, результатом впровадження СЕМ є покращання екологічних характеристик як суб'єкта, так і об'єкта екоменеджменту, що призводить до розвитку підприємства завдяки

вдосконаленню програм і проектів з екологічними аспектами. А це, в свою чергу, сприяє збереженню та ефективному використанню природних ресурсів і отриманню прибутку від підвищення ефективності управлінської діяльності.

Література

1. Барков Д. И. Международные экологические стандарты качества продукции ISO 14000 и перспективы их внедрения в Украине / Д. И. Барков [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.erudition.ru/referat/printref/id.49971_1.html.
2. Седов В. В. Экологический менеджмент на предприятии: вопросы теории и практики / В. В. Седов [Електронный ресурс]. – Режим доступу: http://www.lib.csu.ru/vch/8/1999_01/029.pdf.

Бахметова Яна
студентка 3 курсу фак-ту менеджмент
Наук. кер.: к. е.н., доц. Маркова С.В.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З МЕНЕДЖМЕНТУ В КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

Діяльність менеджерів на різноманітних ланках управління та правильне виконання ними своєї роботи набула великого значення саме зараз – в нинішніх умовах динамічної ринкової економіки. Сучасні тенденції та невпинні зміни в управлінні спричинили потребу в посиленні вимог до підготовки менеджерів на професійному рівні, покращення їх умінь, навичок, знань, особистих якостей, що і визначає актуальність дослідження даної теми.

Праці І.А.Грачанікова та Г.В.Щокіна викликають особливий інтерес з приводу предмету менеджменту як науки, В.Гамаюнова щодо самого поняття дидактичного менеджменту та його практичне використання у діяльності освітян, В.І.Маслова, Н.І.Клокара, В.Сакурова щодо пояснення принципів та технологій менеджменту, Д.Дзвінчук, В.Денисюк, В.А.Козакова щодо підготовки кадрів у галузі менеджменту, О.Г.Романовського, Л.Л.Товажнянського, О.С.Пономарьова щодо теоретичної та практичної підготовки менеджерів в університетах.

Значний інтерес людей до менеджменту пов’язаний із появою протягом останніх років різноманітних бізнес-шкіл, шкіл менеджменту. Різноманіття у змісті їх програм зумовлює типові проблеми для студентів із вибором необхідного навчального закладу. Зазвичай брак інформації щодо якості тієї чи іншої програми навчання тільки підсилює ці проблеми.

Як відомо, найперші школи бізнесу в Європі відкрили свої двері у таких містах Великобританії, як Манчестер та Лондон в 1967 році. Згодом школи, які займаються професійною підготовкою менеджерів почали з’являтись у іншій частині Європі. На сьогодні у головній європейській асоціації EFMD (Європейський фонд розвитку менеджменту) маємо 300 освітніх центрів, що діють на постійній основі. Більшість з них мають гідний рівень підготовки, хоч ступінь магістра для менеджерів не дуже поширений і не має настільки важливого значення, як у США. У школах Європи важливо те, що вивчення соціальних та міжнародних критеріїв управління мають трохи більшу вагу.

Першим кроком у виборі необхідної програми бізнес-школи є необхідність у зосередженні уваги на її спрямованість. Лондонська школа бізнесу (LBS), наприклад, спеціалізується на консалтингу та фінансовій сфері, школа IMD - у маркетингу та підприємництві, школа Rotterdam славиться спеціалістами у електронній комерції, а сильний бік іспанської бізнесової школи IESE - ділова етика.

У бізнесовій школі HIC в Парижі і в ESADE в Барселоні навчаються на іспанській, французькій та англійській мовах. Із цього можна зробити висновок, що при виборі школи необхідно враховувати як знання іноземних мов, так і розташування школи.

Участь школи у підготовки менеджерів у AACSB – один із основних показників надійності закладу. Це міжнародна організація, яка безпосередньо займається освітою у

бізнесовій сфері. AMBA (The Association of MBAs - Асоціація навчальних закладів, які присвоюють ступінь MBA) займається професійною акредитацією навчальних програм MBA у різних країнах Північної Америки, у Великобританії, а також в країнах континентальної Європи. 60 спеціалізованих шкіл отримали акредитацію навчальної програми MBA саме у даній організації.

EQUIS (European Quality Improvement System – Європейська система поліпшення якості) має спеціалізацію у акредитуванні бізнес-шкіл. На сьогодні лише 47 шкіл мають акредитацію цієї системи та володіють Маркою Європейської Якості EQUIS. За офіційними даними, існує близько 22 бізнесових шкіл, які одночасно отримали акредитацію в EQUIS та AMBA.

Підсумовуючи, слід зазначити, що в різних країнах підготовка та навчання менеджерів мають схожі риси, специфіку та способи організації навчального процесу, це можна добре простежити за останні десять років. Як галузь знань та окрема професія, менеджмент дійсно стає інтернаціональним. Вивчення досвіду маркетингової діяльності різних країн Європи та його передача – дуже важливий процес. Це розуміють бізнес-школи, які спеціалізуються на цьому, тому що ці навички допомагають не тільки мати загальне уявлення про те, як вести закордонний бізнес, але і навчитись протистояти численним помилкам у ситуаціях, які можливі у майбутньому. Повчальними є не лише історії успіху незнайомих нам людей, але і їхні історії невдач. Також наукові та емпіричні узагальнення, формування загальних критеріїв ефективного управління, розрізнення його форм за умовами застосування – усе це є предметом важкої роботи для тих, хто сприймає менеджмент у науковому аспекті. Американські теорії менеджменту були і залишаються найпотужнішими та найефективнішими. Ми вважаємо, що не потрібно безсумнівно ставитись та слідувати цим постулатам та рекомендаціям американських науковців, проте узагальнено знати їх ідеї все ж треба.

Бірюков Тимур
студент 2 курсу фак-ту менеджменту
Наук. кер.: к. філос. н., ст. викл. Компанієць Л. Г.

НЕВЕРБАЛЬНЕ СПІЛКУВАННЯ У СФЕРІ БІЗНЕСУ ТА ЛОГІСТИКИ

Як відомо, мова є невід'ємною частиною культури кожної країни світу. Знаючи іноземну мову, ми тим самим виявляємо нашу повагу та інтерес до культури тієї держави, в якій спілкуються цією мовою. Розглянемо значення розуміння культурних і етнічних особливостей в міжнародній діловій комунікації.

Актуальність теми полягає в тому, що у сучасному швидко змінюваному середовищі міжкультурні комунікації стали стратегічно важливими та необхідними для будь-якої компанії глобального бізнесу, it-сфери та логістики.

Процес комунікації є однією із найважливіших складових бізнесу та логістики, адже без обміну інформаційними повідомленнями, стійкого зворотного зв'язку та ділового спілкування взагалі, неможливе управління інформаційними та матеріальними потоками. Отже, основною метою роботи є дослідження факторів, що впливають на ефективність міжнародного ділового спілкування та визначення найсуттєвішого з них.

На ефективність ділового спілкування, а отже і на успішність отримання бажаних результатів, тобто на ефективність самого контакту в цілому, впливають, як показують дослідження, дві групи факторів: екстралінгвістичні та мовні фактори. Що стосується міжнародної логістичної діяльності, то найважливішими факторами цих двох груп є фактори, що становлять систему прийнятих норм, правил, форм, орієнтацій, установок і відносин до трудової / виробничої діяльності та мовні відмінності, особливості вербального та невербального спілкування. Саме мова нашого тіла є однією із найважливіших складових будь-якого спілкування, адже 65% інформації ми отримуємо за допомогою невербального

спілкування. Проблема в тому, що велика кількість українських підприємств та міжнародних компаній не приділяють достатньої уваги саме цій особливій формі спілкування, яка є надважливою у сфері ділових комунікацій більшості європейських країн.

В Німеччині, наприклад, зоровий контакт є обов'язковою складовою будь-якого спілкування, особливо це стосується бізнес-переговорів та конференцій. Дивлячись в очі, ділові партнери демонструють один одному свою увагу та інтерес до того, про що говорить співрозмовник. Якщо один із учасників розмови уникає зорового контакту, то він може бути сприйнятий іншими співрозмовниками, як людина, яка не зовсім відверта та яка, навіть, прагне приховати певну інформацію від інших. Такий співрозмовник не буде викликати довіри до себе, що негативно вплине на подальший розвиток його ділового спілкування з партнерами по бізнесу. У Німеччині при діловому спілкуванні особливу увагу приділяють своєму особистому простору та особистому простору свого опонента. Німецька поведінка в громадських місцях стримана та формальна. На конференціях або презентаціях свої рішення, оцінки та судження німці оголошують лише в кінці ділової зустрічі, конструктивно все аргументуючи.

У Польщі ділова поведінка також досить стримана та формальна, як і в німців. Особливо це стосується першої зустрічі. Польські бізнесмени, як правило, завжди говорять те, що вони думають відверто, дивлячись у очі співрозмовнику. Говорити занадто голосно під час ділового спілкування у Польщі вважається не вихованим. Вважається, що під час першої зустрічі будь-які жарти є недоречними, їх краще залишити для неформальних заходів.

Угорці в діловому спілкуванні віддають перевагу письмовому обміну інформацією, в діловому спілкуванні вони часто використовують циркуляри, службові записки та письмові звіти. Коли ділові партнери зустрічаються, вони зазвичай тиснуть руки один з одним. Якщо чоловік і жінка зустрічаються для бізнес-переговорів, очікується, що жінка перша подасть свою руку для привітання. В Угорщині, як і в багатьох інших європейських країнах вважається гарними манерами, якщо чоловік відкриває жінці двері від авто або пропускає її в приміщенні вперед, перш ніж зайти самому.

Таким чином, знання основних правил невербального та вербального спілкування є важливим фактором ефективного комунікаційного процесу будь-якої логістичної або іншої діяльності сфери бізнесу. Адже важливо не тільки те, що ми говоримо, але і як ми це робимо.

Bichkovska Anastasiia
1th year student of the Management Department
Scientific supervisor: Assistant Professor Dibrova A. O.

EMOTIONS IN OFFICIAL COMMUNICATION

Emotions are of great importance in business conversations in the 21st century. So it's important to know specifics and be able to manage them. You can understand intentions of the interlocutor according to his emotions. It is a good feature of every person from business sphere.

The aim of our study is to explore the nature of emotions and their influence on business negotiations.

Emotion, in psychology and common use, refers to the complex reaction of an organism to significant objects or events, with subjective, behavioral, physiological elements [1].

Emotion has a special function – it is object of communication. It reflects our attitude to surrounding events. Thus, emotions and feelings perform a regulating function in the communication. Thanks to emotions, business partners can perceive, evaluate and understand each other's mental states. Emotions (especially positive ones: joy, cheerfulness) stimulate the social activity of business partners. «Emotional language» of business partners can be considered the most important condition for the development of their personal communicative qualities [2].

The importance of emotions increases due to the popularity of informal communications in modern business. People communicate more and more, including communication at work. Especially this trend concerns managers [4].

There are three types of emotions:

- emotions;
- affects;
- feelings.

People need a balance of positive and negative emotions for successful business communication and business interaction. It is proved that we need three kinds of emotion: positive emotions (35%), negative emotions (5%), emotionally neutral ones (60%).

Affects play a negative role in business. Conflict contributes to the affective state. In this case, business partners can not cope with emotional tension. We express affect like aggression and anger towards a business partner.

We show a variety of feelings in business communication - from the most immutable (envy, malice, hatred) to the highest moral feelings. The moral beginning in business relations is connected with such feelings as duty, conscience, honor, dignity, justice, which reflect the moral obligations of business partners to each other [3].

In the case of business communication it is necessary to keep in mind the main goals of your communication. It can be a fulfillment of the transaction or receiving money for the project.But partner should pay attention to interlocutor`s behave. If partner treats you with disrespect, you need to think about advisability of further cooperation. However, it is necessary to keep calm and behave properly, because it forms personalimage and the company's image as a whole.

Personal preferences in communication can be divided into several components:

- emotional communication;
- discreet communication;
- communication with a moderate level of emotions.

People speak emotionally with close people. They can show themselves without fear of misunderstanding.

Discreet communication is typical for dealing with strangers or on business meetings. In such cases, it is necessary to pay much attention to business and control emotions.

Communication with a moderate level of emotions helps to win and shows that person is interested in communicating.

Emotional management is a complex process. It requires serious planning and changesat the office, or even forming a different corporate culture [4].

Summarizing all the above mentioned, it can be concluded that knowledge of all aspects of the manifestation of emotions will facilitate negotiations with business partners. We can see through partner reaction of people to the company's activity. It is very important for running a successful business.

References

1. Emotion [Electronic resource] //Wikipedia the free encyclopedia. – Mode of access: https://en.wikipedia.org/wiki/Emotion. – Date of access: 23.02.2017. – The name of a title screen.
2. Emotions and temperament in business communication [Electronic resource]. – Mode of access: http://sdamzavas.net/2-62297.html. – The name of a title screen.
3. Emotions and feelings. Their role in business communication [Electronic resource] // Studfiles. – Mode of access: http://www.studfiles.ru/preview/1791520/. – Date of access: 13.02.2017. – The name of a title screen.
4. Freedom to emotions [Electronic resource] // B-SEMINAR. – Mode of access: https://www.b-seminar.ru/article/show/129.htm – Date of access: 03.03.2017. – The name of a title screen.

Бичковська Анастасія
студентка 1 курсу фак-ту менеджменту
Наук. кер.: к.е.н., доц. Коваленко Н.М.

ТЕНДЕНЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ЗАПОРІЗЬКОМУ РЕГІОНІ

Запорізька область є однією з найбільш привабливих в Україні для залучення іноземного капіталу. Це зумовлено великою концентрацією промислових підприємств, що спеціалізуються на чорній металургії, машинобудуванні, енергетиці та харчовій промисловості. Але за останні роки розмір інвестицій значно зменшився, тому дуже важливим є аналіз причин цього явища.

Запорізька область посіла лише 14 місце у рейтингу інвестиційної ефективності областей України за підсумками третього кварталу 2016 р. [1]. Ці показники достатньо малі в порівнянні з минулими роками. На 01.10.2016 р. прямі іноземні інвестиції склали лише 864,2 млн. дол. США. У розрахунку на одну людину – 496,8 дол. США, коли найбільше залучення інвестицій було зафіксовано у 2013 році – 1125,4 млн. дол. США.

Рис. 1. Прямі іноземні інвестиції у Запорізьку область у 2005–2016 рр.

Таким чином, притік інвестицій до Запорізької області зменшився на 23 %.

Це можна аргументувати декількома факторами:

- наближеність регіону до зони АТО;
- високий рівень корупції;
- низький рівень довіри до влади на території.

До десятки основних країн-інвесторів входять: Кіпр – 410,8 млн. дол. США (46,2 %), Швеція – 171,6 млн. дол. США, Корейська Республіка – 150 млн. дол. США, Естонія 30,3 млн. дол. США, Словаччина – 19,1 млн. дол. США, Швейцарія 11,9 млн. дол. США, Ізраїль – 11,8 млн. дол. США, Бермудські острови – 9,7 млн. дол. США, Панама – 9,0 млн. дол. США, Беліз та інші країни (45,8 %).

На підприємствах промисловості зосереджено 65,5 % інвестицій, 23,1 % – в компаніях, що здійснюють фінансову і страхову діяльність, 4 % – в підприємства, що здійснюють операції з нерухомістю, 3,4 % – в підприємства оптової і роздрібної торгівлі.

Найбільш популярними з інвестицій в матеріальні активи є машини, обладнання та інвентар (5 333 893 тис. грн.), а найменш – земля (12 269 тис. грн.)

Найбільша кількість капітальних інвестицій була освоєна у переробній промисловості – 3 128 196 тис. грн., що складає 48,7 % до загального обсягу, а також у сільському господарстві, мисливстві та наданні пов'язаних із ними послуг – 1 623 161 тис. грн. (25,2 %).

На даний момент проходять переговори з трьома великими міжнародними компаніями, які зацікавлені в проектах з відновлюваної енергетики та сільському господарстві. Керівництво області веде переговори з новими інвесторами – південнокорейською компанією «Daewon», яка цікавиться переробкою відходів сільськогосподарські виробництва (лушпиння соняшнику) в тепло і електроенергію. Крім цього, з минулого року ведуться переговори з німецькою компанією «GETEC», яка є лідером по теплу і енергогенерації. І місяць тому з Запорізькою областю стала контактувати французька компанія GDF Suez. Французи розглядають Запоріжжя, як місце, куди можна вкладати кошти в модернізацію інженерної інфраструктури [2].

Таким чином, воєнні дії значно вплинули на економічну ситуацію області та обсяги залученні іноземних інвестицій, але незважаючи на зменшення інвестицій до Запорізької області, вона успішно їх освоює та розвиває промисловість.

Література

1. Рейтинг инвестиционной эффективности областей Украины по итогам третьего квартала 2016 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://euro-rating.com.ua/rejting-investitsionnoj-effektivnosti-oblastej-ukrainy-po-itogam-tretego-kvartala-2016-g-lider-vnov-smenilsya//
2. Инвесторы опасаются вкладывать деньги в Запорожскую область из-за близости с зоной АТО и коррупции [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://1news.zp.ua/investoryi-opasayutsya-vkladyivat-dengi-v-zaporozhskuyu-oblast-iz-za-blizosti-s-zonoy-ato-i-korruptsii/

Belitskaya Anastasia
3d year student of Management Department
Scientific supervisor: Associate Professor Volkova V. V.

CULTURE OF BUSINESS COMMUNICATION

Nowadays one of the key business survival strategies in the global economy is effective responding to different cultures when preparing for business communication. Culture affects all areas of business communication, including contract negotiations, production operations and product sourcing, marketing campaigns and human resources decisions. That is why the research of business communication culture is urgent and requires special attention.

The purpose of our research is to analyse the culture affects and reveal the significance of culture in communication with business partners.

Culture of business communication is one of the constituents of communication, which consists of a set of moral standards, principles, rules and concepts of business etiquette. Culture of business communication controls the behavior and relationships of entities or groups of entities in the process of their production activities [1].

To start with, we would like to describe the modern concept of «communication». It is used to indicate the communication of objects of the material and spiritual world, the process of transferring information from person to person (sharing, ideas, attitudes, sentiments, feelings in human communication) as well as the transfer and exchange of information in society to influence social processes. Communication is considered as an interpersonal interaction between people in the exchange of information. Communication is exchange of opinions, views, effects, actual or potential conflict.

Communication acts as a mediator between individual and socially significant information. Here in both cases, despite the external differences, the emphasis is on the mechanism that turns an individual process of transfer and perception of information into a socially significant process of

personal and mass influence. The most massive form of human communication in society is business communication [2].

Culture of business communication consists of establishment and development of relations of cooperation and partnership among colleagues, supervisors, and subordinates, partners and competitors, largely defining their relationships and effectiveness. One of characteristic features of business communication is subordination to the rules and restrictions. Such rules are determined by the type of business communication, its form and degree of formality, specific objectives and tasks of communication as well as by national and cultural traditions and social norms of behavior.

Traditionally business communication is divided into following types strongly affected by culture and etiquette of a country or region:

- oral and written (according to the form of speech);
- dialogue and monologue (according to the orientation of speech between the speaker and the hearer);
- interpersonal and public (from the point of view of the number of participants);
- direct and indirect (from the perspective of the absence/ presence of a mediating tool);
- contact (from the point of view of the situation of communication in space) [1].

An integral part of professional culture of a person is the ability to successfully use different types of communication for conducting business negotiations, preparing business papers and reports, etc. In business communication it is important to remember about the energy, which a human speech creates, its expressiveness, tone and so on. The partner is always impressed when his counterpart speaks confidently and clearly expressing his position and believes in the correctness of the stated proposals and arguments. His business culture including manners and speech creates a situation of trust.

To conclude we must say that culture affects the way people communicate in business situations. Knowledge of cultural rules and etiquette will help you communicate efficiently and effectively when working with people from other cultures. Understanding cultural values will help you to create an effective communication strategy with partners from different countries.

References

1. Rush M. Culture in Business Communication [Electronic resource] / Business communication culture – Mode of access: http://smallbusiness. chron.com/ culture-business-communication-2922.html. – The name from the screen.
2. Communicating Across Cultures [Electronic resource] / ASME – Mode of access: https://www.asme.org/engineering-topics/articles/business-communication/communicating-across-cultures. – The name from the screen.

Gayday Aline
3d year student of Management Department
Scientific supervisor: Associate Professor Volkova V. V.

VERBAL AND NONVERBAL ASPECTS OF INTERCULTURAL BUSINESS COMMUNICATION

In recent decades the number of multinational corporations has increased essentially, and the economies of different countries have become interrelated to a significant degree. Now we are observing an active exchange of technologies and know-how between different countries. A rapid development of communication means, tourism, elimination of some barriers, removing of frontiers and emergence of an extensive infrastructure have boosted international exchanges. All these factors have influenced an increase in meetings of businessmen, experts, researchers and scientists and put the issue of verbal and nonverbal aspects of intercultural business communication in the forefront.

The purpose of our research is to examine verbal and nonverbal aspects of intercultural business communication and reveal their importance for business environment.

Communication is carried out by means of sign systems. There are verbal (speech) and nonverbal (speechless) means of communication. Verbal communication is implemented by words.

It is a universal means of communication as in this case the losses in the message meaning are minimal. Verbal information is transmitted by using the text in oral and written forms [1].

First, we are to consider the advantages and disadvantages of oral and written communication. The advantages of written communication are as follows: language accuracy, extended texts, vocabulary richness and logic of presentation. The advantages of oral communication include its effectiveness and emotional richness. Speech errors and ambiguity are considered as oral communication drawbacks.

Nonverbal communication is exchange of information without words. It can be displayed with gestures, facial expressions as well as different alarm and sign systems. Sometimes these ways of communication are called primary and secondary languages, or natural and artificial languages. People need nonverbal means of communication for understanding each other. Certainly, nonverbal manifestations are only characteristic of oral communication. As external nonverbal expression of emotions and feelings performed by our body consists of a certain set of signs and symbols, it is often called «body language».

Representatives of different cultures use different models of social reality perception through symbolic systems, which is reflected in the use of language structures and styles of oral and written communication. Common speculation patterns, models of reality perception, experience of the world cognition accumulated in the culture are reflected in the language.

When people deal with representatives of other cultures, the first problem they face is often a linguistic problem. In most cases, the difference of verbal communication styles can be a barrier in intercultural interactions. In this case the typical reaction of the majority of people is adaptation to the new context and tolerance to other stylistic characteristics of speech [2].

Speech behavior, which distinguishes the languages of people of different national and ethnic communities, is manifested in nonverbal interactions as distinctly as it does in verbal communication. The discrepancy between the non-verbal communication symbols can affect the efficiency of intercultural business communication. The experience of immersion into a different cultural context allows us to see the following features of the partners' nonverbal systems. Obviously many values of the symbols are opposed to the each other. This is manifested in the divergence of the meanings of the following:

- paralinguistic characteristics: volume, tone, speed of speech, etc.;
- body language: gestures, facial expressions, posture, etc.;
- communication context: appearance, kinetic parameters, etc.

Moreover, the additional reasons for the conversion of nonverbal behavior and language difficulties into an intercultural barrier in business communication are as follows:

- personal characteristics;
- psychological stress and fatigue, uncontrolled by humans;
- lack of previous experience of immersion into a different cultural environment.

Having analyzed the verbal and nonverbal aspects of intercultural business communication, we can conclude that the success of interaction with others in business depends on many factors, such as: the presence or lack of negotiating experience, possession of effective negotiating strategies and tactics, practical skills, connected with basic negotiation styles, personality characteristics of negotiators and ability to recognize the «body language» of opponents at various levels in different situations of intercultural communication. Thus, tolerance of your partners' unusual behavior, understanding the role of nonverbal symbols in the process of communication shall contribute to efficient business and intercultural communication.

References

1. Таратухина, Ю. В. Деловые и межкультурные коммуникации : учебник и практикум для академического бакалавриата / Ю. В. Таратухина, З. К. Авдеева. – М. : Издательство Юрайт, 2015. – 324 с.
2. Вербальные и невербальные средства общения [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://psyera.ru/verbalnye-i-neverbalnye-sredstva-obshcheniya-804.htm

Гарбуз Анастасія, Кулик Поліна
студентки 3 курсу фак-ту менеджменту
Наук. кер.: к.е.н., доц. Маркова С.В.

ВІРТУАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОЛЕКТИВУ

Сьогодні питання віртуальної організації займає важливе місце в розвитку мережевого підходу. Віртуальна організація є однією з найбільш розповсюджених у світі. Зазвичай таку форму використовують на тимчасовій основі, задля реалізації проекту або створення нового товару. Головною особливістю віртуальних організацій є відсутність єдиного географічного центру, функціонування її структурних одиниць здійснюється за допомогою сучасних інформаційних технологій, на основі принципу поділу обов'язків та мережевої структури.

Віртуальний підхід використовується задля того, щоб певні проекти могли розглянути, розробити і реалізувати найкращі спеціалісти. Одним з яскравих прикладів віртуальної організації є рекламне агентство «Host Universal». Його засновники, Стівен Хесс та Робін Сміт, відмовились від найму працівників на роботу (на постійну основу), замість цього вони створили спеціальні групи людей («незалежні професіонали») та розмістили їх на конкретні проекти. Кожна команда з «незалежних професіоналів» працює на якогось певного замовника, та саме від нього отримує винагороду.

Наразі віртуальні організації представлені: віртуальними корпораціями, віртуальними офісами та віртуальними установами (віртуальні магазини, віртуальні банки та ін.). Кожний із цих видів активно розвивається та користується шаленим успіхом серед населення.

Хоча данний тип організацій є достатньо ефективним в сучасних умовах і має багато переваг (гнучкість та швидкість реакцій персоналу, використання знань та досвіду іноземних фахівців, зменшення витрат додаткових фінансів), перед ним досить часто постає проблема формування колективу.

Основні труднощі з якими стикається керівництво, при формуванні такого колективу:

1. Не має чіткого уявлення, задля чого створюється колектив. Тобто колектив повністю не ознайомлений із завданнями, цілями та метою організації, що призводить до зменшення ефективності праці.

2. При формуванні колективу не враховується психологічна та соціальна сумісність всіх членів. Зазвичай люди мають різні інтереси, погляди, різне виховання і якщо вони не знайдуть спільну ціль, такий колектив не має шансу на існування.

Сумісність – одна з найважливіших умов групової згуртованості та ефективності. У загальному плані групова згуртованість залежить і від таких параметрів, як: вік, рівень освіти, тривалість роботи у підприємстві, спільність соціальних ціннісних орієнтації, політичних і релігійних поглядів, широта групових комунікацій, особистість і стиль керівника та ін[1].

3. Не реалізуються програми нематеріальної зацікавленості, що вносить певну незадоволеність роботою деяких співробітників. Повинна бути позитивна оцінка результатів діяльності колективу. Тобто люди повинні прислухатись один до одного, повинні бут певні у правильності рішення, повинні підходити до всього з ентузіазмом, повинні налагоджувати співпрацю. Але часто цього немає, люди слухають тільки себе та не йдуть на компроміси і такий колектив зазнає поразки.

Ефективність роботи колективу залежить не лише від сформованих у ньому відносин, що забезпечують успішну взаємодію людей у процесі спільної роботи, а й від того, яким чином спрямовується їх діяльність, які форми впливу використовують для того, щоб спонукати людей до продуктивної праці. Ці питання належать до компетенції менеджера[2].

Саме менеджер розробляє і підтримує корпоративний стиль компанії, підбирає претендентів на вакантні місця, створює ефективну систему заохочень і покарань працівників підприємства.

Таким чином, сформулювані цілі і задачі організації, доведені до їх співробітників сприяють зміцненню внутрішнього духу колективу, відкриваючи нові перспективи на посаді перед кожним працівником та зміцнюючи формування колективу в віртуальній організації.

Література

1. Балабанова Л. В. Управління персоналом. Підручник /Л. В. Балабанова, О. В. Сардак. – К. : Центр Учбової літератури, 2011. – 468 с.
2. Стадник В.В., Йохна М.А. Менеджмент: Підручник. / В.В.Стадник, М.А. Йохна – К. : Академвидав, 2007. – 472 с.

Головань О.О.
к. ф.-м. н., доц.
Олійник О.М.
к. філос. н., доц.

НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ ЗЕД ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

В умовах інтеграційних і глобалізаційних процесів сучасності, активного розвитку ринкових відносин, диверсифікації міжнародних ринків посилюється значення завоювання Україною конкурентоспроможного місця на світовій арені. Одним із засобів досягнення цієї мети є удосконалення менеджменту зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств, тому що ефективність господарської діяльності підприємств у рамках сучасних світових процесів визначається, насамперед, ступенем досконалості та розвитку менеджменту ЗЕД підприємств.

Найважливішими засобами підвищення ефективності управління ЗЕД підприємства на міжнародному ринку є:

1. Формування та реалізація стратегії ЗЕД підприємства і тактики його роботи на зовнішньому ринку, тобто визначення єдиного напрямку, який буде враховувати внутрішні можливості підприємства та ринкові умови, в яких йому доводиться функціонувати.

2. Професійне виконання основних чотирьох функцій менеджменту (планування, організації, мотивації та контролю).

3. Впровадження нових форм організації та здійснення зовнішньоекономічної діяльності з використанням новітніх технологій та розробок, методів і підходів, інформаційних та економіко-математичних моделей.

4. Підтримка зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств з боку держави, оскільки найважливішим аспектом економічного добробуту країни є взаємозалежність стану економіки держави та ефективності зовнішньоекономічних відносин. [2, с. 200]

Забезпечення вищезазначених напрямків можливе за рахунок державної політики, яка спрямована на:

- сприяння розвитку торгівельно-економічних зв’язків з країнами світу і залучення інвестицій у економіку країни;
- здійснення заходів щодо захисту прав та інтересів підприємств України;
- спрощення системи тарифних обмежень у митній політиці;
- гармонізація українського законодавства стосовно сертифікації та стандартизації продукції, економічних та технічних процесів із законодавством найрозвиненіших країн Європи та світу;
- створення вільних економічних зон, що спростить проведення експортно-імпортних операцій;
- створення системи всебічного моніторингу зовнішньоекономічної діяльності та забезпечення вільного доступу вітчизняним підприємствам до інформації;
- розвиток та модернізація транспортної інфраструктури;
- управління конкурентоспроможністю вітчизняних товарів та послуг;

- застосування апарату зовнішньоекономічного маркетингу;
- підвищення рівня підготовки та професіоналізму спеціалістів ЗЕД;
- налагодження виробничих та кооператійних зв'язків із підприємствами всіх світових векторів.

Отже, в сучасних умовах інтернаціоналізації світового господарства від розвитку менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємств залежить майбутнє держави в цілому. Першочерговою умовою ефективного розвитку менеджменту ЗЕД підприємств є розробка та реалізація ефективної зовнішньоекономічної стратегії, яка надасть можливість підприємству передбачити та спланувати діяльність підприємства в майбутньому, приймати ефективні управлінські рішення, налагодити зв'язки з економічно важливими закордонними партнерами, запобігти неефективні міжнародні ринкові трансакції, збільшити обсяги зовнішньоекономічної діяльності.

Література

1. Гребельник О.П. Основи зовнішньоекнонмічної діяльності / О.П. Гребельник. – К.: Центр учбової літератури, 2015. – 432с.
2. Кириченко О.А. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності / О.А. Кириченко. – К.: Знання – Пресс, 2012. – 384с.
3. Сухарський В.С. Управління зовнішньоекономічною діяльністю: теорія, методологія, практика / В.С. Сухарський - ТАНГ, 2011. – 284 с.

Holyanchuk Yelizaveta
1th year student of Management Department
Scientific supervisor: Assistant Professor Dibrova A. O.

ARRANGING OF LEISURE FOR FOREIGN PARTNERS AS A PART OF BUSINESS COMMUNICATION

This article will contribute additional information to the ways treating for partners. The aim of our study is to find out how leisure activities influence making contacts.

Every day we speak with a lot of people, discuss different kinds of questions and have some appointment.

Business communication consists of such parts:

- business conversation;
- business meeting;
- press conference;
- business lunch or business dinner;
- job interview.

Each part is the difficult process and if we use our efforts all day long, we will need a good rest after all [1].

A lot of Ukrainian companies have international connections, and companies of our region are not the exception. Every year, I suppose even every month, our hometown is visited by foreign partners. And one of the most important missions of business communication is arranging leisure as better as it possible.

There are many travel agencies that offer their services to organize free time. Most of them give trivial program, and it's a bit boring to visit best restaurants and cafes, to go to the theaters and cinemas. I advise changing the approach and prepare leisure time by yourself.

First of all, after difficult day at work I suggest going to the place where our foreign partners can taste delicious meal. Of course, it is an inexcusable mistake if we offer a lot of dishes without Ukrainian traditional food. So it's time to serve Ukrainian borsch which consists of some vegetables and pieces of meat. Next one will be dumplings – these are meat balls packed in dough. It's delicious with sour cream. I think you agree with me that Ukrainian food is unforgettable. But it's

important to consider wishes of foreign guests. There are no problems to serve European dishes and make dinner time pleasant for everyone.

Secondly, after stuffy cabinets we can take advantage of an opportunity to go for a picnic. Fresh air, open space, beautiful nature and tasty food can make amazing leisure. Above all things, we need to take a grill or brazier, of course meat and some vegetables. If the area includes river, lake or pool and the weather is fine, our guests can enjoy clean water even swim or sun bath there. Sometimes the weather is unsuitable, but it's not a problem for us. We can offer some outside games, such as basketball, football, volleyball, big tennis and etc. If the river is quiet, I advise you taking the boat. You don't regret making such decision, because the wild nature allows your catch breath. Also you can see some kinds of animals or disappearing plants in open space.

There is another way to spend leisure time with foreign partners. Some agencies offer variety choice of excursions. Every city has interesting and specific history with a lot of events and famous persons. It's important to hear as attentively as possible, because some places are unexplored yet.

They say a good way to have a rest is to do sport. For example, competitions allow showing the efforts and sportsmanship. It's necessary to be careful and not to harm yourself. We offer using nontrivial games, which involve each person. Such approach will contribute positive emotions and feeling of rest.

Thus business communication includes a lot of formal parts: Collaborations and conversations improve business and allow developing in different spheres. Arranging of leisure is a way to maintain connections with business partners[2]. Our research showed that business communication can't exist without informal conversations. It helps us to build long-term communications.

References

1. Аминов И. И. Психология делового общения: учеб. пособие 3-е изд., стереотип. / И. И. Аминов. – М.: Омега-Л, 2006. – 304 с.
2. Спивак В. А. Современные бизнес-коммуникации / В. А. Спивак. – Питер, 2001. – 448 с.

Голянчук Єлизавета
студентка 1 курсу фак-ту менеджменту
Наук. кер.: к.е.н., доц. Коваленко Н.М.

АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ У 2016 РОЦІ

Розвиток зовнішньої торгівлі товарами та послугами посідає значне місце в економіці держави в цілому і Запорізької області зокрема. Структура зовнішньої торгівлі має свої характерні особливості. Аналізуючи її, можна виокремити певні риси, які стануть поштовхом для вирішення нагальних проблем у межах розвитку економіки в Запорізькій області.

У 2016 році було експортовано послуг на 165715,6 тис. дол. США. У відсотках до 2015 р. це становить 115,8 %. З наведеної статистики бачимо, що на загальному рівні у порівнянні з 2015р. послуг було експортовано більше. Щоб отримати більш точні дані, необхідно проаналізувати структуру експорту по кожному з найменувань згідно УКТ ЗЕД [1].

Найбільшу частку в експорті послуг у 2016 р. посідають послуги з ремонту та технічного обслуговування, що не віднесені до інших категорій (64,9 %). Це на 31,4 % більше, ніж у 2015 р. Друге місце посідають ділові послуги (9,7%) у розмірі 16061,7 тис. дол. США, що на 33,9 % менше у порівнянні з попереднім роком.

Рис. 1. Експорт послуг у відсотках до загального обсягу у 2016 р.

Найменший обсяг у структурі експорту послуг займають послуги приватним особам, культурні та рекреаційні послуги, лише 41,0 тис. дол. США. У порівнянні з обсягами 2015 р. найменшу частку мають послуги з будівництва (144,3 тис. дол. США).

У 2016 р. в Запорізьку область було імпортовано послуг на 54365,1 тис. дол. США. У відсотковому співвідношенні до 2015 р. це становить 81,5 %. На рис. 2 проілюстровано структуру розподілу імпорту послуг.

Рис. 2. Імпорт послуг у відсотках до загального обсягу у 2016 р.

Найбільша частка в імпорті послуг належить діловим послугам – 17791,9 тис. дол. США (32,7 %). Найменший обсяг мають послуги приватним особам, культурні та рекреаційні послуги – 8,2 тис. дол. США. Найбільших змін у порівнянні з 2015 р. зазнали послуги зі страхування, у відсотковому значенні зменшились на 67,0 %. Натомість державні та урядові послуги збільшились у 8 разів (882,2 %) [2].

Отже, з наведених статистичних даних ми бачимо, що обсяг експорту послуг у 2016 р. збільшився на 15,8 % у порівнянні з 2015 р. Позитивне зростання показників дає змогу казати про розвиток зовнішньої торгівлі в Запорізькій області. Проаналізувавши імпорт послуг за 2016 р., робимо висновок, що обсяг отриманих послуг зменшився на 19,5 % відповідно до попереднього року. Деякі види послуг взагалі не імпортувались, наприклад, послуги з переробки матеріальних ресурсів.

Література

1. Розвиток імпорту послуг до запорізької області в умовах світової кризи [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/inek/2012_8/126.pdf.
2. Структура зовнішньої торгівлі послугами області за 2016 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : http://www.zp.ukrstat.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=6001&Itemid=100065.

Gorlova Anastasia
3d year student of Management Department
Scientific supervisor: Associate Professor Volkova V. V.

THE CHARACTERISTIC FEATURES OF BUSINESS COMMUNICATION IN ORIENTAL COUNTRIES

In different countries of the world there are still a lot of differences in the norms of business behaviour. This is due to the fact that each country has its own history, traditions and religion. They affect the type of business communication. Knowing the characteristic features of business communication in a particular country, we can successfully negotiate and conclude necessary contracts. The difference is especially seen in the so-called «third world countries» or Oriental countries. The development of economic relations with these countries requires the knowledge of their characteristic features and business culture. All this determines the relevance of my research.

The purpose of my article is to study business communication and etiquette in the countries of the Orient.

To start with, the Oriental etiquette is much more ceremonious than the European etiquette; it throws back to its own traditions and history. The basis of business communication in such countries is «common» (country, family, relatives, society) but not «private» (person, personality, personal interests, personal freedom). This means that an individual is not as much valued as the collective. During the talks, a representative of the East can speak in a benevolent voice and a polite way but there is a possibility that he will deceive you for the benefit of his community or family [1].

For example, the main features of the Japanese national character are diligence, discipline, adherence to traditions, dedication to authority, a sense of duty, self-control, accuracy, a deep understanding of beauty, courtesy, curiosity. According to the Japanese morality, the basis of people's relations is mutual dependence. Therefore, belonging to a particular group is the basis of the Japanese mentality. Hence follows another distinguished feature of the Japanese, which is loyalty to the group, firm, state, nation and the accompanying patriotism and selflessness in defending their interests as well as high organization. The Japanese judge the person, first of all, by his belonging to one or another group.

Speaking about in India we can point out that you need to observe the customs of the people with whom you have to establish business relations. The fact is that this is a multinational country, with a multitude of diverse cultural, religious, social and other specific traditions. They are not bad and not good. They are different, and this should not be forgotten when dealing with them. Within the country, one can face both people, who openly propagandize aggressive warlike behavior with all the ensuing consequences, and those who completely reject violence in all its manifestations [2].

It should be kept in mind that in India there is a strict caste system. It is necessary to know which caste the people, who you have business relations with, belong to, and to take into account the relevant restrictions (for example, the prohibition of contacts with representatives of lower castes) in order not to force Indian partners to do what is contrary to their principles.

Additional points that should be taken into account in business communication are as follows: a high degree of respect for elders and punctuality. You should pass or take all the food with your right hand only. In a conversation it is not necessary to touch personal topics, the problem of poverty, military expenditures and large volumes of foreign aid. Men can not talk with a woman in public and touch her if she is alone [2].

Business etiquette of China is very peculiar. It is based on demonstrating respect and inviolability of personal space both literally and figuratively. For example, tactile contacts (embraces, kisses and even touches) in communication are considered possible only between very close people who are in very personal and even intimate relations. In all other cases they are unacceptable.

Particular attention at business meetings, as a rule, is given to two points [3]:

1) collecting full information about the subject of the discussion and partners in negotiations;

2) creating the «spirit of friendship» in relation to representatives of the other party.

The spirit of friendship in negotiations is very important for the Chinese, and they identify it with usual personal relations of partners. The benevolence demonstrated by the Chinese should not mislead you as it has nothing to do with you. It concerns entirely the issue under consideration and its importance. It does not mean that the negotiations will end positively for you.

To be a success with Oriental partners, you must be prepared for a thorough and scrupulous study of the whole issue, its comprehensive consideration and consideration of the influence of all kinds of external forces surrounding the negotiation process and the thing which can influence it. You should be aware that a suddenly changed external situation at any stage of negotiations (almost or fully completed) can significantly affect the results of business interaction.

In conclusion, it is important to emphasize that the knowledge of the characteristic features of communication with partners from Oriental countries will help you to more successfully establish and maintain your business relations with them.

References

1. Бороздина Г. В. Психология делового общения : Учебное пособие / Г. В. Бороздина. – М. : ИНФРА-М, 2006. – 224 с.
2. Коноваленко М. Ю. Теория коммуникации : учебник для бакалавров / М. Ю. Коноваленко, В. А. Коноваленко. – 2-е изд. – М. : Издательство Юрайт, 2016. – 415 с.
3. Шарков Ф. И. Коммуникология. Энциклопедический словарь-справочник : учебное пособие для подготовки бакалавров и магистров рекламы и связей с общественностью / Ф. И. Шарков. – 3-е изд. – М. : Дашков и К, 2013. – 768 с.

Дибчинська Я. С.
к. філол.н., доц.

ЕТИЧНИЙ КОДЕКС ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ІНСТРУМЕНТ МЕНЕДЖМЕНТУ

Актуальність теми етики в бізнесі набуває значущості через зростаючу тенденцію з боку бізнесу піддавати сумніву основні постулати корпоративної соціальної відповідальності. Керуючись принципом отримання прибутку, деякі компанії розглядають КСВ не як ключову частину корпоративної стратегії, а лише як один із інструментів досягнення цього прибутку, тим самим сприяючи зростання ризику маніпуляцій. Суспільство закономірно очікує від бізнесу як невід'ємної його складової коректної поведінки і відповідних нормам етики результатів діяльності. Розуміння етики лише як однієї з можливих складових у ланцюжку створення доданої вартості має поступитися усвідомленню, що етика – фундаментальна засада всієї економічної діяльності на всіх її рівнях, а етичний кодекс - це соціальний інструмент менеджменту для створення сприятливого етичного клімату і досягнення управлінських успіхів у компаніях [1].

Етичний кодекс або моральний кодекс — система правил або етичних принципів, які керують поведінкою членів певної спільноти (соціальної, професійної чи етнічної групи), що виражають розуміння гідної поведінки у відповідності з етичними принципами, мораллю даного співтовариства. Кодекси увійшли у вітчизняний діловий дискурс під різними іменами: кодекс ділової етики, кодекс про законність і доброчесність, правила корпоративної поведінки та бізнес-етики тощо. Попри різноманітність назв етичний кодекс покликаний вирішувати водночас декілька завдань: управлінське, репутаційне і корпоративне. Це комплекс певних норм, що регулюють внутрішні міжособистісні відносини і окреслюють зовнішні рамки «правильної» поведінки щодо клієнтів, бізнес-партнерів, конкурентів і суспільства в цілому, тим самим надаючи моральний зміст спільній діяльності людей [2].

Ефективність та дієвість етичних кодексів забезпечується їхньою відповідністю певним принципам. По-перше, кодекс повинен надавати чіткі вказівки до дії: зазначені певні правила роботи мають реалізуватися на практиці і сприяти досягненню поставлених цілей

компанії. По-друге, кожне положення кодексу повинно корелюватися з особистими цінностями та особистим моральним кодексом, а й відтак, сприяти досягненню особистих цілей кожного працівника. По-третє, керівникам необхідно розуміти, що саме їхній власний особистий приклад вкрай важливий для побудови культури всього колективу, всієї організації. Нарешті, важливо усвідомлювати, що перші практичні результати дієвості етичного кодексу відкладені у часі, а колективу необхідно звикнути діяти, спираючись на нього [3].

Оскільки етичний кодекс - інструмент відносно новий для вітчизняної економіки, актуалізується завдання не тільки створити, але й навчити кожного співробітника користуватися ним. Практичний досвід свідчить, що кожна компанія вирішує питання впровадження по-своєму. Це може відбуватися в ході регулярних тренінгів для лінійного персоналу, що включають невеликі блоки з формування корпоративної культури і прищеплення цінностей компанії. В інших організаціях такий кодекс є обов'язковим для самостійного вивчення кожним співробітником на етапі введення в посаду. Хтось практикує внутрішній PR, включаючи етичну тему в різноманітні ділові ігри, корпоративні збори та свята. Одним з кращих способів імплементації положень етичного кодексу в компанії вважається загальне обговорення у формі діалогу в рамках всього підприємства. Саме в так відбувається тривалий процес формування відповідності індивідуальних і корпоративних норм етичної поведінки. При цьому дуже важливо для менеджменту почути пропозиції працівників і внести важливі зміни в текст кодексу, які не суперечать внутрішній політиці компанії.

Оптимальною формою впровадження кодексу етики є інтерактивні семінари зі зворотним зв'язком з метою інформування співробітників і отримання розуміння їхніх очікувань, регулярний моніторинг відповідності заявлених положень дійсності. Спільна та злагоджена робота всього колективу над формуванням етичних принципів і норм компанії допоможе уникнути внутрішній опір співробітників і розбіжностей між працівниками і керівництвом, а також визначити цінності і ідеї, що розділяються всіма членами колективу. Безсумнівно, така робота вимагає чималих витрат, зусиль, часу, витримки і терпіння, проте результатом її буде сильний і єдиний колектив що керуються спільною метою.

Отже, звід етичних правил визначає особливі межі етичної поведінки. Задані орієнтири певною мірою обмежують особисту свободу та ініціативу працівників. Проте баланс може бути досягнутий лише за умов, якщо етичний кодекс компанії містить заборони в сфері принципових форм поведінки, залишаючи можливість виявлення особистих свобод співробітників, допомагаючи їм розкрити свій внутрішній потенціал. Головне пам'ятати, що насадити корпоративну культуру і змусити виконувати етичний кодекс насильно неможливо. Тому на кожному етапі створення та впровадження цього документу повинні працювати групи співробітників, чиї інтереси порушені в цьому кодексі. Етичний кодекс буде працювати тільки за умов усвідомлення кожним співробітником, що проголошені корпоративні цінності співпадають з його особистими.

Література

1. Carroll A. B. Business & Society: Ethics and Stakeholder Management. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://my.metadata.vn/share/proxy/alfresco-noauth/api/internal/shared/node/MG32yqFOTLSUYXFv9OWPOg/content/Business_and_Society_Ethics_and_Stakeholder_Management_7th_Edition.pdf
2. Fleming P., Jones M. T. The End of Corporate Social Responsibility: Crisis and Critique. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://library.wur.nl/WebQuery/clc/2016137
3. Хокинс Дж. Путь к этической интернализации: перенос кодекса со стены в повседневную жизнь // Официальный сайт компании GHP. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.ghprussia.ru/resources/intragr/internalru-1.html.

Dmytrenko Ulyana
3d year student of Management Department
Scientific supervisor: Associate Professor Volkova V. V.

COMPLIMENTS IN BUSINESS COMMUNICATION

Compliments are a very important part in our life especially in the field of business communication. To be successful in business communication one should remember the more pleasant it is for people to communicate, the greater the chance to settle a problem in business or to make a deal is. The importance of this issue has determined the topicality of our research.

The purpose of our research is to analyze the rules of making compliments in business communication and the efficiency of this technique for business relations improvement.

It is very important to show business partners that you are interested in them. It can be done through compliments, which are pleasant words containing a slight exaggeration of positive qualities. The skill of enabling a person to realize his importance helps to get what you want quickly. The ability to evaluate someone's work, to recognize its usefulness and importance by saying nice things to a person creates the conditions for effective interaction [1].

To start with, I would like to explain the necessity of saying compliments. When a person hears a compliment addressed to him/ her concerning a certain quality of his/her personality, he/she feels contented. Contentment is always accompanied with the emergence of positive emotions. By associative law these positive emotions are related to their source and associated with the person who caused them. There arises attraction to this person.

Praising business partners, we help them to feel important in the eyes of others and create a friendly atmosphere for business contacts. Making your partner smile and feel contented with your words, you forget your own problems and elevate your mood. Finally, the more compliments we make to people, the more pleasant words we hear in return.

A. Panasyuk in his book «Management communication. Practical advice» formulated the rules, which reveal the psychological mechanism of a compliment effect made on the man. These rules are as follows [1].

1. No ambiguity. Compliment should only reflect positive human qualities. One should avoid equivocality in the compliment.
2. No hyperboles. The positive quality in the compliment should be only slightly exaggerated.
3. Consideration of high regard. An important factor in the effectiveness of this technique is the person's opinion of the level of the qualities in the compliment. If the compliment importance is lower than the level of your business partner's self-esteem, such a compliment is a commonplace for him, and the consequences can be negative.
4. No pretensions. You business partner may not seek improvement of this quality. Furthermore, he believes that it would be bad if this positive quality was stronger than it is, therefore the compliment to this quality strongly manifested can hurt the person.
5. No didactics. This rule is that a compliment should only state the existence of the quality but should not contain recommendations or practical advice for its improvement.
6. No «seasoning». Sometimes «seasonings» are «flies in the ointment»; they can reduce or even nullify even the best compliment. For example, «Your hands are golden but your tongue is your enemy» or «I am very impressed with your ability to have people over. If only you could use this ability in business».

In conclusion, the compliment is the simplest means of building long-term mutually beneficial relations with people. When saying compliments, we are constantly commenting obvious positive qualities. This makes less impression than in case we notice the hidden features. The more hidden «little things» are noticed by our colleagues and partners in business communication, the more sincere their words seem to be. Moreover, making a sincere compliment, not only we help a person to feel our respect but also we understand why we respect this person [2].

References

1. Панасюк А. Ю. Управленческое общение: практические советы / А. Ю. Панасюк. – М. : Экономика, 1990. – 112 с.
2. How to achieve success? [Electronic resource] / Success Story – Mode of access: https://successstory.com/inspiration/success-what-is-it-and-how-to-achieve-it. – The name from the screen.

Дубас Анна
студентка 3 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к. філос. н., доц. Вязова Р.В.

КОМУНІКАЦІЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ЮРИДИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Мова і право належать до числа найбільших цінностей культури, які мають величезне значення в житті людини. Мова характеризує людей як розумних істот: за допомогою слів систематизується досвід освоєння навколишнього світу і формулюються думки. Право створюється для утвердження та захисту єдиного справедливого порядку, що забезпечує всім суб'єктам суспільних відносин рівну міру свободи. Право виступає комунікативною моделлю соціокультурного простору, в якому акт комунікації відіграє значущу роль.

Метою даної роботи є комунікативний аспект розуміння права.

Право це інформаційна модель правової діяльності тому воно виконує ряд функцій і головною функцією є комунікативна.

Під комунікацією прийнято розуміти соціально обумовлений процес передачі і сприйняття інформації в умовах міжособистісного і масового спілкування. Професійні комунікації – це специфічна форма взаємодії людей, що припускає їх спілкування, обмін думками, відомостями, ідеями в процесі здійснення трудової діяльності в певній предметній області [1].

Стосовно до юридичної праці комунікація розглядається як процес передачі юристом від свого або колективного імені спеціальної інформації в рамках деяких процедур з певної правової метою і отримання інформації від партнера по комунікації. Вступаючи в міжособистісні комунікації юрист стає суб'єктом впливу та об'єктом спостереження і оцінки. Будь-який текст, написаний юристом, будь то проект угоди, або вирок суду, або проект нормативного акту, в кінцевому рахунку повинен бути оприлюднений, доведений до відома, узгоджений, вироблений спільно. Тільки в процесі міжособистісної комунікації здійснюються переговори юриста із зацікавленими особами, розглядаються судові справи, доводяться до відома адресатів думки і рішення юристів. Процес міжособистісної комунікації здійснюється за допомогою вербальних і невербальних засобів комунікації. Під час вербальної комунікації використовується фонетика та лексика мови з її синтаксисом. У промові виражаються соціально-психологічні особливості людини, особливості його мислення, спрямованість, відношення до об'єктивної реальності, в тому числі і до використання самої мови. Юристи вдаються до різних мовних форм, оцінюють особливості мовної поведінки інших осіб. До невербальних засобів можна віднести мову жестів, міміку, пози, просторове розташування сторін, різні засоби вокалізації мовлення (якість голосу, його діапазон, тональність), темп мови, паузи, плач, покашлювання і т.п. Якщо співвіднести себе зі своїм партнером по спілкуванню, починаєш краще розуміти його мотиви, вчинки, більш адекватно в емоційному відношенні реагувати на них. Це уподібнення себе іншому в процесі спілкування отримало назву ідентифікації.

Істотне значення для юриста має мовна комунікація. Юрист, добре володіє промовою, має набагато більше можливостей в досягненні професійного успіху. Професійна мова юриста орієнтована на розуміння іншими людьми з метою впливу на їх свідомість і діяльність, а також на соціальну взаємодію. Вона набуває важливий зміст і соціальне значення: консультування особи, яка звернулася за правовою допомогою, підтримання обвинувачення або захисту у кримінальному процесі, обґрунтування позиції сторони в

цивільному або арбітражному процесі. Юрист зобов'язаний у своїй промові точно і відповідально відображати юридично значимі обставини по справі, випадки і події в житті людей, зміст, сенс і значення правових норм. Юристу постійно доводиться вдаватися до різних мовним формам, а також оцінювати особливості мовної поведінки інших осіб.

Отже, ефективна мовна юридична комунікація в першу чергу пов'язується з завданнями мовного впливу. Все це пояснює необхідність комунікативної підготовки юриста. Необхідно навчати юристів вмінню бути уважним слухачем, розпізнавати в комунікації відмінність сприйняття партнерами один одного, вибирати відповідний комунікативної ситуації «мову» спілкування, створювати сприятливий комунікативний клімат.

Література

1. Бориснев С. В. Соціологія комунікації: навч. посібник для вузів // С. В. Бориснев. – М .: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 150 с.
2. Жалинський А. Е. Професійна діяльність юриста: підручник // А. Е. Жалинський. – К .: Проспект, 2009. – 166 с.

Yevstihnieieva Olena
4th year student of the Management Department
Scientific supervisor: Associate Professor N. G. Naumova

SELF-DEVELOPMENT PROBLEMS OF GENERATION Y

Everyone must learn how to control himself in order to manage staff subsequently. That is why in the course of management we can distinguish self-management which studies time management, personal development, ways of self-development etc. Each generation has its own features of self-management and self-realization.

Talking about the question of self-development among representatives of the generation Y, it should be noted that this issue is examined by many researchers. Among them are William James, Schroder, William Keith Campbell, Bob Nelson, Cal N'yuport and others.

Generation Y was born in the late 70s - early 90s. They are also called yuppies (young urban professionals). Members of this generation are young professionals who live in the metropolitan areas. They are active, ambitious, successful, but still unhappy. "What is the problem faced by Generation Y and how to fight it?" - the question the answer to which can be found if you follow the rules of how to develop self-realization of different generations.

Thus, the "great generation" or grandparents of the generation Y grew up in the hard times. They faced poverty and war. So, the most important thing for them is to have a stable and steady income. Having achieved this, they will receive the highest level of self-realization. They teach their children, and later - parents of the generation Y [1]. Parents of the Generation Y understand that they must work hard so that they could provide themselves with the bright future. They greeted their youth in the times of economic growth. Therefore, they can get even higher results in reality than those pictured in their mind. This generation has not lived in times of war. That explains why they educated generation Y as if not only everything is good, but in a more exaggerated manner, as Generation Y has unlimited possibilities and can be anyone. Being nurtured in these "greenhouse conditions" yuppies are looking not only for well-paid job, but also for fun. It is not even the thing their parents could dare to think about.

Scientists calculated the formula [3]:

The level of happiness = Reality - Waiting

According to this formula, Y representatives are unhappy at all, their expectations are higher than reality. Unlike their parents, most of them are confident in their own exceptionalism and do not feel that they should work hard for good results. Moreover, other generations lived without social media, so could not compare their lives with the lives of others [2]. Yappy, by contrast, are trying to build their own image in a network that does not always correspond to reality. Comparing themselves with others, Yappy has become even more miserable.

To solve the problem of self-generation Y must apply this plan in practice [3]

1. Stay ambitious. But do not forget that they must act, not just plan.

2. Stop considering themselves special. This idea is the main drawback of generation Y. Unlike their parents, they believe that this feature is enough. Unfortunately, the practice still requires hard work.

3. No need to evaluate our own lives with the life of friends on social networks. Most often, the information provided is only an attempt to construct an image of a successful person.

In summary, I would like to pay attention on the process of self-influenced historical conditions which have this or that particular generation. Yappy generation has ambitious plans, but in order to feel happy, they must act in accordance with their built plans.

References

1. "Покоління Y": менше роботи, більше вільного часу — [Електроний ресурс] — Режим доступа. — http://www.dw.com
2. Нове покоління Y наступає на горло маркетингу — [Електроний ресурс] — Режим доступа. — http://socialism.com.ua
3. Why Generation Y Yuppies Are Unhappy — [Електроний ресурс] — Режим доступа. — http://waitbutwhy.com/2013/09/why-generation-y-yuppies-are-unhappy.html

Ельмурзаєва Мадіна
студентка 4 курсу фак-ту менеджменту
Наук. кер.: к.е.н., доц. Богданов С.М.

WMS СИСТЕМА MANHATTAN SCALE

На сьогоднішній день революція комерції створила безпрецедентний виклик для компаній: як задовольнити постійно мінливі вимоги цифрового світу? На міжнародному ринку, який змінюється кожну хвилину, будь-якому підприємству потрібно вміти швидко приймати рішення, вправно маневрувати та ефективно використовувати свої можливості та потенціал. Система Manhattan SCALE є правильним рішенням для вирішення нагальних питань розподілу–вона представляє собою ідеальне поєднання можливостей, функцій і технологій для організацій, які прагнуть вирішити проблеми виконання ланцюга постачання.

Manhattan SCALE (Supply Chain Architected for Logistics Execution) – гнучка, функціональна WMS-система від провідного світового розробника IT-рішень для логістики на платформі Microsoft.Net.,призначена щоб допомогти організації за доступною ціною досягти цілей завдяки ретельно відредагованому набору інструментів і можливостей у сфері постачання. Manhattan SCALE використовується більш ніж у 350 компаній по всьому світу, велика кількість яких отримує окупність своїх інвестицій менше ніж за рік.

Система управління складом Manhattan SCALE довела свою ефективність на складах рітейлових, дистрибуційних, виробничих і логістичних компаній по всьому світу. Завдяки багатій функціональності рішення, простоті і гнучкості налаштування, WMS-система Manhattan SCALE дозволить оптимізувати абсолютно будь-який складської процес: приймання, розміщення, пористе і адресне зберігання, крос-докінг, а також специфічні вимоги складського обліку.

Дане рішення орієнтоване на компанії зі складами середнього ступеня складності складських процесів, великою кількістю номенклатурних позицій, температурних зон і т.д.

Рішення Manhattan Associates володіють широким функціоналом і можливістю масштабування системи, дозволяють автоматизувати повний комплекс складських операцій (від приймання до відвантаження). Ефективність і продуктивність WMS Manhattan Associates рішень підтверджується вибором лідируючими компаніями в своїх галузях як в США,так і по всьому світу.

Платформа системи складається з наступних модулів:

1. Аналіз ланцюга постачання. Повна автоматизація звітів і отримання важливих даних в реальному часі для оцінки продуктивності співробітників, партнерів і об'єктів логістики.

2. Торговий партнерський менеджмент. Розширення можливостей ланцюга постачання і автоматизації комунікацій, щоб зберегти інвентар, реагувати на замовлення швидко і забезпечити орієнтований на клієнта інтернет-портал.

3. «Yard Management». Дозволяє миттєво дізнаватися про позицію і положення причепа, а також розклад прибулих вантажів і зменшити час на їх розвантаження і завантаження.

4. Управління складом. Детальне налаштування об'єкта з більш ефективним розташуванням та ефективно використані ресурси, спрощують інвентаризацію та роблять виконання замовлення бездоганним.

5. Управління ресурсами. Підвищення продуктивності при одночасному зниженні витрат. Максимізація трудових ресурсів шляхом планування і моніторингу.

6. «Transportation Execution». Управління транспортною діяльністю компанії шляхом координації та перенаправлення відповідно до графіка.

Інноваційні рішення системи Manhattan SCALE дозволяють: виконувати всі операції за допомогою RF-терміналів; використовувати новітні технології на складі: голосові системи управління, RFID, інтеграція з обладнанням; керувати завданнями для співробітників і контролювати завантаження складського персоналу; здійснювати розрахунок ефективності роботи персоналу; здійснювати моніторинг операцій на складі; впорядкувати документообіг, підвищити ефективність взаємодії з контрагентами; оптимізувати розміщення товарів на складі.

Отже, Manhattan SCALE – це гнучке і надійне рішення від світового лідера в розробці рішень для управління складом. Вона включає в себе 6 модулів,кожен з яких відповідає за свій сегмент платформи. Використання даної системи дозволить ефективно оптимізувати процес управління ланцюгом постачання та підвищити конкурентоспроможність підприємства.

Література

1. Manhattan Associates–офіційний сайт [Електронний ресурс] –Режим доступу: http//www.manh.com/products/manhattan-scale.
2. «Демо–склад»: онлайн–журнал [Електронний ресурс] – Режим доступу:http://www.skladcom.ru/wms.aspx?wms=72.
3. Корус-консалтинг – Manhattan geopartner [Електронний ресурс] –Режим доступу: http://wms.korusconsulting.ru/products/scale/.

Жабицька Надія
студентка 2 курсу фак-ту менеджменту
Наук. кер.: к. філос. н., ст. викл. Компанієць Л. Г.

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО КОМУНІКАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ЛОГІСТИКИ

В наші дні гостро відчувається проблема не достатньої комунікативної компетенції. Комунікативна компетентність - це вміння людини вести розмову, вона передбачає наявність знань про сутність державної служби; методи, структуру та механізми державного управління; принципи організаційної діяльності; технологію ділової комунікації; принципи пошуку оптимальних методів ділового спілкування та відбір висококваліфікованого персоналу; реформування системи підготовки та перепідготовки кадрів.

Велике значення має також вміння людини контролювати спілкування, підтримувати зацікавленість а також правильно закінчити спілкування. Сьогодні службовець, розширюючи свою комунікативну культуру, повинен: вміти формулювати цілі формального і неформального спілкування; вміти ставити запитання і конкретно та коректно відповідати на них; запобігати конфліктним ситуаціям, що виникають у сфері службових відносин та використовувати методики їх розв'язання; організовувати процес спілкування та управляти

ним, застосовуючи різні комунікативні прийоми; володіти технікою мовлення, етикетом мовлення і вміло його використовувати; вміти вести всі види бесід; володіти прийомами переконання, навіювання, критики; розуміти «мову невербальних сигналів» у поведінці своїх комунікативних партнерів і відповідно реагувати на неї. В ідеалі справді кваліфікований службовець повинен все це вмиті та знати хоча б на середньому рівні. Якщо ми розглядаємо ділові комунікації з боку наприклад макро-логістики, всі ці правила необхідно розширювати за для розуміння іншої людини (мається на увазі іншої національності), необхідно знати культуру її національності, структуру ведення розмови за її етикетом, тобто вивчати міжкультурну комунікацію. Міжкультурна комунікація – специфічний процес взаємодії різних варіантів культури через вербальне та невербальне спілкування своїх і чужих носіїв культури і мови [2. с 7]. Ні для кого не є секретом, що найчастіше в ході переговорів за для підписання договору лише одне слово може знищіти ділові стосунки, що будувались роками.

Компетентність в сфері комунікацій не може сформуватись лише шляхом ознайомлення з відповідною літературою. Вона потребує плідної важкої праці людини над собою інакше кажучи - самоосвіти. Невміння спілкуватись, правильно обирати потрібну тактику спілкування часто стає причиною конфліктів між людьми та обертається прорахунками в професійному зростанні державного службовця. Не менш важливим у формуванні комунікативної компетентності є розуміння невербальної частини комунікації. Наприклад: повага до спів робітника жіночого полу з боку колег буде звичайне дотримання повсякденних правил етикету таких як: пропустити даму в перед, відчинити перед нею двері і таке інше. Правила етикету і є невербальна комунікація.

Таким чином, можна зробити висновок, що підвищення рівня комунікативної компетентності персоналу є запорукою успіху розвитку ділових стосунків в міжнародній логістиці.

Література

1. Літвінова Л.В. Комунікативна компетентність державних службовців [Електронний ресурс] / Л.В. Літвінова - Режим доступу: http://academy.gov.ua/ej/ej19/PDF/17.pdf ;
2. Ковалинська І.В. Невербальна комунікація [Електронний ресурс] / І.В. Ковалинська - Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/4631/1/I_Kovalynska_NC_GI.pdf [2, с7].

Жабицька Надія
студентка 2 курсу фак-ту менеджменту
Наук. кер.: к.е.н., доц. Сучков А. В

ТРАНСПОРТНА ЛОГІСТИКА

У наш час розвиток логістики як науки наберає обертів кожного дня, тож актуальність дослідження її окремих галузей, наприклад транспортної логістики, очевидна.

На сам перед що ж таке транспортна логістика - це наука, що вивчає функціональні сфери логістики, які оптимізують всі логістичні операції на шляху матеріального потоку із застосуванням транспортних засобів. Роль, яку відіграє транспорт у системі логістики, двояка: транспорт з боку економіки являє собою галузь для розвитку підприємницької діяльності оскільки він має власну продукцію на ринку товарів та послуг - це транспортні послуги; також транспорт є об’єднуючою ланкою трьох основних функціональних галузей логістики (виробничій, закупівельній, розподільчій).

Існує п’ять основних видів транспорту: авіатранспорт, трубопровідний, морський, сухопутний та залізничний але нас цікавить саме авіаційний вид транспортування. За статистикою цей вид транспорту є най безпечнішим у всьому світі, але для України не найрозвинутішим, на жаль.

З нашої точки зору доцільним є розвиток цього виду транспорту саме для нашої країни. Беремо на приклад запорізький аеропорт. Місце його розташування є великим плюсом для міста оскільки є шанс розвинути його до рівня логістичного центру. На скільки нам відомо географічне розташування аеропорту та міста в цілому є вигідним для вантажо перевезень, оскільки сусідами з країною є Росія, країна з переважною кількістю експорту; Білорусія, країна яка є експорт-партнером України, Росії та Польщі що досить важливо в

даному випадку адже Польща також є нашим експорт партнером; Чехія, Словакія, Румунія, Австрія та інщі. За для налагодження стосунків з експорт партнерами та завоювання нових, необхідна повна реставрація злітно-посадкової смуги аеропорту. Сутність ідеї реставрації в тому щоб обладнати смуги під знамениті боїнги «Мрія», адже аеропортів здатних прийняти цей вид літаків в всьому світі не так багато. Це надасть пріоритетність Україні як країні експорт-партнеру. Ан-255 «Мрія» (Кодове ім'я у США— «Cossack») — найбільший та найпотужніший у світі транспортний літак, створений київським КБ імені Антонова. Літак є економічно вигідним для багатьох країн оскільки має змогу перевозити великий вантаж.

Таким чином, підвищення рівня кваліфікації аєропорту допоможе Україні в розвитку партнерских стосунків та, підвищенню рівня економіки країни.

Література

1. Транспортна логістика [Електронний ресурс] / - Режим доступу: http://pidruchniki.com/18800413/ekonomika/transportna_logistika

Zavhorodniaia Polina
4th year student of History Department
Scientific supervisor: Associate Professor Volkova V. V.

BUSINESS COMMUNICATION IN THE FIELD OF GAS AND OIL EXPORT BETWEEN CHINA AND THE RUSSIAN FEDERATION

Communication between China and the Russian Federation in the field of energy is very important for both countries. In this article, energy is considered as a basis of economic relations between the countries.

The purpose of our research is to examine the communication of Russia and China in the field of gas and oil export, analyse the joint projects of both countries and prove their importance.

The mutual supportive structure of the energy balances of Russia and China has led to the fact that energy is a priority area of cooperation. Recently they have reached an agreement in the energy field on joint implementation of large-scale projects backed by signed agreements, memorandums of cooperation and received practical implementation, especially in long-term contracts of supplying Russian energy resources. An important direction of cooperation is also attraction of Chinese investments in Russian energy projects [3].

Cooperation with China is considered as promising. However, the real development in this direction began recently, as there were serious objections concerning the feasibility of such cooperation. However, the critical prerequisites, such as the need for a new strategically important partner for oil and gas export for Russia and a reliable supplier of large volumes of gas and oil for China have become the reason for the development of a number of major projects and conclusion of agreements between the countries.

In 1996, Russia and China formed a Subcommission on cooperation in the energy sector in the framework of the Commission. In 2008 for preparation of the regulation of heads of government meetings the Russian-Chinese Commission for energy cooperation was established. In 2009 they signed the basic agreement defining the cooperation between Russia and China in the energy sector, and in 2013-2014 – long-term contracts for the supply of Russian hydrocarbons [4].

There are several large-scale projects of oil and gas export from Russia to China. For example, the construction of the «Power of Siberia» gas pipeline, that is to transport gas from Russia to the domestic Russian market and for export to China. The branch of the gas pipeline in Eastern China, called «Eastern route», will be built in the Blagoveshchensk region. In accordance with the contract, concluded in 2014 between Gazprom and the China National Petroleum Corporation, CNPC, 38 billion cubic meters of gas a year will be exported over 30 years by «Eastern route» [2]. In June 2015, CNPC started the construction of a Chinese gas pipeline with the length of 3.17 thousand km from the town of Heihe on the Russian-Chinese border to Shanghai. The Company has planned to finish it in 2018. By this time, Gazprom shall put into service the Russian part of the Power of Siberia infrastructure together with the cross-border underwater area across the Amur River [1].

There is one already completed project in the field of oil export. The first major contract of supply of Russian oil to China was signed in 2004 between the OJSC NK Rosneft and the CNPC, with the amount of 48.4 million tons of oil for the period of 2005-2010, the deliveries to be made by rail. Within the next large-scale project the branch from the oil pipeline «Eastern Siberia – the Pacific Ocean» was built. In accordance with the agreement signed in April 2009, Beijing provided the Russian companies Rosneft and Transneft with a loan of 25 billion dollars for 20 years involving the oil export of 15 million tons per year. In 2013, Rosneft and CNPC signed a long-term contract to supply China with 365 million tons of Russian oil over 25 years. In addition, in 2013, the OJSC NK Rosneft and Sinopec signed a memorandum of the export contract conclusion involving the supply of oil in the amount of up to 100 million tons within 10 years, starting in 2014, on a prepayment basis. Currently, the OJSC NK Rosneft signed 3 contracts for the supply of oil to China, the total volume of supply being about 50 million tons per year. In 2014, the volume of the Russian oil exports to China reached 33 million tons [4].

To crown it up, we can conclude that the export relations in the field of oil and gas between China and Russia started recently but are growing very fast, which is seen in a significant number of projects and agreements. Both countries are interested in the rapid development and qualitative implementation of the projects, so they can be considered quite successful. A large number of projects in other areas of life also reinforce the quality of their interaction, making them important partners for each other both in economic and political affairs.

References

1. “Gazprom” in 2016 increased gas export to Europe up to 179 billion cubic meters [Electronic resource] / True News. – Mode of access: http://true-news.info/gazprom-in-2016-increased-gas-export-to-europe-up-to-179-billion-cubic-meters/. – The name from the screen.
2. Gazprom plans to build 400 km of Power of Siberia pipeline in 2016 – company’s top manager [Electronic resource] / TASS. – Mode of access: http://tass.com/economy/876749. – The name from the screen.
3. Perfiliev N. Prospects and Problems of Russian-Chinese oil and gas cooperation [Electronic resource] / Security Index. – Mode ofaccess: http://www.pircenter.org/kosdata/page_doc/p1554_1.pdf. – The name from the screen.
4. Dyomina O.V. The development of energy cooperation between Russia and China: declaration and practice [Electronic resource] / The energy of Russia in XXI century. Innovative development and management – Mode of access: http://isem.irk.ru/energy21/papers/Огнев%20АЮ%20и%20др%20Развитие%20энергетического%20сотрудничестваРоссии%20и%20Китая.pdf. – The name from the screen.

Згруровська Інна
студентка 2 курсу економічного фак-ту
Наук. кер.: к. філос. н., доц. Олійник О.М.

ПОРІВНЯННЯ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ ТА КРАЇН ЄВРОПИ

На даний час проблема неефективності системи менеджменту в Україні є актуальною, тому що система управління на підприємствах і організаціях не є досить продуктивною для подальшого розвитку та функціонування. Задля її покращення слід звернутися до методів економічно розвинених країн, які побудували власний менеджмент більш раціонально.

Головною метою дослідження є вивчення особливостей розвитку менеджменту в розвинених країнах Європи, визначити позитивні та негативні сторони, виявити шляхи запозичення іноземних технологій задля використання на теренах нашої країни. Проблема неефективного управління зародилася дуже давно, і її дослідженням займаються вчені різних країн, серед них є і українці, такі як: В.М. Глушков, В.І. Голиков, М.Г. Чумаченко [1].

Система менеджменту України складається з трьох моделей: радянський менеджмент, менеджмент здорового глузду, та західні теорії менеджменту. Наразі використовуються всі моделі, але найбільше приділяється увага менеджменту здорового глузду та західним теоріям. Головним недоліком системи менеджменту України є те, що вона ще не пристосувалася до ринкових умов та знаходиться на перехідному етапі : від радянської до

західної моделі. В цей час в економіці відбуваються значні та прогресивні зрушення, за рахунок яких система управління не здатна швидко перебудуватися на новий лад. Для цього потрібні спеціальні підходи та методи, які б давали можливість змінювати менеджмент разом зі зміною певних економічних, політичних або соціальних умов у країні. Нові методи та підходи можна запозичити у більш розвинених країн, які пройшли етап кризи та створили стабільну систему управління. Вітчизняна модель менеджменту потребує одночасного вирішення трьох взаємопов'язаних проблем: макроекономічних змін у суспільстві, формування нового управлінського мислення керівників та розробки наукової бази менеджменту [2].

Менеджмент європейських країн має свої особливості. Він орієнтований перш за все на ринок, а отже – може пристосовуватись до різких коливань в економіці (зміни рівня відсоткової ставки, інфляції, макроекономічних показників). Європейський менеджмент розглядає функції менеджера ширше. Унікальна модель менеджменту (орієнтація на людський фактор), яка одержала назву «управління за результатами», сформувалася у Фінляндії. Сутністю її є втілення системи кінцевих цілей діяльності організації.

Також ефективною для підприємств є застосування німецької моделі менеджменту. «Модель Гарцбурга» передбачає застосування керівниками демократичного або ліберального стилів керівництва. Ця модель дає можливість покращити продуктивність праці, бо має місце контроль за кожним працівником, усвідомлення працівником поставлених цілей та завдань, прозорість діяльності організації.

Відсутність менеджменту є найсерйознішою проблемою соціально-економічного прогресу. Підбір керівників та їхнє керування організацією повинні стати одним із пріоритетних напрямів державної політики. Необхідно з менеджменту здорового глузду, західного менеджменту та менеджменту командно-адміністративної системи створити прагматичну власне українську модель менеджменту.

Отже, дослідження тенденцій світового менеджменту та особливостей становлення соціально-економічного менеджменту в Україні дають змогу виділити орієнтири формування системи управління в нашій державі. Досягнення світового менеджменту потрібно адаптувати до українського "ґрунту" з урахуванням людських факторів. Адже центральна фігура системи керування виробництвом – людська особистість, яка одночасно є об'єктом керування (виконавцем) і суб'єктом керування (керівником).

Література

1. Рульєв В.А. Менеджмент: навчальний посібник. [Текст] / В.А. Рульєв, С.О. Гуткевич. - К.: Центр учбової літератури, 2011. - 312 с.
2. Глухов В.В. Основи менеджменту. [Текст] /В.В. Глухов. -3-е вид. - СПб: 2008. — 608 с.

Izmaylova Yelyzaveta
4th year student of the Management department
Scientific Supervisor: Associate Professor N. G. Naumova

CHALLENGES OF INTERNATIONAL FREELANCE AND WAYS TO OVERCOME THEM

Nowadays working with foreign customers has become popular and accessible to everyone as a consequence of Internet technologies development for communicational purposes. Each freelancer has an opportunity to grow and enter the international market. Moreover it does not require any investment thus according to statistical data, in 2020 more than 10% of all the employment will take place online [1].

However there are several problems which have to be considered by the freelancer before building strong communicational network. First is the time difference. Communication with the client in other time zone can become a significant problem that should be considered for successful cooperation. It is challenging to discuss the project as your client will wake up when you only fall asleep and vice versa. The time difference as a communication component can also influence the terms of cooperation. Therefore that is vital to specify your time zone and set up the working hours at the conclusion of the contract accurately and precisely. Secondly it is important to consider that

there are various exchange rates in different countries. Indeed there is nothing surprising and new about that. Nevertheless, the currency is to be specified both orally and manually to be paid while creating an agreement [2].

The next point to consider is language difference. Freelancer has to take into the account that the client can speak not the native language. Furthermore there are various phrases and dialects in the same language (for example, the British English and the American English). Usually all negotiations are conducted in English therefore it is quite easy to communicate with the Americans or the British. Communication with the Hindus and the Asians is a different ball game [3]. Therefore if something is not quite clear in the client's speech, freelancer has to ask again and clear it up without any hesitation.

In addition there are legal distinctions. Some freelancers carry out the majority of projects without concluding the contract. In case the project is expensive and the cooperation with the client is going to be a long-term, there are more reasons and prerequisites to arrange the contract with the employer. However each country has its law therefore the freelancer has to study legal nuances of the client's country before drawing up the contract.

Furthermore there are cultural issues arisen. The freelancer has to remember cultural and world outlook features which can interfere cooperation while working with the international client. For example, the Americans appreciate frankness and openness in communication, however the Asians prefer to be more careful. If the freelancer is not sure about a better behavior style, he should learn more about his client's culture. Another point is that the customer's communicational expectations and inquiries constantly change. What a freelancer applied to cooperate with a client can be absolutely unacceptable in relation to another client he works with. Moreover these requirements will mostly grow from order to order. That means being a freelancer is impossible to remain unchanged.

Finally a freelancer will definitely face difficult clients. Unlike the office employee, a freelancer has to communicate with clients face to face. Some of them detain payment or demand skillful work at the cheap prices. Furthermore, a freelancer should often undertake risk, because clients don't tend to pay in advance.

Summarizing the mentioned above, it is necessary to underline possible problems of the international freelance. The main thing for freelancer is always to consider the client's features like nationality and culture, not to forget concluding contracts and tax payment. If a freelancer manages to build his communicative network successfully overcoming all the challenges mentioned above he can even replace his part time job for a full-time self-employment enjoying the perks of being the boss as well as having flexible hours.

Reference

1. Статистика по ринку фріланса в регіонах України [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://news.finance.ua/ua/news/-/358160/statystyka-po-rynku-frilansa-v-regionah-ukrayiny-infografika
2. S. Collins /Affiliate Manager Boot Camp: Recruiting, Educating, and Retaining Affiliates/S. Collins. – 2013, - 48 p
3. L. Veitch / Stop Thinking Like A Freelances / Veitch L. - 2014, - 36 p

Ishchenko Karina
3rd year student of the History Department
Scientific supervisor: Associate Professor N.G. Naumova

HELMUT KOHL'S COMMUNICATION STRATEGY

Helmut Kohl's successful strategy guaranteed his victory in the election thus should be thoroughly considered. Kohl's team was able to identify the main objectives, problems and specific procedures. Helmut Kohl has achieved power in Germany at the expense of well-prepared strategy of his political party. The main points were noted in the political program of the future chancellor. The primary objective of Communication Strategy was image creation of the future chancellor. A talented organizer was able to unite the party in difficult times, as well as to overcome the mistrust

of citizens caused by differences in government economic policy. Having received a little less than half of the votes in the election, Kohl held the post of the opposition leader. In 1982, he received a well-deserved position and confirms the legitimacy of his government in parliament.

Using the slogan of the economic strategy «To the Revival of Free Market Economy» the government was able to change the most dangerous negative trends in the economy, so Helmut Kohl managed to stop the growth of public debt. There has been a tax reform, along with the increase in the number of indirect taxes and the number of taxpayers, while tax rate for entrepreneurs was lowered by the government. This was done to encourage the development of the market economy. Thanks to this policy the state budget considerably replenished. In addition, the government began actively pursue a policy of privatization.

Helmut Kohl began to embed the new technologies in industry, stressing upon their importance in his public speeches, therefore, more new technological developments were involved in the production. Germany became increasingly powerful in economic terms, although it was reached through difficult, sometimes not popular reforms with the public. It is important to point out the socio-economic reform of 1989 – the «10-Point Program» commonly known as a tactical implementation of Helmut Kohl's communication strategy. After analyzing it, we can confidently state that it has been the first step towards creating a united Germany. It was a list of requirements for economic and social modernization of the former GDR. That is why the economic reforms of the Helmut Kohl government had a historical significance both for the country and the world, which was closely associated with Germany in public speaking, quoted all over the world.

Considering the social reforms of the Helmut Kohl government, the following conclusions can be drawn. Whereas the CDU / CSU as a conservative alliance provided the platform for social reforms, the major components were contributed by the tactical overview of its program. However, the range of social reforms was considerably narrowed due to the difficult conditions of rapid economic update. Therefore, it should be noted at first, that the social assistance was aimed at those categories of people who could not provide for themselves by their labor – the elderly, children and disabled persons. So, some tactical changes should have been made for the target audience. For all other targeted categories the social programs were partially reduced, but not eliminated completely. In public speaking it was explained by the fact that the government tried to invest money in the economic reforms. It was first planned to bring the German economy to a new level, making it a significant by competitive in the European market. Consequently the gains could have been donated to social reforms and programs.

Whereas the unemployment remained one of the major social problems for the population, the government admitted its failure to eliminate the problem completely, through the unemployment rate had been declined. The comparison with the previous government unsuccessful attempts was used as a powerful tool to carry out the tactical points. Thus, the reform of Helmut Kohl government had truly historic significance for Germany itself and for other countries that are closely associated with it.

Summarizing the stated above it is necessary to underline Helmut Kohl's achieved power through a successful, well-thought-out strategy, which wasintensively implemented by the team of the future chancellor. The chosen slogan of the economic strategy led to the revival of free market economy, providing a tax reform along with privatization. So, effective communication strategy resulted into new technical developments, restored production, accomplished with successful attempts to improve social welfare and reduce the unemployment rates.

References

1. Helmut Kohl Biographie [Електронний ресурс] // Konrad Adenauer Stiftung. – Режим доступу http://helmut–kohl.kas.de/index.php?menu_sel=1&menu_sel2=&menu_sel3=&menu_sel4 – Дата доступу: 10.03.2016
2. Henke, Klaus-Dietmar (Hrsg.): Revolution und Vereinigung 1989/90. Als in Deutschland die Realität die Phantasieüberholte. München 2009.
3. 10-Punkte-Programm [Електронний ресурс] // Academic dictionaries and encyclopedias. – Режим доступу: http://de.academic.ru/dic.nsf/dewiki/1783. – Дата доступу: 15.04.2016

Калінчук Вікторія
студентка 2 курсу економічного фак-ту
Наук. кер.: к.філос.н., доц. Олійник О.М.

ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ ПІДПРИЄМСТВАМИ АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ

Забезпечення продовольчої безпеки і підвищення рівня рентабельності сільськогосподарського виробництва будь-якої країни залежать від наявності та ефективного використання трудового ресурсного потенціалу.

Протягом останніх десятиліть в аграрному секторі відбулись руйнівні трансформації, які спричинили знецінення мотиваційних стимулів, що діяли раніше. Спостерігаються стійкі тенденції спаду сільськогосподарського виробництва, погіршується загальний фінансовий стан сільськогосподарських підприємств. Тому необхідно сформувати науково обґрунтований механізм мотивації праці, який відповідатиме інтересам різних категорій працівників.

Особливості управління на аграрних підприємствах досліджували такі вчені: О.Д. Гудзинський, І.Г. Венецький, А.М. Довжина, П.Я. Калита.

Метою дослідження є виявлення альтернативних способів мотивації персоналу в аграрному секторі, які враховуватимуть особливості цієї галузі.

Основним завданням мотивації праці в аграрному секторі є стимулювання ефективності праці та покращення показників кількості, якості, інтенсивності та продуктивності праці.

Враховуючи специфіку сільського господарства як галузі національної економіки, а також ментальні відмінності жителів села, доцільно зазначити, що процес мотивації працівників задіяних у сільськогосподарських підприємствах є особливим і, як свідчить досвід, достатньо складним. Формування мотивів і стимулів у сільськогосподарському виробництві залежить від особливостей аграрної праці. Отже, для створення дієвого мотиваційного клімату доцільно використовувати справедливу оплату праці та розробити програму нематеріального стимулювання [1].

З розвитком суспільства працездатне населення в сільській місцевості також розвивається, стає більш освіченим, кваліфікованим. Відповідно до цього потребує зміни традиційних способів мотивації праці.

Враховуючи вищезазначене, для збільшення ефективності механізму мотивації сільськогосподарської праці можна порекомендувати використання наступних елементів:

1. Залучення працівників до управлінських процесів, причетність до прийняття рішень. Кожен працівник має відчувати, що у нього є право голосу. Цей захід можна реалізувати за допомогою проведення нарад, опитувань, голосувань.

2. Регулярний зв’язок. Практика провідних компаній показує, що обмеження позитивного зворотного зв’язку знижує ефективність управління та зменшує у підлеглих почуття причетності та значення в організації.

3. Заохочення до відвідування міжнародних та всеукраїнських агропромислових виставок за рахунок підприємства. Дозволить зацікавити працівників переймати досвід провідних аграрних компаній, освоювати новітні технології, застосування яких значно збільшить прибуток.

4. Придбання житла для працівника, яке перейде до його власності за умови відпрацювання певного терміну на даному підприємстві. Це мотивуватиме працівника триматися свого робочого місця та плідно працювати. Цей захід може стати підґрунтям зменшення трудової міграції кваліфікованих спеціалістів за кордон.

5. Проведення корпоративних заходів. Такі заходи є рідкісним явищем в сільській місцевості. Сприятимуть покращенню соціально-психологічного клімату в колективі та об’єднанню зусиль для виконання поставлених цілей.

Зазначимо, що важливим чинником підвищення продуктивності праці у сільськогосподарських підприємствах є якісне формування його кадрового складу. Враховуючи, що в сільській місцевості в останні десятиріччя погіршується демографічна ситуація та частина працездатного кваліфікованого населення виїхала за кордон на заробітки, перспективним джерелом поновлення кадрів є сільська молодь, отже, мотиваційні заходи залучення молоді до праці в сільськогосподарських підприємствах мають займати визначальне місце у зовнішній мотивації [2].

Отже, доцільно відмітити, що система мотивації сільськогосподарської праці може виявитися ефективною лише за умови, коли пропоновані нею мотиви будуть максимально співпадати з інтересами і мотиваційними пріоритетами працівника, стимули мають бути актуальними, тобто здатними перетворитися в мотив до праці – в іншому разі мотиваційний механізм виявиться недієвим, що негативно вплине на продуктивність праці, а отже і на ефективність виробництва.

Задіяння усіх запропонованих елементів мотиваційного механізму дасть змогу отримати персонал сільськогосподарських підприємств, який буде конкурентоспроможним, готовим до вирішення усіх господарських проблем, незважаючи на будь-які зовнішні чи внутрішні виклики. Адже тільки комплексне та правильне застосування усього спектра мотиваційних методів може забезпечити максимальне підвищення продуктивності сільськогосподарської праці та ефективності діяльності.

Література

1. Гавкалова Н.Л. Мотивація персоналу аграрних підприємств в умовах євроінтеграційних перетворень / Н.Л. Гавкалова // Зб. наук. пр. Полтав. ун-ту екон. і торгівлі. – Полтава : ПУЕТ, 2015. – №1. – С. 137 - 143
2. Бабенко А.Г. Особливості відтворення трудового потенціалу в аграрному секторі України / А.Г. Бабенко, О.О. Васильєва // Україна: аспекти праці. – 2012. – № 5. – С. 38-45.

Карамушко Аліна
студентка 3 курсу фак-ту менеджменту
Наук. кер.: к. е. н., доц. Чкан А.С.

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ МЕТОДІВ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

У сучасних умовах жорсткої конкурентної боротьби важливе значення відіграють соціально-психологічні методи управління, без яких неможливо уявити високоякісне виробництво і професійний персонал. Роль цих методів з кожним роком лише збільшується.

Соціально-психологічні методи — це сукупність специфічних прийомів впливу на особистісні відносини, які виникають у трудових колективах, а також на соціальні процеси, які в них відбуваються. Особливістю цих методів є орієнтація на мотивацію співробітників.

Головною ціллю соціально-психологічних методів є забезпечення усестороннього розвитку персоналу, його гармонійного стану та ефективній праці у колективі. Керівник який видає завдання колективу розраховує на те,що не тільки він, але й його команда бажає його виконати і досягти певної цілі на благо підприємству. Вмотивовані працівники – це гарант стовідсотково правильного розуміння та виконання поставлених цілей. Найголовніша проблема організації - це непорозуміння керівника з його підлеглими,яка тягне за собою негативні наслідки у вигляді неефективної та непродуктивної праці.

Під час досліджень було виявлено дві групи методів - це соціальні та психологічні. Соціальні методи звертають увагу на розвиток колективу усередині організації та покращення трудових умов шляхом управління відносинами в компанії за допомогою потреб, мотивів та інтересів людей. До таких методів належать правила службової етики, внутрішній розпорядок організації, оголошення подяк, вручення грамот, тощо.

Що ж стосується психологічних чинників – вони представляють собою методи регулювання відносин між усіма членами колективу для створення сприятливого клімату на підприємстві. Такі методи допомагають збільшити продуктивність та ефективність праці, досягнути ефекту цілісності команди та запобігти конфліктам усередині колективу. До таких методів належать поліпшення умов праці, використання правильних кольорів,музики,освітлення, командотворення (тімбілдинг).

Потрібно звернути увагу на те, що соціально-психологічні методи зазвичай проявляються у вигляді матеріальних благ на робочому місці та у сфері організації. Головною метою цих методів є створення такого клімату в організації,який допоможе налаштуватися на роботу,а також вирішити виховні,організаційні та економічні завдання та цілі,які можуть бути досягнені лише за допомогою людського фактору.

Отже, соціально-психологічні методи застосовуються у різноманітних сферах бізнесу. Вона поєднує у собі як регулювання особистих чинників внутрішньої мотивації так і регулювання міжгрупових і внутрішньогрупових відносин, управління груповою динамікою, управління окремими явищами і сторонами колективного життя, в якому формується суспільна свідомість, психологічні зв'язки в колективі, сумлінне відношення до праці.

Застосування цих методів можливе лише у тому випадку, якщо є достовірна інформація про колектив та процеси,які відбуваються у ньому.

Література

1. Балановська Т. І. Соціально-психологічні аспекти забезпечення розвитку людських ресурсів / Т. І. Балановська, О. П. Гогуля / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/2011/v2i3/222.pdf.
2. Рульєв В. А. Управління персоналом.: Навчальний посібник. / В.А. Рульєв, С. О. Гуткевич, Т. Л. Мостянська – К.: Кондор, 2012 – 310 с.

Карамушко Аліна
студентка 3 курсу фак-ту менеджменту
Наук. кер.: к. е. н., доц. Чкан А. С.

ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ЗАПОРУКА ПРОДУКТИВНОСТІ У ФРІЛАНСІ

Тайм-менеджмент – це наука, що дозволяє керувати своїм часом у цьому турбулентному світі. Ця наука розвиває такі навички як:

- уміння правильно ставити цілі та досягати їх;
- здатність розставляти пріоритети між задачами;
- усвідомлення лімітованості часового резерву.

Нажаль, тайм-менеджмент тільки починає набирати обертів в українському бізнесі. Лише 15 % українських фірм розвивають навички управління часом у повсякденній праці.

Оволодівши основними принципами тайм-менеджменту, керівник зможете використовувати їх не тільки у бізнесі, але й у особистому житті, щоб не втрачати дорогоцінний час.

В умовах розвитку інновацій у сфері економіки починають з'являтися гнучкі форми зайнятості, оскільки стають необхідними висококваліфіковані мобільні кадри. Це спричинило появу нових форм зайнятості, таких як фріланс.

Фрілансер – це висококваліфікований незалежний професіонал, який не входить до штату організацій, надає свої послуги для різних компаній без укладання довготермінових договорів. Фрілансери переважно працюють вдома та шукають замовників через спеціалізовані інтернет-біржі праці та соціальні мережі [1]. Фріланс – це діяльність, де працюють як жінки, так і чоловіки, самостійно вибираючи проекти, які їм цікаві, та клієнтів, яких вони вважають чесними та перспективними. Однак, згідно з даними Глобального опитування фрілансерів, чоловіки домінують у цій сфері. У 2007 р. чоловіки становили 81 % фрілансерів, а у 2010 р. – 76,6 % .

Середній вік фрілансерів з кожним роком знижується, оскільки багато молодих людей обирають цей вид діяльності, щоб мати вільний графік роботи та залежати тільки від себе. Середній вік фрілансера з неповною зайнятістю становить 28 років, а з повною зайнятістю – 32 роки.

Отже, особливістю фрілансерів є те, що вони працюють самостійно, без контролю усього процесу безпосереднім керівником. Саме для них, самодисципліна та вміння правильно керувати своїм часом є життєво необхідною заради вчасного та якісного виконання поставлених цілей та задач без стороннього організаційного тиску.

Можна виділити такі правила продуктивного фрілансу: - концентрація на головних задачах; - встановлення пріоритетів; - використання To-do листів (міні-планів на день); - здатність делегувати справи та не брати на себе зайвих обов'язків; - створення ділової обстановки на робочому місці.

Отже, тайм-менеджмент потрібен фрілансеру задля збалансування свого життя, поєднання роботи з особистим життям. Це можна досягти за допомогою самодисципліни, концентрації уваги на важливих задачах (пріоритетність), відведення чітко визначеного часу для кожного завдання, використання програм планування часу (наприклад MS Outlook). Саме після використання усіх правил правильного розподілу часу, можна казати про найкращу сторону у роботі фрілансера – їм необов'язково працювати по 9 годин на добу - достатньо лише правильно планувати свій день, враховуючи особливості власних біоритмів, виконувати найбільш складні задачі у години підвищеної мозкової активності. Цілісний тайм-менеджмент допоможе працівникам краще використовувати час і підтримувати життя в рівновазі.

Література

1. Солярчук Н.Ю. Економіко-демографічна характеристика діяльності фрілансерів у світовій практиці / Н.Ю. Солярчук // Конкурентоспроможність в умовах глобалізації: реалії, проблеми та перспективи : зб. матер. VI Міжнар. наук.-практ. конф. (Житомир, 26-27 квітня 2012 р.). – Житомир. – С. 114-115.
2. Азарова О. Тайм-менеджмент за 30 минут /О. Азарова. — Ростов н/Д: Феникс, 2007.

Karpova Katherina
3d year student of Management Department
Scientific supervisor: Associate Professor Volkova V. V.

BARRIERS IN BUSINESS COMMUNICATION

A great amount of contacts a person comes into every day requires him to observe a number of conditions and rules which allow him to communicate, preserving personal dignity and distance in relation to other people. In general, today business communication must be based on a deep analysis and understanding of all the factors that can affect people and their attitude to the company, its products or services.

In recent years many enterprises and organizations have received the right to enter the foreign market directly, which makes it necessary to focus on the features of communication related to ethnic characteristics. Nowadays there is a constant expansion of contacts at all levels, which means a more effective social mobility. Many experts say that in order not to make mistakes, it is necessary to study the psychological characteristics of partners, co-workers, subordinates and competitors. That is why the relevance of the chosen topic is beyond doubt.

The purpose of our research is to analyze the barriers in business communication and to suggest the way of overcoming them.

Business communication is a complex, multidimensional process of developing contacts between people in the business field. Its participants act in their official statuses and are focused on achieving the goal and specific tasks. A specific feature of the named process is the regulation, i.e. submission to the established restrictions, which are determined by national and cultural traditions, professional ethical principles. The general requirement is a friendly and considerate attitude to all colleagues at work, partners, regardless of personal likes and dislikes.

In order to characterize the common barriers in business communication, we should examine the issue communication problems emergence. Communication is viewed as the process of exchanging information between the sender and the recipient. Effective communication is possible when the right people get the right information at the right time.

The «chain» of communication involves the following «links» [1]:

- sending message from the boss to the employees. Most often, in this way the orders are given to perform some task. Employees can also receive feedback from management (coaching);
- sending message from the employees to the boss. Through this channel the employees reports to the superiors on the work completed. Employees can submit interesting ideas and proposals for the development of the company;
- sending a message at the same level: from one manager to another, from one superior to another. For example, two members of a working group send messages to discuss the project they are developing now.

However, there can be problems even under strict hierarchy. The first common problem is the «message filter». In this case the messages from lower-level employees do not reach top managers, because middle managers consider these messages insignificant. For example, a new employee wants to send a message to the top-management that the current system is ineffective for teaching beginners. But his direct supervisor does not suppose that the beginner's opinion matters and does not pass it up to the boss. As a result, the problem is no solved, and there is a high employee turnover among newcomers.

The second common problem is «the effect of silence», that is the most important problem in the organization are not discussed. For example, everyone knows that the company has a high employee turnover but they prefer not to speak about it [2].

The problems in communication also arise due to the fact that managers and employees differ in their perception of the following issues [3].

1. Time available. Managers have different opinions as to the work planning and organization.
2. Authority, skills and abilities of employees. The manager may have too high expectations for the beginner. Or, on the contrary, the superior is engaged in micromanagement of skilled personnel.
3. Barriers to productivity. The problem is that managers do not attach importance to the barriers to productivity or do not know of their existence. For example, since the compensation system has reached the top, the employees are not motivated to continue work after the plan completion.
4. Management style. One manager thinks that employees need more freedom of action, another one prefers employees to act the way he said.
5. Difference between the sexes. Men and women have different approaches to the management process. Men are not interested in the dynamics of power; women are more concerned about maintaining good relations.

To crown it up, I would like to say that the barriers in business communication are not a new phenomenon. Overcoming these barriers can make communication conflict-free. We should respect our business partners, try to understand what has influenced their behavior, possess self-esteem, be able to control ourselves, reduce and remove barriers in communication.

References

1. Почему возникают проблемы в коммуникации? [Електронний ресурс] / Semin Group. – Режим доступу: http://mal-profi.ru/article/781/. – Назва з титулу екрану.
2. Баева О. А. Ораторское искусство и деловое общение [Текст] : учеб. пособие / О. А. Баева. – 3-е изд., исправл. – Мн. : Новое знание, 2014. – 328 с.
3. Лупьян Я. А. Барьеры общения, конфликты, стресс [Текст] / Я. А. Лупьян. – Мн. : Выша школа, 2012. – 223 с.

Карпова Катерина
студентка 3 курсу фак-ту менеджменту
Наук. кер.:к. філос.н., доц. Олійник О.М.

ВІКОВА І ГЕНДЕРНА ДИСКРИМІНАЦІЯ В ТРУДОВИХ ВІДНОСИНАХ

Проблема дискримінації в трудових відносинах в наш час постає дуже гостро і залишається однією з самих актуальних суспільних проблем. Масштаби проблеми охоплюють не тільки окрему державу, а навіть досягають світових меж. Дискримінація (discrimination) у перекладі з латини означає відмінність, відокремлення або применшення будь-якої соціальної групи за будь-якою ознакою. Під поняттям дискримінації в управлінських відносинах слід розглядати заборонене нерівноправне ставлення, ущемлення прав однієї конкретної особи або групи осіб за певними національними, расовими, статевими або релігійними ознаками [1]. Слід зазначити, що в Україні кожен день зростає кількість людей, які стикаються з проблемою дискримінації у трудових відносинах. Ось, наприклад, при пошуку роботи, переглядаючи друковані видання або інтернет портали, потенційний робітник стикається з масою обмежень щодо бажаного віку, статі. На цьому обмеження не закінчуються, далі у процесі управлінських відносин виникають проблеми дискримінації з оплати праці, надання необхідних пільг, звільнення. Слід відмітити, що у законодавстві України існує закон "Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні" , у якому забороняються будь-які прояви дискримінації щодо різних сфер життя суспільства, у тому числі і в управлінських трудових відносинах [2].

Прийнято розрізняти такі види дискримінації: пряма та непряма. Прояви прямої дискримінації полягають в тому, що до будь-якого робітника підприємства застосовуються більш прискіпливе та сурове ставлення ніж до решти робітників за перерахованими законодавством ознаками. Прикладом може бути відмова керівництва підприємства у прийнятті на роботу жінці або літній людині. Непряма дискримінація полягає у тому, що до будь-якого працівника підприємства застосовуються умови більш жорсткі або несприятливі, ніж до інших працівників [3].

На основі законодавства України можна виділити наступні форми дискримінації: гендерна; національна; расова; політична; вікова; релігійна та інші.

Нажаль, не всі роботодавці дотримуються вимог законодавства щодо запобігання дискримінації. Тому нерідко ми спостерігаємо ситуацію, коли люди в межах 45-60 років, маючи величезний багаж знань та досвіду не можуть реалізувати свій робітничій потенціал по причині встановлених вікових меж на різних підприємствах. За даними соціологічних опитувань, людям після 45 років здебільшого пропонують низькооплачувану роботу продавців, сторожів, прибиральників, вахтерів, а основна проблема при влаштуванні на роботу полягає не у конкурентоспроможності з молодими фахівцями, а саме у тому, що роботодавець має стереотипні уявлення щодо підбору кадрів [4,с.152].

Іншим проявом дискримінації, не менш поширеним у наш час, є гендерна дискримінація або дискримінація за статтю. Незважаючи на те, що гендерні проблеми стоять досить гостро і законодавство стосовно цього питання дуже швидко розвивається, саме жінки частіше всього стають жертвами трудової дискримінації. Це проявляється у відмові при прийомі на роботу, неофіційне оформлення, скорочення персоналу серед жіночої половини, нерівна оплата праці між жінками та чоловіками, а також незаконне звільнення жінок у декретних відпустках.

У висновку зазначимо, що у нашій країні та за її межами однією з найпоширеніших форм трудової дискримінації є вікова та гендерна дискримінація. Конституція України, а також національне законодавство закріплюють у собі заборони на будь-які прояви дискримінації. Дискримінація на ринку праці призводить до появи несправедливих переваг та нерівності. Чесні та справедливі трудові відносини сприяють появі мотивації до праці у робітника, зміцненню його почуття самоповаги. Для запобігання дискримінації треба розглянути наступні методи, такі як забезпечення «психологічного» вирівнювання статусу чоловіка і

жінки у трудових відносинах, встановлення жорсткої відповідальності роботодавця за породження трудової дискримінації у будь-яких формах, встановлення ймовірності переглянути проблему дискримінації у досудовому рішенні.

Література

1. Про дискримінацію в галузі праці та занять: Конвенція МОП від 25 червня 1958 р. № 111 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http:// www.rada.gov.ua
2. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. –Ст. 141.
3. Жигалкін І. П. Заборона дискримінації у сфері праці як принцип трудового права / І. П. Жигалкін // Актуальні проблеми права: теорія і практика. – 2013. – № 26 – С. 193-198.
4. Коротка А. О. Заборона дискримінації у сфері реалізації права на працю (окремі питання) / А. О. Коротка // Право: збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. – 2012. – № 18. – С. 150-153.

Кисіль Катерина
студентка 1 курсу фак-ту менеджменту
Наук. кер.: к.е.н., доц. Коваленко Н.М.

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ТОЛІНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ В УКРАЇНІ

Толінгові операції є досить популярною формою зовнішньої торгівлі в Україні та з кожним роком охоплюють все більше галузей виробничої сфери.

Дослідженню операцій із давальницькою сировиною приділяли увагу іноземні й вітчизняні науковці, а саме Н. Тарнавська, М. Барна, І. Белова, Ю. Гончаров, В. Мамутова, Б. Кліяненко, О. Чаленко, О. Кіляр та інші.

Толінг – це вид взаємодії між суб'єктами господарювання, при якій власник сировини передає її підприємству-переробнику і отримує у вигляді результату готову продукцію та покриває підприємству-переробнику суму понесених витрат на переробку й узгоджений відсоток прибутку. Фактично толінг означає переробку сировини на давальницьких засадах [1].

Мотиви здійснення толінгових операцій:

I. для переробника:

1) нестача сировини за наявності можливостей для її переробки;

2) бажання завантажити виробничі потужності, що простоюють;

3) відсутність у переробних підприємств оборотних коштів, достатніх для придбання необхідної кількості сировини;

4) недоступність кредитів, наявність заборгованостей;

5) існування загрози ліквідації або повної зупинки виробництва;

6) не завантажений роботою виробничий персонал переробних підприємств чинить соціальний тиск [2].

II. для толінгера (замовника):

1) прагнення підприємств індустріально розвинених країн знайти можливість знизити собівартість продукції за рахунок здійснення частини або всього виробничого процесу у країнах з дешевою робочою силою;

2) відсутність в країні-замовнику технологій або виробничих потужностей для отримання необхідної продукції, що супроводжується нестачею вільно конвертованої валюти для її закупівлі за кордоном [3].

Можна виокремити такі позитивні явища від використання операцій із давальницькою сировиною:

1. Дає можливість зайняти виробничі потужності підприємств, надає фінансові засоби, в тому числі для виплати зарплати;

2. Рівень соціальної напруги падає (в регіоні), забезпечуються податкові надходження в бюджет;

3. Розширення ринків збуту певних товарів, сприяння конкуренції;

4. Зменшення страхові запаси сировини у переробника, вивільняє частину оборотних коштів;

5. Захищає юридичне право власності толлінгера на сировину при арешті майна переробника за борги.

Недоліками толінгових операцій є такі:

1. Оскільки основна частина прибутку дістається толлінгеру, то переробник не може сформувати свої власні оборотні кошти;

2. Не сприяє розвитку грошових взаєморозрахунків між підприємствами при використанні бартерних схем;

3. Сприяє уникненню виплат боргів і податкових платежів;

4. Пільговий митний режим сприяє вивезенню капіталу за кордон;

5. У довгостроковому плані використання толінгу як основної схеми призводить до зміни цілей і стратегії підприємства, зниження конкурентоспроможності продукції [4].

Таким чином, здійснення толінгових операцій з давальницькою сировиною дає свої плоди, має позитивний вплив на економічну ситуацію в Україні в разі розумної організації: зростання кількості робочих місць, завантаженість виробничих потужностей підприємств, які тимчасово простоюють, сприяють зменшенню потреби в обіговому капіталі, а також збільшують доходи підприємств-переробників та держави, у якій розташовуються ці підприємства.

Дослідивши особливості здійснення толінгових операцій, можемо зазначити, що в сучасних умовах вплив толінгу на перспективний розвиток підприємств неоднозначний: з одного боку, він не спрямовує діяльність на модернізацію виробничого процесу, бо це відбувається за чітко прописаним планом, з іншого – дає можливість для переорієнтації товаровиробника на створення власної, унікальної продукції у майбутньому на основі здобутого досвіду. Відбувається виснаження трудового ресурсу через те, що повноцінно залучаються виробничі потужності і робоча сила, а оплата надається лише за реалізацію певних технологічних операцій.

Література

1. Кіляр О.Р. Економічна сутність операцій з давальницькою сировиною та їх вплив на розвиток економічних відносин в Україні / О.Р. Кіляр // Галицький економічний вісник. – 2007. – № 1 (12). – С. 88–93.
2. Гончаров Ю. В. Вплив толінгу на конкурентоспроможність легкої промисловості України / Ю. В. Гончаров, А. О. Дворецикий // Вісник Хмельницького національного університету – 2009. – № 4. – С. 100.
3. Белова И. А. Толлинг как экономическое явление [Електронний ресурс] / И. А. Белова // Менеджмент в России и за рубежом. −2000. −№3. −Режим доступу : http://www.cfin.ru/press/management/2000-3/14.shtml
4. Преимущества и недостатки толлинга [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://studopedia.ru/2_48353_preimushchestva-i-nedostatki-tollinga.html

Kysil Kateryna
1st year student of Management Department
Scientific supervisor: Associate Professor Dibrova A. O.

SUCCESSFUL COMMUNICATION PLANNING

The purpose of the study is to explore the most important components of the successful communication planning and to make suggestions about reaching desirable results.

At the beginning, to let the secrets out, you ought to realize what does «communication planning» mean.

Communication planning is step by step process to ensure that the destined message is received, understood, and accepted by the recipient. It includes: defining the purposes, choosing the public, and selecting appropriate channels to attain them [1].

How can you create communication plan? Read some tips below.

Firstly, you have to wonder about the reasons for communication. What do you want to get after it, when and why? Note your ideas in any convenient way.

Secondly, you need to consider who you will communicate with. Especially, make a list of your possible audience.

Thirdly, you should think what topic will bring up for discussion. To be absolutely ready for communication ask yourself following questions: What does the audience need and want to know? How can you effectively prepare for that meeting?

Then, write messages to the audience. Make sure that each message is included the objectives of the event.

After that, decide how to deliver your messages. There are many channels to share the information about forthcoming occasion. Here is a list of some of them: email, newsletter, internet article, teleconference, CEO briefing, notice boards, posters, podcast on internet and so on.

Finally, it would be great to get feedback on the communication you have planned and performed. Ask people how you are doing. Verify if people understand the messages you want them to hear. In the future it will help you to organize such activity more efficiently [2], [3].

Communication is an continuous activity for any organization that serves, depend on, or is in any way linked with the community. The target, public, message, and channels can change, but the necessary to support relationships with the media and with key people in the society saved. Consequently, a main part of any communication plan is to go on using and revising your plan, rely on your experience, during the existence of your organization.

And why should you develop a plan for communication?

- A plan will make it possible to reach your communication precisely. It gives you a structure to define what you need to achieve, for what period and how.
- A plan can be long-term, helping you to raise and improve your status in the society over the years.
- A plan makes everything easier and clearer. If you spend some time at the start of an activity, you will save a great deal of time later on. That is why you know exactly what to do at any moment in the process.
- A plan will make your communication aspiration more effective, rational, and durable. [4]

Summing it up, we can make the conclusion that effectiveness and productivity of communication planning depend on various factors. They can be divided into two groups: internal and external. Internal one should be under company's control. Companies should solve different complexity questions by attracting qualified professionals that are work there. And external factors should be corrected by experts involved from outside the company.

References

1. Communications Planning [Electronic resource] // Business Dictionary. – Mode of access: http://www.businessdictionary.com/definition/ communications-planning.html. – Date of access: 02.03.2017. – The name of a title screen.
2. Communications planning. Getting the right Messages in the Right Way [Electronic resource] // Communication Skills. – Mode of access: https://www.mindtools.com/CommSkll/CommunicationsPlanning.htm. – Date of access: 02.03.2017. – The name of a title screen.
3. How to create a communication plan [Electronic resource] // wikiHow. – Mode of access: http://www.wikihow.com/Create-a-Communication-Plan – Date of access: 02.03.2017. – The name of a title screen.
4. Communications to promote interest [Electronic resource] // Section 1. Developing a Plan for Communication. – Mode of access: http://ctb.ku.edu/en/table-of-contents/participation/promoting-interest/communication-plan/main. – Date of access: 02.03.2017. – The name of a title screen.

Колугарова Олександра
студентка 2 курсу економічного ф-ту
Наук. кер.: к. пед. н., доц. Юдіна О.В.

ПРИНЦИП ВВІЧЛИВОСТІ ТА ЕТИКЕТ ЯК КОМУНІКАТИВНА СТРАТЕГІЯ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Постановка проблеми. Успішний міжнародний бізнес спирається на вміння ефективного ділового професійного спілкування фахівців у галузі менеджменту, маркетингу, туризму та міжнародної економіки. Створення позитивного іміджу компанії є складним завданням у сучасних умовах економічного розвитку нашого суспільства. Сучасний менеджер має володіти організаційними здібностями, професійною компетентністю, розвиненим інтелектом та високим рівнем культури ділової комунікації. Проблема успішного ділового спілкування є актуальною у сучасному менеджменті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що дослідники приділяють належну увагу проблемі успішної ділової комунікації в управлінській діяльності (В. О. Артемов, Б. В. Беляєв, Л. С. Виготський, М. І. Жинкін, І. О. Зимня, К. О. Лазаренко, О. М. Леонтьєв, Г. Л. Чайка та інші). Основи мовної комунікації досліджено у роботах О. Я. Гойхмана, питання ефективної комунікації в системі менеджменту розглянув П. В. Журавльов. Роль менеджменту у формуванні культури організації висвітлюють у своїх працях П. Дойль. П. Друкер, Дж. Коллінз, Є. Молл, М. Уорен та інші. Науковці підкреслюють, що у міжнародному аспекті часто виникають проблеми, пов'язані з сприйняттям цінностей іншої національної культури, що спричиняє бар'єри для прийняття нових взаємовигідних рішень.

Метою публікації є аналіз проблеми культури та норм етикету як комунікативної стратегії ефективного ділового спілкування в управлінській діяльності.

Виклад основного матеріалу. Не викликає сумніву той факт, що комунікація є невід'ємним аспектом процесу управління. Ділове спілкування об'єднує різні елементи організації у єдине ціле, надає можливість координувати дії, аналізувати успіхи та невдачі, виправляти помилки, планувати та приймати рішення, повідомляти ділових партнерів і споживачів про свої наміри та впливати на їхню поведінку. Запорукою успіху в бізнесі та головним складником професійної компетентності менеджера є дотримання правил ділового етикету та етики ділового спілкування.

У наукових дослідженнях зазначено, що діловий етикет є важливим чинником успішної ділової міжкультурної комунікації й бізнес-етики, зокрема, яка сьогодні перебуває в Україні на стадії активного формування [3, с. 101]. Ділові партнери мають вміти грамотно вести дискусію і переконувати опонента, вибирати правильну стратегію спілкування, що сприятиме вихованню толерантності, розвитку співробітництва, ділових контактів й свідчитиме про високий рівень культури спілкування [3, с. 102]. Крім того, менеджери мають володіти ефективними прийомами спілкування, розуміти різні ділові культури, мати глобальний менталітет, мріяти про успіх не лише на національному, а й на міжнародному рівні [2, с. 6].

Незважаючи на існуючі відмінності в національних традиціях і культурах різних країн сучасного світу, основні принципи, закладені багатовіковою практикою комерційної взаємодії між народами і культурами, залишаються постійними. Мова йде про принцип ввічливості, про повагу до ділового партнера, до особливостей культури та традицій, а також до історії країни. Уміння правильно сприймати партнера допомагає знайти потрібні аргументи. В етичному плані ділові партнери повинні виявляти терпимість, довіру, розуміння. Ділова етика виконує функцію прийняття рішень, що дає змогу правильно розв'язувати суперечливі етичні проблеми [1].

В управлінській діяльності ділова етика визначає моральні критерії та параметри відносин між виробниками і споживачами, службовцями і менеджерами організацій, самими організаціями, підприємствами та державою, що утворює систему взаємних зобов'язань. У

діловому етикеті існує багато правил і норм поведінки партнерів, що забезпечує повагу людської особистості і неухильне дотримання правових, фінансових та етичних зобов'язань. У літературі виділяють, наприклад, такі основні правила, як ввічливість і коректність; тактовність і делікатність; пунктуальність та обов'язковість [2]. Принципи ділового етикету дозволяють побудувати особливу для кожної установи соціально-психологічну атмосферу з тим, щоб мати своє «обличчя» і відрізнятися від інших організацій.

Отже, з викладеного вище можна зробити висновок, що принцип ввічливості та діловий етикет регламентують професійну взаємодію в системі управління. Ділове професійне спілкування здійснюється в межах національних стереотипів мислення та етики, його специфічною особливістю є підпорядкованість певним правилам і нормам. Умовою успішної комунікації менеджера є культура ділового спілкування, яка сприяє розвитку ділових відносин, співробітництва і партнерства, впливає на ефективність праці. Діловий етикет є головним засобом створення позитивного іміджу організації, що дає можливість зайняти конкурентоспроможне місце у світі бізнесу.

Література

1. Зусін В. Я. Етика та етикет ділового спілкування : навч. посіб. – 2-е вид., перероб. і доп. / В. Я. Зусін. – К. : Центр навч. літ-ри, 2005. – 224 с.
1. 2.Чайка Г. Л. Культура ділового спілкування менеджера. Навчальний посібник / Г. Л. Чайка. – Київ : Знання, 2005. – 442 с.
2. Юдіна О. В. Оптимізація процесу іншомовної професійної підготовки студентів до ділової комунікації / О. В. Юдіна : Materials of XI International research and practice conference [«Science without borders – 2015» March 30 – April 7, 2015]. – Volume 12. Pedagogical sciences, Sheffield : Science and education Ltd, 2015. – P. 105-108.

Kostyuk Anastasia
4th year student of History Department
Scientific supervisor: Associate Professor Volkova V. V.

INTERCULTURAL COMMUNICATION IN THE ETHNIC AND RELIGIOUS RELATIONS OF SOUTHERN FRANCE

The issue of intercultural communication is extremely urgent for the southern regions of France since the majority of all migrants are actually Muslims who mostly arrived from North Africa and occupied many cities of southern France. There is a noticeable tendency that migrants just do not want to merge with the French culture and demand personal rights and privileges. This process considerably influences the modern French society and can adversely affect the European environment.

The purpose of this research is to characterize the intercultural communication in the field of ethnic and religious relations in the southern region of France.

In spite of the fact that separate aspects of this problem have been investigated by domestic scientists, in general this subject is poorly researched (E. M. Mikhaylov, I. S. Novozhenova, Ya. R. Streltsova, etc). Among French-speaking researches paying attention to the works by the journalist F. Bernard is rather useful [4].

It is possible to call France homogenous in terms of ethnicity as 85% of its population consists of the French people; it is about 56 million persons. However, quite a large number of migrants, who arrived from the former French colonies, live in large cities. The majority is natives of North Africa, however, recently due to a wave of migrants from the countries of the Middle East, more and more immigrants from such countries as Syria, Iraq and Afghanistan settle down on the territory of France.

Immigrants from the countries of North Africa cannot assimilate in the French society, at least – within a short term. A huge role in preservation of own identity is played by the Islamic religion. In essence, it is Islam that promotes preservation of the Algerian, Moroccan and other

African migrants as closed communities, interfering with their dissolution in other confessions environment of the accepting society. For them public demonstration of sympathy to certain religious norms has become a way of identification and opposition to native citizens [2].

Nowadays immigrants from 127 countries of the world live in France; however, Muslim Diasporas are the most numerous. Some districts of French cities and even certain towns have actually changed their historical faces as they have turned into the Arabic and African enclaves on the territory of France. A good example is Provence, with its largest city of Marseille. There migrants make up a considerable part of the population [5].

In other regions of Southern France rather closed communities of «ethnic ghettoes» are being formed, which become an extremely favourable premise for distribution of radical moods, recruitment of members for extremist organizations. This, in its turn, promotes a further growth of anti-immigrant moods among French people and strengthening of positions of the political forces which support restriction of migration flows and strengthening of control over migrants on the territory of France.

It should be noted that the presence of such a significant amount of African migrants and those from the Middle East introduces certain amendments to the «cultural map» of the region. If earlier the French colonies in Africa and in the Middle East were exposed to influence of the French culture, today there is also a reverse process – migrants influence the environment surrounding them and the French population. One of the displays of this process is Islamization of representatives of the indigenous people of France [1; 20]. According to some information, today not less than 50 thousand French people have turned Mohammedans [4].

For many French the adoption of Islam means demonstration of their gap with the western civilization which is in decline. However, within the French society there is a serious cultural split, which can lead to negative consequences both for the French national identity and for safety of the French state. Not less than 50% of the French Muslims identify themselves, first of all, as Muslims, and secondly – as citizens of France. Moreover, the French government could not develop the pattern of integration of migrants and even of their descendants in the French society [3; 138].

The number of Muslim migrants is constantly growing, and these tendencies seriously influence the French society. Islam is the second religion of France by the number of believers. This leads to a noticeable strengthening of anti-immigrant moods in the French society [4].

In conclusion we must say that the current tendencies in the southern region of France show that there is a serious intercultural and social conflict between the historically dominating population layers and those who are united according to the ethnic principle. The growth of tensions between indigenous people of this region and migrants, whose number is steadily growing, leads to the changes in the ethnic and cultural proportions in the structure of the French society towards strengthening of the Afro-Asian origin components. The lack of measures aimed at solving the problems of intercultural communication can adversely affect the entire European environment.

References

1. Баткин Л. М. Неуютность культуры / Л.М. Баткин // Пристрастия. Избранные эссе и статьи о культуре. – М. : ТОО «Курсив-А», 1994. – 288 с.
2. Михайлов Е. М. Иностранная рабочая сила во Франции: экономические, социальные и политические аспекты проблемы / Е. М. Михайлов. – М.: Наука, 2007. – 151 с.
3. Новоженова И. С. Франция: ислам в светском государстве / И. С. Новоженова // Актуальные проблемы Европы / ред. кол. Т. Г. Пархалина (гл. ред.) [и др.]. – М.: ИНИОН. – 2008. – С. 130-145
4. Bernard, Ph. Immigration: le defi mondial / Ph. Bernard. – Paris: Gallimard, Folio actuel, 2002. – 352 p.
5. Марсель как несбывшийся кошмар противников миграции. [Електронний ресурс] // Аргументы недели. – Режим доступу: http://argumenti.ru/world/2013/08/274368

Котелевець Наталія, Козюк Ольга
студентки 3 курсу фак-ту менеджменту
Наук. кер.: к.філос.н., доц. Олійник О.М.

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ В ПІДГОТОВЦІ СУЧАСНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛУ

Останні роки комп'ютер займає невід'ємну частину управлінської системи підприємств. Але сучасний підхід до управління допускає також і вкладання грошей в інформаційні технології. До того ж чим більше підприємство, тим більшими мають бути подібні вкладання.

За стрімким розвитком інформаційних технологій стрімко розширюються сфери їхнього застосування. Приблизно 20 років назад інформаційні системи застосовувалися ледве чи не в єдиній області - автоматизації бухгалтерського обліку, а вже на сьогодні ми спостерігаємо впровадження інформаційних технологій у велику кількість інших сфер, таких як аудит, маркетинг та інші.

При ефективному використанні корпоративних інформаційних систем виникає можливість уникнути імовірних помилок в управлінській діяльності, а також зробити якомога точніші прогнози.

Дослідивши данні та звіти про роботу підприємства ми можемо отримати корисні зведення. А це відбувається саме за допомогою інформаційних систем.

Цим фактом ми і можемо пояснити право на «життя» та швидкий ріст в користуванні інформаційних систем. Будь яка помилка в управлінні може привести до руйнування бізнесу, тому для прийняття правильних управлінських рішень за умов невизначеності ринку треба завжди контролювати всі аспекти фінансової та господарської діяльності підприємства, слідкувати за станом ринку, якому притаманні швидкі зміни.

Саме тому можна бути впевненим, що під час нестабільності ринку, жорсткій боротьбі конкурентів перемогу отримає те підприємство, яке використовує сучасні інформаційні технології та системи.

Інформаційні системи можуть допомогти менеджерам не зважаючи на їх рівень в вирішенні таких питань:

- приєднання до єдиного інформаційного простору;
- розширене використання математичних методів в економіці;
- узгоджувані економічних процедур з міжнародними вимогами.

Інформатизація в управлінні економічною діяльністю підвищує продуктивність роботи працівників із-за зниження співвідношення вартість/виробництво та підвищення кваліфікації і професійної грамотності зайнятих управлінською діяльністю фахівців. Розвинуті країни розвивають одночасно інформаційні технології та бізнес, що в свою чергу допомагає одне одному.

Інформаційна система може вмістити у собі програмні рішення для автоматизації будь яких процесів в бізнесі. Найголовніша вимога до таких інформаційних систем – це вміння адаптуватися та розвиватися.

Отже, актуальність питання інформатизація суспільно-економічного життя та його сфер зрозуміла. Інформаційні технології і системи оптимізують і раціоналізують управлінську діяльність способом застосування нових засобів передачі, збору та перетворення інформації. Реформа управління підприємством не тільки до перебудови процесу управління, а також поширення нових форм реалізації такої діяльності.

Котко Ганна
студентка 2 курсу економічного фак-ту
Наук. кер.: к. пед. н., доц. Юдіна О.В.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ДІЛОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ

Постановка проблеми. Співпраця України з європейськими країнами у галузях культурного та економічного життя обумовили актуальність проблеми ефективної ділової комунікації в системі управління. У сучасних умовах внаслідок стрімкого розвитку інформаційних технологій і розширення меж комунікативного простору, а також зростаючої ролі бізнесу в суспільному житті країн, ділова комунікація розширює сферу свого функціонування. Комунікаційні процеси відіграють важливу роль у процесі підготовки та прийняття управлінських рішень, а застосування нових інформаційно-комунікаційних технологій є запорукою успіху діяльності підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що проблему ефективної організації процесів ділової комунікації та комунікаційного менеджменту висвітлюють у своїх працях зарубіжні та вітчизняні дослідники (В. Весніна, А. Дейнеки, А. Кібанова, П. Журавльова , А. Файоль, К. Шенон, Р. Беннет, Б. Адамс, Г. Мюнстерберг, В. Зигерт та інші). Значення менеджменту у формуванні культури організації розглядають Р. Гордєєв, Н. Громова, П. Дойль. П. Друкер, Дж. Коллінз, В. Кочетков, Є. Молл, М. Уорен та інші вчені.

Метою нашої роботи є обґрунтування ефективності використання Інтернет-ресурсів для раціональної організації процесу ділової комунікації.

Виклад основного матеріалу. Ділову комунікацію дослідники розглядають як складний багатоплановий процес, сутністю якого є розбудова спілкування між людьми, що зумовлено потребами спільної діяльності та обміном інформацією, знаннями, інтелектуальною власністю [1]. У сучасних умовах інтенсивного формування і функціонування мережевої економіки можна стверджувати, що бізнес-комунікація є складною розгалуженою системою обміну спеціальною інформацією між суб'єктами економічних відносин – компаніями, фірмами, підприємцями тощо.

Сьогодні досить інтенсивно розвиваються процеси комунікації з залученням Інтернет-ресурсів. Велика кількість людей користується послугами інтернет-магазинів, інтернет-банкінгу, систем бронювання, продажу різних послуг, що і є різними формами ділової комунікації, яка здійснюється за певними правилами. Це свідчить про те, що сучасний ринок праці потребує перегляду традиційних форм комунікації як в організації, так і з її зовнішнім оточенням – клієнтами, постачальниками, партнерами.

Ефективним інструментом забезпечення оперативним комунікативним зв'язком є використання окремих елементів системи електронного управління. Підприємства мають використовувати сучасні технології для забезпечення функціонування форм зворотного зв'язку на сайтах, через електронну пошту, що дозволить надати або отримати потрібну інформацію у короткий термін. Наразі в країнах Європи чимало керівників підприємств керують виробництвом, спілкуючись із співробітниками за допомогою електронної пошти та системи Skype, а за допомогою відео-камер спостерігають онлайн за процесом роботи організації.

Перевагами застосування Інтернет-ресурсів як засобів комунікації у системі управління, на наш погляд, є їх функціональна ефективність, інтерактивність та широкі можливості комунікації [3]. Вважливими характеристиками сервісів Інтернет для цілей комунікації дослідники визначають персоналізацію, співробітництво користувачів, мережеву взаємодію, можливість накопичення інформації та модифікації контенту [3]. Можна виокремити ще таку особливість комп'ютерних засобів комунікації як можливість комбінування різних типів текстів (візуальних, аудіовізуальних тощо), зберігання інформації

і організації постійного доступу до будь-якого тексту. У процесі пошуку, сприйнятті і реакції на зміст різних повідомлень встановлюються соціальні зв'язки, необхідні для ефективної взаємодії комунікантів в системі управління. Саме тому в суспільстві, де інформаційне виробництво починає відігравати важливу роль, текст набуває статус універсального засобу мовної взаємодії [2].

Ще одним важливим аспектом ділової комунікації за допомогою сучасних технічних засобів є глобалізація комунікації, тобто розширення меж простору, в якому відбуваються різні види спілкування. Глобальність є характерною рисою віртуального спілкування, вона відрізняється і потенційністю, так як будь-яка людина має право і можливість звертатися до будь-якого типу інформації [2]. Межа між мовою та культурою, стає більш прозорою, що сприяє розширенню кола учасників комунікації. Необхідно не тільки правильно вибирати методи комунікацій, а й мінімізувати вплив комунікаційних перешкод.

Отже, підсумовуємо, що процес ділової комунікації як технології в системі управління має бути ефективним. Мережа Інтернет стає одним з головних інформаційно-комунікаційних засобів, що впливає на розвиток бізнесу і суспільства в цілому. Використання нових інформаційно-комунікаційних технологій у системі управління надає можливість інтерактивної взаємодії учасників комунікації, сприяє ефективній діяльності різних організацій, професійному зростанню та розитку ділових відносин.

Література

1. Шавкун І. Г. Ділова комунікація : сутність та типологізація. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpgvzdia_2009_38_9
2. Куликова О. В. Прагматика бизнес-коммуникации в среде Интернет. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://m.cyberleninka.ru/article/v/pragmatika-biznes-kommunikatsii-v-srede-internet
3. Yudina O. Improving the process of foreign language training of the students for business communication / O. Yudina : Проблеми управління економічним потенціалом регіонів : збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Запоріжжя : ЗНУ, 2015. – С. 195-197.

Криворучко Катерина
студентка 2 курсу фак-ту менеджменту
Наук.кер.: к. пед. н., доц. Юдіна О.В.

ЗНАЧЕННЯ ДІЛОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ В ГАЛУЗІ МІЖНАРОДНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Постановка проблеми. Глобалізація бізнесу і створення мережевих комунікацій свідчать про те, що традиційні методи ділової комунікації вже не забезпечують ефективних та бажаних результатів діяльності. У сучасному суспільстві культура спілкування менеджерів є важливим аспектом їх професійної діяльності. Актуальність питання формування культури комунікації сучасного фахівця в галузі міжнародного менеджменту зумовлене потребою вдосконалення комунікативної компетентності, тобто спроможності керівника вирішувати мовними засобами різні комунікативні задачі в різних галузях і ситуаціях спілкування, приймати рішення.

Метою публікації є висвітлення значення ділової комунікації у формуванні культури сучасного фахівця в галузі міжнародного менеджменту.

Виклад основного матеріалу. В процесі управлінської та економічної діяльності підприємств ділова комунікація відіграє вагому роль. Менеджмент – це така сфера людської діяльності, де комунікація має важливе значення для розвитку бізнесу, виробництва, торгівлі, надання послуг, успішних ділових відносин. Для того, щоб компанія працювала на розвиток і прибуток, керівник повинен вміти спілкуватися з працівниками, партнерами, налагоджувати

зовнішні контакти. Правильна організація процесу комунікації в колективі дозволить працівникам відчувати себе комфортно на роботі [2].

Менеджери, спілкуючись з працівниками, повинні володіти вмінням донести свої ідеї і думки до них оптимальними способами і прийомами. Вони витрачають на комунікацію більшу частину свого часу. Менеджер, який не володіє чутливістю до спілкування, витрачає багато часу і енергії даремно, посилюючи незадоволення працівників. Керівник повинен розуміти, що вміння спілкуватися є важливим складником його професійної діяльності.

Ділова комунікація регулює офіційні стосунки партнерів у державно-правовій і суспільно-виробничій сферах. Культура комунікації менеджера має значний вплив на результати ведення переговорів, на створення позитивного іміджу підприємства [1]. Уміння оперативно забезпечити інформацією керівників, виконавців, робітників, уміння успішно вести ділові переговори, грамотно і правильно укладати ділову документацію є невід'ємною частиною професійної культури менеджера. Умовою успішної комунікації менеджера є культура ділового спілкування, яка сприяє встановленню і розвитку ділових відносин, співробітництва і партнерства між колегами, керівниками і підлеглими, партнерами і конкурентами, впливає на ефективність праці, що зумовлює реалізацію інтересів партнерів [4].

Ефективний міжнародний менеджмент є можливим завдяки ефективному менеджменту організаційних комунікацій. Для досягнення результативності у роботі менеджер повинен мати певні знання, уявлення про правила, методи і форми ведення комунікацій [2]. Головним аспектом ділової комунікації є мовна комунікація, адже менеджер має вміти вести діалог, проводити ділові переговори, наради, брифінги тощо.

У сучасному суспільстві у зв'язку з розвитком інформаційних технологій і розширенням комунікативного простору ділова комунікація постійно розширює сферу свого функціонування. Зв'язуючи різні елементи організації в єдине ціле, комунікація дає змогу координувати їх дії, аналізувати проблеми, робити корективи в помилках тощо. Спілкування є життєво важливим для встановлення взаємозв'язків і співробітництва між людьми, компаніями. Майже всі проблеми бізнесу пов'язані зі спілкуванням, тобто з процесом подання ідей, думок і почуттів, доведення їх до інших людей [3]. Успішність ділової комунікації безпосередньо обумовлена комунікативною компетентністю менеджера, що передбачає адекватну реакцію на контекст ситуації, вірну оцінку дій співрозмовника, врахування культури та інтересів ділових партнерів [4]. Дотримання норм спілкування і правил етикету сприяє ефективної організації процесу управління колективом в нових умовах господарювання, позитивно впливає на розвиток міжнародного менеджменту.

Таким чином, формування культури комунікації менеджера є важливою умовою успішного функціонування підприємства. Від професійної комунікативної компетентності менеджерів залежить ефективність діяльності організації в умовах розвитку міжнародного бізнесу. Сучасний менеджер повинен бути керівником, лідером, певною мірою дипломатом, володіти високими етичними якостями, організаційними здібностями, компетентністю, розвиненим інтелектом, високим рівнем культури спілкування та етики ділової поведінки.

Література

1. Деловой этикет : Учебное пособие для студентов / Кукушкин В. С. – М. : ИКЦ «МарТ», 2009. – 224 с.
2. Корпоративная культура делового общения : Главные правила общения и поведения в современном обществе / уклад. Кузнецов И. Н. – М. : АСТ; Мн. : Харвест. 2008. – 533 с.
3. Основи менеджменту : підручник / Мартиненко М. М.– К. : Каравела, 2005. – 496 с.
4. Yudina O. Improving the process of foreign language training of the students for business communication / O. Yudina : Проблеми управління економічним потенціалом регіонів : збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Запоріжжя : ЗНУ, 2015. – С. 195-197.

Кулачок Наталія
студентка 3 курсу фак-ту менеджмент
Наук. кер.: к. філос.н., доц. Олійник О.М**.**

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

На сьогодні на багатьох підприємствах харчової галузі, що працюють в мінливих економічних умовах, залишилися незмінними підходи до управління. Кожне харчове підприємство, працюючи в умовах жорсткої конкуренції та швидко мінливої ситуації, повинне не тільки зосереджувати увагу на своєму внутрішньому середовищі, але і виробляти стратегію довгострокового виживання. В основі вироблення стратегії розвитку підприємства лежить теорія стратегічного управління.

Суттєвий внесок у дослідження проблеми управління трудовою сферою зробили такі зарубіжні вчені, як М. Волгін, Р. Колосова, С. Літовченко, М. Мескон, Дж. Пост, Р. Хендерсон та ін. Серед вітчизняних науковців особливо слід відзначити наукові розробки Н. Брюховецької, В. Гриньової, О. Грішнової, М. Дороніної, О. Дороніної, В. Щербак, О. Ястремської та ін. Вирішенню проблем підготовки кадрів присвячені праці українських вчених, зокрема Ф.І. Хміль, О.О. Гетьман, В.М. Шаповал, Л.В. Балабанова, О.В.Сардак, Ю.А.Ципкін, В.А.Співак, Л.І. Михайлова, В.Г. Шипунов, Є.Н. Кишкель, Б.Л.Єрьомін, Г.Шмідтта ін.

Процес стратегічного управління персоналом на підприємствах харчової промисловості складається з трьох основних етапів: стратегічне планування діяльності щодо управління персоналом, стратегічна організація діяльності щодо управління персоналом, стратегічний контроль діяльності щодо управління персоналом.

Керівники підприємств, працівники служби управління персоналом повинні мати у своєму розпорядженні максимально можливий обсяг інформації для розробки стратегічних рішень з удосконалення соціальної структури трудового колективу і планування професійного і кваліфікаційного складу.

Тривале зниження розвитку економіки зумовило погіршення якості кадрового потенціалу та його використання, а також зниження професійної освіти. На сьогоднішній день ринок праці здебільшого потребує більш підготовлених кваліфікованих робітників, які повинні постійно підвищувати, вдосконалювати свої знання – технічні, економічні, організаційні. Як прогнозують фахівці, ще кілька років і промислові підприємства областей почнуть зазнавати кадрового голоду кваліфікованих технічних працівників. Керівники-виробники про цю проблему говорять вже давно.

Окрім цього, стають актуальними питання мотивації персоналу. Проблеми мотивації персоналу — це не приватні проблеми підприємства, компанії, корпорації. Їх рішення має галузеве значення, адже мотивація корпоративної активності в ринковій економіці виступає основним фактором росту продуктивності праці організацій АПК. В теорії та практиці управління персоналом відомі різні складові матеріальної мотивації.

Частіше виділяють наступні форми економічного стимулювання персоналу підприємств харчової промисловості: - заробітна плата, яка характеризує оцінку вкладу працівника в результати діяльності підприємства; - ефективне преміювання, доплати за стаж роботи на підприємстві; - систему матеріальних пільг працівникам підприємства, яка включає повну або часткову оплату витрат на проїзд працівників до місця роботи і назад; - надання своїм співробітникам безвідсоткових позик, або позик з низьким рівнем відсотків; - надання права користування транспортом підприємства тощо.

Таким чином, серед різних видів мотивації, основною формою матеріального стимулювання можна однозначно назвати заробітну плату.

Принцип безпосереднього зв’язку заробітної плати з кінцевим результатом підприємств харчової промисловості є важливою передумовою досягнення гармонії в оплаті праці та забезпечення підвищення зацікавленості працівників у кінцевих результатах праці.

Управління персоналом є багатогранним і винятково складним процесом, який повинен мати завершеність на основі комплексного вирішення кадрових проблем, впровадження нових напрямів в управління й удосконалення існуючих форм, методів роботи. Цей процес має свої специфічні властивості та ґрунтується на принципах системного підходу.

Отже, подальше удосконалення системи мотивації діяльності управлінських працівників передбачає: систематичне вивчення мотивів трудового поводження для розробки напрямків стимулювання високоефективної праці; використання нових напрямків в оплаті праці з метою підвищення матеріальної зацікавленості працівників в кінцевих результатах; впровадження на підприємствах регламентації праці, що дозволяє оптимізувати витрати управління і підвищити його ефективність; інвестування у людський капітал.

Лубінець Каріна
студентка 3 курсу фак-ту менеджменту
Олійник О.М.
к. філос. н., доц.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛОКАЛЬНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ВЕЛИКИХ КОРПОРАЦІЙ (НА ПРИКЛАДІ CARLSBERG UKRAINE У СКЛАДІ CARLSBERG GROUP)

Компанія Carlsberg Ukraine входить до складу Carlsberg Group − однієї з найбільших компаній в Європі, четверту в світі за розміром капіталу пивоварну групу. В її портфелі налічується 500 пивних брендів і значна кількість безалкогольних напоїв. В Carlsberg Group працює понад 40 тис. співробітників, продукти компанії експортуються більш ніж на 150 ринків. Carlsberg Group в Україні об'єднує три пивоварні заводи: ПАТ ПБК «Славутич» у Запоріжжі, Київський пивоварний завод та Львівську пивоварню. А загальний портфель брендів включає в себе як широко відомі вітчизняні марки «Славутич», «Львівське», «Арсенал», «Хмільне», «Балтика» так і світові бренди, такі як Tuborg, Carlsberg, Holsten, Corona, Negra Modelo, Guinness , Zatecky Gus, Kilkenny, Harp, Warsteiner, Grimbergen [1].

Carlsberg Group вийшла на ринок України 2001 року, отримавши 50 % власності у холдингу Baltic Beverages Holding. На сьогодні операційне управління підприємствами холдингу в Україні здійснюється групою Carlsberg через компанію Славутич, Carlsberg Group [1]. На всіх підприємствах Carlsberg Group встановлено нове обладнання, виготовлене провідними компаніями світової пивоварної промисловості.

Стратегія розвитку Carlsberg Group в Україні заснована на загальних принципах успішного економічного існування. Компанія веде чесний та прозорий бізнес, будує лояльні стосунки із суспільством, турбується про навколишнє середовище. Основою цієї стратегії є усвідомлення того, що підприємство працює не в ізольованому просторі, тому збереження навколишнього середовища є запорукою успішного функціонування компанії. Усі представництва Carlsberg Ukraine використовують високі етичні стандарти у стосунках з робітниками, партнерами, акціонерами та місцевими спільнотами.

Розглянемо зміни у сфері управління персоналом компанії Carlsberg Ukraine. Розвиток персоналу – один з ключових пунктів стратегії Carlsberg Group. Працівники виробничого департаменту щорічно проходять навчання і стажування у Скандинавській школі пивоваріння (Копенгаген, Данія), для розвитку команди відділу маркетингу запрошують консультантів світових бізнес-шкіл, керівництво компанії навчається у найкращих світових бізнес-школах, таких як London Business School, Edinburg Business School [2].

Враховуючи розвиток ринку та постійну орієнтацію на споживача, який увесь час потребує інновацій, Carlsberg Group постійно впроваджує нові технології на українських підприємствах. Відбувається активна модернізація та оптимізація виробництва, впровадження новий ліцензійних пивних брендів та безалкогольних напоїв, відмічається застосування найсучасніших маркетингових, технологічних та управлінських програм.

Мета Carlsberg Group – бути глобальною пивоварною компанією, що швидко зростає за допомогою використання чесної операційної практики у здоровому, прозорому та конкурентному діловому середовищі.

Таким чином, локальні підрозділи великих корпорацій справляють позитивний ефект на економіку країни. Іноземні компанії разом з приходом на вітчизняне промислове підприємство починають приймати управлінські рішення, що стосуються внесення коректив у виробничо-господарську діяльність підприємств. Головними заходами, що здійснюють іноземні компанії на вітчизняних підприємствах, є внесення змін у сфери виробництва, маркетингу, управління персоналу, логістики, інформаційного забезпечення, фінансово-економічну сферу, а також організаційно-управлінські зміни.

Література

1. Веб-сайт ПАТ «Карлсберг Україна» [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://carlsbergukraine.com/.
2. Carlsberg Ukraine: Развитие персонала напрямую зависит от целей бизнеса [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://delo.ua/education/carlsbergukraine-razvitie-personala-naprjamuju-ej-167912/

Lyashenko Alexander
2nd year student of the Economic Department
Scientific supervisor: Assistant Professor L.V. Homyak

SIGNIFICANCE OF BUSINESS COMMUNICATUON IN OUR DAY AND AGE

First of all we believe it is important to start this subject off with a clear definition of the term business communication. Business communication is an interaction in the field of formal relations. The purpose of business communication is to efficiently solve specific problems or tasks, deliver results and generally optimize the performance of any business or company. However, every participant has their own unique status - CEO (Chief Executive Officer), managers, lower-tier employees, colleagues, business partners, etc.

The importance of business communication cannot be overestimated. You can see it in virtually every working environment from universities to global companies and corporations. Good business communication helps get the job done well, on time and on budget. If the employees receive concise and coherent objectives from their superiors, tasks are performed faster and more efficiently, which without a doubt contributes to a company's success.

Nowadays, business world is more competitive than ever. And that is exactly why managers and economists who are skilled in business communication are so highly valued. More often than not, they give their companies the edge over their rivals. The right communication is essential to grow a business. In the end, clarity and simplicity are what business communication is all about. When preparing a document, speech or presentation, the employees who use simple and concise language win over language that is hard to understand.

Economic business communication performs the social control function in the society. It doesn't only act as a reflection of the real state of affairs, but it also captures the most optimized performance standards there could be. A necessary condition for an effective business communication is it's compliance with accepted values and ideals of the society. The tasks of economic communication include:

− public discussion, elaboration and enrichment of universal relations equal to each individual in a present society, norms related to economic activity;

− development of a public position that ensures the possibility of the existence of privacy and the actions of private standards;

− monitoring the compliance with universal and private norms.

As associate professor in communication at Daytona State College, Reed Markham puts it: «Strategic communication is at the core of effective leadership. Through a leader's use of verbal and written symbols employees are motivated or deflated, informed or confused, productive or apathetic. A leader's ability to carve off the verbal fat and get to the meat of an issue, idea or plan

will find success at every turn». And we couldn't agree with this statement. To our mind, anyone who wants to be an 'awesome' manager or economist should possess the skills and forms of business communication. That is why everyone needs to spend more time on learning the intricacies of this ever-important subject.

References

1. Массовая экономическая коммуникация в условиях модернизации общества [Електронний ресурс] / Ирина Николаевна Демина // Теория СМИ и массовой коммуникации. – 2012. – Режим доступу: http://www.mediascope.ru/node/976.

Малієнко Юлія
студентка 4 курсу фак-ту менеджменту
Наук. кер.: д.е.н., проф. Гуржій Н.М.

ЗНАЧЕННЯ БІЗНЕС-ІНКУБАТОРІВ У РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Як відомо, мале підприємництво є одним з провідних секторів розвитку економіки будь-якої країни, адже забезпечує її ефективне функціонування та багато в чому визначає темп її зростання.

У наш час в Україні, в умовах важкої економічної кризи, підприємці не отримують необхідної підтримки з боку держави, саме тому стан розвитку підприємництва не є задовільним. Через це в країні все більшого поширення набувають бізнес-інкубатори, які не лише закладають основу для створення нових суб'єктів малого підприємництва, але й підтримують вже діючих підприємців, що у подальшому дасть змогу вирішити більшість економічних та соціальних проблем.

Тож, метою даного дослідження є виявлення ролі бізнес-інкубаторів як засобів зростання та виживання нових підприємств та їх значення у розвитку національної економіки.

Різні аспекти бізнес-інкубування знайшли своє відображення у дослідженнях таких вчених як: Айгістова О.В., Демідов В.А., Дорофієнко В.В., Кожевіна Н.Д., С.А. Коробов С.А., Микитюк О., Нежиборець В., Рожена О., Яремія В. та ін..

Як відомо, не кожен в змозі витрачати час та гроші необхідні для отримання освіти в області бізнес-адміністрування. Крім того, не у всіх є доступ до ресурсів потрібних, щоб фінансувати новий бізнес, доки він не стане прибутковим. Саме ці прогалини і допомагають заповнити бізнес-інкубатори надаючи «молодим» підприємцям елементарне навчання, простір для того, щоб почати свій бізнес, а в деяких випадках і вигідні контакти із власниками фінансових ресурсів, які знаходяться у стані пошуку об'єкту для інвестицій.

Тож, бізнес-інкубатор – це організація, що створює «тепличні» умови для початку роботи нової компанії. Бізнес-інкубатор надає клієнтам все необхідне: приміщення, оргтехніку, послуги бухгалтерів, консультантів, юристів, аудиторів, маркетологів, допомагає у фінансуванні проектів, простіше кажучи, дає можливість бізнес-початківцям встати на ноги.

Метою створення бізнес-інкубаторів є стимулювання створення нових організацій в інноваційній та високотехнологічній сферах. Таким чином, бізнес-інкубатори відіграють роль так званого фільтра, адже на основі конкурсного відбору підприємств надають підтримку тим, діяльність яких відповідає пріоритетам розвитку певної території. Проте визначення пріоритетного типу підприємств не означає відмову від інкубування інших типів. Вибір пріоритетного напрямку в інкубуванні говорить про те, що подібні підприємства повинні скласти більшу частину клієнтів бізнес-інкубатора, і допомога їм буде надаватися в пріоритетному порядку. Решта ж підприємств також матимуть доступ до всіх послуг бізнес-інкубатора, однак розмір цієї допомоги може бути трохи менше, ніж для підприємств пріоритетного типу [1].

Допомагаючи підприємцям, економіка країни може отримати значну вигоду, адже крім того, що від нового підприємства держава буде отримувати додатковий дохід у вигляді податкових надходжень до державного (муніципального) бюджету, із його розвитком ще й

буде збільшуватись кількість доступних робочих місць, що позитивно позначиться на зайнятості населення та сприятиме зменшенню кількості безробітних. Обидва ці елементи можуть допомогти пожвавити економіку країни і тим самим підвищити рівень життя в ній.

Окрім вищезазначеного, розвиток підприємництва підвищує інвестиційну привабливість країни, а залучення інвесторів, на сьогодні, є одним з першочергових завдань. Однак при вирішенні цього завдання підприємці часто стикається з низкою серйозних труднощів. Адже у початківців практично немає шансів залучити фінансові ресурси для своїх проектів на «розумних» умовах. Проте у такій ситуації бізнес-інкубатор може надати підприємцям сприяння в залученні кредитів і позик, виступивши в якості гаранта повернення кредиту.

На сьогодні в Україні з метою сприяння практичній реалізації програм розвитку підприємництва шляхом створення та підтримки діяльності бізнес-інкубаторів, діє Українська асоціація бізнес-інкубаторів та інноваційних центрів (УАБІІЦ), що була заснована 15 жовтня 1998 році. За період діяльності Асоціації було реалізовано проектів загальною вартістю, більш ніж на 820 тис.$ [2].

Тож, як висновок слід сказати про те, що розвиток малих підприємств – це найдешевший шлях до розвитку ринку, що закладає глобальні основи ресурсозберігаючого економічного зростання в будь-якій країні. Саме тому, на мою думку, розвиток бізнес-інкубаторів має бути невід'ємною частиною політики України, адже, по-перше, це дасть змогу вирішити більшість проблемних питань, а, по-друге, дозволить зменшити технологічне відставання від розвинених країн світу.

Література

1. Багашова Н.В. Бізнес-інкубатори: світовий і вітчизняний досвід створення і функціонування/ Н.В. Багашова// Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. - №11. – С. 60-63.
2. УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ БІЗНЕС-ІНКУБАТОРІВ та ІННОВАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ//[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.novekolo.info/ua/pro-uabiits

Мамич Андрій
студент магістратури фак-ту менеджменту
Наук. кер.: д.е.н., доц. Бухаріна Л.М.

ЕЛЕКТРОННІ ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ: ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ У РАМКАХ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Впровадження електронних публічних закупівель у рамках реформування публічного управління повинно забезпечуватись через досягнення п'яти відповідних цілей, які є завданням як українського законодавства на рівні публічного управління[1], так і передової міжнародної практики відповідно до директив ЄС у сфері державних закупівель.

1. Ліквідація і системне запобігання корупції. Процеси здійснення публічних закупівель характеризуються підвищеним ризиком корупції. Корупція – головна і найбільш виражена проблема системи публічних закупівель України. Вона зустрічається на різних етапах процесу закупівель – від розробки тендерних вимог до укладення контракту і здійснення контролю за його виконанням. Ступінь цих ризиків істотно зростає в умовах функціонування непрозорої системи паперових документів.

2. Прозорість. Потрібно забезпечити використання публічних коштів прозорістю та ефективністю, а також надати громадянському суспільству прямий не обмежений доступ до інформації. Основний підхід звучить просто: «всі бачать все» або «повна прозорість». Це буквально означає забезпечення в обов'язковому порядку відкритого доступу в інтернеті до будь-якого документу, пов'язаного зі здійсненням публічних закупівель.

3. Неприпустимість дискримінації і об'єктивна оцінка тендерних заявок. Потрібно ввести в дію електронні реверсивні аукціони і послідовну процедуру оцінки постачальників після відкриття тендерних пропозицій, тобто оцінюється тільки постачальник (економічний оператор) з найменшою ціною. Якщо його пропозиція повністю відповідає технічним та кваліфікаційним вимогам, він визнається переможцем. Пропозиції інших учасників не розглядаються. Таким чином, усувається можливість винесення в ході процесу закупівлі суб'єктивних рішень.

4. Простота і легкість застосування процедур. Застосування в тендерних угодах паперових носіїв є складною та довгою процедурою, що позбавляє інші компанії додаткових стимулів участі в таких тендерах. Такі процедури необхідно спростити і зробити зрозумілими для користувача, а адміністративні бар'єри повністю усунути. Простота системи – це її сила, а не слабкість.

5. Перехід на безпаперовий документообіг. Процес подачі паперових документів і отримання інформації від постачальника (економічного оператора) є неефективним, складним і витратним за часом із-за складнощів, пов'язаних з пошуком документів, їх копіюванням та інших процесів ручної обробки.

Повна звітність і аналіз всіх публічних закупівель. Інформація повинна бути в електронній системі, доступна для моніторингу та аналізу. Інтеграція системи електронних закупівель повинна здійснюватися в системі електронного уряду, яка передбачає можливість обміну інформацією з такими сервісами як: електронне казначейство; реєстр компаній; банки, платіжні системи тощо.

Деякі з цих сервісів, такі як електронний реєстр компаній і платіжні системи, вже існують в Україні. Деякі знаходяться в стадії розробки (наприклад, електронне казначейство). Деякі з'являться пізніше, вже після створення системи. Як приклад, треба навести сервіс електронних банківських гарантій, що з'явився в Грузії завдяки системі електронних закупівель[2].

В ідеальному стані система електронних публічних закупівель повинна поширюватися на всіх публічних покупців, на всі процедури і етапи публічних закупівель. Тільки так можна добитися максимальної ефективності системи, забезпечити її повну прозорість і гарантувати достовірність статистичної інформації у рамках реформування публічного адміністрування. Як було зазначено вище, така інформація необхідна для моніторингу та аналізу публічних закупівель, як з боку контролюючих органів, так і з боку громадськості, яка повинні мати вільний і необмежений доступ до всієї інформації, що стосується публічних закупівель.

Література

1. Закон України «Про публічні закупівлі» [Елекронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/922-19. – Назва з екрану
2. Ястремська О.М. Публічне адміністрування: навчальний посібник / О.М.Ястремська, Л.О. Мажник – Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 132 с.

Markevych Anna
4th year student of History Department
Scientific supervisor: Associate Professor Volkova V. V.

COMMUNICATION WITHIN THE «EASTERN PARTNERSHIP» BETWEEN UKRAINE AND THE EU

The Integration Policy of the European Union, its desire to intensify communication and cooperation with the Eastern European partner countries, the implementation of dialogue with Ukraine in the economic and political dimensions are reflected in the project «Eastern Partnership», approved by the EU Council in 2009 [3].

The topicality of the issue of communication within the «Eastern Partnership» between Ukraine and the EU lies in the fact that for Ukraine the «Eastern Partnership» project provides the establishment of a free trade zone, support of the process of approximation and institutional capacity of the country, promotes regional development through the regional policy measures of the EU, creation of an integrated border management system, cooperation on energy security, liberalization of the visa regime [3].

The purpose of the article is to identify the most important aspects of cooperation between the UA and Ukraine in the framework of the «Eastern Partnership»" and to highlight the prospects of becoming a EU member for Ukraine.

Analyzing the «Eastern Partnership» project at the EU-Ukrainian level it is worth noting some reservations by the Ukrainian side regarding the lack of a declared differentiated approach of the EU to member states. European pragmatism of Ukraine is based on a pursuit of enhanced cooperation with a prospective EU membership [1]. However, the Ukrainian expectations to receive guarantees to become an EU member, unfortunately, have not come true.

The analysis of communication concerning the «Eastern Partnership» project shows that it is only focused on the signing of the Association Agreement and free trade zone without preferences to Ukraine. Nevertheless, the «Eastern Partnership» program is the most profitable for Ukraine as it is an opportunity for Ukraine to intensify and deepen cooperation with the European Union in the field of energy security, development of transport corridors, regional security stability. Moreover, it's a way to improve border cooperation and regional cooperation between the EU and Ukraine. In addition, the implementation of the European integration course of Ukraine's foreign policy allows Ukraine to become closer to the EU norms and standards, as well as it leads to the introduction of democratic values and principles and allows some industries to integrate into the economic system of the EU [1; 3]. The European Union confirmed its readiness to help Ukraine to complete the necessary economic, legal and political reforms and to ensure the democratic development of the country, to get closer to the European standards, etc. [3].

In the economic aspect the European integration for Ukraine is a way to modernize the economy, to attract foreign investments, new technologies, to increase the competitiveness of domestic producers; it's a possibility to enter the single EU internal market. In the political aspect the European integration involves modernization of Ukraine's legal framework, democratization of the political system. Membership in the EU provides strengthening of the national security of Ukraine, its protection from aggression and territorial claims [4].

Nowadays the relations between the EU and Ukraine are on a new stage deeply connected with visa regime liberalization. Ukraine has already had many chances to get it. Recently the Ministers of the European Parliament and Council negotiators have agreed to waive the EU visa requirement for Ukrainians. It means that once the change enters into force, and if Ukrainians have biometric passports, they will be able to enter the EU for up to 90 days in any 180-day-period for business, tourism or family purposes [2].

A Parliament´s rapporteur, Mariya Gabriel (EPP, BG) said 'adopting the visa waiver for Ukrainian citizens is an important step forward towards reforming Ukrainian society by bringing people together, building bridges across borders. We at the European Parliament are convinced that Ukrainian citizens now deserve the right to travel freely to the EU. The time has come for the Council to deliver results' [2].

To conclude, I would like to say that the communication within the «Eastern Partnership» between Ukraine and the EU is intensifying, but the only thing Ukrainians can do in this situation is to wait and hope for better. But the time will show us what will happen and how it will influence both sides – the Ukrainian and the European.

References

1. EU-Ukraine [Electronic resource] // European External Action Service. – Mode of access: http://eeas.europa.eu/eastern/docs/eu-ukraine_en.pdf.

2. MEPs and Council negotiators agree to waive EU visa requirement for Ukrainians [Electronic resource] // European Parliament News. – Mode of access: http://www.europarl.europa.eu/news/en/news-room/ 20170228IPR64271/meps-and-council-negotiators-agree-to-waive-eu-visa-requirement-for-ukrainians.
3. Копійка В. В. Україна та Європейський Союз / В. В. Копійка, В. А. Манжола, Н. М. Весела. – К. : Знання, 2012. – С. 30.
4. Україна в Європейському безпековому просторі : монографія / В. А. Манжола, О. Л. Хилько, С. О. Божко, В. М. Вдовенко; кер. авт. кол. В.А. Манжола; за заг. ред. В. В. Копійки. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2012. – 320 с.

Мацур Сергій
студент 2 курсу економічного фак-ту
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Наук. кер.: к.е.н., доц. Кирильчук О.В.

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ В УКРАЇНІ

Сьогодні в Україні чітко прослідковується дефіцит інвестиційних ресурсів. Як свідчать данні багатьох розвинутих країн, недержавні пенсійні фонди є дуже потужним джерелом інвестиційних ресурсів разом з соціальною корисністю забезпечення людей пенсійного віку. Завдяки активній інвестиційній політиці НПФ перетворюється на важливий фактор розвитку економіки. Проте в Україні фонди недержавного пенсійного забезпечення мало використовуються як джерело інвестиційних ресурсів.

Різні аспекти пенсійного забезпечення та інвестиційного потенціалу пенсійних фондів розглядаються у працях вітчизняних та зарубіжних економістів, серед яких варто відмітити Телічко Н.А. [6], Андрієць В.С. [1], Криклій В.А. [4], Шелудько В.М. [5]

Пенсійні активи, що накопичуються у НПФ, можуть бути використані виключно для цілей інвестиційної діяльності фонду, виконання зобов'язань фонду перед його учасниками та оплати витрат, пов'язаних із обслуговуванням фонду. Використання пенсійних активів для інших цілей заборонено [6, с. 57].

Станом на 2016 рік прибуток від інвестування НПФ в Україні становить лише 698 млн грн, тоді як ще в 2014 даний показник був на рівні 1013,4 млн грн, а з врахуванням високих темпів інфляції в даний період реальна цінність цього доходу набагато менша [2].

У 2011 – 2016 рр. відмічаємо значене збільшення як частки, так і грошового виразу інвестицій недержавних пенсійних фондів в цінні папери, дохід за якими гарантовано Кабінетом Міністрів України (рис. 1). За п'ять років даний показник збільшився в грошовому виразі на 272,26 %.

В 2015 – 2016 рр. значно зменшилися інвестиції в акції українських емітентів (-90,13%) та облігації підприємств, емітентами яких є резиденти України (-67,76%). Головним чином, це пов'язано з початком воєнних дій на Сході країни на початку 2014 року. Тобто відбулося своєрідне зміщення інвестицій, велика частка яких була сконцентрована в раніше індустріально розвинених областях держави на користь депозитних рахунків та державних облігацій. Основну частину коштів українських НПФ просто розміщують на депозитах в банках або залишають в готівкових коштах (40,3%), тоді як в США це 1% а в Чилі взагалі 0,4% [4].

Серед основних проблем НПФ виокремимо низьку обізнаність населення щодо принципів діяльность НПЗ, неповноцінність правового регулювання НПЗ, низькоефективне функціонування фінансового ринку, недовіру населення до системи Недержавного пенсійного забезпечення.

Рис. 1 Динаміка структури основних інвестицій НПФ в Україні за 2011 – 2016 рр., млн грн

Джерело: складено автором на основі [2].

Отже, на вітчизняному фінансовому ринку відсутні надійні фінансові інструменти, які б дали змогу забезпечити належну диверсифікацію пенсійних активів НПФ.

Інвестиційний потенціал недержавних пенсійних фондів є дуже високим, проте фактичний стан обсягу інвестицій НПФ є досить малим. Головним чином, це спричинено неефективною інвестиційною політикою, результатом якої є низький рівень доходів, які в кращому випадку лише перекривають наслідки інфляційних процесів в Україні. Збільшення кількості учасників НПФ в Україні спричинить збільшення вкладів, в результаті чого збільшиться акумулювання інвестицій. Тому вважаємо доцільним збільшити популярність недержавного пенсійного забезпечення серед українців.

Таким чином, українським НПФ необхідно переглянути напрями інвестування накопичених активів. Адже при розумному, з урахуванням всіх ризиків, виборі напряму інвестування коштів фонд може отримати набагато більші доходи. Для України формування якісних інвестиційних ресурсів однозначно підсилить економічну систему та створить міцний плацдарм для подальшого зростання.

Література

1. Андрієць В. С. Дослідження основних сутнісних характеристик «грошових потоків підприємства» / В. С. Андрієць // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 8. – С.167–172.
2. Офіційний веб-сайт Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.dfp.gov.ua
3. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 9 липня 2003 р. – № 1057-ГУ.
4. Криклій В.А. Становлення і розвиток недержавних пенсійних фондів на ринку фінансових послуг України // Інвестиції: практика та досвід. – № 9/2010. – С. 69-70.
5. Шелудько В.М. Фінансовий ринок : підручник. – 3 – тє вид., стер. – К. : Знання, 2015. – 535 с.
6. Телічко Н.А., Кузьменко Г.В. Вплив недержавних пенсійних фондів на соціально-економічний розвиток держави // Економічний вісник Донбасу. – № 3 (21). – 2010 [Електронний ресурс].: – Режим доступу:http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Evd/2010_3/12.pdf

Мірошниченко Дарина
студентка 4 курсу фак-ту менеджменту
Онищенко О.А.
к. держ. упр., доц.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Головною метою підприємницької діяльності є, з одного боку, задоволення та стимулювання соціального попиту на конкретні потреби його членів, з іншого – максимізація можливостей задоволення соціально-економічних потреб суб'єкта підприємницької діяльності. Відповідно, суть підприємництва для підприємця полягає в отриманні прибутку.

З метою забезпечення рентабельності, підприємницька структура повинна характеризуватися самоокупністю, що, за умов сучасних економічних трансформацій, більшою мірою забезпечується шляхом самофінансування. Тож, визначення засобу фінансування набуває особливого значення для вітчизняних підприємств.

Нажаль, специфічною ознакою вітчизняного підприємництва, особливо на ранніх етапах розвитку, є відсутність якісної та чіткої стратегії. При цьому тенденції ринку більшістю суб'єктів не враховуються взагалі. Як наслідок – значна частка заснованих на етапі становлення українського підприємництва бізнесів згодом не витримала конкурентної боротьби та зникла в процесі формування ринку, що надало змогу іноземним кампаніям зайняти економічно вигідні сегменти вітчизняного ринку.

Аналіз динаміки розвитку підприємницької діяльності в Україні (табл. 1) [3] дозволяє зробити висновок про певну нестабільність процесів даної галузі.

Питання вибору фінансового забезпечення постає перед кожним підприємцем. Нестача можливостей залучення вітчизняних та іноземних інвестицій, недостатня кількість власних коштів – усе це стає на перешкоді існування підприємства.

Фінансове забезпечення підприємств України може складатися з самофінансування підприємства, державної допомоги та кредитування.

Складність при отриманні кредитних коштів та великі відсотки стримують можливості українських підприємств. Внаслідок цього вони мають шукати нові джерела фінансування, одним з яких може стати приховане фінансування.

Таблиця 1.

Основні показники діяльності підприємств в Україні у 2010-2015 рр.

Кількість підприємств	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Усього, одиниць	360166	358662	347081	372811	341001	343440
у % до попереднього року	х	99,6	96,8	107,4	91,5	100,7
Кількість зайнятих працівників						
Усього, тис. осіб	7639,1	7479,9	7388,3	7130,1	6298,5	5889,7
у % до попереднього року	х	97,9	98,8	96,5	88,3	93,5
Кількість найманих працівників						
Усього, тис. осіб	7527,5	7407,9	7290,7	7015,8	6193,0	5778,1
у % до попереднього року	х	98,4	98,4	96,2	88,3	93,3

Як зазначає О.О. Терещенко, прихована форма фінансування підприємства пов'язана з використанням прихованого прибутку, що здійснюється у результаті формування прихованих резервів, які проявляються лише при їх ліквідації. Отже, приховане самофінансування здійснюється за рахунок прибутку до оподаткування. При цьому відбувається відстрочка сплати податків і виплати дивідендів. Значним недоліком такого механізму є порушення принципу достовірності при складанні звітності та підвищення рівня асиметрії в інформаційному забезпеченні її зовнішніх користувачів [1, с.172].

Аналіз досліджуваного питання дозволяє зробити висновок про найякіснішу систему фінансування вітчизняних підприємств, яка засновується на відкритій формі самофінансування та характеризується відсутністю зобов'язань з повернення залучених раніше коштів, відсутністю затрат з мобілізації коштів. Як наслідок – підвищується фінансова незалежність та кредитоспроможність підприємницької структури.

Література

1. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 554 с.
2. Діяльність суб'єктів господарювання: [Електронний ресурс] / Держ. служба статистики України. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/

Можайська Крістіна
студентка 2 курсу економічного фак-ту
Наук. кер.: викл. Діброва А.О.

ЗАСТОСУВАННЯ НЕЙРОЛІНГВІСТИЧНОГО ПРОГРАМУВАННЯ В ДІЛОВИХ КОМУНІКАЦІЯХ

В сучасних умовах глобалізації ділові комунікації невпинно розвиваються. Вдосконалюються та полегшуються ділові контакти між представниками різних країн, полегшується переклад різних мов (за допомогою онлайн-перекладачів). Проте іноді бар'єрами у спілкуванні можуть бути непорозуміння різних ментальних культур. Тому актуальними в наш час є методики встановлення контактів і досягнення бажаного ефекту від переговорів з різними людьми. Мета доповіді у розкритті сутності і переваг методики нейролінгвістичного програмування у формуванні ділових контактів.

Нейролінгвістичним програмуванням (НЛП) (англ. Neuro-linguistic programming) називають напрям у психотерапії, який досліджує закономірності людського суб'єктивного досвіду через розкриття механізмів і способів моделювання поведінки і передачі виявлених моделей іншим людям [4]. Іншими словами, нейролінгвістичне програмування вивчає структуру людського сприйняття: як люди мислять, сприймають нову інформацію та світ в цілому.

Застосування НЛП може охопити будь-яку сферу людської взаємодії, і часто прийоми НЛП використовуються несвідомо. Засновниками НЛП вважають Річарда Бендлера (англ. Richard Bandler) та його учня, Джона Гріндера (англ. John Grinder) [4].

Бендлер та Гріндер дійшли висновків, що НЛП можна вважати моделлю людського суб'єктивного досвіду та комунікації, і за допомогою принципів НЛП можна детально описати будь-яку людську діяльність, що дозволяє впливати на неї [4].

Ділові комунікації – досить складне і специфічне соціокультурне явище, в рамках якого індивіди обмінюються спеціалізованими знаннями і вибудовують відносини у контексті їх професійної діяльності.

Застосовуючи методики НЛП можна досягнути значної ефективності та зручності при здійсненні ділових комунікацій. Як приклад, застосування нейролінгвістичного програмування надає змогу досягнути бажаної поведінки окремих осіб або колективів, використовуючи силу мовленнєвих патернів, досягати розуміння ділових партнерів, вдало проводити переговори [3].

На відміну від дослідників інших психологічних напрямів, представники НЛП рідко цікавляться вмістом людського досвіду; основну увагу воно приділяє організації цього досвіду, які процеси лежать в основі цієї побудови і як усім цим можна управляти.

На думку Гіллігена, НЛП – це «дослідження того, як досягають майстерності і досконалості в будь-якій обраній справі; можливість проявляти свої найкращі якості якомога частіше; дієвий і результативний підхід до зміни особистості; новітня технологія, спрямована на досягнення успіху [2]».

Теоретики НЛП розробили 15 положень, що допомагають здійснювати комунікації найбільш ефективно. Кожне з цих положень акцентує увагу на важливих аспектах ділового спілкування.

Наприклад, перший постулат визнає унікальність кожного індивіда і різницю у сприйнятті світу, досвіді, що зумовлює різні парадигми. Визнавати світобачення свого співрозмовника – значить, визнавати його особистість, цінність як ділового партнера.

Інше положення говорить, що в основі будь-якої поведінки лежать позитивні наміри. Кожна поведінка доречна в певному контексті. Ще одне з положень НЛП: значення спілкування визначається реакцією, яку воно викликає. Залежно від реакції співрозмовника ініціатор комунікації має будувати своє мовлення, використовуючи при цьому різноманітні мовні прийоми. Як визначає Роберт Ділтс: «Значенням інформації для адресата є реакція,

викликана цією інформацією у адресата, незалежно від намірів, які були у відправника цієї інформації» [1].

Вирізняють такі прийоми НЛП: рефреймінг, позитивне формулювання негативних тверджень тощо. Рефреймінг – розстановка акцентів у кожній ситуації, що сприймаються як «рамки» [3]. Сутність цього прийому полягає у питанні: «Наскільки дана ситуація критична в масштабі всього мого життя?».

Отже, принципи і прийоми НЛП є високоефективними і широко застосовуються у сучасній мовній практиці, адже за допомогою нейролінгвістичного програмування можна достягти успішної взаємодії між суб'єктами ділового мовлення. Важливим моментом ділової комунікації є уміння швидко реагувати на зміни ситуації і адаптувати мовну модель під конкретні обставини. Легше навчитися цьому, аналізуючи власний досвід і відповідаючи на питання: «Яку користь від ситуації я можу отримати?», «Чому мене навчить ця проблема?», «Наскільки дана ситуація критична в масштабі всього мого життя?», «Як реагували би за цих обставин інші люди?».

Література

1. Андреас С. НЛП. Технология успеха / С. Андреас, Ч. Фолкнер. – М. : Эксмо, 2010. – 400 с.
2. Гілліген С. Терапевтичні транси. – М.: НФ Клас,1997.
3. Мельник С., Крайнюк А. Про особливості використання нейролінгвістичного програмування в діловій сфері спілкування / Мельник С., Крайнюк А. // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – С. 444-449. – Режим доступу: http://opu-konf.at.ua/2016-1/103.pdf.
4. Ресурсы НЛП. Открытая электронная библиотека материалов по Нейролингвистическому программированию и Эриксонианскому гипнозу [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nlpr.ru.

Мороховець Олена, Омельченко Ольга
студентки 3 курсу фак-ту менеджменту
Наук. кер.: к. філос. н., доц. Олійник О.М.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Одним із найважливіших етапів розвитку соціально-трудових відносин є формування нової більш якісної робочої сили та необхідність у підвищенні ролі висококваліфікованої праці у виробничій сфері виготовлення продукції. Таким чином, для того щоб всебічно розглянути питання формування системи безперервної освіти і навчання упродовж життя, з урахуванням зарубіжного досвіду та можливостей його адаптації до вітчизняних потреб, треба провести дослідження теоретичного та практичного його втілення в наш час.

Якщо розглянемо безперервну освіту, як систему середовища формування особистості, ми можемо зробити висновок, що вона охоплює все життя людини. На сьогодні, коли нові технології та інноваційні моделі технічного оснащення виробництва постійно набувають обертів у розвитку, суспільство має справу з необхідністю вдосконалення освіти і неперервного підвищення кваліфікації робітників різних підрозділів виробництва. Здійснюється підвищення кваліфікації за рахунок самовиховання і самоосвіти дорослого населення.

Мета неперервної освіти - це становлення й розвиток власного «Я» як у періоди її фізичного та соціально-психологічного дозрівання, розквіту й стабілізації життєвих сил та здібностей, так і в періоди старіння організму, коли на перший план висувається завдання компенсації сил і можливостей, що втрачаються.

Проблема неперервної освіти є одним з найбільш важливих чинників побудови народної освіти в Україні. Вона забезпечує спроможність людини вільно займатися у різних освітніх закладах та на протязі життя займатися самоосвітою, вдало поєднуючи її з неформальною освітою. Вищі навчальні заклади сьогодні не мають змоги забезпечити

фахівця, свого випускника таким необхідним об'ємом знань, якого було б достатньо для подальшого професійного та соціального життя.

Потреба оновлення рівня знань через кожні 5-10 років виникла у зв'язку з тим, що з кожним роком підвищується рівень потоку інформації, щоб відповідати необхідним вимогам життя.

Дослідженню теоретико-методологічних та практичних питань розвитку безперервної освіти, концептуальних положень теорії організації, що навчається, присвячені праці таких дослідників, як Антошкіна Л.І., Арджиріс К., Армстронг М., Веснін В.Р., Діксон Н., Карпенко М.М., Коротков Е.М., Левченко О.М., Мільнер Б.З., Моргунов Є.Б., Сенге П., Сендж П. та багатьох інших. Аналізуючи наукові праці, присвячені дослідженню цієї багатоаспектної проблеми, приходимо до висновку про недостатній рівень її теоретичної і практичної розробки у нашій країні.

Існують такі ознаки, що допоможуть виокремити та скласти цілком прозорі відомства про безперервну освіту як чинник розвитку особистості.

По-перше, безперервна освіта є процесом цілісним та відбувається впродовж всього життя людини. Така характеристика неперервності освіти, як один з методів вдосконалення власного «Я», не можна звести до механічного поєднання етапів, так як вони створенні через виникнення проблемних ситуацій у рамках повсякденного життя особистості.

По-друге, безперервна освіта характеризується не тільки часовим, а й просторовим параметром — взаємодією людини з різними джерелами інформації, в основі якої лежать інтереси й цілі людей.

По-третє, важливе значення має особистісний параметр безперервної освіти. Людина так чи інакше включена до інформаційного процесу, безпосереднього спілкування тощо. Але суб'єктом освітньої діяльності вона стає тоді, коли усвідомлює необхідність у поповненні знань, у залученні до культури.

Отже, розглянуті особливості безперервної освіти дозволяють зазначити, що вона за своїми сутнісними характеристиками виступає системним середовищем формування особистості, яка в соціально-економічних умовах зможе активно жити і діяти, здійснюючи максимальний внесок у саморозвиток та самореалізацію і в той же час у прогресивне оновлення суспільства.

Розвиток особистості розглядається при цьому як безперервний процес, який орієнтує освітню діяльність не тільки на засвоєння знань, але й на активну участь у перетворенні навколишнього світу.

Література

1. Карпенко М.М. Модернізація вищої освіти як чинник розбудови суспільства знань в Україні / Стратегічні пріоритети. - №1, 2015 р. – С. 57-63
2. Топчий Т. В. Інституціоналізація безперервної освіти в Україні: факторна обумовленість : автореф. дис. … канд. соціол. наук / Т. В. Топчий. – Х. : Вид-во НУА, 2015 р. – С. 20
3. Безперервна освіта як принцип функціонування сучасних освітніх систем: (перший досвід становлення та розвитку в Україні): монографія В. И. Астаховой ; Нар. укр. акад. – Харьков : Изд-во НУА, 2016 р. – С. 214

Наришкова Ірина
студентка 4 курсу фак-ту менеджменту
Наук. керівн.: проф., д.е.н., Гуржій Н.М.

СУТНІСТЬ РИЗИКІВ УПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ, СПОСОБИ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ

Ризик – є однимз основних елементів підприємницької діяльності, адже за своїм визначенням підприємництво є самостійною, ініціативною, на власний ризик господарською діяльністю[1]. У більшості випадках ухилитися від ризикованих ситуацій при здійсненні

підприємницької діяльності просто неможливо. Ризик має подвійне значення, так як може привести до настання несприятливих наслідків (збитків), і до позитивних результатів для компаній у вигляді збільшення прибутку.

Підприємницький ризик – діяльність суб'єктів господарювання, що пов'язана з подоланням невизначеності в ситуації неминучого вибору, в процесі якої є можливість оцінити вірогідність досягнення бажаного результату, невдачі і відхилення від мети, що містяться у вибраних альтернативах всіх видів підприємницької діяльності.[2, с.188].

Сутність ризику виявляється у функціях які він виконує у підприємницькій діяльності. До них належать: інноваційна (пошук нетрадиційних шляхів вирішення проблеми), регулююча – проявляється в конструктивній та деструктивній формах, захисна (при існуванні ризику, слід терпляче ставитися до можливих невдач), аналітична (аналіз усіх можливих альтернатив, варіантів рішень та вибір серед них найбільш оптимальних).

Ризик підприємницької діяльності багато в чому визначається залежністю як від зовнішнього середовища (політичних, економічних, соціальних й інших чинників) так і від внутрішніх чинників (фінансова діяльність, кадрова політика, маркетинг, менеджмент, тощо).

Вибір шляхів скорочення ризику залежить від різних факторів: розвиненості мережі страхових компаній, рівня ризику, платоспроможності замовників, кваліфікації і компетентності кадрів.

Ризик підприємницької діяльності є неминучим. Отже, підприємство маєрозробити певну політику в області ризику. Основними її напрямками є:

– політика уникнення ризику – розробка таких заходів, які б дозволили цілком виключити будь-який вид ризику;

– політика прийняття ризику, що являє собою бажання і можливість покриття ризику за рахунок власних коштів;

– політика зниження ступеню ризику – зменшення ступеню ймовірності втрат.

Єбагато методів та прийомів, за допомогою яких можна мінімізувати ризик підприємницької діяльності. Найбільш широко використовувані та ефективніз них наступні:

1. Страхування. Цей метод не знижує ризик, а лише дозволяє компенсувати його негативні наслідки. Зовнішнє страхування – це передача ризику за певну винагороду іншій організації (страховій компанії). Внутрішнє страхування відбувається у межах підприємства і полягає у створенні спеціальних фондів для відшкодування збитків.

2. Лімітування, що передбачає встановлення системи обмежень на величину угоди.

3. Диверсифікація – процес розподілу коштів між різними об'єктами, безпосередньо не пов'язаними між собою. Цей метод є найбільш обґрунтованим і передбачає виявлення саме того виду діяльності, в якому можна ефективно реалізувати конкурентні переваги підприємства [3, с.120].

Розрізняють декілька видів диверсифікації:

– диверсифікація видів господарської (інвестування одночасно в кілька різних компаній, створення філій в різних регіонах тощо);

– диверсифікація постачальників (різноманітність альтернативних джерел надходження сировини та матеріалів);

– диверсифікація асортименту (включення в асортимент продукції товарів з протилежною спрямованістю попиту, що дозволяє знижувати ризик при тимчасовому зменшенні попиту на окремі товари;

У додаток до методів зниження рівня підприємницького ризику, доцільно також дотримуватися таких правил:

– не потрібно уникати ризику, треба прагнути максимально знизити;

– перед тим як починати господарську діяльністьнеобхідно передбачити, чи не буде в ній такого ризику, втрати від якого підприємець не в змозі компенсувати[2, с.190].

Отже,ризик є характерною ознакою діяльності будь-якого виробника чи інвестора, який характеризується небезпекоюможливої втрати ресурсів підприємства чи недоотримання прибутків. Оскільки підприємницького ризику неможливо уникнути, необхідно застосовувати методи для мінімізації його рівня. Вибір способів багато в чому залежить від рівня ризику, напряму підприємницької діяльності та інших внутрішніх та зовнішніх факторів.

Література

1. Найдьон Я. П. Правові аспекти підприємницького ризику [Електронний ресурс] / Я. П. Найдьон. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://www.rusnauka.com/13_NPE_2016/Pravo/12_210838.doc.htm.
2. Чуприна І. В. Поняття та класифікація ризиків в підприємницькій діяльності / І. В. Чуприна. // Збірник наукових праць ВНАУ. – 2012. – С. 187–193.
3. Плисюк Т. Г. Обгрунтування підходів до диверсифікації ризиків підприємств / Т. Г. Плисюк, А. О. Князевич. // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2014. – С. 119-123.

Нечепуренко Димтро
аспірант
Наук. кер.: к.е.н., доц. Маказан Є.В.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗМІНИ СТРУКТУРИ УПРАВЛІННЯ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Систематичне і цілеспрямоване введення організаційних змін і управління ними ґрунтується на функціонуванні всієї системи управління підприємством і, тому, ефективність змін залежить від організаційної структури управління, а точніше – від ступеня відповідності структури підприємства вимогам умов її функціонування, які визначаються внутрішніми і зовнішніми факторами. Більш того, сама структура є об’єктом організаційних змін.

На підставі аналізу і узагальнення дослідження особливостей впливу різних факторів на структуру, автор виділяє три головні з них: ступінь рухливості галузі, в якій працює підприємство, розмір підприємства, і масштаби її діяльності [3].

Використання трьох названих факторів дозволяє побудувати матрицю, зображену на рис. 1. Ця матриця двохрозмірна, тобто кожен показник має два значення – («мале та середнє» і «велике»). При цьому можливі вісім характерних ситуацій, для кожної з яких можна рекомендувати найбільш відповідну організаційну структуру.

Загальна ідея матриці полягає в тому, що при зміні всіх трьох показників від ситуації на початку координат у бік збільшення структура підприємства трансформується від лінійної до дивізіональної (або адаптаційної). Безумовно, на остаточне рішення про ухвалення структури підприємства накладатимуться і інші фактори специфічної властивості.

Запропоновану матрицю можна рекомендувати як експрес-інструмент діагностики напряму зміни організаційної структури управління. Вказана для кожного поєднання факторів структура може бути прийнята за основу як базисна для подальшого визначення її різновиду.

Для того, щоб підприємство розвивалося, необхідні фахівці, які займаються роботою в даному напрямку. Для цього пропонується створити постійно діючий «відділ організаційно-економічного розвитку», який безпосередньо підпорядковується одному із заступників генерального директора, що має можливість впливати на всі структурні підрозділи і що має доступ до стратегічної інформації. Ідея створення такого відділу присутня вже в роботах піонерів даного напряму Френча і Бела і Ліпітта. У зв’язку із завданням переходу підприємства до ринкової економіки ця ідея в тому або іншому ступені була присутня в цілому ряді робіт, присвячених реформуванню, реорганізації або реструктуризації підприємств [1; 2].

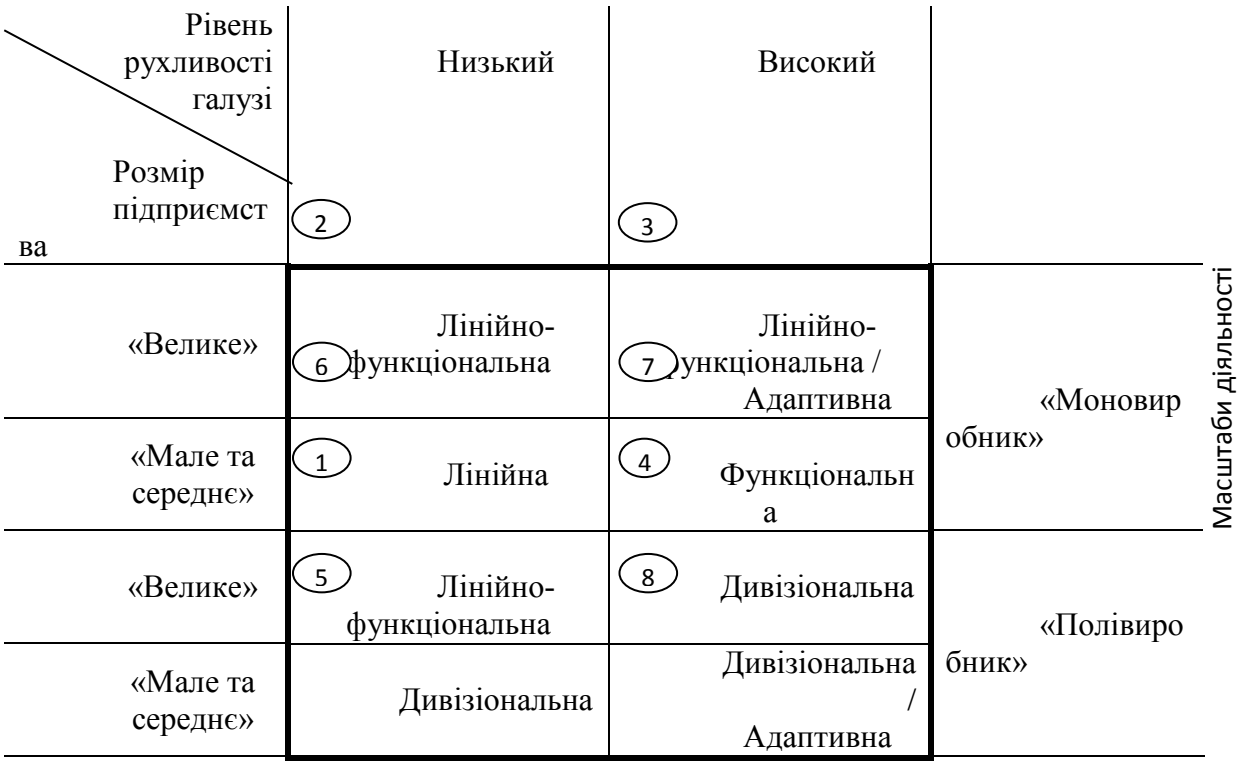

Рис. 1. Матриця «підприємство – середовище» для вибору напрямів організаційних змін в структурі управління

Основне призначення відділу організаційно-економічного розвитку полягає в забезпеченні довготривалого надійного високого ринкового положення і розвитку підприємства. Мету відділу організаційно-економічного розвитку можна сформулювати таким чином: забезпечити досягнення постійної відповідності підприємства зовнішньому середовищу, а економічній системі – соціальної. Завдання відділу організаційно-економічного розвитку полягають в тому, щоб забезпечити нововведення і організаційні зміни, що достатньою мірою відображають рухливість зовнішнього середовища; що приводять у відповідність соціальну і економічну системи.

Література

1. Питерс Т. В поисках эффективного управления / Т. Питерс, Р. Уотермен. – М. : Прогресс, 1986. – 418 с.
2. Робсон М., Уллах Ф. Практическое руководство по реинжинирингу бизнес-процессов / Пер. с англ. под ред. Н.Д. Эриашвили. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1997. – 224 с.
4. Чернявська І.М. Управлінське обґрунтування проведення організаційних змін на машинобудівному підприємстві / І.М. Чернявська // Теоретико-методологічні засади прискорення процесів соціально-економічного розвитку регіону: колективна монографія. – Кременчуг: КІ ДУ ім. А. Нобеля, 2012. – С. 102-114.

Олійник Максим
студент 2 курсу економічного фак-ту
Київського національного університету імені Тараса Шевченко
Наук. кер.: к.е.н., доц. Кирильчук О.В.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Ефективно функціонуючий фінансовий ринок є необхідною умовою для розвитку інвестиційного процесу та забезпечення реалізації національних інтересів України, а також для підтримки сталого темпу розвитку економіки держави. Подолання наслідків фінансово-економічної кризи потребує швидкого оздоровлення та підвищення ефективності роботи

фінансового ринку та створення відповідних умов створення доданої вартості товарів і послуг.

Вагомий внесок у дослідження проблем становлення та розвитку фінансового ринку в Україні присвячено багато праць вітчизняних вчених таких як Забучинська Т. В. [1], Краснова І. В. [2], Малишенко К.А. [3] та ін.

Останні декілька років спостерігається негативний тренд українського фондового ринку та сегменту небанківських фінансових установ це ми можемо побачити у таблиці 1.

Таблиця 1.

Динаміка показників активності фондового ринку

Показник\рік	2014	2015	2016
Обсяг випусків акцій зареєстрованих центральним апаратом Комісії (з розподілом за положеннями), млн. грн.	145 205,33	128 554,79	209 361,94
Обсяг та кількість випусків облігацій підприємств зареєстрованих Комісією, млн. грн.	38297,12	12 426,54	6760,49
Обсяг біржових контрактів з цінними паперами на організаторах торгівлі, млн. грн.	629 429,38	290 771,03	236 953,29
Обсяг біржових контрактів з фінансовими інструментами на організаторах торгівлі (з розподілом за видом фінансового інструменту, млн. грн.	629 429,38	290 771,03	236 953,29

Джерело: розроблено автором на основі [6]

Відповідно до даних таблиці та звіту НКЦПФР можемо зробити висновок, що серед основних причин негативного тренду на фоновому ринку в Україні є:

- відсутність спекулятивних мотивів у інвесторів. Відповідно до даних звіту НКЦПФР банками та страховими компаніями у 2016 році (так само як і у 2015 році) не було емітовано облігацій [6], це є негативним для ефективної діяльності фондового ринку, адже ці фінансові та банківські установи є одними із основних учасників прозорого фондового ринку;
- низька дохідність цінних паперів у порівнянні з доходністю депозитів. Для порівняння доходність за банківськими депозитами складає від 10 до 17%, а за ОВДП від 4 до 15%, так само і для відкритих ІСІ середня доходність становить 10-11% [6];
- велика ризикованість діяльності на фондовому ринку. Це ми можемо побачити через провал «блакитних фішок» в останні роки, а також через високий рівень асиметрії інформації і недостатню її кількість щодо емітентів цінних паперів [4];
- відсутність зацікавленості населення та іноземних інвесторів у інвестиційних фондах держави [4].

Відповідно до наведених проблем ефективними для виведення фінансового ринку України з кризового стану є такі напрямки:

1. Створення умов для прозорого бухгалтерського обліку [5].
2. Впровадження фінансовими інститутами раціональної дивідендної політики.
3. Підвищення співробітництва з міжнародними інститутами та впровадження міжнародних практик в економіку України.
4. Впровадження іноземної практики роботи фондової біржі [5].
5. Приваблення на ринок заощаджень населення завдяки зрівнянню оподаткування доходів від банківських вкладів та доходів від операцій з цінними паперами [5].

Таким чином основними проблемами розвитку фондового ринку можемо визначити відсутність спекулятивних мотивів у інвесторів, низька дохідність основних фінансових інструментів, занадто високий ступінь ризикованості діяльності на фінансовому ринку та відсутність інтересів населення до фінансового ринку. На основі визначених проблем актуально запропонувати впровадження іноземної практики, адаптованої під перешкоди

українського ринку, а також впровадження засобів пожвавлення інтересів населення до фінансового ринку.

Література

1. Забучинська Т. В. Проблеми та шляхи підвищення ефективності державного регулювання фондового ринку України [Електронний ресурс] / Забучинська Т. В.– Режим доступу: http://ndi-fp.asta.edu.ua.
2. Краснова І. В. Фондовий ринок в Україні: стан та перспективи розвитку / І. В. Краснова // Проблеми економіки. - 2014.- № 1. - С. 129-134.
3. Малишенко К.А. Сучасний стан ринку цінних паперів: проблеми та перспективи / К.А.Малишенко // Ефективна економіка. – 2014. - №7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/ op=1&z=3175.
4. Фондовий ринок: Підручник у 2 книгах. / В.Д. Базилевич, В.М. Шелудько, В.В. Вірченко та ін./ За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2015, 2016.
5. Цінні папери: Підручник / В.Д.Базилевич, В.М. Шелудько, Н.В. Ковтун та ін., за ред. В.Д.Базилевича. – К.: Знання, 2011р. – 1094с.
6. Аналітичні дані щодо розвитку фондового ринку за 2014-2016 роки // Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку: [сайт]. – Режим доступу: http://nssmc.gov.ua/activities/annual

Онищенко О.А.
к. держ. упр., доц.
Ельмурзаєва Мадіна
студентка 4 курсу фак-ту менеджменту

СУЧАСНІ ОРИГІНАЛЬНІ СПОСОБИ МОТИВАЦІЇ КОЛЕКТИВУ

Одним з ключових завдань управління персоналом є матеріальна та нематеріальна мотивація працівників. Наука психології визначає мотив як те, що створює, підтримує і направляє поведінку. При вірній мотивації робітників підвищується працездатність, а це означає, що з'являється можливість впливати на результати праці. Зрозуміло, що головна і основна мотивація в більшості вітчизняних компаній – це заробітна плата, але існують також й неекономічні способи стимулювання персоналу, які останнім часом набувають все більшого значення.

Мотивуючи робітників, ефективний менеджер повинен усвідомлювати, що за умов сучасних соціально-економічних трансформаційних процесів великі успіхи є важкодосяжими і порівняно рідкісними, тож, стимулювання повинно відбуватися у першу чергу по проміжним досягненням, не чекаючи завершення всієї роботи. Адже здійснення такого роду мотивації підвищує впевненість робітників за рахунок самоствердження та надає змоги виконувати професійні обов'язки більш ефективно.

За останні роки винахідливість та творчий підхід керівників установ та підприємств до питання мотивації персоналу створили якісно нові та інколи неочікувані засоби стимулювання колективу, що, як свідчить практика їх застосування, є дійсно виправданим та спонукає робочий колектив до професійної активності не менше традиційних засобів мотивації.

Досвід українських компаній показує, що нестандартні рішення – відмінний інструмент згуртування команди. До найбільш впроваджуваних нестандартних підходів до стимулювання співробітників слід віднести:

1. Вітання з важливими датами. Саме з цього можна почати впровадження нематеріальної мотивації в компанії. Це може бути закінчення випробувального терміну, рік роботи в компанії, підвищення на посаді або щось особисте – ювілей, річниця, народження дитини і т. д. Саме привітання може бути різним: від грошової премії до саморобного плаката, але обов'язково в присутності колег і начальства [2].

Саме на цьому прикладі доводиться дієвість та ефективність адресного стимулювання – мотивування. Націленого на конкретного робітника.

2. Навчання. Курси підвищення кваліфікації, семінари та конференції, стажування для членів робочого колективу, які проявили себе як перспективні працівники.

3. Право вибору. Можливість самим обирати способи заохочення – оплата мобільного зв'язку, оплата проїзду, заправка бензином особистого автомобіля – подібні варіанти нематеріальної мотивації співробітників численні. Кращих співробітників можна мотивувати правом «першого вибору», наприклад, при плануванні відпусток [1].

4. Зворотній зв'язок. Потрібно давати можливість співробітникам висловитися – побажання, коментарі по організації роботи. Такий вид стимулювання може впроваджуватися як анонімно (корпоративний ящик для «листів», дошка зі стікерами) так і відкрито – під час обговорення корпоративних питань.

5. Конкурси та змагання. Практика багатьох вітчизняних і зарубіжних компаній показує, що варто один раз провести конкурс «Кращий продавець місяця», «Самий ввічливий співробітник» або «Міс Посмішка», як співробітники самі починають фонтанувати ідеями [3, с.209-213].

6. Оригінальні назви посад. Стів Джобс перейменував посади консультантів свого офісу на П'ятій авеню в Нью-Йорку на посади «генії». Чи захоче співробітник з такою посадою звільнитися?

Емоційний підйом підлеглих – це найкраща нематеріальна мотивація в організації для отримання якісних результатів. «На світі є тільки один спосіб спонукати кого-небудь щось зробити ... І він полягає в тому, щоб змусити іншу людину захотіти це зробити. Пам'ятайте – іншого способу немає» (Дейл Карнегі). В сучасних умовах економічного спаду нематеріальна мотивація співробітників в компанії є необхідною об'єктивністю, яка підвищує лояльність, зміцнює командний дух та приносить плоди – співробітники отримують задоволення від праці та прагнуть до досягнення кращих результатів та розвитку. Як наслідок – підвищується ефективність та прибутковість організації.

Література

1. Назарова В. Г. Економічні аспекти стимулювання праці в ринкових умовах / Г.В. Назарова // Вісник Харківського НАУ ім. В.В. Докучаєва, Серія «Економічні науки» – 2010. – № 11.
2. Методична служба публічних бібліотек Києва // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://olga-methodlibkyiv.blogspot.ru/2016/10/blog-post_15.html
3. Поліщук Д.І. Мотивація як чинник підвищення продуктивності на підприємстві / Я.Д. Качмарик, Д.І. Поліщук // Науковий вісник НЛТУ України – 2011. − Вип. 21.8. – С.209-213.

PanchenkoVladislav
4th year student of the Management Department
Scientific supervisor: Associate Professor N.G. Naumova

ONLINE PROMOTION AS AN EFFECT FORM OF BUSINESS COMMUNICATION

As online marketing is gaining its way to find more customers and prospects for business, possessing more strategic presence will lead to higher growth through intensive business communication with the customers.

With the opportunities offered by the internet, the essence of promotion has greatly changed, especially for those looking for the possibilities to start their own business, to find new ways of effective communication with their customers. Thus the online promotion of the goods can be a powerful tool for small business owners. Furthermore, the tools are essentially free, costing only time and effort. To understand that online promotion is a wonderful perspective, some of its benefits should be considered, namely cost, measurability, formatting, targeting, coverage, speed. The internet as an enormous potential of information and communication, can be used by both consumers and organizations, being the medium that provides easier communication with the enormous number of people at the same time [1].

Visitors or clients are encouraged to opt-in, or in other words sign up for an e-mail newsletter. The idea is that participants opt-in with permission, rather than simply being added to a

database without their knowledge. This is also known as permission marketing. Another example is a different online relationship: affiliate marketing sites are also quite interesting to study and tend to generate some niche income from many small sites. Amazon has a very successful affiliate program whereby small site owners can place code upon their site to advertise books which Amazon sources and delivers. So you might have a website which focuses upon market gardening, and you might advertise books which explain how to grow tomatoes, contributing to your effective communication with potential customers.

However it is important to make sure that managers are strategic in their use of online marketing, so that the time and energy a business person invests isn't a wasted effort. However, many people faced different problems like inability to build strategy and plan correctly. Hence, adhering to certain tips people can ensure that their online promotion brings results. The check list for it includes: firstly, starting with a plan; secondly, keeping in mind that less is more. The means later is that you should pick up the social networking where most of your target market and customers spend their time, putting some solid effort into being engaged there. That is why communication will be more likely to develop quality relationships resulting in additional business links. Furthermore it is important to think beyond the promotion, providing the content sharing that will make the target community think or laugh. It is worth highlighting the community issues that are of interest to the followers, having become the source of useful information that people want to read and share, instead of just being a constant commercial. Consequently, the presence grows quicker. To complete the list, the vital importance of planning ahead should be mentioned as well.

The great example of successful online promotion is Rob Walker idea. Along with Joshua Glenn, Walker collected a group of cheap items and started talking with writers about creating fictional stories about them. The stories on the items have been posted on eBay and found that every single object sold for more than it had been purchased for. In fact, many were sold next to the exactly same object. Showing that they were uploaded by Significant Objects gave these things more value. Thus they were tied to the story that people were connected with, even though the tales were all fictitious [2]. These examples prove that the product value lies in the story connected to it as much as how much it costs to produce and sell. In addition it is worth mentioning that the more connected to a product people feel; the more likely they are to spend money on it, even if considered as to have little to no value.

In conclusion, the difference of the situations should be underlined as a future testing landmark to realize how it works as a common environmental tip, obtaining more strategic presence, leading to the communication's growth. In brief, the business people are to think beyond the promotion encountering its effective online form. Effective communication is one of the cornerstones for establishing and maintaining as a successful business. Communication technology trends are dominating factors that must be studied and understood by small, private, and corporate businesses to win over competitors in today's tough market.

References

1. E-consultancy – achieve digital excellence [Electronic resource] / Access mode: https://econsultancy.com.
2. Direct selling education foundation [Electronic resource] / Access mode: http://www.dsef.org.
3. 10 TopTenReviews [Electronic resource] / Access mode: http://www.toptenreviews.com.

Патенко Інна
студентка 2 курсу економічного фак-ту
Наук. кер.: к. філос. н., доц. Олійник О.М.

СУЧАСНИЙ АНАЛІЗ І СТИМУЛЮВАННЯ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА МАШИНОБУДУВАННЯ

В сучасних умовах основною метою діяльності більшості вітчизняних машинобудівних підприємств є подолання кризового стану та припинення падіння виробництва, обумовленого зміною векторів збуту продукції, рівнем виробництва, умовами праці.

Метою роботи є аналіз сучасних проблем мотивації персоналу в діяльності машинобудівних підприємств та формування на цій основі перспективних підходів до покращення стану мотивації працюючих.

Значний внесок у вирішенні питання мотивації персоналу належить багатьом вітчизняним і зарубіжним вченим, таким як Андрушків Б., Кузьмін О., Бєдний Г., Богиня Д., Тужилкіна О.В., Юкіш В.В., Азарова А.О., Ковальчук О.А., Іванченко Г.В. та інші. В своїх працях вони знайшли глибоке обґрунтування шляхів ефективного управління персоналом та його мотивації. Однак і досі є невирішені проблеми факторів і причин кризи мотивування персоналу машинобудівних підприємств.

У машинобудівному комплексі основними проблемами розвитку є: зменшення обсягів діяльності, внаслідок скорочення попиту на продукцію та зменшення ринків збуту; застарілість основних засобів на підприємстві, що негативно впливає на конкурентоспроможність, якість та собівартість продукції; низький рівень рентабельності машинобудування та нестача коштів для фінансування техніко-технологічного оновлення, інноваційного та соціального-економічного розвитку; залежність вітчизняних підприємств від постачань вузлів, деталей та комплектуючих виробів з інших країн;

При створенні на підприємстві сучасної системи стимулювання праці необхідно враховувати зв'язок між особистісними цінностями і мотивами трудової діяльності працівників підприємства. Отже, першим етапом на шляху визначення напрямів вдосконалення системи стимулювання праці є аналіз мотиваційного профілю працівників підприємства. Мотиваційний профіль визначає, які пріоритети методів стимулювання праці приймаються працівниками сучасних підприємства та як можливо їх змінити у відповідності до нових зовнішніх і внутрішніх умов функціонування підприємства [1].

Сучасна система стимулювання праці персоналу машинобудівних підприємств повинна включати такі чинники:

1. Зміна зовнішніх умов трудової діяльності працівників
2. Менталітет працівників;
3. Світовий досвід щодо стимулювання праці;
4. Очікуванні результати від трудової діяльності.

Важливо пам'ятати, що кожна людина індивідуальна, і тому має власні потреби, які вона бажає задовольнити, працюючи на підприємстві. Таким чином, при побудові системи мотивації керівнику слід пам'ятати, що не можна мотивувати всіх працівників однаково. Система мотивації повинна бути різна не тільки для працівників різних рівнів, але і враховувати соціальний статус, вік, стать працівника, а також його психологічні особливості.

Всі вікові групи працівників вважають, що однією з найважливіших умов, яка зможе підвищити трудову активність працівників, преміювання за якість праці. Тобто вони прагнуть бачити прямий взаємозв'язок якості праці з її оплатою. І це цілком справедливо, адже заробітна плата – це найважливіше джерело нашого існування. Тому підвищенню заробітної плати по праву належить перше місце серед умов, які б привели до підвищення трудової активності. Але слід враховувати також і інші умови такі як підвищення по посаді, одержання житла, преміювання за якість праці є дуже важливими мотиваторами, які повинні і можуть привести до значного підвищення трудової активності [2].

При цьому слід відмітити, що рівень заробітної плати працівників залежить не лише від результативності особистої праці, а й від високих результатів трудової діяльності його колег. І це важливо саме для інноваційної діяльності, де велике значення має групова робота, спільна праця винахідників, конструкторів, технологів та управлінців зі створення й реалізації інновації. Тому необхідно більше приділяти уваги таким мотивам як: розуміння суспільної значущості праці, бажання принести більше користі людям, прагнення працювати з повною віддачею та піклування про справи колективу. Напрями вдосконалення системи стимулювання праці повинні визначатися в залежності від результатів діагностики існуючої системи стимулювання. Тому дуже важливо розробити і впровадити на підприємствах перш

за все сучасну, адекватну методику діагностики системи стимулювання праці персоналу виробничих підрозділів машинобудівних підприємств.

Отже, головною метою розвитку машинобудування України – розширення ринків збуту, удосконалення галузевої структури машинобудування, розширення асортименту продукції. Ефективне управління виробничо-господарською діяльністю підприємств значною мірою залежить від використання вдало налагодженого мотиваційного механізму.

Література

1. Іляш О.І., Капериз М.В. Посилення мотивації праці в системі управління трудовим потенціалом підприємства // Економіка, планування і управління галузі: Науковий вісник НЛТУ України.– 2013.– с. 167–171.
2. Остафійчук А. Удосконалення систем стимулювання праці в сучасних [Електронний ресурс] / Режим доступу до документу: http://www.hr–portal.ru/node/407

Россинська Ліка
аспірант
Наук. кер.: к.е.н., доц. Маказан Є.В.

АНАЛІЗ СТРАТЕГІЙ ЛОГІСТИКИ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Машинобудівельне підприємство являє собою складну систему, що складається з безлічі підсистем і елементів. У цій системі відбувається рух і перетворення виробничих ресурсів з метою задоволення ринкової потреби у товарах і послугах та отримання прибутку. Спрямований рух ресурсів являє собою потоки, ефективним управлінням яких займається логістика.

Розгляд логістики підприємства з позицій системного підходу вимагає вивчення всіх елементів у взаємозв'язку і взаємодії. Для забезпечення єдності і цілісності підприємства логістична система повинна володіти властивостями стійкості і адаптивності.[3]

Теоретичну основу дослідження формують напрацювання зарубіжних та вітчизняних вчених економістів: Д. Бауерсокс, А. В. Войчак, В. А. Герцик, Є. В. Голубін, Д. Клосс, Е. Кофлан, Ф. Котлер, О. М. Тридід, Л. Штерн, В. Г. Щербак Х. М. Беспалюк, О. А. Біловодська, О. Б. Гірна, Є. В. Крикавський, Д. М. Ламберт, Р. Р. Ларіна, П. Р. Левковець, Л. Ю. Михальчук, М. А. Окландер, Дж. Р. Сток, Н. І. Чухрай, Т. В. Шарчук, Л. Я. Якимишин, О. М. Ястремська та багатьох інших.

В сучасних ринкових умовах зі вступом України у зону вільної торгівлі з Європейським союзом (ЄС) з 01.01.2016 року для виконання умов конкурентоспроможності машинобудівним підприємством велике значення набуває здатність підприємств швидко і гнучко реагувати на запити ринку. Повною мірою це відноситься до продукції підприємств машинобудування, проблемою для яких є дотримання термінів поставки рухомого складу згідно з замовленням лізингових компаній, експлуатаційних підприємств в необхідній кількості, високої якості та конкурентоспроможності на внутрішніх і світових ринках. Основною причиною цієї проблеми є відсутність системного підходу до дослідження потокових процесів та їх інфраструктурної підтримки на підприємствах транспортного машинобудування. В результаті не дотримується час на виготовлення продукції, скорочується обсяг виробництва і продажів із-за непродуктивного простою устаткування, відповідно, погіршуються фінансові результати.

Питання теорії і практики розробки логістичних стратегій підприємства досить актуальні для країн з перехідною економікою. Стратегічні рішення в області логістики спрямовані на оптимізацію матеріальних потоків економічної системи.

Розробці стратегій логістики передують стратегічний маркетинговий аналіз і підготовка маркетингових стратегій. Стратегії логістики базуються на товарних і збутових стратегіях підприємства. Справа в тому, що саме базисні стратегії визначають величину, різноманітність і напрямок матеріальних потоків підприємства.[4]

Аналіз логістичної діяльності спрямований на дослідження матеріальних і супутніх їм потоків у сфері закупівель, виробництва, розподілу товарів і їх сервісу. Особливу увагу слід приділити питанням визначення та групування логістичних витрат.

Якщо підприємство застосовує стратегії інноваційного розвитку, стратегії диверсифікації товарів і/або ринків, розробка логістичних стратегій, в першу чергу починається з проектування ланцюгів поставок, визначення стратегічних постачальників і ринків збуту. Інакше аналізуються існуючі ланцюги поставок з метою їх оптимізації.

На наступному етапі розробки стратегії визначаються стратегії логістики за стадіями обігу (стратегії закупівельної логістики, стратегії збутової логістики), виробництва (стратегії виробничої логістики) і споживання (стратегії сервісної логістики). Відзначимо особливу актуальність сервісної логістики для підприємств, що виробляють машини та обладнання.[4]

Стратегії складського та транспортного обслуговування залежать у першу чергу від вибору альтернативи: инсорсинг (власними силами) або аутсорсинг (залучення сторонніх осіб). Слід зазначити, що використання аутсорсингу можливо набагато ширше: у виробничій логістиці, сервісної і т. д.

Найважливіші стратегічні рішення в області інформаційної логістики пов'язані з визначенням: - типу інформаційної системи; - комплексу технічних засобів; - базового програмного та інформаційного забезпечення; - системи управління базами даних; - конфігурації обчислювальної мережі; - способу розподілу баз даних по вузлах мережі.

При проектуванні слід розрізняти ланцюги поставок на вході в логістичну систему фокусної компанії, які забезпечують вхідні матеріальні потоки, і на виході з логістичної системи — вихідні матеріальні потоки. Від цього залежать критерії відбору ланок ланцюгів поставок. Важливо також враховувати особливості застосовуваних технологій у виробництві, вимоги та обмеження виробничої логістики фокусної компанії.

Найважливішим і найбільш складним завданням проектування ланцюгів поставок є інтеграція ланцюга поставок — досягнення узгодженої взаємодії їх ланок на основі взаємної зацікавленості сторін. Як правило, у незалежних ланок ланцюгів поставок інтереси і цілі розрізняються, часом діаметрально протилежно. При домовленні про співпрацю, слід прагнути досягнення консенсусу, застосовувати гнучкість, йти на компроміси. У ролі інтегратора ланцюга поставки при наявності сильної ринкової позиції може і повинна виступати фокусна компанія.

Отже, незважаючи на негативні наслідки світової економічної кризи та кризи України для вітчизняних підприємств залишається актуальною реалізація стратегічних інноваційних цілей. До методів антикризового управління належить логістика. Стратегічні рішення в області логістики спрямовані на оптимізацію матеріальних потоків економічної системи.

Література

1. Логістика [Електронний ресурс]//Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Логістика.
2. Логістика : навч. посібник / В. М. Баско, В. А. Бороденя, О. В. Карпеко [та ін]; під ред. д–ра екон. наук, професора В. І. Полещук. – Мінськ : БГЭУ, 2007. – 431 с.
3. Семененко А. В. Логістика. Основи теорії : Підручник для вузів / А. В. Семененко, в. І. Сергєєв. – СПб. : Видавництво «Союз», 2001. – 544 с.
4. Сергеев Т. В. Найбільш поширені логістичні стратегії / в. І. Сергєєв [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.elitarium.ru/2007/12/11/ logisticheskie_strategii.html

Сагітдінова Каріна
студентка 2 курсу економічного фак-ту
Наук. кер.: к. пед. н., доц. Юдіна О.В.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ДОКУМЕНТУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОРГАНІЗАЦІЇ

Постановка проблеми. У сучасному суспільстві ефективна ділова писемна комунікація стає пріоритетним аспектом у системі управління. Вся управлінська діяльність організації здійснюється через видання певних нормативних документів, що актуалізує

питання стандартизації не лише законодавств, але й вимог і підходів у документознавстві та інформативній діяльності. Адже документи відіграють важливу роль в організації роботи підприємства, донесення інформації до працівників. Тому у руслі процесів інформатизації суспільства виникає також необхідність ввести документування в електронному вигляді для забезпечення кращої роботи персоналу. Це допоможе працівникам зменшити час на пошуки того чи іншого документу та збільшить їхню продуктивність праці.

Аналіз останніх досліджень та публікацій дозволяє констатувати, що питання документування управлінської діяльності в організації привертає увагу багатьох зарубіжних та вітчизняних науковців. Проблему впровадження електронного документування в організації вивчають багато дослідників (М. В. Ларін, М. П. Бобильова, Ю. Г. Вітін, В. І. Тихонов, І. Ф. Юшин, Г. Г. Асеев, О. В. Матвієнко, В. М. Боркус та інші). Вчені займаються питанням щодо збереження документів на підприємстві в електронному вигляді та намагаються впровадити цей зарубіжний досвід у систему документування вітчизняних підприємств.

Метою публікації є аналіз проблеми документування управлінської діяльності в організації та визначення шляхів оптимізації роботи працівників з документами.

Виклад основного матеріалу. Однією з головних функцій будь-якої установи є прийняття управлінських рішень. Вихідні дані для прийняття рішень, необхідна інформація і самі рішення представляються у вигляді службових документів. Обсяги технічної роботи з документами іноді заміняють основний зміст діяльності організації [3]. За даними досліджень у низці компаній 30% робочого часу витрачається працівниками на пошуки та погодження документів; 6% документів губляться; кожний внутрішній документ копіюється до 20 разів; на 20-25% зростає продуктивність праці персоналу при використанні електронного документообігу [1, 3].

Документування та писемна ділова комунікація займають центральне місце в системі інформаційного забезпечення діяльності організації. Виділяють такі функції документів: соціальна, комунікаційна, культурна, облікова, правова та інші. Електронний документообіг дозволяє створити в організації єдиний інформаційний простір, інтегруючи в інформаційний вузол усі документальні системи. Інтеграція здійснюється без втрати якості роботи з документами, зі збереженням традицій українського діловодства [1]. Всі документи необхідно зберігати в єдиному сховищі, що дозволить забезпечити оптимальний пошук і аналіз інформації в системі управління. Разом з тим, слід зазначити, що введення електронного документообігу дає змогу знизити кількість служб, зайнятих роботою з документами [2]. На нашу думку, поняття «електронний документообіг» потребує визначення його функцій та змісту в комплексі з такими поняттями, як: електронне документування, електронний архів, архів електронних документів тощо.

Для оптимізації роботи з документування управлінської діяльності фахівці у галузі інформаційно-документаційного забезпечення організацій повинні: 1) знати закономірності розвитку документів; поняття уніфікації та стандартизації документів; вимоги до раціональної організації документаційного забезпечення; 2) вміти складати та оформляти документи відповідно до вимог державних стандартів, регулювати документаційні потоки, створювати інформаційно-технічний банк даних, а також організувати чіткий контроль за проходженням та виконанням документів.

Таким чином, вивчивши основні положення щодо документування управлінської діяльності в організації, можна відзначити, що врахування у процесі писемної ділової комунікації чинників, які здійснюють суттєвий вплив на результати управління та виробництва, забезпечить ефективність професійної діяльності керівників організацій та підприємств. Для покращення роботи з документообігу в організаціях та збільшення продуктивності праці робітників необхідно визначити напрямки удосконалення інформаційно-документаційного забезпечення, реалізувати документаційні операції як традиційними методами, так і за допомогою комп’ютерних систем та технологій.

Література
1. Гончарова Н. Документаційне забезпечення менеджменту : навчальний посібник / Наталія Гончарова. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 259 с.
2. Кірічок О. Г. Документування у менеджменті : підручник / О. Г. Кірічок, В. І. Корбутяк. – 2-ге вид., перероб. – К. : ЦУЛ, 2005. – 216 с.
3. Палеха Ю. Управлінське документування : навчальний посібник: У 2 ч. / Юрій Іванович Палеха; М-во освіти і науки України, Європейський ун-т. - 2-е вид. – К. : Вид-во Європейського ун-ту. – 2003, Ч. 1 : Ведення загальної документації: (зі зразками сучасних ділових паперів). – 2003. – 327 с.

Самойленко Юлія
асистент кафедри ділової комунікації

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ БРИТАНСЬКОГО АНАЛІТИЧНОГО ЦЕНТРУ «ЧАТАМ ХАУС» У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ НАСЛІДКІВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ В СИРІЇ (2014-2016 рр.)

Дослідження британських аналітичних центрів мають важливе значення для сучасної системи міжнародних відносин. Серед їх числа варто виділити «Чатам Хаус» («Chatham House») – один із провідних аналітичних центрів світу, діяльність якого зосереджена на дослідженні сфери міжнародних відносин та дипломатії.

Відмітимо, що дослідження спеціалістів-східознавців «Чатам Хаус» мають надзвичайне значення, в першу чергу, для зовнішньої політики Великої Британії. Забезпечуючи міністрів Форін Офісу ґрунтовними аналітичними матеріалами, експерти сприяють поширенню своїх досліджень серед кіл британських чиновників, впливаючи на їх формування зовнішньополітичного рішення.

З 2011 р. після «Арабської весни», на Близькому Сході спостерігається постійний хаос і тенденція до державних переворотів. У період 2014-2016 рр. конфлікт в Сирії вийшов на новий рівень, а піднесення самопроголошеної Ісламської Держави (ІД) спровокувало сплеск нестабільності і насильства на релігійному підґрунті. Це змінило політичну і безпекову картину не лише для країн Близького Сходу, але і для країн Західної Європи.

Довоєнну Сирію можна охарактеризувати як одну з небагатьох країн арабського світу, де спостерігався сталий соціальний розвиток, не існувало суттєвого розриву між верствами населення, радикальні релігійні елементи не мали значного впливу, а відносини із сусідніми державами були прогнозованими з огляду на існуючі політичні проблеми.

Відповідно до даних дослідження наукового співробітника «Чатам Хаус» Д. Баттера, у період конфлікту загинуло понад 200 тис. осіб [1]. На сучасному етапі, безробіття перевищує 50 %, і більша частина населення живе за межею бідності. Продовольча інфляція вища 100%, а усі валютні резерви, що накопичувались протягом нафтового буму з 1990-х рр. фактично виснажені і розділені між воюючими сторонами конфлікту, більша частка перебуває під контролем Ісламської Держави. На додаток до цього, катастрофічним наслідком виснажливої війни є те, що Індекс розвитку людського потенціалу опустився до позначки 37-річної давності [1]. Однак навіть при середньорічних темпах зростання в 5%, Сирії необхідно майже 30 років для відновлення нормального стану ВВП.

Виходячи з цього, демографічна криза є однією з найбільш важливих змін в структурі сирійської економіки. За даними Центрального бюро статистики, на початку 2011 р. населення Сирії складало 28,8 млн. осіб. Загальна кількість зареєстрованих, в тому числі сирійців, які проживають за кордоном, склала 24,5 млн. осіб [2]. Відзначимо, що з 2011 р. державними органами влади не було видано жодних даних про чисельність населення, тому дуже складно проаналізувати демографічні зміни, що відбулись в Сирії за останні декілька років. Однак відомо, що на 2015 р. число сирійців, які звернулися з проханням надати їм притулок в Європі перевищило 897,000 осіб [3]. Також за даними Управління верховного комісара ООН у справах біженців, на початку березня 2016 р. 4,8 млн. сирійців були зареєстровані як біженці [3]. Необхідно враховувати і факти 250,000 смертей в умовах

конфлікту, а також проблему незареєстрованих сирійських біженців, кількість яких теоретично складає більше 2 млн. Відтак, можна припустити, що на території сучасної Сирії залишилось приблизно 15-16 млн. осіб, і будь-яка військова ескалація означатиме, що число вимушених переселенців збільшуватиметься.

Важливим є те, що більшість сирійців і досі проживають в районах країни Латакія, Тартус, Ракка, більшість Дамаска і Хомса, частина Алеппо, Хама і Дераа, які непідконтрольні офіційному уряду. Проте, люди, які проживають за межами територій, підконтрольних режиму, все ще мають зв'язок з урядом, який пов'язаний з торгівлею через лінію фронту, державними зарплатами, пенсіями тощо [1].

Неконтрольована ситуація переміщення біженців з Близького Сходу поставила під загрозу всю європейську регіональну безпеку. З одного боку, керуючись принципами гуманності і толерантності, європейське суспільство виражає співчуття і допомогу особам, які були вимушені покинути своє місце проживання у зв'язку з військовими діями. З іншого боку, надмірне почуття стриманості і толерантності сприяло сплеску цілої хвилі конфліктів між сирійськими біженцями та місцевим населенням, а також між країнами ЄС стосовно існуючої ситуації.

Першим сигнальним попередженням став теракт 14 листопада 2015 р. в паризькому клубі «Батаклан». В часи невідкладних глобальних проблем, ЄС повинен забезпечувати безпеку миру, засновану на основі реалістичного і тверезого бачення ситуації, яке має активно підтримуватись державами членами. Європейські уряди продовжують закривати очі на серйозні аспекти, а саме першоджерело сирійського конфлікту, кризу мультикультурализму, міжнаціональні розбіжності в процесі адаптації біженців тощо. Замилювання очей європейцями самим же собі спричинює поступовий розкол Союзу, що, в результаті, негативно впливає на безпекову ситуацію в регіоні.

Отже, сучасний соціально-економічний стан конфлікту в Сирії має міжрегіональний характер, про що зазначають дослідники «Чатам Хаус». Загострення конфлікту в Сирії провокує потенційний розкол ЄС, що поступово руйнує систему європейської безпеки.

Література

1. Butter D. Salvaging Syria's Economy / Butter D. – London, 2016. – 30 p.
2. Carrion D. Syrian Refugees in Jordan: Confronting Difficult Truths / Carrion D. – London, 2015. – 16 p.
3. Esfandiary D. Iran's ISIS policy / Esfandiary D., Tabatabai A. // International Affairs. – Oxford : John Wiley and Sons Ltd, 2015. – Vol. 91. – № 1. – 16 p.

Semenova Marharyta
4th year student of the Management Department
Scientific supervisor: Associate Professor N.G. Naumova

AN IMAGE APPEAL OF STOCK EXCHANGE IN BUSINESS COMMUNICATION

Business communication involves constant flow of information. To be traded, every stock must represent its business communication system. Companies listed on any exchange must meet various minimum communication requirements and baseline rules concerning the "independence" of their boards. Electronic communication networks are relatively new, but they are sure to grab a bigger slice of the transaction pie in the future.

Communication here plays a very important role in process of directing and controlling the people on the stock exchange market (SE). Immediate feedback can be obtained and misunderstandings can be avoided thanks to the right image of stocks, which first become available on an exchange after a company conducts its initial public offering (IPO). Thus, building strong relations for communication is obligatory, when the company sells shares to an initial set of public shareholders (the primary market). After the IPO "floats" shares into the hands of public shareholders, these shares can be sold and purchased on an exchange (the secondary market) due to the proper informed buyers. The rules, regulations and policies in SE market have to be communicated to people within and outside the stock market with the professional jargon.

Being the largest and most prestigious exchange, the NYSE is primarily auction-based, which means specialists are physically present on the exchange's trading floors. All specialists, relying on a particular stock, are under competitive threat by electronic-only exchanges that claim to be more efficient (that is, they execute faster trades and exhibit smaller bid-ask spreads). Investors trading on the NYSE benefit from a set of minimum protections. The reasons to build strong positive SE images appealing to its future customers are as follows:

1. Companies must get shareholder approval for any equity incentive plan (for example, stock option plan or restricted stock plan). In the past, companies were allowed to sidestep shareholder approval if an equity incentive plan met certain criteria; this, however, prevented shareholders from knowing how many stock options were available for future grant.

2. Nevertheless, the majority of the board of directors' members is independent; each company has some discretion over the definition of "independent," which has caused controversy. Furthermore, the compensation committee must be entirely composed of independent directors, and the audit committee must include at least one person who possesses "accounting or financial expertise."

Electronic Communication Networks (ECNs) are specified for an exchange class called alternative trading systems (ATS). ECNs connect buyers and sellers directly through the grasps of jargon. Because they allow for direct connection, ECNs bypass the market makers. You can think of them as an alternative means to trade stocks listed on the Nasdaq and, increasingly, other exchanges as well (such as the NYSE or foreign exchanges). There are several ECNs, including INET (the result of an early 2004 consolidation between the Instinet ECN and Island ECN) and Archipelago (one of the four original ECNs that launched in 1997). There are several innovative and entrepreneurial ECNs, and they are generally good for customers because they pose a competitive threat to traditional exchanges, and therefore push down transaction costs. Currently, ECNs do not really serve individual investors; they are mostly of interest to institutional investors, using faster communicational channels.

Summing up the mentioned above, building strong relations for communication is obligatory, when the company sells shares to an initial set of public shareholders. The rules, regulations and policies in SE market have to be communicated to people within and outside the stock market with the professional jargon. An electronic communication network (ECN) is an electronic system that attempts to facilitate (for market makers) or eliminate (for individual investors) third party orders entered by a client's brokerage to be executed in whole or in part. The advantage of an ECN is that it displays orders in real time, whereas on the NYSE, most investors are limited to only viewing the best bid and ask prices. So, the communication is dynamic as the SE activities in their essence.

References

1. E-consultancy o traders and investors [Electronic resource] / Access mode: http://learnstocktrading.ca
2. Direct selling foundation [Electronic resource] / Access mode: http://dsef.org
3. Management Study Guide [Electronic resource] / Access mode: http://managementstudyguide.com/

Сушко Анастасія
студентка 2 курсу фак-ту менеджменту
Наук. кер.: к. пед. н., доц. О.В. Юдіна

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ

Постановка проблеми. У сучасному світі інтерактивні комунікаційні технології відіграють важливу роль. Завдяки їх застосуванню стрімко розвиваються процеси комунікації, тобто колективна взаємодія між людьми та вміння спілкуватися. Необхідність застосування інтерактивних комунікаційних технологій як невід'ємної частини сучасної комунікації актуалізує питання впровадження цих технологій у систему управління.

Аналіз останніх досліджень та публікацій дозволяє констатувати, що питання комунікаційних технологій у сучасній системі управління привертає увагу багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців (Л. Баркер, В. М. Бебик, О. Б. Зверинцев, M. Biechele, M. Glaboniat, G. Lewis, J. Roche та інші). Однак у зв'язку з новітніми досягненнями у галузі сучасних інтерактивних технологій у наукових дослідженнях не враховуються всі перспективи застосування комунікаційних технологій у сучасній системі управління.

Метою даної публікації є аналіз перспектив застосування інтерактивних комунікаційних технологій у сучасній системі управління.

Виклад основного матеріалу. Оскільки слово «інтерактив» походить від англійського «inter» – взаємний і «act» – дія, то інтерактивні сучасні технології розглядаються як здатність взаємодіяти або перебувати в режимі бесіди з усіма учасниками, які тим чи іншим способом причетні до певної справи [1]. Застосування інтерактивних технологій у сучасній системі управління є специфічною системою організації управлінської діяльності керівників. Її метою є створення комфортних умов для роботи всіх працівників; побудова продуктивного робочого процесу; відчуття працівника, що він є здібним, успішним, досконалим, що його думка важлива в прийняті рішень.

Під інтерактивними технологіями розуміють засвоєння знань, формування певних вмінь та навичок через організовані навчально-пізнавальні дії, що полягають в активній взаємодії працівників організації, побудові міжособистісного контакту для досягнення мети комунікації [2]. Комунікаційні технології в системі управління є одним із засобів спілкування керівника з працівниками, працівників між собою, співробітників з клієнтами на відстані.

Як і будь-які системи, інформаційні комунікаційні технології мають певні цілі і завдання, зокрема: розширення можливостей здобуття, аналізу, переробки та застосування інформації з різних джерел; використання отриманих вмінь, навичок в різних сферах діяльності; формування та підвищення внутрішньої мотивації співробітників.

Серед переваг застосування інтерактивних комунікаційних технологій, на наш погляд, можна виділити такі: 1) раціональна організація роботи працівника організації у взаємодії з середовищем, де він працює, заохочення співробітництва; 2) реалізація керівником функцій планування, мотивації, координації та контролю, можливість прийняття оперативних заходів щодо запобігання непорозумінь у ході комунікації; 3) відсутність домінування учасників процесу комунікації один над одним, вільний обмін ідеями та думками; 4) створення керівником сприятливих умов для ініціативності працівників.

В світі сучасних вимог щодо впровадження у практику комунікаційних технологій працівники активно починають створювати, розробляти та вдосконалювати певні сучасні тенденції, наприклад:

1) активізація *Backchannel* – інтерактивне спілкування за допомогою смартфонів та ноутбуків. З розвитком соціальних засобів масової інформації, зокрема Twitter та блоги, backchannel забезпечує онлайн-спілкування;

2) розширення можливостей використання змішаного розповсюдження інформації (*BlendedLearning*) за рахунок всебічного використання соціальних мереж та вебсервісів;

3) активне використання мобільних засобів зв'язку: iPad та Alt-Tablets у дистанційній роботі та під час конференцій.

Ефективним засобом інтерактивних комунікаційних технологій в системі управління є використання інтерактивної дошки. Інтерактивні електронні дошки є оптимальними для відображення візуальної та інтерактивної інформації, для колективної співпраці та аналізу результатів роботи.

Отже, оцінюючи перспективи застосування інтерактивних комунікаційних технологій на сучасному етапі розвитку нашого суспільства, можна відзначити, що сучасні технології комунікації дають змогу співробітникам компаній та підприємств ефективно працювати, спілкуватися та вдосконалювати свою професійну компетентність. Комунікаційні технології дозволяють враховувати психологічні особливості сприйняття інформації кожним

працівником. Вони спрямовані на отримання, засвоєння та обмін інформацією за допомогою вербальних та візуальних інтерактивних засобів. Використання комунікаційних технологій у системі управління надає можливість оперативної співпраці працівників, пришвидшення процесів сприймання та аналізу інформації, зворотного зв'язку.

Література

1. Крамаренко Т. В. Сучасні інтерактивні та інформаційно-комунікаційні технології навчання у вищій школі / Т. В. Крамаренко, С. І. Мединська // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2014. – № 3. – С. 280-287.

2. Нестеренко О. П. Інтерактивні технології навчання як засіб розвитку творчого потенціалу учнів [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://dok.znaimo.com.ua/docs/index-13954.html

Tyshchenko Kseniia
4th year student of History Department
Scientific supervisor: Associate Professor Volkova V. V.

BUSINESS COMMUNICATION VIA THE INTERNET AND SOCIAL NETWORKS

At the present time due to the scientific and technical progress and the latest technologies, namely computers, smart phones, tablets and other means of communication, the whole world is connected through a web, with the aid of which anyone can share various data from any distance and any place of the world. You only need to have access to the Internet, which is the global network.

All people are able to communicate with each other no matter where they are. There are many social networks that you can use to share critical business information, conduct online conferences, online webinars and online meetings. You can also communicate in real-time modes, share news and other multimedia information [1].

Thus, the purpose of our research is to analyse the Internet and social networks as means of communication and to reveal their significance in business communication.

The concept of social network refers to any online service website, which is designed to create a comprehensive online communication with real people.

Nowadays it is very difficult to imagine our life without the Internet, because it is the primary constituent of anyone's lifestyle and activities. The number of Internet users is growing around the world every day. Most of the time people spend searching for information in the search engines, such as Yandex, Google, Mail, and many others. Earlier people used to go to the library and reading rooms, look for necessary and useful information in books and spend a lot of time on this. Now, the Internet gives us a huge opportunity to visit digital libraries around the world. There are a lot of ePup textbooks and workbooks. We can read and download them sitting at home through the Internet without going to the library. Perhaps, for these reasons these institutions are empty now; people can find necessary information without any difficulty. Newspapers and magazines have become less popular as the required information can be found on the Internet.

It takes little time now to find a good job or a decent salary in social networks or search engines as well as to buy and sell all kinds of things. For this purpose there are Internet shops, where people order different goods. At first glance, this is a small business but it brings in not a small return [2; 12].

One of the important points of business communication is email, which you can use to communicate and share information, documents, multimedia and other things. Almost every Internet user has his/her own mailbox. It is also bound to accounts in other social networks, where registration is required primarily by email. The networks, such as Vkontakte, Odnoklassniki, Facebook, Instagram and many others, have millions of users.

Scientific information and technological progress also plays an important role in the sphere of education and science. In many schools and universities of Ukraine there are websites for facilitating the work of these institutions. They help the institutions to create a database on students,

their parents and teachers, to make analytical reports, order educational documents and so on. Some educational institutions use e-registers and e-record books. In many universities there are sites and programmes, where students are given a login and password for their personal account. Students use these accounts to get information on home assignments, tests and upcoming events, to give in the assignments completed and to download the presentations of the classes missed.

At our university all the students are registered on the site moodle.znu.edu.ua, where they can get in touch with professors and tutors and learn about all assignments and activities. With the aid of the Internet, the students are tested online and given marks. There is even online training [3; 136].

Another information medium is advertising. Online advertising is very expensive, especially on the pages of search engines, which are used by billions of people. Using online advertising to attract a large number of customers, who can bring considerable profits; is a good marketing technique. All sorts of forums and blogs are also a form of business communication.

Unfortunately, the Internet is not only useful but also harmful. There are a lot of young people addicted to the Internet, who cannot live without socializing in the network, without viewing videos and news every day. The Internet somehow «absorbs» some users. It can cause mental disorders and other diseases related to the nervous system and psychological health. Internet addiction has become a problem of the modern society [3; 142].

In conclusion, I must say that the advantages of the Internet exceed its drawbacks. The Internet plays a significant role in people's daily lives, namely in the communication field. It connects every place on the planet and many people for different purposes as well as it provides tremendous opportunities for international business communication.

References

1. Baron N. S. Language of the Internet / N. S. Baron // [Електронний ресурс]. –Режим доступу: http://www.american.edu/cas/lfs/faculty-docs/upload/N-Baron-Language-Internet.pdf
2. Бебрис А. О. Интернет и социальные сети – как средство деловой коммуникации / А. О. Бебрис, О. И. Харламов, А. Э. Мамедова // Молодой ученый. – 2014. – № 15.1 (74.1). – С. 11-13.
3. Назаров М. М. Массовая коммуникация в современном мире : методология анализа и правила исследований / М. М. Назаров. – М. : Изд-во УРСС, 2012. – 240 с.

Trynts Maryna
3d year student of Management Department
Scientific supervisor: Associate Professor Volkova V. V.

PSYCHOLOGICAL AND INFORMATION SECURITY OF MASS COMMUNICATIONS INFLUENCE

Today we are living in the world of rapid globalization. Therefore, the issue of information and psychological security and reliability of information is relevant. The researches of mass communications are focused on their impact on the audience and the types and methods of their influence.

Thus, the purpose of this work is to analyze the types of mass communications and draw attention to the need for their study.

Information and psychological security is the state of safety of the individual, various social groups and associations of people against influences capable of changing the mental state and psychological characteristics of people against their will, to modify their behavior and restrict freedom of choice [1; 14].

Circumstances that create psychological danger may be those that block a person's ability to respond adequately to life circumstances, undermine his ability to analyze information and make a conscious choice, reduce his resistance to external pressure and deprive a person of a sense of individuality, personal integrity [2; 5].

The main object of providing information and psychological security in the information environment in the field of individual security is awareness of information, a person's ability to adequately perceive the surrounding reality, his place in the world around him, to form certain beliefs according to his life experience and make decisions on them [3]. In the perception of information there should be a healthy sense of doubt, that is information should be checked and tested as much as possible.

Manipulation is a kind of impact which poses the greatest threat to a person's psychological security. Manipulation is defined as a way of influencing people through programming their behavior. This influence is carried out secretly and aims to change people's thoughts, motives and goals, their behavior towards those the manipulator needs.

There are three main signs of manipulation [4]:

1) psychological character (there is no physical violence);

2) hidden nature of the impact;

3) application of special manipulative techniques.

Table 1

Basic manipulative technologies in the mass communication system

Manipulative Technologies	Tags	Conditions of Application
Facts fabrication (direct lie)	– used rarely – has a risk of exposure – application of information shifts	– the addressee to be isolated from outside influence; – the illusion of choice and independence to be created; – «alternative» sources of information; – «democracy of noise»
Manipulative semantics	– changing the meaning of words and concepts as a result of their incorrect use	– changing the context; – use of terms that are not understood by a wide range of information consumers
Simplification, stereotyping	– «mass culture» aimed at the «average person», the mass	– messages should rely on stereotypes, cut out nuances; – restrictions on the complexity of messages, including the length of words and «apprehensibility»

In addition to these manipulative techniques, there are other techniques that can create a psychological and informational threat to the audience bringing the distortion of information. For example, the method called «affirmation and reiteration». Affirmation is an expression of opinion in a short and specific form based on simplification of information. Reiteration ensures that the statement is remembered and perceived as an axiom that does not require proof.

«Crushing and urgency» method is often used to simplify the information. Its essence lies in the fact that the whole problem is divided into separate parts, and the recipient of information cannot make all the facts into a holistic picture. Such a fragmentation is a consequence of the urgency of information delivery, when there is a rapid update of information and a person does not have time to follow the news, to perceive and analyze it. Therefore, such techniques create favorable conditions for manipulating the consciousness of information consumers.

To conclude, there is a great chance of becoming a victim of information and data distortion. For that reason, everyone should be aware of manipulation techniques and other tricks in order to protect himself from being fooled and trapped. Mass media and new information technologies can be used to create threats to the psychological information security of a person. Therefore, the issue of information security requires attention, and should rely on standards of information and psychological security approved in the established manner of information and psychological impact, which does not cause negative consequences for the human.

References

1. Грачев Г. В. Личность и общество: информационно-психологическая безопас- ность и психологическая защита / Г. В. Грачев. – М. : Изд-во ПЕРСЭ, 2003. – 304 с.

2. Проніна Е. Е. Психологічна експертиза реклами. Теорія і методика психотехнічного аналізу реклами / Е. Е. Проніна. – М. : РВП-холдинг, 2003 – 100 с.
3. Виноградчий В. І. Сучасні інформаційні технології, інформаційні небезпеки [Електронний ресурс] / В. І. Виноградчий. – 2014. – Режим доступу: http://www.nmckherson.gov.ua/index.php/pedagogichna-storinka/naukovi-statti/7-suchasni-informatsijni-tekhnologiji-ijni-nebezpeki.
4. Кара-Мурза С. Г. Манипуляция сознанием. – М. : Изд-во Эксмо, 2005. – 832с.

Тринц Марина
студентка 3 курсу фак-ту менеджменту
Наук. кер.: к. філос. н., доц. Олійник О.М.

БРЕНД – ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗБІЛЬШЕННЯ ЦІННОСТІ ТОВАРУ (ПОСЛУГИ)

У сучасному динамічному світі бізнесі, де панує жорстка конкуренція, для кожної компанії є актуальним питання просування власного товару або послуги. Для розвитку бізнесу дуже важливо створити власний бренд. Це допоможе не тільки долучити нових клієнтів а і утримати увагу постійних користувачів ваших послуг. Чим більше клієнти довіряють певному бренду, тим глибше розуміють його ідеєю і тим вищий рівень їх лояльності до продукту або послуги.

Бренд (англ. brand – торгова марка, торговий знак) — комплекс понять, які узагальнюють уявлення людей про відповідний товар, послугу, компанію або особистість. Широко використовується в маркетингу та рекламі [1]. Також у маркетингу використовується таке поняття як «позиціонування бренду» - це процес пошуку найвигіднішої ніші на ринку для товару або послуги. Покупці купують товар лише у тому разі, якщо цінність товару для них вища або дорівнює його ціні. Саме для того, щоб збільшити цінність товару для клієнтів і використовується такий інструмент як «бренд».

Основою брендингової діяльності є визначення унікальних якостей товару чи послуги, адже без цього виділити його на фоні сотень подібних товарів фактично неможливо. Важливо запам’ятати, що брендом може бути фактично що завгодно: товар, послуга, бізнес, організація, споруда, людина [2]

Розглянемо які складові включає в себе бренд. По перше – ім’я товару чи послуги. Це найбільш важливий, довготривалий та найбільш ризиковий вклад, адже якщо обрати невдалу назву, це гальмує просування бренду на ринку, знижує пізнаваність та створення позитивного образу товару у покупців. В такому разі витрати на рекламу та просування зростуть.

Наступний крок – це розробка графічних атрибутів товару (логотипу, шрифтів, кольорів, етикетки або товарного знаку). За даними багатьох досліджень графічна інформація відіграє одну з головних ролей у запам’ятовуванні. Наприклад колір бренду може або створювати емоційне напруження та ажіотаж навколо товару або навпаки – робить його непомітним серед інших. Для вдалого вибору кольору необхідно визначитися, які емоції має викликати цей товар. Так, наприклад, зелений колір символізує спокій, натуральність, є символом росту. Цей колір обирають виробники продуктів харчування, еко-продукції.

Не менш важливими є такі фактори як способи комунікації з клієнтами, сервіс та обслуговування, корпоративна культура підприємства. Усе це формує особливий стиль підприємства та пропонованої послуги чи товару.

В основі бренду - реальний об’єкт з відмінними якостями. Бренд - це та поінформованість про ці відмінні якості, репутація, той імідж, ті асоціації, які виникають у свідомості людей, коли вони чують або бачать атрибути об’єкта. Тому так важливі дії по позиціонуванню бренду, по створенню та зміцненню його образу[3].

Підсумовуючи, можна сказати, що метою бренду є не лише швидка популяризація та отримання прибутку, а і створення повноцінної стратегії просування товару чи послуги на ринку. Ціннісний рівень позиціонування бренду направлений на те, щоб співвіднести

цінності покупців із властивостями товару і тим самим впевнити клієнтів купувати саме цю марку продукції. Неможливо переоцінити значення бренду для бізнесу та економіки в цілому, адже кожна компанія прагне зайняти гідне місце серед великої кількості конкурентів та завоювати прихильність споживачів.

Література

1. А. М. Цапенко, Е. А. Данилина «Товарный знак в системе брендинга информационных технологий». — М.: ИНИЦ «Патент», 2007. — с. 3
2. Що таке бренд і брендінг [Електронний ресурс] /http://consulting-ua.com. – Режим доступу: http://consulting-ua.com/scho-take-brend-i-brendynh/
3. Позиционирование бренда[Електронний ресурс] / center-yf.ru. – Режим доступу: http://center-yf.ru/data/Marketologu/Pozicionirovanie-brenda.php

Усатюк Альона
студентка 2 курсу фак-ту менеджменту
Наук. кер.: к.е.н., доц. Богданов С.М.

ЛОГІСТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах роль логістики лише зростає, оскільки збільшуються об'єми виробництва, розширюються економічні зв'язки. Інтерес до логістики пояснюється тим, що під впливом процесів глобалізації застосування традиційних методів управління збутом та розподілом товарів не може забезпечити підприємствам належний рівень конкурентоспроможності. І саме скорочення витрат, чому і сприяє логістика, може стати конкурентною перевагою підприємства, тому більшість компаній акцентують на ній увагу.

Результати одного з британських досліджень свідчать про те, що 70% в структурі собівартості товару становлять саме витрати на зберігання і транспортування продукції. Світова практика вже давно довела, що коли під час виробництва і продажу знизити витрати неможливо, то потрібно звернути увагу на шлях проходження матеріального потоку у вигляді сировини, напівфабрикатів, матеріально-технічних цінностей. [1] Отже, саме через логістику можна підвищити конкурентоспроможність компанії. І зробити це можна завдяки наступним факторам: зменшення запасів, скорочення часу та зменшення витрат на транспортування продукції. Зменшення запасів дозволяє зменшити кількість неліквідних запасів та підвищити оборотність капіталу, тобто знайти цим коштам більш вигідне та раціональне застосування для поточних цілей. Скорочення часу на проходження товару у логістичному ланцюзі особливо важливе, оскільки виробництво товару займає лише від 2 до 5% часу товарообігу, а 95% - витрати часу на транспортування. Скорегувавши цей процес, підприємство може отримувати більший прибуток. Зменшення витрат на транспортування продукції означає оптимізацію маршрутів, узгодження графіків руху, що також призведе до зменшення собівартості.

Прикладом цього є діяльність компанії Bjorg's Pharmaceuticals, яка зіштовхнулася з тим, що на ринку з'явився продукт-аналог її основної продукції – лікарських препаратів від хвороби Альцгеймера. І хоча виробником аналога була велика компанія, якій Bjorg's Pharmaceuticals за потужністю та долею ринку значно поступалася, вона все одно змогла знайти рішення. Було проведено опитування серед основних покупців компанії та виявлено слабкі сторони сервісу та що із переваг є найважливішим для покупців. Це виявився час виконання замовлення, тобто доставки продукції. Проблеми, які були виявленні маркетинговою службою, були оперативно усунуті. Це дозволило Bjorg's Pharmaceuticals вийти на провідні позиції в галузі: відмовитися від будування регіонального складу, що дозволило заощадити кошти та вдосконалити логістичні показники, оскільки тепер товари доставляли вже на наступний день, чого компанії-конкуренти запропонувати не могли. Тим самим, вдалося зберегти конкурентоспроможність компанії.

Практика діяльності таких відомих фірм і компаній, як Jonson & Jonson, "Филипп Моррис", Nestle, Prokter & Gamble, MacDonald's, ASG AB, BTL, Ryder, Federal Express, Leasnay, American Express, Welchelt, TNT, Sped-Bertraud Faure, Carlberson показує, що використання концепції логістики практично завжди забезпечує високу конкурентноспроможність продукції і послуг, а значить і гарантоване досягнення успіху в бізнесі. Застосування логістичної концепції в бізнесі є дуже корисним - це дає практично кожному підприємству, фірмі чи компанії можливість реалізації як економічних, так і "технічних" інтересів учасників просування матеріального потоку аж до кінцевого споживача, а також дотримання принципів системності й оптимальності, здатних "привести" організацію до бажаного ринкового результату. Саме через системність і оптимальність можна досягти достатнього логістичного результату в умовах наростаючого дефіциту ресурсів. [2]

Отже, можна зробити висновок, що логістика дозволяє зменшити витрати, пов'язані з товарообігом товару, тим самим збільшити прибуток підприємства та таким чинном сприяє підвищенню конкурентноспроможності.

Література

1. Сумець О. М. Логістичні системи і ланцюги поставок: навчальний посібник / О. М. Сумець, Т. Ю. Бабенкова. - К.: Хай-Тек-Прес, 2012. - 220 с.
2. Сумець О.М. Логістичні витрати підприємства: теоретичний аспект: монографія/ О. М. Сумець; Харк. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва ім. Петра Василенка. – Х. : Міська друкарня, 2013. – 223 с.

Ushata Viktoria
3rd year student of the History Department
Scientific supervisor: Associate Professor N. G. Naumova

POSITIVE COUNTRY IMAGE DESIGN: MEXICO EXPERIENCE

The problem of the country's image turned to be of vital importantly for the President's policies. Mexico has passed a long way from the Drug Fighters to the Tourist Heaven to effectively combat drug crime. As the result of the combination of proximity to highly profitable drug market and the largest arms market in the world, Mexican cartels got enough to challenge the state. The country phenomenon of drug trafficking should be studied not only as the of illegal drug repute but as a «structures of power» involment influencing the country image.

Due to the number of tourists coming from the US the image of Mexico built over the viral marketing in the search for illegal products sharply increased – from 14,000 in 1919 to 420,000 in 1920. So, it laid the foundation for a small but thriving illegal economy [1]. Not much described in mass media from the 1920s to the late 1950s, the business continued its growth due to the production and sale of heavy grugs damaging the international image of the country. Business process went relatively peacefully and was limited to a certain geographic space [2]. However, in the late 1970s and early 1980s, a new illegal business network linked to trafficking. More than 60% of the illegal product destined for the US market, was transported through the Mexican territory. This marked the beginning of a new stage, the emergence of a prosperous and cruel business connected with the supply of cocaine and related services, neglecting the efforts of Mexico to attract investments and build strong economy.

Hidden from official promotion and generic advertisement the country's image inspired film makers of all kinds. Furthermore in 1990s Mexican drug cartels increasingly became involved in other criminal activities, organization and control of prostitution, illegal arms trafficking, counterfeiting activities, the organization of illegal immigration in the United States, trafficking in human organs, etc. [3]. As he result of the United States efforts of the the flow of drugs from the Caribbean was limited due to the improvement of air and sea surveillance giving the chance for the country image improvement. In addition, the Colombian cartels were destroyed by the Colombian and US governments, as Mexico has become more important link in the illegal trade flow. That

immediately was classified by the newspapers as an appending country description opening its gates for tourists.

In 2006 immediately after the election Felipe Calderon declared the war against drug cartels for two reasons. Firstly, he had to start some popular campaign to strengthen its position after the controversial election results. Secondly, the new president realized the danger of co-existence of cartels and the state. Calderon realized that further tactics «Do not see, do not hear anything» on drug cartels inevitably leads to a weakening of the government [4]. The idea of positive country image was for the first time successfully implemented due to the economics efforts of the government. Thus the inflow of investors was sustainable unlike the previous decades.

The Calderon policy was continued by the current Mexican president Enrique Peña Nieto donating much time and energy to the mass media promotion of the country. Fighting against the crime in Mexico, the authorities arrested the leaders and destroyed the cartels. While long-lasting trustful relations with the press were being built reflecting the struggle. As the result powerful criminal organizations fall apart into small armed groups. That was immediately followed by the broadcasting companies forming the image of successful drug fighters for the sake of people.

Consequently, there are all signs and indications of the cartel restrictions as the difference in their ranks is a sure path to defeat. However, the growing number of experts believe that the measures undertaken by the Government have not brought the desired effect meanwhile. Small armed groups are more difficult to figure out, thus unfortunately, it is easier to bribe local officials and penetrate the social life of the country, ruining the desired image of the state as a safe location.

For the implementation of the government program to improve the image of the country, Mexico's president has hired the best advertising agencies in the world. The goal of the campaign is to show the world there is another other less harsh side of life in Mexico. Moreover, analysts have expressed doubt that the campaign to improve the image of Mexico will help to attract foreign investment into the country. The president wants to show the world a safer Mexico, hoping that investors will return to the country. However, business people will daily learn from the news about the drug cartels wars, when no advertising campaign will be able to help.

Summarizing the stated above, it is necessary to underline the essential scale of the phenomenon, its relationship with the organized crime. Thus its influence on the policy as well as destabilizing outcomes along with political, social and economic impact on the country's image should be considered by further research work.

References

1. BBS NEWS [Електронний ресурс] / Who is behind Mexico's drug-related violence?. – Режим доступу: http://www.bbc.com/news/world-latin-a10681249
2. Коробеев А. И. Мексиканская организованная приступность в XXI веке: состояние, структура, тенденции развития [Електронний ресурс] / Коробеев А. И. – Режим доступу: http://elibrary.ru/download/29232613.pdf
3. BBS NEWS [Електронний ресурс] / On the trail of Mexicos drugs gangs. – Режим доступу: http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/7457153.stm
4. BBS [Електронний ресурс] / Мексика: жизнь за счет наркотиков. – Режим доступу: http://news.bbc.co.uk/hi/russian/international/1/

Fedorchenko Viktoriya
4th year student of History Department
Scientific supervisor: Associate Professor Volkova V. V.

COMMUNICATION AS A STRATEGIC POLICY OF THE USA IN LATIN AMERICA

At the end of the XX century both the system of international relations and the traditional views of the basic principles of its organization changed radically. As a result of the cold war, which was the largest global confrontation in the history of humanity, the bipolar system of the world collapsed. In conditions of globalization the leadership of the United States of America took a

course towards shaping a communication climate, which would allow them to control major processes in international relations.

The expansion of foreign policy at the expense of military superiority and economic pressure exclusively has remained in the past; the cultural communication effect is concomitant, but not less important. The changes in the global foreign policy and communication techniques have determined the topicality of our research.

The purpose of our research is to examine the main tasks of the US strategic communication concept and to reveal the significance of information and communication technologies in the foreign policy of the USA.

The analysis of different sources allowed us to define the main tasks of the US strategic communication concept as follows [1]:

- increased confidence in the United States as a whole as well as the legitimacy of their actions abroad;
- weakening of confidence of the enemy and the legitimacy of his actions;
- prompting key audiences to take specific actions in support of the goals of the United States or the international community;
- inducement of a competitor or an opponent to commit or refrain from specific actions.

In terms of geopolitics and economics, Latin America is of strategic interest for the world's leading powers. In the conditions of real multipolar world, a system crisis of the world financial system and aggravation of economic and socio-political contradictions, the priority line of the Latin American countries' development is shown in the desire to strengthen their state sovereignty and to overcome social and economic backwardness.

All the new states are taking an active part in extensive modernization programs in the region. The role of the United States in the military, political and economic fields of Latin America is weakened, which is aggravated by the growing negative attitude of Hispanics to their northern neighbor [2].

The development of science and technology has led to the emergence of new, more universal forms of information dissemination. It includes satellite television, the Internet and radio broadcasting. First of all, such changes allowed more effective dissemination of American views and values among the population of other countries [3].

Deputy Secretary of State for Public Diplomacy and Public Relations J. McHale explained the role of social media in promoting America's interests in the Latin American region and cited many facts, which showed the success of the US in this field. Like all issues of public diplomacy, a new program of working with the media needed research and contains elements of risk. It is necessary to use the right tools in the right direction. It is necessary to know the audience in order to understand what information will resonate and what is needed to strengthen it with the help of the mass media. When the US understands what exactly finds such a response, they will improve their ability to create something new in the future [1].

In conclusion we must say that the USA has created a new strategy of using the information and communication technologies in the foreign policy over the last 5 years with an emphasis on forming a new field of political confrontation. This helps to see how the use of information and communication technologies for military, strategic and political purposes affects international security. This shows that it is necessary to counter new threats emanating from the cyberspace, while preserving its positive potential.

References

1. Коммуникационный менеджмент во внешней политике США в конце XX века [Електронний ресурс] // Аргументы недели. – Режим доступу: http://cheloveknauka.com/kommunikatsionnyy-menedzhment-vo-vneshney-politike-ssha-v-kontse-xx-veka#ixzz4aquZYdcu – Назва з титулу екрану.

2. Public Diplomacy: Strengthening U.S. Engagement with the World [Electronic resource] / Public Diplomacy: a national security imperative – Mode of access: http://www.state.gov/r/remarks/2009/124640.htm
3. Иванов Д. В. Общество и Internet : куда ведет «информационная магистраль»? / Д. В. Иванов // Вестник Санкт-Петербургского университета. – 2000. – Сер. вып. 3 (№22). – С. 13-137.

Фенюшина Софія
студентка 4 курсу, фак-ту менеджменту
Наук. кер.: проф., док.е.н., Гуржій Н.М.

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ В РЕАЛІЯХ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ

Розвиток економіки України обумовлений швидкістю реалізації інноваційних процесів, тобто результативністю перетворення наукової розробки в інноваційний продукт, такий як нова техніка та прогресивні технології, які зменшать собівартість продукції та підвищать її конкурентоспроможності .

Чинне законодавство України розглядає інновації як новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукцію або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [1].

Проте думка іноземних вчених щодо визначення самого поняття інновація дещо відрізняється. Американський учений Й.А. Шумпетер визначає інновацію як успішну розробку та застосування комерційної ідеї, що виникає з винаходу і завдяки поширенню зазнає адаптації серед широкого кола осіб [2, с. 1].

Сьогодні значну увагу приділяють висвітленню основних перешкод, що виникають під час реалізації державної підтримки інноваційної діяльності в Україні. Саме тому нині актуально досліджувати основні проблеми провадження інноваційних проектів в Україні.

У своїй роботі І.А. Чикаленко вказує, що Україна є аутсайдером по впровадженню інноваційної діяльності не тільки серед зарубіжних, а й серед пострадянських країн. За рейтингом глобальної конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму, в основу якого входить інноваційне забезпечення підприємств, як основний фактор їх спроможності виступати конкурентом на ринку, у 2015 році Україна займала 79 місце зі 140 держав, що в свою чергу підтверджує думки науковця [3, с. 96].

Низький рівень патентування ноу-хау обумовлений незадовільним рівнем правової охорони об’єктів права інтелектуальної власності та нематеріальних активів в Україні й веденням їх обліку неналежним чином. [4, с. 435]. Що й обумовило недовіру вітчизняних винахідників до держави та небажання створювати нові інноваційні проекти.

Ще однією проблемою можна виділити малу кількість інноваційних підприємств, що зареєстровані у відповідних органах, через те, що держава не мотивує осіб реєструвати свої нові проекти у державних органах і саме тому це відштовхує громадян від реєстрації своїх розробок.

Наступним негативним аспектом є малозабезпеченість підтримки державою венчурного інвестування в Україні. В той час як у країнах Європи і США венчурний капітал є одним із найважливіших інструментів фінансування НДКР і технологічного розвитку та підтримки середнього та малого бізнесу.

На відміну від України, більшість іноземних країн створює окремі кластери, де існують виключно лише ті підприємства, які займаються інноваційною підприємницькою діяльністю. Таким чином діє США, що мають окреме місто - Силіконову долину, яке знаходиться на заході штату Каліфорнія. Серед найвідоміших зареєстрованих та діючих

сучасних зарубіжних інноваційних підприємств можна виділити: Intel, Adobe, Ebay, Google, Nvidia, Facebook, SanDisk, AMD та інші підприємства.

Отже, можна зробити висновок, що в Україні сьогодні існує ряд проблем, які потребують детального вивчення та доопрацювання, для того щоб вивести нашу країну на новий рівень і забезпечити конкурентоспроможність національних підприємств на міжнародній арені. Зокрема, актуальними залишаються питання венчурного інвестування, регулювання прав інтелектуальної власності, мотивацію та матеріальне забезпечення інноваційної діяльності з боку держави. Порівнюючи інноваційні проекти, що зареєстровані в Україні та ті, які вже діють у США, дуже складно віднести наші вітчизняні проекти до категорії «інновації». Тому головним чинником вирішення цих проблем є належна підтримка інноваційних проектів з боку держави та забезпечення належних умов для їх подальшого розвитку.

Література

1. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04. 07 2002 р. №40-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2002. — № 36 —Ст. 266.
2. Luke A. S. The Impact of Regulation on Innovation in the United States : A Cross-Industry Literature Review. — National Academies Press(US), 2011. — 211 с.
3. Чикаленко І.А. Проблеми державного регулювання інноваційної діяльності в Україні/ І.А.Чикаленко // Державне управління та місцеве самоврядування. — 2015. — № 4(15). — С. 95–106.
4. Яковенко Р.В. Інноваційна діяльність в Україні: проблеми та перспективи / Р.В. Яковенко, А.М. Чернега // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. —2012. — № 22(2). — С. 434–439.

Kharyakova Iryna
4th year student of the Management Department
Scientific supervisor: Associate Professor N. G. Naumova

EFFECTIVE MEDIA MARKETING AS A FORM OF SOCIAL COMMUNICATION

Nowadays, it is almost impossible to imagine any company operating successfully without a well thought-out marketing of products or services. Deprived of this fundamental factor, selling rates will undoubtedly decrease; competition will be reduced, thus leading to decadence of the range and quality of goods [1].

Of all the modern tools of advertising, social media marketing is considered to be the most effective. Most of these social media platforms have their own built-in data analysis tools that enable companies to track progress, success, and the results of advertising campaigns [2]. The ultimate goal of SMM is to make clients and Internet users share brand information (e.g. publish comments and reviews of the product, recommendations) instead of relying on one-sided traditional ad campaign. It is essential to spread information about the brand for those who are likely to be interested in its services, as well as for those who do not know about its products [3]. This becomes accessible with the power of a targeting tool, which helps the company address the aimed audience with the preferred age, gender, location, interests, income rate etc. These brands create an extensive buzz around the products, and immediately respond to any feedback of the target audience. Furthermore, marketing through social media has numerous other advantages. Seven out of ten first results of Google search are the social network-depending links. If brands are inactive in social media, they tend to be farther in Google search results. Such platforms like Twitter, Facebook, Google+, Instagram allow company's executives to collect a higher rate of interaction compared to traditional media, which often require astronomical budgets.

Despite the many benefits of online social platforms ads, according to Bill Belew, the aforementioned marketing instrument is ineffective for young companies aiming at steady sales growth, high level conversion, and driving traffic to the website [5]. The author of the article «4

Reasons Why Social Network Marketing is a Bad Content Strategy» strongly believes that advertising products through social networks doesn't work due to following factors:

To begin with, pushing people to go places they weren't planning to go online, or in the real world for that matter, just doesn't work. People usually do not want to leave the social network in favor of a third-party. The return on investment on time invested reflects very poor results. It is necessary to give people something of value - what they want to see and learn. Only in this case it is possible to receive traffic of potential customers to the website. Besides, there is a high probability that the company and its owner can tire of social network users. The analysis showed that frequent invitations to visit the website lead to a decline in traffic. The most effective plan would be to post entertaining content as often as it is possible. The ratio of entertainment to advertising publications should be 3 : 1. To add, as a rule the users referred from social networks aren't good shoppers. Historically, the visitors who go to the brand's website from social platforms do not remain on the website for too long. They follow the link, and then back out. Such actions increase website's «bounce rate» that leads to deterioration of the website's ranking in search engines. The last major drawback is considered to be the unjustified price of acquiring company's fans. According to experts, each gained Facebook fan is worth 1-1.5 dollar, and even more is spent to keep them. At 100 paid post views, just one visitor clicks to go to the company's site.

Undoubtedly, the most solid engagement of real buyers and fans can be achieved when useful and entertaining information is published on the company's web page on a daily basis. Visitors are far more likely to turn into customers, to share the website with their friends, which will eventually lead to company's organic growth. However, the strategy of social network marketing may be useful for companies that do not have a huge advertising budget, as well as for those with a foreign audience, and for brands that offer specific products or services.

Summing up all the pros and cons of such type of marketing, I believe that adaptive and competent use of tools of social media marketing can have an significant effect in raising the brand competitiveness. With the help of the social network communication, companies can get instant feedback from users, analyze the demand for services and products, strengthen the company's image and credibility, reach the target audience and gain competitive positions in search engines. Considering abundance of available materials, articles and seminars on this matter, social networks can be an effective tool for brand promotion.

References

1. Felix, R., Rauschnabel, P.A.; Hinsch, C. Elements of Strategic Social Media Marketing: A Holistic Framework [Електронний ресурс] / Journal of Business Research. 06.05.2016 - Режим доступу: https://tinyurl.com/hwmd7p3
2. Filieri, R. What makes online reviews helpful? A diagnosticity-adoption framework to explain informational and normative influences in e-WOM (PDF) [Електронний ресурс] / Journal of Business Research. 68 (6): 14.04.2016.-с.1261–1270. - Режим доступу: https://tinyurl.com/zoqapgx
3. Schivinski, B.; Dąbrowski, D. The effect of SM communication on consumer perceptions of brands. Journal of Marketing Communications. 22 (2)[Електронний ресурс] /- Режим доступу: https://tinyurl.com/gol8sg6
4. Drell, L. How Social Media Is Changing Paid, Earned & Owned [Електронний ресурс] /Mashable.com28.07.2013. - Режим доступу: http://mashable.com/2011/06/23/paid-earned-owned-media/#W6LFfyjFPSqU
5. Belew, B. 4 Reasons Why Social Network Marketing is a Bad Content Strategy [Електронний ресурс] / SEJ : 04.04.2014. - Режим доступу: https://www.searchenginejournal.com/4-reasons-why-social-network-marketing-is-a-bad-content-strategy/95767/

Чеберко Лілія
студентка 2 курсу економічного фак-ту
Наук. кер.: к. філос. н., доц. Олійник О. М.

ОСОБЛИВОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ В МАЛОМУ БІЗНЕСІ

В умовах ринкової економіки важливу роль виконує малий бізнес: створює оптимальне конкурентне середовище, виконує антимонопольну функцію, розширює асортимент товарів і послуг та ін. Проте для ефективної діяльності малі підприємства потребують обґрунтованої управлінської діяльності, яка відповідає умовам зовнішнього середовища. Саме тому дуже актуальним є вивчення методів менеджменту на малих підприємствах.

Метою даного дослідження є визначення оптимальних прийомів управлінської діяльності для суб'єктів малого підприємництва.

Проблеми менеджменту на малих підприємствах висвітлили у своїх працях відомі зарубіжні вчені П. Уілсон, Д. Штайнхофф [1], Д. Берджес [1], а також вітчизняні економісти Л.Д. Буряк, А.Є. Лузин, А.В. Орлов [2] та ін. Так, Д. Штайнхофф і Д. Берджес з'ясували, що менеджери-власники малих підприємств частіше не довіряють власним управлінським здібностям [1]. Навіть за достатньої кількості фінансових ресурсів є проблема з ефективним делегуванням повноважень.

В умовах ринкової економіки підприємство проходить стадії заснування, закріплення на ринку та розширення сфери діяльності. Однією з цілей менеджменту є прискорення перших двох стадій [2]. При цьому важливо врахувати особливості ведення малого бізнесу: обмеженість фінансових ресурсів; нечисленність персоналу; високий конкурентний тиск; високий вплив помилкових управлінських рішень; вразливість до економічних криз та ін.

Важливим є дотримання функцій менеджменту. По-перше, необхідно ретельно спланувати основні напрямки ведення підприємництва: основний вид діяльності; обсяг фінансових ресурсів; зв'язки з контрагентами; кадрову політику тощо. По-друге, підприємець має організувати справу: пройти відповідну процедуру реєстрації; знайти приміщення; здійснити підбір та розстановку кадрів, визначити їхні обов'язки, повноваження та відповідальність. Процедура контролю на малому підприємстві є дещо простішою через невеликий штат працівників та нечисельні фінансові потоки.

Актуальним питанням є визначення методів менеджменту на малому підприємстві. Більш доречно застосовувати економічні та соціально-психологічні методи впливу. Так, при формуванні колективу мають бути враховані не тільки професійні навики, а й відповідність темпераменту специфіці роботи, особистісні якості майбутніх працівників (чесність, ініціативність, відповідальність), сумісність характерів у колективі тощо. Частка економічних методів має зростати на етапі закріплення підприємства на ринку. Крім того, важливим завданням менеджменту в малому бізнесі є забезпечення керівництва своєчасною, повною та неупередженою інформацією щодо стану підприємства і зовнішньоекономічної ситуації.

Таким чином, основними напрямами підвищення ефективності менеджменту є: чіткий розподіл обов'язків та удосконалення процесу інформаційного забезпечення для вирішення проблем і прийняття оперативних управлінських рішень, врахування професійних та психологічних якостей майбутніх працівників, органічне поєднання різних методів менеджменту.

Дотримання цих принципів дасть змогу створити стабільну структуру підприємства та забезпечити його конкурентоздатність на ринку, отримати високу продуктивність праці, виробити оптимальний стиль керівництва, досягти спільності цілей та цінностей в контексті стратегії підприємства.

Література

1. Штайнхофф Д., Берджес Д. Основы управления малым бизнесом / Пер. с англ. Под общей ред. Ю.В. Шленова. – М. : Бином, 1997. – 493 с.

2. Орлов А. Введение в малый бизнес. – М. : Институт инвестиций и предпринимательства, 2001. – 196 с.

Шавкун І.Г.
декан фак-ту менеджменту, д. філос. н., проф.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ: ПРОБЛЕМА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ

У сучасному суспільстві основними ресурсами розвитку компаній стають люди і знання, якими вони володіють, інтелектуальний капітал і професійна компетенція кадрів. Отже, зростає вплив інтелектуальних ресурсів на результати діяльності.

У широкому сенсі інтелектуальний капітал (від лат. intellectus – розум, розумова здатність людини, capitalis – головний, домінуючий, основний) розуміється як усі результати розумової діяльності людства, що обумовлюють його поступальний історичний рух. Інтелектуальний капітал організації – це інтелектуальна складова компаній (професійні та інші знання, досвід, вміння, навички, ділова репутація, інформація, ділові зв'язки, імідж, інтелектуальна власність), що дозволяє створювати цінності. На рівні індивіда інтелектуальний капітал - це сукупність інноваційного капіталу (інтелектуальної власності), інтелектуального потенціалу особистості та клієнтського капіталу (корисні комунікації).

Формування і реалізація постіндустріальної парадигми розвитку реальної економіки з огляду на актуалізацію інтелектуального та інформаційного чинників конкурентоздатності зумовила наприкінці 1960 рр. ініціювання Дж. Гелбрайтом у науковий дискурс терміна "інтелектуальний капітал" – для позначення інтелектуальної діяльності співробітників фірми, що включена у виробничий процес і пов'язана з генеруванням ідей і прибутку.

Дослідження проблеми інтелектуального капіталу з урахуванням глобальних змін у світовій економіці, виникнення «економіки знань», а й відтак і актуалізація управління знаннями у високотехнологічних і наукоємних компаніях свідчить про поширене серед науковців ототожнення інтелектуального капіталу та нематеріальних активів [1; 2; 3].

Так, Т. Стюарт вбачає інтелектуальний капітал як «інтелектуальний матеріал, що включає знання, досвід, інформацію та інтелектуальну власність» і має трикомпонентну структуру: людський, структурний та споживчий капітал. Саме така структура сьогодні використовується в більшості науково-практичних досліджень при впровадженні практик управління інтелектуальним капіталом компанії [2].

Засновники теорії інтелектуального капіталу Л. Едвінсон і М Мелоун відзначають, що нова сфера створення вартості в «новій» економіці — це «так звана невловима сфера, або сфера інтелектуального капіталу». Останній визначається як «здатність компанії трансформувати знання і нематеріальні активи у фактори, які створюють відповідну вартість» [3]. Причому людський капітал розглядається як реальні та потенційні інтелектуальні здібності, а також відповідні практичні навички працівників компанії. Структурний капітал включає клієнтський та організаційний капітал. Клієнтський капітал виступає цінністю, закладеною у відносинах з клієнтами. Організаційний капітал охоплює інноваційний капітал (патенти, ліцензійні угоди, торгові марки, ідеї тощо) та процесний капітал, або інфраструктуру компанії (інформаційні технології, робочі процеси тощо), тобто капітал, матеріалізований у ефективних внутрішніх бізнес-процесах компанії.

Проте невідчутні активи створюються не тільки інтелектуальними (розумовими) зусиллями, тому не завжди можуть визначатися як інтелектуальний капітал. Більше того, існують такі невловимі активи, як поліпшення орендованого майна, організаційні витрати тощо. Саме таке бачення стало вихідним для започаткування Організацією Економічного Співробітництва і Розвитку (ОЕСР) у 1990 рр. низки масштабних наукових досліджень, а також різноманітних практичних заходів, спрямованих на визначення сутності феномена інтелектуального капіталу. Як наслідок, сьогодні набуває популярності як найбільш практичне і працююче таке розуміння: «інтелектуальний капітал – це економічна цінність двох категорій невідчутного майна компанії: організаційний (структурний) капітал і людський капітал» [4].

Отже тлумачення інтелектуального капіталу як частини, а не синоніма нематеріальних активів («невідчутного майна») уможливлює уникнення його невиправданого розширення до рівня всієї сукупності нематеріальних активів. Це дозволяє запобігти, з одного боку, нівелювання самого поняття інтелектуального капіталу за умов наявності більш звичного терміну «нематеріальні активи». З іншого - розмивання такої найважливішої для дослідження характеристики інтелектуального капіталу, як його керованість відомими в менеджменті методами.

Література

1. Брукинг Э. Интеллектуальный капитал / Пер. с англ.; под ред. Л. Н. Ковалик. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://scicenter.online/finansov-osnovy/intellektualnyiy-kapital-per-angl-pod-red.html
2. Стюарт Т. Интеллектуальный капитал - новый источник богатства организаций. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Econom/stuart/01.php
3. Edvinsson L., Malone M. Intellectual Capital: Realizing your Company's True Value by Finding Its Hidden Brainpower». - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://wiki.cogneon.de/Intellectual_Capital:_Realizing_Your_Company's_True_Value_By_Finding_Its_Hidden_Roots
4. Intellectual Capital Accounts. Reporting and managing intellectual capital. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.oecd.org/sti/ind/1948022.pdf

Шайтанова Вікторія
студентка 3 курсу фак-ту менеджмент
Наук. кер.: к. філос. н., доц. Олійник О.М.

ЕТАПИ ТА МЕТОДИ ВІДБОРУ КАДРІВ В СФЕРІ ТУРИЗМУ

Туристична галузь, як сфера послуг дуже активно розвивається в наш час, тому питання відбору персоналу завжди було і залишається актуальним.

Відбір кадрів – це процес вивчення психологічних та професійних якостей працівника з метою встановлення його придатності до виконання обов'язків на певному робочому місці або посаді та вибір із сукупності претендентів найбільш підходящих з урахуванням відповідності його кваліфікації, спеціальності, особистих якостей та здібностей характеру діяльності, інтересам організації та його самого[1].

Оскільки люди по різному досягають успіхів в різноманітних видах професійної діяльності є потреба в розробці та використанні методів відбору кадрів. Підвищення якості персоналу за допомогою відбору є важливим фактором підвищення загальної ефективності організації.

Процес відбору персоналу у сфері туризму складається з декількох етапів і відповідно на кожному етапі має свої методи. Інколи використовують не всі методи, оскільки все залежить від характеру вакансії. До основних методів відбору персоналу відносять:

1) **Попереднє інтерв`ю чи співбесіда.** З'ясовуються загальні дані про кандидата (освіта, стаж, досвід роботи), оцінюється його зовнішній вигляд і визначаються особистісні якості. Співбесіда може проходити і по телефону. Недоліком співбесіди по телефону є те, що не можна оцінити зовнішній вигляд людини та основні якості її характеру, що є дуже важливим для працівників сфери туризму.

2) **Анкетування.** Заповнення заяви або анкети дає можливість роботодавцеві отримати основну інформацію про потенційного співробітника (освіта, професійний досвід). Анкети містять невелику кількість питань, і можуть запитувати дані про освіту, про попередні місця роботи та причини звільнення, здоров'я, сімейний стан.

3) Співбесіда за наймом (інтерв'ю). Є основним методом відбору. Може проходити як у офіційному вигляді так і в довільній формі. У туристичній сфері вагоме значення мають особисті бесіди з претендентами, оскільки співбесіда дає можливість оцінити такі якості, як: інтелект, професіоналізм, ерудицію, кмітливість старанність, відкритість новому, реакцію на події, спостережливість, допитливість, ініціативність, ентузіазм, чесність, комунікаційні навики, мотивацію та ін.

4) **Тестування.** Може слугувати для відбору найкращих претендентів. Необхідне для складання психологічного портрету кандидатів, оцінки їх професійних і особистих здібностей та знань, як на даний момент, так і на майбутнє. За допомогою тестування можна визначити інтелект, точність і швидкість виконання завдання, стійкість уваги, аналітичне мислення, акуратність, не конфліктність, вміння швидко орієнтуватися, старанність, зацікавленість у роботі, вміння спілкуватися з людьми, особисті якості.

5) Перевірка відгуків та рекомендацій. Разом з заявою надаються відгуки і інші аналогічні документи з попередніх місць роботи. Ця інформація може бути корисною для передбачення поведінки претендента на роботі в майбутньому. Велика увага звертається на зміни робочих місць.

6) Медичний огляд. Оскільки персоналу у сфері послуг доводиться безпосередньо контактувати з клієнтами, медичний висновок є дуже важливим і необхідним, і повинен перевірятися на його дійсність.

7) Проведення ділових ігор. Моделювання різноманітних умов професійної діяльності (включаючи екстремальні) методом пошуку нових способів її вирішення. Може проводитися у формі групової дискусії.

8) Практичне випробування. Пропонується ситуація чи ситуаційна задача, яку потрібно вирішити чи зіграти певну роль, наприклад запропонувати і вмовити клієнта відвідати екскурсію та прорекламувати її, чи вирішити якусь конфліктну ситуацію.

9) Випробувальний термін. Дозволяє на початковому етапі зрозуміти чи підходе людина для певної роботи.

10) Звернення до центрів оцінки персоналу. В центрах претенденти виконують ряд завдань, в яких використовується моделювання конкретних робочих ситуацій. Таким чином отримується доволі точна характеристика ділових якостей претендента.

11) Фізіогноміка та графологія. Спрямовані на виявлення якостей і типу людини. Аналізуються риси обличчя людини, міміка, жести, почерк і т.д. Це допомагає підібрати потрібних людей на потрібні вакантні місця з урахуванням їх характеру, темпераменту, схильностями до різних видів роботи.

12) Групові методи відбору: групові бесіди чи інтерв'ю. Використовуються для пошуку кандидата з лідерськими та комунікаційними якостями.

13) Прийом на роботу закріплюється підписанням трудового договору.

Недоліками організації відбору претендентів може бути: відсутність системності, переліку необхідних якостей, які вимагаються від кандидата; застосування тільки 1-2 методів замість комплексу; невірне тлумачення зовнішності кандидата, його відповідей на запитання; негативний результат практичних випробувань може залежати від психічного та емоційного стану претендента (хвилювання).

Отже від того наскільки ефективно організована робота з відбору персоналу, залежить якість людських ресурсів, які будуть працювати в організації та їх вклад в досягнення цілей організації і відповідно якість надання послуг. Тому, при відборі кадрів для туристичної сфери, менеджер повинен використовувати загальноприйняті методи відбору персоналу, а також нетрадиційні методи з урахуванням специфіки вакантної посади. Менеджер повинен бути гарним психологом і вміти бачити людину наскрізь.

Шамрай Владислав, Малієнко Юлія
студенти 4 курсу фак-ту менеджменту
Наук. кер.: к.е.н., доц. Богданов С.М.

РОЛЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТУ В ЛОГІСТИЧНОМУ ЛАНЦЮЗІ

В наш час, транспортні засоби є невід'ємною частиною будь-якого суспільства. Адже вони тісно пов'язані із стилем життя, розміщенням видів діяльності, асортиментом товарів та послуг, які будуть доступні для споживання. Досягнення в галузі транспорту внесли можливі зміни у спосіб життя, а отже, мають великий вплив на розвиток цивілізацій.

Як відомо, функціонування транспорту визначає ефективність переміщення продуктів. Прогрес в області методів та принципів управління дав змогу покращити способи переміщення вантажу, підвищити швидкість доставки, якість сервісу, зменшити рівень експлуатаційних витрат.

Проблеми транспортної логістики знайшли своє відображення у дослідженнях таких вчених як: Анікін Б.А., Бакаєв О.О., Бауерсокс Д.Дж., Дикань В.Л., А.А. Смехов, Ларіна Р.Р., Миротін Л.Б., Некрасов А.Г., Неруш Ю.М., Прокоф'єва Т.А., Смехов А.А. та ін. [1].

Тож метою даного дослідження є виявлення ролі транспорту в логістичній системі та шляхів його подальшого вдосконалення.

Роль, яку відіграє транспорт в логістичному ланцюзі набагато складніша, ніж може здаватись на перший погляд. Окрім того, що транспорт «будує міст» між виробниками та споживачами, добре розвинута транспортна система ще й є засобом додаткових конкурентних переваг. Наприклад, на промислових підприємствах, логістика допомагає оптимізувати існуючі процеси виробництва і розподілу, засновані на одних і тих же ресурсах, шляхом застосування методів управління спрямованих на підвищення ефективності та конкурентоспроможності підприємств.

Покращення транспортної системи багатонаціональних фірм може принести користь для двох важливих ринків:

1. Товарний ринок:

Підвищення ефективності, з якою фірми мають доступ до сировини і деталей, а також до їх потенційних клієнтів. Таким чином, транспорт розширює можливості купувати і продавати різні товари, необхідні для промислових і виробничих систем.

2. Ринок праці:

Полегшення доступу до праці і скорочення витрат, в основному шляхом використання робочої сили більш низької вартість.

Ефективна транспортна система з сучасною інфраструктурою сприяє багатьом економічним змінам, причому більшість з них позитивні. По-перше, як вже зазначалось раніше, вона забезпечує доступність ринку, пов'язуючи виробників і споживачів. По-друге, поліпшення у сфері транспорту і зв'язку підтримують процес географічної спеціалізації, що підвищує продуктивність і просторову взаємодію. Господарюючий суб'єкт прагне виробляти товари та послуги з найбільш доречною комбінацією капіталу, праці та сировини. Таким чином, в певній області підприємці будуть прагнути спеціалізуватись на виробництві тих товарів і послуг, для яких вона має найбільші переваги (або, принаймні, найменші недоліки) порівняно з іншими областями. Так, завдяки географічній спеціалізації, що підкріплюватиметься ефективним транспортуванням, економічної ефективність буде зростати. Цей процес відомий в економічній теорії як порівняльні переваги [2].

По-третє, ефективна транспортна система дозволяє транспортувати товари на більшу відстані. Це полегшує масове виробництво за рахунок ефекту масштабу, тому що більш великі ринки стають доступнішими. Концепція «точно у термін» розширила продуктивність виробництва і розподіл з такими перевагами, як зниження рівня запасів і ефективного реагування на зміни ринкових умов [3].

По-четверте, коли транспорт є ефективним, потенційний ринок для певного товару (або послуги) збільшується, а отже з'являється конкуренція. Більш широкий спектр товарів і послуг стає доступним для споживачів за рахунок конкуренції, яка прагне знизити витрати і підвищити якість продукції.

І врешті решт, транспорт сприяє економічному розвитку шляхом створення робочих місць. У наш час все більше прямих (фрахтувальники, менеджери, вантажовідправники) і непрямих (страхування, фінанси, пакування, транспортування) професій пов'язаних із транспортом.

Тож після проведеного дослідження можна стверджувати, що без добре розвиненої транспортної системи, логістика не зможе використовувати її переваги у повній мірі. Хороша транспортна система в логістичній діяльності може забезпечити більш високу ефективність логістики, знизити експлуатаційні витрати і підвищити якість обслуговування. Удосконалення транспортних систем, вимагають зусиль як державного так і приватного секторів. Проте налагоджена система логістики дасть змогу підвищити конкурентоспроможність не тільки підприємства, але і держави в цілому.

Література

1. Бакаєв О.О. Теоретичні засади логістики [Текст]: підр. для студ. екон. І транспорт. спец. / О.О. Бакаєв, О.П. Кутах, Л.А. Пономаренко. – К.:Фенікс, 2003. – Т.1. – 429с.
2. Дикань В. Л. Актуальність поліпшення системи комбінованих перевезень міжнародної транспортної мережі [Текст] //Вісник економіки транспорту і промисловості: Зб. наук. Праць. – Харків УкрДАЗТ. – 2006. – №13. – С. 13-20.
3. Прокоф'єва Т. А., Лопаткин О. М. Логістика транспортно-розподільних систем: регіональний аспект [Текст] / Т. А. Прокоф'єва, О. М. Лопаткин. – М.:РКонсульт, 2003. – 400 с.

Шпак Інна
аспірант
Наук. кер.: к.е.н., доц. Маказан Є.В.

ІННОВАЦІЙНА ПРОМИСЛОВІСТЬ ЗАПОРІЖЖЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Здатність до модернізації та управлінських інновацій є питанням виживання на ринках високотехнологічної продукції. Це в повній мірі стосується провідних підприємств машинобудування, які виробляють високотехнологічну продукцію.

Метою є дослідження розвитку високотехнологічних промислових підприємств в Запорізької області в умовах глобалізації на сучасному етапі інтеграційного розвитку.

Впровадження іноваційних технологій є важливим фактором успішного економічного розвитку країн. Високі технології дозволяють підвищувати продуктивність праці, забезпечувати лідерство на ринку, зменшувати собівартість виробництва. Відповідно, випереджаючий розвиток технологій дозволяє країнам за рахунок перелічених факторів забезпечувати високий рівень валового внутрішнього продукту на душу населення.

Стан технологічного розвитку країн в значній мірі визначається рівнем поширеності там високотехнологічного підприємництва [1].

Високотехнологічне промислове підприємство - це підприємство, що виробляє високотехнологічну продукцію, а також здійснює розробку, розвиток і виведення на ринок нових продуктів та/чи інноваційних виробничих процесів шляхом систематичного використання наукових та технічних знань. До особливостей управління високотехнологічними підприємствами відносять такі: швидкі та непередбачувані зміни ринків та технологій; необхідність використання форсайту та технологічного прогнозування; підвищені фінансові ризики; невизначеність творчого процесу; складність оцінки вартості бізнесу; застосування Agile-менеджменту; впровадження технологічного менеджменту; застосування принципів організацій, що навчаються; поширеність адаптивних структур.

На території України знаходиться 46 підприємств машинобудування, які виробляють високотехнологічну продукцію: ОА «Мотор Січ», ПАО «Запорізький автомобільний завод»,

Новокраматорский машиностроительный завод, ГП НПКГ«Зоря»-«Машпроект», ГП «АНТОНОВ» та ін. На цих підприємствах працює близько 256 тис.осіб, що охоплює 44% працюючих в галузі. Запорізька область є одним з лідерів серед українських регіонів за обсягами зовнішньої торгівлі. Запорізький регіон відноситься до найбільш привабливих регіонів України щодо інвестування завдяки великому промисловому потенціалу, наявності природних багатств, власним енергоресурсам, високому науково-технічному потенціалу, розвиненій транспортній інфраструктурі, розвиненій банківській системі та доступності до ринків України, держав СНД, Європи та Азії [2].

Промисловім підприємствам, продукція яких маж більш високу додану вартість, треба розвивати здатність швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища, створювати продукцію, що випереджає вимоги покупців. Для більшості гнучких компаній характерна модель, що об'єднує основні процеси: управління життєвим циклом продукту, розроблення нових продуктів, управління взаємовідносинами між клієнтами, управління продажами та замовленнями з допоміжними процесами.

Незважаючи на в цілому незадовільний стан управління ланцюгами постачання на значній кількості машинобудівних підприємств України, певна кількість підприємств високотехнологічного машинобудування здійснює певні необхідні кроки у напрямку розвитку цієї сфери.

Для функціонування високотехнологічного підприємства, діяльність якого має яскраво виражену інноваційну спрямованість, необхідно забезпечити оптимальне співвідношення динаміки розвитку окремих елементів капіталу. Це стосується не тільки фінансового капіталу, але і повною мірою відноситься до інтелектуального (людського, організаційного, клієнтського і ряду інших складових капіталу). Стан технологічного розвитку країн в значній мірі визначається рівнем поширеності там високотехнологічного підприємництва.

Запорізький регіон відноситься до найбільш привабливих регіонів України щодо інвестування завдяки великому промисловому потенціалу, наявності природних багатств, власним енергоресурсам, високому науково-технічному потенціалу, розвиненій транспортній інфраструктурі, розвиненій банківській системі та доступності до ринків України, держав СНД, Європи та Азії

Незважаючи на сьогоднішні непрості умови підприємства машинобудівної галузі Запоріжжя поступово продовжують розвиватися та нарощувати обсяги виробництва, оновлювати технологічну базу, розширювати асортимент і підвищувати якість продукції, освоювати нові ринки збуту, тим самим зміцнюючи соціально-економічний та технічний потенціал України.

Література

1. Базилевич, А. В. Економіка підприємства (фірми): Підручник для бакалаврів / В. Я. Горфинкель, А. В. Базилевич, Л. В. Бобков. - М: Проспект, 2013. - 640 с.
2. Івченко Ю.І. Економічний ризик. / Ю.І. Івченко – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 296 с.

Щука Катерина
студентка магістратури фак-ту менеджменту
Наук. кер.: к.філос.н., доц. Олійник О. М.

СПРОЩЕННЯ ПРАВИЛ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТОВАРІВ ЯК ЗАСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ ТОРГІВЛІ З ІНОЗЕМНИМИ КРАЇНАМИ

Важливою проблемою торгівлі з іноземними країнами є забезпечення швидкого та митного оформлення товарів без ускладнень. Одним із можливих інструментів в даному напрямку може виступати оформлення митних декларацій на експорт та імпорт.

Встановлені порядок і умови переміщення товарів через митний кордон України, їх митний контроль та митне оформлення, застосування механізмів тарифного та нетарифного

регулювання зовнішньоекономічної діяльності, справлення митних платежів … становлять державну митну справу.

Державна політика у сфері державної митної справи – це система цілей, принципів, функцій, напрямів, засобів і механізмів діяльності держави, спрямованих на забезпечення національних митних інтересів та безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі та захист внутрішнього ринку, розвиток національної економіки та її інтеграцію до світової екномiки, наповнення державного бюджету.

Згідно з Митним та Податковим кодексом України оформлюються митні декларації. Однак, загальною залишається проблема визначення рівня ефективності спрощення процедури оформлення вантажів.

Проблематикою процедури митного оформлення залишається:

- нечітко складені подзаконні акти до Митного кодексу України (двозначність, недоговореність) та негнучкість законодавства;
- підвищення митної вартості товару, зміна коду товару згідно класифікації УКТЗЕД під час оформлення, що приводить до затримки оформлення вантажів та збільшує витрати імпортера.
- часто змінне законодавство, змінюються вимоги проходження різноманітних експертиз (санітарної, фітосанітарної, радіологічної тощо), законів та нормативних актів, які регулюють митне офомлення;
- дуже повільна робота оформлення митних декларацій, причиною може бути недостача інспекторів або недбайливість.

Табл. 1

Дослідження рівня експорту та імпорту товарів з 2005 по 2016 рік в Україні

Зовнішньоторговий баланс України з 2005 по 2016 роки (у млн. грн.)							
Номінальний ВВП за рік		експорт товарів та послуг		імпорт товарів та послуг		сальдо (експорт - імпорт)	
			% ВВП		% ВВП		% ВВП
2005	441452	227252	51,5%	-223555	-50,6%	+3697	**+0,8%**
2006	544153	253707	46,6%	-269200	-49,5%	-15493	**-2,8%**
2007	720731	323205	44,8%	-364373	-50,6%	-41168	**-5,7%**
2008	948056	444859	46,9%	-520588	-54,9%	-75729	**-8,0%**
2009	913345	423564	46,4%	-438860	-48,0%	-15296	**-1,7%**
2010	1082569	549365	50,7%	-580944	-53,7%	-31579	**-2,9%**
2011	1316600	707953	53,8%	-779028	-59,2%	-71075	**-5,4%**
2012	1408889	717347	50,9%	-835394	-59,3%	-118047	**-8,4%**
2013	1454931	681899	46,9%	-805662	-55,4%	-123763	**-8,5%**
2014	1566728	770121	49,2%	-834133	-53,2%	-64012	**-4,1%**
2015	1979458	1044541	52,8%	-1084016	-54,8%	-39475	**-2,0%**

Спрощення і гармонізація можуть бути досягнуті, у тому числі завдяки застосуванню таких принципів:

- здійснення програм, спрямованих на постійне удосконалення та підвищення ефективності митних правил та процедур;
- застосування митних правил та процедур є передбачуваним, послідовним та прозорим;

- надання заінтересованим сторонам усієї необхідної інформації щодо законів, нормативно-правових та адміністративних актів з митного регулювання, митних правил та процедур;
- затвердження сучасних методів роботи, таких як система аналізу ризиків й методу контролю, який базується на аудиті, а також максимальне практичне використання інформаційних технологій;
- співробітництво з іншими національними органами влади,митними службами інших держав та торговими співтовариствами, у всіх випадках, коли це можливо;
- впровадження відповідних міжнародних стандартів;
- забезпечення безперешкодного доступу причетних сторін до процедур адміністративного та судового контролю.

Говорячи про об'єм експортно-імпортних операцій, можна сказати, що імпорт в Україні в останні роки випереджає експорт, а їх різниця досягає іноді приблизно 8 % ВВП.

Аналізуючи викладене вище, можна стверджувати, що митне оформлення товарів є необхідним, експортно-імпортні операції займають в економіці країни значну роль, поповнюючи бюджет України та забезпечуючи ринок імпортними товарами та створює сприятливі умови для надходження іноземних інвестицій та розвитку бізнесу.

Література

1. Митний кодекс України [текст] відповідає офіційному текстові : - К. : «Центр М 66 учбової літератури», 2012. – 308с.
2. Податковий кодекс України: чинне законодавство із змінами та допов. На 25 вересня 2015 року: (Офіц. Текст) – К.: Алерта, 2015. – 590с.
3. Внешняя торговля Украины за 2016 год. Все «тайны и мифы» [Електронні ресурси] / ubr.ua – Макроэкономика. - Режим доступу: http://ubr.ua/finances/macroeconomics-ukraine/vneshniaia-torgovlia-ukraine-za-2016-god-vse-tainy-i-mify-3951
4. Экспорт и Импорт Украины [Електронні ресурси] / index.minfin.com.ua – Финансовый портал Минфин. – Режим доступу: http://index.minfin.com.ua/index/gdp/eximp/
5. Міждержавна угода від 18.05.1973 р. «Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур (Конвенція Кіото)». – у зміненій редакції від 15.09.2011 р.

Яворська Катерина
студентка 2 курсу економічного ф-ту
Наук. кер.: к. пед. н., доц. Юдіна О.В.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ КЕРУВАННЯ КОМУНІКАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ

Постановка проблеми. Процеси євроінтеграції України актуалізують питання впровадження європейських стандартів та принципів управління в економіку нашої країни. Нові соціально-економічні реалії сучасного українського суспільства свідчать про те, що традиційні методи ділової комунікації вже не забезпечують ефективних результатів діяльності у системі менеджменту. Роль інформаційних ресурсів та комп'ютерних технологій сьогодні значно підвищується. Сучасний менеджмент неможливо уявити без засобів, що дозволяють оперативно опрацьовувати інформацію, необхідну для обґрунтування та прийняття управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує, що питання ефективності застосування комп'ютерних технологій для керування комунікаційними процесами в системі менеджменту привертає увагу багатьох науковців (Галашова О. Г., Ведченко Б. Г, Довгаль І. В., Жежнич П. І., Карпенко О. О., Костров А. В., Biechele M., Glaboniat M., Lewis G. та інші). Дослідники висвітлюють питання сучасних теоретико-методологічних аспектів комп'ютерних, інформаційних технологій і комунікаційних процесів. Попри беззаперечну

актуальність зазначених праць і вагомий внесок їх авторів у розробку теоретико-методологічних основ розвитку комунікацій у менеджменті, проблема застосування комп'ютерних технологій для ефективного керування комунікаційними процесами залишається на сьогодні недостатньо дослідженою.

Метою даної роботи є висвітлення питання застосування комп'ютерних технологій для ефективного керування комунікаційними процесами в системі менеджменту.

Виклад основного матеріалу. Комунікаційний процес розуміють як такий, у ході якого дві чи більше особи обмінюються інформацією та осмислюють отриману інформацію [2]. Комунікаційний процес починається тоді, коли одна особа (відправник) має намір повідомити певний факт, ідею чи інформацію іншій особі (отримувачу). Комунікаційний процес забезпечує рух інформації в ході здійснення управлінського впливу та за рахунок зворотного зв'язку перетворює його у взаємодію, що значно підвищує якість управління.

Сучасні менеджери приділяють особливу увагу питанню інформаційного забезпечення процесу управління, оскільки без інформаційного обміну неможливе повноцінне функціонування будь-якої організації. Тому визначення шляхів вдосконалення процесів комунікацій із застосуванням комп'ютерних технологій в системі менеджменту є важливим завданням. Комп'ютерні технології допомагають скоротити витрати часу на технічні операції обробки інформації і тим самим збільшити його ресурси на творчі процеси, зробити управлінську працю більш інтенсивною і результативною. Розвиток електронних засобів комунікації і з'єднання їх з комп'ютерними технологіями витісняє фізичний контакт як засіб горизонтальної координації, замінюючи його управлінням електронними потоками [1].

Різке ускладнення системи виробництва і збуту, процеси інформатизації нашого суспільства вимагають вирішення проблеми впровадження нових технологій управління, без яких неможливо забезпечити реалізацію інноваційних процесів, підвищення конкурентоспроможності підприємства. Комп'ютерні технології ведуть до розширення горизонтальних зв'язків за рахунок збільшення кількості працівників, що беруть участь у керуванні комунікаційними процесами. Значення технологічного забезпечення процесу управління полягає у можливості оперативної співпраці персоналу, пришвидшенні процесів сприймання та аналізу інформації, зворотного зв'язку.

Комп'ютерні інформаційні технології є важливим засобом оптимізації управлінської діяльності та інтенсифікації комунікаційного процесу. Суттєвими особливостями застосування Інтернет-ресурсів в організації процесу управління вважаємо їх функціональну ефективність, інтерактивність та широкі можливості комунікації [3]. Інтернет, по-перше, містить безмежну й невичерпну кількість інформаційних джерел для ділової комунікації; по-друге, дозволяє спілкуватися у віртуальному просторі (електронна пошта, чати, форуми, скайп, блог тощо) і бути плідним учасником комунікації [3].

Розвиток інформаційних технологій сприяє впровадженню ефективних способів комунікації та обміну інформацією між членами організації. Так, наприклад, значною мірою розширюються можливості менеджера стежити за продуктивністю груп чи окремих працівників, підвищити швидкість прийняття рішень і обміну інформацією [2]. Електронна пошта надає можливість направляти письмові повідомлення різним особам в організації у різних містах, областях і навіть країнах, що зменшує телефонні розмови.

Таким чином, застосування комп'ютерних технологій сприяє удосконаленню процесу обміну інформацією в організації. Сучасні інформаційні технічні засоби відіграють важливу роль в керуванні комунікаційними процесами, дозволяють оперативно забезпечити інформацією менеджерів, виконавців, робітників та налагодити виробництво з мінімальним контролем і максимальною ефективністю.

Література

1. Гуткевич С. О. Менеджмент. Навчальний посібник / Гуткевич С. О., Рульєв В. А. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 312 с.

2. Стадник, В. В. Менеджмент : Посібник / В. В. Стадник, М. А. Йохна. – Київ : Академвидав, 2003. – 464 с.
3. Yudina O. Student's foreign language training for business communication based on Internet sources use / O. Yudina // Зб. наукових праць всеукраїнської наук.-практ. конф. [«Проблеми управління економічним потенціалом регіонів» 27 жовтня 2016 р.]. – Запоріжжя : ЗНУ, 2016. – С. 182-183.

Яворський Сергій
студент магістратури фак-ту менеджменту
Наук. кер.: к.е.н., доц. Чкан А.С.

АУТСОРСИНГ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

У сучасних умовах малий бізнес є невід'ємною частиною економіки. Він існує не ізольовано, а взаємодіє з іншими суб'єктами економіки – великими підприємствами та державою, що обумовлено підвищенням конкурентної боротьби на ринках. Сьогодні внаслідок суспільного поділу праці і росту спеціалізації виробництва широко розвиваються зв'язки великого та малого бізнесу в сфері виробництва і споживання. Дані зв'язки існують в найрізноманітніших формах: і через ринок, і безпосередньо через прямі контакти. Великі підприємства концентрують свої ресурси на найважливіших напрямках виробництва, розвиваючи ключові функції. Виробничі функції при цьому передаються малим і середнім підприємствам на субконтрактінг і аутсорсинг.

Аутсорсинг являє собою одну з ефективних форм взаємодії малого, середнього і крупного бізнесу, саме тому дослідженню цього процесу присвячені роботи багатьох видатних вчених. Значний внесок у вивчення переваг аутсорсингу внесли: В.І. Ляшенко, Дж.Б. Хейвуд, Ж.Л. Бравар, Н.Н. Думная, С.О. Каледжян, Н. А. Гончарова, та ін. Аналіз робіт вказує на цілий ряд проблем, що стоять перед українськими підприємствами в період глобалізації економіки. Саме використання аутсорсингових відносин може служити способом підвищення якості роботи як окремих бізнес-процесів, так і конкурентоспроможності підприємства в цілому. Термін «аутсорсинг» (outsourcing) - новий для нашої країни, його визначення немає в законодавстві. Аутсорсинг являє собою систему відносин, котрому виникають при передачі компанією-замовником певних видів своєї діяльності спеціалізованим фірмам на основі довгострокових договорів. Для розкриття економічної сутності аутсорсингу великий інтерес представляє визначення, запропоноване С.О. Каледжян: «аутсорсинг – це передача на довгостроковий термін управлінських функцій і, при необхідності, відповідних ресурсів зовнішнім виконавцям, котрому можуть виконувати ці функції більш ефективно».

Аутсорсинг, як інструмент зовнішнього управління переданими видами діяльності і функціями, спрямований не тільки на підвищення ефективності здійснюваних в його рамках операцій, але і на доповнення складу ключових факторів успіху, на зростання конкурентного потенціалу та розширення конкурентних переваг, це пов'язується з рядом таких позитивних моментів, як:

- зниження обсягів витрат на виробництво продукції та надання послуг;
- оптимізація чисельності персоналу;
- використання зовнішніх ресурсів для досягнення високого економічного результату в процесі реалізації стратегії фокусування, спрямованої на обслуговування нечисленного контингенту споживачів товарів та послуг, чиї смаки і переваги істотно відрізняються від смаків інших споживачів;
- отримання доступу до інноваційних технологічних, технічних та інформаційних нововведень;

- вивільнення частини фінансових, трудових і матеріально-технічних ресурсів для розширення займаного сегменту ринку товарів, послуг;

- використання для досягнення поточних і довгострокових стратегічних цілей, знань, навичок і вмінь зовнішніх кваліфікованих фахівців, нових методів та підходів;

- поділ ризиків по досягненню необхідних результатів переданих на аутсорсинг функцій, видів діяльності;

- концентрації уваги керівників суб'єктів господарювання на основних напрямках соціально-економічного розвитку;

- зниження обсягів інвестування в підтримку другорядних функцій і в розвиток напрямків, що не забезпечують основну частку прибутку компанії;

- покращення контролю за якістю виконуваних робіт, надаваних послуг і досягнення кінцевого результату;

- зростанню керованості процесом надання товарів та послуг;

- зниження залежності суб'єкта господарювання від можливих відмов основних видів обладнання, програмного забезпечення, від помилок конкретного фахівця в області техніки і програмно-інформаційного забезпечення;

- підвищення кваліфікації та професійної майстерності власних працівників.

Отже, на нашу думку, вітчизняним підприємствам доцільно використовувати послуги аутсорсингу в сучасних умовах глобалізації, адже завдяки йому можна одержати доступ до світових ресурсів і світових ринків збуту, інтегруватись до міжнародної кооперації. Раціональне використання аутсорсингу підприємством може зміцнити його конкурентні позиції на внутрішньому ринку і отримати шанс вийти на ринки розвинених країн з конкурентоспроможною продукцією. Також, аутсорсинг не тільки забезпечує підвищення ефективності окремого підприємства, але ще й створює можливість перегрупування людських, організаційних, матеріальних і фінансових ресурсів для формування нових сфер діяльності, розвитку взаємопов'язаних напрямків, сприяючих розвитку національної економіки.

Яценко Вікторія
студентка 2 курсу фак-ту менеджменту
Наук. кер.: к. пед. н., доц. О.В. Юдіна

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЛОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ У СУЧАСНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ

Постановка проблеми. В умовах всесвітньої глобалізації інформаційні технології мають вагомий вплив на кожну сферу суспільного життя та вносять зміни в побут кожної людини. Ефективність ділової комунікації у сучасному менеджменті залежить від якості впровадження нових інформаційних технологій. Оперативність комунікацій є важливим чинником конкурентоспроможності організації. В нашій країні проблема ефективності комунікацій в управлінні набула актуального значення, тому менеджери приділяють велику увагу новітнім технологіям.

Аналіз наукових праць та досліджень показав, що дослідники приділяють належну увагу проблемі ефективності комунікацій у сучасному менеджменті. Цієї теми у своїх роботах торкалися вітчизняні та зарубіжні науковці (Яценко С. С., Галашова О. Г., Ведченко Б. Г, Довгаль І. В., Пересада А. С., Басюк Л. М., Файоль А, Беннет Р., Зигерт В. та інші). У наукових працях висвітлено теоретико-методологічні проблеми розвитку комунікацій та запропоновано способи підвищення їх ефективності. Актуальність праць дослідників та їх внесок у розробку аспектів розвитку комунікацій у менеджменті є беззаперечними. Проте питання використання інформаційних технологій для підвищення ефективності ділової комунікації у сучасному управлінні залишається недостатньо розкритим.

Метою даної роботи є з'ясувати роль та функції інформаційних технологій у підвищенні ефективності комунікацій у сучасному менеджменті.

Виклад основного матеріалу. Під комунікацією розуміють процес, під час якого люди, групи людей або організації обмінюються інформацією [1]. Ділова комунікація узгоджує співпрацю людей, щоб досягти ефективного результату діяльності. Підвищення ефективності ділових комунікацій є важливим чинником в управлінні організацією й інформаційні технології відіграють важливу роль. Саме вони дозволяють якісно обробляти, зберігати та поширювати інформацію за допомогою різноманітних технічних засобів.

Сучасні комп'ютерні технології комунікації інтенсифікують значну частину діяльності щодо управління інформаційними потоками та координації співробітників [2]. За допомогою інформаційних технологій можна, наприклад:

а) швидко і відносно недорого проводити різноманітні маніпуляції з інформацією (збереження, розповсюдження, редагування, сортування тощо);

б) своєчасно отримати конкретну та точну інформацію з макросередовища організації;

в) швидко обробляти інформацію залежно від поставленої мети;

д) контролювати та управляти інформаційними потоками в мікросередовищі організації тощо.

Перевагою застосування електронних засобів комунікації, на наш погляд, є можливість залучення експертів до вирішення певних проблем і здійснення обміну думками, розширення кількості горизонтальних зв'язків, що часто ускладнює цей процес без залучення комп'ютерних засобів. Це відбувається за допомогою сервісів та служб в Інтернеті (блоги, електронна пошта, скайп, різноманітні форуми тощо). Інтернет, по-перше, містить безмежну й невичерпну кількість джерел для підвищення ефективності ділової комунікації; по-друге, дозволяє спілкуватися у віртуальному просторі і бути плідним учасником ділової комунікації [3]. Не викликає сумніву той факт, що технічні засоби відкривають нові можливості для ділового спілкування, зокрема збільшення обсягу інформації, що пред'являється; пришвидшення процесів її сприйняття, обробки та запам'ятовування; реалізацію принципів інтерактивності, зворотного зв'язку тощо [3]. Комп'ютерні інформаційні технології є важливим засобом оптимізації та інтенсифікації процесу ділової комунікації у сучасному менеджменті.

Найпопулярнішим інтернет-ресурсом, який використовується у ділових комунікаціях є електронна пошта. Сьогодні неможливо уявити жодну візитну картку без зазначеної у ній адреси e-mail. Цей сервіс уможливлює більш оперативне отримання та опрацювання інформації, прямий зв'язок з фахівцями різних сфер життєдіяльності організації та є найдешевшим каналом зв'язку з партнерами, співробітниками тощо.

Таким чином, застосування інформаційних технологій підвищує ефективність комунікацій у сучасному менеджменті та сприяє продуктивності роботи організації. Впровадження технічних засобів комунікації вдосконалює функціонування як кожного працівника, так і всієї організації в цілому. Залучення новітніх інформаційних технологій для підвищення ефективності комунікацій сприяє розвитку бізнесу, підвищенню конкурентоспроможності підприємств на ринку товарів та послуг, зростанню рівня професійної компетенції робітників.

Література

1. Жернова М. Б. Ділові комунікації: теорія та практика: підручник для бакалаврів / М. Б. Жернакова, В. Л. Румянцева. – М. : Видавництво Юрайт, 2014. – 370 с.
2. Гапоненко А. Л. Теорія управління : підручник для академічного бакалаврату /А. Л. Гапоненко, М. В. Савельєва. – М. : Видавництво Юрайт, 2015. – 342 с.
3. Yudina O. Student's foreign language training for business communication based on Internet sources use / O. Yudina // Зб. наукових праць всеукраїнської наук.-практ. конф. [«Проблеми управління економічним потенціалом регіонів» 27 жовтня 2016 р.]. – Запоріжжя : ЗНУ, 2016. – С. 182-183.

СЕКЦІЯ «ФІЛОСОФІЯ ТА РЕЛІГІЯ»

Андрієнко Аліна, Карамушко Аліна
студентки 3 курсу фак-ту менеджменту
Наук. кер.: к. філос. н., доц. Ель Гуессаб К.

РЕЛІГІЯ ТА БІЗНЕС

Відомо, що одним з основоположних факторів міжнародних відносин, а також державної політики є релігія. У сучасному діловому світі спостерігається тенденція зростання інтересу до цієї форми світогляду. Важливим компонентом релігії є мораль, яка передбачає наявність певних цінностей, принципів, стандартів та норм. Саме вони є головним важелем впливу релігії на бізнес та економіку в цілому. На чолі кожної організації стоїть людина з певним світоглядом, унікальними віруваннями та моральними устоями.

Відгук на осмислення моральних чинників економічної діяльності в бізнесі знаходимо в таких соціально-філософських працях як «Етичний бізнес» (П. Друкер), «Моральні проблеми в бізнесі» (Б. Вінянт) і т. д. Серед українських вчених, які вивчали практичні функції моралі в бізнесі та розглядали моральні цінності як чинник економічної поведінки, були В. Пазенко, А. Єрмоленко, О. Кисельова, О. Шинкаренко, Л. Овсянкіна, Т. Гугніна, І. Маслікова, В. Бурега та ін..

На сьогоднішній день актуальними у сфері бізнесу є питання моральності підприємництва, чи підтримує та чи інша церква такий вид діяльності. Відомо, що довгий час християнство не сприймало бізнес як благо для людини чи суспільства. Проте в умовах панування ринкової економіки погляди християнської церкви піддалися змінам, адже велика кількість християн по всьому світу є суб'єктами бізнесу та приймають в ньому активну участь. Підприємництво сприймається як частина Божого промислу, покликана задовольняти суспільні потреби [1].

Найбільша складність з якою стикається підприємець – випадок, коли досягнення поставленої цілі вимагає порушення етики бізнесу та певних загальновизнаних норм. Менеджмент вчить, що кінцевою метою будь-якої комерційної організації є отримання прибутку. Процес прийняття управлінських рішень, направлених на досягнення зазначеної раніше мети, є захоплюючим, збуджуючим, таким, що викликає азарт. В такій ситуації віра може стати перешкодою для бізнесу. Перед бізнесменом постає питання морального вибору, що призводить до відокремлення релігійної моралі від бізнесу. Допомогти зробити вірний вибір, уникнути небажаних помилок та, в духовному сенсі, направити підприємця повинен релігійний інститут.

В сучасних реаліях, жодна з трьох українських православних церков не має одностайної, чіткої думки щодо ділової поведінки. Проблемою є також відсутність в духовних семінаріях та духовних академіях таких навчальних програм, які б розвивали концепції захисту працівників, трудової моралі, впровадження нових технологій управління. Насправді українське православ'я дуже далеке від ідей менеджменту та бізнесу. Ми можемо спостерігати лише номінальне освячення православними священиками бізнесових підприємств чи виробництв. Протилежним прикладом є релігійні інститути в розвинутих та впливових країнах світу, таких як США, Японія, країни Західної Європи. Церкви цих країн добре ознайомлені з менеджментом і розуміють необхідність та складність ділових відносин. Своїм зростанням і впливом вони зобов'язані цим знанням [2].

Голландський Соціальний союз християн-підприємців і службовців розглядає підприємство як частину Творіння, яке «у потенції повинне створювати умови для розвитку Творіння, турбуючись і поліпшуючи громадське виробництво за допомогою підприємництва».

Не меншого значення бізнесу надають і східні релігії, такі як буддизм, синтоїзм, конфуціанство та ін.. Вони виділяють працю як найвищу чесноту. В країнах Сходу прийнято

при знайомстві називати компанію, в якій людина працює. Для японських, корейський, китайських робітників повага до праці, сувора дисципліна, порядок на робочих місцях та відданість справі є частиною національної культури.

Якщо приділити більшу увагу ідеології буддизму, то стає зрозуміло що тут домінує квієтизм – прагнення до «нірвани», стану абсолютного спокою. Буддистська традиція благодійно впливає на моральний стан працівників та сприяє відпочинку після роботи. В свою чергу християнство займає більш активну позицію, підштовхуючи досягнення запланованого результату силою, за необхідності. Про це написано в Біблії: «Від днів же Івана Хрестителя й досі Царство небесне здобувається силою, і ті, хто використовує зусилля здобувають його» (Мт.: 11, 12). Таке трактування вплинуло на активний розвиток торгівельно-збутової діяльності та надало бізнесу наполегливості. Таким чином християнство формує піднесений дух працюючих. Що стосується католицизму – ця Церква наголошує на захисті людей від надмірної експлуатації їхньої праці.

Отже, погляди різних релігійних інститутів знаходить своє відображення в політиці, принципах та етиці підприємств тих чи інших країн світу. Християнська ментальність переважає в Америці та Європі, разом з тим все більшої популярності по всьому світу набирають релігійні вчення ісламу, індуїзму, буддизму та конфуціанства. Для розвитку національного бізнесу в етичному та духовному плані українським релігійним інститутам слід перейнявши досвід інших країн та застосувати творчий підхід до використання українських релігійних поглядів та культурних традицій. Першочерговою задачею є оновлення моральних орієнтирів серед керівництва лідируючих державних та недержавних підприємств в Україні.

Література

1. Прибутько П. С. Релігієзнавство: навчальний посібник / П. С. Прибутько, М. М. Роговенко, Л. М. Дубчак, Р. В. Михайленко.–К.: КНТ : Дакор, 2010.– 207 с.
2. Лубський В. І. Релігієзнавство: Підруч./ В. І. Лубський , В. 1. Теремко, М. В. Лубська. — К., 2009. – 432 с.
3. Библия. Бытие. Гл. 1-4; 6-9; 11. Исход. Гл. 20, 21, 22, 23. Второзаконие. Гл. 5; книга судей. Гл. 13-16. Первая книга Царств. Гл. 3, 6, 8, 9, 11.

Бєлякова Катерина
аспірант кафедри філософії
Наук. кер. : к. філос. н., доц. Ель Гуессаб К.

ПОСТНЕКЛАСИЧНА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИХ КАТЕГОРІЙ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Концептуалізація є трендом останніх десятиліть соціально-філософської думки і стала займати помітне місце в структурі академічної проблематики. Величезна кількість лінгвістів та філософів досліджують поняття «концепт» і способи та принципи концептуалізації (Ангелова М.М., Бєляєв Є.І., Манжура В.І., Федулова М.М., Ж.Дельоз, Ф.Гватарі, Прохоров Ю.Е., Карасик В.І., Мещерякова Ю.В., Пічугіна Є.В. і т.д.)

Предметами пильного розгляду і концептуалізації сучасних дослідників є такі концепти як «гуманізм» (Манжура В.І.), «любов і ненависть» (Балашова О. Ю.), «воля» (Катаєва Н. М.), «свобода» (Солохіна А. С.), «мова» (Полініченко Д. Ю.), «побут» (Рудакова А. В.), «праця» (Гонова Т. В., Чернова О. Е.), «війна» (Венедиктова Л. М.) і т.п.

Обмірковуючи проблему концептуалізації вчені звертають особливу увагу на розкриття поняття «концепт». «Концепт, на відміну від поняття, є багатішим інтенсіонально (змістовно) і біднішим екстенсіонально (широко), тобто позначає більш точне і вивірене поняття» [1, с. 260].

Виходячи з цього дослідники виділяють понятійні, культурні, образні, ціннісні, оцінні, квантитативні і квалітативні, специфічні і загальні характеристики концептів. Безумовно, концепт є багатовимірним утворенням і має розгалужену структуру.

Концептуалізація є важливою для розумового процесу взагалі і пізнавального зокрема, тому що допомагає нам наблизитися до істинного розуміння речей, тоді як дефініції та визначення не завжди адекватно відображають суть поняття. Дефініції спрямовані на максимальне узагальнення знань, в той час як концепт показує становлення об'єкта, його виникнення і перевиникнення. Від того, наскільки відповідає наше уявлення про образ об'єкту тому, чим він є насправді, залежить коректність, ефективність і евристичність концепту.

Теоретичну значущість для соціальної філософії становить деконструкція і опис концептів «людина», «культура», як основних соціально-філософських категорій. Протягом історії людина розглядалася філософами в різних іпостасях. Загальновідомо, що Аристотель вважав людину політичною твариною, для Томи Аквінського – це вища істота, яка відзначається розумною душею і вільною волею, на думку Вольтера, людина – це створіння природи, яка визначає його здібності. Вперше, процесом концептуалізації «людини» і «культури» зайнялися такі дослідники, як П.О.Сорокін, М.С. Каган, В.І.Манжура. У цих підходах переважає такий спосіб сполучення розглянутих нами концептів «людина» і «культура», коли вони співіснують як однорівневі в міждисциплінарному просторі.

Література

1. Конт-Спонвиль А. Философский словарь / Конт-Спонвиль Андре; пер. с фр. Е. В. Головиной. — М.: Этерна, 2012. — 752 с.
2. Манжура В. И. Антопосоциокультурная тотальность (АСК) – поверхность и глубина // Грани. – 2006. – №3. – С. 62-68.
4. Сорокин П. А. Социальная и культурная динамика / Сорокин П. А.; пер. с англ., вст. статья и комментарии В. В. Сапова. – М.: Астрель, 2006. – 1176 с.

Білокопитова Ніна
здобувач кафедри філософії
Наук. кер.: к.філос.н., доц. Ель Гуессаб К.

ФЕМІНІСТСЬКА ПАРАДИГМА СОЦІОКУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ

Проблема жіночого рівноправ'я є однією з актуальних для розвитку всього людства. Процеси модернізації суспільства посприяли змінам у ґендерному питанні багатьох країн світу. Незважаючи на численні дослідження в західній, мусульманській і вітчизняній науці, освітлення багатьох проблем, що стосуються ґендерного рівноправ'я, не відрізняється об'єктивністю. Мабуть, жодна тема не привертає до себе такої уваги і не обростає такою кількістю помилкових уявлень, тлумачень, і непорозумінь, як питання про статус жінки в ісламі. Тому актуальним буде довести різницю в розвитку фемінної проблематики між тюркськими, перськими та арабськими суспільствами, дослідити чинники впливу на процеси ґендерної соціалізації, що зумовили цю різницю у ісламському суспільстві.

Аналізується не відмінність поведінки жінки або чоловіка, а соціальні норми у системі етносоціальної культури. Теоретико-методологічною базою служив компаративний та статистичний методи, які дозволяють більш наглядно осмислити стан ґендерного питання.

Не відносини між фемінним та маскулінним, а соціум є основним об'єктом аналізу та впливу на формування міжстатевих відносин. Визначення соціального домінування в усвідомленні та функціонуванні статі.

На думку Джона Стюарта Міла: «Людству більше йде на користь, коли кожен дозволяє іншим жити так, як здається добре їм самим, ніж коли кожного змушують жити так, як здається добре іншим» [1]. Існує сфера впливу, де суспільство, на відміну від індивіда, має лише непрямий інтерес, це зона людської свободи. Ідея свободи волі, як і будь-яка інша ідея, має історію свого розвитку. Питанням свободи цікавилися ще з античних часів такі філософи як Сократ, Платон, Аристотель.

Головні теоретичні й методологічні засади ґендерних досліджень постали з жіночого руху й феміністичної ідеології XX ст. Феміністська ідеологія в узагальненому вигляді може бути визначена як соціально-філософський аналіз поняття статі.

Феміністська парадигма соціокультурного розвитку в цілому, будучи альтернативою по відношенню до патриархатної з її основним принципом ієрархічного підпорядкування сакрального чоловічому авторитету, репрезентується як парадигма демократичного світоустрою, яка може визначити чи посилити демократичну спрямованість трансформації суспільства в цілому [2].

Основним інститутом патріархату є сім'я. Будучи знаряддям суспільства, сім'я не тільки спонукає своїх членів до пристосування і підпорядкування, але діє в якості підрозділу уряду патріархатної держави, яка управляє своїми громадянами через глав сімей. Навіть у тих патріархатних суспільствах, де жінкам дано законні права громадян, все ж існує тенденція до того, що правління над жінками здійснюється виключно через сім'ю, і їх відносини з державою або незначні, або відсутні зовсім. Оскільки взаємодія між сім'єю і суспільством істотно важлива, і без неї обидва ці інститути розпалися б, долі трьох інститутів патріархату – сім'ї, суспільства і держави – тісно взаємопов'язані.

Література

1. Мілл Д. С. Про свободу: Есе, 2001, [Електронний ресурс] / Джон Стюарт Мілл. – Режим доступу до есе: http://litopys.org.ua/mill/mill01.htm.
2. Ельникова Г. А. Духовные и социокультурные основания российского феминизма: автореф. дис. на соискание научной степени канд. социол. наук: спец. 22.00.06 «Социология культуры, духовной жизни» / Г. А. Ельникова. – Белгород, 2004, [Електронний ресурс] / Человек и наука, каталог авторефератов и диссертаций. – Режим доступу до автореф.: http://cheloveknauka.com/duhovnye-i-sotsiokulturnye-osnovaniya-rossiyskogo-feminizma.

Бірюков Тимур
студент 2 курсу фак-ту менеджменту
Наук. кер.: к. філос н., доц. Ель Гуессаб К.

ЧИ ПОТРІБНА ФІЛОСОФІЯ СУЧАСНІЙ МОЛОДІ ?

«Філософія... одна тільки відрізняє нас від дикунів і варварів і... кожен народ тим більше цивілізований і освічений, чим краще в ньому філософствують; тому немає для держави більшого блага, як мати істинних філософів» [3].

В історії філософської думки існує дуже багато різних оцінок ролі філософії в житті людини. А філософія в свою чергу відображає характер будь-якої історичного періоду, є своєрідним «виявом духу епохи», бо розуміючи філософію того чи іншого періоду історії можливо розібратися в сутності тих процесів, які тоді відбувалися. Не можна недооцінювати значення цієї особливої форми пізнання світу, адже саме філософія допомагає нам правильно розуміти все, що відбувається у нашому житті та у суспільстві взагалі, тому що все, що ми сприймаємо обов'язково проходить крізь призму філософського мислення. Вона є особливим провідником, що пов'язує нас із об'єктивним і раціональним, адже абстрактний і швидкий час потребує чіткої систематизації, яку надати може лише філософія [1].

Для того, щоб найбільш аргументовано розкрити роль філософії для людини перш за все необхідно дослідити чим саме займається філософія, які функції вона виконує. Варто зазначити, що філософія виконує велику кількість різних функцій, адже охоплює найрізноманітніші сфери життя суспільства, але до найважливіших її функцій можна віднести такі: світоглядну, адже філософія допомагає людині у пошуку цінностей та ідеалів, розкритті їхньої сутності, виховну, тому що філософія направляє людину на «шлях» самовдосконалення та самовиховання, критичну, завдяки якій філософія аналізує навколишній світ, виокремлює істину в усьому, що нас оточує, рефлексивну, що тлумачить ідеї культурних принципів, онтологічну, яка шукає схеми пристрою дійсності, аксіологічну, що визначає соціологічні, естетичні та моральні цінності, соціологічну, яка охоплює всі сфери життя людини, гуманістичну, що полягає в адаптації та життєствердженні філософії

для кожної окремої людини, прогностичну, адже ця функція формує теорії про тенденції розвитку свідомості, узагальнюючу – інтегративну функцію та пізнавальну функцію [2].

Не можна недооцінювати значення філософії в житті людини, адже вона не лише відкриває нам шлях до розуміння світу, але й допомагає нам зрозуміти самих себе. В кожного з нас різні погляди на одні й ті самі речі, різне ставлення до життя, різне світосприйняття, життєві принципи та цінності. Якщо цінності це те, що людина вважає важливішим за все, то найголовнішими цінностями кожного має бути сім'я, свобода, праця,творчість, відповідальність, співчуття, друзі, толерантність, чесність, вихованість. Але, нажаль, цінності перераховані вище не є досить актуальними для сучасної молоді. У наш час, якщо сенс твого життя не влада, гроші або відносини з протилежною статтю,то тебе вважатимуть не таким, як усі і просто відвернуться, адже в тебе такі несучасні, застарілі цінності [3].

Саме тому у наш час в освіті сучасної молоді необхідно більше уваги приділити філософії, адже точні та, навіть, гуманітарні науки, які акумулюють об'єктивну інформацію, формуючи так звані «об'єктивні» закони, ніколи не змусять молодь звернути увагу на більш «високі» проблеми, такі як власне життя, моральні цінності та внутрішній світ, які є досить «суб'єктивними». Так, філософія не дає точних відповідей, але вона змушує сучасну молодь мислити, а отже звернутися до самих себе із найважливішими питаннями, відповіді на які в кожного свої [4].

Література

1. Petrukiv.te.ua. Навіщо потрібна філософія? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://petrukiv.te.ua/95-navscho-potrbna-flosofya.html.
2. Навчальні матеріали онлайн. Основні функції філософії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/10561127/filosofiya/osnovni_funktsiyi_filosofiyi.
3. Студентський інтернет - журнал «Освіта та…». Цінності сучасної молоді [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.osvitata.com/osvita-ta-suspilstvo/tsinnosti-suchasno-molodi.html.
4. Кралюк П. Волинські новини. «Чи потрібна нам філософія» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.volynnews.com/blogs/ukrayintsiam-brakuye-filosofiyi-rozumu-/chy-potribna-nam-filosofiia/.

Брикова Ганна
студентка 3 курсу фак-ту журналістики
Наук. кер.: д. філос. н., проф. Таран В. О.

«БІОПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ» У РОБОТІ М. ФУКО «ПОТРІБНО ЗАХИЩАТИ СУСПІЛЬСТВО»

Саме поняття біополітики як технології влади, було введено М. Фуко в останній лекції курсу «Потрібно захищати суспільство», прочитаного в Колеж де Франс в 1975 – 76 р. Автор у своїй роботі виділив дві найбільших технології влади сучасного світу – біополітику і дисципліну.

Ці дві технології відрізняються за рівнем прояву і за віком, але при цьому можуть поєднуватися один з одним, що говорить про їх повну сумісність і взаємодоповнюваність. Дисципліна – це технологія, яка має справу з індивідуальними тілами; біополітика – звернена до множинності людей, що становить глобальну масу, піддану загальним процесам життя, таким як народження, смерть, відтворення, хвороба тощо. Якщо дисципліна контролює індивідуальну поведінку, змушує людей бути кваліфікованими і продуктивними робітниками, то біополітика управляє населенням.

Фуко виділяє три принципові особливості нової владної політики. По-перше, біовлада формує нове населення, відмінне як від об'єкта дисципліни (індивід з його тілом), так і від об'єкта політико-правових теорій (суспільство). По-друге, біополітика має справу з

колективними та серійними феноменами. По-третє, основне завдання біовлади – не зміна окремих феноменів, а «оптимізація» життя на глобальному рівні.

Однак влада здійснює право на вбивство. Біополітика управляє населенням не тільки через право на вбивство, але і безпосередньо контролюючи саме життя. Цим пояснюється контроль демографії (показників народжуваності, епідемій та ін.) і турбота про екологічне середовище (містобудування, осушення боліт). Але ця нова технологія не скасовує і ніколи не скасує право суверена на вбивство. І біополітика, і право на вбивство здійснюються в державі через державну монополістичну силу, а за його межами – за допомогою права держави на ведення оборонної або загарбницької війни. Якщо раніше, сутність суверенної влади виражалося формулою – «змусити померти або дозволити жити». То в XIX столітті, на думку Фуко, це право модифікується в протилежне – «змусити жити або дозволити померти».

Справжня трансформація відбувається не стільки на рівні теорії, скільки на рівні конкретних практик здійснення влади. У XX столітті, при розширенні біовлади життя супроводжувалася масовими бійнями двох світових воєн, таборами смерті і етнічними чистками. З точки зору Фуко, саме расизм, який був вбудований в механізм державної влади, дозволив інтенсифікувати право вбивати в рамках біополітичної орієнтації на оптимізацію життя. Функції такого державного расизму полягали як у членуванні «біологічного континууму» на підгрупи (які і ставали расами), так і у встановленні відносини – «якщо ти хочеш жити, потрібно, щоб інший помер». Так, ворог з політичного противника перетворюється в рід біологічної інфекції, знищення якої сприяє відродженню та процвітанню власної раси.

Однак співіснування біополітики і права на вбивство відзначено певним протиріччям.

Право влади на вбивство суперечить принципам біополітичної системи: уряду, які керуються біополітичними методами, ставлять собі за мету, перш за все, збереження життя людей своєї країни. Поступово це стає метою всіх урядів. Фуко звертає увагу на виникнення теорій контрактного уряду, яка зобов'язана захищати життя і забезпечувати добробут населення, а отже, згідно із законом не здатного шкодити мешканцям своєї країни. І все ж факт співіснування біополітики і права влади на вбивство незаперечний. Сфера в якій вони перетнулися, став – державний расизм. Наше суспільство стало розглядати себе як расу, якій загрожують внутрішні і зовнішні вороги. Державний расизм шукає ворогів, які представляють собою сторонні суспільству елементи, воно шукає ворогів як зовнішніх, так і внутрішніх, адже саме таким чином воно може реалізувати своє право на вбивство, простіше кажучи, змушує цих людей померти; причому, чим більше розвиваються біополітичні технології, тим менше держава намагається зберігати людям життя. Фуко називає це «непрямим вбивством», воно піддає людей величезному ризику, якому населення піддаватися не повинно. Він говорить не про побутовий расизм, який представляє собою просто ненависть до інших рас, а про інший вид. Такий вид расизму, що з'явився в XIX столітті, в першу чергу вкорінений в нових біологічних парадигмах: в теорії еволюційного змагання і здоров'я видів.

Апогеєм державного расизму Фуко називає нацизм: німці говорили, що вони об'єднані кров'ю, етнічною приналежністю і перевершують інші раси. Крім нацизму в цей же час існувала й інша інтерпретація ідеї державного расизму – расизм в соціалістичних державах. Держава з біополітичним завданнями, яке постійно вбиває своїх громадян, потребує «соціального расизму». Також Фуко посилається на Середньовіччя, де переважною формою був релігійний расизм, і через який європейські християни дивилися на мусульман, як на іншу расу. Слова «нація» і «раса» були колись рівнозначні; вживання в такому широкому сенсі слова «раса», під яким мають на увазі принцип поділу між населенням (нацією) расою і її ворогами, і є «державний расизм».

Тож можна прийти до простого висновку – свобода і влада нерозривно пов'язані між собою.

Бутенко Валерія
студентка 2 курсу фак-ту фізичного виховання
Наук. кер.: к. філос. н., викл. Гребінь С. М.

САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ЛЮДИНИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Кожна людина замислюється над своїм буттям, його сенсом, над своїм призначенням у цьому світі, вважає себе особистістю і намагається реалізувати себе у суспільстві.

Можна виділити три боки буття: «внутрішнє» – сутність особистості, «зовнішнє» – зовнішність, поведінка та середовище, в якому ця людина існує. Під середовищем мається на увазі те коло буття, яке створила сама людина навколо себе, с ким вона вирішила спілкуватися та чим сама себе оточила.

Самореалізація – це прагнення людини до досягнення своєї мети в житті, це вираження особистісної активності, внутрішньої сутності. У кожної людини своє особисте прагнення: хтось прагне знань, хтось бажає займатися творчою діяльністю або передати свій досвід і знання іншим. Люди самореалізуються по-різному.

Самореалізація характерна кожній людині, але не кожна людина може використати свій потенціал, бо для цього, насамперед, потрібно зрозуміти свої інтереси та прагнення. А. Маслоу вважав, що самореалізація – процес, у ході якого людина мусить стати тим, ким вона може стати. Тож людина не може стати ким завгодно, вона має зрозуміти саме своє місце у світі.

У А. Маслоу самореалізація людини стоїть на найвищому ступені потреб, і щоб досягти її, необхідно задовольнити всі попередні потреби, але не всі люди можуть задовольнити свої фізіологічні потреби, що казати про духовність. Також багато людей обмежує себе, боїться самовираження або просто не знаходить часу для саморозвитку, самовиховання. Кожній людині потрібен вільний від роботи час як для самовдосконалення, так і для обдумування свого життя та його якості.

Кожна людина може також створити своє індивідуальне соціальне середовище буття, коли навколишній світ з нею заодно, а не супротив. Соціальне середовище дуже важливе для самореалізації, адже самореалізація – це також співіснування людини з оточуючим світом. В наш час багато шляхів для самореалізації людини, відкритий доступ до інформації, що полегшує нам життя і водночас його ускладнює. Необхідно навчитись раціонально користуватись тим, що створили до нас наші пращури. Наприклад, людина може знайти заробіток в мережі Інтернет, але, водночас, може «захворіти» на Інтернет-залежність, що може затримати її на шляху до самореалізації. Також, багато хто працює в наші часи не на улюбленій роботі, а на тій, «що годує». Можливо, на своєму місці у цих людей з'явилось би бажання стати більш, ніж просто працівниками. Усе це і є впливом навколишнього середовища.

Отже, самореалізація людини у суспільстві – одна з найголовніших складових її буття. У сучасному суспільстві багато не тільки шляхів до самовдосконалення та розвитку, а і труднощів під час їх вибору. Тому, на шляху людини до самореалізації, по-перше, необхідно мати особисте бажання, яке незалежно від впливу середовища допоможе людині знайти шляхи та засоби для її здійснення.

Література

1. Максименко С Д. Загальна психологія: Навчальний посібник [Електронний ресурс] / С. Д. Максименко. — Видання третє, перероблене та доповнене. — Київ: «Центр учбової літератури», 2008. — 272 с. – Режим доступу: http://cul.com.ua/preview/zagalna_psihology_Maximenko.pdf.

Веліев Фариз Тейюб Оглу
аспірант кафедри філософії
Наук. кер.: к. філос. н., доц. Ель Гуессаб К.

СВІТОГЛЯДНІ ЗАСАДИ АЗЕРБАЙДЖАНСЬКОГО ЕТНОСУ

Коли мова йде про *світоглядні настанови*, то маються на увазі основні ідеї, принципи, які виступають несучими конструкціями світогляду, визначають вектор соціальної активності індивіда, спільноти, характеризують специфіку світоглядних орієнтацій, їх неповторність, етнічний чи регіональний колорит. В даному дослідженні ми акцентуємо увагу як на повсякденний рівень, так і на теоретичний (філософський) рівень світоглядних настанов азербайджанської соціальності. Так, специфікою філософського світогляду є позамежність, всеохоплюваність і всечутливість, вихід за рамки наявного буття, принципова відкритість, направленість на чергове вирішення вічних питань про першоначала, першопричини та сенс буття людини і світу. Філософський світогляд виступає як пошуко-проективна теорія творчого людського самоздійснення, він не імперативний і не обіцяє готового рецептурного знання або інструктивної настанови. Він з'ясовує лише загальний хід, тенденції розвитку і передбачає самостійний вибір, самообмеження і саморегуляцію особи. Сучасний філософський світогляд тяжіє до відмови від конфронтації, агресивності, претензій на монопольне володіння істиною. Відбувається посилення ролі образних засобів у розумінні оточуючої дійсності та ірраціональності філософського осмислення сучасного світу. Ідучи вперед, філософський світогляд звертається до своїх витоків, намагається поряд з пізнанням першопричин і першоначал вибрати життєву стратегію особи, яка відповідала б її інтересам, духу часу і суті змін [1, с .4-5].

Як система світогляд містить такі елементи: знання (особистісні), переконання, емоції, почуття, віру, цінності, ідеали, програму дій (стратегія життя), унікальність. Світогляд виступає духовним ядром особи, способом самовизначення людини у світі. Світогляд визначає горизонт бачення людиною світу, формує його позицію до всіх життєво важливих моментів його буття. До того ж позицію не тільки теоретичну, але й практичну, яка визначає не тільки цілі, ідеали і сенс життєдіяльності індивіда, але й засоби їх реалізації, а також сам спосіб соціальної активності [2, с. 7].

Азербайджанський світогляд існує в певному соціокультурному просторі і взаємодіє з іншими світоглядними орієнтаціями і культурами. Зміст азербайджанського світогляду зумовлений діалогом культур. Акт діалогу передбачає суб'єкт-суб'єктний зв'язок, визнання в іншій культурі суверенного суб'єкта, повагу до нього, використання його культурних надбань. У основі сучасного підходу до діалогу азербайджанської культури з іншими лежить реальний факт «глобалізації» суспільного розвитку. Дію цієї тенденції зумовлює зростаюча інтенсивність зв'язків і відносин – економічних, соціально-політичних, культурних, науково-технічних, комунікаційних, які ніби «стягують» суспільства сучасного світу. Ці зв'язки, відносини, контакти і причетності додають планетарній цивілізації, що формується, якусь системну якість: збільшується всебічна взаємозалежність різних суспільств, країн, регіонів, що все активніше впливають один на одного. Інтенсивність глобальних взаємозв'язків сприяє швидкому розповсюдженню на більшій частині планети тих типів культури, форм політичного, соціального і, особливо, економічного життя, знань і цінностей, які сприймаються як найбільш ефективні, оптимальні або просто раціональні для задоволення особистих і суспільних потреб. І в цьому аспекті арабська культура є затребуваною і зберігається, розвивається, розповсюджується як азербайджанським етносом, так і світовою спільнотою.

Література

1. Волосюк О. Цивилизация Запада и Востока: конфронтация, диалог или альянс? Прошлое или перспективы [Электронный ресурс] / О. Волосюк. – М.: Релиз, 2008. – 193 с. – Режим доступа: http://web-local.rudn.ru/

2. Кривега Л. Д. Світоглядні орієнтації особи в умовах трансформації суспільства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філос. наук: спец. 09.00.03 «Соціальна філософія та філософія історії» / Л. Д. Кривега. – Харків, 1999. – 30 с.

Гарбуз Анастасія, Кулик Поліна
студентки 3 курсу фак-ту менеджменту
Наук. кер.: к. філос. н., доц. Ель Гуессаб К.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СВІТОВИХ РЕЛІГІЙ

Однією з важливих віх в історії була поява світових релігій, які мають міжнаціональний характер. Також вони стали підсумком довгого розвитку економічних, політичних, та культурних зв'язків між різноманітними народами. Сьогодні завдяки М.Веберу (створив культурно-аналітичнй підхід) можна порівнювати культури народів. Про це чудово сказав Г. Ріккерт: «Велич Макса Вебера як вченого полягає в тому, що він створив таку науку про культуру, в якій історія пов'язана з систематикою і яка тому не вкладається ні в одну із звичайних методологічних схем; але саме завдяки цьому вона вказує нові шляхи спеціальному дослідженню» [3].

Однією з важливих віх в історії була поява світових релігій, вони мають міжнаціональний характер. Також вони стали підсумком довгого розвитку економічних, політичних, та культурних зв'язків між різноманітними расами та континентами. Світові релігії з'являлися в епохи великих історичних поворотів, переходу від одних суспільних відносин до інших. У їх становленні і розвитку велику роль відігравали засновники або група засновників, які самі відчували потребу у новій релігії, розуміли релігійні потреби мас [2]. Розглянемо більш детально світові релігії.

1. Буддизм – це сама давня світова релігія, вона отримала назву від імені, її засновника Будди, тобто «Просвітлений». Головним у віровченні буддизму є вчення про чотири благородні істини: істину страждання (життя є страждання), істину причини (жага до життя), істину звільнення (можна звільнитися від страждання), істину шляху (існує восьмеричний шлях позбавлення від страждань) [2].

Буддизм ввібрав в себе дуже багато різних звичаїв народів тих країн, які потрапили під їх вплив, а також визначив спосіб життя і мислення багатьох людей з цих країн.

2. Християнство – це друга світова релігія. Основною тезою християнства є те, що після гріхопадіння люди не могли спілкуватися з Богом. Після цього тільки сам Бог міг вийти назустріч до них. Господь шукає людину, щоб повернути їй себе.

3. Іслам або мусульманство – третя, найпізніша за часом виникнення світова релігія. Іслам зародився в Аравії в VII столітті н.е. Засновником ісламу був пророк божий Мухаммед (Магомед), араб, що жив у Мецці; він одержав від бога ряд «одкровень», записаних у священній книзі Корані, і передав їх людям. Коран – основна священна книга мусульман [1].

Щодо порівняльного аналізу світових релігій можна зазначити такі головні риси:

1. Виникнення, та священні книги:

- Буддизм: Виник в VI ст до н.е., в північній частині півострова Індостан, у долині ріки Ганг. Священна книга: Тапітака (Типитака)

- Іслам: Іслам зародився серед арабських племен Західної Аравії на початку VII ст. Священна книга (тексти): Коран, Сунна, Шаріат

- Християнство: Виникло в I ст. нової ери на території Східної частини Римської імперії в Палестині. Священна книга (тексти): Біблія,Старий Завіт,Новий Завіт, апокрифи

2. Основи і особливості віровчення:

- Буддизм: Основою всього вчення, своєрідним поясненням його існування, є Благородні Істини.

- Іслам: Іслам включає наступні основні догмати: Віра в Аллаха. Віра в святість Корану. Віра в пророків. Віра в божественне призначення.

- Християнство: Основні положення християнства закладені в догматах (визначені в 12 членах Символу віри).

3. Форма організації:

- Буддизм: Громада віруючих – сангха, яка формується в певному буддійському храмі або монастирі.

- Іслам: Релігійним центром, місцем проведення культових заходів в ісламі є мечеть.

- Християнство: Персональної главою православної церкви є Патріарх, а католицької – Папа Римський. Він призначає і контролює діяльність єпархіальних архієреїв, нагороджує титулами і вищими церковними нагородами.

Отже, світові релігії мають як спільні риси так і розходження. Багато людей у світі вірують в одну з цих релігій з самого дитинства. Кожна світова релігія має свої особистості, які установлювалися, протягом багатьох років. Таким чином, світові релігії служать засобом зв'язку між Богами та людьми, незалежно від статті, політики, соціального стану, мови та етніки.

Література

1. 1.Попов М. В. Філософія: підручник / М. В. Попов. – К.: ВСВ «Медицина», 2011. — 344 с.
2. Романенков І. Д. Основи культурології: Навч. посіб./ І. Д. Романенков, Ю. С. Юшкевич; За ред. Л. О. Сандюк та Н. В. Щубелки. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 400 с.
3. Цит. по: Вебер, М. Вибране. Образ суспільства / М. Вебер. – М.: Юрист, 1994. – С. 589.

Гончаренко Павло
к. філос. н., доц. каф. філософії

МЕТОДОЛОГІЧНА ДОПИТЛИВІСТЬ

Викладач з демократичним баченням або позицією не може уникнути у своїй педагогічній практиці наполягання на критичній здатності, допитливості й автономії студента. Одне з важливих завдань процесу навчання – ознайомити студентів із методологічною точністю, з якою вони мають підходити до навчального процесу, за допомогою якої об'єкти вивчення стають пізнаваними. І ця методологічна точність не має нічого спільного з чимось, що лише торкається поверхні об'єкта чи його змісту. Саме в цьому розумінні викладання зводиться не до поверхневого або зовнішнього контакту з об'єктом чи його змістом, а поширюється на створення умов, у яких можливе критичне вивчення.

Ці умови означають і вимагають наявності викладання й вивчення одночасно в контексті ретельної методологічної допитливості, що прагне дослідити межі творчості, є наполегливою в пошуку й сміливо послідовною в ризику. У цих умовах студенти, занурені в критичне навчання, знають, що їхні викладачі постійно перебувають у процесі здобуття нового знання і що це нове знання не може бути просто перенесене на них. Водночас, у контексті справжнього навчання, студенти братимуть участь у невпинних перетвореннях, за допомогою яких вони ставатимуть справжніми суб'єктами побудови й перебудови того, що їм викладають, пліч-о-пліч з викладачем, який також є суб'єктом цього процесу. Лише в такий спосіб ми можемо насправді говорити про знання, якому навчають, коли те, що викладається, опановується в самій його суті, а отже, засвоюється тими, хто його вивчає.

Таким чином, стає зрозумілим, що роль педагога полягає в урівноваженому володінні переконаністю стосовно навчання не лише змісту, але й «правильному мисленню». Очевидно, отже, що він чи вона як викладач ніколи не розвине справді «критичного» ставлення, використовуючи механічне запам'ятовування чи ритмічне повторення речень та ідей замість творчого поклику. Ті інтелектуали, які все запам'ятовують, прочитують до останньої літери, рабськи підкоряються текстові, бояться ризикувати, промовляють так, начебто цитують по пам'яті, нездатні будь-яким чином пов'язати те, що вони прочитали, з тим, що відбувається у світі, в країні чи в їхній місцевості. Вони точно повторюють те, що прочитали, проте рідко навчають тому, що має особисту цінність. Вони промовляють правильні слова про діалектику, проте мислять механістично. Такі вчителі успадковують ідеалізований світ, світ просто даних, відірваний від світу, успадкованого більшістю людей.

Неможливо читати критично, якщо вважати читання простою дією, як, наприклад, оптова закупівля. Справжнє читання передбачає певні стосунки з текстом, який пропонує себе мені і якому я віддаю себе, і через фундаментальне опанування якого я здійснюю процес становлення як суб'єкта. Читаючи, я не просто вкладаю в мозок цей текст, як начебто він є простим продуктом його автора. Це сурогатна форма читання, що не має нічого спільного з правильним мисленням або навчанням.

Справді, лише людина, що мислить «правильно», навіть якщо вона часом мислить помилково, здатна навчити інших «правильному» мисленню. Адже одна з необхідних вимог правильного мислення – це здатність не віддаватися повністю чужій переконаності. Враховуючи потребу в суворій етичній чистоті, повністю відмінній від пуританства (іншими словами, етичній чистоті, що створює красу), правильне мислення в цьому сенсі несумісне з пихатою самовпевненістю.

Викладач, який мислить «правильно», передає студентам красу способу існування у світі людей як історичних істот, здатних втрутитися й пізнати цей світ. Оскільки ми є історичними, наше знання про світ має історичність. Крім того, це означає, що наше пізнання й наше знання є продуктом історичності. І це новостворене знання, формуючись, замінює старе знання, що раніше було новим, і готове до того, щоб поступитися місцем новому початку. Отже, однаково необхідно зануритися в існуюче знання й водночас бути відкритим і здатним до створення того, що ще не існує. І ці два моменти епістемологічного процесу є складовими викладання, вивчення й проведення досліджень. Об'єктом дослідження є той момент, коли знання, що вже існує, викладається й вивчається, і той момент, коли відбувається створення того, чого ще ніхто не знає. Таким чином, процес викладання й вивчення разом з дослідженнями є важливим і невід'ємним аспектом пізнавального циклу.

Гордибакіна Наталія
студентка 3 курсу фак-ту журналістики
Наук. кер.: д. філос. н., проф., Таран В. О.

ЖАН-ФРАНСУА ЛІОТАР: «ПОСТМОДЕРНІСТСЬКА СИТУАЦІЯ. ДОПОВІДЬ ПРО ЗНАННЯ»

На сьогодні праця французького філософа-постмодерніста та теоретика літератури Жан-Франсуа Ліотара важлива, адже ставить проблему кореляції культури постмодернізму, закликає до «війни цілому» (наприклад, істині як системності аналізу), критикує попередню філософію прогресу, визволення та гуманізму.

У доповіді Ж.-Ф. Ліотар висунув гіпотезу про зміну статусу пізнання в контексті постмодерністської культури та постіндустріального суспільства, що окреслює нові грані сприйняття ситуації. Філософ розкрив владні (в тенденції – тоталітаристські) імпульси європейської культури завдяки аналізу наративної природи знання (нарація – це тип дискурсу, *прим. авт.*) та виокремив «дискурс легітимації», що претендує на особливий статус, адже всі мовні практики поставлені в положення підкорення [2, с. 24-29]. Подібне виділення «метадискурсу» знаменує занепад «великих націй», що збіглися з кінцем «модерну» та появою «постмодерну».

Постмодернізм – криза метанаративів (великих проектів). XX століття (постсучасний стан) відзначене «скептицизмом щодо метанаративів». Автор стверджує: суспільство не вірить у спроможність великомасштабних доктрин та філософій світу вмістити більшість; суспільство стало пильнішим до різноманітності прагнень, вірувань абощо [2, с. 14-24]. Тому постсучасність характеризується великою кількістю мікронаративів.

Специфіка «після сучасного» часу (своєрідного «постмодерну»), на думку Ж.-Ф. Ліотара, це втрата макронаративами власної легітимізуючої сили після катастрофічних подій XX століття (наприклад, Світові війни, Холокост, Чорнобильська катастрофа тощо).

Теми ентропії, розбіжності, плюралізму, прагматизму витіснили «великі розповіді» про діалектику, структуралізм, антропологію, герменевтику, істину та свободу, справедливість, освіту, котрі засновані на духовній єдності [2, с. 14-24].

Заслуговує на увагу думка видатного філософа про те, що основна форма «вживання» знання – «наративи» – розповідні структури, що характеризують певний тип дискурсу в різні історичні періоди. Жан-Франсуа Ліотар виділяє: «легітимуючі» макронаративи (мета котрий є обґрунтування існуючих політичного ладу, законів, моральних норм, властивих образу мислення та структури соціальних інститутів); «язичницькі» мікронаративи (мета – забезпечення цілісності повсякденного життя в досвіді, на рівні первинних колективів; не претендують на позиції влади); дискурс є метанаративним, що створює «соціальну міфологію» (мета – підтримка функціонування механізмів управління) [2, с. 71-79].

«Постмодерн» автор вже визначає «складністю»: прогрес значно звільнив шлях розвитку, тому для змін сучасності доречне поняття зростаючої складності [1, с. 140-158]. Ідеали модерну невиправдані (особливо тема звільнення людини та людства), тому проект модерну Жан-Франсуа Ліотар вважає незавершеним та не завершуваним взагалі [2, с. 34-42].

Жан-Франсуа Ліотар стверджує, що постмодернізм – це криза метафізики й універсалізму [1, с. 140-158]. Постмодернізм – це частина модернізму. До першого необхідно віднести: мобільність, оновлення модернізму плюралізмом форм та технічних прийомів, зближення з масовою культурою. Друге – це умови кризи гуманізму та традиційних естетичних цінностей (ідеального, довершеного, геніального тощо), це безповоротне руйнування зовнішнього та внутрішнього світів абсурдизму (дезінтеграція персонажа й оточення в просторі, що відображено творами Джеймса Джойса, Франца Кафки, живописом Макса Ернста, музикою Арнольда Шенберга) [2, с. 130-144].

А ось постмодерністський етап розвитку мистецтва – ера уяви й експериментів, ера сатири. Естетична насолода відрізняється некорисністю.

Жан-Франсуа Ліотар солідарний з Теодором Адорно та Джеймсом Джойсом: піротехніка – велике мистецтво, «некорисне спалення енергії радості» [2, с. 130-144].

Введення естетичного критерію – це фундамент порушення нових для філософії тем: проблема легітимації знання в інформатизованому суспільстві, мовна гра як метод, природа соціальних зв’язків (сучасні альтернативи та постмодерністські перспективи), прагматизм наукового знання та його функції, наукове знання – це предмет дослідження лінгвістики, теорії комунікації, кібернетики, машинного перекладу [2, с. 29-34; 3, с. 30-58].

Отже, специфіка постмодерністської ситуації полягає в універсальності метамови. Сучасні умови, коли зростання нового знання виникають на стиках наук, певні форми регламентації відторгаються.

Процес особливо помітний в естетиці: постмодерністська відрізняється різноманіттям правил мовної гри, експериментальністю й антидидактичністю (корінь перетворюється на кореневище, нитка – на тканину, мистецтво – на лабіринт), принциповою антисистематичністю, адогматичністю, замкненістю концептуальних побудов. До того ж, все змінюється під впливом комп’ютерної техніки [3, с. 30-58].

Проблеми сучасної культури виникли через відсутність або гальмування лібідозних пульсацій. Мета сучасних наукової та художньої творчості – це руйнування зовнішніх та внутрішніх меж у мистецтві та науці, це прагнення, що свідчать про вивільнення [2, с. 130-144].

Література

1. Ліотар Ж.-Ф. Постмодерністський стан: доповідь про знання / Ж.-Ф. Ліотар // Філософія епохи постмодерну. – Мн.: Красико-принт, 1996. – С. 140-158.
2. Ліотар Ж.-Ф. Стан постмодерну / Ліотар Ж.-Ф.; Пер. з фр. Н. А. Шматко – М.: Інститут експериментальної соціології, СПб.: Алетейя, 1998. – 160 с. – (Серія «Gallicinium»).
4. Маньковська Н. Естетика постмодернізму / Н. Маньковська. – СПб.: Алетейя, 2000. – С. 30-58.

Гребінь Світлана
к.філос.н., викл. каф. філософії

ФІЛОСОФІЯ ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДНИХ НАСТАНОВ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ

Сучасне суспільство гостро потребує забезпечення соціальним капіталом, який виражатиметься в соціально-конструктивних формах та забезпечить державі національну могутність. Для отримання високоінтелектуального людського капіталу та змоги спиратися на нього з метою своєї розбудови, державі необхідно спочатку інвестувати в людину.

На актуальність інвестування в людину в різні періоди розвитку суспільства та під різними кутами зору вказували такі вчені як А. Сміт, Дж. Мілль, К. Маркс; серед сучасних дослідників можна назвати таких як О. Грішнова, Н. Єсінова, Г. Осовська, М. Долішній та інш.

Традиційно серед напрямків інвестування людського капіталу називають освіту, здоров'я та культуру людини, що, без сумніву, є однаково важливими.

Однак, на наш погляд, перш за все, необхідно приділити увагу формуванню світоглядних настанов сучасної людини, що дає така навчальна дисципліна, як філософія. Філософія розкриває зміст поняття «світогляд», допомагає людині визначитися, зорієнтуватися в різновекторності сучасного буття, знайти своє місце і призначення в соціумі.

По-перше, світоглядні настанови людини ніколи не залишаються постійними, вони трансформуються на протязі всього життя під впливом змін, які відбуваються в житті суспільства та людини. На цю трансформацію впливає як матеріальний стан людини, якість життя, зміна соціальних можливостей та ролей, так і рівень та якість освіти тощо.

По-друге, на сучасному етапі розвитку суспільства «…людина має більший, ніж попередники, ідейний простір для осмислення себе, своїх можливостей, для з'ясування цілей власної життєвої стратегії, ціннісних та моральних настанов. Розвиток інформаційних комунікаційних технологій збільшив кількість джерел отримання інформації про навколишній світ, принципи облаштування різноманітних соціокультурних систем, шляхи їх вдосконалення, про зміст повсякденного життя людей в різних суспільствах» [1].

Отже, світоглядні настанови людини постійно змінюються, а останнім часом людина має набагато більший простір для осмислення та вибору своєї життєвої стратегії. Як допомогти сучасній людині не розгубитися перед таким різноманіттям вибору пошуку власних орієнтирів? І тут на допомогу щодо вибору свого місця в світі, своєї життєвої мети та призначення приходить філософія. На наш погляд, саме філософія є тією складовою, яка допоможе сучасній людині зорієнтуватися на шляху перед своїм власним життєвим вибором. Філософія – це навчальна дисципліна, яка формує теоретичний світогляд людини, дає настанови на вибір ціннісних орієнтацій та життєвих орієнтирів. Філософія сприяє підвищенню інтелектуального рівня та укріпленню духовної складової людини, завдяки чому сучасна людина зможе вистояти в умовах потрясінь, які зумовлені світовою фінансово-економічною та політичною кризами, зможе спиратися у житті на свої власні сили та здоровий глузд.

Отже, філософське знання є однією із важливих складових, що сприяє формуванню світоглядних настанов сучасної людини, допомагає самовизначенню, самовдосконаленню, самоствердженню особистості в соціальному просторі.

Література

1. Зубов В. О. Сучасна людина: світоглядні пошуки [Електронний ресурс] / В. О. Зубов // VIII Международная научно-практическая конференция «Наука в информационном пространстве – 2012» (4 – 5 октября 2012 г.) // WEB-ресурс научно-

практических конференций. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2012_10_04/ff3_zubov.htm.
2. Яковенко Р. В. Проблеми та перспективи розвитку людського капіталу [Електронний ресурс] / Р. В. Яковенко, Р. О. Козенко // Наукові праці КНТУ. Економічні науки. – Вип. 17. – КНТУ, 2010. – Режим доступу: http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_17_ekon/stat_17/67.pdf.

Ель Гуессаб Карім
к.філос.н., доц. каф. філософії

АРАБСЬКИЙ СВІТ У ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКАХ ХХІ СТОЛІТТЯ

Арабський світ являє собою ідеологічну, демографічну, економічну, культурну, геополітичну мозаїку, в якій система державного правління в різних країнах різниться в залежності від панівної політичної доктрини: арабського націоналізму, соціалізму, ісламізму або лібералізму.

Значення арабського світу в міжнародних відносинах незначно, якщо не брати до уваги його нафтові ресурси. В даний час його роздирають внутрішні конфлікти, арабський світ відкритий для міжнародної експансії і його сучасний вигляд заплямований насильством, фанатизмом і гонкою озброєнь.

Союз арабського світу або захист арабської культури поступово відходить в сторону, залишаючи місце міфічної мрії. Сьогодні арабські країни під виглядом захисту арабської культури захищають свої власні інтереси до такої міри, що захист стає двосічним, мечем. З одного боку, вона використовується як визначальний момент союзу арабів-сунітів проти загрози іранських шиїтів, і з іншого, вона живить роз'єднання, коли деякі арабські країни цим користуються, щоб заважати іншим, повалити їх режими або контролювати їх.

Одним з головних чинників, що визначають сучасне політичне розвиток арабських країн, є особлива роль держави як такої незалежно від форми правління, будь то республіка або монархія. Воно продовжує залишатися впливовою силою, що формулює завдання і напрямки еволюції політичної та економічної сфер життя суспільства [1].

В цілому ж необхідно констатувати, що формування регіональної системи міжнародних відносин в арабських країнах об'єктивно передбачає існування різних типів взаємозв'язків і векторів різної спрямованості. У держав Магріба є розбіжність в розумінні своїх інтересів і стратегії, і перспектив геополітичного розвитку регіону, що проявляється, як у відношенні ЛАД, так і в розвитку зв'язків із закордонними державами. У той же час проблеми безпеки і розвитку вимагають від керівництва арабських держав долати протиріччя, знаходити різні форми компромісів, удосконалювати дипломатію співпраці і налагоджувати оптимальні варіанти двосторонніх і багатосторонніх зв'язків.

На відміну від європейської держави, арабські держави, за великим рахунком, було юридичним, а не емпіричним феноменом, поява якого виражено в іноземні волі, а не процес формування держави зсередини.

Таким чином, Арабський союз – це необхідність, і її реалізація може піти на користь арабського світу, і цей союз посприяє збільшенню економічної і політичної арабської мощі, не зачіпаючи при цьому культуру, суспільне життя і релігію, тому що вони варіюються в залежності від регіону арабського світу.

Література

1. Причины кризиса на арабском востоке и его последствия [Електронний ресурс] / Офіційний сайт «Ежедневный журнал». – Режим доступу: http://www.ej.ru/?a=note&id=11883.

Закарлюка Марина
студентка 3 курсу фак-ту журналістики
Наук. кер.: д. філос. н., проф. Таран В. О.

ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ ЖАНА-ФРАНСУА ЛІОТАРА НА ФЕНОМЕН ПОСТМОДЕРНУ

Постмодернізм сформувався в 70-ті роки XX ст. як інтелектуальна течія, яка осмислює політичні та культурологічні проблеми. Для цього явища характерні відчуття розчарованості, розгубленості, відчаю. Найсуттєвішою філософською відмінністю постмодернізму є перехід від класичного антропоцентристського гуманізму до сучасного універсального гуманізму.

У 1960 – 70-ті рр. зусиллями переважно французьких філософів і літературознавців було створено теоретичну підставу постмодернізму – постструктуралізм (Ж. Дерріда, Ж. Лакан, М. Фуко, Ж. Бодріяр, Ж.-Ф. Ліотар, Р. Барт, Ж. Дельоз, Ю. Кристєва, Єльська школа), який орієнтував дослідників на семіотичне трактування реального світу, відкинув об'єктивність, логічність і верифікованість наукового пізнання, суб'єктивізував і релятивізував знання як таке, відкинув так звані метаоповіді. Одночасно було запропоновано метод пізнання – «деконструкцію», який полягає в «декодуванні» смислів, вкладених автором у свій текст [3].

У праці «Стан постмодерну» Ж.-Ф. Ліотар розглядає «стан знання в сучасних найбільш розвинених суспільствах» в епоху постмодерну [2, с. 9].

Філософ розтлумачує співвідношення постмодерну і модерну, вважаючи, що одне не є антитезою до іншого. У його трактуванні постмодерн є складовою частиною модерну, який продовжує розвиватися.

Ліотар висловлює гіпотезу про те, що з входженням суспільства в постіндустріальну добу, а культури – у добу постмодерну, змінюється статус знання. Він стверджує, що наукове знання – це різновид дискурсу, а отже останні десятиліття передова наука переважно мала справу з мовою, що, звичайно, міняло статус знання. Перша особливість такої зміни полягає в тому, що знання повинно відповідати вимогам перекладу. Адже розвивається на лише лінгвістика, а й інформатика, і все, що не перекладається на мову машин, повинно бути відкинуте. Знання стає продуктом споживання і відповідно продажу, обміну. Воно перестає бути самоціллю.

Разом з тим, знання в формі інформаційного товару стане визначальною ставкою у світовій боротьбі за владу. Якщо раніше держави вели боротьбу за території, сировинні ресурси, робочу силу, сьогодні вони ведуть боротьбу за освоєння інформації.

Однак наукове знання, стверджує Ліотар, – це ще не все знання. Воно завжди конкурувало і навіть конфліктувало з іншим типом знання – наративним, яке має цілий ряд переваг над науковим: передусім, його модель пов'язана з ідеями рівноваги і приязні, у порівнянні з чим наукове знання виглядає не найкраще. До того ж, в питанні про легітимацію знання гостро постає питання законодавця: хто повинен вирішувати, що є чи не є знанням і хто знає, що потрібно вирішувати. Тому в сучасну добу питання про знання стає питанням про управління [1].

Ж.-Ф. Ліотар виступає за зрівняння наукового та наративного знання. На думку філософа, наука завжди шукає легітимації свого знання в наративі та ніяк не може обійтись без нього.

Ліотар розглядає дві моделі суспільства. Перша Т. Парсонса, де суспільство – саморегульована система, що утворює єдине функціональне ціле. Друга «критична» теорія К. Маркса, де суспільство має класовий характер, розділено на дві частини, що впливає на його соціальну цілісність і динаміку. Ліотар вважає параноєю принцип класової боротьби в теорії суспільства і відводить йому місце в рамках антикультури постмодерну. З цих двох концепцій філософ виводить неоднозначну парадигму постмодерну: або функціоналізм знання, або його критицизм. Вона замикається у двох напрямках постмодерністської філософії – постпозитивізмі і герменевтиці.

Ж.-Ф. Ліотар, підсумовуючи дані у проблемі легітимації знання приходить до кількох важливих висновків. Передусім, в постмодерні неможливе звернення до метанаративів (історій про діалектику Духа чи емансипацію людства) як виправдання наукового дискурсу, однак мала розповідь все ще залишається зразковою формою для наукової уяви: адже учений – це перш за все той, хто розповідає історії, але потім повинен їх перевіряти.

По-друге, принцип консенсусу як критерію законності теж не є достатнім. Він є горизонтом, який завжди недосяжний. В добу постмодерну Ліотар бачить єдину можливість легітимації знання — на основі паралогії. Логіка тут така: що сильніший прийом пропонує учений, то більша імовірність відмови йому в мінімальному консенсусі, оскільки він міняє правила гри, на основі яких цей консенсус був одержаний. Та подібна поведінка наукової інституції свідчить, що вона веде себе як звичайна влада. Така поведінка є терористичною, якщо її тлумачити як ефективність [1].

У цілому Ж.-Ф. Ліотар критикує логоцентризм, тобто раціональність європейської культури. Для ситуації постмодерну характерна втрата довіри до метанаративів, які він тлумачить як головні ідеї людства, наприклад: ідеї прогресу, емансипації особистості, уявлення Просвітництва про знання, діалектика Духу, герменевтика смислу. Ціль метанаративів полягає в забезпеченні легітимації певних суспільних інститутів, соціально-політичних відносин, законодавства, етичних норм, способів мислення.

Література

1. Ліотар Ж.-Ф. Концепція наративної легітимації знання [Електронний ресурс] / Ж.-Ф. Ліотар. – Режим доступу: http://papusha.at.ua/publ/1-1-0-38.
2. Лиотар Ж.-Ф. Состояние постмодерна / Ж.-Ф. Ліотар. Пер. с фр. Н. А. Шматко. – М.: Институт экспериментальной социологии; Спб.: Алетейя, 1998. – 160 с.
3. Постмодернізм в історичній науці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://history.org.ua/?termin=Postmodernizm_istorychnij.

Іщенко Аліна
студентка 2 курсу фак-ту соціології та управління
Наук. кер.: к.і.н. Капріцин І.І.

ФЕНОМЕН РЕИНКАРНАЦИИ

Кто я? Зачем я здесь? Что будет со мной после смерти? Эти вопросы стремительно приобретают актуальность в развивающемся обществе, так как динамика современной жизни постоянно подвергает человека множеству стрессов, тем самым заставляя его искать возможности для успокоения, уравновешенности и гармонии. Это и дает толчок к появлению разнообразных религиозных учений, философских систем и духовных практик, которые приходят в западный мир с востока и привлекают внимание человека, благодаря своему многовековому опыту. Данные философские и религиозные системы несут в себе воззрения, которые имеют весомые отличия от сформировавшихся на западе. Одна из центральных идей в восточных философских и религиозных системах – идея об освобождении души. Освобождение достигается благодаря реинкарнации – возможности души, при каждом новом перевоплощении совершенствоваться и очищаться, что в конечном итоге приводит к выходу души из цикла перерождений и вознесению.

Представления и феномене реинкарнации имеют глубокую историю. Первые упоминанияо реинкарнации можно увидеть в Ведах. «Как человек, снимая старые одежды, надевает новые, так и душа входит в новые материальные тела, оставляя старые и бесполезные» [Бхагавад-Гита, Глава 2, Текст 22]. Так же вера в переселение души характерна для многих религий, среди которых индуизм и буддизм. Рассматривая мысли о реинкарнации в западной культуре в, первую очередь, следует обратиться к философии Древней Греции. Первым проявлением феномена реинкарнации можно назвать систему

религиозно-философских взглядов – орфизм. По мнению приверженцев орфизма земная жизнь приравнивается к страданиям, а заключение души в тело приравнивается к отбыванию ею наказания в земной жизни. В дальнейшем эти взгляды отразились в учении Пифагора, утверждавшего переселение души. Пифагор считал, что переселение души из одного тела в другое поддерживает ее движение в круговороте, предписанном необходимостью. Еще более близким к традиционному восточному пониманию реинкарнации был Эмпедокл, считавший, что душа ссылается в воплощеный мир из высших сфер в качестве наказания за неподобающие поступки, где с помощью 30 тыс. перерождений сможет возвратиться обратно в высшую сферу. Самыми активными сторонниками реинкарнации были Сократ и Платон. Платон, как ученик Сократа развил его идею о том, что человеческая душа есть часть общей мировой души, что она не материальна и не ощутима и после смерти тела не умирает, а перевоплощается и источником познания человеческой души являются припоминания ее о полученных знаниях, этой душой, в мире идей.

В эпоху Возрождения произошла вспышка интереса к теме реинкарнации. Большую роль в этом сыграл известный итальянский философ и поэт Джордано Бруно, считавший, что после смерти человеческая душа может вернуться на Землю в новом теле и даже может идти дальше, чтобы жить в бесконечном многообразии миров за пределами Земли.

Ирландский поэт и лауреат Нобелевской премии Уильям Йейтс представил теорию реинкарнации в своём оккультном трактате «Видение». Согласно Йейтсу, реинкарнация не происходит в рамках линейного времени — все будущие и прошлые жизни индивида случаются в момент вечного настоящего, и решения, принятые в любой из этих жизней, также влияют и на все другие жизни.

В современности в некоторых странах Европы, США, Индии созданы большие исследовательские базы, в которых изучением реинкарнации занимаются десятки ученых. В США действует Ассоциация терапии и исследования прошлых жизней, в которую входят более сотни психиатров из разных стран.Так же следует выделить Яна Стивенсона - профессора психиатрии Вирджинской медицинской школы, в США (UniversityofVirginiaMedicalSchool) с его изучениями в данной области, которые берут свое начало еще в 60-х годах прошлого века.

На основе полученной информации можно сформулировать такое понятие реинкарнации, как процесс переселения души, после смерти одного материального тела в другое, с помощью которого душа может очиститься от накопленного негативного опыта посредством соблюдения моральных норм и установок, прогрессируя из перерождения в перерождение и в конечном итоге достигнуть освобождения.

Таким образом, можно говорить о том, что феномен реинкарнации является достаточно разносторонним понятием и зарождаясь в лоне древних восточных учений в последствии развивается и находит отображение в разнообразных философских и религиозных учениях и теориях по всему миру. В современной западной культуре данный феномен приобретает большую популярность, поэтому открытым остается вопрос о том, что конкретно привлекает человека в идеи реинкарнации, какие его потребности она может удовлетворить и почему является столь актуальной.

Какуша Катерина
студентка 2 курсу фак-ту фізичного виховання
Наук. кер. : к.філос.н., викл. Гребінь С. М.

ТУРИЗМ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОММУНІКАЦІЇ МІЖ ЛЮДЬМИ

Сучасний світ відрізняється розмаїтістю та суперечливістю. Кожна країна має свою особливу культуру та релігійні традиції. За таких умов актуальним стає розвиток комунікацій між людьми.

Один із найсильніших поштовхів до розвитку міжкультурних комунікацій дає туризм. Останніми десятиліттями він швидко еволюціонував, набув глобального масштабу, став однією із складових життя людей і значно впливає на соціальне буття представників різних країн.

Туризм дає не тільки змогу гарного відпочинку, а і можливість обміну інформацією між туристами – представниками різних країн та культур. Цей обмін, в свою чергу, сприяє не тільки вивченню мови інших країн, а і поглибленому зануренню в чужорідні традиції, вірування, звичаї, спосіб життя. Таке знайомство є позитивним фактором щодо активного спілкування представників різних полікультурних світів, дає змогу зрозуміти й прийняти поведінку та стиль життя іноземців, а також знайомить представників інших країн з соціокультурними традиціями нашої країни.

Сучасний туризм носить самостійний та розвинений характер, він «…став одним із значущих сучасних факторів протистояння викликам сучасного світу в умовах глобалізації і міжкультурної комунікації, тому виконує важливу місію у світовому гуманітарному розвитку» [4].

Туризм виступає як основне джерело та найвищий прояв людської свободи, як потреба розвитку творчості і сутнісних сил особистості, самопізнання себе як суб'єкта туристичного процесу, виявлення самодіяльності індивіда, відтворення людини у всій її багатоманітності та розвитку міжкультурної комунікації культур та індивідів [1, с. 32].

Аргументи на користь туризму як інструменту розвитку комунікацій між людьми говорять самі за себе: по-перше, – це розширення кордонів та нові можливості; по-друге, – це відкриття нових видів та форм спілкування; по-третє, – це знайомство з різними соціокультурними системами та самоусвідомлення свого власного місця в цьому світі.

Отже, туризм є одним з важливих засобів розвитку комунікацій між людьми. Він надає можливість встановлення мовних зв'язків між представникам різних культур та народів, посилює взаємодії між ними, активно підштовхує до спілкування та взаєморозуміння, до обміну інформацією, посилює міжнародну складову комунікацій, допомагає встановленню діалогу та подоланню культурних бар'єрів у сучасному соціумі.

Література

1. Воронкова В. Г. Розвиток туризму як соціального і культурного явища в умовах глобалізації та крос-культурної комунікації / В. Г. Воронкова // Наукові записки КУТЕП. – 2010. – Вип.8. – С.23-35.
2. Кобзар Н. В. Готовність майбутніх менеджерів туризму до міжкультурної комунікації та її компоненти / Н. В. Кобзар // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. – № 14 (225). Ч.І. – 2011. – С. 48-52.
3. Пархоменко І. І. Культурний туризм в контексті концепції культурного капіталу / І. І. Пархоменко // Гілея : науковий вісник : Збірник наукових праць. – К., 2011. Випуск 55 (12). – 2011. – С. 144-152.
4. Цишнатій К. О. В'їзний туризм як фактор розвитку міжкультурної комунікації: історичний аспект [Електронний ресурс] / К. О. Цишнатій // Сайт «Nauka.zinet.info: интеллект-портал». – Режим доступу : http://nauka.zinet.info/19/tsyshnaty.php.

Карпова Катерина
студентка 3 курсу фак-ту менеджменту
Наук. кер.: к.філос.н., доц. Ель Гуессаб К.

РЕЛІГІЯ ЯК БІЗНЕС У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Для однієї людини релігія – це духовна складова життя, віра, а для інших це велика можливість заробити гроші. С кожним днем людині все важче не звертати увагу на те, що «релігія» і «бізнес» стають тотожними поняттями. Усі існуючі у наш час секти та різні інші відгалуження світових релігій – ніщо інше як фінансові піраміди. Релігія – це та ж сама

політика та мистецтво з управління людьми, але на відміну від політики тут не потрібно пояснювати що та з якою метою. Один із основних рєлігіозних постулатів – беззаперечна віра, тобто людина не задає зайвих питань, а просто вірить.

Один із яскравих прикладів комерціалізації релігії – США. Сполучені Штати – друга після Індії країна, у якій навіть на грошових одиницях вказано, що країна вірить у бога. Крім того, США переродило такий напрям як протестантизм, який в буквальному сенсі благословляє бізнес, торгівлю і засуджує ледарів. Кожна секта або Церква має обов'язкові або добровільні збори тобто пожертви. Тому не дивно, що коли прихожани церкви приносять на пожертви останні кошти, голови цих організацій роз'їжджають на дорогих авто, живуть у заможних будинках та мають вагомі банківські рахунки.

Інший пункт, який варто обсудити у темі релігії і бізнесу – продаж релігіозної атрибутики: книг, одягу, крестильних приладів, ікон, виробів з дорогоцінних металів та іншого. Колись у минулому Ісус сказав, що церков перетворюється у бізнес, та ці слова, нажаль, актуальні і у наш час. Зараз на території церкви можна купити золоті та срібні ланцюжки, хрестики, хустинки, свічки і нікого не турбує той факт, що це нерозсудливо робити на території церкви. Також, окремо треба оплачувати виїзд батюшки на освячення приміщень, та неважливо, які гріховні справи будуть тут відбуватися, головне що Церква дала добро, а її служителі отримали прибуток.

Отже, колись Ісус Христос вигнав з позором торгашів з території Ієрусалимського храму, але, нажаль, часи змінюються та вже бізнесмени разом з політиками стали частиною церковного бізнесу. Ніхто у наш час не знає, на що саме витрачаються церковні гроші, тому що церква оправдує це тим, що кошти, які йдуть на благі справи, не потребують звітності. Велику роль грає людський фактор, так як робітники церкви такі ж люди, як й інші, тому теж потребують годувати свої сім'ї. Але ж існують і справжні віддані своїй праці церковні служителі, які поставили свою роботу вище власних матеріальних інтересів, звичайно таких людей менша кількість. Необхідно пам'ятати, що займаючи посаду церковнослужителя, людина повинна подавати приклад віруючому населенню, а цьому ніяк не сприяє вимагання грошей, непристойна поведінка попів, помпезність і вичурність. Кожна людина має право вірити або не вірити у Бога, але для того, щоб бути віруючою людиною не обов'язково ходити у храми, платити гроші за різного роду послуги, а просто мати віру у своєму серці і поступати по совісті. Чим більше людина має святого, тим менше вона робить гріховних діянь, за які повинна відплачуватися у церкві.

Література

1. Церковь Божия – бизнес-структура или духовная организация? [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://logosinfo.org/2016/02/04/cerkov-bozhiya-biznes-struktura-ili-duxovnaya-organizaciya/ — [Данні на 04.02.2016].
2. Религия и бизнес – можно, нужно и доходно [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://berichnow.ru/stati/religiya-i-biznes-mozhno-nuzhno-i-dohodno/— [Данні на 29.08.2013].

Ковтун Катерина
студентка 2 курсу фак-ту соціології та управління
Наук. кер.: к.і.н. Капріцин І.І.

ПОРІВНЯННЯ ДВОХ СПОСОБІВ ОБҐРУНТУВАННЯ ГЕРМЕНЕВТИКИ У ФЕНОМЕНОЛОГІЇ

Герменевтика-мистецтво тлумачення або пояснення, спочатку виникло як дисципліна. Її мета полягає в тому, щоб зрозуміти текст та його елементи, наслідки. Текст – це те, що відповідає на питання і всяке читання його пов'язане із з`ясуванням того, з якою метою він був написаний. Текстом можуть бути не тільки письмові джерела, але й будь-які матеріальні предмети, все те, в чому людина залишила свій слід.

Тому в різні епохи, різні мислителі пояснювали метод герменевтики по-різному. Хтось бачив його в буквальному або моральному змісті, а інші – в алегоричному чи

есхатологічному. Платон відзначав герменевтику як поезію, в той час як Аристотель порівнював її з логікою. І так можна перераховувати далі, заглиблюючись у різні епохи. Але основним поділом для філософів став вибір способу обґрунтування герменевтики. Вибрати більш простий шлях – онтологію або складну структуру семантики. Метою дослідження є поштовх зрозуміти, який із способів герменевтики краще використовувати в залежності від області пізнання.

Поль Рікер запропонував два способи обґрунтування герменевтики у феноменології. Він, на відмінно від Хайдегера та Гадамера, пропонує обрати складніший шлях пізнання ніж онтологія розуміння, яка зосереджена на тлумаченні умоглядних проявів буття та відкритих фактів. Рікер не мав нічого проти онтологічного підходу, однак викладав свою позицію про онтології тим, що цей спосіб несе в собі питання до буття. Автор розглядає ту позицію таким чином, що треба ставить питання не про буття як загальне явище, а про те буття, яке існує у розумінні. Він стверджує, що в такому випадки розуміння вже не є способом пізнання, а стає способом буття такого буття, яке вже існує.

Щодо до другого способу обґрунтування, слід наголосити на тому, що семантичний план несе в собі мовну форму і вважає, що в мові виражається всяке оптичне або онтологічне розуміння. Цей складний підхід виражає таке судження, що один і той же текст має кілька смислів. Ці смисли нашаровуються один на одного. Лише духовний сенс «переданий» історично. Підхід розвивався за допомогою Шлейєрмахера і Дільтея. Вони навчили розглядати тексти, документи, пам'ятки як письмово зафіксовані вираження життя.

Шлейєрмахер показав, що «розуміння як предмет герменевтики об'єднує а собі «розуміння думок» (тобто розуміння смислів) і готовність суб'єкта бороти нерозуміння». Об'єктивне розуміння – це предмет граматичної інтерпретації (мовний аспект), суб'єктивне – це об'єкт психологічної інтерпретації (автор). Його позиція склала основу класичної герменевтики: розуміння рухається від цілого до частини, а потім знову до цілого або ж від частини до цілого, а потім до частини. В даному випадку «текст» - це це своєго роду дзеркало, в якому видно як суб'єктивно-психологічні особливості його автора, так і специфіка епохи і часу. Чистий текст є продуктом породження мови як об'єктивної реальності, норм і законів мовленнєвої діяльності, стилю мислення. За версією Шлейєрмахера, щоб почати процес розуміння, необхідно розірвати герменевтичне коло. Для цього потрібно вирівняти позицію дослідника й автора. І з суб'єктивною, і з об'єктивної сторони дослідник повинен встати на позицію автора.

Розглядаючи думки Рікера, як представника онтологічного підходу, й Шлейєрмахера, як представника семантичного підходу, робимо висновок, що за версією другого в основі будь-якого тексту міститься внутрішнє ядро, в якому в згорнутому вигляді знаходяться думки автора і з якого вони розгортаються. Щодо Рікера, то він вважав, що ядро будь-якої герменевтики – загальний елемент, присутній всюди – це певна конструкція сенсу, яка включає до себе е один зміст. Її роль всякий раз полягає в тому, щоб показувати, приховуючи. Слідуючи з цього, важливо виділити такий термін як інтерпретація. Інтерпретація – це пояснення змісту, що стоїть за очевидним смислом, у розкритті рівнів

значення, укладених в буквальному значенні. Так символ і інтерпретація стають співвідносними поняттями: інтерпретація має місце там, де є багатоскладний сенс, і саме в інтерпретації виявляється множинність змісту.

Для онтології розуміння є характерним різкий поворот подій, без поглиблення у методологічні можливості інтерпретації історії. Таким чином, герменевтична проблематика є частиною аналітики дійсного факту щодо існування певного різновиду буття. Для семантичного підходу – зосередження уваги на множинності, зміні та появі нових інтерпретацій у змісті.

Література

1. Булатов М.А. Деятельность и структура философского знания. – К., 1976. – с. 79-88.
2. Гайденко П.П. Бытие и разум//Вопросы философии. – 1997. - №7. – с.11-75.
3. Шлейермахер Ф. Гермневтика. - СПб.: «Европейский Дом». 2004. — 242 с.

Колупаєв Дмитро
студент 2 курсу математичного фак-ту
Наук. кер.: к.філос.н., доц. Коляда В. І.

ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ ЕПІКУРА ПРО ЩАСТЯ

Епікур – один із найвідоміших мислителів Стародавньої Греції, представник матеріалістичного напрямку в філософії, засновник епікуреїзму – вчення, що було досить популярним у античні часи та мало прихильників пізніше. Епікур був філософом тієї епохи, коли стає характерним мислення не стільки про устрій світу та таємниці космосу, а про долю та роль людини, про те, як в життєвих негодах їй віднайти жаданий спокій та щастя.

Епікур визнавав найвищим благом насолоду, що полягає в задоволенні природних потреб та досягненні душевної рівноваги – спокої душі; а щастя, на його думку, це є досягнення насолоди. Філософ визначав поняття насолоди як відсутність страждань. Епікур казав: «Коли ми кажемо, що насолода – кінцева мета, то ми розуміємо не насолоду розпусників та не задоволення, яке полягає в чуттєвій насолоді, але ми розуміємо свободу від тілесних страждань та душевних тривог» [2]. Здоров'я тіла та безтурботність душі – ось мета щасливого життя, яка досягається завдяки звільненню від тілесних страждань та душевних тривог.

Для Епікура поняття насолоди було неоднозначним, він поділяв її на два види: «статичну» та «кінетичну». Статична насолода або насолода спокою вважалася провідною. В традиційній інтерпретації, кінетичними Епікур називав ті насолоди, що супроводжують процес задоволення бажань, а статична насолода – це стан, який наступає після задоволення бажань [4, с. 422]. Але така трактовка є не єдиною, та сам Епікур по-різному розділяв ці два поняття.

Епікур будує свою власну класифікацію задоволень. Він виокремлює природні бажання та пусті, в свою чергу, природні поділяються на ті, які необхідні та ті, що не є необхідними. Також Епікур вважав, що іноді варто вибирати не насолоду, а страждання. Він вмотивовував це тим, що лише після страждання насолода є найбільш приємною.

Епікур писав: «Оскільки задоволення – перше та природжене благо, тому ми вибираємо не кожне задоволення, а іноді уникаємо багато задоволень, якщо за ними слідує велика для нас неприємність: також ми вважаємо багато страждань кращими ніж задоволення, тому що більше задоволення приходить після того, як ми витерпимо страждання протягом довгого часу. Отже, кожне задоволення – це благо, але не кожне задоволення слід вибирати, так само як і кожне страждання – це зло, але не кожного страждання слід уникати» [1, с. 436].

Також Епікур вважав, що страждання душі складніші та гірші, в порівнянні зі стражданнями тіла, оскільки тіло страждає лише від нинішнього, а душа – як від нинішнього, так і від минулого та майбутнього.

Прийняття насолоди за критерій блага не має на увазі, що людина повинна брати участь у будь-якому прояві задоволення. Тому виникає поняття вибору та розсудливості, яка потрібна для отримання істинних насолод. Тому саме розсудливість названа Епікуром найвищим благом, вищим навіть за філософію: «Від розсудливості походять усі інші чесноти; воно навчає, що не можна жити приємно, не живучи розсудливо, морально та справедливо, та навпаки, жити розсудливо, морально та справедливо, не живучи приємно» [1, с. 435].

Отже, філософію Епікура можна віднести до натуралістичного морального вчення, що виводить моральність з потреби людини в задоволенні. Філософ був упевнений в можливості щастя в земному житті без втручання божественних сил та заперечував безсмертя душі та загробне життя. Епікур вважав природним прагнення людини до насолоди, яка розумілася як відсутність страждань, і до досягнення умиротворення душі. Він вважав доброчесними та приємними тільки природні задоволення, та засуджував порочні задоволення, за якими слідують страждання. Вища чеснота, на його думку, – розсудливість, яка досягається в результаті самостійного вибору. Це означає, що боги не визначають критерії моральності, не виступають в якості морального регулятора. Епікур вважав, що душевні страждання гірше

тілесних і що, крім насолод в русі (радості і веселощів), існують насолоди спокою – відсутність страждання та безтурботність.

Література

1. Асмус В. Ф. Античная философия / В. Ф. Асмус. – М.: Высшая школа, 1999. – 543 с.
2. Высказывания Эпикура [Електронний ресурс] / Сайт «Русская историческая библиотека». – Режим доступу: http://rushist.com/index.php/philosophical-articles/2186-vyskazyvaniya-epikura#c2
3. Етичне вчення Епікура [Електронний ресурс] / Сайт «Етика сьогодні». – Режим доступу: http://www.etica.in.ua/etichne-vchennya-epikura/.
4. Никольский Б. М. Эпикур о наслаждении: проблема кинетического и статического наслаждения [Електронний ресурс] / Б. М. Никольский // Марк Туллий Цицерон. О пределах блага и зла. Парадоксы стоиков. — М.: РГГУ, 2000. — С.421—451. – Режим доступу: http://ancientrome.ru/publik/article.htm?a=1367509076.
5. Шахнович М. М. Эпикур [Електронний ресурс] / Ин-т философии РАН; Нац. обществ.-науч. фонд; Предс. научно-ред. совета В. С. Стёпин, заместители предс.: А. А. Гусейнов, Г. Ю. Семигин, уч. секр. А. П. Огурцов // Новая философская энциклопедия. — 2-е изд., испр. и допол. — М.: Мысль, 2010. – Режим доступу: http://iphlib.ru/greenstone3/library/collection/newphilenc/document/HASH834faad77d32fdcb402683.

Кононенко Люсія
студентка 2 курсу фак-ту соціальної педагогіки та психології
Наук. кер.: к.філос.н., доц. Гончаренко П. В.

ПОВЕРНЕННЯ МУЗИКОЮ ГАРМОНІЇ З НАВКОЛИШНІМ СВІТОМ

Особисто для мене, музика, крім усього іншого, є ще і дійством, подією, яка повинна прилучити оточуючих і виконуючих її до сакрального дійства. Повторення ритуалів багатьма поколіннями, традиції в тлумаченні про неможливість зафіксувати священне знаками письма, додає музиці статус магічної першооснови життя. У цій ситуації музикант виступає як посередник між минулим і сьогоденням. Тому поява великого митця супроводжується нерозумінням і неприйняттям його масою. Але для нашого суспільства більш типове уявлення про людину творчу як про охоронця та збирача колективної пам’яті народу. Тому особливо плідним виявлявся завжди шар народної культури.

В той же час, композитори-професіонали часто передбачають нову ідею у своїй творчості задовго до того, коли вона зможе реалізуватися у соціумі. Геній мистецтва часто осмислюється як провісник майбутнього. Звідси переконання, що справжній музикант, як і нове прогресивне мистецтво, залишаються неминуче незрозумілими більшістю сучасників, тому що говорять символічною мовою майбутнього. У цьому відношенні можна згадати одну з праць про творчість піаністки М. Юдіної, у якій стверджується, що її виконавство звільняється від найменшого натяку на зв’язок із чистою віртуозністю, у ньому оживає платонівська єдність «мелосу і логосу». «Кінцевою інстанцією, естетичним обрієм для Юдіної виявляється не історія і минуле, а майбутнє і вічність» [1, с. 138].

Музика – це система, побудована на чергуванні протилежностей і подібностей. Вона здійснює на слухача подвійний вплив: змінює співвідношення зовнішнього і внутрішнього обріїв культури людини і її ідентичності з культурним контекстом епохи через співпереживання, інтерпретацію: момент раціонального збагнення переходить на рівень чуттєвої і тілесної субстанції. Музика покликана повертати людині загублену цивілізацією гармонію з навколишнім світом.

Відомо, що в природі часто зустрічається пропорція «золотий перетин». Ця ж пропорція зустрічається у структурі багатьох високодуховних творів мистецтва. У музиці вона розгортається у часовому аспекті: до неї тяжіє положення кульмінаційних точок здобутків і співвідношення тривалості їхніх складових частин. Пояснити ж наявність золотої

пропорції у мистецтві простим наслідуванням природі неможливо, оскільки це образ того, що вже є у свідомості або підсвідомості.

Для музиканта прекрасним є те, що дано самою природою, тому сучасні композитори часто вводять у музику всілякі нетрадиційні звуки і конкретні шуми навколишнього середовища від шуму вітру і дощу до шуму папіра, що мнеться, і вуличного транспорту. Так, наприклад, концепція творчості Джона Кейджа, зокрема, його хеппенінгів, безпосередньо пов'язана з ідеєю гармонії з природою.

Так між музикою людей і музикою навколишньої природи згасають протиріччя, усе зливається в гармонію і визначає характер світосприйняття і стосунків людей.

Література

1. Скворцов Л. В. Феномен М. В. Юдиной в свете гуманитарного знания / А. В. Скворцов // Вопросы философии. Научно-теоретический журнал. – М. : Наука, 2000. – № 6. – С. 137-140.

Косовщук Ангеліна
студентка 2 курсу фак-ту фізичного виховання
Наук. кер.: к.філос.н., викл. Гребінь С. М.

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Під час свого розвитку будь-яке суспільство завжди зазнає трансформаційних змін у всіх сферах. Актуальності набуває і проблема інноваційних процесів.

Інноваційні процеси – це комплекс прогресивних науково-технічних, технологічних і організаційних змін, які відбуваються у процесі реалізації інновацій [1]. Інновації – це нові ідеї, продукти, що виникають в галузі науки, техніки, технологій, організаційній та інших сферах діяльності суспільства, які послідовно комерціалізуються та перетворюються на товар або послуги, що здатні задовольнити потреби суспільства на якісно новому рівні [1].

Традиційно виділяють такі типи інновацій: наукові, технологічні, товарні, екологічні, маркетингові, соціальні, управлінські, ринкові тощо.

Мета виникнення інновацій ставиться співвідносно типу інновацій та сфери їх застосування. Інновації можуть з'явитися як для задоволення потреб населення в товарах, послугах та досягнення соціального ефекту (покращення життя, екологічної ситуації, охорони здоров'я, освіти, оборони тощо), так і для принесення прибутку та зниження витрат на виробництво товарів та послуг [2].

Якою б не була мета виникнення інноваційних процесів, їх поява викликана потребою призвести до кількісних та якісних змін у житті суспільства, дати поштовх до розвитку суспільства. Тому, інноваційні процеси можна розглядати і як форму інвестування капіталу в майбутнє. Вкладення капіталу в нововведення сьогодні принесуть свої плоди суспільству завтра.

На жаль, сьогодні ми можемо констатувати факт затримки розвитку інноваційних процесів в Україні. Це викликано декількома факторами: соціальною, політичною та економічною кризами, дефіцитом у держбюджеті фінансових ресурсів на розвиток інноваційної діяльності тощо. Недодання належної уваги інноваційному сектору в тому числі, є одним із важливих причин відсутності покращення рівня життя в українському суспільстві, наявності низького рівня інфраструктури, неконкурентоспроможності українських товарів на світовому ринку тощо, тобто, затримка інноваційних процесів в Україні затримує і розвиток самого суспільства. Висловлюємо сподівання, що затримка ця буде недовгою, і в ближчому майбутньому Україна зможе зробити крок у бік виправлення ситуації.

Отже, одним з важливих факторів розвитку сучасного суспільства є розвиток інноваційних процесів. Інвестування капіталу в інновації сьогодні – це надійні вкладення у майбутнє країни та суспільства. Розвиток інноваційних процесів здатний підштовхнути до покращення економічної ситуації в будь-якій країні, сприяти підвищенню рівня життя її суспільства.

Література
1. Інноваційний процес [Електронний ресурс] / Сайт «Вікіпедія : Вільна енциклопедія». – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Інноваційний_процес.
2. Інноваційна форма інвестицій: Поняття інновацій. Основні стадії інноваційного процесу [Електронний ресурс] / Сайт «Навчальні матеріали онлайн».– Режим доступу: http://pidruchniki.com/2006091863331/investuvannya/innovatsiyna_forma_investitsiy#968.

Кривега Людмила
д.філос.н., проф. каф. філософії

ОКЕАНСЬКІ ОСТРОВИ: ФІЛОСОФІЯ ВИЖИВАННЯ В 21 СТОЛІТТІ

Відзначимо, що у філософській літературі ідеальні держави майже завжди розташовувалися на островах. Так, Атлантида Платона – це міфічний острів–держава. За словами Платона, цей острів знаходився недалеко від узбережжя Іспанії і Марокко. Під час сильного землетрусу і повені, що супроводжувався повінню, острів був поглинений морем в один день, разом зі своїми жителями – атлантами. Нова Атлантида Френсіса Бекона також перебувала на вигаданому острові Бенсалем, розташованому в Тихому океані і не відомому європейцям. Ідеальні держави в «Утопії» Томаса Мора і «Місті Сонця» Томмазо Кампанелли були розташовані також на островах. Престижність життя на острові зберіглася і в 21 столітті, що знайшло, зокрема, відображення в створенні Об'єднаними Арабськими Еміратами в Перській затоці штучних островів («Пальма Джумейра», «Мир», «Всесвіт») під елітне житло і туристичні центри. У ціннісних установках сучасної людини випробування себе на безлюдному острові, далеко від цивілізації і її благ завжди розглядалося як один із способів самовдосконалення, випробування себе і розкриття нереалізованих сил і ресурсів, отримання яскравих вражень і нового досвіду взаємодії зі світом.

Як відомо, островом є ділянка суходолу, що оточена з усіх боків водою. Певна частина людства живе на океанських та морських островах – великих і маленьких. До останніх можна віднести такі, як Фарерські острови, Мальту, Палау, острів Мен, Таїті та інші. Зазначимо, що ряд великих острівних держав містять велику кількість островів. Так, Японія розташована на тихоокеанському архіпелазі з 6 852 островів, територія Філіппін складається з більше ніж 7000 островів, Індонезія містить 17 804 островів з протяжністю із заходу на схід – 5120 км, з півночі на південь – 1760 км , з них населених близько 6000 островів, 7870 названих і 9634 безіменних) [1]. На багатьох віддалених океанських островах зберігаються прості форми життєдіяльності остров'ян і їх «голе» життя, майже не «одягнене» політичними, ідеологічними відносинами і світоглядним протистоянням. Однак глобальна мобільність населення материкової цивілізації принесла в острівні ареали, особливо із середнім і низьким рівнем розвитку, поряд з позитивними моментами, багато проблем, такі як депопуляція і маргіналізація корінного населення, забруднення навколишнього середовища, майнове розшарування населення, злочинність, райони хрущоб і нові види масових захворювань. На сьогодні актуальними проблемами існування океанських островів є: – обмеженість території, зокрема земельних ділянок; – велика відстань від цивілізаційних центрів та ринків; – «вузькі» економіки; – уразливі екосистеми; – знаходження на передньому краї підйому рівня моря і невизначеність через наслідки потепління клімату; – вразливість перед обличчям стихійних лих. Багато острівних держав знаходяться зараз під протекторатом країн-світових лідерів, використовують їх грошову одиницю, мову і соціально-економічну інфраструктуру, надаючи у відповідь їм свою територію для ефективного геополітичного і військового контролю.

Актуальною є проблема переосмислення можливостей та шляхів вирішення проблем малих островів і, зокрема, острівних держав. Існує дефіцит моделей подальшого розвитку такого типу соціального простору. В малих острівних державах знаходиться 15 з 50-ти найбільших виняткових економічних зон (ВЕЗ). Виняткова економічна зона острова Тувалу є в 27000 разів більше, ніж його територія. Малі острівні держави становлять майже 20 відсотків від членства країн в ООН, тому світова спільнота міркує й про новаторські рішення в області розвитку людства з урахуванням інтересів та амбіцій найменших океанських

маєтків [2]. ООН висуває *«синю» стратегія розвитку* малих океанських островів, що базуються на «синій» економіці, яка одночасно буде сприятиме економічному зростанню, екологічній стійкості, соціальній інтеграції та зміцненню океанічних соціально-екологічних систем. Пропонується до 2030 року збільшити економічні вигоди для малих острівних держав від сталого використання морських ресурсів, в тому числі шляхом сталого управління рибальства, аквакультури і туризму. Це потребує узгодження зобов'язань на місцевому, національному, регіональному і глобальному рівнях та ефективних колективних дій щодо наближення до узгоджених цілей в рамках концепції сталого розвитку. Більшість океанських островів не торкнулися руйнівні війни, тривалі військові протистояння або значні міжплемінні чвари. Значно більших збитків приносили природні катаклізми у вигляді землетрусів, повеней, вивертень вулканів, цунамі або кліматичних змін. Острівний формат дозволяє зберігати етнічний генотип, його чітку ідентифікацію населенням. Зберігаються протягом тривалого часу на островах загальновизнані об'єкти поклоніння, ціннісні орієнтації та кодекси правил належної поведінки.

Отже, для малих островів характерно: – збереження самобутності, оригінальності, неповторності етнічних культур і соціального облаштування на островах, втрачених в ході еволюції на материкових землях; – унікальність збереженого на більшості малих островів природного ландшафту і біологічного різноманіття; – збереження в острівному форматі архаїчних форм спільного життя людей і домінування натурального типу господарювання з використанням локальних природних ресурсів і простих технологій їх переробки; – автономія соціального розвитку на островах; – посилення впливу на острівну соціальність сучасної материкової цивілізації. Філософією їх подальшого просування виступає «синя» стратегія розвитку, яка дає шанс острівній соціальності вижити та долучитися до досягнень світової спільноти.

Література

1. Остров: поняття [Електронний ресурс] / Вікіпедія. – Режим доступу: https://ru.wikipedia.org
2. Craig Hawke. Oceans and small island states: First think opportunity, then think blue / Craig Hawke: [Електронний ресурс]. − Режим доступу: http://www.undp.org/content/undp/en/home/blog/2017/2/22/Oceans-and-small-island-states-First-think-opportunity-then-think-blue/.

Кучерук Валентина
студентка 2 курсу математичного фак-ту
Наук. кер.: к.філос.н., викл. Гребінь С. М.

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Толерантність – це здатність без агресивної реакції сприймати думки та спосіб життя іншої людини, які різняться від наших власних.

Толерантна людина – це особистість, яка втілює в собі моральні та духовні якості і цінності, яка бачить у щасті іншої людини своє власне щастя. Як казав Олександр Довженко: «…людина повинна бути Людиною…». Хто вміє пробачати й починати все з чистого аркуша, є щасливою людиною. З цією якістю не народжуються, її набувають протягом життя.

На нашу думку, по-перше, толерантність потрібно розвивати з дитинства, з перших кроків та слів. Виховання маленької людини як частинки суспільства починається в сім'ї, де батьки прагнуть прищепити дитині кращі людські якості та цінності – любов, доброту, взаємоповагу, взаємодопомогу тощо. Серед цих якостей і цінностей не на останньому місці стоїть і толерантність. Без агресії та використання фізичної сили, власним прикладом під час спілкування батьки повинні демонструвати дітям зразки поведінки, виховувати повагу, довіру та толерантність. Толерантне спілкування в міцній родині починається з раннього віку.

По-друге, розвиток дитини продовжується в школі, де вчителі стають другими батьками і продовжують навчати та виховувати в процесі спільної діяльності в колективі. Активна громадська діяльність, навчання, виховання, суспільна праця в колективі згуртовує колектив, розвиває вміння бути толерантними. Вміння бути толерантними – це одна із умов існування будь-якого колективу, мирного та доброзичливого співіснування всіх його членів.

Отже, толерантність є складовою розвитку будь-якого суспільства, спочатку сім'ї, потім шкільного колективу, а пізніше і всієї країни. Від толерантності кожного з нас залежить культурний і моральний розвиток суспільства. Бути толерантним – це перш за все вміти спокійно слухати і терпимо сприймати точку зору іншої людини, яка відрізняється від нашої власної. Крім того, толерантність – це небайдуже і доброзичливе ставлення до чужих проблем, підтримка у скрутну хвилину. Найголовніший закон толерантності – це вміти слухати і чути, бо кожен з нас бажає бути почутим та правильно зрозумілим. Добро шанувалося у всі часи, і толерантні люди у всі часи цінилися у суспільстві.

Література

1. Толерантність як категорія етики [Електронний ресурс] / Сайт «Етика сьогодні» // Рубріка «Моральність і людина». – 12.01.2014. – Режим доступу: http://www.etica.in.ua/tolerantnist-yak-umova-spilkuvannya/.
2. Клименко В. В. Психологія творчості: Навчальний посібник / В. В. Клименко. – К.: Центр навч. літератури, 2006. – 480 с.
3. Русинка І. І. Психологія: Навчальний посібник / І. І. Русинка. – К.: Знання, 2007. – 367 с.

Кущ Софія
студентка 3 курсу фак-ту журналістики
Наук. кер.: д. філос. н., проф. Таран В. О.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФІЛОСОФСЬКИХ ПОГЛЯДІВ Ж. ДЕРРІДА («ПИСЬМО И РАЗЛИЧИЕ»)

У XX столітті в центр філософської думки ставиться мова, але не стільки усне мовлення, скільки письмо, письмовий текст. Вважається, що в усному мовленні людина вже визначила свою позицію, тому від неї тепер важче дочекатися бажаного плюралізму. А письмове мовлення є відкритим для будь-яких перетворень та інтерпретацій. Актуальність даної статті полягає у роз'ясненні концептуальних засад філософських поглядів Жака Дерріда у його праці «Письмо и различие».

«Письмо и различие» (1967) являє собою збірник статей, присвяченим різним аспектам теорії мови. У ній наводяться визначення таких важливих для Дерріда понять, як структура, відмінність, фармакон та інших. У даній праці він розглядав роботи Декарта, Фройда, Арто, Фуко, Жабі, Левінаса, Гуссерля, Гегеля, Батая, Леві-Строса. Дерріда досліджує їх тексти як репрезентативні зразки логоцентриської традиції і в кожному із них намагається виявити джерело внутрішнього протиріччя, нібито спростовуючи постулат первинності мови (причому, мови усної) по відношенню до писемності. Необхідно зауважити, що за аргументацією Дерріда, суть проблеми не змінюється від того, що існують тільки усні мови, оскільки будь-яка мова здатна функціонувати лише за умови можливості свого існування в «ідеальній» ізоляції від своїх конкретних носіїв. Мова, в першу чергу, обумовлена не мовними актами в їх неповторності і своєрідності, а в їх залежності від історичної конкретності «тут і зараз» смислового контексту, можливістю бути неодноразово повтореними в різних смислових ситуаціях [4].

Як стверджує мислитель, мова існує не для вираження філософських ідей, які не є основою пізнання буття і ніяк не пов'язані із зовнішнім світом. Мова не підпорядкована законам логіки і суперечлива за своєю природою: у ній закладена нестабільність значень, двозначність, постійні семантичні зміни, великий обсяг етимології, ідіоматики тощо. Мова створює уявлення людини про світ. Дерріда бачить фундаментальне протиріччя між

початковою «нелогічністю» мови і прагненням нав'язати їй закони логіки. Письмова мова, як систематично показує Дерріда, аж ніяк не знаходиться під повним контролем того, хто пише. У ній завжди виявляються провали, прогалини, суперечності [1].

Іншими словами, мова розглядається Дерріда як соціальний інститут, як засіб міжособистісного спілкування, як «ідеальне уявлення», під які «підлаштовуються» його окремі конкретні носії при всіх індивідуальних відхиленнях від норми – в іншому випадку вони можуть бути просто не зрозумілі своїми співрозмовниками [1].

При цьому увага Дерріда зосереджена не на проблемі порушення граматичних правил і відхилень від вимовних норм, характерних для усної мовної практики, а на способах позначення, – тим самим підкреслюється довільність у виборі, що закріплюється за тим чи іншим значущим [3].

Основна мета Дерріда – боротьба з європейською філософською традицією. Цю боротьбу він вів за допомогою створеного ним проекту деконструкції. Деконструкція – поняття сучасної філософії і мистецтва, що означає розуміння за допомогою руйнування стереотипу або включення в новий контекст. Виходить з передумови, що сенс конструюється в процесі прочитання, тому необхідна провокація, яка ініціює думку і звільняє приховані смисли тексту, що не контрольовані автором. До поняття «деконструкція» Дерріда прийшов через трансформацію хайдеггерівського терміна «деструкція» («руйнування»), прагнучи послабити наявний в ньому аспект руйнівності. Для Дерріда така боротьба мала позитивний сенс і дозволяла оновити розуміння місця людини в світі [2]. Його концепція має основну тезу – «Все є текст», відповідно з цього виникає наступне твердження: «Немає нічого окрім тексту». Світ реальності постає як сукупність знаків, символів, у яких немає автора. Текст, який створив певний автор, втрачає свій ноуменальний сенс, який він в нього вкладає, оскільки цей текст переосмислюється іншим суб'єктом, який вбачає в ньому свої сенси. Проте мова йде не стільки про руйнування, скільки про реконструкцію заради осягнення того, як була сконструйована якась цілісність. Зосереджуючись на грі тексту проти сенсу, Дерріда порівнює деконструктивістський підхід з метушливою поведінкою птиці, яка прагне відвести небезпеку від пташенят, які випали із гнізда [2].

Створюючи цю концепцію, Жак Дерріда розкритикував традиційну європейську філософію за її логоцентризм, оскільки він допускає самодостатність будь-яких смислових одиниць, в той час як Дерріда стверджував, що символи завжди відсилають до інших символів, існуючи тільки в системі зв'язків, один із одним, і заперечує їх стабільність і універсальність [1].

Отже, філософія Дерріди була частиною післявоєнного «духу часу», відкидала модернізм і структуралізм – простіше кажучи, ідею прогресу і існування реальних сутностей. Дерріда виступав проти структурності, відстоюючи свободу імпровізації, право пізнати гру без надії на кінцевий результат, на кінцеве набуття знання. Деконструкція Дерріда – це спроба розібрати всю систему понять, сформованих навколо знака.

Література

1. Алексеева Е. А. Деконструкция // История философии. Энциклопедия / Е. А. Алексеева, Т. М. Тузова. – Минск, 2002. – с.292-293.
2. Деррида Ж. Письмо и различие / Пер. с франц. А. Гараджи, В. Лапицкого и С. Фокина. Сост. и общая ред. В. Лапицкого/ Ж. Деррида. – СП.: Академический проект, 2000. – 432 с.
3. Ильин И. Постструктурализм, деконструктивизм, постмодернизм / И. Ильин. – М., 1996. – 251 с.
4. Мазин В. «О грамматологии» и «Письмо и различие» Жака Деррида / В. Мазин. – Новая русская книга. — 2001. — № 6 (7). — С. 30-32.

Мергартен Олена
аспірант кафедри філософії
Наук. кер.: д.філос.н., проф. Л. Д. Кривега

МІГРАЦІЙНА КРИЗА: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ

Характерним для сучасних світових процесів є значне збільшення міграційних потоків. Міграція приводить до кількісних та якісних змін в складі населення того чи іншого регіону, держави, впливає на різні сторони життя світової спільноти в цілому. Вплив міграції на функціонуванні сучасного суспільства позначається на визначенні векторів внутрішньої та зовнішньої політики, на стратегії його подальшого розвитку. Актуалізація в США, Західній Європі проблем з нелегальною міграцією підкреслює необхідність визначення *причин* та *наслідків* цього явища. Поняття «міграція» в перекладі з латини означає переміщення, переселення. Отже, *міграцію населення* можна тлумачити як переміщення людей через кордони тих чи інших територій зі зміною місця проживання назавжди або на більш-менш тривалий час. Виокремлюють такі види міграції населення як зовнішні (міжконтинентальні, міждержавні) і внутрішні (всередині країни – між регіонами, містами, сільською і міською місцевістю тощо). Особи, які переселилися за межі країни, це - емігранти, які переселилися в країну – іммігранти. Певну частку мігрантів складають на сучасному етапі біженці та нелегальні мігранти. Так, загальна чисельність нелегальних іммігрантів в США, за станом на 2014 рік, становила 11,1 млн осіб, це 3,5% від загальної чисельності населення США або 5% робочої сили країни. Частка нелегалів серед всіх американських іммігрантів, що в'їхали в країну до 2014 року, становить 26%. Більше половини (52%) з них нелегально приїхали в США з Мексики [1]. Такий наплив нелегальних мігрантів погіршує умови життя громадян країни і, можливо, саме антиміграційна програма Д.Трампа сприяла його обранню в 2016 році Президентом США. Гостро проблема міграційної кризи стоїть в останні роки і для країн Європейського Союзу (ЄС). Так, у 2015 році в Євросоюзі вибухнув міграційний колапс через наплив біженців через так званий «балканський маршрут», коли тільки в Німеччину прибуло більше 1 млн. біженців. Намагаються отримати в Західній Європі притулок вихідці, головним чином, з Сирії, Іраку та Афганістану, що біжать від воєн та негараздів. Європа наповнена також економічними мігрантами з Балкан, з Азії та Африки. Міграційний криза стала для ЄС одним з найскладніших випробувань за час існування цього об'єднання країн. Брексит (вихід з ЄС Великої Британії) тільки підкреслив цей висновок. Нагальним завданням для країн Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), куди й спрямовані основні міграційні потоки, виступає розробка та впровадження соціально-ефективних міграційних систем. Бо великі раптові міграційні потоки можуть погіршити давні структурні проблеми в місцевій інфраструктурі розвинутих країн, таких як нестача робочих місць для всіх мігрантів, соціального житла, вчителів тощо. Гострою є проблема інтеграції мігрантів та їх дітей в нове культурне середовище, особливо це стосується релігійного, мовного та побутового аспектів їх життєдіяльності. Тому ОЕСР прагне об'єднати зусилля країн в регулюванні міграції на основі єдиних принципів та відповідальності. Глобальна відповідь на збільшення міграційних потоків повинна базуватися, на думку генерального секретаря ОЕСР Анхеля Гуррія, на таких засадах: – солідарність та спільна відповідальність країн у справах біженців; – зобов'язання мінімальних стандартів для короткострокового захисту мігрантів на начальному етапі їх переселення до країн ОЕСР; – зосередження уваги на найбільше вразливі верстви міграційних потоків; – відкриття легальних каналів міграції для тих біженців, які є більш винахідливими; – ефективне використання існуючих правових можливостей щодо міграції негуманітарного шляху; – доповнення короткострокових заходів міграційної політики довгостроковими діями; – відновлення суспільної довіри щодо питань міграції [2]. Серед *наслідків* збільшення міграційних потоків можна виокремити *позитивні* наслідки – задоволення потреби у додатковій висококваліфікованій, дешевій робочій силі; – покращення демографічної ситуації в «старіючих» країнах і генофонду етносів; – заповнення

вакансій в непрестижних сферах і галузях суспільного виробництва. Серед *негативних* наслідків міграції – конфлікти мігрантів з територіальними громадами, з їх традиціями, нормами публічного та повсякденного життя та поведінки; – посилення напруги на ринку праці щодо робітників-резидентів за рахунок найму більш дешевої іноземної робочої сили; – зростання витрат на соціальний захист іммігрантів; –збільшення загрози загострення міжетнічних, міжконфесійних та інших соціальних проблем; – погіршення криміногенної ситуації в країні. Висловлюється думка, що міграція – це троянський кінь тероризму і мігранти, багато з яких є мусульманами, являють собою загрозу для християнської ідентичності та культури Європи.

Отже, геополітичні потрясіння, переформатування сучасного світу обумовили переселення значної кількості людей на планеті. Причинами міграції населення на сучасному етапі є комплекс соціально-політичних, економічних, культурно-релігійних, військових факторів, які в умовах розгортання глобалізаційних процесів набули значних важелів на зміни в життєдіяльності певних країн та політиці держав. Головним напрямком міграційних потоків є переміщення людей в країни «золотого мільярда», до більш розвинутої соціальної інфраструктури, більш високих соціальних стандартів життя та більш широкого віяла можливостей для людини не тільки вижити, а й реалізувати власний творчий потенціал.

Література

1. U.S. unauthorized immigration population estimates. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pewhispanic.org/interactives/unauthorized-immigrants/
2. Launch of the 2016 International Migration Outlook. Remarks by Angel Gurría, Secretary-General, OECD. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.oecd.org/migration/launch-of-the-2016-international-migration-outlook.htm

Оболенцева Альона
студентка 2 курсу математичного фак-ту
Наук. кер.: к.філос.н., доц., Коляда В. І.

ЗНАЧЕННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

На протязі всього історичного розвитку суспільства, вдосконалюючи умови існування, люди поступово опановували природу, перетворювали природні ресурси у споживчі блага. З набуттям знань та досвіду щодо способів цього перетворення, виникли технології, що допомагали трансформувати навколишнє середовище і створювали більш комфортні умови для життя. Отже, технології – це спосіб перетворення матеріальних ресурсів у готовий продукт, який споживається або використовується людьми [2, с. 14], наприклад, перетворення піску в скло або деревини в елементи інтер'єру. Технології супроводжували людство на всьому протязі розвитку суспільства. Кожен винахід спочатку виникав як новий, потім широко застосовувався, ставав звичним, стандартним, а потім виникав інший, більш сучасний і новітній. Отже, всі матеріальні речі – це продукт технологій, які рік від року стають більш складнішими і унікальнішими.

Актуальною є проблема новітніх технологій і в XXI столітті, яке подарувало людству такі унікальні новітні технології, які можуть порівнятися тільки з дивом. На наш погляд, пріоритетними галузями їх виникнення і застосування є регенеративна медицина, біологія, енергетика, машинобудування, телекомунікаційна сфера тощо.

Наведемо декілька прикладів на підтвердження вищесказаного. По-перше, справжнє диво подарувала людству регенеративна медицина, яка останнім часом активно розвивається. Як було повідомлено ScienceDaily, 9 червня 2011 року в Швеції відбулась унікальна операція по трансплантації трахеї, що була штучно вирощена із власних стовбурових клітин пацієнта. Через майже місяць після пересадки 36-річний пацієнт почував себе чудово і збирався виписуватися з лікарні [4].

Як свідчить інше джерело, дана операція пройшла під керівництвом професора Паоло Макчіаріні з Каролінського університету у Стокгольмі. Над вирощуванням трахеї працював

британський медик, професор Олександр Сейфаліан з Університетського коледжу у Лондоні, а біореактор розробила компанія Harvard Bioscience. Трахея для пересадки була вирощена за 2 дні до операції. Хворий страждав від пізньої стадії раку трахеї, у боротьбі з якою не допомагала променева терапія. Злоякісний виріст розростався до головного бронха і вже частково заблокував дихальні шляхи [1].

Вирощування необхідних пацієнту органів у лабораторних умовах за допомогою стовбурних клітин позбавляє хворих очікування на необхідний орган, а для дитячої трансплантології – це просто диво, оскільки органи для маленьких пацієнтів підібрати набагато важче, ніж для дорослих [1]. Подібні операції з пересадки органів проводились і раніше, але то були адаптовані донорські органи. Вирощування ж людських органів штучно, без донора – це, на наш погляд, великий прорив в медицині, що вказує на глибокі зміни у ціннісних орієнтаціях суспільства та розвитку гуманного відношення до людей.

По-друге, іншим цікавим напрямком розвитку новітніх технологій є технології в сфері робототехніки. Багато механізмів замінили ручну працю на машинобудівних заводах. Особливо є цікавим процес створення домашніх помічників, здатних звільнити людину від повсякденних господарських проблем. Робототехніка особливо сильно розвинена в Японії. Ця маленька країна є провідною державою у вказаній сфері. Японські інженери вже створили перші прототипи роботів-няньок, офіціантів, водіїв, прибиральників та інших [3].

По-третє, однією з головних проблем сучасного людства є пошук альтернативних джерел енергії та перехід на абсолютно нові технології, здатні використовувати інший вид палива, ніж природний газ або нафтові продукти. Енергетика майбутнього вже робить перші кроки в створенні принципово нових джерел енергії, здатних черпати свою силу з простої води та відходів людської діяльності [3]. Впроваджується використання електромобілів, поновлюються джерела видобування енергії з вітру, води та сонячного тепла.

По-четверте, неможна не сказати і про комп'ютерні технології, які також відіграють важливу роль в розвитку суспільства. З розвитком комп'ютерних технологій розвиваються системи передачі даних, що значно розширює можливості людини щодо пошуку і оволодіння інформацією. Це також впливає на політичну і економічну ситуацію в країні. Наприклад, для агітаційних процесів зайвим буде вкладати кошти в друковані матеріали, достатньо викласти інформацію у відповідних соціальних мережах [3]. Такий підхід, на наш погляд, відкриває новий простір новаторської думки.

Отже, новітні технології характеризуються унікальністю і є каталізатором розвитку будь-якого суспільства. За допомогою них здійснюється прорив у науково-технічній сфері, що значно впливає на покращення умов життя суспільства. Сучасні новітні технології здатні здійснити дива в багатьох галузях життєдіяльності суспільства.

Література

1. Варфоломєєва А. Людині вперше пересадили штучно вирощену трахею [Електронний ресурс] / А. Варфоломєєва // Сайт «Велика епоха». – 9 липня 2011 року. – Режим доступу: http://www.epochtimes.com.ua/science/technology-and-discoveries/ljudyni-vpershe-peresadyly-shtuchno-vyroshhenu-traheju-97227.html.
2. Євтушевська О. В. Роль інноваційних технологій у розвитку суспільства [Електронний ресурс] / О. В. Євтушевська // Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід. – №21. – 2013. – С. 14–16. – Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/21_2013/4.pdf.
3. Технологии XXI века [Електронний ресурс] / Подготовлено компанией «Concol» // Сайт «Издательский дом «Вестник промышленности, бизнеса и финансов». – Режим доступу: http://365-tv.ru/index.php/analitika/rossiya/199.
4. First successful transplantation of a synthetic tissue engineered windpipe [Електронний ресурс] / Science News // Site «ScienceDaily». – 7 July 2011. – Режим доступу: www.sciencedaily.com/releases/2011/07/110707145620.htm.

Олійник Маргарита
студентка 2-го курсу фак-ту менеджмента
Наук. кер.: к.філос.н., доц. Ель Гуессаб К.

ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ТЕОРІЇ СПРАВЕДЛИВОЇ ВІЙНИ

Останнім часом теорія справедливої війни набула дуже великої популярністі, хоча саме поєднання двох термінів – «справедливість» і «війна» – викликає сумніви, оскільки війна, на думку багатьох людей, не може мати ніякого відношення до моралі і справедливості. Доктрина справедливої війни існує досить давно. Її основоположниками можна вважати святого Августина і Фому Аквінського, його найближчого послідовника.

Теорія справедливої війни є не більше ніж набором основних принципів справедливого ведення воєн. Ці принципи діляться на дві основні групи: jus ad bellum (орієнтують нас на обставини, при яких можна почати війну) і jus in bellum (показують нам, які способи ведення воєн можуть вважатися справедливими) [1].

Теорія справедливої війни з моменту свого відродження в середині XX століття змушена брати до уваги масштабні зміни в міжнародній політиці, трансформацію держави і появи нових видів збройних конфліктів. Зміна характеру політичної боротьби і самого поняття війни обумовлено рядом причин. З одного боку, держава під тиском недержавних суб'єктів міжнародних відносин, які претендують на повноправну участь у конфліктах втрачає свій суверенітет і виняткове право на насильство. З іншого боку, постійно удосконалюються технічні засоби, що позначається на зростанні ступеня інтенсивності конфліктів, появі нових засобів і можливостей ураження живої сили противника. Тотальний характер війни і ворожнечі позначається і на змінах теоретичних основ, що дозволяють зробити висновок про допустимість війни. Так, характерна риса більшості останніх великих конфліктів полягає в легітимації ідеї зміни режиму в якості causa justa [2]. Вичерпуються можливості повоєнного співіснування з противником, тому йому слід нанести не тільки ідеологічну, але і онтологічну поразку.

До найбільш важливих тенденцій міжнародної політики XXI ст. слід віднести: підвищення значущості статусу повстанських і терористичних груп, активне включення в збройні конфлікти економічних структур і приватних військових компаній, а також поява нових просторів боротьби – війни в Інтернет-середовищі.

Отже, теорія справедливої війни, якщо вона бажає зберегти свою значимість в XXI ст., повинна взяти до уваги перераховані вище характеристики сучасного політичного процесу. Авторам концепцій Bellum Justum необхідно врахувати недостатній рівень опрацювання формулювань принципів *jus ad bellum i jus in bello*, адаптувати їх до конфліктів нового типу. Слід внести перетворення, якщо не в саме ядро теорії, то в її інструментарій та методологічну складову. Інакше від теорії справедливої війни доведеться відмовитися через непотрібність, зберігши її лише для історії філософії.

Література

1. Кашников Б. Теория справедливой войны / Борис Кашников – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://postnauka.ru/video/60779.

2. Куманьков А. Д. Эволюция концепции справедливой войны в работах М. Уолцера – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://cyberleninka.ru/article/n/evolyutsiya-kontseptsii-spravedlivoy-voyny-v-rabotah-m-uoltsera

Перелигіна Крістина
студентка 2 курсу фак-ту фізичного виховання
Наук. кер.: к.філос.н., викл. Гребінь С. М.

ТУРИСТИЧНІ УПОДОБАННЯ УКРАЇНЦІВ

Поняття «туризм» визначають по-різному: це і короткочасний тимчасовий виїзд з постійного місця перебування, і форма організації відпочинку, і використання вільного часу

в подорожах, і переміщення з одного місця перебування в інше, з однієї країни в іншу тощо [1]. На нашу думку, туризм – це соціокультурний феномен, який не тільки сприяє гарному відпочинку людей, але й допомагає встановленню взаєморозуміння між людьми та подоланню культурних бар'єрів у сучасному суспільстві.

Кожна людина хоча б один раз у житті подорожувала, будь це інша країна чи поїздка влітку до моря. Ситуація на туристичному ринку постійно змінюється. Стають актуальними маршрути, які не були популярними торік, і навпаки. Це залежить від багатьох факторів: по-перше, українців цікавить безпека подорожі, вони вибирають більш «спокійні» країни; по-друге, цінова політика та сервіс, по-третє, перевага віддається простоті оформлення турів: українці частіше обирають безвізову країну, або ту, де віза ставиться в аеропорту прибуття. Також на туристичні уподобання українців впливає політична, економічна та соціальна кризи в державі, що привело до девальвації національної валюти, зниженню платоспроможності багатьох українців та іншим негараздам. Але ці обставини не змусили українців відмовитися від подорожей зовсім, а лише вплинули на ретельніше планування відпусток та зміну звичних маршрутів. Майже половина українців відмовилася від відпочинку за кордоном та вирішила подорожувати власною країною.

Розглянемо детальніше уподобання українців щодо туристичних поїздок та проведення відпочинку в 2017 році. Взимку цього року зросла популярність подорожей у західному напрямку: Івано-Франківськ, Львів та інші. Ті, хто дає перевагу активному зимовому відпочинку, вибрали горні курорти в Карпатах, яким в цьому році також допомогли погодні умови: стояли морози і було багато снігу.

Курорт Буковель був заповнений на сто відсотків. Перевагами цього курорту є відсутність мовного бар'єру, свіже повітря та клімат, який підходить українцям, до якого не потрібно адаптуватися. Там туристів очікували захоплюючі пейзажі, засніжені гори, смачна їжа та національний колорит.

Щодо відпочинку у моря, то статистика пошуку курортів показала, що більшість українців шукає курорти в своїй рідній країні, такі як: Кирилівка, Бердянськ, Генічеськ, Одеса тощо. Перевагою такого відпочинку є тепле море, близьке розташування, відсутність мовних бар'єрів та проблем з транспортом, не потрібне документальне оформлення (віза, закордонний паспорт тощо).

Роздивимось переваги відпочинку в декількох інших країнах, які вибирають українці сьогодні. За даними сайту «2017 рік» у рейтингу безвізових країн, яким надається перевага, знаходяться такі: Туреччина, Ізраїль, Грузія, Чорногорія, В'єтнам, Єгипет, Таїланд, Шри-Ланка, Йорданія, Домініканська республіка тощо.

Перше місце серед цих країн займає Туреччина [2; 3]. Ця перевага надана їй завдяки високому рівню сервісу, першокласним готелям, цікавим екскурсіям, приємно вражаючим цінам. Туристів, крім відпочинку у моря, дуже вабить казкова та загадкова архітектура Туреччини, базари, розмаїття оливкової косметики, текстиль та незліченна кількість сувенірів.

Не менш цікавим для українців є і Єгипет [2]. Тільки там можна подивитися на одне із див світу – стародавні піраміди, також можна побачити велике розмаїття храмів, музеїв та величезну кількість історичних пам'яток. Перевагою цієї країни є гарний сервіс, тепле Середземне та Червоне море, яке відрізняється чистотою, що дозволяє зайнятися дайвінгом та побачити коралові рифи. Тут зможе відпочивати будь-яка категорія туристів, не зважаючи на вік та стать.

Приємними цінами та гарним обслуговуванням тішить українців і Болгарія. Хоча для в'їзду в цю країну потрібно оформлювати візу, але відпочинок у ній підійде літнім людям і тим, хто не любить галасу і великого стовпотворіння. Ця країна тільки набирає популярності, місцеві жителі відносяться до туристів привітно, відсутній мовний бар'єр, українців там розуміють, не є проблемою самостійне користування громадським транспортом; також тут є багато безлюдних пляжів, до яких можна дійти пішки, вони чисті, без натовпу туристів, навкруги тиша, є рятувальники.

Отже, на туристичні уподобання українців впливають багато факторів: пора року, ступінь активності, безпечність відпочинку, простота оформлення документів, безвізовий режим, платоспроможність, якість сервісу, відсутність транспортних проблем тощо. Через економічні та політичні обставини уподобання українців щодо вибору місця відпочинку дещо змінилися, більшість з них, останнім часом, віддає перевагу подорожам своєю країною, але ці обставини не змусили зовсім відмовитися від відпочинку за кордоном.

Література

1. Бабарицька В. К. Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Понятійно-термінологічні основи, сервісне забезпечення турпродукту: Навчальний посібник [Електронний ресурс] / В. К. Бабарицька, О. Ю. Малиновська.— К.: Альтерпрес, 2004. — 288 с. – Режим доступу: http://tourism-book.com/pbooks/book-32/ua/chapter-1607/.
2. Безвізові країни для українців 2017 (топ 10 + повний список) [Електронний ресурс] / Сайт «2017 рік». – Режим доступу: http://2017rik.pp.ua/bezvizovi-kra%D1%97ni-dlya-ukra%D1%97nciv-2017-top-10-povnij-spisok/.
4. Названо 20 найбільш популярних напрямків серед українських туристів в 2016 [Електронний ресурс] / Сайт «Українські новини». – Режим доступу: http://ukranews.com/ua/news/468996-nazvano-20-naybilsh-populyarnykh-napryamkiv-sered-ukrainskykh-turystiv-v-2016.

Сосуновський Володимир
аспірант кафедри філософії
Наук. кер.: д.філос.н., проф. Л. Д. Кривега

ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА ЯК МОНАДА СОЦІАЛЬНОСТІ

Структура будь-якого суспільства містить такий елемент як територіальна громада (ТК). Остання виступає монадою суспільного простору, найдрібнішою одиницею територіального облаштування соціального буття. Функціонування суспільства та держави обумовлено життям його частин – громад, розвиток яких є джерелом розвитку цілого. Територіальна громада є самоврядним соціальним осередком, соціально-конструктивне функціонування якого виступає підґрунтям розвитку суспільства в цілому. Якщо у Г. Лейбніца монада – це одиничне духовне універсалістське Єдине і існування множини монад обумовлено встановленою гармонією, то територіальна громада – соціокультурна частка соціуму на певній території (село, селище, місто). Виникнення та функціонування громади зумовлено історичними, природними, етнічними, культурними та іншими чинниками. Слушним буде вважати сутнісними характеристика територіальної громади *певну територію* з чітко визначеними адміністративними межами, *мешканців*, що перебувають на цій території, *інтереси, традиції, культурні особливості* публічного та приватного життя, що об’єднують їх. Громада має право на самостійне і незалежне від центральної влади існування за своєю природою, причому держава не утворює, а лише визнає її через прийняття нормативно-правових актів, тим самим затверджуючи певний адміністративно-територіальний устрій країни. Саме держава з допомогою правових засобів впорядковує самоврядну активність територіальної громади, не встановлюючи її. Вона лише санкціонує її функції і повноваження, що пов’язані з регулюванням питань місцевого життя. Але регулювання суспільних відносин виступає і функцією органів місцевого управління. Розмежування повноважень *місцевого самоврядування* та *місцевого управління* виступає важливою проблемою реформування системи управління в сучасному суспільстві. Тому що органи місцевого самоврядування дуже часто виконують завдання однорідного характеру з державними, проводять в життя функції державного управління, але є органами не держави, а громад та їх територіальних союзів, які відмінні від державних, і вступають з державою у відносини, що визнані законодавством. В зв’язку з цим нагадаємо, що серед фахівців продовжує тривати дискусія щодо визначення природи місцевого самоврядування відповідно до громадівської, державницької й теорії муніципального дуалізму. Українське

законодавство містить елементи саме останньої теорії і місцеве самоврядування в Україні має складну правову природу. І держава і система місцевого самоврядування, які є формами публічної влади і суб'єктами публічної влади різного рівня (загальнонаціонального і територіального відповідно), мають багато спільного в своїх функціях, тому що на практиці неможливо чітко розмежувати більшість публічних справ та проблем лише на загальнодержавні або лише на місцеві. Висловлюється думка, що органи місцевого самоврядування не є державними і мають виняткове право на задоволення потреб громади у неполітичній (економічній, соціальній, культурній) сфері, розв'язуючи місцеві справи, які мають недержавний характер. Але будь-яка активність територіальної громади завжди має державницький дискурс і якщо нема узгодженної з інтересами множини територіальних громад «установленої гармонії» (законодавства), то виникає загроза стабільності та цілісності соціуму.

Для сучасної України характерно розгортання процесів добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст. Протиріччя між інтересами окремих громад заважає їх об'єднанню. Зазначимо, що згідно українському законодавству суб'єктами добровільного об'єднання територіальних громад є *суміжні* територіальні громади сіл, селищ, міст. Але рівень розвитку суміжних громад неоднаковий і це обумовлює, що адміністративним центром об'єднаної територіальної громади визначається населений пункт (село, селище, місто), який має більш розвинуту інфраструктуру і який розташований найближче до географічного центру території об'єднаної територіальної громади. Тобто, деякі громади поглинаються більш розвинутими і втрачають свою суб'єктність. Також місцева влада часто використовує свої важелі управління не на користь громад, коли захищає корпоративні інтереси, які суперечать громадським інтересам. Серед головних *причин* низьких темпів створення об'єднаних територіальних громад можна назвати наступне: суспільна інертність та байдужість жителів територіальних громад; обмежений час щодо роз'яснення переваг об'єднання та роз'яснювальної роботи серед мешканців громад; небажання сільських голів громад втрачати свої позиції; прагнення влади бачити об'єднані територіальні громади інструментом реалізації власної політики; недостатня обізнаність людей щодо їхніх прав та можливостей впливу, слабка громадянська та правова культура жителів сільських громад; неспроможність сільських громад бути рівноцінним партнером у вирішенні проблем території. Особливої ескалації досягають конфлікти громад за право використання земель природно-заповідного фонду, рекреаційного, оздоровчого та історико-культурного призначення. Ситуація загострюється відсутністю попереднього вивчення громадської думки в процесі прийняття рішень та інформування жителів громад про діяльність органів місцевої влади. Соціальне призначення територіальної громади відбивається в наступному: – децентралізація влади, формування спроможності територіальних громад та створюваних ними органів ефективного здійснювати надані повноваження; – розв'язання актуальних проблем соціально-економічного розвитку громади; – створення сучасної інфраструктури на її території. Доктринальне оформлення розуміння сутності та соціального призначення територіальних громад залишається ще незавершеним, фрагментарним, суперечливим як з точки зору закріплення базових дефініцій, встановлення принципів діяльності територіальних громад та її органів, так і визначення чіткої моделі регламентації завдань і функцій територіальних громад. Становлення територіальної громади як первинного суб'єкта локальної демократії, як монади соціальності передбачає тривалий процес ґрунтовної модернізації місцевого самоврядування.

Таран Володимир
д.філос.н., проф., проф. каф. філософії

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ СЬОГОДНІ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Серед багатьох проблем українського сьогодення однією з найактуальніших є проблема української національної ідентичності. Складність її обумовлена не тільки

наявністю широкого науково-методологічного поля розуміння даного феномена, але й появою нових біфуркаційних точок, що зумовлюють суперечливі тенденції подальшого вектору розвитку національно-ідентифікаційних процесів в Україні.

Основними чинниками, що впливають на процес національної ідентифікації в сучасній Україні є: нова хвиля процесу формування політичної української нації, об'єднаної навколо оновленої ідеї української державності, котра виникла на межі 2013 – 2014 років; боротьба за власну державність у період прямої агресії Росії, спрямованої на демонтаж української держави і «розчинення» духовно-культурних основ українства в неоімперському просторі «руського миру»; потреба в збереженні української політичної і культурної суб'єктності в умовах глобалізації.

Процес формування української національної ідентичності відображає багатовіковий історичний шлях розвитку української нації – носія самобутньої культури, національної самосвідомості і політичної волі щодо створення власної державності. Особливе місце тут посідає розпад СРСР і проголошення Україною своєї незалежності у 1991 р., що відкрило широкі перспективи для розвитку української політичної нації. Однак незважаючи на певні позитивні досягнення у справі державного будівництва, діяльність влади в цілому виявилася неефективною. Вона не забезпечила остаточний демонтаж попередньої системи, що стало гальмуючим фактором розвитку українського суспільства і національно-ідентифікаційного процесу. Революція гідності 2013-2014 рр. виявилась колосальним стимулюючим фактором розширення соціальної бази української національної ідентичності. Провідним орієнтиром стала оновлена інтегруюча модель української державності, орієнтована на цінності західної цивілізації. В такому контексті ідея української національної ідентичності вийшла за межі її етноцентричного розуміння і стала привабливою для більшості українських громадян, незважаючи на наявність міжетнічних суперечностей, проблеми державної мови, культурно-регіональних відмінностей тощо. До того ж події на Майдані продемонстрували кореляцію між підйомом національної самосвідомості та почуттям справедливості і духом свободи, що лежать в основі державності.

Такі кроки оновленої української влади як чітке визначення європейського вектору розвитку країни, реформування ЗСУ, правоохоронної, судової, податкової систем, проголошений курс на децентралізацію, деолігархізацію, детінізацію економіки, прийняття законів і постанов щодо захисту українського духовно-культурного, мовного та інформаційного поля тощо сприяли підживленню процесу національної ідентифікації. Однак їх декларативний і непослідовний характер «охолоджує» патріотичний дух в суспільстві, руйнуючи привабливість ідеї національної ідентичності. До того ж налаштованість політичних лідерів і національної еліти на досягнення переважно власних, а не суспільно-державних інтересів, позбавляє їх діяльність національно-інтегруючої функції.

Новим поштовхом для посилення процесу національної ідентифікації стала потреба у згуртованості перед загрозою зовнішньої агресії. Територіальні зазіхання РФ стали серйознішим випробуванням на міцність української держави, де проблема національної ідентичності стала тотожною проблемі національної безпеки. Самоорганізація українського народу виявилася основної перешкодою на шляху російської агресії і сепаратизму. На тлі укріплення громадянського суспільства та визрівання української національної ідентичності надзвичайного рівня досяг український національно-державний патріотизм. В умовах інформаційної війни з Росією він отримав й ідеологічну підтримку через наукове спростування основних постулатів російської державної міфології та ідеології, спрямованих на руйнування національно-історичної пам'яті українців, приниження їх ролі у формуванні Російської імперії, в європейському і загальноцивілізаційному процесі, знаходження «доказів» про відсутність самобутності української історії, культури і мови тощо. Це стало не тільки серйозним ударом по російській пропагандистській машині, але по проросійські налаштованим елементам всередині України. Продовженням цієї лінії слід вважати державну програму декомунізації українського суспільства, яка торкається як розвіювання міфів радянської ідеології, так і очищення національного простору від радянських символів. Адже

остання залишає у свідомості громадян смислові відбитки старої системи, спрямованої саме на денаціоналізацію українства.

Важливим викликом українській національній ідентичності є процес глобалізації. Він носить об'єктивний характер і має ряд позитивних рис, пов'язаних зі зміцненням фінансово-економічних, ресурсно-сировинних, науково-технологічних, інформаційно-комунікативних, культурних тощо зв'язків між народами і континентами. Водночас глобалізація несе в собі й негативні тенденції – універсалізацію або нівелювання всіх відмінностей – від економічних до культурних та руйнування національних особливостей держав. Останні ж визначаються через збереження національної ідентичності, зокрема в контексті розвитку української самобутньої культури як духовно-інтегрального чинника, здатного об'єднати різноманітні її етно-регіональні форми. Національну ідентичність у даному контексті слід розглядати як надійний засіб збереження власної суб'єктності в умовах глобалізації, що означає не відмову від участі в залученні до глобального ринку праці, розподілу ресурсами, знаннями, технологіями тощо, а «якість» входження в цей процес – не як об'єкта маніпуляцій з боку світових лідерів, а як рівноправного партнера. Тому тези про євроінтеграцію і безвізовий режим для України слід трактувати не як очікувану «милість» західних партнерів, а як логічне продовження власних історичних тенденцій європейськості і передумова для сучасного системного реформування в країні, здатного остаточно розірвати зв'язок із «совковістю» та забезпечити гармонійне входження її в загальноцивілізаційний світ «із власним національно-культурним обличчям».

Таким чином, наявність зазначених факторів свідчить про суперечливий характер національно-ідентифікаційних процесів в Україні. Це потребує формування внутрішніх механізмів політичної згуртованості, обумовлених необхідністю системних реформаційних перетворень у країні, що забезпечить позитивні динамічні зміни в країні і відповідатиме оптимістичним очікуванням українського суспільства на оптимізацію національної ідентичності.

Тітов Юрій
студент 2 курсу фак-ту соціальної педагогіки та психології
Наук. кер.: к.філос.н., доц. Гончаренко П. В.

ПРИТАМАННІСТЬ ПРАВИЛЬНОГО МИСЛЕННЯ ПРАВИЛЬНИМ ДІЯМ

Як ми дізналися з лекції нашого викладача з філософії про діалектику, правильному мисленню притаманна готовність до ризику, відкритість до нового, яке не можна відкинути лише тому, що це – нове, як і не можна відкинути старе лише тому, що воно вже не нове. Старе здатне залишатися новим, якщо воно відкрите для оригінальних і новаторських інтуїцій та натхнення.

Я вважаю, що головним у правильному мисленні є його притаманність правильним діям. У цьому сенсі мені, як майбутньому актору, важливо, щоб моє правильне мислення було не просто розповідями про щось чи описом дії. Ні, це – те, що актор робить і проживає в житті та на сцені, оскільки діяльність і спосіб життя становлять невід'ємне свідчення правильності такого мислення, щоб ніхто мені не міг сказати: «Не вірю!» [3]. Як пояснював нам наш викладач, правильне мислення передбачає існування суб'єктів, для мислення яких посередниками виступають об'єкти, що стимулюють і розвивають мислячих суб'єктів. Іншими словами, правильне мислення – не окрема дія чи щось супутнє, що відбувається ізольовано, а акт спілкування. З цієї причини немає правильного мислення без розуміння, а це розуміння, з точки зору правильного мислення, – не щось, що можна передати, а те, що значною мірою належить процесу співучасті.

Будь-яке справжнє, адекватне розуміння дійсності обов'язково означає здатність до спілкування. Немає пізнання (тобто поєднання однієї речі з іншою), яке не було б одночасно повідомленням чогось нового. «Акт правильного способу мислення не «передає», не «вкладає», не «пропонує» й не «дарує» іншим, начебто вони є пасивними об'єктами фактів, понять і розуміння» [2]. Щоб бути послідовним, актор, який мислить правильно (мабуть, як і

педагог), здійснюючи як людська істота діяльність пізнання, ставить проблему перед глядачем (як педагог перед учнем, з яким він спілкується і якому передає своє знання для досягнення його розуміння того, про що вони спілкуються). Не може бути розуміння без обміну повідомленнями, без спілкування, яке базується на діалозі, навіть якщо цей діалог уявний, як то відбувається у нашій акторській практиці. Проте, як сказали в одному фільмі, ми його не бачимо, хоча він таки є. Ось чому правильний спосіб мислення – діалоговий, а не полемічний.

На мій погляд, практика критичного навчання, як акторів, так і студентів, не будується так, нібито правильне мислення є чимось даним. Без правильного способу мислення не може бути критичної практики. Іншими словами, практика критичного навчання, як казав нам наш викладач з філософії, неявно присутня у правильному способі мислення, містить у собі динамічний і діалектичний рух між дією й обдумуванням дії. Знання, продуковане спонтанною чи майже спонтанною навчальною діяльністю, є наївним у тому сенсі, що йому бракує методологічної ретельності, яка характеризує пізнавальну допитливість мислячого суб'єкта. Дисциплінований, правильно мислячий суб'єкт шукає не такого знання. З цієї причини для нас, акторів, є важливим, щоб під час підготовки до наших власних професійних виступів ми пам'ятали, що правильний спосіб мислення – не дарунок небес, його не знайдеш у довідниках. На мою думку, основою як наївного, так і критичного мислення, є одна й та сама допитливість, характерна для всього людського життя. Усе, що необхідно, – це щоб через осмислення певної практичної діяльності наївна допитливість усвідомлювала себе як таку, щоб розвинутися до критичного рівня.

З огляду на це у процесі неперервного навчання акторів важливим є критичне осмислення практичної діяльності як на сцені, так і у побуті. Критичне осмислення практики, сьогоднішньої чи вчорашньої, дає можливість вдосконалити практику завтрашню. «Навіть теоретичний дискурс, необхідний для критичного осмислення, має бути достатньо конкретним, щоб його можна було чітко ідентифікувати з практикою. Його епістемологічна «віддаленість» від практики як об'єкта аналізу має компенсуватися ще більшою близькістю до цього об'єкта аналізу з точки зору життєвого досвіду» [1]. Що краще здійснюється цей процес, тим більші досягнення ми отримаємо в інтелектуальному розвитку й тим більші можливості розвитку навичок спілкування при подоланні розбіжностей між людьми.

Атмосфера правильного мислення, скоріше за все, не має нічого спільного із заздалегідь визначеними формулами, проте запереченням правильного мислення буде уявлення, що воно може процвітати в атмосфері недисциплінованості чи простої стихійності. Як ми з'ясували із занять філософією, без методологічного порядку не може бути правильного мислення.

Література

1. Донской А. С. Правильное мышление и сила мысли [Електронний ресурс] / Семинар «Открой себя» или «Энергия мысли». Центр «Зеркало». – Режим доступу – https://www.youtube.com/watch?v=Dk5bEl_sxBA.
2. Ледовская Т. «Правильное» мышление [Електронний ресурс]. – Режим доступу – http://www.b17.ru/article/pravilnoe_mishlenie.
3. Станиславский К. С. Работа актера над собой [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lib.ru/CULTURE/STANISLAWSKIJ/akter.txt.

Тринц Марина
студентка 3 курсу фак-ту менеджменту
Наук. кер.: к.філос.н., доц. Ель Гуессаб К.

НІКЕЙСЬКИЙ СОБОР – РОЗДІЛЕННЯ ЦЕРКВИ НА ПРАВОСЛАВНУ ТА КАТОЛИЦЬКУ

У сучасному динамічному світі релігія залишається важливою частиною життя суспільства. Християнство являється однією із світових релігій. Воно виникло у І столітті нашої ери у східній частині Римської імперії – Палестині. У IV столітті нашої ери імператор

Костянтин оголосив, що християнство є державною релігією Римської імперії [1]. В силу певних історичних причин християнство не є єдиною релігією, воно має декілька течій: православ'я, католицизм, протестантизм.

Історично першим відбувся поділ на православну та римсько-католицьку церкву. Це відбулося у 1054 році на Нікейському соборі. Причинами розколу стали політичні протиріччя між патріархом Михаїлом Керуларієм та папою Левом IX, щодо впливу у візантійських церквах [2]. Також серед причин можна вділити такі основні:

- різниця у соціально-економічному і соціально-політичному становищі церкви на заході та сході Європи привела до появи відмінностей у віровченні та обрядовості;
- гостра богословницька полеміка між західним та східним духівництвом;
- різниця у поглядах на християнське віровчення.

Результатом розколу став ряд протиріч між течіями християнства, що стосуються різних догматів церкви. Основні відмінності між православ'ям та католицизмом наведено у таблиці 1[3].

Таблиця 1. Відмінності у християнських течіях

	Православ'я	Католицизм
Організація	Єдина церква, яку очолює Папа Римський	Сукупність самостійних (автокефальних) церков
Богословські питання	Святий Дух виходить із Бога-отця та Бога-сина; церква є хранителем та розпорядником Святого Духа	Святий Дух виходить із Бога-отця
Догмат про чистилище	Душа після смерті потрапляє у вогняне чистилище, час перебування у якому можна скоротити (індульгенція)	Душа після смерті потрапляє у рай або ад
Культ	Хрестяться зліва направо; причащаються хлібом; Хрещення обливанням; Миропомазання у 7-8 років; Головне свято – Різдво (народження Ісуса як людини)	Хрестяться справа наліво; Причащаються хлібом та вином; Хрещення зануренням; Миропомазання при хрещенні; Головне свято – Великдень (кінець земного життя Ісуса)
Священики	Целібат	Дозволено одружуватися не монахам
Особливості системи цінностей	Підкреслення людської сутності Христа, прагнення до покращення земного життя	Акцент на божественній сутності Христа, прагнення до спасіння душі

Таким чином, у 1054 р. офіційно закріпився розкол між двома течіями християнства через протиріччя, що були з самого початку існування релігії. Більшість відмінностей стосуються зовнішніх форм церковного життя (обряди), проте, найбільш суттєві відмінності у догматиці. Нажаль, до цього часу представники православ'я та католицизму не можуть знайти спільної мови та продовжують звинувачувати один одного у розколі.

Література

1. Борунков Ю. Ф. Основы религиоведения / Ю. Ф. Борунков, И. Н. Яблоков, М. П. Новиков. – Москва, 1994. – 368 с.
2. Мировые религии [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.grandars.ru/college/filosofiya/mirovye-religii
3. Кармин А. С. Культурология / А. С. Кармин, Е. С. Новикова. – Санкт-Петербург: Питер, 2005. – 928 с.

Усатюк Альона
студентка 2 курсу ф-ту менеджменту
Наук. кер.: к.філос.н., доц. Ель Гуессаб К.

ФЕНОМЕН СВІТОГЛЯДУ

Філософія та світогляд є взаємозалежними поняттями. І хоча філософія є однією із форм світогляду, виникненню її ми завдячуємо саме розриву із попередніми типами світогляду, що створило принципово нове осмислення світу. Тоді людина вперше підіймається до усвідомлення буття світу і свого власного буття, до усвідомлення своєї свідомості [1]. Світогляд – це сукупність уявлень про світ, людину та місце людині у цьому світі. Людство проходило крізь певні історичні етапи розвитку світогляду: від найбільш примітивного – до найрозвинутішого. А саме крізь: міфологію, релігію та філософію.

Перша форма світогляду – міфологія, є світобаченням, характерним для первісного суспільства. Усі етноси своїм першим світоглядом мають міфологію, яка містить у своїй основі міф-вигадану розповідь, витвір народної фантазії [2]. Ключовою рисою міфологічного світогляду є надання природним явищам та стихіям людських властивостей – їх одухотворення. Не існувало межі між реальністю та фантазією, між Божеством та тими явищами природи, які його символізували. Саме міфологія стала осередком для зародження та формування наступних типів світогляду. Як сказав Леонард Луїс Левінсон: «Міфологія – це релігія мінус віра». Звісно, вже на цьому етапі існували певні зародки релігії, і навіть науки, але віри, як такої, ще не було. Поняття «трансцендентного Бога» не існувало, у Богів вірили, але ж від людей вони відрізнялися тільки більшою силою, розумом, могутністю, а не своєю сутністю.

Згодом з'явилася потреба внутрішнього контролю поведінки людей, який торкався би конкретної особи, а не спільноти загалом, як до цього робила міфологія. На цьому підґрунті і виникла релігія. Характерними для якої стали: поділ світу на земний та потойбічний. А також, віра в надприродні явища та надання їм головної ролі в житті людини, оскільки саме цим пояснювалися незрозумілі та непізнанні речі. Специфікою цього світогляду є віра в Бога. Виникнення релігії дозволило зробити величезний крок вперед, оскільки морально зрівняло всіх людей – нікому, незалежно від віку, матеріального та соціального стану, не дозволено порушавати заповіді Бога. Всі люди рівноправні.

Філософський світогляд принципово відрізняється від попередніх двох і є ніби новим етапом у духовному розвитку людства. Саме тут набувають особливого сенсу слова Сократа «Я знаю, що я нічого не знаю». Всі попередні знання були поставленні під сумнів. Те, що до цього пояснювалося неземними силами, відтепер потребувало більш раціонального тлумачення. Оновою філософії стали розум, інтелект, логічний аналіз, витіснивши при цьому фантастичні елементи, що були так поширені до цього. В основі філософії, на відміну від попередніх двох типів світогляду, лежить саме наукове світосприйняття. Саме з «любові до мудрості» почала формуватися наука – вершина пізнання для людини. Ще Генрі Уорд Бічер казав: «Філософія одного століття - це здоровий глузд наступного».

Можна зробити висновок, що перелічені типи світогляду є відображенням пошуків людини у різні історичні періоди відповідей на запитання, що відбувається навколо неї та намагання пояснити це крізь певні, залежно від рівня розвитку культури і пізнання, систематизовані погляди. Намагання зіставити людину з природою – світом, який її оточує, зрозуміти процеси, що протікають у ньому та знайти сенс існування людини у цьому світі. Проте, залежно від типу світогляду, це робилось своїми засобами та шляхами і знаходило відповідне вираження.

Література

1. Лузан А. О. Вступ до філософії : навчальний посібник для студ. вузів / А. О. Лузан . – Київ : Центр учбової літ. (ЦУЛ), 2013 . – 135 с.

2. Данильян О. Г. Философия /Данильян О. Г., Тараненко В. М. М.: 2005. — 512 с.

Халіман Марина
аспірантка кафедри філософії
Наук. кер.: д.філос.н., проф. Кривега Л. Д.

СВІТОГЛЯДНІ ЧИННИКИ СУЧАСНОГО ГЕОПОЛІТИЧНОГО ПЕРЕФОРМАТУВАННЯ

Оглядаючи процес історичного розвитку світу в кінці XIX – початку XXI століття можна виокремити тенденцію щодо посилення ідеологічних та світоглядних мотивів геополітичного протистояння. У XIX столітті зовнішня політика держав цілковито визначалася так званими "національними інтересами" і це визначало відносини між "цивілізованими країнами". Зовнішня політика країн світу мала ідеологічні акценти, сприймаючись світовою громадськістю як боротьба "Варварства та Цивілізації".

Політична ситуація XX століття визначається домінуванням антагоністичних світоглядних суперечностей, оформленням та поширенням тоталітарних ідеологій. Політика країн виходить за межі національних інтересів, набуваючи глобальних, ідеологічно визначених цілей. Іншими словами, ціллю державних зовнішніх політик стає не досягнення сприятливого для національних інтересів зовнішньополітичного становища, а втілення суспільного ідеалу. Він мислився як інтегральна чистина світогляду, заснованого на певній системі цінностей. У цілому, із точки зору протистояння світоглядних настанов, як чинника геополітичного переформатування, актуальний щодо сьогодення проміжок історичного часу можна представити у такій послідовності етапів:

• кінець XVIII століття-початок XIX століття	протистояння консервативної та радикально-ліберальної ідеологій (Наполеонівські війни, Віденський конгрес);
• середина XIX століття – початок XX століття	послаблення ідеологічних мотивів зовнішньої політики, політика "національних інтересів" і "поширення цивілізації";
• 1920-ті – 1940-ві рр.	протистояння тоталітарних ідеологій;
• 1950-ті – початок 1960-х рр.	Холодна війна, протистояння "Вільного світу" та "соціалістичного табору";
• кінець 1960-х – 1980-ті рр.	зростання "ідеологічної ентропії";
• 1990-ті рр.	"кінець історії", панування лібертаріанської ідеології як основи глобалізації, "однополярний світ";
початок XXI століття	поширення ідеологій неототалітаризму – радикальних фундаменталістських течій і радикального лівого лібералізму; багатополярність – ситуація "нового протистояння".

Сучасний світ є світом, де процес модернізації є переважаючим. Щодо сучасної західної цивілізації, ми можемо із впевненістю сказати, що їй властива модернізаційна динаміка із переломними кризами між етапами її розвитку. Остання із таких криз припадала на першу половину XX століття й, вірогідно була пов'язаною із кризою переходу від індустріального до постіндустріального суспільства. Такі кризи потребують не лише інституціональних змін суспільства, але і глибокої світоглядної перебудови та кардинальних зрушень у культурі суспільства.

Сучасна криза переходу до нової якості суспільного розвитку набуває дещо особливих рис. По-перше, це охоплення усього світу Західною культурою. По-друге, таке охоплення відбувається за принципово нових можливостей щодо комунікації, яких надає суспільству прогрес електронних інформаційних мереж. Культурний діалог стає всеохоплюючим та безпосереднім. За відомим висловом М. Маклюена епоха інтерактивних комунікацій перетворює світ на так зване «глобальне селище» [2, с. 6], де відстані вже не є перешкодою для комунікацій.

Як наслідок зростання щільності контактів у масштабах світу, ми можемо спостерігати ситуацію виникнення складного, багатошарового світоглядного протистояння. Першим таким шаром є світоглядне протистояння у рамках самого західного суспільства, де актуалізується питання чергової суспільної трансформації. Другим шаром є світоглядне протистояння культури Заходу, яка набула світового масштабу, та інших локальних культур,

системи цінностей та традиційні устої життя яких конфліктують із західним стандартом. Третім шаром є світоглядне протистояння локальних культур із культурою Заходу у рамках самих західних суспільств. Четвертим шаром є світоглядні конфлікти і протистояння у рамках самих локальних культур, інспіровані їх внутрішньою трансформацією, ломкою традиційних відносин під впливом інтеграції у глобалізовану світову систему взаємодії.

Література

1. Ясперс К. Введение в философию / К. Ясперс; Пер. с нем. под ред. А. А. Михайлова. – Минск: Пропилеи (Схолия), 2000. – С.192.
2. McLuhan M. Understanding media: the extensions of man / M. McLuhan. – London,: Sphere Books, 1967. – 382 p.

Цвірко Ян
студент 3 курсу фізичного фак-ту
Наук. кер.: к.філос.н., доц. Ель Гуессаб К.

СВІТОГЛЯДНІ ІДЕЇ ХАСИДИЗМУ

Сучасний стан суспільства свідчить про те, що існування і розвиток світових цивілізацій можливо лише на засадах терпимості, взаєморозуміння, людяності, додержання норм моралі та гуманізму. Розуміння цих норм можливо лише при розгляді та вивченні різноманітних релігійних напрямків, одним з проявів яких є хасидизм.

У XVIII столітті була сформульована одна із течій в іудаїзмі, яка має назву хасидизм. ЇЇ корні ідуть з території Речі Посполитої, де зараз знаходиться територія сучасної України. Якщо перекласти з івриту «хасідут» або «хасідус», то воно означає праведність, благочестя [1]. Засновником хасидизму є Ізраїль Бен Еліезер, який жив у період 1700 – 1760 роках. Свою духовну діяльність він почав помічником вчителя. Оженившись, сім років прожив з дружиною на Прикарпатті, де сама природа цього краю настромила його на перегляд своїх релігійних поглядів і він дійшов до висновку, що власне Господь є в природі, в усьому живому, що оточує людину, і власне що йому потрібно надалі працювати не тільки обрядом, але й серцем. Проповідник книжок не писав, бо він передавав в усній формі свої думки учням, які прозвали його Баал-Шен-Тов, що означає Володар благого імені. Згодом його учні почали себе називати хасидами, що означає благочестивий, а наступників своїх керівників цадиками, що означає праведник. Він проповідував бідним євреям, які не мали коштів вчитися у великих рабинів того часу. Подорожуючи Правобережною Україною, проповідник оселився в містечку Меджибож, що на Поділлі, яке і стало центром хасидизму.

Хасиди – це ортодоксальні євреї, які слідують навчань заснованих на кабалі, тобто їхня віра полягає в емоційному сприйнятті Бога. Для них також не менш важливим дотримання обрядів і звичаїв. Джерелом навчань для них такі книги як Письмова Тора, Усна Тора, Талмуд і П’ятикнижжя. Хасидизм вчить, що божеству притаманні переживання і праведність, звідки і пішла назва «хасид». Воно вживається як синонім слова проповідник. Прийнято читати молитви на івриті з піснями. Життєве кредо людини подолання обмеженості власного буття і злиття з Божественним світлом. Хасиди вважають радість найбільшою чеснотою, розглядають спів і танці, як шлях служіння Всевишньому [2].

Рабі Лахман, правнук засновника хасидизму народився в містечку Меджибож, вчився у Брацлаві, помер і похований на Україні у місті Умань. Тому істинний послідовник хасидизму хоч раз у житті повинен побувати у місті Умані і провести Рош-ха-шана, тобто єврейських Новий рік, в Умані. Багато віруючих євреїв з різних країн світу прагнуть відвідати місто Умань саме на свято Рош-ха-шана, тому що ця подорож є символом успіху, щастя та процвітання на весь наступний рік [3]. Ось чому хасиди у великій кількості збираються саме в місті Умань на святкування великого свята Рош-ха-шана.

Така велика кількість віруючих євреїв, які кожен рік збираються на свято, для міста Умань має як позитивний, так і негативний характер. Під час проведення паломництва дорожчає оренда житла, зростають ціни на продукти першої та другої необхідності. Для місцевих жителів це прекрасна можливість заробити. Але все ж Умань не розрахована на те,

щоб приймати таку велику кількість людей і тому після від'їзду релігійних туристів місто залишається неохайним.

Отже, виникнення і появу хасидизму слід розглядати як закономірний процес в реформуванні іудаїзму. Релігійна замкнутість іудейських громад, яка лише в другій половині XIX – на початку XX ст. почала розриватися, слугувала в той же час джерелом єдності єврейського народу, підтримувала в ньому риси самобутності, значним чином уплинула на формування ментальності українського єврея. Нині хасидизм є однією з ланок, що єднають Україну зі світом через паломництво святими місцями, що, безперечно, може стати основою для подальшого і більш міцного міждержавного соціально-економічного і культурного співробітництва між Україною та Ізраїлем.

Література

1. Попович М. В. Григорій Сковорода на тлі філософсько-релігійних рухівсвоєї доби / М. В. Попович // Наукові записки НаУКМА. Серія : Гуманітарні науки. – К.: Вид-чий дім «Києво-Могилянська академія», 2003.— Т. 22. — Ч. 1. — С. 91 – 103.
2. Савельева М. Ю. Лекции по мифологии культури / М. Ю. Савельева. – К.: ПАРАПАН, 2003. — 272 с.
3. Салій А. В. Філософські погляди Мартіна Бубера та Гершома Шолема в руслі дослідження хасидизму [Електронний ресурс] / А. Салій // Філософські обрії. — 2008. № 19. –С. 175 – 183. – Режим доступу: http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/25840 .

Шайтанова Вікторія
студентка 3 курсу фак-ту менеджмент
Наук. кер.: к.філос.н., доц. Ель Гуессаб К.

ВПЛИВ РЕЛІГІЇ ТА МОРАЛІ НА СУЧАСНЕ СУСПІЛЬСТВО

Наше суспільство зараз переживає духовну кризу. І наслідком того є різні сутички, конфлікти, війни в усьому світі. Причинами цього є знищення моральності, моральних цінностей, духовності людей, знищення релігії, на зміну якій приходять різні антирелігії або атеїзм.

Релігія (від лат. religio – побожність) – духовний феномен, який виражає віру людини в існування надприродного Начала і є для неї засобом спілкування з ним та входження в його світ [1].

Мораль (лат. moralis – моральний, від mores – звичаї) – духовно-культурний механізм регуляції поведінки особистості та соціальних груп за допомогою уявлень про належне, в яких узагальнені норми, цінності, зразки поведінки, принципи ставлення до інших індивідів та соціальних груп [1].

Духовність – категорія людського буття, що виражає його здатність до творення культури та самотворення [1].

Релігія та мораль тісно пов'язані між собою і постійно взаємодіють. Вони є особливими формами духовності. Релігія та мораль історично розвивалися поряд та інколи тісно переплiталися. Є думка, що мораль почала розвиватися внаслідок появи релігії, тобто як один з компонентів релігії. Дійсно, релігія не може існувати без моралі, але в той же час мораль може існувати без релігії.

У кожного народу є своя релігія із заповідями, але норми моралі є однаковими для кожного народу. Тому мораль лежить в основі кожної з релігій. Відомо, що мораль існує у двох формах:

— як особисті моральні якості доброзичливість, милосердя, відповідальність, скромність, чесність, поступливість, наполегливість, доброта, чуйність, щирість, небайдужість, альтруїзм, правдивість, уміння дотримуватися слова, надійність, почуття власної гідності, працелюбність;

— як сукупність норм суспільної поведінки й оціночних уявлень («не вкради», «не вбий», «справедливо», «порядно», «доброзичливо»).

Людина може бути і не віруюча, навіть не вірити в Бога, але все одно може додержуватися моральних норм та принципів. А може бути навпаки, людина, яка сповідує якусь релігію, не тільки не додержується заповідей, а й простих норм моралі. Духовна ж людина завжди додержується як релігійних заповідей так і норм моралі і ніколи не піддається впливу негативних чинників. Оскільки в слові «духовність» вже поєднується і релігія і мораль.

В наш час суспільство живе за нормами моралі і якщо хтось порушує ці правила, це вважається аморальним, тобто те, що суперечить моралі. Таким чином, якщо людина скоїла якийсь аморальний вчинок, вона отримує осуд суспільства. Зараз дуже цінується моральна поведінка, оскільки за декілька останніх років погіршилася ситуація з моральним та релігійним вихованням у суспільстві.

Ще з давніх часів на території нашої країни та деяких інших країн викорінювалася релігія, пропагувався атеїзм і це робилося тому, що у людей була відсутня моральність і тим паче духовність. Особливо це стосується керівництва тодішнього Радянського Союзу. З отриманням Україною незалежності, ситуація покращилася, люди знову почали вірити в Бога, відродилася церква і мораль у суспільстві зайняла певне місце. Але на сьогоднішній день ситуація знову погіршується, війна свідчить про те, що люди втрачають духовність, а разом і з тим свою релігію і мораль. Але ж мораль і релігія вчать «не вбий».

Отже, мораль та релігію можна назвати основними способами регуляції дій людини в суспільстві. Мораль і релігія схожі у своїх функціях. І мораль, і релігія спрямовані на організацію стосунків людини з іншими людьми. Тому нашим завданням на сьогодні і на майбутнє є підвищення моральної та релігійної культури суспільства, запровадження уроків релігії та етики в навчальних закладах, що дасть змогу з дитинства виховувати людину, яка буде надавати перевагу мирному співіснуванню, ніж війні і військовим конфліктам.

Література

1. Філософський енциклопедичний словник [Електронний ресурс] / [уклад. В. І. Шинкарук та ін.]. – К.: Абрис, 2002. – 742 с. – Режим доступу: http://http://www.studfiles.ru/preview/5129867/.
2. Мовчан В. С. Етика: навч. посіб. / В. С. Мовчан. – К.: Знання, 2007. – 483 с.

Шаравара Олена
аспірантка кафедри філософії
Наук. кер.: д.філос.н., проф. Кривега Л. Д.

ПРОМИСЛОВА РЕВОЛЮЦІЯ: СУТНІСТЬ ТА ГЕНЕЗА

Людина завжди використовувала революцію в якості одного із засобів перетворення світу. Слушним є розуміння революції як об'єктивного результату суб'єктивно-групової діяльності людей, що прагнуть реалізувати свої матеріально-економічні та духовно-ідеологічні інтереси організаційно-політичними засобами. Але промислова революція як поступова якісна зміна техніко-технологічного комплексу суспільного виробництва завжди має свою об'єктивну логіку. ЇЇ розуміння та впроваджування в різні сфери життєдяльності соціуму виступає підґрунтям розвитку суспільства. Четверта промислова революція (Індустрія 4,0) починає свій хід і процеси технологічного оновлення матеріально-виробничої, духовно-виробничої та політико-управлінської підсистем суспільства будуть поширюватися. Тому слушним буде проаналізувати сутність промислової революції та її атрибути. В науковій літературі сутнісним моментом промислової революції вважають перехід до нового технологічного способу виробництва, застосування у виробництві принципово нового комплексу знарядь праці. Можна виокремити таку типологію технологічних способів виробництва – це інструменталізація, механізація, машинізація і комп'ютеризація, зміна яких лежить в основі промислових революцій. В ході історії промислових революцій відбувається поетапна передача виробничо-трудових функцій людини-працівника технічним засобам. Промислова революція, як сукупність корінних техніко-технологічних змін в системі суспільного виробництва, прошла в своєму розвитку декілька етапів. Характерною рисою *першої промислової революції* є стрімке зростання продуктивних сил на базі машинної

індустрії та затвердження капіталізму як панівної світової системи господарства. Перша промислова революція пов'язана не просто з початком масового застосування машин, а й зі зміною всієї структури суспільства. Вона супроводжувалася різким підвищенням продуктивності праці, урбанізацією, збільшенням життєвого рівня населення, швидким економічним зростанням (до цього економічне зростання певних країн чи територій було помітним лише в масштабах століть). Промислові революції детерміновані певним соціокультурним середовищем, особливо в доглобалізований період розвитку соціуму. Британія зуміла створити повноцінне креативне середовище, в якому ідеї філософів (наприклад, роботи Френсіса Бекона «Нова Атлантида», Томаса Гоббса «Левіафан»), вміння та професійні навички виробників інструментів і ремісників, система організаційних форм (фабрик, заводів, майстерень), що ефективно взаємодіяли між собою. Промислова революція у Франції відрізнялась від промислової революції 18 століття в Англії перш за все істотним відставанням за часом, а також затяжним характером впровадження нових технологій. Перші теплові двигуни зовнішнього згоряння (англійські парові машини) були привезені до Франції ще в кінці 18 століття, але їх застосування в масовому порядку стало можливим лише з двадцятих років 19 століття. Не останню роль в цьому зіграла і політика протекціонізму і меркантилізму, яку проводив британський уряд того часу.

Унікальними ознаками *другої промислової революції* були електрика й нафта, які поступово витісняли пар як джерело енергії. На зміну винахідницьким пошукам геніїв-одинаків приходить проведення спільних наукових досліджень в лабораторіях та інститутах. Справжніми революційними змінами у перевезеннях і зв'язку була поява автомобілів, літаків, радіо, телебачення. Запровадження автоматизації та спеціалізації праці привели до масового виробництва, гігантські корпорації та фінансові установи домінували у промисловості. *Третьою промисловою революцією* зазвичай позначають як так звану «цифрову революцію» – це повсюдний перехід у суспільному виробництві до застосування інформаційно-комунікаційних технологій, що сприяв формуванню постіндустріального суспільства. Комп'ютер, Інтернет та електроніка виступають ознаками цього етапу. В рамках третьої промислової революції відбувалося зміщення центру прибутку від етапів виробництва до розробки і дизайну; скорочення робітників безпосередньо зайнятих у виробництві; заміщення централізованих моделей бізнесу розподіленими структурами з горизонтальною взаємодією. Четверту промислову революцію («Індустрію 4,0») пов'язують зі злиттям технологій і стиранням меж між фізичними, цифровими і біологічними сферами. Комбінація технологій, Інтернет речей, нові способи збору і аналізу даних, адитивні технології виробництва, штучний інтелект, біотехнології, робототехніка, нанотехнології, автономні транспортні засоби, 3-D друк, інновації – саме це і буде характеризувати четвертий етап розвитку промислової революції. Підгрунтям будь-якої промислової революції виступають наука, наукові досягнення, технологічні прориви. Наука визначає напрямки змін в засобах виробництва, дає нові моделі техніко-технологічних комплексів і висуває нові вимоги до працівника та його підготовки. Але наука не є головним чинником розгортання промислової революції, бо остання має різноманітну соціокультурну детермінацію.

Промислове зростання має межі зростання, тому набирає популярності концепція зеленої промислової революції [1]. Каталізаторами зеленої промислової революції виступають промислова компетенція, інноваційно орієнтовані компанії, мережа університетів та дослідних центрів, потенціал кваліфікованих робітників, масштабні проекти. Загальної моделі, формули для використання природного багатства планети не існує. Але вирішення часткових екологічних проблем можливо починати з обмеження, визначення лімітів. Розробка екологічних технологій для майже всіх ключових галузей суспільного виробництва розглядається як важливий крок на шляху до впровадження екологічного промислового Постмодерну.

Література

1. Фюкс Р. Зеленая революция. Экономический рост без ущерба для экологии: Перевод с немецкого / Ральф Фюкс. – Москва: АНФ, 2016. – 336 с.

СЕКЦІЯ «ПСИХОЛОГІЯ»

Абраменко Ірина
студентка 5 курсу фак-ту СПП
Наук. кер.: к.п.н., доц. Скрипаченко Т.В.

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ УСТАНОВОК НА МІЖОСОБИСТІСНУ ВЗАЄМОДІЮ СТУДЕНТІВ

Установка - неусвідомлений психологічний стан, внутрішня якість суб'єкта, що базується на його попередньому досвіді, схильності до певної активності в певній ситуації. Установка упереджає і визначає розгортання будь-якої форми психічної діяльності. Вона виступає як стан мобілізованої, готовності до подальшої дії. Обумовлена відповідною ситуацією наявності у суб'єкта потреби і необхідністю її задоволення. Наявність у людини установки дозволяє їй реагувати тим або іншим конкретним чином на ту або іншу політичну чи соціальну подію або явище.

Час навчання у ВНЗ співпадає з другим періодом юності або першим періодом зрілості, який відрізняється складністю становлення особистості. Помітно зміцнюються ті якості, яких бракувало повною мірою в старших класах - цілеспрямованість, рішучість, наполегливість, самостійність, ініціативність, уміння володіти собою. Підвищується інтерес до моральних проблем (спосіб життя, любові, вірності та ін.). Студентський період характеризується особливою комунікабельністю, креативністю, розширенню кругозору, психологічною стійкістю до зовнішніх і внутрішніх чинників. У цей період студенти часто спілкуються зі своїми однокурсниками, із студентами старших і молодших курсів. Соціально значимою рисою студентів є також напружений пошук сенсу життя, прагнення до нових ідей і прогресивних перетворень в суспільстві. Ці прагнення є позитивним чинником. Проте в силу недостатності життєвого (соціального) досвіду, поверхневості в оцінці ряду явищ життя, деякі студенти від справедливої критики недоліків можуть переходити до бездумного критицизму та формуванню або проявлення тих чи інших установок.

Поняття установки спочатку було введене в експериментальній психології німецькими психологами для позначення, обумовленого минулим досвідом чинника готовності діяти тим або іншим чином, визначаючого швидкість реагування на сприйману ситуацію і деякі ілюзії сприйняття [1]. Поняття установки було введене також для опису, що виникає при постановці завдання неусвідомлюваного стану готовності, що обумовлює спрямованість різних психічних процесів [1].

Пізнє поняття соціальної установки вводиться в соціальну психологію і соціологію для позначення суб'єктивних орієнтацій індивідів як членів групи (чи суспільства) на ті, або інші цінності, приписуючих індивідам певні соціально прийняті способи поведінки [2;3]. В якості пояснювального принципу вивчення психічних явищ установка найглибше розкрита радянським психологом Дмитром Миколайовичем Узнадзе і його школою.

Аналіз літератури з вивчення впливу установок на міжособистісні відносини студентів свідчить про те, що вивчаються окремо установки, міжособистісна взаємодія, відносини між студентами, але теоретичного матеріалу, по вивченню комплексної взаємодії кожного з наведених вище факторів на відносини між студентами, не вистачає. Водночас, у сучасній психолого – педагогічній літературі недостатньо методологічних розробок, які б допомогли психологу професійно й ефективно будувати психологічну роботу з вивчення впливу установок на міжособистісну взаємодію студентів.

Література

1. Д. Н. Узнадзе. Под ред. Ш. А. Надирашвили, В. К. Цаава; акад. пед. и социал. наук, Моск. психол.-социал. ин-т. - Москва: Институт практической психологии; Воронеж : МОДЭК, 1997. - 448 с.
2. Майерс Д. Социальная психология/Перев. с англ. — СПб.: Питер, 1997. — 688 с.
3. Г. М. Андреева. Социальная психология. Третье издание. М.: Наука, 1994.

Бакаленко Анна
студентка 5 курсу фак-ту СПП
Наук. кер.: к. психол. н., доц. Поплавська А.П.

ВЗАЄМОЗВЯЗОК МІЖ ПЕРФЕКЦІОНІЗМОМ ТА ПРОКРАСТИНАЦІЄЮ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Двадцять перше століття характеризується стрімким розвитком людської цивілізації. науки і техніки, засиллям значної кількості інформації. Тому людині, яка живе у вирі цих подій, важко виокремити важливі справи й другорядні та раціонально розподілити свій час на роботу, відпочинок тощо. Психологи дали цьому явищу назву прокрастинація, тобто схильність відкладати важливі справи на потім [2]. На думку багатьох дослідників, ця проблема є досить гострою для сьогодення, особливо для учнівської та студентської молоді, і найчастіше прокрастинація проявляється в діяльності, яка дуже важлива для особистості. Підвищена значущість результату діяльності людини, яка визначає високі стандарти якості виконаної роботи або власних досягнень, обумовлює таке явище, як перфекціонізм. Недослідженість цих проблем та відсутність практичних рекомендацій, як уникнути цих явищ, свідчить про актуальність даної теми.

Метою статті є виявлення взаємозв'язку між перфекціонізмом та прокрастинацією особистості людини.

У науковий обіг термін прокрастинація, або відкладання важливих справ на потім) був введений П. Рінкенбахом у 1977 р. у книзі «Прокрастинація в житті людини». У подальшому проблема прокрастинації була в центрі уваги багатьох дослідників у різних аспектах: як спосіб боротьби зі стресом, саморегуляції та самоорганізації поведінки в ситуації стресу (Б. Адамс, С. Кові, Л. Макдональд, П. Стіл, Дж. Ягер та ін.); як академічна прокрастинація (Я. Варваричева, Н. Карловська, К. Мей, А. Шиліна, М. Шиманська, Н. Яакуб). Заслуговують на увагу праці вітчизняних науковців: Є. Базики, Д. Бикова, М. Дворник, К. Фоменко.

Вивченню проблеми перфекціонізму присвятили свої роботи як зарубіжні, так і вітчизняні дослідники: А. Адлер, Н. Гаранян, І. Гуляс, Л. Данилевич, О. Золотарьова, О. Лоза, У. Паркер, Р. Слейні, Є. Соколова, К. Фоменко, Р. Фрост, Д. Хамачек, П. Хьюїтт, Г. Флетт, А.Б. Холмогорова, К. Хорні, П. Циганкова, Г. Чепурна.

К. Лей визначав прокрастинацію, як добровільне, ірраціональне відкладання запланованих дій, незважаючи на те, що це дорого обійдеться або матиме негативний ефект для особистості [4]. Я. Варварічева зазначала, що прокрастинація – свідоме відкладання суб'єктом запланованих дій, незважаючи на те, що це спричинить певні проблеми [1]. Багатьма дослідниками прокрастинація пояснюється наявністю у людини ряду суб'єктивних причин: нерішучістю, страхом невдач і несхваленням з боку оточуючих, невпевненістю в собі, перфекціонізмом [2].

Сучасна психологія визначає перфекціонізм (лат. «абсолютна досконаліть») як прагнення суб'єкта до досконалості, високі особисті стандарти, прагнення людини доводити результати будь-якої своєї діяльності до відповідності найвищим стандартам (моральним, естетичним, інтелектуальним); це потреба в досконалості продуктів своєї діяльності [2]. Слід підкреслити, що пізніше дослідники стали говорити про здоровий перфекціонізм і патологічний (деструктивний): невротичний перфекціоніст встановлює для себе свідомо нездійсненні цілі і стандарти і рухається до них не через задоволення або амбіції, а через страх невдачі і несхвалення оточуючих [2].

Наявність у людини перфекціонізму може обумовлювати прокрастинація. Однак з цим згодні не всі вчені, оскільки за деякими даними вираженість прокрастинації однакова у перфекціоністів і неперфекціоністів. Підтвердженням цієї тези є результати досліджень окремих учених: так звані адаптивні перфекціоністи, тобто ті, які не вважають свій перфекціонізм серйозною проблемою, менш схильні до прокрастинації, а неадаптівні

перфекціоністи, у яких перфекціонізм призводить до стресу, депресії, показують високий рівень прокрастинації [2].

Група вчених під керівництвом Н. Мілграм у 1993 році виділили п'ять видів прокрастинації: щоденну, прокрастинацію в прийнятті рішень, невротичну, компульсивну, академічну, а пізніше об'єднали їх у дві групи: відкладання виконання завдань і відкладання прийняття рішень [2].

Заслуговують на увагу результати дослідження Е. Тащіліної, присвяченого взаємозв'язку перфекціонізму і прокрастинації. Було з'ясовано: показники прокрастинації мають прямі кореляційні зв'язки тільки з показниками перфекціонізму (методика П. Шулер) як одновимірного конструкту, що включає в себе надмірно високі стандарти по відношенню до себе. А в дослідженнях М. Карлівської та І. Шістакової визначено протилежні результати: чим вище перфекціонізм особистості, тим нижче прокрастинація [3].

Отже, можна стверджувати, що на даний момент проблема зв'язку перфекціонізму і прокрастинації і досі залишається дискусійною. Подальше дослідження теми вбачаємо в експериментальній перевірці взаємозв'язку перфекціонізму та прокрастанації та створенні корекційних програм.

Література

1. Варваричева Я. Исследование связи прокрастинации, тревожности и IQ у школьников / Я. И. Варваричева // Здоровье нации – основа процветания России. – 2008. – Т. 2. – С. 147-149.
2. Ильин Е. Работа и личность. Трудоголизм, перфекционизм, лень / Е. П. Ильин. – СПб.: Питер, 2011. – 224с.
3. Карловская Н. Взаимосвязь прокрастинации и перфекционизма у учителей / Н. Н. Карловская, И. Л. Шистакова // Личность в трудных жизненных ситуациях как актуальное научное направление коппинг исследования в России: Материалы Всерос. науч. практ. конф. – Омск: Омский государственный университет, 2009. – С. 127-130.
4. Lay C. At last my research article on procrastination Journal of Reseach in Personality, 20.1986. P. 474-495.

Безрукова Катерина
студентка 4 курсу фак-ту СПП
Наук. кер.: к.психол.н., доц. Губа Н.О.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ МОТИВІВ ВСТУПУ УКРАЇНСЬКИХ ПІДЛІТКІВ ДО «ГРУП СМЕРТІ» У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

В останні місяці український інформаційний простір заполонили тривожні повідомлення про спільноти у соціальних мережах, які пропагують суїцид та активно схиляють дітей та підлітків до заподіяння собі фізичної шкоди шляхом психологічного тиску та погроз. Незважаючи на відкрито компрометуючий характер контенту та завдань квестів, все більше людей добровільно підписуються на розсилку новин та вступають у подібні групи. Тому, ми вважаємо доцільним проаналізувати склад членів так званих «груп смерті» та можливі мотиви вступу до них.

Виходячи зі списку українських учасників однієї з найбільших спільнот даного типу, оприлюдненого Департаментом кіберполіції Національної поліції України від 11 лютого 2017 року [3], основну частину членів групи склали підлітки. Провідною діяльністю у підлітковому віці є, як відомо, спілкування. Тому, закономірно припустити, що одним з основних мотивів вступу до «груп смерті» є комунікація та пошук однодумців. У ході бесід з кураторами, які спрямовані на отримання якнайбільшої кількості особистої інформації для подальшого маніпулювання, складається ілюзія зацікавленості та розуміння підлітка. Наголошується на унікальності дитини. Оскільки характерним новоутворенням у підлітковому віці є почуття дорослості та самостійності, дуже рідко авторитетом та

довіреною особою залишаються батьки. І за одним зі сценаріїв, значимою особистістю стає саме куратор «групи смерті».

Вважається, що даний сценарій є особливо дієвим з дітьми з непростими відносинами у сім'ї, чи за умови постійної зайнятості батьків. Але, не можна стверджувати, що діти з благополучних родин не піддаються впливу смертельних ігор. Інтерес до тематики суїциду зустрічається у підлітків досить часто. Слід розуміти, що молоді люди, які цікавляться самогубством, здебільшого до нього зовсім не прагнуть. Як вдало зазначив провідний науковий співробітник Інституту етнології та антропології РАН, д.іст.н. Дмитро Громов, коментуючи участь підлітків у смертельних квестах, для підліткової свідомості, це свого роду екстремальна грань, проходячи яку можна полоскотати собі нерви, а потім обговорити це у колі однолітків [1].

Близьким до мотиву спілкування та пошуку однодумців є мотив причетності до чогось більшого, який виходить із соціальності людини. Психолог Марія Нестерова в ефірі Голосу Столиці зазначила, що при всій показній незалежності, підлітки дуже залежні та легко потрапляють під навіювання, коли справа стосується їх першочергових потреб [2]. Той факт, що здебільшого «групи смерті» є закритими, а також наявне суспільне табу на участь у подібній діяльності робить членство у спільноті зверх цінним.

Не можна не зазначити, що контент суїцидальних спільнот відповідає популярній масовій культурі та претендує на роль чи не власної ідеології. Тому мотивом вступу до спільноти можуть виступати навіть актуальні пости. Модератори використовують рядки з відомих пісень, цитати авторитетних особистостей і підносять їх як такі, що закликають до самогубства. Часто мотив актуального наповнення є провідним для дітей молодшого шкільного віку, на яких орієнтований окремий «вбивчий» контент. Куратори, при роботі з некритичним сприйняттям маленької людини, користуються безумовним авторитетом дорослого та необізнаністю дітей щодо певних дій, які ведуть до шкоди здоров'ю.

Як і у випадку з суїцидом, причиною вступу до «групи смерті» може виступати модна тенденція та схильність до демонстративної поведінки. Мотивом буде привернення до себе максимальної кількості уваги: членство у даній спільноті буде виставлятися на загальний огляд. За умови наявності такого типу мотивації може бути здійснена навіть спроба самогубства, без реального бажання заподіяти собі смерть.

Оскільки тему «груп смерті» підняли, розкрили та розрекламували, у подібні спільноти стали вступати люди, якими керує виключно цікавість. Здебільшого це юнацтво, яке бажає побачити, як куратори схиляють підлітків до самогубства. Для деяких, вступ до групи – це своєрідний виклик самому собі, спроба дізнатися чи зламаюся я під тиском маніпулятивних технік.

Великим суспільним резонансом пояснюється і ще один вид мотивації до вступу в суїцидальні спільноти – врятувати та переконати людей, які дійсно готові до останнього кроку. Це група волонтерів, які подають заявки лише з метою отримання доступу до публікацій та фото-звітів учасників, які знаходяться на грані самогубства. Вони активно дискредитують кураторів, видають їх контактні дані поліції та наполегливо борються за викорінення цього явища з інтернет-простору.

Таким чином, вступ та членство у «групах смерті» здебільшого не має на меті прагнення до суїциду. Мотивами вступу до подібних співтовариств можуть виступати: бажання спілкуватися, бути причетним до спільноти, яскравий та актуальний контент груп, мода на членство у подібних організаціях та прагнення уваги, інтерес до суспільно обговорюваної теми, бажання відчути психологічний тиск та перевірити себе на стійкість та окремо виділяється мотив порятунку членів подібних спільнот від вчинення самогубства. Причини летального результату членства у «групах смерті» повинні аналізуватися окремо та невід'ємно від причин підліткового та дитячого суїциду в цілому.

Література

1. Городская легенда. Что стоит за игрой «Синий кит» и всплеском интереса к «суицидальным пабликам». [Електронний ресурс]. Режим доступу до статті:

https://meduza.io/feature/2017/02/17/gorodskaya-legenda-chto-stoit-za-igroy-siniy-kit-i-vspleskom-interesa-k-suitsidalnym-pablikam
2. «Группы смерти» в сети. [Електронний ресурс]. Режим доступу до статті: http://gs.fm/texts/20161209/2482382.html
3. Як запобігти дитячим суїцидам: поради батькам від оперативників департаменту кіберполіції (+ список акаунтів). [Електронний ресурс]. Режим доступу до статті: https://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/2113319

Белінський Ігор
студент 5 курсу фак-ту СПП
Наук. кер.: к.психол.н., доц. Калюжна Є.М.

ТРИВОЖНІСТЬ ЯК ФАКТОР ВИБОРУ СТРАТЕГІЇ КОНФЛІКТНОЇ ПОВЕДІНКИ У СТАРШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Аналіз психологічної літератури дозволяє стверджувати, що тривожність впливає на стиль поведінки особистості в конфліктній ситуації.

У багатьох теоретичних підходах психологічні конфлікти, їх характер і зміст, стають основою пояснювальних моделей особистості. Суперечності, конфлікти, кризи, пережиті людиною, є джерелом розвитку особистості, визначають її конструктивний або деструктивний життєвий сценарій (М. Дойч, В. С. Мерлін, В. Н. Мясищев, Е. Еріксон, Ж. Піаже, З. Фрейд, К. Хорні та ін).

Б. Т. Лихачов, аналізуючи у своїй роботі причини конфліктів у дитячому колективі, розглядав у якості однієї з таких причин тривожність дитини.

Тривожність може розглядатися як особистісна риса, що проявляється в постійній схильності особистості до переживань тривоги у самих різних життєвих ситуаціях, у тому числі і таких, які об'єктивно до цього не мають відношення. Тривожність характеризується станом несвідомого страху, невизначеним відчуттям загрози, готовністю сприйняти будь-яку подію як несприятливу і небезпечну.

Підліток, схильний до такого стану, постійно знаходиться в настороженому і пригніченому настрої, у нього утруднені контакти з навколишнім світом, який сприймається ним як страшний і ворожий.

З. Фрейд визнавав необхідність розмежування страху і тривоги, вважаючи, що страх – це реакція на конкретну небезпеку, тоді як тривожність – це реакція на небезпеку, невизначену і невідому.

На думку Р. С. Немова, тривожність визначається як властивість людини приходити в стан підвищеного занепокоєння, відчувати страх і тривогу в специфічних соціальних ситуаціях, тим самим утворюючи конфліктну ситуацію з метою захисту себе.

Дослідження В. В. Лебединського дозволяють зробити висновок – тривожний підліток має неадекватну самооцінку: занижену, завищену, часто суперечливу, конфліктну. Він відчуває труднощі у спілкуванні, рідко виявляє ініціативу, демонструє приневротичну поведінку з явними ознаками дезадаптації, знижений інтерес до навчання. Йому властива невпевненість, боязкість, мінімальна самореалізація.

У психологічному конфлікті порушення пристосування особистості до діяльності набуває тривалий і гострий характер. А також погіршує взаємовідносини з однолітками, що призводить до конфлікту позицій і інтересів, а це веде до нерозуміння один одного, набуває конфліктного характеру.

Відомо, що підлітки зі стратегією конфліктної поведінки «уникнення» і «пристосування» відрізняються замкнутістю, холодністю, надмірною скептичністю, негнучкістю у ставленні до інших. Їх характеризує низька толерантність до емоціогенних факторів, невпевненість у собі, підвищена дратівливість, часті прояви хвилювання і агресивні форми поведінки

Отже, підводячи підсумки, можна сказати, що тривожність веде до дезадаптації особистості у соціальній сфері і, тим самим, створює конфліктну ситуацію, яка, у свою чергу, провокує конфліктну поведінку.

Література

1. Божович Л. И. Проблемы формирования личности / Под ред. Д. И. Фельдштейна. – Воронеж, 1995. – 352 с.
2. Зеркин Д. П. Основы конфликтологии: Курс лекций / Д. П. Зеркин. – Ростов н/Д: Изд-во Феникс, 1998. – 480 с.
3. Прихожан А. М. Тревожность у детей и подростков: психологическая природа и возрастная динамика / А. М. Прихожан. – М.: Московский психолого-социальный институт; Воронеж: Изд-во НПО «МОДЭК», 2000. – 304 с.

Білюк Анастасія
студентка 3 курсу фак-ту СПП
Наук. кер.: к.психол.н., доц. Калюжна Є.М.

ПРОБЛЕМА ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У сьогоденні існує величезна кількість можливостей для розвитку особистості. Коло вибору настільки величезне, що будь-яка людина може знайти себе практично на будь-якому шляху. На цьому моменті настає складність: через розширення інформаційного простору багато хто ставить собі високий рівень і, тим самим, посилюється темп можливих змін, які стосуються у тому числі професійної діяльності. Адже професійна діяльність є однією з провідних сфер самореалізації особистості, тому для людини важливо не втрачати свої професійні якості, а навпаки, підвищувати свій досвід, збагачувати свої знання, уміння та навички.

Потребу особистості в її зростанні, розвитку і самовдосконаленні вивчали такі вітчизняні психологи як: Л.С.Виготський, В. М.Бехтерєв, Б.Г.Ананьєв, М.Р.Гінзбург та інші. Ці психологи розглядали проблему творчості, яка актуалізує проблему самореалізації особистості, прояв її можливостей, а саме: здібностей, інтересів, потреб, активності [2].

Залучення людини до суспільно-значимої діяльності створює реальні можливості для її творчої самореалізації. Прагнення особистості до активної діяльності, до повного самовираження залежить від задоволення своєю професійною діяльністю. Нерідко буває, коли творча самореалізація особистості в професійній діяльності обмежена її спрямованістю і змістом, тоді особистість зіштовхується з труднощами. При цьому виникають труднощі, які супроводжуються багатьма негативними психологічними і соціальними феноменами. Ситуації, що провокують труднощі самореалізації в професійній діяльності, нерідко сприймаються як кризові.

Для задоволення особистості в професійній діяльності можна виділити кілька умов розвитку творчої самореалізації. По-перше, підтримка новизни і цікавості, тобто, людина може використовувати в своїй роботі нестандартні рішення. По-друге, генерування ідей, наприклад, використання евристичних методів – «мозковий штурм», «морфологічний ящик», «інверсія». По-третє, не йти від критики і самовдосконалення [1]. Це можуть бути: аналіз виконаних робіт, проектів, як самовдосконалення – методи посилення уваги, тренування сили волі.

Важливо те, що усвідомлення мети своєї професійної діяльності, активно-позитивне і емоційно-ціннісне ставлення до неї, також сприяють актуалізації особистісних, професійних якостей, створюють умови для постійного самопізнання і самооцінки, саморефлексії, саморозвитку, самоствердження як механізмів творчої самореалізації. Результати творчої самореалізації залежать від багатьох чинників, зокрема, від типу особистості, умов і змісту професійної діяльності, системи мотивування до творчості [3].

Таким чином, можна підсумувати, що творчість є характерною ознакою діяльності людини – це форма особистісної активності, що виявляється у професійній діяльності та просуває до особистісного розвитку. Для самореалізації людина повинна долати труднощі, вирішувати їх, коли вони виникають на життєвому шляху. Стикаючись із проблемою творчої самореалізації, необхідно сконцентруватися, сприймати труднощі як тимчасові, вміти розслабитися, прислухатися до своїх почуттів і продовжити свою роботу. Приймаючи діючі ситуації, створювати нові або змінювати обставини через особистісну варіацію цілей, щоб більшою мірою розкрити свій потенціал. Тож, у процесі творчого розвитку особистість проявляється як цілісність. Виникають нові, допоміжні форми її взаємодії зі світом, націлені на підтримку та забезпечення самої діяльності суб'єкта цієї діяльності. Тільки у творчості людина знаходить своє відображення, особистісний рівень активності.

Література

1. Батаршев А.В. Психология личности и общения / А.В.Батаршев. – М.: Владос, 2004. – 248 с.
2. Выготский Л.С. Психолого-педагогические аспекты развития творчества и рефлексии. Творчество и педагогика / Л.С.Выготский. – М.: ІФ АН СРСР, 1988. – 280 с.
3. Михайлов М.М. Про потребу особистості в самореалізації. Наукова доповідь вищої школи / М.М.Михайлов // Філософські науки, 2002. – № 4. – С. 24-32.

Бородай Валентина
студентка 5 курсу фак-ту СПП
Наук. кер.: к.психол.н., доц. Іщук О.В.

ВЗАЄМОЗВЯЗОК АКЦЕНТУАЦІЇ ХАРАКТЕРУ НАРКОЗАЛЕЖНИХ З ЇХ ЦІННІСТЮ ВЛАСНОГО ЗДОРОВЯ: ПОСТАНОВКА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРОБЛЕМИ

Наркоманія сьогодні виходить на одне з перших місць серед проблем, серйозно загрожуючи фізичному, соціальному, а головне – психологічному здоров'ю та добробуту нації. Реальність цієї загрози, насправді, існувала вже давно, однак у держави перебувало безліч інших, "більш важливих" турбот, і на проблему наркоманії, як, втім, і на багато інших, суспільство закриває очі. Тепер це вже просто неможливо, оскільки тема наркотиків та наркоманії волею-неволею змушує згадувати про себе вже буквально на кожному кроці, вриваючись в усі сфери нашого життя.

Важливість проблеми наркоманії в Україні, є очевидною. Свідченням тому є велика кількість публікацій в ЗМІ, велика кількість програм, прийнятих на найвищому рівні і чималі кошти, які виділяються урядом вирішувати проблему. Очевидним є і те, що всі прийняті міри відчутних результатів не дають. Наркоманія ще двадцять років тому вважалася хворобою рідкісною і екзотичною, на сьогоднішній день набула масштабів катастрофічної епідемії. Наркоманія сьогодні розглядається як соціальна патологія, що належить до глобальних проблем сучасності.

''Наркоманія - це психічний розлад, що характеризується фізичної і психічної потребою у вживанні наркотичних речовин і вираженим синдромом абстинента, що характеризується вегетативною симптоматикою, за відсутності можливості прийняти наркотичну речовину, а також специфічними змінами особистості''.

На сьогоднішній день наркоманія багатогранна, її форми безпосередньо залежать від властивостей наркотику, який вживає людина. Але на розвиток наркоманії впливають не стільки властивості речовин, що змінюють стан свідомості, скільки особистість суб'єкта і потреби, які він прагне задовольнити, шляхом вживання наркотичних речовин.

Дослідження причин виникнення залежності, внаслідок особливостей будови особистості людини, в основному пов'язане з преморбідними характеристиками особистості залежного. Як правило, говорять про відмінний від норми розвитку такої людини. Ряд дослідників (Бориневич В. В. Стрільчук І . Ст., П'ятницька І. Н., та інші) вважають, що існує особливий тип особистісної конституції, психічні аномалії, що служать передумовою

формування наркоманії при першому знайомстві з наркотиками. Вони показали, що більшість морфіністів до формування наркоманії є психопатичними або акцентованими особистостями.

Актуальність данної теми зумовлюється тим, що інформація яке буде отримана після проведення дослідження буде мати велику практичну цінність при розробці та реалізації програм психологічної допомоги наркозалежним, оскільки данна тема не була ретельно досліджена науковцями.

Роблячи висновок, можна сказати, що заявлена мною проблема має практичну важливість, адже наркоманія зараз набуває широкого розповсюдження, а теоретичних свідчень про взаємозв'язок акцентуації характеру та цінностей наркозалежних не має.

Література

1. Березин С.В. Психологія наркотичної залежності. Монографія. [Текст]/ Березин С.В., Лисецький К.С., Назаров Є.Н. - М.:МПА, 2001. – 213С.
2. Збірник законодавчих та нормативно-правових актів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів/. — К., 2004.
3. Сирота Н.А.Профілактика наркоманії й алкоголізму: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. [Текст]/ Сирота Н.А., Ялтонський В.М. / - М.: Видавничий центр «Академія», 2003.-207С.

Горовая Вікторія
студентка 1 курсу фак-ту СПП
Наук. кер.: к.психол.н., доц. Лукасевич О.А.

ПСИХОЛОГІЧНІ ПРИЧИНИ ХАРЧОВИХ ВІДХИЛЕНЬ СУЧАСНИХ ПІДЛІТКІВ

«Під харчовою поведінкою розуміється ціннісне ставлення до їжі та її прийому, стереотип харчування в повсякденних умовах і в ситуації стресу, поведінка, орієнтована на образ власного тіла, і діяльність з формування цього образу».[1]

Харчове відхилення – це відхилення від здорових, збалансованих та регулярних прийомів їжі, які не викликають негативних фізичних та психічних порушень у людини. Як правило увага зосереджується на істотному скороченні або безконтрольному збільшенню вживаних продуктів, яке приводить до порушень функціонування організму. «Схильність людини до харчових відхилень виникає під тривалим впливом поведінкового, емоційного, соціального або міжособистісного факторів»[2].

Вивченням психологічних особливостей харчових відхилень займались Ашурова, Г.Ш.[3], Вахмистров А.В.[4], Вознесенская Т. Г.[5] та інші. Сучасна психологічна наука приділяє значну кількість уваги проблемам повноцінного функціонування людини та її гармонійному розвитку. До ознак гармонійного розвитку людини відносять добре самопочуття, стійкі соціальні контакти, та здоровий спосіб життя, найважливішою основою якого є харчування. Їжа займає одне з найважливіших місць в житті людини та виконує різноманітні функції: підтримує організм в тонусі, сприяє профілактиці захворювань, забезпечує нормальний розвиток, створює умови для нормальної адаптації людини до навколишнього природного середовища. Вибір продуктів харчування, їх кількість, емоційне ставлення до них це - індивідуальний вибір продуктів харчування, який складає основу харчової поведінки. У сучасному суспільстві частіше зустрічаються випадки харчових відхилень, які приводять до надлишкової або недостатньої маси тіла.

Перші дзвіночки про харчові відхилення з'являються в дитячому віці, а прогресувати починають у підлітковому віці. В цей період велика увага приділяється своєму зовнішньому вигляду, а про своє здоров'я молодь не замислюється.

Пробудженням харчових відхилень можуть слугувати конфлікти в родин, які відіграють велику роль у житті підлітка. Одне різко сказане слово в адресу зовнішності дитини і підліток починає критично до себе ставитись. Це може проявлятися як відмова від їжі, обмеження в деяких продуктах, або неконтрольоване поїдання багатьох продуктів.

До збудників можна віднести страх перед самотністю, пригніченість, відчуття непотрібності, різноманітні стресові ситуації або ситуації підвищеної напруги. На цьому фоні може виникнути імпульсивне переїдання або повна відмова від їжі.

Також на підлітків впливає бажання відповідати «стандартам» суспільства. Ці стандарти прищеплюються майже з дитинства. Телеефір, глянцеві журнали, біл-борди та інші засобі масової інформації розважального характеру нав'язують дитині «правильний» зовнішній вигляд. Зазвичай за «стандартами суспільства» стоїть худоба і підліток намагається схуднути відмовою від їжі або прийманням різноманітних лікарських засобів, які допомагають очистити шлунок від продуктів харчування та є небезпечними для шлунка дитини.

В ситуаціях коли підліток поглинає велику кількість продуктів харчування – їжа виконує функції задоволення, створює ілюзію безпеки та є втечею від реальності. Їжа спрямовується не тільки на задоволення біологічних і фізіологічних потреб, а також психологічних і соціальних потреб. Людина починає вживати велику кількість продуктів, не стежить за раціоном , а також в неї з'являється невгамовній апетит, ожиріння та розвиток булімії[6].

В випадках які супроводжуються відмовою від продуктів харчування - їжі виконує функцію перепони на шляху до омріяної фігури. Підлітки занепокоєні своїм зовнішнім виглядом, неадекватно його оцінюють, намагаються схуднути будь-яким способом, дівчата збивають свій гормональний ритм, погано контролюють свої емоції, відчувають головний біль, в них спостерігається порушення сну та багато проблем зі шлунком, можливий розвиток анорексії та летальні наслідки[6].

Харчові відхилення негативно впливають на гармонійний розвиток особистості – фізичні, психічні, розумові та соціальні здібності. Ця проблема стосується не тільки підлітків, а також молодих жінок та юнаків які зацикленні на своїй зовнішності.

Література

1. Менделевич В. Д. Психология девиантного поведения: Учеб. пособ / В.Д. Менделевич. – М.: МЕДпресс, 2001.
2. Матусевич М. С. Особливості формування харчових порушень у підлітків // Молодий вчений. — 2013. — №12.
3. Ашурова, Г.Ш. Особливості харчової поведінки и дієтотерапії у хворих нервовою анорексією : автореф. дис. … канд. мед. наук / Г.Ш. Ашурова. – М. :Б.и., 2004.
4. Вахмистров А.В. Нарушения пищевого поведения при церебральном ожирении: Автореф. дис. … канд. мед. наук/ А.В. Вахмистров. – СПб., 2006.
5. Вознесенская Т. Г. Типология нарушений пищевого поведения и эмоционально-личностные расстройства при ожирении и их коррекция/ Т. Г. Вознесенская // Ожирение. Под. ред. И. И. Дедова, Г. А. Мельниченко. – М.: МИА, 2004.
6. Змановская, Елена Валерьевна. Девиантология. (Психология отклоняющегося поведения): учебное пособие для вузов. — 4-е изд., испр. — Москва: Издательский центр «Академия», 2007.

Желтова Марина
аспірант кафедри практичної психології
Наук. кер.: д.психол.н., проф. Шевченко Н.Ф.

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНЬОГО ТЕХНІКА-ТЕХНОЛОГА ХАРЧОВОЇ ГАЛУЗІ

Творчий потенціал майбутніх фахівців усіх сфер життєдіяльності – займає ключову роль у становленні конкурентоспроможності та високого соціокультурного розвитку держави. Стрімкий розвиток індустрії харчування, поява інновацій у галузі технологій виробництва кулінарної продукції пред'являють високі вимоги до професійної підготовки техніка-технолога харчового виробництва. У зв'язку з цим, актуальним є використання у

навчальному процесі певних психолого-педагогічних умов розвитку творчого потенціалу фахівця харчової галузі.

Психолого-педагогічні умови розвитку творчого потенціалу фахівців досліджувались у наукових працях таких науковців: 1) Л. В. Козловська (мотивація інтересу до конкретного виду професійної діяльності, варіативний компонент змісту навчання, наявність професійних якостей, інноваційні форми і методи навчання); 2) С. В. Куценко (орієнтація на освітні принципи, віра в себе та власні творчі можливості, усвідомлення та формування цілі; свобода у педагогічному процесі); 3) С. О. Сисоєва (сприяння самовизначенню студента, атмосфера творчості, демократичний стиль спілкування викладачів та студентів, доброзичлива та своєчасна оцінка творчої діяльності). В останні роки відмічається поява нового погляду на проблему психолого-педагогічних умов розвитку творчого потенціалу (Т. І. Гера, Н. І. Недвига, І. О. Носова, О. М. Побірченко В. І. Чепок).

Метою статті є висвітлення результатів теоретичного аналізу психолого-педагогічних умов розвитку творчого потенціалу техніка-технолога харчової галузі.

У психологічній науці умову розглядають як сукупність явищ зовнішнього та внутрішнього середовища, що вірогідно впливають на розвиток конкретного явища, яке опосередковується активністю особистості чи групи людей.

Теоретичний аналіз психолого-педагогічних умов необхідно сконцентрувати довкола структурних компонентів творчого потенціалу техніка-технолога харчової галузі, спираючись на освітньо-кваліфікаційну характеристику техніка-технолога, та професіограми.

Беручи за основу структуру творчого потенціалу В. О. Моляко та дослідження зарубіжних та вітчизняних науковців, нами були виокремлені наступні компоненти творчого потенціалу техніка-технолога: мотиваційний, емоційний, вольовий та когнітивний.

Мотиваційний компонент творчого потенціалу техніка-технолога безпосередньо пов’язаний із процесом створення інноваційного продукту та включає: наявність професійних мотивів, мотивацію досягнення успіху та творчу активність.

Не менш важливим компонентом творчого потенціалу техніка-технолога є емоційний, який включає емоційне ставлення до праці. Емоційні переживання знаходять свій вияв у новому кулінарному витворі, а якщо ця страва є не тільки оригінальною, а й естетично оформлена, то це викликає неабиякий апетит у гостя, а також робить його постійним клієнтом закладу.

Одним із важливих компонентів творчого потенціалу техніка-технолога є вольовий компонент, який включає наступні риси: цілеспрямованість, наполегливість, рішучість, активність, самостійність, ініціативність та уважність.

Неабияке значення має когнітивний компонент творчого потенціалу у роботі техніка-технолога, а сама високий рівень розвитку дивергентного мислення та творчої уяви.

До педагогічних умов розвитку творчого потенціалу, науковці відносять атмосферу творчості у навчальному процесі. Науковці вважають, що сприятливим творчим середовищем є таке, де використовують раніше не задіяні творчі резерви студентів; акцентують увагу на позитивному значенні індивідуальних відмінностей; відсутній авторитарний стиль викладання і жорстка регламентація; створюють умови для втілення творчого задуму та висування проблем.

Ще однією педагогічною умовою розвитку творчого потенціалу є використання ефективних форм та методів організації творчої діяльності. Найбільш вживаними є наступні: заняття у навчальних лабораторіях та майстернях навчального закладу; заняття у формі кулінарного ток-шоу; професійні тренінги та майстер-класи; конкурси професійної майстерності, зустрічі з кулінарними майстрами та ін.

Ґрунтуючись на даних досліджень науковців, до психологічних умов розвитку творчого потенціалу ми віднесли наявність професійних мотивів, мотивацію досягнення успіху та творчу активність, емоційне ставлення та до праці, вольові риси особистості та когнітивні здібності (дивергентне мислення та творча уява). Педагогічними умовами

розвитку творчого потенціалу можна вважати створення атмосфери творчості у навчально-виховному процесі та застосування ефективних форм та методів організації творчої діяльності.

Таким чином, в процесі теоретичного аналізу заявленої проблеми було обґрунтовано важливість розвитку творчого потенціалу для фахівця харчової галузі. Здійснено аналіз вітчизняних досліджень психолого-педагогічних умов розвитку творчого потенціалу техніка-технолога. Розглянуто психологічні умови розвитку творчого потенціалу техніка-технолога харчової галузі. Здійснено аналіз педагогічних умов розвитку творчого потенціалу фахівця харчової галузі.

Коваль Світлана
студентка 1 курсу магістратури фак-ту СПП
Наук. кер.: к.психол.н., доц. Мосол Н.О.

ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧАСНИКІВ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ЗАСОБАМИ ІГРОТЕРАПІЇ

Будь-яка справжня освіта здобувається шляхом самоосвіти. Все, що робиш і чого досягаєш самостійно, з власної волі та бажання, – залишається в голові найміцніше[1]. В нашій роботі розглянуто комплексне використання ігротерапевтичних методів у корекції неконструктивної поведінки та формування самоосвітньої компетентності школярів.

Практичне значення полягає в експериментальній апробації методу ігротерапії з метою корекції неконструктивної поведінки дітей та формування самоосвітньої компетентності школяра .

Апробація результатів дипломної роботи здійснювалася на базі Біленьківської ЗОШ І – ІІІ ступенів. З учнями 5-х класів, в яких було виявлено неконструктивну поведінку.

На першому етапі дослідження в було проведено тестування серед учнів 5-х класів Біленьківської ЗОШ І – ІІІ ступенів з метою виявлення труднощів у поведінці дітей. Для проведення діагностики обиралась вікова категорія учнів 10 – 11 років, це вік, який відповідає вступу дитини до п’ятого класу. Перехід від молодшої до середньої школи – це складний і досить відповідальний момент в житті кожного учня. Всі умови навчання змінюються, змінюється і соціальна ситуація, перед учнем тепер стоять нові завдання, на відміну від початкової школи. Більшість дітей дуже складно переносять цей важливий крок у своєму житті. Одні учні поспішають стати дорослими і мріють бути старшокласниками. Інші не можуть пристосуватись до нових умов навчання. Саме таким дітям потрібна допомога і вся робота направлена на те, щоб допомогти учням знайти себе, подолати страхи, реалізувати свій творчий потенціал, забезпечити подальший індивідуальний розвиток дитини.

Самоосвітня компетенція учнів починається з вміння усвідомлювати подану інформацію, творчо підходити до виконання поставлених завдань, працювати над своїм вдосконаленням, характеризується прагненням до нових вражень та нової інформації[1]. У роботі психолога важливо гармонійно поєднувати традиційні форми роботи з інноваційними. На допомогу приходять ігрові прийоми, які розвивають увагу, пам’ять, уміння аналізувати, виділяти найсуттєвіше. Для цього в психологічній службі Біленьківської школи було написано та адаптовано цикл програм по роботі з дітьми різних категорій, які спрямовані на реалізацію творчих здібностей та розвитку особистості школярів. Це такі програми як:

- Програма факультативних занять для учнів 8-х класів: «Як не потрапити на гачок до маніпулятора»;
- Програма розвитку довільності поведінки «Пограємо в школу»;
- Корекційно - розвивальна програма «Розвиток комунікативних вмінь дітей»;
- Корекційно - розвивальна програма «Розвитку обсягу та концентрації уваги»;
- Програма гурткової роботи з психології «Цікава психологія».

Провідним методом роботи з дітьми було обрано ігротерапію. Гра сприяє розкриттю потенціалу особистості, дозволяє кожному учаснику бути вільним від обмежень, зрозуміти, осмислити та побачити в собі нові перспективи на зміни, вчить будувати нові моделі поведінки, дає можливість спробувати по іншому ставитись до себе та світу, розуміти краще себе та інших[2].

Гра – це особлива модель поведінки людини, яка створюється у спеціальних умовах і дає можливість для кожного засвоїти соціальні норми через особливий вид взаємодії, допомагає розвивати в дитині: емпатію, толерантність, повагу до інших та до себе, націлює на доброзичливе ставлення до оточуючих[2].

Діти дуже люблять заняття, які проходять безпосередньо у вигляді гри, почувають себе більш впевнено, ніж на заняттях, які проходять у звичайному режимі. За допомогою ігротерапії з дітьми легше встановлювати контакт бо всі завдання проходять через ігрову діяльність.

Результати експериментального дослідження продемонстрували ефективність використання ігротерапевтичних методів у корекції неконструктивної поведінки та формування самоосвітньої компетентності школярів. Можна зробити висновки, що ігротерапія дала позитивний результат у своєму практичному застосуванні: більшість дітей, з якими проводилась корекційна робота, через 6 місяців змінили свою поведінку на конструктивну. Також у дітей з'явилась більша мотивація до навчання, покращилась поведінка та покращилися певні показники особистісного розвитку.

Література

1. Землянська О. Формування самоосвітньої компетентності учніви// Завуч. – 2005. – 6. – С. 11-13
2. Панфилова М.А. Игротерапия общения: тесты и коррекционные игры. – М.: «Издательство ГНОМиД», 2001. – 160 с.

Козюра Наталія
студентка 4 курсу, фак-ту СПП
Наук. кер.: к.психол.н., доц. Губа Н.О.

АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНИХ МЕТОДІВ КОНКУРЕНТНОЇ РОЗВІДКИ

Дослідження та аналіз конкурентної розвідки це специфіка економічної науки. Та загалом, всі представлені методи, техніки, стратегії конкурентної розвідки базуються на економічних, технічних основах та інтернет мережі. Але ми вважаємо, що на основі розуміння психологічних особливостей поведінки, спілкування конкурентів, знань ефективних методів впливу, можливо значно підвищити рівень конкурентної розвідки. Тому актуально та доцільно розглянути саме психологічні методи конкурентної розвідки.

Метою дослідження є теоретичний аналіз та систематизація психологічних методів конкурентної розвідки.

Серед дослідників, які розглядали психологічні методи конкурентної розвідки можна виділити Richards J. Heuer [4] та Р.Роніна [1]. Також певні аспекти даної проблеми можна знайти у роботах таких вчених, як Є.Л. Ющук, Б.А. Райзберг, М.Е. Сандомирский.

Поняття конкурентної розвідки Є.Л. Ющук визначає як маркетинговий інструмент вивчення конкурентного середовища, що представляє собою цілеспрямований збір інформації про конкурентів для прийняття управлінських рішень щодо подальшої стратегії і тактики ведення бізнесу. [3] Ми вважаємо що до психологічних методів конкурентної розвідки належать: аналіз поведінки, жестів, міміки конкурента, особливості спілкування, цілеспрямовані засоби впливу на особистість конкурента для отримання інформації, нейролінгвістичне програмування. Розглянемо більш детально кожний метод.

Аналіз поведінки, жестів, міміки конкурента базується на положеннях невербальної комунікації. Тіло та обличчя людини є цінним джерелом інформації, саме завдяки спостереженням за конкурентом під час переговорів, ділових зустрічей можна відстежити

брехливі та правдиві дані, емоції конкурента. Такий метод не дає можливості дізнатися нову інформацію, але перевірити, підтвердити чи спростувати факти тільки за допомогою аналізу невербальних комунікацій можливо.

Ю.В. Чуфаровський виділяє декілька психологічних прийомів отримання необхідної інформації через безпосереднє спілкування з об'єктом, на якого спрямована розвідка. Перший - використання суміжної теми розмови. Така тема оживляє ряд образів в пам'яті людини, неминуче захоплюючи і образи з області забороненої тобто відомої тільки йому інформації. Перемикання на суміжну тему може здійснюватися за допомогою самих різних нейтральних запитань. Другий - використання емоційного стресу. У такому стані у людини слабшає контроль за своєю поведінкою і висловлюваннями. Ввести об'єкта, на якого спрямована розвідка, в стан емоційного стресу можна задавши несподіване запитання, зробити неточну або помилкову заяву, повідомити нібито «важливі» відомості (необхідно враховувати домінуючі потреби людини і її індивідуально-психологічні особливості), показати свою обізнаність в чому-небудь. Третій - створення образу «простака». Суть цього прийому полягає в тому, що розвідник, нарочито принижуючи власні розумові здібності, намагається створити у об'єкта відчуття інтелектуальної переваги. В результаті об'єкт втрачає пильність, так як не очікує якогось підступу від «простака», з яким він спілкується і повідомляє необхідну інформацію. [2]

Проаналізуємо психологічні засоби впливу. Для конкурентної розвідки доцільно використовувати переконання та навіювання. Переконання це метод свідомого та організованого впливу на психіку індивіда через звернення до його критичного судження [1]. Може використовуватись для залучення працівника організації-конкурента до співпраці, спонукання об'єкта до потрібного вчинку. Відбувається цей процес через зміну переконань та установок. Під навіюванням розуміється процес впливу на психічну сферу людини, пов'язаний з істотним зниженням її критичності до інформації, що надходить, відсутністю прагнення перевірити її достовірність. Цей засіб ефективно використовувати для швидкого поширення корисної інформації та необхідних чуток з метою провокації організації-конкурента до необміркованих дій.

Нейролінгвістичне програмування (НЛП) вважається дуже ефективним способом проникнення в підсвідомість людини та організації на цій основі ефективної взаємодії з нею. Розпізнаючи провідну модальність людини (аудиальна, візуальна, кінестетична) можливо чітко з'ясувати когнітивні, емоційні реакції об'єкта, скерувати поведінку та як результат непомітно розвідати необхідну інформацію.

Таким чином основними психологічними методами конкурентної розвідки, на нашу думку, є аналіз поведінки, жестів, міміки конкурента, особливості спілкування, цілеспрямовані засоби впливу на особистість конкурента та нейролінгвістичне програмування. Виділені методи обов'язково включають взаємодію з людиною, об'єктом, на якого спрямована розвідка, в цьому і полягає особливість психологічних методів, проте в деяких випадках обмежує конкурентну розвідку. Слід пам'ятати, що ефективна розвідка включає в себе використання декількох методів, комбінацію психологічних та економічних методів.

Література

1. Ронин Р. Своя разведка: практическое пособие. – Минск: "Харвест", 1997. – 163 с.
2. Чуфаровский Ю.В. Психология оперативно-розыскной и следственной деятельности: учебное пособие. – М: Издательство Проспект, 2006. – 207 с.
3. Ющук Е.Л. Конкурентная разведка: маркетинг рисков и возможностей, Второе издание, дополненное и переработанное. – Казань: Издательство "Экспресс-формат", 2010. – 241 с.
4. Heuer, Jr., Richard J. Psychology of Intelligence Analysis, Washington, D.C.: CIA's Center for the Study of Intelligence, 1999.

Крошка Наталія
аспірант кафедри практичної психології
Наук. кер.: д.психол.н., проф. Шевченко Н.Ф.

РОЗВИНЕНІСТЬ МОТИВІВ СОЦІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ЯК УМОВА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ РАКЕТНО-КОСМІЧНОЇ ГАЛУЗІ

Досягнення лідерства в освоєнні космосу та розвиток ракетно-космічної промисловості в Україні реальні завдяки виховання потужного кадрового потенціалу – майбутніх фахівців ракетно-космічної галузі. Підвищення ефективності та оптимізація діяльності фахівця можливі шляхом вдосконалення його психічної організації: свідомої регуляції і самоконтролю суб'єкта діяльності, підвищення ролі ділової активності і свідомого відповідального ставлення до поставлених завдань, процесу і результату діяльності. Зазначені обставини вимагають звернення до категорії «професійна відповідальність».

Науковим підґрунтям для розгляду проблеми професійної відповідальності майбутніх фахівців ракетно-космічної галузі є праці вітчизняних (С.В. Баранова, О.В. Іваненко, О.Г. Тітаренко, В.Г. Лазорко, О.П. Патинок) та зарубіжних (К.К. Муздибаєв, В.О. Бодров, О.Г. Луценко; М.В. Муконіна; Н.М. Сатоніна, Л.І. Дементій) науковців.

Метою статті є обґрунтування мотивів соціально відповідальної поведінки у якості психологічної умови розвитку професійної відповідальності майбутніх фахівців ракетно-космічної галузі.

Беручи за основу структуру професійної відповідальності О.П. Патинок та дослідження вітчизняних (І.А. Гамула; Ю.О. Сичевський; В.В. Шусть; А.О. Орлов) і зарубіжних (Л.І. Дементій; Н.Ф. Желаєвська; В.П. Прядеїн) науковців, нами були виокремлені наступні компоненти професійної відповідальності фахівця ракетно-космічної галузі: когнітивний, мотиваційно-афективний та діяльнісно-поведінковий. Зміст мотиваційно-афективного компоненту представлений індивідуальною системою мотивів і смислів соціально-відповідальної поведінки на ракетному виробництві; професійно-важливими якостями фахівця ракетно-космічної галузі; емоційними переживаннями, які регулюють професійну відповідальність особистості.

Мотиваційний компонент передбачає мотивацію навчально-професійної діяльності, мотивацію досягнення мети і установку на прийняття відповідальних рішень. Цей компонент визначається складним, мінливим співвідношенням різних спонукань, що входять в мотиваційну сферу особистості майбутнього фахівця (соціальних, пізнавальних та професійних потреб, ідеалів, інтересів, переконань, соціальних настанов, системи цінностей), він здійснює в структурі відповідальності стимулюючу, спонукальну функцію (Г.С. Созикіна).

В професійному та повсякденному житті найбільш явним критерієм визначення, наскільки відповідальною є особа, виступає її поведінка, а саме – мотиваційне підґрунтя вчинків. Аналіз літературних першоджерел показав, що на думку багатьох науковців (Т.Ю. Ушакова; С.М. Васильєв; А.Ф. Гулевська; В.П. Прядеїн) мотиваційний компонент професійної відповідальності представляє собою сукупність мотивів соціально відповідальної поведінки, моральних вподобань в її реалізації, спонукань свідомої регуляції власної діяльності у соціально-професійному суспільстві.

Соціальна відповідальність майбутнього фахівця та діючого професіонала, як внутрішня якість особистості, містить в собі усвідомлення необхідності діяти відповідно до суспільних вимог і норм як соціальних цінностей; усвідомлення власної соціальної цінності і суспільної ролі, тобто зіставлення, узгодження індивідом пізнаної необхідності зі своїми внутрішніми переконаннями, совістю, особистими інтересами; передбачення наслідків вибору, рішень і дій; критичність і постійний контроль за своїми діями, врахування їх наслідків для інших людей; прагнення до самоактуалізації, реалізації себе в об'єктивному світі; самозвіт і самооцінку; готовність відповідати за свої дії; соціально-відповідальну

діяльність (О.Ф. Плахотний). В практичній діяльності фахівця ракетно-космічної галузі розвиненість мотивів соціально-відповідальної поведінки є украй важливою, адже недотримання встановлених норм та некритичний контроль своїх професійних дій може призвести до невідворотних наслідків.

Спираючись на роботи українських та закордонних дослідників соціальної відповідальності фахівця, О.С. Ковальчук було отримано концептуальне визначення обговорюваного конструкту. Вченою соціальна відповідальність інтерпретується як інтегральна генералізована характеристика особистості спеціаліста, яка є способом психологічної регуляції діяльності, що здійснюється свідомо та добровільно і проявляється у дотриманні норм та інтересів суспільства, законослухняності, моральній свідомості, громадянський позиції, добросовісності, сумлінності, етичній поведінці та самоконтролі.

Згідно апостеріорній п'яти-факторній моделі О.С. Ковальчук, на положення якої ми спираємося в нашому дослідженні, соціальна відповідальність фахівця містить п'ять компонентів: громадянська свідомість; законослухняність; рефлексія наслідків своїх дій; моральна свідомість; альтруїзм.

З огляду на зазначене можна сказати, що роки фахової підготовки є сприятливим періодом для розвитку соціальної відповідальності, коли в студента формується власне ставлення до цілей та завдань професійної діяльності, усвідомлюються мотивація та потреба в отриманні обраної професії й подальшій професійній діяльності, усвідомлюються цінності та цілі життя взагалі.

Отже, мотиви соціально-відповідальної поведінки є необхідною характеристикою особистості майбутнього фахівця ракетно-космічної галузі, яка проявляється у слідуванні суспільним інтересам та законам, моральній свідомості, професійній рефлексії. Зазначене дозволяє визначити розвиненість мотивів соціально-відповідальної поведінки умовою розвитку професійної відповідальності майбутніх фахівців ракетно-космічної галузі.

Кучинова Наталя
аспірантка кафедри психології
Наук. кер.: д.психол.н., проф. Шевченко Н.Ф.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСОБИ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОЇ СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ-МАРКЕТОЛОГІВ

Актуальність. На сьогоднішній день актуальним питанням вітчизняної вищої школи є створення умов, за яких майбутні фахівці не тільки набували професійних знань, умінь та навичок, а й розвивали творчий підхід у вирішенні професійних завдань. Професійна діяльність маркетолога обумовлює необхідність впровадження у навчальний процес майбутніх фахівців знань про креативність, креативні технології, розвиток креативності особистості. Тому важливим залишається питання вибору психолого-педагогічних засобів розвитку креативного мислення майбутніх фахівців з маркетингу.

Проблемам розвитку креативності присвячені наукові праці зарубіжних дослідників Г. Альтшуллера, Ед. де Боно, Т. Бьюзена, Дж. Гілфорда, Р. Еберле, Дж. О'Кіффа, А. Осборна, Г. Уоллеса, Е.П. Торренса, Дж. Хегерті, Ф. Цвіккі, Й. Шерера та вітчизняних науковців Д. Богоявленської, В. Моляко, О. Музики та інших. Однак питання розвитку креативності майбутніх маркетологів залишається актуальним.

Метою статті є визначення психолого-педагогічних засобів розвитку креативної складової професійного мислення студентів-маркетологів.

Важливою складовою формувального експерименту дисертаційної роботи є організація цілеспрямованого психолого-педагогічного впливу на розвиток креативної складової професійного мислення студентів-маркетологів шляхом впровадження комплексної програми. Розробка та реалізація програми здійснювались на засадах діяльнісного та особистісно орієнтованих підходів.

Зміст комплексної програми, спрямованої на розвиток креативності студентів-маркетологів, містить чотири основні компоненти: теоретичний, практико-розвивальний, особистісно-креативний, емоційно-рефлексивний.

Реалізація комплексної програми розвитку креативної складової професійного мислення передбачає широке провадження у навчальний процес прийомів активізації пізнавальної діяльності студентів, головна мета яких полягає у формуванні активного ставлення студентів до оволодіння обраною професією, розвитку їх ініціативи та творчості. Засвоєння теоретичного матеріалу здійснюється через міні-лекції, які передбачають усний виклад навчального матеріалу за короткий проміжок часу із використанням засобів візуалізації. Головне завдання кожної міні-лекції – не тільки розкрити теоретичні положення з визначеної теми, а і мотивувати студентів на необхідність засвоєння знань, акцентуючи увагу на їх практичне значення у професійній діяльності майбутнього фахівця з маркетингу.

Практичний блок програми передбачає широке застосування такого методу навчання як аналіз конкретних ситуацій (кейс-метод), який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності фахівців. Цей метод викликає пізнавальний інтерес у студентів до розв'язання проблемних завдань, спрямовує їх розумову діяльність на продуктивні дії у нетипових ситуаціях [1].

Серед психолого-педагогічних засобів розвитку креативного мислення значна роль належить методу імітації – дидактичним іграм, в яких засвоєння знань відбувається не абстрактно, а в реальному для учасників процесі ігрової дії, в динаміці розвитку сюжету гри, у формуванні цілісного образу професійної ситуації [3]. Цей метод стимулює активність мислення і поведінки студентів, включає кожного учасника навчального процесу у продуктивні форми спілкування, виробляє уміння самостійно приймати рішення, розвиває самоконтроль, самооцінку і рефлективність мислення [2].

До практичної частини програми розвитку креативної складової професійного мислення включено тренінгові технології, метою яких є розвиток особистісних здібностей майбутніх фахівців з маркетингу та набуття ними навчального досвіду виконання певного виду професійної діяльності, яка пов'язана із широким колом спілкування, генеруванням нових ідей, прийняттям нестандартних рішень тощо.

Значна частина практичних занять містить елементи групових дискусій, які розвивають вміння студентів аргументовано відстоювати свою думку, поважати погляди опонентів, виявляти самокритичність та з гідністю визнавати поразки. Саме групові дискусії спрямовані на розвиток продуктивного мислення, уміння формулювати свої думки, критично підходити до власних поглядів, проявляти толерантність до пропозицій інших людей тощо [1].

Висновки. Засоби психолого-педагогічного впливу комплексної програми розвитку креативної складової професійного мислення студентів-маркетологів націлені на формування активного ставлення студентів до оволодіння обраною професією і розвитку їх творчого потенціалу. У комплексній програмі розвитку креативної складової професійного мислення використано наступні засоби психолого-педагогічного впливу: міні-лекції, аналіз конкретних ситуацій, дидактичні ігри, тренінгові технології, групові дискусії, ситуативні вправи.

Література

1. Ковальчук Г.О. Активізація навчання в економічній освіті: Навч. посіб / Г. О. Ковальчук. – Вид. 2-ге, доп. – К.: КНЕУ, 2003. – 298 с.
2. Мариньчак С.Ю. Аналіз ефективності інноваційних підходів у системі вузівського навчання: Дис... на здобуття наук. Ступеня канд. пед. наук: 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / С. Ю. Мариньчак. – Український інститут підвищення кваліфікації керівних кадрів освіти МО України. – К., 1994.- 181с.
3. Шмакова О.В. Деловая игра в процессе обучения как средство развития творческих способностей студентов в высшей школе США / О. В. Шмакова // Сб. научных трудов «Профессионально-творческая подготовка студентов в вузе». – М.: Моск.гос.ун-т ин.яз. им. Мориса Тореза, 1990. – С.103-110.

Лисяк Ілля
студент 5 курсу фак-ту СПП
Наук. кер.: к.психол.н., доц. Губа Н.О.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ В СТРУКТУРІ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

В останні десятиліття вивченню феномена професійної деформації особистості як в особистісному, так і в професійному аспектах приділяється все більше уваги. В основному,дослідники цього феномену,розглядають його , як поступовий процесс,що з часом посилюється,а як відомо плин часу у професійному плані,зазвичай,супроводжується кар'ерним зростанням,що тільки збільшує прояв професійної деформації. У структурі МВС головною специфікою карьерного зростання та професійної діяльності є рангова субординація,яка є каркасом функціонування всієї системи,джерелом певних культурних норм та запорукою стабільної взаємодії між працівниками. Так як певний ранг у субординаційній системі супроводжується певним соціальним статусом,владними повноваженнями,певною моделлю поведінки і ще низкою факторів,цікавим є дослідити його влпив на рівень професійної деформації,що ми і плануємо зробити експерементально у близькому майбутньому.

Метою дослідження є теоретичний аналіз проблеми професійної деформації працівників в структурі МВС.

У 1974 році американським психіатром Х.Дж. Фреінденбергером вперше було введено термін «burnout» (англійський термін «burnout», українські еквіваленти - «згоряння», «згасання», «вигорання»). «Burnout» - це характеристика психологічного стану здорових людей, які знаходяться в інтенсивному і тісному спілкуванні з клієнтами в емоційно навантаженою, насиченій атмосфері при наданні їм професійної допомоги[3].

На думку Н.Є. Водоп'янової, починаючи з цього часу, «дослідники все більше стали пов'язувати синдром « burnout » з психосоматичним самопочуттям, співвідносячи його зі станом передхвороби»[1,с. 443-463].

У 1981 році американські психологи К. Маслач і С. Джексон відзначили, що прояви синдрому «психічного вигорання» обмежуються представниками комунікативних професій , що частково вирішує спір про природу даного феномена. Маслач і Шауфелі підкреслювали, що «професійне вигорання» - це синдром «психічного вигорання», що розглядається в аспекті особистісної деформації професіонала під впливом професійних стресів.

Аналізуючи праці вітчизняних і зарубіжних психологів, автори відзначають, що труднощі вивчення синдрому пов'язані з невизначеністю і багатокомпонентністю його описових характеристик і відсутністю відповідного вимірювального інструментарію. В даний час дослідники виділяють близько 100 симптомів, пов'язаних з «психічним вигоранням», серед яких агресивні і занепадницькі почуття, безсоння, зловживання алкоголем, негативне ставлення до роботи, переживання почуття провини і залежності, психосоматичні нездужання і ін.Зеер Е.Ф. описуючи різноспрямовані зміни особистості при професійному становленні, особливо підкреслює, що «професійний розвиток - це придбання і втрати, а значить, становлення спеціаліста,як професіонала - не тільки вдосконалення, але і руйнування, деструкція», коли спостерігається свого роду професійна деградація, що розуміється як рух назад, на стадію професійної адаптації, втрати професійно важливих якостей і властивостей, занепаду в професійному розвитку [1,с. 200-201].

Зеер при визначенні професійної деформації вказує на наступні її компоненти:

• «деструктивні зміни особистості в процесі виконання діяльності».

• «зміни сформованої структури діяльності й особистості, позначаються на продуктивності праці і взаємодії з іншими учасниками цього процесу»

• «деструкції, що виникають при багаторічному виконанні однієї і тієї ж професійної діяльності, що негативно впливають на її продуктивність, що породжують небажані якості, які змінюють професійну поведінку людини »

• «порушення засвоєних способів діяльності, руйнування сформованих професійних якостей, поява стереотипів професійної поведінки і психологічних бар'єрів при освоєнні нових професійних технологій, нової професії або спеціальності; зміна структури особистості при переході від однієї стадії професійного становлення до іншої» [2,с. 200-201].

Структуруючи прояви професійних деформацій, він виділяє 4 їх рівня:

1)Загальнопрофесійні деформації (у більшості працівників зі стажем). Ці деформації роблять працівників впізнаваними, схожими. Наприклад, у працівників правоохоронних органів - синдром «асоціальної перцепції»;

2)Спеціальні професійні деформації (кожна спеціальність в рамках будь-якої професії має свій якісний і кількісний склад деформацій). Наприклад, у слідчого – правова підозрілість, у оперативного працівника – актуальна агресивність, у прокурора – обвинувальний інтерес;

3)Професійно-типологічні деформації, обумовлені накладенням індивідуально-психологічних особливостей особистісно (темпераменту, здібностей, характеру) на психологічну структуру діяльності.

4)Індивідуалізовані деформації, зумовлені особливостями працівників різних професій. Надмірний розвиток окремих професійно важливих якостей (в результаті багаторічної професійної діяльності, психологічного зрощування особистості і професії) призводить до виникнення таких сверхякостей або акцентуацій,як надмірна відповідальність, суперчливість трудовий фанатизм.

Повертаючись до специфіки професійної діяльності працівників МВС,то класифікації основних видів професійної деформації працівників в правовій науці в повній мірі ще не склалася. Тому на сьогоднішній день представляється можливим виділити наступні її різновиди:

- правовий нігілізм – неповажне ставлення до права, зневіра в його корисну роль в житті соціуму і запереченні цінності правового регулювання;

- правовий інфантилізм – наявність пробілів і невихованість правової свідомості, що визначаються недостатніми для успішної професійної діяльності юридичними знаннями і навичками виконання службових функцій;

- негативно-правовий радикалізм – неповага до права трансформується в протиправне бажання використовувати посадове становище в особистих корисливих, кар'єрних та інших антисоціальних цілях;

- спекулятівно-правовий популізм – характеризується суб'єктивним настроем посадової особи на зовнішню афектацію своєї особистості і результатів діяльності, на підкреслення виняткової ваги свого ставлення до справи і прагнення на цій основі зміцнити свій соціальний і службовий статус;

- морально-правовий конформізм – характеризується правосвідомістю посадової особи, що орієнтується у своїй діяльності на зразки і стандарти рольової поведінки, що культивується в даному соціальному середовищі. Пасивність і безініціативність - головні риси конформізму.

Висновки: Проаналізувавши літературу з данної тематики можна зробити визновки,що: 1) подальше вивчення профдеформації працівників МВС є доволі актуальною темою досліджень; 2) поняття профдеформації більшістю авторів розуміється як певна «деструкція» особистості,що може не завжди нести тільки негативні наслідки; 3) профдеформація – має багатокомпонентну структуру,що має специфіку в залежності від виду професійної діяльності.

Література

1.Водопьянова Н.Е. Синдром выгорания: диагностика и профилактика / Н.Е. Водопьянова, Е.С. Старченкова. – Санкт-Петербург : Питер, 2005.– 336 с.

2.Зеер Э.Ф. Психология профессий / Э.Ф. Зеер. – Москва : Академический Проект ; Екатеринбург : Деловая книга, 2003. – 336 с.

3.Freundenberger H.J. Staff burnout // Journal of Social Issues. – 1974. – Vol. 30(1). – pp. 159-165.

Магурян Яніна
студентка 5 курсу фак-ту СПП
Наук. кер.: к.п.н. Іщук О.В.

ВЗАЄМОЗВ ЯЗОК СОЦІАЛЬНОГО СТАТУСУ З РІВНЕМ АГРЕСИВНОСТІ У ПІДЛІТКІВ

За останнє десятиліття в усьому світі, особливо в країнах СНД, відзначається зростання насильницьких дій здійснених особами підліткового віку, пов'язаних з особливою жорстокістю. Такі соціально-небезпечні прояви, зазвичай пов'язані з поняттями агресії і агресивності та викликають серйозне занепокоєння. Особливо гострою зараз є проблема зростання підліткової злочинності та асоціальності. Більшість психологів і педагогів виявилися непідготовленими ні теоретично, ні практично до вирішення проблем підліткової агресивності.

Питання, пов'язані з агресивністю, постають у багатьох психологічних дослідженнях. Наявність надзвичайно високої концентрації агресії у суспільстві та відсутність однозначного та адекватного наукового визначення цього складного феномена роблять проблему дослідження агресивності однією з найбільш актуальних проблем сучасного світу, важливим теоретичним та практичним завданням.

Тож метою даної роботи є висвітлення питання взаємозвязку рівня агресивності з соціальним статусом підлітка. Отже нами було проведено дослідження з учнями 8 класу на базі ЗОШ № 3 м. Вільнянська, Вільнянського району, Запорізької області. Процедура дослідження проводилася під керівництвом шкільного психолога. Загальна кількість досліджуваних становила 23 особи.

Проведене діагностування у 8-А класі було направлене на перевірку рівня агресивності учнів та встановлення взаємозв'язку з соціальним статусом підлітка в класі. Нами було використано такі емпіричні дослідження як:опитувальник Басса –Дарки соціометрія . За результатами опитувальника Басса –Дарки : З результатів ми зробили висновок , що найбільше процентів набрано по шкалі негативізму (21 %). На другому місці за процентним співвідношенням можна виділити образу та вербальну агресію (по 15 %). роздратування (12%) та підозрілість (11%). Найменше проявилася фізична (9%) та непряма (8%) агресія.

Результати аналізу взаємозв'язку соціометричного статусу підлітків: Зірки -16 осіб,Бажані4,Нехтувані 3. Це говорить про те, що низький соціометричний статус підлітка дійсно може сприяти посиленню проявів образи в даному класі.

Висновки: Відповідно до мети, нами було проведено дослідження взаємозв'язку агресивності і соціометричного статусу підлітків. Покладена в основу нашої роботи гіпотеза свідчить, що рівень агресивності взаємопов'язаний з соціометричним статусом підлітків. Теоретичний аналіз літератури з проблеми агресії показав, що агресивність є природною, властивою будь-якій людині в більшій чи меншій мірі якістю, що має важливе пристосувальне значення. Разом з тим, надмірна виразність агресії може виступати одним з факторів дезадаптації і в цьому зв'язку існує гостра необхідність у дослідженні причин підвищеної агресивності.

Література

1. Абрамова Т.С. Возрастная психология. – М.: Академия, 1997. – 704 с.
2. Аверін В.А. Психологія дітей і підлітків. Учеб.пособие. - СПб.: Вид-во Михайлова В.А., 1998. - 379 с.
3. Андреева Г.М. Социальная психология. – М.: Аспект Пресс, 1998. – 376 с.
4. Берковіц Л. Агресія: причини, наслідки та контроль. - СПб.: Питер, 2001.
5. Дроздов О.Ю. Агресивна поведінка молоді в контексті соціальної ситуації / / Соціс, 2003. - № 4. - С. 95-98.
6. Зоуір А. Алі Рашид. Кроскультурного вивчення агресивної поведінки у підлітків Росії і Ємену: Автореф. канд.дисс. - СПб., 1999.

7. Ковальов П.А. Статево-вікові особливості відображення у свідомості структури власної агресивності та агресивної поведінки: Автореф. Канд. Дисс. - СПб., 1996.
8. Крутецкий В.А., Лукин Н.С. Психология подлростка. – М.: Просвещение, 1965. – 315 с.

Мітіна Алла
студентка 4 курсу фак-ту СПП
Наук. кер.: к.психол.н., доц. Лукасевич О.А.

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО АСПЕКТУ ФЕНОМЕНУ CHILDFREE

Добровільно бездітні існували завжди, у всі віки, але цей феномен не набував прилюдного розповсюдження, оскільки бездітність не сприймається як нормальне явище у суспільстві. Свідомість прихильників цього напрямку специфічно трансформується, оскільки пригнічуються батьківські інстинкти. Важливо визначити та зрозуміти, що спонукає людей, які проживають в шлюбі, або сім'ї добровільно відмовлятися від радощів батьківства. Добровільно бездітні не бажають продовжувати свій рід, та залишати після себе слід на землі, в якості нащадків.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні психологічного аспекту феномену childfree.

Childfree (переклад з англ. «вільні від дітей») – це специфічний спосіб існування людей, які здатні до репродукції, але цілеспрямовано та усвідомлено вживають усіх засобів, щоб уникнути появи власних дітей.

Серед дослідників, що займалися вивченням особливостей феномену childfree можна представити наступних: Дж. Віверс, Джилеспі, аналітичні думки Кніла, Джоші та Морелла, М. Дірленда, Л. Ку.

Дж. Віверс була першим науковцем (в області соціології), хто досліджував феномен childfree. У 1980-му році вийшла в світ її книга з дослідженням «Бездітні за власним бажанням» («Childless by choice»,1980) [1]. Респондентами її дослідження були чоловіки та жінки (пари, сім'ї, шлюби), які свідомо відмовлялися від народження дітей.

За результатами досліджень було виявлено два види childfree: 1) Реджектори – різновид childfree, що відчувають відразу до дітей, процесів вагітності, пологів та грудного вигодовування. 2) Афексьонади - різновид childfree, які навпаки, відчувають до дітей приємні відчуття. Мотивом для них є прагнення до безтурботного способу життя. Їм притаманне богемне життя, часті подорожі, постійні розваги.

Участь у дослідженнях Дж. Віверс приймали також і домогосподарки. Мотивом усвідомленого відмовлення від дітей для домогосподарок було піклування про чистоту та порядок у власному домі, оскільки вони не бажали, щоб діти постійно псували приведений до ладу будинок.

Також за цими дослідженнями була виявлена така тенденція: якщо у парі один – childfree, а інший – вагається, тоді перемагає чайлдфрі, і діти не народжуються. Цей факт сприяє розповсюдженню феномену childfree.

Інший науковець, хто досліджував childfree - Джіллеспі, виділяє, схожу з Дж. Віверс, класифікацію childfree: 1) ті, для кого важливіше власна зовнішність, краса та «привабливість бездітності»; 2) ті, кому властиво «відторгнення, відраза до дітей» [2].

Своє відображення феномен childfree знайшов і в руслі психоаналітичних теорій. Кніл і Джоші, Морелл, виділили такі категорії childfree: «ті, хто постійно відкладають» та «хвилеподібні відмовники».

З юності або з початку шлюбу/партнерства «ті, хто постійно відкладають» не відмовляються від ідеї завести дитину, однак їх тимчасове «потім» плавно переходить в постійне «ніколи». В цей момент, вони вже більше або не хочуть, або не можуть, (або і те, і інше) мати дітей.

У іншої категорії childfree - «хвилеподібні відмовники» - бувають періоди, коли вони хочуть дітей, іноді навіть дуже хочуть, але інші міркування і прагнення їх життя все ж виявляються важливішими навіть і в ці періоди, і дітей вони в результаті все-таки не мають саме за власним рішенням [3].

М. Дірленд аналізуючи жінок, у яких немає дітей виявила, що більшість з них люблять дітей, але більше цінують інші аспекти життя, такі, як власна кар'єра, спілкування з друзями, цінування власної свободи. Ці аспекти життя є домінуючими для цих жінок.

Такий спосіб життя, дозволяє приймати швидкі рішення, дає можливість займатися творчою роботою. Ці жінки вважають, що не змогли б досягти успіхів відразу на обох теренах [4].

Досліджуючи атитюди бездітних Л. Ку із соавторами провели лонгітюдне дослідження та виявили, що бажання бути бездітними є варіативною тенденцією. Цей атитюд може змінюватися протягом часу. Вони опитували респондентів два рази: у 20 років, та через 9 років – у 29. За результатами було виявилено, що з тих, хто не збиралися мати дітей, деякі вже стали батьками. А ті, хто бажав мати дітей, не просто не стали батьками, а й долучилися до руху childfree [5].

Висновок. Як видно з аналізу останніх досліджень та публікацій явище childfree має декілька векторів свого спрямування. Більшість науковців виділяють схожі тенденції життєвих позицій childfree. Тому стереотипне сприйняття childfree змінюється, оскільки розширюються межі розуміння феномену добровільної бездітності.

Література

1. Veevers, J. E. Childless by choice. Toronto, Butterworth, 1980.
2. Gillespie, R. Childfree and feminine: Understanding the gender identity of voluntarily childless women. Gender and Society 17(1), 2003: 122-136.
3. Kneale, D. and H. Joshi. Postponement and childlessness: Evidence from two British cohorts. Demographic Research 19, 2008: 1935-1964; Morell, C. Saying No: Women's Experiences with Reproductive Refusal. Feminism and Psychology 10(3), 2000: 313-322.
4. Єйлин Нечас. 1000 секретов женского здоров'я. Електроний ресурс: http://vagrius.ru/krasota-i-zdorove/b-2436/4-glava-2bez-detey-po-sobstvennomu-zhelaniyu
5. Qu, L., R. Weston, et al. (2000). Effects of changing personal relationships on decisions about having children /Family Matters, N057

Нюдьга Інна
студентка 4 курсу ф-ту СПП
Наук. кер.: к.психол.н., доц. Губа Н.О.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ МОББІНГУ В ОРГАНІЗАЦІЇ

Актуальність явища обумовлюється як масштабами поширення, так і тими наслідками, які вони спричинюють. Особливо це помітно у невеликих виробничих колективах, де спостерігаються крайні форми їхнього вираження з тяжкими наслідками для тих, хто стає жертвами. Актуальність цієї проблеми сьогодні яскраво демонструють часті випадки недружніх дій щодо деяких працівників, приниження честі і гідності особи, які провокують звільнення людини з місця його роботи, важку депресію або самогубство. Проблема моббінгу стає особливо актуальною в останні роки, коли страх втратити роботу і бажання зробити кар'єру будь-якими методами стали поширеними явищами.

Кількість таких жертв щорічно зростає, що підтверджує статистика окремих європейських держав, які відслідковують ситуацію. На жаль, в Україні подібної статистики не ведеться, однак є підстави робити висновки про те, що такі дані також були б високими.

Власне науковий аналіз пропонуємо розпочати з розкриття сутності і змісту таких поняття як "моббінг". На сьогодні у психології його пов'язують, в першу чергу, з психологічним насиллям і виокремлюють два види моббінгу: вертикальний (від лідера – авторитетної особи, керівництва – його ще називають терміном "боссинг") і горизонтальний – на рівні членів групи.

Поняття "моббінг" утворене від англійського слова mob – натовп – і по своїй суті означає психологічні утиски та насилля над особистістю, які вчиняються переважно групою. Вперше подібні явища були описані шведським психологом Х. Лейманном за результатами дослідження, яке було здійснено ним на початку 80-х років XX ст. у виробничих колективах. Він охарактеризував його як "психологічний терор", який виявляється у систематично повторювальному ворожому і неетичному поводженні з іншими.

Психологічні аспекти згаданої проблеми розглядалися у дослідженнях І. Філліпової, О. Матвійчук, Л. Гайнеман. Моббінг на робочому місці – Н. Девенпорт, К. Коллодей, Н. Наріцин. Моббінг, як чинник, що загрожує життєдіяльності людини, вивчали У книзі "Насилля на роботі" ("Violence at Work"), виданій Міжнародним бюро праці у 1998 р., моббінг згадуються у тому ж смисловому ряді, що й убивство, зґвалтування чи пограбування.

Жертвами моббінгу стають як аутсайдери колективів, так і найбільш яскраві, сильні особистості. І в першому і в другому прикладі присутня велика небезпека як для самої групи, жертви моббінгу, так і тієї інституції в цілому, де таке явище присутнє – воно руйнує її зсередини, порушує баланс сил і гармонійний мікроклімат, слугує підставою до крайнього загострення ситуації для обох сторін і може мати тяжкі наслідки для жертви (причинення шкоди фізичному чи психічному здоров'ю, доведення до самогубства, вбивство) та негативний соціальний ефект, який виявляється у порушеному статусі особистості.

Саме тому, проблеми моббінгу була відома завжди, однак особливого поширення набула в останні десятиріччя, що пов'язується з інтенсивними процесами стратифікації суспільства, утворення офісних і бізнесових компаній, де безумовно домінуюча роль відводиться їх одноосібному керівництву, а також зі зростанням професійної і міжособистісної конкуренції та відсутністю достатнього рівня контролю і відповідальності за порушення прав кожного на самовираження, самореалізацію і повагу власної гідності.

Продовжимо розглядати явище моббінгу на основі існуючих причин.

Вітчізнянні фахівці виділяють наступні причини моббінгу: внутрішня конкуренція серед персоналу за більшу ефективність роботи з клієнтами; сприймається як загроза прихід нового колеги; наявність великого числа претендентів на єдине звільнене кар'єрне місце; різке підвищення одного з колег по службі; звичайна заздрість чи жага слави; страх за своє існування; слабкість; неприйняття іногородніх, провінціалів, представників іншої національності, іноземців; упередження проти інвалідів; соціально-політична ангажованість; неприйняття "білих ворон"; особливо галантне або грубе ставлення до жінок; активне протистояння сексуального переслідування.

Що стосується зарубіжних фахівців,то вони виділяють 3 основні причини:

1) Індивідуальна - невизначена стресова ситуація або поведінка, як причина заздрості,страху та інше;

2) Соціальна – змінення соціальної структури, цінносні конфлікти та соціально - дискримінуючі цінності;

3) Виробничі - несприятливі умови зовнішнього середовища, «закостенілі організаційні структури» і нечіткий розподіл завдань.

Підводячи підсумок, можна сказати, що наслідки моббінгу негативно позначаються не тільки на його об'єкті, але і на діяльність самої організації. Так, моббінг веде до відчуження працівників, абсентеизму, посилює плинність кадрів, отруює психологічний клімат в робочому колективі, що негативно позначається на результатах діяльності структурних підрозділів і організації в цілому. Тому потрібно всіма можливими засобами боротися з цим явищем.

Література

1. Європа-Експрес // 5 листопада 2007, номер 45 (505).

2. Энциклопедия моббинга. // www.leymann.se/English/frame.html. – сайт проф. Леймана.

3. www.bullyonline.org/workbully/mobbing.htm.

4. www.bullyonline.org/workbully/manage.

Оленич Варвара
студентка 5-го курсу фак-ту СПП
Наук. кер.:к.психол.н., доц. Іщук О.В.

ПСИХОЛОГІЧНІ РЕСУРСИ СУБ'ЄКТА: ОСНОВНІ НАПРЯМКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Поняття психологічного ресурсу має широке поширення в прикладній та практичній психології. Часто в консультуванні використовуються такі терміни як «ресурсний стан», «пошук ресурсу», «надати ресурс» і антоніми – «виснаження», «брак ресурсів».

Аналіз літератури показав, що в науковій психології поняття «ресурс» найчастіше використовується в галузі психології праці, як фактор долаючої поведінки, подолання людиною стресів і труднощів у процесі її особистісного і професійного розвитку. Використовуються такі поняття як «ресурс стресостійкості», «копінг-ресурси», «адаптаційні ресурси».

Ресурсний підхід бере свій початок з гуманістичної психології.

Е. Фромм виділяв три психологічні категорії, що позначаються як ресурси людини в подоланні важких життєвих ситуацій: надія (те, що забезпечує готовність до зустрічі з майбутнім); раціональна віра (усвідомлення існування безлічі можливостей і необхідності вчасно ці можливості виявити і використовувати); душевна сила або сміливість (здатність чинити опір спробам піддати небезпеці надію і віру, і зруйнувати їх)[2].

Розрізняють два класи ресурсів: особистісні та середовищні (інакше, психологічні та соціальні). У свою чергу особистісні ресурси поділяють на психологічні (психічні стани, почуття, навички, здатності, все те, що допомагає людині впоратися у важких життєвих ситуаціях), фізичні (стан здоров'я, матеріальна підтримка, фізичні можливості до чого-небудь). В клас соціальних ресурсів входить будь-яка допомога з боку соціального оточення людини[2].

Іноді виділяють третій клас – особистісно-соціальні ресурси, до яких входять комунікаційні здібності, вміння та навички людини (наприклад: вміння просити допомоги у інших людей).

В рамках діагностичної моделі найбільш поширеними є два підходи дослідження ресурсів: 1) орієнтований на змінні (диспозиції, особистісні риси, характеристики середовища) як ресурси особистості; у цьому випадку досліджується специфічний результат взаємодії тих факторів, що підвищують ризик і тих, що знижують ризик, причому береться до уваги часове протікання процесів; 2) центрований на особистості, особистісно-орієнтований, або типологічний[3].

До першої, диспозиційної моделі психологічних ресурсів, можна віднести ресурсну концепцію стресу С. Хобфола, теорію психологічного стресу С. А. Бодрова, ресурси в розумінні Н. Е. Водоп'янової (внутрішні і зовнішні змінні як фактори адаптації до стресогенних умов), мотиви і установки в ресурсному підході, які вивчали С. Л. Куліков і Ф. Н. Ільясов.

До типологічного підходу можна віднести роботи представників діяльнісного підходу С. Л. Рубінштейна та Б. Г. Ананьєва, де крім діяльності людини важливим є системний характер природи ресурсів. Також до цієї моделі можна віднести поняття особистісного потенціалу Д. А. Леонтьєва, найбільш близьке до нього поняття «життєстійкість» («hardiness»), введене С. Мадді, а також поняття «особистісний адаптаційний потенціал», введене А. Р. Маклаковим.

Отже ми бачимо, що в психологічній науці, не дивлячись на різноманітність підходів до розуміння психологічних ресурсів, саме поняття як психологічна категорія – досліджена недостатньо. Більшість досліджень стосуються психології праці (протидії синдрому вигоряння, взаємозв'язку з трудовими мотивами та установками).

Цікавими є дослідження С. А. Хазової. Вони пролягають в іншій області психології. Вона виділила вікові особливості ресурсів суб'єкта, досліджувала особливості феномена виснаження в сім'ях, де виховують дітей з обмеженими можливостями, вивчала особливості психологічного ресурсу школярів.

У представлених дослідженнях всі стресори знаходяться в оточенні людини. Однак проблеми, з якими людина звертається до практикуючого психолога, можуть виходити із внутрішніх станів людини, при фактичній відсутності зовнішніх стресорів на момент звернення (наприклад: посттравматичний стрес). А також стоїть питання мобілізації внутрішніх ресурсів при зовнішньому умовному благополуччі людини (наприклад: підвищення ефективності трудової діяльності).

Таким чином ми бачимо, що більша частина аспектів у розумінні психологічного ресурсу розкрита недостатньо. Актуальним напрямом дослідження особистісних ресурсів є розробка психологічної структури, механізмів функціонування і способів мобілізації, та ефективного використання психологічних ресурсів особистості.

Література

1. Водопьянова Н. Е. Противодействие синдрому выгорания в контексте ресурсной концепции человека // Вестник СПбГУ. Серия 16: Психология. Педагогика. 2011. №2 С.38-50.
2. Калашникова С. А. Личностные ресурсы как интегральная характеристика личности // Молодой ученый. — 2011. — №8. Т.2. — С. 84-87.
3. Хазова Светлана Абдурахмановна, Дорьева Евгения Анатольевна О методах исследования психических ресурсов субъекта // Вестник КГУ им. Н.А. Некрасова: Педагогика. Психология. Социальная работа. Ювенология. Социокинетика. 2012. №4 С.29-35.
4. Хазова Светлана Алексеевна Копинг-ресурсы субъекта: основные направления и перспективы исследования // Вестник КГУ им. Н.А. Некрасова. 2013. №5 С.188-191.
5. Старченкова Елена Станиславовна Ресурсы проактивного совладающего поведения // Вестник СПбГУ. Серия 12. Социология. 2012. №1 С.51-61.

Павленко Галина
Студентка 5-го курсу фак-ту СПП
Наук. кер.: к.психол.н., доц Мосол Н. О.

ДІАГНОСТИКА ТА КОРЕКЦІЯ ТРУДНОЩІВ СПІЛКУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Дана тема на сьогоднішній день є актуальною, в зв'язку з тим, що спілкування, особливо в молодшому шкільному віці, відіграє важливу роль у становленні учня як особистості, а також у навчанні та житті учнів. Для вирішення даного питання існує багато методик, які орієнтовані, в першу чергу, на діагностику учнів в класі, щоб зрозуміти стан на сьогоднішній день та визначити перспективи колекційної роботи. Було розроблено та взято за основу корекційно-розвивальну програму морального виховання, яка виконує такі завдання, як подолання у школярів труднощів у спілкуванні, пізнання людей через взаємодію та художню перцепцію, що надає дітям навичок ефективної взаємодії у спілкуванні з людьми, формулює вміння вирішувати конфліктні ситуації. Тому, на нашу думку, дане дослідження допоможе більш глибоко вивчити дану проблему та допомогти у розв'язанні шкільних конфліктах, які пов'язані з виникненням проблем у спілкуванні. Це також спростить навчальний процес та надасть дітям більше навиків та здібностей у комунікації

Моральне виховання яке включає в себе: любов, доброту, порядність, милосердя та моральну поведінку, складає фундамент ефективних міжособистісних відносин [2]. Тому моральне виховання було взяте за основу нашої роботи, у діагностиці та корекційно-

розвивальній роботі. Що допоможе розвинути у дитини емпатію, навчить розуміти інших, бути комунікативним та вміти знаходити спільну мову з людьми. Адже коли дані потреби дитини не виховуються, не розвиваються, то це призводить до негативних наслідків. Можна зробити наступні висновки, що не сформованість моральної поведінки молодших школярів являється причиною їх агресивності, конфліктності, як з однолітками, так і з батьками та оточуючими людьми. В шкільній атмосфері починають виникати конфліктні ситуації причиною яких є недотримання та нерозуміння моральних норм, що в подальшому впливає на поведінку дітей, на вміння налагоджувати стосунки, та викликає труднощі у спілкуванні. Також некерованість даними дітьми ускладнює стосунки як у школі так і дома [1].

З метою розробки корекційно-розвивальної програми було проаналізовано багато літературних джерел , а також ми ознайомились з різними концепціями та поглядами видатних психологів та педагогів, які займались питаннями даної проблеми. За основу були взяті роботи О.О. Бодальова, О.О. Леонтьєва, А. В. Петровського, А. С. Макаренка, В Р. С. Немова, Л. Н. Рожиної, Л. С. Виготського, та інших. Ними було розроблено підходи в проблемі розуміння людини людиною в психолого-педагогічних концепціях, де розглядались функції таких взаємовідносин, механізми, фактори, форми сприйняття, фізичний вигляд людини (жести, міміка, голос, зовнішній вигляд т. і.), рівні, а також сфери здійснення пізнання людьми один одного та їх тенденції. Також психологи дотримуються такої думки, що художня перцепція є одним з процесів пізнання людини школярем [1]. В даній роботі художня перцепція виступає в якості інструмента морального виховання та працює через образи героїв художньої літератури.

На думку Л.М.Рожиної [4], художня перцепція передбачає інтерпретацію учнями художнього опису внутрішнього світу людини, його переживань і роздумів; виникнення уявлень про унікальність і цінність людської особистості. Це дає можливість ще раз підкреслити, що в основі літератури лежить пізнання людини, пізнання його психології. Художня література, розкриваючи складність психічного життя людини, збагачує читача знанням нескінченно різноманітного світу його переживань, що тягне за собою виникнення різного роду емоцій. Саме художня література виступає як метод демонстрації та ознайомлення школяра з моральним вихованням через наглядний досвід. Крім цього, індивід не тільки збагачує свої знання і уявлення про людину, але і розмірковує, переживає, аналізує цілі і мотиви вчинків дійових осіб.

Щодо методів роботи можна також додати, що для їх урізноманітнення можна не лише читати книги та розповіді, але і програвати деякі сцени, щоб дитина могла відчути певні почуття та образи сповна. Також в корекційній роботі доцільна використовувати методики на виявлення здібностей до емпатії, різноманітні тренінги, які спрямовані на ефективну взаємодію, просвітницькі години для учнів та вести просвітницьку роботу з батьками. Також ефективним є метод рішення психологічних задач пов’язаних з емпатією, проявами почуттів, міжособистісною взаємодією, активним спілкуванням, розумінням людини за проявами виразу обличчя [3]. Для цього потрібно надати можливість спочатку діагностувати певну групу, зрозуміти з чого потрібно починати роботу, які методи будуть дієвішими та ефективнішими в даній групі, а потім безпосередньо переходити до корекційно-розвиваючої роботи з даної категорією дітей.

Література

1. Бодалев А.А. Психология общения. – Москва-Воронеж, 1996. – 256 с.
2. Каірова І.А., О.С.Богданова. Азбука морального виховання. - Москва, 1975. - С.21-25, 124-126
3. Кульневич С.В., Лакоценіна Т.П. Виховна робота в сучасній школі. - Москва: Ростов-на-Дону, 2000.
4. Рожина Л.Н. Художественное познание человека читателями-учениками. – Минск., 1993.

Падафет Євгенія
студентка фак-ту СПП
Наук. кер.:к.психол.н., доц. Іщук О.В.

ВПЛИВ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕРСОНАЛУ НА ПСИХОЛОГІЧНИЙ КЛІМАТ В ОРГАНІЗАЦІЇ

Колектив – група об'єднаних загальними цілями і завданнями людей, що досягла в процесі соціально цінної спільної діяльності високого рівня розвитку. В колективі формується особливий тип міжособистісних відносин, що характеризуються високою згуртованістю, колективістською ідентифікацією, соціально цінним характером мотивації міжособистісних виборів, високою референтністю членів колективу по відношенню один до одного, об'єктивністю розподілу відповідальності за результати спільної діяльності.

В останні роки вивченням соціально-психологічних факторів розвитку колективу займались такі психологи як Ф. Тейлор, Д. МакГрегор, Н.С. Руденко, С.О. Кузьмін, В.А. Новіков, Ю.П. Платонов та інші. В роботах таких авторів як: Н.В. Черепкова, В.Б. Ольшанский, С.А. Чугункін розкриваються особливості соціально-психологічного клімату колективу. В даних роботах вивчається соціально-психологічний клімат, як невід'ємна частина трудового процесу.

Огляд вищезазначених праць свідчить про велику кількість та різноманітність досліджень практичних і психологічних аспектів діяльності працівників, як фундаментаторів, організаторів трудової і господарсько-фінансової діяльності будь-яких організацій. Адже те, якими індивідуально-психологічними особливостями володіють працівники організації, значною мірою впливає на особливості соціально-психологічного клімату, рівень потенціалу, взаємини і сумісність між членами колективу в організації.

В рамках нашої роботи, в якості соціально-психологічного клімату ми розуміємо – психологічний настрій в групі, який відображає характер взаємовідносин між людьми, переважаючий тон суспільного настрою, рівень управління, умови і особливості праці та відпочинку в даному колективі. Вивчаючи дану проблему можна сказати, що ефективність спільної діяльності залежить від оптимальної реалізації особистісних і групових можливостей.

Існує думка, що саме тип особистості визначає успішність і продуктивність працівника, тому при прийомі на роботу, в багатьох організаціях, досить часто використовуються різноманітні психодіагностичні інструменти, спрямовані на перевірку особистісних якостей, в основі яких лежить припущення, що відповіді на питання здатні передбачати поведінку людини в процесі виконання робіт, а приблизні показники роботи дозволять зробити прогноз її подальшого розвитку.

Для формування того чи іншого соціально-психологічного клімату групи мають значення не стільки індивідуальні властивості її членів, скільки ефект їх поєднання.

Вивчення індивідуально-психологічних особливостей робітника, стилю його діяльності відіграє першочергову роль у дослідженні морально-психологічного клімату колективу і є соціально значущим. Тут можна розглянути і виявити сукупність індивідуально-психологічних якостей особистості і особливості стилю роботи людини, трудового колективу, які визначають успішність його впливу на створення морально-психологічного клімату.

Аналіз різних точок зору на зміст поняття соціально-психологічного клімату дозволяє зробити висновок, що він являє собою поліфункціональне соціально-психологічне утворення, яким опосередковується будь-яка діяльність колективу. Специфіка його полягає в тому, що він являє собою інтегральну і динамічну характеристику психічних станів всіх членів колективу. Сформовані в колективі відносини, виступаючи в якості об'єктивних умов трудової взаємодії і спілкування, вимагає від людини не будь-якого, а цілком певного стилю поведінки. Емоції одного члена групи певним чином мотивують поведінку інших членів колективу.

Поплавська А.П., Бакаленко Анна
студентки магістратури фак-ту СПП

ПСИХОЛОГІЧНІ МОТИВИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Проблема професійного самовизначення, професійної орієнтації та інтересів молоді є досить актуальною на сучасному етапі розвитку суспільства. Перед кожною людиною рано чи пізно виникає дилема, пов'язана з вибором професії. Професійний вибір – це перша ланка серед інших послідовних життєвих виборів, пов'язаних із роботою, створенням сім'ї, соціальним просуванням, матеріальним достатком і духовним розвитком.

Проблеми професійного самовизначення та управління професійним самовизначенням школярів знаходять своє вирішення у наукових дослідженнях багатьох науковців, серед яких: Л. Божович, М. Гінзбург, Є. Головаха, Є. Клімов, А. Маслоу, А. Мудрик, О. Леонт'єв, О. Мельник, Н. Пряжніков, В. Сидоренко, М. Тітма, Б. Федоришин, Д. Фельдштейн, С. Чістякова, Г. Щедровицький та інші вчені [1; 2; 4; 5; 6].

Метою статті є теоретичне обґрунтування та дослідження особливостей професійного самовизначення, вивчення психологічних особливостей професійного самовизначення у старшокласників.

За визначенням Н. Пряжнікова, сутність професійного самовизначення полягає у самостійному та свідомому знаходженні смислів виконуваної роботи і всієї життєдіяльності в конкретній культурно-історичній (соціально-економічній) ситуації [6]. У свою чергу Є. Клімов стверджував, що самовизначення є важливим проявом психічного розвитку, активним пошуком можливостей розвитку, формуванням себе як повноцінного учасника співтовариства професіоналів [5]. На думку Т. Кудрявцева, сформованим суб'єктом професійного самовизначення, який послідовно вирішує задачі цього самовизначення, людина стає, лише зробивши професійний вибір [5].

Підготовка особистості до свідомого професійного самовизначення здійснюється шляхом формування в неї особистісної профорієнтаційної позиції, що визначається відповідною спрямованістю і розвитком когнітивної, споживчо-мотиваційної та емоційно-вольової сфери особистості. Цінною є думка І. Кона про те, що проблема професійного самовизначення особистості, представлена у трьох головних аспектах: як проблема самореалізації особистості; як проблема вибору і прийняття рішень; як проблема адаптації.

Отже, опрацювання наукової літератури та узагальнення результатів аналізу професійного становлення особистості дозволяє виділити основні моменти цього процесу: професійне самовизначення – це вибіркове відношення індивіда до світу професій в цілому і до конкретно обраної професії; ядром професійного самовизначення є усвідомлений вибір професії з урахуванням своїх особливостей і можливостей, вимог професійної діяльності і соціально-економічних умов; професійне самовизначення здійснюється протягом всього професійного життя: людина постійно рефлексує, переосмислює своє професійне буття і самоствердується в своїй професії; актуалізація професійного самовизначення особистості ініціюється різного роду подіями, такими, як: закінчення загальноосвітньої школи, професійного навчального закладу, зміна місця проживання та іншими чинниками; професійне самовизначення є важливою характеристикою соціально-психологічної зрілості особистості, її потреби в самореалізації і самоактуалізації.

З метою емпіричного підтвердження впливу психологічних мотивів учнів одинадцятих класів на професійне самовизначення учнівської молоді було проведене експериментальне дослідження, у якому взяли участь 150 учнів міста Запоріжжя та Запорізької області. Для вирішення діагностичних завдань, були застосовані такі методики: "Мотиви вибору професії" (автор Р. Овчарова); "Мотиви вибору професії" (автор С. Гриншпун); анкета (ист. "Личностное портфолио старшеклассника").

Проведення експериментального дослідження дозволило сформулювати такі висновки: за результатами методики Р. Овчарової на першому місці знаходяться внутрішні

індивідуально значимі мотиви. Ця мотивація виникає з потреб самої людини, тому на її основі людина працює з задоволенням, без зовнішнього тиску; за результатами методики С. Гриншпуна, міські мешканці більше орієнтовані на мотиви творчої реалізації, в той час як у сільських жителів переважали мотиви ділового характеру. Аналіз отриманих даних засвідчив, що у респондентів з міста та сільської місцевості переважає прагнення до творчої роботи, саме тому більшість молодих людей налаштовані на творчу роботу, обирають собі майбутню роботу самостійно, хочуть розвиватися, будувати свою кар'єру, а також заробляти гроші, хоч це у них і не стоїть на першому місці.

Подальше дослідження теми вбачаємо у вивченні впливу професії батьків як мотиву для професійного самовизначення старшокласників.

Література

1. Божович Л. І. Психологічні особливості особистості старшокласника / Л. І. Божович // Комсомол в школі. – М.: Просвещение, 1972. – 64 с.
2. Гинзбург М. Р. Личностное самоопределение как психологическая проблема // Вопросы психологии. – 1988. – № 2. – С. 19 – 26.
3. Головаха Е. И. Жизненные перспективы и профессиональное самоопределение молодежи / Е. И. Головаха. – К. : Наукова думка, 1988. – 143 с.
4. Климов Е. А. Психология профессионального самоопределения / Е. А. Климов. – Ростов на Дону : Феникс, 1996. – 512 с.
5. Корсун Г. О. Професійне самовизначення старшокласників, як проблема теорії та методики виховання в роботах вітчизняних та зарубіжних вчених / Г. О. Корсун [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://novyn.kpi.ua/2007-2-1/06_Korsun.pdf
6. Пряжников Н. С. Профессиональное и личностное самоопределение / Н. С. Пряжников. – М. : Изд-во "Институт практической психологи"; Воронеж НПО "МОДЕК", 1996. – 266 с.

Приходько Анастасія
студентка 5 курсу ф-т СПП
Наук.кер.: д.психол.н., проф. Ткалич М.Г.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ СУЧАСНОГО КІНО НА ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ МОЛОДІ

У кожної людини, починаючи з дитинства утворюються особисті ціннісні орієнтації, тобто ціннісні уявлення, за допомогою яких він орієнтується у світі цінностей і визначає, які з них є для нього більш значущими, а які менш. Свідомо чи несвідомо люди прагнуть організувати свої ціннісні орієнтації, привести їх у більш чи менш логічно упорядковану ієрархічну систему. Ця система зазвичай складається "сама собою" - люди вибудовують її, не замислюючись над тим, як це робиться. Більше того, коли вона в будь-якому вигляді сформувалася, свідомо перебудувати її дуже важко, і особистість не завжди в змозі це здійснити.

Система ціннісних орієнтації особистості утворюється на основі пануючих в культурі ціннісних уявлень. Кожен індивід в силу його вроджених і набутих особливостей і під впливом особистих життєвих обставин впорядковує їх по-своєму. У сучасному світі велика роль відводиться щодо виховання та формування ціннісних орієнтацій у молоді. У вирішенні цієї задачі одна з провідних ролей відводиться засобам масової інформації та мистецтву. Серед дієвих каналів ідеологічного впливу особливе місце відводиться і кіномистецтву.

Ретельно підготовлена, побудована на основі чітких ідейних завдань, система кіно виховання молодого глядача повинна бути неодмінною ланкою в загальній роботі по вихованню молоді. У цьому напрямі багато зроблено. Однак кожен новий етап розвитку нашого суспільства висуває свої завдання, наповнює їх новим змістом, вимагає нових підходів до їх реалізації.

Так, по-перше, у багатьох соціологічних і соціально-психологічних дослідженнях в області кіномистецтва було отримано дані, які свідчать про високу відвідуваності молоддю детективно-пригодницьких фільмів. Автори цих робіт приходять до висновку про те, що детективний фільм в силу своєї популярності у глядача нині заслуговує окремого дослідження, в тому числі як феномен соціальної психології.

По-друге, в пресі все частіше стали з'являтися висловлювання юристів, мистецтвознавців, педагогів, медиків про необхідність більш серйозного і критичного підходу до художньої продукції західного жанру, що чинить чи може чинити негативний нашу молодь (зокрема, детективно-пригодницьких прославляється культ сили, жорстокості і насильства. Безсумнівно вказують на актуальність соціально-психологічного вивчення даної проблеми. Адже відомо, що поряд з творами змістовними до нас потрапляють фільми, п'єси, видання, музика, для яких характерні безідейність, вульгарність, художня неспроможність.

У своїй праці "Кіно. Театр. Несвідоме" А. Менегетті писав про те, що людина сприймає фільм переважно завдяки несвідомим ресурсам за принципами витіснення, придушення, компенсації, проекції, асоціації, ідентифікації, раціоналізації. Менегетті розробив спеціальну методологію психотерапії, яка грунтувалася на психоаналітиці, проводилася у три етапи і його висновок заключається в тому, що людина вражається емоціями кіно, неусвідомлено знайшовши в них свої комплекси.

Проблемами впливу кіно на суспільство в цілому і на окрему особистість зокрема займалася Ганна Чміль, яка написала книгу "Екранна культура: плюральність проявів", у якій розглядається насильство, смерть, еротика, національна складова в кіно з філософських і психологічних позицій. В її праці виразно звучить ідея про те, що коли людина дивиться кіно, то вона теж є дійовою особою, яка може навіть продовжити сюжет фільму в реальному житті.

Багато науковціів звертали увагу на розгляд проблеми впливу фільмів на свідомість підлітків, зокрема, Інна Лєвшина у книзі "Подросток и экран", де авторка стверджує, що свідомість підлітка, який шукає у цьому житті орієнтири, принципи, позиції, вразливіша до подій на екрані, особливо аутсайдерських фільмів і кіно, у яких пропагується насильство.

Наш час - це епоха свободи мислення, в певному сенсі свободи дій і тому кіно хоч і піддається цензурі, але природно не так жорстко як, приміром, у часи Радянського Союзу. І якщо порівнювати часи, то це два кардинальних полюса, так як в радянські часи всі жорстоко контролювалося і насильно насаджувались положення вигідні владі. Що ж стосовно нашого часу, то особливо і не спостерігаються речі, які хочуть приховати, однак не означає що влада залишають спроби впливати на уми засобам масової інформації, зокрема через кінематограф.

Моральна сторона і відповідно вплив кіно досить широке поняття. Досить часто кіно надає не зовсім позитивний вплив на людей. Так само є сенс звернути увагу на той факт, хто більш схильний до цього самого впливу. Варто так само відзначити, що моральність кіно буде залежати від країни виробника. Так як кожна країна має свій менталітет, свої традиції і свої установки, які формувалися протягом століть.

Таким чином, порівнюючи американський, європейський та український кінематограф слід зазначити, що серед західних фільмів переважають детективи, трилери, драми та пригодницькі картини з відвертими сценами агресії та насильства. В той час на наших кіноекранах практична відсутність таких стрічок. Дані факти свідчать про назрілу проблему, що чекає свого конкретного наукового рішення.

Література

1. Безклубенко С. Українське кіно: Начерк історії. – К.: Альтерпрес, 2004. – 192 с.
2. Брюховецька Л. Мистецтво і магія кінообразу // Кіно. Театр. - № 30. – 2003. – с. 34-37.
3. Вайда А. Кіно і решта світ: Автобіографія. – К.: Етнос, 2004. – 312 с.
4.Менегетті А. Кіно. Театр. Несвідоме // http://culture.niv.ru/doc/cinema /meneghetti/index.htm.
5. Чміль Г. П. Екранна культура: плюральність проявів. – Харків: Крук, 2003. – 336 с.

Сліпченко Ю. В.
студентка 5 курсу фак-ту СПП
Наук. кер.: к.психол.н., доц. Мосол Н.О.

ЕМОЦІЙНО-ЦІННІСНИЙ КОМПОНЕНТ «Я-КОНЦЕПЦІЇ» СТАРШОКЛАСНИКІВ

«Я-концепція» – це динамічна система уявлень людини про себе, яка включає усвідомлення своїх фізичних, інтелектуальних та інших особливостей; самооцінку та суб'єктивне сприймання зовнішніх чинників, які впливають на особистість.

Поняття самооцінки було детально досліджене Р. Бернсом. Учений розглядав самооцінку в складі системи, відомої як «Я-Концепція особистості». На думку Р. Бернса, «Я-Концепція» – це сукупність усіх вистав індивіда про себе, сполучена з їхньою оцінкою Р. Бернс.

Актуальність теми дослідження: на даному етапі життя багато дорослих не звертають увагу на головне – це Я-концепція дитини, адже це саме та важлива річ на яку слід звернути увагу дорослим. В старшому шкільному віці дитина намагається усвідомити своє місце у подальшому житті, формуються цінності і життєві плани дитини. Саме тому, в цьому віці потрібно приділити увагу внутрішньому світу людини, на чому концентрується увага школяра саме в цей момент часу.

Потрібно зрозуміти які корекційні та профілактичні заходи можна розробити для дітей старшого шкільного віку з метою зниження негативних проявів і станів на основі знання про особливості самосвідомості. У старшому шкільному віці людина стоїть на шляху відкриття самостійного життя . В цьому віці дитина звертає свою увагу на зразки та ідеали на які і старається бути схожою та які визначають її життєву дорогу.

Поняття «Я-концепції» виникло у 1950 році у руслі гуманістичної психології (феноменалістичної), представники якої були Абрахам Маслоу, Карл Роджерс та інші. Також цією темою були зацікавлені такі дослідники, як: Ч. Кулі, Дж. Мід і Е. Еріксон. Проте, теоретичні наробітки зробив У. Дженсон, він розділив глобальне, особистісне Я (Self) на взаємодіюче Я – усвідомлююче (I) і Я – як об'єкт (Me).

Психологія спілкування в юнацькому віці, згідно І.С. Кону, будується на основі суперечливого переплетення двох потреб: відособлення (приватизація) і афіляції, тобто потреби в приналежності, включеності в якусь групу або спільність.

Також слід привернути увагу формуванню адекватної самооцінки школярів. Низька самооцінка може призвести до змін у поведінці та психіці старшокласника, стати причиною проблем з професійним самовизначенням старшокласників, а також причиною негативних наслідків у майбутньому.

Багато з приведених вчених вивчали самооцінку та рівень притягань, але вирішивши не обмежуватися тими даними які вже застаріли і провести власне дослідження «Я-концепції» в звичайній школі на школярах старших класів.

Для цього доцільно використати «Методика дослідження самооцінки» (автор Дембо-Рубінштейн), в модифікації А.М.Прихожан та опитувальник В.К. Горбачевського призначений для діагностики компонентів мотиваційної структури, яка пов'язана з рівнем домагань. Адже ці методики як можна вдаліше підкажуть як оцінити якості школярів, такі як здоров'я, здібності, характер і т.п. Опитувальник В.К. Горбачевського призначений для виявлення рівнів домагань випробуваного за допомогою діагностики компонентів мотиваційної структури особистості. Опитувальник заповнюється випробуваним після завершення одного з етапів якої-небудь продуктивної діяльності (навчальної, спортивної, виробничої і т.п.).

Програма роботи передбачає роботу з школярами старшого шкільного віку, для цього потрібно проводити психопрофілактичні роботи, наприклад показувати мотивуючі ролики або ж проводити бесіди та лекції по пізнанню своєї особистості, також доцільним було б розробити проект або ж тренінг «Пізнай себе».

Тож, зробимо висновок, що з «Я-концепцією» старших школярів можна працювати, вона піддається змінам також можна змінити думку про себе завдяки оточенню.

Література

1. Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание. – М.: Прогресс, 1986.
2. Выготский Л. С. Развитие высших психических функций. – М.: Академия, 1960.
3. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. – М., 1975. – 84 с.

Сова Анастасія
студентка 3 курсу фак-ту СПП
Наук. кер.: к.психол.н., доц. Іщук О.В.

ЗАХОДИ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ВИЩІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Останнім часом вступити до вищого навчального закладу простіше, ніж це було раніше. Можливість подавати документи до різних навчальних закладів та на декілька спеціальностей; можливість подавати документи через Інтернет тощо. Але не всі студенти, що вступають до вищої школи замотивовані навчатися. Багато зарубіжних (А. Маслоу, З. Фройд, У. Макдугалл, К. Левін тощо) та вітчизняних (П.К. Анохін, Н.А. Бернштейн, С.Л. Рубінштейн, А.Н. Леонт'єв, Є.Є. Насиновська, Макеєва І.І., Ермаков С.С., Рибалко Л.С., Буцкіна С.В. тощо) вчених-психологів досліджували мотивацію особистості у різних її проявах. Але що можна, і треба робити, аби підвищити мотивацію?

Тож, **мета дослідження** – проаналізувати заходи, що можуть бути спрямовані на підвищення мотивації студентів вищих навчальних закладів.

Вивчаючи сучасні літературні та практичні джерела, було зроблено висновок, що вплив викладача – найважливіший аспект у підвищенні мотивації студента. Узагальнивши всю інформацію, можемо запропонувати певний список дій викладача, який важливий при корекції мотивації студентів:

1.Правильне цілепокладання. У роботі із людьми, які є найапатичнішими (через свій вік, та недостатній досвід самостійного життя) у сучасному суспільстві, найважливішим є правильне формування цілей. А. К. Маркова писала, що постанова перспективних цілей робить особистість морально стійкою. Загальні цілі заняття повинні бути розділені на «мікроцілі», тобто на етапи заняття.

2. Емоційний вплив. Дуже важливо зацікавити студента, здивувати його, пробудити бажання та інтерес до навчання. Деякі сучасні дослідники вважають, що роль емоцій у навчанні недооцінена, і що необхідно звертати на них увагу. Адже те, що викликає у студента емоції гордості, поваги або сумніву привертає його увагу сильніше, ніж сухий потік інформації.

3. Індивідуалізація навчання. Реалізовуючи цей вплив на кожного студента окремо важливо дотримуватися деяких принципів:

- процес навчання повинен приводити не до нівелювання, а до поступового зростання індивідуальних відмінностей студентів.

- педагог повинен постійно нагадувати студентам, що навчання сприяє розвитку індивідуальності студента.

Дуже важливо пам'ятати, що індивідуальність – найважливіше в роботі із навчальною мотивацією. Студенти, які вважають себе особливими прагнуть бути кращими, і досягають цього.

4. Залучення студентів у дискусії з вивченого матеріалу. Навчання дає найбільший ефект, якщо студенти взаємодіють один з одним. Це дає можливість побачити один і той же матеріал з різних точок зору, а значить – краще зрозуміти.

Умови залучення у дискусії:

- Сприятливий клімат у групі (повага, взаєморозуміння)

- Заборона образливих випадів

- Підготовка студентів до дискусії (вивчення матеріалу)
- Організація обговорення як в великих, так і в малих групах
- Обговорення дискусії по її закінченню.

5. Об'єктивність та гласність. Студенти повинні знати про свої оцінки, та бути впевненими в тому, що вони об'єктивні. В іншому разі ці оцінки не матимуть сенсу, та не будуть стимулом для подальшого навчання.

Висновки. Підсумовуючи все вищезазначене, можна зробити висновок, що задля мотивації студентів дуже важлива майстерність педагога. Уміння зацікавити, та не виділяти когось одного серед інших – важливі вміння, якими повинен володіти педагог. Встановлювати чіткі правила, та давати можливість реалізуватися кожному студенту – також важливі частини навчального процесу.

Студентам треба надати можливість самим сформувати сприятливий клімат, та взаємовідносини, та підвищувати їх рівень так, щоб вони були в змозі дискутувати, та залишатися при цьому не в конфлікті, а в процесі навчання.

Література

1. Маркова А.К. Исследование мотивации учебной деятельности и идеи Л.С. Выготского // Научное творчество Л.С. Выготского и современная психология. - М., 1981.
2. Белоус В.В., Копань Т.В. Роль мотивации и стимуляции в формировании структур интегральной индивидуальности // Вопросы психологии. - 1995. - № 6. - С.96.
3. Божович Л.И. Проблема развития мотивационной сферы ребенка // Изучение мотивации поведения детей и подростков. - М., 1972.

Титар Юлія
студентка 4 курсу фак-ту СПП
Наук. кер.: к.психол.н., доц. Лукасевич О.А.

КРИЗА ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Загальновідомо, що життя індивіда в суспільстві дуже суперечливе і це часто веде до зіткнення інтересів як окремих людей, так великих і малих соціальних груп.

В історії людської цивілізації існує безліч різного роду конфліктів. Одні конфлікти були між окремими людьми, інші охоплювали десятки країн і народів, і навіть континенти, а треті залучали різні соціальні спільноти. Людство намагається вирішити виникаючі протиріччя з найдавніших часів і мріє про безконфліктне суспільство.

Протиріччя, конфлікти, кризи пережиті людиною з одного боку є джерелом розвитку особистості і суспільства, з іншого боку, основною причиною загибелі людей.

Проблеми життєвого шляху людини підводять до питання про роль критичних життєвих ситуацій, конфліктів і криз в житті людини, розвитку і формуванні її особистості.

І тут виникає певне протиріччя. З одного боку, виникнення відповідних віковому етапу життя проблем, їх позитивне вирішення, поява нових значущих особистісних якостей — все це виглядає перспективною моделлю розвитку здорової самореалізованої особистості. В основі будь-якого конфлікту лежить протиріччя, яке відіграє системоутворюючу роль як для різних видів конфлікту, так і для різних рівнів їх вивчення.

З іншого боку на рівні індивідуальної свідомості пережита людиною криза — це перш за все гостра емоційна ситуація, болісне відчуття потреби і необхідність змін в поєднанні з невизначеністю їх характеру і способів, та нарешті, почуття розгубленості, безпорадності, безсилля. Не дивно, що буденна свідомість традиційно розглядає критичні, важкі життєві ситуації як негативні явища в житті людини, яких слід було б уникати.

Схожа точка зору розглядалася й наукової психологією. Наприклад, класичний психоаналіз вважав, що людина знаходиться в стані постійного як зовнішнього (з цим світом), так і внутрішнього (з самим собою) конфлікту, і цей конфлікт неминучий в силу самої природи людини. Відповідно до поглядів З. Фрейда, між різними аспектами особистості йде безперервна боротьба, людина є істота деструктивна і асоціальна, залежна

від інших, потребує виправлення і компенсації. Конфлікти, що не були вирішені в дитинстві, можуть призводити до проблем і патології поведінки в зрілому віці. Успішна життєва модель передбачає ослаблення або пом'якшення конфліктів особистості, чому сприяє і процес соціалізації з розробленими механізмами освіти і виховання, спрямованими на засвоєння культурних стандартів, норм, зразків і т.д.. Робота психоаналітиків в свою чергу, теж має на меті допомогу в ослабленні внутрішніх конфліктів особистості, ідеальним результатом якої було б досягнення внутрішньої гармонії і відсутність подальших конфліктів.

Однак вже у Е. Еріксона ми бачимо, що людина здатна долати труднощі психосоціального характеру, більш того, те, як людина справляється зі своїми труднощами, стає ключовим фактором в її розумінні життя. Відповідно до такої позиції кожна психологічна криза — це не загроза катастрофи, а скоріше виклик, що потенційно веде людину до особистісного зростання, зрілості і адаптивності.

Ця ідея підтримується і розвивається сучасною психологією. Так, один із класиків гуманістичної психології Р. Мей вважає, що гранична цілісність людської особистості не тільки неможлива, але і небажана Як зазначає автор, мета — не абсолютна гармонія і не застій, до якого могло б привести повне усунення конфліктів, а творче перетворення деструктивних конфліктів у конструктивні.

У повсякденному житті неважко знайти приклади того, як людям вдається впоратися з найважчими ситуаціями, і навпаки, того, як тиск несприятливих обставин, труднощі або стреси здійснюють негативний, деформуючий, руйнівний вплив на життя людини.

Дійсно, з точки зору психології кожна криза містить як позитивні, так негативні компоненти. Успішне її вирішення — це прогрес у розвитку особистості, можливе особистісне зростання. Невирішення конфлікту або його незадовільне розв'язання — це небезпека для особистості, подальшому розвитку якої для повноцінного функціонування може бути тим самим завдано шкоди.

Таким чином, криза — це ситуація необхідності вибору, в якій здійснюється послідовний рух від неусвідомлення, пасивності і безвідповідальності вибору до все більш повної її усвідомленості, активної позиції та прийняття відповідального рішення. Будь-яка криза, конфлікт, протиріччя — це можливість позитивних змін, переосмислення свого життя, а може бути, і початком нового шляху.

Література

1. Варій М. Й. / Загальна психологія. Навчальний посібник / 2-ге видан., випр. і доп. — К.: «Центр учбової літератури», 2007. — 968 с.
2. Горохів В.Ф. / Соціологія: Навчальний посібник в 2-х частинах. Ч. 2. М.: МІФІ. 2008. — 320 с.
3. Крилов А. А. / Психология. Учебник, 2 издание, изд. Проспект, 2005. 584 с.
4. Примуш М. В. / Конфліктологія. Навчальний посібник, Київ, ВД «Професіонал», 2006, — 288 с.
5. Хухлаева О.В. Психология развития: молодость, зрелость, старость: Учеб. пособие для студ. высш. учеб, заведений. — М.: Издательский центр «Академия», 2002. — 208 с.

Цигика Олександра
аспірант кафедри психології
Наук. кер.: д.психол.н., проф. Шевченко Н.Ф.

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ДОВІРИ ДО СВІТУ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Наша країна потребує психологічно та особистісно зрілих дорослих, які здатні будувати та вибудовувати довірливі та гармонійні стосунки з самим собою та навколишнім світом, вже починаючи з юнацького віку, коли закладаються ази спілкування з оточуючими у провідній діяльності підлітка. Юнацький вік є віком випробовувань та перевірки підлітком на скільки міцними можуть бути психологічні кордони батьків та навколишнього світу у цілому. Довірчі відносини з навколишнім світом формують психологічно зрілу особистість

юнака, особистість яка здатна розвиватись та розвивати навколишнє середовище яке її, цю особистість, оточує.

Формування довіри до навколишнього світу розглядається в роботах Д. Віннікотта, М. Кляйн, Дж. Боулбі, Т.П. Скрипкіна, С.Н. Плєсовських, А.Б. Купрійченко, Є. Ільїна.

Мета роботи – презентувати погляди науковців на феномен формування довіри до світу в юнацькому віці.

Важливість довірчих стосунків з батьками на ранньому етапі розвитку, розглядав Е. Еріксон, описуючи в своїх роботах рівні ідентичності, а саме базову довіру до світу та важливість спілкування із значущим дорослим для немовляти, включаючи емоційну складову спілкування.

Аналізуючи роботи Е. Фромма, Т. Скрипкіна вказувала на те, що згідно сучасних уявлень про сутність віри, мова у його працях йшла радше про довіру, а не про справжню віру. Н. Єрмакова, розглядаючи міркування Е. Фромма стосовно феномену віри, припускала, що становлення довіри до себе набуває особливої актуальності у юнацькому віці, коли особистість переживає кризу ідентичності (стану тотожності власному «Я»). Переживання високої недовіри до себе, зазначала Н. Єрмакова, сприятиме незадовільному вирішенню кризи і закріпленню негативного компоненту «Его» - рольового змішання, що не може вважатися основою подальшого гармонійного розвитку особистості [1].

Презентуємо інші погляди науковців. Так, Д. Елькінд зазначав, що ступінь довіри, якою дитина переймається до світу, до інших людей та до себе самої, значною мірою залежить від турботи, яку до неї проявляють. Д. Бразерс, досліджуючи довіру, писав, що довіра - це вміння особистості будувати міжособистісні взаємини та долати власні внутрішні конфлікти. Досвід довіри до інших є, на думку вченого, «клеєм» для довіри особистості до себе. Тільки довіра до світу дає людині сподівання почувати себе гідною довіри, сприяє саморозумінню та самоприйняттю й виступає запорукою її психічного здоров'я.

Т.П. Скрипкіна розглядала довіру з точки зору взаємодії цілісної системи «Людина та Світ», зазначаючи, що в понятті «довіра» прийнято відтворювати практику щоденних відносин між людьми [5, с. 6].

Довірою пронизані усі сфери людських відносин, вказувала С.Н. Плєсовських. Довіра в міжособистісних стосунках забезпечує інтеграцію, сімейну згуртованість, сприяє міцності ділових зв'язків, стійкості команд та об'єднань [4].

Сама довіра (її зміст, види, основи, функції, які вона виконує в суспільстві), зазначала А.Б. Купрійченко, є культурно та соціально зумовленою, а тому – динамічною. Водночас, останнім часом цікавість дослідників стала викликати недовіра як відносно самостійний феномен [3, с. 21].

Питання особистісних особливостей людей, які довіряють та яким довіряють, а також зовнішні обставини, які сприяють довірі вивчав Є.П. Ільїн [2, с. 8]. Д. Елкінд вказував, що після першого року життя формування довіри не припиняється, а виникає знов на кожній наступній стадії розвитку, а це несе в собі надію. Саме тому ми можемо досліджувати довіру до світу в юнацькому віці як психологічну властивість особистості.

Отже, теоретичний аналіз праць зарубіжних та вітчизняних психологів стосовно феномену довіри до світу та до себе на різних етапах життя особистості дозволив розглянути та виокремити різні прояви довіри та етапи її формування в залежності від зовнішніх чинників соціального життя людини, а також важливість гармонійного та успішного розвитку особистості за наявності сформованої довіри до світу та себе.

Література

1. Єрмакова Н. О. Проблема довіри до себе у психоаналітичних концепціях розвитку особистості / Н.О. Єрмакова // Вісник Харківського національного університету ім.. В.Н. Каразіна. – Харків: Вид-во ХНУ ім.. В.Н. Каразіна, 2011. – Вип. 45. – С.82-85.
2. Ільїн Є. П. Психология доверия / Є.П. Ільїн. – СПб.: Питер, 2013. – 288 с.
4. Купрійченко А. Б. Психология доверия и недоверия / А.Б. Куприйченко. - М.: Изд-во «Институт психологии РАН», 2008. – 564 с.

5. Плесовских С. Н. Феномен доверия в российском обществе: социологические основі и діагностика: дис. … канд.. социол. наук: 22.00.01. / Светлана Николаєвна Плесовских. – М., 2004. – 216 с.
6. Скрипкіна Т. П. Психология доверия: [учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Т.П. Скрипкина. – М.: Издательский центр «Академия», 2000. – 264 с.

Шевергіна Марія
студентка магістратури фак-ту СПП
Наук. кер.: к. психол. н., доц. Калюжна Є.М.

САМООЦІНКА ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ У МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Дослідники у галузі вікової та педагогічної психології погоджуються із тим, що молодший шкільний вік є одним із найважливіших етапів розвитку особистості: у цьому віці засвоюється навчальна діяльність, формується довільність психічних функцій, виникають самоконтроль і рефлексія. Одним із визначальних показників онтогенетичного розвитку людини психологи вважають самооцінку, аналізуючи її у якості складного особистісного утворення і фундаментальної властивості особистості.

Першим, хто ввів поняття «самооцінка» у структуру особистості, був В. Джеймс, який почав вивчати цей феномен ще у 1892 році. Він виділяв залежність самооцінки від характеру взаємовідносин індивіда з іншими людьми. Такий підхід був ідеалістичним, так як спілкування індивідів розглядалося незалежно від реальної його основи – практичної діяльності. У гуманістичній психології (А. Маслоу, Р. Мей, Г. Олпорт, К. Роджерс) панує точка зору, за якою образ, що складається у індивіда про самого себе, може бути неповним, спотвореним. Думки оточуючих, засвоєні з дитинства, уявлення, власні домагання, – за певних умов складаються у картину, яка не збігається з дійсністю. Щоб перетворити цю картину і домогтися адекватної самооцінки, потрібно змінити реальну систему відносин, в якій вона склалася, а саме, – змінити соціальну позицію особистості та систему її взаємин з іншими. На відміну від зарубіжних авторів, вітчизняні дослідники роблять акцент на вивченні і аналізі процесу формування особистості, її підструктур, розкритті механізмів формування особистості, значимою ланкою якого є самооцінка [2].

Проблема самооцінки розглядається з двох позицій: по-перше, через зв'язок особистості й самооцінки, а по-друге – через зв'язок самосвідомості й самооцінки. Так, О. М. Леонтьєв [3] аналізує самооцінку як одну з істотних умов, завдяки якій індивід стає особистістю. На думку автора, самооцінка формує в індивіда потребу відповідати рівню вимог оточуючих і відповідати рівню власних особистісних оцінок. Формування у молодших школярів адекватної позитивної самооцінки впливає не тільки на ставлення до школи і до процесу навчання в цілому, але і сприяє становленню інтересів, формуванню життєвої позиції, виступає як значущий етап розвитку особистості учнів, який повинен розумітися педагогом як одне з найважливіших завдань на початковому етапі навчання.

Вступивши до школи, дитина стає вкрай залежною від думок, оцінок і відносин оточуючих. Усвідомлення критичних зауважень на свою адресу впливає на її самопочуття і призводить до зміни самооцінки. Якщо до школи деякі індивідуальні особливості дитини могли не заважати її природному розвитку, приймалися і враховувалися дорослими людьми, то в школі відбувається стандартизація умов життя, в результаті чого емоційні та поведінкові відхилення особистісних властивостей дитини стають особливо помітними.

У першу чергу, діти виявляють збудливість, підвищену чутливість, поганий самоконтроль, нерозуміння норм і правил дорослих. Все більше зростає залежність молодшого школяра не тільки від думки дорослих (батьків і вчителів), але й від думки однолітків. На думку В. С. Мухіної [4], дитина відноситься до дорослих і більш старших дітей як до зразків, завдяки чому вона виконує нормативи поведінки. Це призводить до того, що школяр починає відчувати страхи особливого роду: що його вважатимуть смішним або

боягузом. Як зазначає А. В. Захарова [1], якщо в дошкільному віці переважають страхи, зумовлені інстинктом самозбереження, то в молодшому шкільному віці превалюють соціальні страхи як загроза благополуччю індивіда в контексті його відносин з оточуючими людьми.

Як висновок, можна сказати, що самооцінка грає важливу роль у розвитку молодшого школяра, та визначає наскільки гармонійною та впевненою у собі буде особистість під час її дорослішання.

Література

1. Захарова А.В. Психология формирования самооценки / А.В.Захарова. – Минск, 1993. – 100 с.
2. Калюжна Є.М. Особливості взаємозв'язку самооцінки і тривожності у молодшому шкільному віці / Є.М.Калюжна, М.В.Шевергіна // Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти: електронний науковий журнал. – Запоріжжя, 2015. – № 2, Ч. 2. – С. 17-22. – Режим доступу: http://journals.uran.ua/apppfo/article/view/55810/51969
3. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность / А.Н.Леонтьев. – М.: Политиздат, 1975. – 368 с.
4. Мухина В.С. Детская психология / В.С.Мухина. – М.: ООО Апрель-Пресс, ЗАО Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000. – 352 с.

Шипко Майя
аспірант кафедри практичної психології
Наук. кер.: д.психол.н., проф. Шевченко Н.Ф.

СЕМАНТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЕТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Сучасна суспільно-політична та економічна ситуація в Україні наразі є такими, що інтереси національної безпеки, соціального і культурного благополуччя настійно вимагають звернення до проблеми морального відродження особистості, розвитку її етичної свідомості. В контексті розвитку сучасної науки вивчення етичної свідомості особистості набуває особливої актуальності, адже саме етична свідомість зумовлює моральну позицію людини, її відносини та поведінку в цілому. Без сформованості ставлення до понять про добро і зло, обов'язок, совість, справедливість, честь і гідність, свободу і відповідальність, щастя і сенс життя, а також уявлень про моральний ідеал неможливі ні взаємодія зі світом, ні розвиток особистості.

У психологічній науці дослідженням етичної свідомості займалися: В.В. Турбан (особливості становлення етичної свідомості в онтогенезі); А.В. Бездухов; (етична свідомість вчителя); Л.М. Антілогова (психологічні механізми розвитку етичної свідомості); Р. Мурхед, В. Хіншлі (етична свідомість приватних та корпоративних юристів); Д. Перкінз (етична свідомість споживачів); Е. Амадо (розвиток етичної свідомості школярів).

Метою статті є висвітлення результатів емпіричного дослідження семантичних характеристик етичної свідомості студентської молоді.

Етичну свідомість можна розглядати як форму індивідуальної свідомості, що проявляється в осягненні моралі особистістю, рефлексії моральних (соціальних) норм, формуванні на цій основі власних поглядів і переконань. Індикатором індивідуального сприйняття норм моралі, подій та вчинків виступає особисте ставлення до категорій етики.

Дослідження здійснювалося на базі Національної металургійної академії України, Дніпропетровського національного університету імені О.Т. Гончара, Запорізького національного Університету, Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Вибірку респондентів склали студенти I−V курсів гуманітарних та технічних спеціальностей. Загальна кількість досліджуваних − 280 осіб віком 17–27 років, з яких 56 респондентів – на I курсі; 54 – на II; 56 – на III; 60 − IV; 54 – на V.

Дослідження проводилося за 12-шкальною модифікованою методикою семантичного диференціалу Ч. Осгуда. Респондентам було запропоновано оцінити набір з 8 стимулів-понять, які були визначені з урахуванням емпіричних досліджень етичної свідомості (А.В. Бездухов) та уявлення науковців щодо основних категорій етики (В.А. Малахов; М.Г. Тофтул; В.А. Канке; О.Є. Бродецький): *добро, вірність, обов'язок, гідність, відповідальність, правда, совість, справедливість*.

Шкальний та факторний аналіз показників індивідуальних значень за 8 стимулами-поняттями в студентів I − V курсів дозволив виявити, як упродовж п'яти років змінюється їх розуміння та особисте ставлення до етичних понять. Було встановлено, що індивідуальні значення понять етичного простору у свідомості студентів всіх курсів визначаються смисловим навантаженням за фактором оцінки. Зазначена перевага вказує на оцінність мислення респондентів, на нестабільність (нестачу сили та активності) власних моральних переконань, цінностей, якостей.

На III курсі було встановлено найемоційнішу позитивну реакцію на стимули-поняття («вірність», «відповідальність», «правда», «совість»), а також значне підвищення показників індивідуальних значень за факторами оцінки, сили й активності, порівняно з попередніми курсами. Зазначений факт може пояснюватися особливостями соціальної ситуації розвитку особистості студентського віку у цей період життя. Так, цей період може характеризуватися як період найактивнішої розумової діяльності (на фоні здійснення квазіпрофесійної та професійної діяльності, розширення меж міжособистісних стосунків), розвитку автономного морального мислення, етичної та моральної рефлексії. Перед молодою людиною постає пошук серед етичних понять та категорій, її гостро хвилюють моральні цінності та якості, які характеризують особистість. Саме це й сприяє посиленню емоційної реакції на етичні поняття.

На V курсі було виявлено зростання показників фактора оцінки за стимулами «добро» та «вірність». Позитивна динаміка фіксувалась й за фактором активності (стимули-поняття «відповідальність», «правда», «справедливість»). Зазначене свідчить про те, що в період студентства етична свідомість молодих людей наповнюється суб'єктивним смислом. У процесі морального розвитку особистісні смисли студентів зазнають трансформації, утворюються нові смисли, що забезпечує процес розвитку моральної та етичної свідомості.

Говорячи про фактор сили слід зазначити, що зростання показників не відбулося за жодним стимулом-поняттям. За стимулом «справедливість» найвищі бали отримано в досліджуваних IV курсу. В інших випадках було зафіксовано зниження показників за фактором сили. Такі результати можуть пояснюватися тим, що вироблені власні моральні переконання, погляди та цінності ще не виступають для молодих людей фактором упевненості, вони усвідомлюють суб'єктивні обмежені можливості прояву і реалізації цих принципів в самостійному житті та діяльності.

Отже, індивідуальні значення понять етичного простору у свідомості студентів всіх курсів визначаються смисловим навантаженням за фактором оцінки, що вказує на оцінність мислення, нестабільність моральних переконань, цінностей та якостей. Зазначене, у свою чергу, свідчить про те, що процес вироблення власних моральних принципів відбувається в молодих людей дуже повільно, а деякі моральні норми і категорії не набувають для них реального особистісного смислу.

Шум Валерія
студентка 1 курсу фак-ту СПП
Наук. кер.: к. психол. н.,доц. Лукасевич О.А.

ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНУ ДИТЯЧИХ РЕВНОЩІВ ЯК ЗАСОБУ БОРОТЬБИ ЗА УВАГУ БАТЬКІВ

Про дисгармонійність дитячих взаємин свідчить прояв дітьми почуття ревнощів. Ревнощі виникають у відносинах дітей як прагнення привернути до себе увагу батьків від

змагальних тенденцій боротьби за любов матері до прагнення зайняти центральне місце в сімейній ієрархії, перевершити іншу дитину. Крім того, ревнощі можуть провокуватися поведінкою матері в конфліктних ситуаціях, де мати приймає позицію улюбленої дитини. Бажана матір'ю дитина не відчуває почуття ревнощів. Прихильність або краще ставлення матері до кого-небудь з дітей може бути пов'язане або зі схожістю дитини на саму матір за характером або ідентифікація дитини з матір'ю за матеріальним становищем в сім'ї, або з уособленням дитиною бажань і прагнень самої матері, які не реалізувалися в її власному житті. [1]

Одним з перших дослідників, який звернув увагу на те, що порядок народження є вагомою характеристикою, був Ф.Гальтон. Ще у 1874 р. в роботі «Люди англійської науки. Їх природа і виховання» він відзначив, що первістки відрізняються від інших дітей в сім'ї – вони частіше стають видатними особистостями. Він показав це на прикладі членів Британського Королівського наукового товариства – з'ясував, що серед них непропорційно велика кількість первістків (99 з 180).

Маючи невелику різницю у віці між дітьми старша дитина висловлює почуття ревнощів стосовно молодшого при відчутті, що мати приділяє більше уваги молодшій дитині. Молодша дитина відчуває ревнощі до старшого тоді, коли:старшого ставлять в приклад молодшому; молодшого карають частіше, ніж старшого, як ініціатора дитячих сварок; дитина відчуває упередженість батьківських відносин і т. д.

Дисгармонія відносин виявляється в дитячій конфліктності, в особливостях взаємин молодшої дитини зі старшою; в знеціненні іншої дитини, що віддзеркалюється у суперництві дітей один з одним через любов і прихильність батьків, а також у поведінці батьків і міри їх втручання в дитячі відносини і визначає дитячо-батьківські відносини. [2]

Причина конфліктності дитячих відносин полягає у прагненні і бажанні привернути до себе увагу близького дорослого (матері). Різниця у віці між дітьми задає форму і способи досягнення власної мети. Маленьку різницю у віці можна розглядати як кількісну характеристику орієнтації змагальних відносин між дітьми. Водночас як при великій різниці у віці (6-8 років) конфліктні відносини виступають як якісні характеристики: оцінюються скоєні дії і вчинки дитини та порівнюється хто кращий, а хто з дітей гірший. [1]

Суперництво між дітьми за любов батьків (частіше матері) виявляється в прояві дітьми почуття ревнощів, ворожості по відношенню дітей один до одного, агресії (як захист проти осіб, наділених владою, які примушують, або як самозахист), в упертості, наполегливості у відносинах з іншою дитиною, а також у прагненні зайняти центральне місце в сім'ї, бажання стати на батьківську керівну позицію по відношенню старшого до молодшого.[3]

На думку А.Адлера, діти в одній сім'ї народжуються в різних життєвих умовах. Народжений другим потрапляє в іншу психологічну ситуацію в порівнянні з первістком. Також уявлення дитини про себе і її аттитюди залежать від порядку народження. Діти можуть захоплювати чужі родинні позиції. Так, якщо перша дитина в сім'ї недостатньо розумово розвинута, то наступний за ним може узяти на себе роль первістка. Суттєві відмінності у віці між сиблінгами зменшують суперництво між ними.

Таким чином, на основі вище викладеного можна прийти до наступних висновків:

- тип прихильності дитини до матері визначається поведінкою матері, що, в свою чергу, відбивається на характері дитячих відносин і виражається в прояві дітьми почуття ревнощів;
- мати займає в конфліктних ситуаціях позицію де віддається перевага дитини (якщо такий є), з яким ідентифікує себе. При цьому бажаний матір'ю дитина не відчуває почуття ревнощів (при суперництві з іншим дитиною за любов матері);
- почуття ревнощів провокується поведінкою матері в конфліктних ситуаціях;
- в ситуації конфліктності дитячих взаємин різниця у віці задає форму і способи досягнення мети - прагнення і бажання привернути до себе увагу близького дорослого (в нашому дослідженні - матері);

- відсутність почуття ревнощів у дітей знімає гостроту проблеми конфліктності дитячих взаємин, в цьому випадку спостерігається зміна орієнтації у взаєминах на співпрацю і взаємопідтримку.

Література

1. Гиппенрейтер Ю.Б. Общаться с ребенком. Как? / Ю.Б.Гиппенрейтер. – М.: АСТ «Астрель», 2008. – 251 с.
2. Грюнвальд Б.Б., Макабі Г.В. Консультування сім'ї / Пер. з англ. - М.: Форум, 2004 .- 258с.
3. Матула Г.Я. Вплив соціальних чинників на формування психолого-педагогічної культури молодої сім'ї .- Мінськ:, 1990.- 163с.
4. Павленків Р. В. Дитяча психологія / Р. В. Павленків, О. П. Цигипало. - К., 2008.-125 с.

Щербина Катерина
студентка 5 курсу фак-ту СПП
Наук. кер.: к.психол.н., доц. Спіцина Л.В.

МОДЕЛІ ЕФЕКТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В НЛП

Сьогодні є безліч визначень терміна «комунікація». Польський комуніколог Томаш Гобан-Клас у своєму підручнику «Засоби масової комунікації і масова комунікація» наводить декілька типових визначень комунікації: як трансмісія (трансляція, передача) інформації, ідей, емоцій, умінь; як порозуміння; як вплив за допомогою знаків і символів на людей; як об'єднання за допомогою мови чи знаків; як обмін значеннями між людьми, які мають спільне в сприйманні, прагненнях і позиціях; як складова суспільного процесу, яка виражає групові норми, здійснює громадський контроль, розподіляє ролі, досягає координації зусиль тощо [1].

В межах цієї наукової роботи приводимо таке визначення поняття «комунікація»: соціально обумовлений процес передачі та сприйняття інформації як в міжособовому, так і в масовому спілкуванні різними каналами за допомогою вербальних та невербальних комунікативних засобів [3].

Нейролінгвістичне програмування (НЛП) — це напрямок практичної психології, до завдань якого входять створення багатовимірної моделі структури та функцій досвіду людини й вироблення у взаємодії з клієнтом нових, більш продуктивних програм поведінки та дій. Ці програми закріплюються в мозку людини на нейронному рівні та є основою його нового досвіду. Психотерапія такого типу — це психотерапія образу (від англ. image — образ) за допомогою слова. Тому дана психотерапія розшифровується, і як терапія образу, і як нейролінгвістичне програмування [6].

Однією зі сфер застосування НЛП є комунікація. Поміж всього іншого, цей напрям в психотерапії пропонує стратегії більш успішного спілкування з собою і з іншими, а також більш ефективного використання мовних засобів [2].

Багато з моделей, що використовуються в НЛП мають відношення до комунікації – це, насамперед, модель добре сформульованого результату і лінійна модель [4].

Перша дозволяє перейти від простого «визначення мети» до розробки бажаного результату. При цьому мова йде не про визначення мети, а про визначення результатів. Відмінність цих понять у тому, що цілі описуються в загальних термінах, а результати — в конкретних. Результат — це репрезентація мети, розроблена зі специфічністю, що дозволяє дуже ясно зрозуміти, що саме слід робити. Модель добре сформульованого результату дозволяє приділяти увагу бажаним результатам, визначити, ким потрібно стати. Вона дозволяє створити образ, який є бажаним та реальним. В НЛП репрезентація, сформульована позитивно, мотивує сильніше, ніж негативна репрезентація [4].

Лінійна модель презентує комунікацію редукованою, вона не враховує складнощі, яка зазвичай властива комунікації. По-перше, комунікація функціонує як цикл інтерактивних явищ, що включає в себе того, хто говорить, і того, хто слухає. Це означає, що коли людина

здійснює комунікацію, то вона неминуче породжує спільно створений феномен (або досвід) мовця і слухача, що беруть участь у взаємодій, обміні інформацією, її перевірці, нерозумінні, отриманні та наданні зворотного зв'язку і т.д. Адже одне з найголовніших положень НЛП має на увазі, що сенс комунікації полягає в тій реакції, яку вона викликає. Тобто реакція учасника комунікаційного процесу вказує, який сенс має для нього комунікація, незалежно від намірів іншого учасника [4].

Для досягнення ефективної комунікації в НЛП важливого значення набувають поняття калібрування, підлаштування, рапорт і ведення.

Калібрування допомагає краще зрозуміти стан людини на основі зовнішніх ознак. Наступне, що потрібно зробити для ефективної комунікації, — створити фільтри сприйняття, підлаштуватися. Назовні потрібно інформацію видавати так, щоб відфільтровувалося як можна менше, і як можна більше досягало співрозмовника [5].

Методом побудови ефективної взаємодії з партнером по комунікації є стан, який називають рапортом. «Rapport» з англійської перекладається як «зв'язок», «згода». Наявність рапорту говорить про те, що утворилася система, люди починають діяти як єдине ціле. Як найпоширеніший приклад рапорту можна назвати закоханих, які «відображають» один одного не тільки мовою тіла, а й мовленням. Це — взаємодія на основі рапорту [5]. Рапорт є обов'язковим елементом ефективної комунікації.

Якщо учасники комунікації утворили систему взаємодії, значить, вони діють як єдине ціле. Якщо одна людина щось змінює, а інша повторює це, то можна говорити, що це є ведення [5].

Таким чином, задля досягнення ефективної комунікації доцільно використовувати стратегії НЛП, які вчать успішно комунікувати з іншими і використовувати різноманітні вербальні і невербальні засоби.

Література

1. Гобан-Клас. Засоби масової комунікації і масова комунікація. / Т. Гобан-Клас. — Варшава : Наукове видавництво PWN, 2015. — С. 44-47.
2. Зайдл Б. НЛП: Моделі ефективного спілкування / Б. Зайдл. — М. : Омега-Л, 2014.
3. Лекція №7. Тема: Спілкування як інструмент професійної діяльності. Українська термінологія в професійному спілкуванні [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://goo.gl/SCT3yi
4. НЛП як модель комунікації [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://goo.gl/zKucyo
5. НЛП: Структура комунікації [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://goo.gl/Y9aRJJ
6. Ходаківський Є. І. Психологія управління : Підручник. 3-тє вид. перероб. та доп. / Є. І. Ходаківський, Ю. В. Богоявленська, Т. П. Грабар. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 663 с.

Щербіна Катерина
студентка 5 курсу фак-ту СПП
Наук. кер.: к.психол.н., доц. Мосол Н.А.

ОСОБИСТІСНА ТРИВОЖНІСТЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Вже здавна психологи помітили, що навчання молодших школярів завжди супроводжується підвищенням тривожності у останніх. Відомо навіть те, що деякий невисокий рівень тривоги активізує навчання, та робить його більш ефективним. Тривога тут виступає як фактор мобілізації уваги, пам'яті, інтелектуальних здатностей. Але коли рівень тривожності виходить за межу оптимальності - дитину охоплює паніка. Прагнучи уникнути невдачі, в неї знижується рівень навчальної діяльності, або дитина прагнучи досягнути успіху (саме в конкретній ситуації), будь-якою ціною - так виснажується, що "провалюється"

в інших ситуаціях. І все це підсилює страх невдачі, тривожність ще більше зростає, цей фактор стає великою перешкодою на шляху навчання дитини.

Згідно визначення психологів, під тривожністю розуміють - індивідуальну властивість особистості, рису характеру, що виявляється у схильності до високого рівня хвилювання, тривоги в ситуаціях, які несуть яку-небудь загрозу, як вважає ця особа, наприклад - неприємності, невдачі. Тут мова йде про психологічну загрозу, таку, що не несе фізичної небезпеки. Такими ситуаціями бувають: конфлікти, порівняння людиною себе з тими, хто має у чомусь перевагу, змагання з цими людьми. Вважається, що тривожність — це риса темпераменту, яка унаслідується від батьків, тому притаманна всім людям, але проявляється індивідуально і відповідно, має різний вплив на поведінку. А базою для розвитку підвищеного рівня тривожності є висока чутливість (сензитивність) нервової системи, і тому тривожність виявляється не у кожної дитини.

На думку Е. Г. Ейдеміллера є висока вірогідність розвитку тривожної дитини у тих батьків, які виховують її за типом гіперпротекції (надмірна турботливість, безліч обмежень і заборон, постійне смикання). Під дією суворого контролю дитина втрачає впевненість у своїх силах, поступово втрачає своє психологічне здоров'я. [3;4]

Вивченням проблеми тривожності займалося багато вітчизняних і зарубіжних учених: В. М. Астапов, О. І. Захаров, К. Ізард, Р. Лазарус, Г. М. Прихожан, Ч. Д. Спілбергер, С. С. Степанов, З. Фрейд та ін. Аналізуючи та вивчаючи сутність поняття «тривожність», учені виділяють різні її аспекти. Так, С. Л. Рубінштейн визначав тривожність як емоційний стан, котрий виникає у ситуаціях невідомої небезпеки і виявляється втому, що людина очікує розвиток подій, який не зможе контролювати. З точки зору наукового погляду В. К. Вілюнаса, тривожність також є схильністю людини переживати тривогу, це характеризується тим, що реакції гальмування мають переважно низький поріг. Г. М. Прихожан вносить у зміст тривожності переживання емоційного дискомфорту, відчуття небезпеки, стан незадоволення. [1]

На думку Е. Г. Ейдеміллера ймовірніше, що тривожна дитина буде розвиватися у тих батьків, які при вихованні використовують надмірну турботливість, безліч обмежень і заборон. Під дією такого постійного контролю дитина втрачає впевненість у своїх силах, також це негативно відображається на її психологічному здоров'ї.

За даними літератури, тривожність пов'язана з очікуванням індивідуальних наслідків успіху або поразки. Для молодших школярів це, перш за все, успіхи та невдачі у навчанні, що включає велике коло міжособистісних відносин - з учителем, однокласниками, батьками, а також свої переживання з приводу своєї самооцінки, задоволеності важливих потреб, які саме у цьому віковому періоді тісно пов'язані і мають тісний зв'язок між успіхом у взаємовідносинах та вдалим навчанням. Також вважається деякими вченими, що часто причиною підвищеної тривожності дітей є завищені очікування батьків - коли нормальні, середні шкільні успіхи дитини, яку вважають батьки вундеркіндом, сприймаються як невдачі. А ось реальні досягнення не помічають чи не оцінюються. Невдоволення з боку дорослих призводить до того, що у дитини зникає впевненість у собі, і як наслідок - підвищується тривожність.

Для того, щоб не опиратися на застарілі дані, а мати можливість провести власне дослідження вияву та причин тривожності у молодших школярів, ми вважаємо доцільним використовувати наступні методики - Методика «Вимірювання рів-ня тривожності Тейлора» (адаптована Т. А. Немчиновим), Методика «Оцінка рівня шкільної тривожності Філіпса», «Шкала явної тривожності для дітей CMAS», адаптована А. М. Прихожан; Проективна методика для діагностики шкільної тривожності (А. М. Прихожан), Шкала тривожності Кондаш, Тест тривожності (Р. Темпл, М. Доркі, В. Амен). Ці методики дають можливість виявити який рівень тривожності мають школярі – низький, середній, високий. [2;4]

Отримані результати підтверджують наше припущення про взаємозв'язок між означеними чинниками, оскільки серед основних причин невстигання у шкільному навчанні важливу роль посідає саме емоційний компонент, а точніше, рівень шкільної тривожності

дитини. Оптимальний (середній) рівень тривожності навпаки активізує навчання, робить його більш ефективним та успішним, але коли рівень тривожності перевищує цю оптимальну межу, йде зниження навчальної діяльності.

Отже, дослідження багатьма вченими тривожності дозволяють дійти висновку, що тривожність, як емоційне напруження, створює відчуття страху у ситуації перевірки знань, домашнього завдання, страху невідповідності сподіванням батьків, проблеми у взаємовідносинах з учителем тощо. Тому так важливо вчителеві та батькам знати психологічний стан дитини, чи присутня наявність високої тривожності, так як вона може бути саме тим негативним чинником, який знижує навчальну успішність дитини.

Література

1. Бастун Н. Індивідуальний підхід до учнів з високою тривожністю. Шестирічки в школі / Н. Бастун // Упоряд. Т. Бишова, О. Кондратюк. — Київ : Ред. загальнопед. газ., 2004. — С. 40—45.
2. Вилюнас В. К. Психология эмоциональных явлений / В. К. Вилюнас. — М. : Изд-во МГУ, 1976. — 142 с.
3. Гончаренко Т. Тривожна дитина / Т. Гончаренко // Психолог. — 2004. — №5. — С. 26—27.
4. Казанкова О. Тривожність молодших школярів / О. Казанкова // Початкова школа. — 2008. — №3. — С. 9—10.

Sidelnyk Alyona,
5 course faculty of social pedagogic and psychology
Scientific adviser: PhD Guba. N.A.

METHODOLOGICAL PROBLEMS OF STUDYING THE PHENOMENON OF BURNOUT: A HISTORICAL RETROSPECTIVE

The phenomenon of burnout – a relatively new concept in psychology. Our task was to trace the development of ideas about this phenomenon and to compare different methodological approaches that have emerged at different times.

For the first time in the burnout problem noticed American specialists (HJ. Freydenberger, K.Kondo, E.Maher etc). The investigations led to the discovery of a kind of occupational stress - "stress communication", which, in conjunction with other professional stress, leads to the emergence of the so-called phenomenon of "burnout."

The term "burnout" was introduced by the American psychiatrist HJ. Freudenberg in 1974. At first, this term refers to a state of exhaustion, combined with the feeling of self-worthlessness.

Descriptive and episodic character were mostly original research.But in 1981, C. Maslach, one of the leading specialists in the study of "emotional burnout", has detailed this phenomenon as a special condition, including a feeling of emotional exhaustion; symptoms of dehumanization; negative self-image, and professionally - the loss of professional skills.

In 1983, in his review E.Maher compiled a list of the symptoms of "emotional burnout": fatigue, tiredness, exhaustion; psychosomatic ailments, insomnia, negative attitude towards customers; negative attitude to the work itself; scarcity of repertoire working activities; abuse of chemical agents: tobacco, coffee, alcohol, drugs; lack of appetite or, on the contrary, overeating, negative "self-concept"; aggressive feelings (irritability, tension, anxiety, restlessness, agitation to overstimulation, anger); decadent moods and emotions associated with it (hopelessness, apathy, depression, a sense of meaninglessness); experience feelings of guilt.

Some researchers, including P.Tornton, the study of the personal factor to take into account factors such as age, sex, marital status, length of service, educational level, experience of this work, social origin. However, it turned out that they are not associated with the level "burnout". Other researchers (A.Payns) paid special attention to the relationship of motivation and "combustion"; studied in particular such motifs work as salary satisfaction, a sense of value in the workplace, professional advancement, self-reliance and level of control on the part of management, and others.

Bojko V.V. considered "burnout" as elaborated personality psychological defense mechanism in the form of full or partial exception of emotions in response to stressful favorites exposure gained emotional stereotype, most professional conduct. "Burnout is partly functional stereotype, because it allows a person to dose and economical use of energy resources. At the same time, there may be consequences of his dysfunctional when "burning" a negative impact on the performance of professional activities.

Bojko V.V. It describes the various symptoms of "burnout": a symptom of "emotional deficit" symptom "emotional detachment" symptom "of personal detachment or depersonalization" symptom "of psychosomatic and psycho-vegetative disorders."

Analysis of the literature made it possible to draw the following conclusion: a review of research on mental burnout in foreign psychology shows quite deep study of the problem at different levels. Accumulated experience abroad would provide a good basis for a systematic development of the problem in our country. More recently, in the foreign and native literature appeared. He drew the attention of Western economists and sociologists for almost fifteen years ago. In the early 70th of the XX century, psychologists have noticed an interesting fact. In some people, after a few years began to change the style of communication and behavior. After analyzing the situation, they have identified a particular form of "stress disease" - "communication sickness". She was named impressive - "burnout staff." Back in the 70's well-known American researcher Christine Maslach, gave a brief but accurately reflect the concept of the burnout syndrome.

References

1. Баробанова М.В. Изучение психологического содержания синдрома «эмоционального сгорания»// Вестник МГУ.-сер.14, Психология.- 2000. №1.- 291с.

2. Бойко В.В. Синдром «эмоционального выгорания» в профессиональном общении. СПб.: Питер, 1999.

3. Орел В.Е. Феномен «выгорания» в зарубежной психологии. Эмпирические исследования//Психологический журнал.- 2003.- №1.-59с.

СЕКЦІЯ «ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ»

Ахкозова Альона
студенка 3 курсу фак-ту СПП
Наук. кер.: к.пед.н., доц.Козич І.В.

ТИП СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ФАКТОР РОЗВИТКУ ДИТИНИ

Актуальність проблеми сімейного виховання пояснюється тим, що традиційно основним інститутом виховання людини, починаючи з моменту її безпосереднього народження і закінчуючи, часом її становленням як зрілої особистості, була і залишається сім'я. Вона є джерелом формування особистості. Це зумовлено тим, що дитина впродовж значної частини свого життя знаходится саме в сім'ї. Саме тут вона отримує перший життєвий досвід, робить перші спостереження і вчиться поводитись в різних ситуаціях.

Мета: зробити аналіз типів сімейного виховання як визначального фактору розвитку дитини.

Тип сімейного виховання - характеристика внутрішньосімейних стосунків, ставлення батьків до свого батьківського обов'язку, різного роду ціннісних орієнтацій, установок, емоційного ставлення до дитини, рівня батьківської компетентності. [2]

У кожній родині об'єктивно складається певний, далеко не завжди усвідомлюваний її членами тип виховання. Тут мається на увазі і розуміння цілей виховання, і формулювання

його завдань. Е. Г. Ейдеміллер виділяє 4 найбільш загальних типу виховання в сім'ї: диктат, опіка, «невтручання» і співпраця. [1]

Диктат у родині виявляється в систематичному прояві одними членами сім'ї (здебільшого дорослими) ініціативи та почуття власної гідності. Батьки, зрозуміло, можуть і повинні висувати вимоги до своєї дитини, виходячи з цілей виховання, норм моралі, конкретних ситуацій, в яких необхідно приймати педагогічно і морально виправдані рішення. Однак ті з них, які віддають перевагу таким видам впливу як наказ і насильство, бажають затвердити власну перевагу на відчутті залежності іншої, більш слабкої істоти.

Опіка в родині - це система відносин, при яких батьки, забезпечуючи своєю працею задоволення всіх потреб дитини, захищають її від будь-яких турбот, зусиль і труднощів, приймаючи їх на себе. Батьки, по суті, блокують процес серйозної підготовки їх дітей до зіткнення з реальністю за порогом рідної хати. Саме ці діти виявляються більш непристосованими до життя в колективі.

Система міжособистісних відносин у родині, яка будується на визнанні можливості і навіть доцільності незалежного існування дорослих від дітей, може породжуватися тактикою «невтручання». При цьому передбачається, що можуть співіснувати два світи: дорослі і діти, і ні тим, ні іншим не слід переходити намічену таким чином лінію. Найчастіше в основі цього типу взаємин лежить пасивність батьків як вихователів.

Співпраця як тип взаємин у сім'ї передбачає опосередкованість міжособистісних стосунків у сім'ї загальними цілями і завданнями спільної діяльності, її організацією і високими моральними цінностями. Сім'я, де провідним типом взаємин є співробітництво, де батьки спілкуються в дітьми на рівних, де кожен може звернутися до іншого з питанням або проханням і отримати допомогу знаходить особливу якість, стає групою високого рівня розвитку - колективом. [1][3]

Висновок: Отже**,** роль типу батьківського виховання важко переоцінити. Адже дитина перебуває в родині досить тривалий період і за цей час формує базові поняття про навколишній світ і взаємодії в соціумі. Таким чином те, який тип виховання вибирають батьки, визначає подальший розвиток і поведінку дитини в самостійних взаєминах.

Література

1. Ейдеміллер Е. Г., Юстицкис В.С. Психологія и психотерапія родини / Е. Г. Ейдемиллер, В. С. Юстицкис // Мастера психологии. – СПб.: Пітер, 2007
2. Всесвітня електронна мережа Інтернет, матеріали сайту http://azps.ru/articles/family/tipy_semeynogo_vospitaniya.html
3. Всесвітня електронна мережа Інтернет, матеріали сайту http://rcosps.rusedu.net/post/410/93244

Бабаян Тамара
студентка магістратури ПВШ фак-ту СПП
Наук. кер.: д.психол.н., проф. Шевченко Н.Ф.

СОЦІАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТІВ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Сьогодні система вищої освіти більш активно проявляє себе серед провідних галузей соціального життя, входить до числа чинників, які визначають майбутнє країни.

Виявлення специфіки соціалізації студентів в сучасних умовах є однією з актуальних проблем педагогічної науки. Соціалізація особистості визначається як багатогранний, складний процес, який включає педагогічні і соціальні впливи, що відбиваються у поглядах і поведінці студентів, взаємопов'язані і виступають у сукупності, забезпечуючи як безпосередній, так і опосередкований вплив на особистість студента. При цьому вищий навчальний заклад як соціальний інститут виступає важливим і незамінним чинником мікросередовища, індивідуалізує процес соціалізації і відіграє в ньому домінуючу роль.

Психолого-педагогічні підходи до соціалізації молоді, зокрема студентської, відображені у працях В. Гурова, І. Кона, Н. Лавриченко, М. Лукашевича, А. Мудрика, С. Савченка, М. Солов'я, С. Харченка та ін.

Вищий навчальний заклад – це один з інститутів соціалізації, в якому студент адаптується до життя в суспільстві через засвоєння правил поведінки, засвоєння передового досвіду та міжособистісних стосунків.

Соціалізація окреслюється як складний процес входження індивіда в оточуючий соціум, що відбувається протягом усього життя. Отже, процес навчання студентів у вищому навчальному закладі – черговий, закономірний етап цього процесу, що характеризується подальшим розвитком особистості студента у взаємодії з оточуючим середовищем; тривалим процесом засвоєння і відтворення соціальних норм і культурних цінностей, а також саморозвитком і самореалізацією у відповідному освітньо-виховному просторі.

Процес соціалізації студента та загальний розвиток його особистості залежить від спадковості, середовища та виховання. Його джерелом і внутрішнім змістом є такі внутрішні й зовнішні суперечності, як процеси збудження й гальмування; задоволення й незадоволення, радість і горе; між спадковими даними й потребами виховання; між рівнем розвитку особистості й ідеалом. Він (ідеал) спонукає особистість до самовдосконалення [1].

Метою соціалізації студентів, перш за все, є активне опанування ними досвідом попередніх поколінь та уміннями використовувати його в інтересах створення власного добробуту не на шкоду іншим. Як відомо, виховання є провідним чинником у гармонійному розвитку особистості, у становленні студента як спеціаліста, у той же час соціалізація наповнює його реальними думками щодо того, як краще сприймати довкілля, як на нього реагувати. Саме елемент «успішності», як підкреслює О. Сидоренко, пошук умов самореалізації та одержання насолоди від самого процесу життя, участі у виробничій чи навчальній діяльності, одержання бажаної винагороди за свої зусилля (адекватна оцінка за результати навчання, відповідна зарплата за виконану роботу, заохочення за підвищений рівень якості діяльності й т.п.) відрізняє процес соціалізації студента, особистості взагалі від процесу виховання [2].

Вивчення соціалізації студентської молоді повинно базуватись на соціально-психологічних особливостях студентства, які визначають, як указує С. Савченко, специфіку й результат соціального процесу. Такими особливостями, автором визначено: вік, специфіка видів діяльності, студентські роки, перетворення студентства з групи невиробничого характеру в амбівалентну соціальну групу [3].

Процес соціалізації студентів проходить декілька етапів, ознакою для виділення яких є мета, зміст та результати освітньо-виховної діяльності. Етапи відповідають вимогам спеціальності, яку опановує студент, традиціям конкретного навчального закладу, пануючим у мікросоціумі соціальним нормам. Виділяють такі етапи соціалізації студента: етап адаптації, ціннісно-діяльнісний, або диспозиційний етап та професійний етап.

Підвищення ефективності процесу соціалізації студентської молоді може сьогодні здійснюватись, з одного боку, шляхом інтенсифікації навчальної діяльності в межах встановленого робочого часу, з іншого шляхом оптимізації та раціоналізації використання усього наявного масиву часу. В цьому істотну роль відіграють різноманітні заходи та педагогічні технології, які реалізуються у вищих навчальних закладах та поза ними.

Процес соціалізації студентів у ВНЗ протікає ефективно, якщо вчасно і правильно організувати адаптаційні заходи для студентів-першокурсників та виховні заходи для старшокурсників; формувати позитивну навчальну мотивацію; створювати сприятливу психологічну атмосферу в групі, на факультеті.

Отже, в процесі навчання у ВНЗ формування особистості здійснюється в процесі її соціалізації та саморозвитку, саме соціалізація долучає студентів до соціокультурних та

духовних цінностей, а саморозвиток забезпечує постійне зростання особистості в духовному розвитку, в формуванні творчої індивідуальності

Література

1. Алексєєва-Вовк М.І. Сутність процесу соціалізації студентів вищих навчальних закладів / М.І. Алексєєва-Вовк // materiбly IV mezinбrodnн vědecko-praktickб konference «Vědecký průmysl evropskйho kontinentu – 2007», (Praha, 15 prosinců 2007 roku). – Praha, 2007. – Dнl 8. – С.49-57.
2. Сидоренко О.Л. Соціальна педагогіка як наука: монографія / О.Л. Сидоренко. – Харків: ХНУ ім. В.Н.Каразіна, 2004. – 120 с.
3. Савченко С.В. Науково-теоретичні засади соціалізації студентської молоді в позанавчальній діяльності в умовах регіонального освітнього простору: автореф. дис. … д-ра. пед. наук: спец. 13.00.05 / С.В. Савченко. – Л., 2004. – 42 с.

Блінов Олександр
студентка магістратури ПВШ фак-ту СПП
Наук. кер.: к.філос.н., доц. Іванова Л.С.

УМОВИ ФОРМУВАННЯ ТЕХНІКИ ІМПРОВІЗАЦІЇ У МАЙБУТНІХ АКТОРІВ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Сьогодні, так само, як і у всі часи, до підготовки фахівців виникають певні вимоги, які обумовлені сучасною театральною практикою. Для справжнього етапу розвитку театральної школи характерно різноманіття методичних прийомів навчання актора, в їх числі і застосування імпровізації [4].

Проблема використання можливостей імпровізації народилася не сьогодні. Нам відомі досвіди використання імпровізації в процесі навчання актора видатними театральними педагогами: К.С. Станіславським, В. Мейєрхольдом, Е.Б.Вахтанговим та іншими.

Імпровізація (фр. improvisation, від лат. improvisus - несподіваний). У театрі імпровізацією називається сценічна гра, не обумовлена драматургічним текстом і не підготовлена на репетиціях. У словнику театру П. Пави дається наступне визначення: «Імпровізація - це акторська техніка, що припускає введення в гру елементів непередбаченого, не підготовленого заздалегідь, а народженого по ходу дії» [1].

Існує безліч рівнів імпровізації: придумування тексту на основі відомої чіткої канви (commedia dell'arte), драматична гра на задану тему або відповідь на вказівку, повна пластична й розмовна імпровізація при відсутності моделі, всупереч умовності й правилам (Гротовский), відступ від тексту й пошук нової «фізичної мови» (Арто) [4].

Імпровізація застосовувалася й застосовується на різних етапах навчання актора. На підставі теоретичного вивчення умов формування техніки імпровізації майбутніх акторів у процесі їх навчання було розроблено програму експерименту з перевірки ефективності методики формування техніки імпровізації, першу частину якої складає психофізичний тренінг, а другу – запропонований тренінг на імпровізаційне самопочуття. Дослідження проводилося у процесі підготовки майбутніх акторів театру у Запорізькій театральній студії «FORCE». У досліджені прийняли участь 20 студентів, що навчаються у середній та старшій групах.

Аналіз результатів контрольного експерименту показує, що впровадження вправ психофізичного тренінгу та вправ на імпровізацію у навчальний процес підвищує рівень формування професійності у студентів творчих спеціальностей. умов, за яких буде можливим досягнення бажаних результатів.

У формувальному експерименті були використані вправи тренінгу на уяву, увагу, фантазію та імпровізацію, внаслідок яких формуються необхідні професійні та особистісні якості майбутнього актора.

Аналіз результатів контрольного експерименту показує, що впровадження вправ психофізичного тренінгу та вправ на імпровізацію у навчальний процес підвищує рівень

формування професійності у студентів творчих спеціальностей.; формування стійкого інтересу до підвищення професійного тезаурусу.

Формування професійних навичок відбувається найбільш успішно, коли забезпечуються такі педагогічні умови: поступовість процесу в освоєння тренінгів від простого до складного: відповідність завдань тренінгу професійним вимогам і потребам; точне визначення професійних вимог; відповідність професійних педагогічних вимог і змісту тренінгів; постановка творчих ігрових задач у процесі освоєння тренінгу.

Література

1. Вахтангов Е.Б. Материалы и статьи / Е.Б. Вахтангов. - М.: Просвещение, 1983. - 360 с.
2. Кнебель М.О. Поезия педагогики / М. О. Кнебель. - М.: ВТО, 1970. – 160 с.
3. Мар'яненко І. Минуле українського театру / І. Мар'яненко. - К.: Просвіта, 1993. – 200 с.
4. Станиславский К. Работа актёра над собой / К.С. Станиславский - М.: Искусство, 1991. – 200 с.

Бут Анастасія
студентка магістратури ПВШ фак-ту СПП
Наук. кер.: к.філос.н., доц. Іванова Л.С.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ПЕРШОКУРСНИКІВ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Сьогодні освіта є системою утворюючим фактором суспільного розвитку. Ця соціальна система упорядковує в своїх межах випадковий вплив, перетворює його в стійкі форми знання про світ, повторювані форми поведінки, формує традиційну систему цінностей, що дає можливість подальшого розвитку суспільства. Безперечно, що саме освіта і виховання закладають моделі діяльності людини в майбутньому, духовну складову цієї діяльності. Умови для самостійності студента в освітньому процесі Вищого навчального закладу (ВНЗ) створюють різноманітність і вибір методів та форм організації діяльності, роботу в громадських молодіжних організаціях, різноманітна позааудиторна, культурно-дозвіллєва діяльність, психологічна і соціальна служби ВНЗ. Пріоритет внутрішнього потенціалу розвитку студента-першокурсника призводить до його права самостійно здійснювати вибір і нести за нього відповідальність.

Тому виникає актуальне питання про визначення та обґрунтуванні особливостей адаптації студентів першого курсу до навчання та педагогічні умови соціалізації студентської молоді навчально-виховного середовища у вищому навчальному закладі. «Адаптація» у філософії (від латинського adapto – пристосування) розуміється як процес пристосування системи до умов зовнішнього і внутрішнього середовища. Адаптацією іноді називають і результат такого процесу, як наявність у системи пристосованості до деякого фактору середовища [4, с. 9].

Методологічну основу дослідження складають ідеї системно-цілісного підходу до формування особистості у навчально-виховному процесі (Б. Ананьєв, Г. Батіщєв, О. Бодальов, та інші); особистісно-орієнтованої освіти (І. Бєх, Є. Бондаревська, О. Грішина, та інші); психологічної теорії особистості (Б.Ананьєв, Л. Виготський, та інші); професійної орієнтації (М. Амінов, Н. Морозова, А. Смятських); сутності, структури, рівнях, етапах професійної адаптації (І. Бойко, Л. Мамаєв, Л. Дегтярьова, О. Плотниікова, та інші.

У результаті опитування студентів-першокурсників, простежуючи успішність і відвідуваність студентів, їх включеність у виховну діяльність вищі, в контрольних та експериментальних групах, були отримані показники динаміки рівнів готовності до адаптації у ВНЗ.

Соціально-психологічний	38	27
Науково-педагогічний	34,5	39,5
Професійний	27,5	33,5

Результати, представлені в таблиці показують, що рівневий склад готовності студентів-першокурсників до адаптації в експериментальній і контрольній групах відрізняється один від одного:

- професійний рівень готовності до адаптації у ВНЗ складає близько 27,5% в контрольній групі і 33,5% в експериментальній;
- науково-педагогічний рівень – близько 34,5% в контрольній групі і 39,5% в експериментальній;
- соціально-психологічний рівень готовності до адаптації у вищі складає 38% в контрольній групі і 27% в експериментальній.

Отже, дослідження показали, що на підставі отриманих даних можна стверджувати, що цілеспрямоване формування пізнавальних інтересів студентів експериментальних груп призводить до значного підвищення адаптації. Це пов'язано з тим, що студенти експериментальних груп були включені в реальну творчу, навчально-виховну діяльність, яка не тільки залучає ефектом новизни, незвичайності, цікавості, що саме по собі є найсильнішим спонуканням пізнавального інтересу, але й розвиває потребу виявити проблему, вирішити виникле протиріччя.

Таким чином проблема соціалізації у вищій школі – це, по суті, проблема самовиховання, саморозвитку, самовдосконалення особистості студента вищого навчального закладу, вирішення якої можливе завдяки створенню об'єктивних та суб'єктивних умов для формування студентами необхідних якостей та відношень до оточуючого світу [1, с. 25]. На нашу думку, вищим педагогічним навчальним закладам необхідно створити в процесі соціалізації культурний і професійний ідеал, до якого має прагнути кожен студент. Це образ культурного, ініціативного, прагматичного, висококваліфікованого, гуманного, морального, законослухняного громадянина України. Отже, нами визначено провідні соціально-педагогічні умови, які детермінують процес соціалізації студентів у вищому педагогічному навчальному закладі та успішне формування у них соціальної компетентності.

Література

1. Бех І.Д. Психологічні резерви виховання особистості / І.Д. Бех // Рідна школа. – К.: Преса України. – 2005.–№ 2. – С.24-27.
2. Мамаєв Л.М. Адаптація студентів-випускників ліцею в умовах вузу / Л.М. Мамаєв, Л.М. Дегтярьова, Л.О. Добрик // Нові технології навчання. наук.-метод. зб. – К., 1996. – Вип. 16.– С. 82-85.
3. Посохова С.Т. Психология адаптирующейся личности / С.Т. Посохова. –СПб.: Питер, 2001.– 151 с.
4. Философский словарь / под ред.- И.Т. Фролова. –М.: Политиздат, 1991. − 576 с.

Бухтіярова Анна
студентка 5 курсу фак-ту СПП
Наук.кер.: к.пед.н., доц. Лещенко О.Г.

ФОРМУВАННЯ УСВІДОМЛЕНОГО БАТЬКІВСТВА У ПІДЛІТКІВ У ШКОЛІ

Наразі однією із сучасних суспільно важливих проблем є зниження віку початку неповнолітніми статевого життя, що супроводжується зростанням таких явищ, як рання вагітність, кількості матерів-одиначок серед підлітків, що у подальшому можуть бути наслідками збільшення кількості соціальних сиріт серед дітей, збільшення сімей групи ризику, та інших негативних проявів. Ці явища свідчать про потребу підвищення уваги до підготовки учнів до батьківства. Отже, актуальною проблемою, що постала перед суспільством, є здійснення підготовки до усвідомленого батьківства підлітків у школі.

Питання підготовки молоді до сімейного життя досліджували В.О. Васютинський, Т.С. Гурлєва [1]. Вітчизняні дослідники Л.Я. Верб, Є.Ф. Ільїна, В.П. Кравець, В.І. Макарова, А.О. Молчанова, Н.І. Новікова, В.М. Оржеховська, Н.І. Шалімова вивчали формування у молоді моральних основ сімейного життя. Зарубіжні вчені ,що досліджували проблему

підготовки старших школярів до подружнього життя – К.Вітек (Чехія), М.Лопаткова, У.Квятковський (Польща), К.Ботвин (США). Ці дослідники відмічали, що підлітки не готові до батьківства: закоханість і власна сім'я для них настільки ж близькі, скільки далекі один від одного. Батьківство пов'язується підлітками в основному з вагітністю, але не з багаторічними турботами про дитину [4].

Мета статті: визначити зміст, форми та методи формування усвідомленого батьківства серед підлітків у школі.

Визначенням поняття „усвідомлене батьківство" займались вчені: В.Кравць, І. Братусь, Р. Овчарова, Е. Нестерова та ін. У статті спираємось на думку авторського колективу (О.В. Безпалько, І.Д. Звєрєвої, З.П. Кияниці, В.О. Кузьмінського). Усвідомлене батьківство - це соціально-психологічний феномен, що, базуючись на певній системі знань, умінь, навичок, почуттів, якостей, реалізується у відповідальній поведінці батьків, спрямованій на виховання і розвиток дитини, формування її гармонійної особистості [2].

У роботі з підлітками перш за все необхідно враховувати вікові та психофізіологічні особливості підліткового віку, а саме: підвищену збудливість емоційної сфери, вплив гормонів, намагання продемонструвати свою дорослість та самостійність, потребу в повазі до себе і своїх думок, спілкуванні «на рівних»[3].

У змісті формування усвідомленого батьківства серед підлітків доцільно виділити три основних змістовних блока: інформаційний, інтерактивної діяльності та розвитку відповідальності і духовності.

1. Інформаційний блок передбачає передачу підліткам знань стосовно компетентного батьківства, а саме: знання з репродуктивного здоров`я чоловіка та жінки, здоров`я дитини та основами догляду за нею, стилі, методи , форми виховання, юридично закріплені права та обов`язки як дітей, так і батьків.

2. Блок з інтерактивної діяльності передбачає практичну діяльність для закріплення набутих знань, розгляду проблемних ситуацій, застосування власного досвіду, відпрацювання окремих аспектів.

3. Блок розвитку відповідальності і духовності має на меті рефлексію підлітків, формування усвідомлення себе, свого Я, свого місця у суспільстві, своєї ролі відповідно гендерної приналежності, відповідальності за себе, свої вчинки, своє оточення, формування позитивної установки стосовно батьківства та материнства, сім`ї.

Методами роботи соціального педагога з формування усвідомленого батьківства повинні бути: бесіди, лекції про взаємини між статями, про шлюб, сім'ю, методи та стилі виховання; індивідуальні; використання спеціальної літератури; обговорення фільмів, вистав про кохання, про сімейні стосунки, батьківство; медичні консультації; симпозіуми, методи арт-терапії, психодрама, рольові ігри; методи навіювання, переконання, співпереживання і емоційного зараження при роботі з підлітками та їх батьками.

Соціальний педагог може використовувати такі форми роботи з формування усвідомленого батьківства: фрагменти уроків та класні часи; тренінги; факультативи з використанням інтерактивних методів; семінари та консультації для учнів, їх батьків; індивідуальні бесіди. До засобів відносимо наочні посібники, книги, радіо, відео, а також практичні види діяльності.

Отже, ефективність роботи з формування усвідомленого батьківства залежить від відповідності інформації віку учнів, їх психофізіологічних особливостей, використання інтерактивних методів, організації роботи із батьками, налагодженню зв'язків із спеціалістами та, найголовніше, формуванню відповідальності і духовності у підлітків.

Література

1. Кравець В.П. Психофізіологічні та психолого-педагогічні аспекти формування усвідомленого батьківства / В.П. Кравець. - К.: Видавн. Центр "Академія, 2001. – 244 с.
2. Братусь І. Формування навичок усвідомленого батьківства та ранній розвиток дитини (методичні матеріали) / І. Братусь, А. Гулевська-Черниш, Т. Лях // Практ. психологія та соц. робота – 2002. – № 5. – С. 36–49.

3. Безпалько О.В. Системний підхід до організації соціально-педагогічної роботи з дітьми та учнівською молоддю в територіальній громаді / О. В.Безпалько // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2006. – № 3. – С. 46
4. Усвідомлене батьківство як умова повноцінного розвитку дитини та підвищення виховного потенціалу громади: Методичні матеріали до тренінгу / Упоряд.: І.В. Братусь та ін.; за заг. ред. Г.М. Лактіонової. - К.: Наук, світ, 2004. – 86 с.

Войтюк Наталія
студентка магістратури ПВШ фак-ту СПП
Наук. кер: к.пед.н., доц. Козич І.В.

ОСОБЛИВОСТІ КОНФЛІКТІВ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Проблема конфлікту належить до числа проблем, що мають глобальний характер, до того ж її актуальність останнім часом істотно зросла у зв'язку із значним загостренням конфліктів у різних сферах життєдіяльності людини та стрімким зростанням загального рівня конфліктності сучасного суспільства.

У системі вищої освіти спостерігається розмаїття функціональних, рольових, міжособистісних, міжгрупових взаємозв'язків. Вони складні, неоднозначні, тісно переплетені, іноді заплутані, оскільки охоплюють різні сфери життєдіяльності. У такому розмаїтті стосунків стає неминучим зіткнення інтересів, настанов, думок, позицій, потреб людей. Ці зіткнення виявляються в конфліктах, котрі часто мають руйнівні наслідки.

Загальні положення педагогічної взаємодії й конфліктології досліджувалися у працях О. Бодальова, В. Журавльова, Г. Костюка, Г. Ложкіна, В. Сухомлинського, М. Пірена, Т. Титаренко, Н. Чепелєвої. Особливості соціально-педагогічних конфліктів у вищих навчальних закладах досліджували Г. Козирєв, П. Куконков, С. Пащенко, Г. Шевченко та ін.

Процес навчання і виховання у ВНЗ, як і будь-який процес, зумовлений розвитком особистості і міжособистісних взаємин, неможливий без суперечностей і конфліктів. Специфічною характеристикою конфлікту у вищому навчальному закладі є його виникнення між певними суб'єктами соціально-педагогічного процесу. Залежно від рівня взаємодії виділяють вертикальні та горизонтальні конфлікти. Вертикальні конфлікти виникають між учасниками, які знаходяться на різних рівнях в каналах розподілу, наприклад між студентом та викладачем, між викладачем та адміністрацією ВНЗ, кожен з яких виконує певні функції та дотримується певної моделі поведінки, горизонтальні конфлікти мають місце між особистостями, що знаходяться на одному рівні наприклад, між двома або більше студентами, між викладачами.

Конфлікти у вищому навчальному закладі можна поділити на прості та складні. Прості наприклад, вирішуються викладачем без зустрічної протидії студентів за допомогою організації їх поведінки в навчальному закладі. Серед складних педагогічних конфліктів розрізняють конфлікти діяльності, конфлікти поведінки, конфлікти взаємин. Вони перешкоджають нормальному педагогічному спілкуванню, адже спричиняють непорозуміння між співрозмовниками, ворожнечу, спробу довести тільки свою правоту тощо. Якщо виник педагогічний конфлікт, ним уже пізно керувати, а потрібно вирішувати, що є єдино правильним, але нелегким шляхом до згоди.

У взаємодії студентів та викладачів найбільш характерними є наступні причини конфліктів: різнобіжності у ціннісних орієнтаціях, нетактовність у процесі спілкування, низький рівень професіоналізму викладачів та успішності студентів. Форми спілкування викладачів і студентів багато в чому залежать від соціокультурних та індивідуально-психологічних якостей суб'єктів взаємодії, а також від усталених у педагогічному колективі традицій, норм та правил спілкування. Розбіжності у взаємних очікуваннях викладачів і

студентів охоплюють широке коло проблем – від ціннісних орієнтацій і до якості знань, які надаються викладачами, та ефективності їхнього засвоєння студентами [1].

Найпоширенішим типом конфлікту у ВНЗ є педагогічний конфлікт, який виникає у взаємодії учасників навчально-виховного процесу (викладачів, студентів) унаслідок наявності відмінностей у поглядах, ціннісних орієнтаціях, взаємних очікуваннях, нетактовності у спілкуванні, а також недостатньої конфліктологічної культури в багатьох людей. Маючи часто деструктивні функції, педагогічні конфлікти знижують ефективність педагогічного процесу та якість підготовки студентів [2].

Педагогічний конфлікт, як і будь-який інший, виникає з конфліктних ситуацій, в процесі яких відбувається усвідомлення потенційними учасниками протиборства протиріч, які виникають.

Конструктивне розв'язання конфлікту залежить від об'єктивного розуміння його суті, причин і механізму виникнення усіма його учасниками, а також від їх бажання якомога швидше і позитивно його вирішити. У цьому контексті велике значення мають педагогічна майстерність і етика, уміння педагогічного спілкування, професіоналізм викладача, врахування індивідуальних психологічних особливостей учасників педагогічної взаємодії, стиль управління тощо [3].

Отже, педагогічний конфлікт це – найгостріший спосіб розвитку і подолання значущих суперечностей, що виникають у взаємодії учасників педагогічного процесу (викладачів, студентів, адміністрації), який зазвичай супроводжується негативними емоціями та потребує розв'язання і гармонізації.

Для вирішення педагогічного конфлікту є два основні шляхи: 1) через заміну об'єктивної ситуації (переглянути обсяг навчального навантаження, вдосконалити розклад занять тощо); 2) через змінювання суб'єктивної педагогічної позиції викладача або позиції студентів щодо ситуації педагогічного конфлікту. Проте важливо шукати засоби задоволення інтересів обох сторін. Якщо конфлікт вирішується психологічно виправдано, він мобілізує розум, волю, зближує інтереси сторін, що конфліктують.

Література

1. Кравченко І.В. Особливості педагогічних конфліктів у взаємодії студентів і викладача вищої школи / І.В. Кравченко // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: зб. наук. пр. – К., 2007. – № 4(6). - С. 29-33.
2. Антонов Г.В. Педагогічні засади запобігання і розв'язання конфліктів у навчально-виховному середовищі вищого навчального закладу: автореф. дис. … канд. пед. наук: 13.00.04 / Г.В. Антонов. – Харків, 2006. – 20 с.
3. Підбуцька Н.В. Особливості конфліктів у навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів // Педагогічні науки Випуск 1.31. – С. 143-150.

Воронська Наталія
аспірантка 1 року навч. фак-ту СПП
Наук. кер.: д.психол.н., проф. Клопота Є.А.

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ШКОЛЯРІВ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ

Впровадження інклюзивної освіти є необхідною умовою розвитку сучасного суспільства. Інклюзивна освіта надає широкі можливості для когнітивного, мовного, соціального, емоційного розвитку дітей з особливими потребами. Дитині в процесі навчання, окрім здобуття знань, необхідно навчитись ефективно спілкуватись з однолітками та дорослими, що є необхідною умовою успішної соціалізації дітей у суспільстві. Психологія, як наука, покликана вивчати та сприяти розвитку особистості, має широкий арсенал методів для сприяння розвитку комунікативних навичок.

Особливості впровадження інклюзивної освіти вивчали Ю. Богінська, Л. Будяк, Дж. Джонсон, О. Дикова-Фаворська, А. Капська, Є. Клопота, А. Колупаєва, К. Кольченко, В. Мілер, С. Мілс, Г.Нікуліна, О. Расказова, П. Таланчук, Т. Тінклін, С. Харченко, Дж. Холл, М. Чайковський. Значно менше уваги приділялось дослідженню особливостей спілкування дітей з особливими потребами О. Голота, І. Гудим, Ю. Моздокова, О. Рожков, С. Тарасюк, П. Теслюк, А. Толкачова, О. Чопік. В сучасній літературі недостатньо уваги приділяється комунікативному аспекту інклюзивної освіти.

Метою статті є теоретичне обґрунтування важливості розвитку комунікативної компетентності школярів в інклюзивному освітньому просторі.

Переважною кількістю дослідників інклюзивна освіта визначається як система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права здобувати її за місцем проживання, що передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітнього закладу.

До дітей з особливими потребами відносяться діти, які мають труднощі у навчанні, із затримкою психічного розвитку, з порушенням зору, слуху, опорно-рухового апарату, з гіперактивністю та дефіцитом уваги, з раннім дитячим аутизмом, психічним інфантилізмом, діти з мінімальною мозковою дисфункцією (ММД). У дітей з різними порушеннями стану здоров'я є спільна особливість нервової системи, яку необхідно враховувати при навчанні – виснажливість та вразливість нервової системи.

Як зазначає Л. Прядко, реалізація інклюзивної практики в освіті порушує дуже важливі проблеми: 1) як в умовах загальноосвітнього навчального закладу забезпечити якісне оволодіння дітьми з особливими освітніми потребами основними академічними знаннями, уміннями та навичками; 2) як максимально реалізувати збережені функції дитини та компенсувати порушені; 3) як соціалізувати й адаптувати до життя у суспільстві дитину з особливими освітніми потребами [2, с. 368].

Вирішенню третього питання, стосовно соціалізації дитини, сприяє розвиток комунікативної компетентності. Розглянемо детальніше це поняття.

Поняття «комунікативна компетентність» зародилось в лінгвістиці, та спочатку позначало лише ступінь оволодіння мовою. В подальшому його застосування поширилось та увійшло в понятійно-категоріальний апарат таких наук як психологія, педагогіка та ін. Компетентнісно спрямований підхід у навчанні отримав розповсюдження по всьому світу. За ним, у навчанні робиться акцент на отримання практичних навичок. Тож, перед сучасною школою стоїть завдання не тільки надати теоретичні знання з різноманітних предметів, але й надати практичні навички. Тож на порядку денному опанування учнями з особливими потребами, в межах школи, комунікативних вмінь, які є умовою успішної соціалізації особистості.

Комунікативна компетентність, як зазначав Л. Мамчур – це здатність індивіда налагоджувати та підтримувати необхідні контакти в соціумі, сукупність знань, умінь та навичок у сфері вербальних і невербальних засобів для адекватного сприйняття та відображення дійсності у різноманітних ситуаціях спілкування.

Головним джерелом становлення і розвитку комунікативної компетентності особистості є набуття нею досвіду спілкування. Це відбувається, як відомо, і в умовах впливу різних обставин життєдіяльності, і в умовах цілеспрямованого активного навчання міжособистісній взаємодії. Процес набуття компетентності у спілкуванні неможливий без особистісного розвитку, як неможливе становлення особистості без її комунікативного розвитку [1, с.143]. Ось чому так важливо для дітей з особливими освітніми потребами створити інклюзивний освітній простір, де будуть враховуватись їх відмінності та завдяки спеціальним заняттям та тренінгам підвищуватись рівень їх комунікативних навичок.

Розглянувши теоретичні засади розвитку комунікативної компетентності школярів в інклюзивному освітньому просторі, нами окреслені основні поняття, висвітлені теоретичні аспекти, в ході яких, обґрунтована актуальність дослідження. В результаті аналізу стану

вивченості, маємо змогу зробити висновок, що останні декілька років тема інклюзивної освіти одержала широке розповсюдження та аспект розвитку комунікативної компетентності школярів з особливими потребами вивчено ще недостатньо.

Література

1. Корніяка О.М. Розвиток комунікативної компетентності особистості в сучасному соціокомунікативному просторі / О.М. Корніяка // Матеріали ІІ Всеукраїнського психологічного конгресу, присвяченого 110 річниці від дня народження Г.С. Костюка (19 – 20 квітня 2010 року). – К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство». – 2010. – Т.І. – С. 140– 45.
2. Прядко Л.О. Врахування специфіки порушень розвитку учнів з особливими освітніми потребами у реалізації інклюзивного навчання / Л.О. Прядко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2015. – Вип. 45(98). – С. 368–372.

Гура Катерина
студентка магістратури ПВШ фак-ту СПП
Наук. кер.: д.психол.н., проф. Шевченко Н.Ф.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Радикальні зміни в українському суспільстві створюють передумови для визначення загальної стратегії сучасної системи вищої освіти, яка вимагає підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних не тільки передати знання з певної галузі науки, але й творчо мислити, діяти в нестандартних ситуаціях, працювати в колективі заради спільного результату та майстерно володіти педагогічною культурою.

Професійне становлення і розвиток особистості викладача ВНЗ, його життєва позиція залежать від рівня інтелектуального та морального розвитку, здатності до самореалізації та самовдосконалення, уміння керувати своєю професійною діяльністю. Саме висококультурна особистість викладача та педагогічна культура забезпечує успішність освітнього процесу у ВНЗ.

Педагогічна культура є частиною загальнолюдської культури. У ній найбільш повно відображені духовні та матеріальні цінності освіти й виховання, способи творчої педагогічної діяльності, необхідні для здійснення освітньо-виховного процесу. Отже, реальні потреби вищої школи зумовлюють підвищення інтересу науковців до проблеми педагогічної культури

Вивченням питання педагогічної культури викладача вищої школи присвятили свої дослідження Є.Г.Бєлякова, Є.В. Бондаревська, А.М. Мітяєва, О.Г. Романовський, С.С. Чорна та інші. Проте, незважаючи на наявність у сучасній науці значної кількості наукових праць, присвячених проблемі педагогічної культури викладача вищої школи, на сьогодні вона залишається однією з найбільш дискусійних.

У навчально-виховному процесі вищого навчального закладу головним засобом передачі культури, духовних цінностей є неповторна індивідуальність викладача як носія культури з унікальною особистістю студента. Педагогічна культура є феноменом вияву викладачем власного «Я» у професійно-педагогічній діяльності.

С. Одарюк розуміє «педагогічну культуру» як динамічну систему загальнолюдських цінностей і творчих засобів освоєння педагогічної діяльності й особистісних досягнень людини [1].

Педагогічна культура викладача ВНЗ, як сутнісна характеристика його особистості в сфері професійної діяльності, є системне утворення. До основних системних компонентів і показників рівня сформованості педагогічної культури викладача вищої школи можна віднести наступні: педагогічні цінності (духовні, моральні, інформаційні, прогностичні, діагностичні, науково-дослідницькі, національно-гуманістичні); домінуючі професійні

мотиви (рефлексія, самовизначення та самореалізація); професійні знання (загальнотеоретичні, методологічні, методичні, організаційно-педагогічні, нормативно-законодавчі); професійно значущі якості (креативне мислення, комунікативні, експресивні, організаційні якості, особистісно-педагогічна саморегуляція); педагогічна майстерність (гуманістична спрямованість діяльності, професійна компетентність, педагогічні здібності, педагогічна техніка); педагогічні вміння (інформаційні вміння, дидактичні, комунікативні вміння, вміння поводитись відповідно до соціальних і етичних норм; уміння проводити самодіагностику та самокорекцію, визначати оптимальні шляхи фізичного й особистісного самовдосконалення**)** [2].

Необхідними для викладача вищої школи є також психологічні знання – знання основних теорій, законів, понять загальної, вікової та педагогічної психології, психологічних особливостей студентів різного віку, механізмів і сутності мислення, основ засвоєння знань, уяви, здібностей, психології виховання та знання методик вивчення особистості.

Сутнісними в становленні педагогічної культури викладача І. Ісаєв вважає інтегральну якість особистості педагога-професіонала, умови і передумови ефективної педагогічної діяльності, узагальнені показники професійної компетентності та цілі професійного самовдосконалення [3]. Серед якостей особистості викладача ВНЗ, визначальних у процесі становлення педагогічної культури, майстерності й професіоналізму, особливо важливим, на нашу думку, є педагогічний такт. Тактовність є свідченням сформованості педагогічної культури викладача, передумовою вияву в його душі «вільних валенсій», які притягують до нього студентів.

Педагогічна культура викладача ВНЗ є джерелом прояву його наукової і загальної ерудиції, педагогічної майстерності, культури мовлення та спілкування, духовного багатства, проявом його творчої індивідуальності як віддзеркалення результату постійного самовдосконалення та саморозвитку.

Отже, педагогічну культуру викладача ВНЗ можна визначити як органічний взаємозв’язок сукупності загальнокультурних і педагогічних цінностей, професійних знань, умінь, навичок, педагогічної майстерності, необхідних для успішного здійснення освітньо-виховного процесу у вищій школі. Особливостями проявів педагогічної культури викладача у процесі загальнопедагогічної підготовки майбутніх фахівців є те, що вона пов’язана з усіма сторонами особистості студента: потребами, інтересами, емоційним ставленням, вольовими проявами в оволодінні спеціальністю, у соціальному і професійному становленні.

Література

1. Одарюк С. Значення вищої освіти у формуванні педагогічної культури майбутнього спеціаліста / С. Одарюк // Імідж сучасного педагога. – 2004. – № 7. – С. 43-46.
2. Чорна С.С. Компоненти педагогічної культури викладача вищого навчального закладу / С.С. Чорна // Проблеми сучасної педагогічної освіти: зб. статей. – Ялта: РВВ КГУ, 2007. – Вип. 16. – Ч. 2. – С. 114–120.
3. Исаев И.Ф. Профессионально-педагогическая культура преподавателя: учеб. пособ. / И.Ф. Исаев. – М.: Академия, 2002. – 208 с.

Дорошенко Маргарита
студентка магістратури: ПВШ
Наук. кер.: к.пед.н. доц. Козич І.В.

ФУНКЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ЕКОНОМІСТА

Значення культури в житті людини і суспільства виражається через функції. Багатогранність культури як явища характеризується поліфункціональністю. Спочатку визначимо зміст поняття «функція». Функція – це явище, яке залежить від іншого явища, є формою його виявлення і змінюється відповідно до його змін [1].

Перш ніж розглянути функції професійної культури майбутнього економіста, ознайомимося з функціями культури, оскільки професійна культура формується на підставі

загальної культури особистості та є її різновидом. Серед функцій культури виділяють наступні:

- пізнавальна функція фіксує досягнення людства в кожну суспільно-історичну епоху, завдяки ній соціальні спільноти пізнають самі себе, свої суспільні потреби та інтереси, свої особливості й місце у світовій історії, формують своє ставлення до інших суспільних систем;
- інформативна функція виконує передачу, трансляцію нагромадженого суспільного досвіду як за «вертикаллю» (від попередніх поколінь до нових), так і за «горизонталлю» - обмін духовними цінностями між народами;
- комунікативна функція полягає в передаванні історичного досвіду поколінь через механізм культурної спадкоємності та формуванні на цій підставі різноманітних способів і типів спілкування між людьми;
- регулятивна функція реалізується з допомогою певних норм, засвоєння яких необхідне кожному для успішної адаптації в суспільстві. Норми у формі звичаїв, обрядів, ритуалів слугують засобами пристосування цінностей до вимог життя в певному історичному вимірі;
- аксіологічна функція полягає у формуванні у людини певних ціннісних орієнтирів, моральних установок, культурних смаків людини, тобто виражає якісний стан культури;
- світоглядна – виявляється в тому, що вона синтезує в цілісну і завершену форму систему чинників духовного світу особи – пізнавальних, емоційно-чуттєвих, оцінних, вольових;
- виховна – виражається в тому, що культура не лише пристосовує людину до природного та соціального середовища, сприяє її соціалізації, але й виступає фактором саморозвитку людства. Засвоївши попередній досвід, людство не припиняє саморозвитку, а репродукує культуру, ставить перед собою нові життєві цілі для задоволення матеріальних і духовних потреб [1].

Значимість професійної культури майбутнього економіста для її суб’єктів, для суспільства і культури в цілому обумовлена рядом її специфічних функцій.

- інформаційно-пізнавальна функція представляє собою накопичений багатьма поколіннями цінний пласт інформації, досвіду у вигляді знань, вмінь, технологій, економічних практик, ділових рішень, за допомогою яких можна навчити майбутніх економістів;
- організаторська функція виступає як культура управління, мислення, культура прийняття рішень, яка має підпорядковуватися відповідним цілям і задачам діяльності підприємства або іншої економічної діяльності;
- комунікативна функція характеризує культуру діалогу, переговорів, врахування інтересів інших, культура згладжування і розв’язання конфліктів, вміння спілкуватися з колегами, які засвоюються як певний образ, мова та комунікації, оскільки діяльність економіста пов’язана із системою «людина – людина» в умовах господарювання;
- продуктивно-творча функція пов’язана з тим, в процесі діяльності економіст опосередковано приймає активну участь у виробництві нового, корисного, матеріального або нематеріального продукту;
- мотиваційна функція пов’язана з управлінням персоналом, тобто представлена розробкою та застосуванням прийомів, які сприяють зацікавленості працівників в результатах своєї праці для власного блага і загальносуспільної користі;
- ідентифікаційна функція забезпечується намаганням ідентифікуватися, поводитися як ті, хто досяг видатних успіхів в даній професії, діяльності, бажанням просунутися далі, ніж інші; крім того, професійна культура дозволяє економістам розуміти один одного;

- світоглядна функція обумовлена тим, що професійна культура, заснована на певних змістовних цінностях, дозволяє не тільки визначатись людині в професійному співтоваристві, але й формувати свою світоглядну позицію;
- функція служіння пов'язана з основним предметом професійної культури економіста – власністю, оскільки право володіння, використання і розпорядження майном є однією з форм встановлення межі свого «я»;
- морально-етична функція відбивається у дотриманні певних законів, норм, правил, принципів, які приймаються до виконання у відповідному професійному середовищі;
- рефлексивна функція починає виявлятися на визначеному етапі формування та розвитку професійної культури як здатність економіста усвідомлювати себе у якості суб'єкта діяльності, моделювати свою поведінку у відповідності із загальноприйнятими нормами поведінки, оцінювати свою соціальну значущість.[1]

Таким чином, доходимо висновку, що всі розглянуті функції професійної культури в сумі виконують ще одну важливу функцію – виховну, оскільки навчання і виховання майбутнього економіста з акцентом на формування професійної культури активно відбувається саме в процесі отримання вищої освіти у вищих навчальних закладах.

Література

1. Безрученков Ю.В. Професійна культура фахівця: теоретичні основи / Ю.В.Безрученков // Вісник Луган. нац. ун-ту ім. Т.Шевченка. Пед. науки. – Луганськ: ЛНУ ім. Т.Шевченка, 2012. – Вип. 4, ч. ІІ. – С. 10-16.

Жаровська Сюзанна
студентка 1 курсу фак-ту СПП
Наук. кер.: к.пед.н., доц. Голованова Т.П.

ПЕДАГОГІЧНА СИНЕРГЕТИКА ЯК ОСНОВА СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Педагогічна наука на сучасному етапі розвитку характеризується поглибленим самопізнанням, рефлексією свого культурного коріння, соціальних детермінант, саморозвитку, цілей, цінностей і норм власної когнітивної активності в контексті її соціальних наслідків. «Кільцевий маршрут», за яким рухається й педагогіка, веде до виникнення діалогу, конвергенції й, нарешті, відновлення цілісності культури на нових підставах. У зв'язку з цим педагогічна наука звертається до переосмислення власних методологічних основоположень з метою їхньої ревізії, осмислення та подальшого розвитку [2, с.4]. Одним зі шляхів подальшої перебудови освіти на нових засадах багато вчених вважають застосування синергетичного підходу в педагогіці. Синергетика нині є провідною галуззю сучасних міждисциплінарних досліджень. Ідеї синергетики знаходять широке застосування при вивченні освітніх процесів, коли педагогічні системи розпочинають аналізуватися в термінах теорії самоорганізації. У гуманітарних дослідженнях застосовуються синергетичний, системно-синергетичний підходи. У працях В. І. Аршинова, О. Г. Бермуса, В. Г. Буданова, В. С. Лутая, О. М. Князєвої, С. П. Курдюмова, В. А. Медведєва та ін. закладаються основи синергетичного підходу до розв'язання широкого кола наукових проблем, що базуються на закономірностях нелінійності – використання складних структур з хаосу, вибудовування складного еволюційного цілого з частин, спрямованості перебігу процесів тощо. Педагогічною синергетикою можна означити сферу педагогічного знання, яка ґрунтується на законах і закономірностях синергетики, тобто освітньо-виховної системи [3]. Педагогічна синергетика дає можливість по-новому підійти до розроблення проблем розвитку педагогічних систем і педагогічного процесу, розглядаючи їх насамперед із позиції відкритості, співтворчості та орієнтації на саморозвиток. Для педагогіки синергетика виступає як один з методологічних принципів, адже – це концепція світобачення, в основу якої покладено знання про нелінійні процеси, що самоорганізовуються. З позицій цієї

концепції світовий педагогічний процес є відкритою макросистемою, де вільно переміщуються та взаємодіють освітньо – виховні теорії та напрями.

У процесі дослідження педагогічної синергетики В.А. Ігнатова [1, с. 26-31] виділяє три найважливіших складники використання ідей синергетики в освіті: дидактичні аспекти адаптації ідей синергетики у змісті освіти; використання їх у моделюванні та прогнозуванні розвитку освітніх систем; залучення до управління навчально-виховним процесом. Ці складники свідчать про те, що процеси самоорганізації в освітній системі завжди неминучі.

Щоб педагогічна система була синергетичною, тобто здатною до самоорганізації, вона має задовольняти низці вимог: бути складною, відкритою, нелінійною, досягати стану нестійкості, володіти як джерелами, так і стоками енергії, речовини, інформації.

Синергетичний підхід до змісту педагогічної діяльності відрізняється від традиційного тим, що є його системою, яка за будовою і змістом об'єктивна. Принципово нова теорія структури педагогічної діяльності спирається на ідею системного синергізму. Вона дала змогу по-новому й об'єктивно зрозуміти сутність не лише структури, а й змісту педагогічної діяльності. Саме міждисциплінарність яку пропонує синергетичний підхід, буде цінуватися й вже цінується суспільством. Основною метою педагогіки все більше стає не знання предмета, а вироблення синергетичного стилю мислення особистості, без чого неможливе осмислення нової реальності. Досвід аналізу складних систем, накопичений синергетикою, її методи побудови спрощених моделей, концепцій, понятійного апарату, виявляться корисними для нової педагогіки. Нова синергетична парадигма освіти покликана вирішувати одвічну проблему виховання та навчання особистості, яку не можна переадресувати іншим наукам.

Синергетичний підхід має велике філософсько-методолгічне значення для педагогіки, оскільки синергетика спрямовує увагу не лише на те, що існує, а й на те, що виникає. Також синергетика сприймає за вихідні позиції нестабільність, не лінійність, самоорганізацію, відкритість, хаос, що свідчить про її принципову відмінність не лише від класичної, а й не класичної картини світу. Все вищезазначене дає змогу зробити висновок, що залучення синергетичного підходу в освіті та педагогічній діяльності відкриває нові перспективи і можливості.

Література

1. Игнатова В. А. Педагогические аспекты синергетики / В. А. Игнатова // Педагогика. – 2001. - №8. – с. 26-31.
3. Кузнецова А. Г. Развитие методологи системного похода в отечественнойпедагогике : монографія / А. Г. Кузнецова. - Хабаровск : ХК ИППК ПК, 2001. - 152 с.
4. Кремень В. Педагогічна синергетика: понятійно-категоріальний синтез [Електроний..ресурс]:http://www.kpi.kharkov.ua/archive/Наукова_періодика/Tipuss/2013/3/Педагогічна_синергетика_понятійно-категоріальний_синтез.pdf.

Жора Оксана
студентка 4 курсу фак-ту СПП
Наук. кер.: к. пед. н., доц. Соловйова Т.Г.

ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

В Україні починають реалізуватися та поширюватися моделі інклюзивного навчання дітей у дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах. Науковці зазначають, що сучасний стан підготовки фахівців і спеціалістів в Україні для роботи в інклюзивному освітньому середовищі не задовольняє суспільних потреб. Втілення інклюзивних принципів у життя вимагає змін у науково-методичній підготовці фахівців до роботи з дітьми з особливими потребами, що свідчить про актуальність данної проблеми. Навчання дітей в

умовах інклюзії вимагає високого рівня вчительської компетентності та організаційних змін, направлених на підвищення ефективності навчального процесу. Індивідуальний підхід та надання спеціальних освітніх послуг допоможе дітям самореалізуватися відповідно до викликів суспільства.

Вивченням різних аспектів даного питання займалися зарубіжні педагоги: Т. Лорманом, Д. Депплер, Д. Харві, які приділяли увагу готовності педагога до роботи з дітьми в умовах інклюзивної освіти. Серед вітчизняних науковців особливої уваги заслуговують Н. Буковцова, О. Воробйова, А. Колупаєва, К. Волкова, О. Антонова, О. Мартинчук.

Метою роботи є висвітлення основних складових підготовки педагогічних працівників до роботи з дітьми з особливими потребами.

Педагог – важлива ланка навчального процесу. Йому належить значна роль в організації та забезпеченні оптимальних умов навчання, створення сприятливої атмосфери в учнівському колективі. Ефективність роботи інклюзивного навчального закладу залежить відстворення сприятливого навчального середовища, командного підходу, психологічного та корекційного супроводу, раціонально підібраних методик та стратегій навчання. Таким чином, на передній план виходить підготовленість навчального закладу, власне саме педагогічного колективу, до роботи з дітьми в умовах інклюзії.

Традиційної загальнопедагогічної підготовки спеціалістів для ефективної роботи з дітьми з особливими потребами – недостатньо. На сучасному етапі у більшості педагогів відсутня психолого-педагогічна готовність та мотивація до роботи з даною категорією дітей. Важливо підійти до підготовки педагогічного колективу серйозно: забезпечити інструментарієм та моделями альтернативного навчання, допомогти їм оволодіти ефективними технологіями, методами роботи з дітьми з особливими потребами [2].

Аналіз наукової літератури дозволив визначити наступні складові підготовки педагогічних працівників до роботи з дітьми з особливими потребами в умовах інклюзивної освіти:

1. Мотиваційний – мотиваційна спрямованість свідомості,волі і відчуттів педагога на інклюзивну освіту дітей, направленість на визнання кожної дитини суб’єктом навчально-виховної діяльності. Визначає готовність педагога до професійної взаємодії і навчанняв інклюзивному просторі.

2. Креативний – творча активність і особистісні якості педагога, які дозволяють створювати нові матеріальні і духовні цінності, а також розвивати творчий потенціал дітей з особливими потребами, враховуючи їхні можливості. Передбачає готовність педагогів моделювати урок і використовувати варіативність у процесі навчання.

3. Діяльнісний – система професійно-педагогічних знань про проблему. Вона включає в себе інформаційну готовність, володіння педагогічними технологіями, знання основ психології та корекційної педагогіки, знання індивідуальних відмінностей дитини, знання індивідуальних особливостей дітей з різними порушеннями у розвитку тощо [1].

Формами підготовки педагогів до роботи у сфері інклюзії можуть бути:

- індивідуальні консультації – надання адресної та систематичної методичної допомоги вчителям інклюзивних закладів освіти;
- групові заняття – тренінги, творчі групи, майстер-класи, які будуть направлені на обмін досвіду, обговорення турбуючих питань тощо;
- масові – науково-практичні семінари, семінари-практикуми, «круглі столи», конференції для підвищенні кваліфікації спеціалістів з питань інклюзії.

Таким чином, на основі вище зазначеного можна зробити висновок, що проблема належної підготовки педагогічних кадрів, які повинні забезпечити ефективний навчально-виховний процес дітей з особливими потребами в середовищі однолітків з типовим розвитком актуальна й потребує певних дій. Професійна компетентність педагога формується в процесі системної спеціальної теоретичної підготовки та педагогічної практики. Сучасні викладачі повинні бути готовими до змін та нових суспільних відносин,

відповідати вимогам часу та бути здатними до саморозвитку, що є можливим за умови їх постійного особистісного та професійного зростання.

Література

1. Мартинчук О. В. Підготовка майбутніх педагогів до професійної діяльності в умовах іклюзивної освіти / О. В. Мартинчук // Вісник психології і педагогіки : збірник наук. праць / Педагогічний інститут Київського університету імені Бориса Грінченка. – К., 2012. – Вип. 8. – 248 с.
2. Формування готовності педагогічних працівників до роботи з дітьми з особливими потребами в умовах інклюзивного навчання : тематичний збірник праць / упоряд. А. А. Волосюк, Н. А. Басараба, С. С. Козловська; за заг. редакцією А. О. Лавренчука. – Рівне : РОІППО, 2014. – 343 с.

Каджоян Анна
студентка магістратури ПВШ фак-ту СПП
Наук. кер.: д.психол.н., проф. Шевченко Н.Ф.

ОСОБЛИВІСТЬ КОМУНІКАТИВНОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ

В умовах соціально-економічних, політичних, культурних перетворень, формування майбутнього фахівця-професіонала набуває особистої актуальності. Сучасний рівень розвитку українського суспільства висуває низку вимог не тільки до формування досконалих професійних знань, але й до результату освітнього процесу - готовності випускника до подальшої професійно-комунікативної діяльності. Зокрема гостро постає питання формування комунікативної активності.

Комунікативна активність фахівця виявляється в умінні вільно здійснювати будь-які комунікативні контакти, досконало користуватися мовними засобами для висловлювання думок у різних галузях, вирішувати виробничі проблеми засобами спілкування, налагоджувати міжособистісні взаємини на різних рівнях соціальної взаємодії тощо.

Питання, пов’язані з проблемою комунікативної активності студентів у вищих навчальних закладах як необхідної умови навчальної та професійно-педагогічної діяльності, вивчалися багатьма дослідниками (В.В. Власенко, Н.В. Волошина, В.А. Горяніна, М.О. Коць, В.В. Рижов, С.В. Терещук).

Зацікавленість проблемою комунікативної активності студентів зумовлена усвідомленням важливості ролі, що виконує спілкування у навчальній та у подальшій фаховій діяльності. Спілкування є невід’ємною інтегральною якістю, сутністю навчальної діяльності. Зміст спілкування у навчальній діяльності студента полягає у здобутті досвіду, інформації з метою оволодіння професійно значущими знаннями, уміннями, навичками. Ефективність спілкування значною мірою визначається тими особистісними якостями та властивостями студентів, що проявляються у комунікативному процесі.

Комунікативна активність розглядається як стан внутрішньої готовності реагувати певним чином на ситуації чи суб’єкти спілкування.

Комунікативні особливості учасників процесу спілкування мають важливе значення для ефективного засвоєння інформації та її передачі. Комунікативна активність студентів реалізується в системі цільових установок, ціннісних орієнтацій, спрямованості особистості, визначаючи мотиваційну потребу у сфері спілкування, комунікативні установки, вміння та здібності, комунікативні якості, вибір способів та стилів спілкування [1]. Отже, особистісні комунікативні здібності учасників спілкування стають формою вияву комунікативної активності.

Розглядаючи потребу у спілкуванні як мотиваційну основу комунікативної активності, можна стверджувати, що низький рівень потреби у спілкуванні спричиняє низьку комунікативну активність, високий рівень сприяє зростанню комунікативної активності.

При аналізі комунікативної активності студентів слід звернути увагу на ті комунікативні якості, що впливають на ефективність взаємодії у вищому навчальному закладі, на вирішення студентами індивідуальних та спільних навчальних завдань, що забезпечують результативність процесу спілкування.

За визначенням Л.Е. Орбан-Лембрик, успішним спілкуванням вважають такий результат комунікативного процесу, при якому ефективними виступають як об'єктивні (досягнення мети , цілей, розв'язання завдань), так і суб'єктивні (задоволеність процесом спілкування, сприйняття партнера, встановлення взаєморозуміння тощо) характеристики спілкування [2]. Для ефективного спілкування партнери повинні володіти комунікативним здібностями та вміннями.

Важливою характеристикою комунікативної активності є стиль спілкування. Стиль спілкування у більшості випадків розуміють як сукупність конкретних принципів, норм, методів, прийомів реалізації комунікативної активності особистості в взаємодії з іншими людьми. Узагальнення досліджень щодо стилю спілкування дозволяють розглядати даний феномен як напрямок та особливості прояву комунікативної активності у процесі взаємодії. Від стилю спілкування залежить ефективність розвитку та формування особистісних відносин в групі, а також успішність навчання і виховання.

Вважаємо за необхідне акцентувати важливість врахування особливостей комунікативної активності, при організації процесів спілкування в навчальній та пізнавальній діяльності студентів. Недостатній рівень розвитку комунікативної активності перешкоджатиме ефективності процесу спілкування, засвоєнню нової інформації та пізнавальної активності.

Отже, комунікативна активність виступає головною, невід'ємною характеристикою особистості як суб'єкта спілкування. Комунікативна активність проявляється у комунікативних особливостях особистості, і, як наслідок, у ступені ефективності процесу спілкування. Серед комунікативних особливостей компонентами комунікативної активності виступають потреба у спілкуванні як мотиваційна основа, комунікативні якості, що характеризують особистість у процесі спілкування (комунікативні установки, знання, вміння, навички, комунікативні властивості), стиль спілкування як прийоми та методи реалізації комунікативної активності. Ці складові перебувають у взаємодії, визначають та взаємодоповнюють один одного. Водночас вони співвідносяться з пізнавальною активністю, виступаючи засобами оволодіння знань та відображення їх на практиці.

Література

1. Обміняна Г. Комунікативна активність студентів у вищому навчальному закладі як необхідна умова навчальної та професійної педагогічної діяльності / Г. Обміняна // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – 2008. – № 25. – С. 22-27.
2. Орбан-Лембрик Л.Е. Спілкування як соціально-психологічний феномен / Л.Е. Орбан-Лембрик // Збірник наукових праць : філософія, соціологія, психологія. – Івано-Франківськ, 2003. – Вип. 8. – С. 3–15.

Кириченко Ярослава
студентка 2 курсу економічного фак -ту
Наук. кер.: к. пед.н., доцент Александрова О.Ф.

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ПРОЦЕСІ ЇХ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Актуальність розгляду теми обґрунтована тим, що сучасній освітній політиці, в тому числі в галузі навчання іноземним мовам, встановилася спрямованість на підготовку автономної особистості, здатної до безперервного процесу освіти, до саморозвитку та самовдосконалення протягом усього життя. У зв'язку з цим особлива увага приділяється питанням формування особистості в процесі професійної підготовки. Особлива увага приділяється питанню самовизначення, суть якого полягає у виявленні та затвердженні

індивідуальної позиції у проблемних ситуаціях, коли людина опиняється перед вибором і повинна приймати екзистенційні чи прагматичні рішення [2]. Тому одним з найважливіших завдань вищої школи є якість підготовки майбутнього фахівця.

Метою статті є висвітлення результатів теоретичного аналізу проблеми підготовки майбутніх спеціалістів з іноземної мови в процесі їх професійного навчання.

Виклад основного матеріалу. У сучасній психології є досить багато досліджень, присвячених різним аспектам особистісного розвитку студентів, проблем професійного становлення. Ці питання розглядалися в контексті проблеми розвитку особистості фахівця в період навчання у вищому навчальному закладі (Е. Ф. Зєєр, І. О. Зимня, Є. О. Климов, Н. Ф. Тализіна та ін); виявлення сутності, етапів та детермінуючих факторів становлення професіонала та суб'єкта діяльності (В. О. Бодров, Є. О. Клімов, А. К. Маркова).

Дослідники професійного самовизначення, що стоять на позиціях гуманістичної «розуміючої» психології включають розвиток особистості в сферу професійної орієнтації (Е. О. Клімов, І В. Дубровіна, М. С. Саввіна, М. С. Пряжніков). Вони прагнуть висунути на перший план активність, самореалізацію та мотивацію особистості, яка стимулює розвиток суб'єкта праці [1].

Для вивчення творчої особистості та побудови її психологічної моделі важливий інтегральний підхід, який розглядає людину в єдності його тілесних, фізичних і духовних характеристик, і, як показує аналіз, поки не реалізований в сучасних дослідженнях. Найбільш суттєві підходи до такого рішення проблеми намічає гуманістичний напрямок досліджень вітчизняних і зарубіжних авторів (В. П. Зінченко, М. С. Каган, А. К. Маркова, Ю. М. Орлов, І. М. Румянцева, В. В. Рижов, В. Д. Шадріков, А. Маслоу, К. Роджерс, Е. Фромм, Д. Шейлз та ін.) Високо продуктивною в цьому плані є концепція особистості як системи потенціалів в рамках загального системного підходу до вивчення людини (М. С. Каган).

Творчий потенціал представлений в особистості спеціаліста системою творчих комунікативних та іншомовних здібностей, в тому числі творчого іншомовного мислення, творчого використання емоційних ресурсів (емоційна креативність, натхнення).

Професійний розвиток невід'ємний від особистісного – в основі і того й іншого лежить принцип саморозвитку, що детермінує здатність особистості перетворювати власну життєдіяльність у предмет практичного перетворення, що приводить до вищої форми життєдіяльності особистості – творчої самореалізації. Об'єктом професійного розвитку і формою реалізації творчого потенціалу людини в професійній праці є інтегральні характеристики її особистості: спрямованість, компетентність, емоційна та поведінкова гнучкість. Ці характеристики є психологічною основою, необхідною у всіх видах діяльності [3].

Проблема самосвідомості є, перш за все, проблема визначення свого способу життя. Узагальнюючи, можна виділити два способи існування людини. Перший – це життя, яке не виходить за межі безпосередніх зв'язків, у яких живе людина; та усіляке його ставлення – це ставлення до окремих явищ життя, а не до життя в цілому. Другий спосіб існування виводить людину за його межі, він пов'язаний з появою ціннісно-смислового визначення життя. Спеціаліст, для якого характерний другий спосіб існування, здатний до постійного експериментування, що розуміється як пошук, творчість, можливість вибору.

До основних психологічних аспектів особистісного розвитку студента в процесі професійного навчання слід віднести: рефлексивну самоорганізацію; проблематізацію досвіду діяльності; підтримка особистісно-орієнтованого розвитку.

Висновки. Теоретичний аналіз вітчизняних і зарубіжних досліджень показав наявність високо продуктивних ідей - передумов вивчення і розвитку творчої особистості майбутнього спеціаліста. Найважливішим положенням є пріоритет опори на внутрішній особистісний потенціал студента, його особистісний вибір і відповідальність за нього. Виявлено недостатню розробку питань, що стосуються понять професійної, комунікативної, емоційної і духовно-моральної креативності, їх структури, функцій та механізмів розвитку в

підготовці майбутніх фахівців з іноземної мови, відсутність теоретичних узагальнень творчої особистості майбутнього спеціаліста з іноземної мови.

Література

1. Климов Е. А. Психология профессионального самоопределения / Е.А. Климов. – Ростов на Дону, 1996. – 584 с.
2. Кульневич С. В. Менеджмент профессионального самоопределения: ценностно-смысловой аспект: Учебно-методическое пособие / С. В. Кульневич. – Воронеж. 1998. – С. 30.
3. Митина Л. М. Личностное и профессиональное развитие человека в новых социально экономических условиях / Л. М. Митина // Вопросы психологии. – 1987. – №4.

Конотопець Катерина
студентка магістратури ПВШ фак-ту СПП
Наук. кер.: д.психол.н., проф. Шевченко Н.Ф.

ЗМІСТ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Завдання розбудови України на демократичних засадах передбачають орієнтацію на людину і вимагають підвищеної уваги та нових підходів до виховної роботи серед студентської молоді. Виховний процес у ВНЗ має постійно трансформувати зовнішні виховні впливи у внутрішні, духовні процеси особистості. Отже, виховання у вищій школі повинно мати цілісний характер, органічно поєднуватися з навчальним і науково-дослідницьким процесами, бути творчим, орієнтуючись на проблеми, пов’язані зі специфікою освітнього закладу.

Проблеми виховання студентів завжди були в центрі уваги вітчизняних і зарубіжних вчених (О.А. Абдуліна, Б.Г. Ананьєв, Є.С. Барбіна, А.М. Бойко, А.П. Валецька, Я.А. Коменський, К.Д. Ушинський, О.Л. Шевчук та ін.).

Сутність виховання полягає в тому, що в процесі його формується світогляд, мораль, високі естетичні смаки та ставлення студента як особистості до навколишнього світу. Процес виховання має свою специфічну систему детермінації. Знаючи основні чинники виховання, педагог може активно впливати на цей процес. Це відбувається завдяки забезпеченню внутрішньої та зовнішньої активності виховання, організації морально спрямованого, духовно збагаченого спілкування, здійсненню науково обґрунтованого виховного впливу. Основною умовою виховання є активність особистості.

При організації виховного процесу у ВНЗ важливо пам’ятати про умови його результативності, а саме: формування морального обличчя особистості відбувається на основі діяльності людини і її спілкування із оточуючими; співвіднесення зовнішніх впливів з індивідуальними особливостями особистості; знання джерел і рушійних сил її самовизначення.

Структурними елементами процесу виховання, на думку науковців З.Н. Курлянд, Р.І. Хмелюк, А.В. Семенова, є мета, зміст, форми, методи і засоби виховання, його результат. Компонентами процесу виховання є: свідомість особистості студента, її емоційно-чуттєва сфера, звички поведінки [1].

Основні напрями виховання реалізуються у вищих навчальних закладах у процесі навчання та позааудиторної діяльності студента.

Позааудиторна виховна робота у вищому навчальному закладі проводиться на основі студентського самоврядування, активності і самостійності студентів за умови керівної ролі студентського активу і педагогічної допомоги викладачів. Позааудиторна робота стимулює формування особистості майбутнього педагога у контексті професіоналізації всіх виховних впливів на студентів [2].

Професіоналізація позааудиторної роботи вміщує, з одного боку, «спеціалізацію», тобто урахування специфіки факультету, а з іншого - «педагогізацію», яка враховує загальну професіограму педагога, надаючи всій системі навчально-виховної роботи у вищому

навчальному закладі педагогічної спрямованості, широко застосовуючи в практиці виховання прикладів із професіональної діяльності.

Основними напрямами професіоналізації позааудиторної виховної роботи можна вважати:

– врахування специфіки факультету при організації і проведенні виховної роботи із студентами;

– широке використання форм, що відображають специфіку професійної діяльності майбутніх педагогів;

– психолого-педагогічне обґрунтування методів і форм позааудиторної роботи студентів [2].

Основними засобами і формами реалізації цих напрямів роботи у вищих навчальних закладах є: диспути, вечори, читацькі конференції, бесіди, свята, лекції, зустрічі та інше.

Реалізація виховної роботи у студентських групах здійснюється через інститут кураторів. Це управлінська ланка, яка взаємодіє з іншими у системі позааудиторної виховної роботи і забезпечує її організацію нагрівні студентської академічної групи. Результатом діяльності куратора є набуття молодою людиною соціального досвіду поведінки, формування національної самосвідомості, ціннісних орієнтацій і розвиток індивідуальних якостей особистості.

Серед основних засобів виховної роботи кураторів є: щотижневі виховні години; бесіди, дискусійні клуби, інші заходи виховного впливу в студентських аудиторіях і гуртожитках; культпоходи історичними місцями рідного краю, до музеїв, на виставки, до театрів; колективний перегляд кінофільмів та вистав; індивідуальна виховна робота зі студентами з урахуванням їх індивідуальних особливостей. Кураторам академічних груп належить ініціатива у виборі форм, методів, прийомів, засобів та напрямів виховної роботи [3].

Отже, результатом виховної роботи у ВНЗ є партнерство викладачів та студентів, їхня взаємодія, успішність у навчанні, достатній рівень вихованості студентів. Під вихованістю ми розуміємо комплексну властивість особистості, яка характеризується насамперед наявністю і достатнім рівнем сформованості в неї суспільно значущих якостей.

Література

1. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник / [З.Н. Курлянд, Р.І. Хмелюк, А.В. Семенова та ін.]. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2005. – 399 с.
2. Вітвицька, С.С. Організація виховної роботи у вищому навчальному закладі / С.С. Вітвицька // Основи педагогіки вищої школи: підручник / С.С. Вітвицька. – К.: Центр навч. л-ри, 2011. – С.133-161.
3. Дурманенко О. Виховна робота у вищому навчальному закладі: змістовий аспект. / О. Дурманенко // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2013. – № 7. - С. 96-101.

Краус Євгенія
студентка 3 курсу фак-ту СПП
Наук. кер.: к.пед.н. Соловйова Т.Г.

СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

Одним із завдань третього тисячоліття є необхідність забезпечити рівний доступ до якісної освіти усіх без винятку людей, незважаючи на расові, соціальні, психофізичні відмінності. За даними ООН, кожна десята людина (більше 650 млн. осіб) на планеті має фізичні, розумові чи сенсорні порушення, у 25 % всього населення є різні розлади здоров'я. Несприятлива тенденція щодо поширення відхилень у розвитку в світі, а в Україні зокрема, спричинила необхідність розв'язання проблеми соціальної реабілітації дітей з обмеженими можливостями у системі загальної освіти [1].

Даній проблематиці приділено багато теоретичних та емпіричних досліджень. Досліджувана проблема знайшла відображення у фундаментальних роботах Д.І. Азбукіна, В.М. Бехтерева, П.П. Блонського, Т.А. Власової, під їх керівництвом розроблений і реалізований принцип диференційованого навчання і виховання дітей з різними відхиленнями; Л.С. Виготський вніс великий вклад в розробку теорії проблеми, А.Н. Грабаров, Є.К. Грачова організували перші установи для дітей з відхиленнями, розробили перші практичні керівництва по роботі з ними; А.С. Грибоєдов, В.П. Кащенко організували школу-санаторій для таких дітей.

Однак постійні зміни соціально-економічних, політичних та інших умов життя потребують певних змін щодо змісту, форм та методів роботи з дітьми з обмеженими можливостями; удосконалення існуючих методик навчання особливих дітей зі звичайними однолітками в загальноосвітній школі. Тому, не дивлячись на значну кількість наукових робіт, присвяченій цій тематиці, ключові питання залишаються відкритими та актуальними.

Мета даної роботи полягає у дослідженні процесу соціальної реабілітації в роботі з дітьми з обмеженими можливостями у загальноосвітніх школах.

Соціальна реабілітація дитини з обмеженими можливостями – це комплекс заходів, спрямованих на відтворення порушених чи втрачених дитиною суспільних зв'язків та відносин, це – динамічна система, в ході якої здійснюється послідовна реалізація завдань на шляху до досягнення мети. Саме соціальна реабілітація відновлює соціальний статус дитини, забезпечує соціальну адаптацію дитини у суспільстві, допомагає досягти певної соціальної незалежності [3].

Соціальна реабілітація дітей з обмеженими можливостями передбачає поетапну роботу: організаційний етап, прогностичний, етап підтримки та стимуляції, активно-реабілітаційний. Процес соціальної реабілітації для молодших школярів, навіть при сприятливому збігу обставин, розгортається нерівномірно і може бути обумовлений низкою складнощів, що вимагають сумісних зусиль дорослого і дитини для найбільш оптимального результату.

В останні роки в нашій країні стало помітнішим прагнення до того, щоб змінити ситуацію, яка склалася з навчанням і вихованням таких дітей у загальноосвітніх школах. Однак проблема навчання, виховання і реабілітації дітей з обмеженими можливостями поки ще залишається складною, і, на жаль, сьогодні в Україні теорія навчання дітей з відхиленнями у розвитку значно відстає від практики, не характеризується системністю, наступністю, ефективністю і потребує кардинальних змін [2].

Щоб подолати негативні тенденції в підготовці названої категорії дітей до інтеграції в суспільство, потрібна розробка нових теоретичних підходів до їх навчання, виховання і організації всієї життєдіяльності, що випливають з глибокого аналізу сучасних проблем спеціальної освіти. Ця задача повинна вирішуватися з урахуванням всього комплексу медичних, педагогічних, економічних, соціальних, соціально-психологічних та інших проблем, що стосуються соціального захисту дітей з обмеженими можливостями, їх навчання, виховання, реабілітації та адаптації в соціальному середовищі.

Успішна реабілітація молодших школярів з особливими потребами в загальноосвітній школі можлива за умови використання різноманітних форм та методів. Основними формами реабілітаційної соціальної роботи у школі з молодшими школярами з обмеженими можливостями є групова та індивідуальна.

Загалом, у загальноосвітніх школах для молодших школярів у класах з інклюзивним напрямком освіти використовують такі методи соціальної реабілітації: спортивна гімнастика; уроки танцю, ритміки; дитячої творчості, малювання; логоритміка; шахи, тощо.

Також, складний і тривалий процес соціальної реабілітації молодших школярів у загальноосвітній школі, передбачає об'єднану роботу педагога та батьків з дітьми.

Отже, для того, щоб процес реабілітації молодших школярів був повним та ефективним потрібен цілісний, системний підхід. Він дозволить сформувати багаторівневу

структуру розв'язання проблем соціальної реабілітації та допомоги молодшим школярам у процесі навчання у загальноосвітніх школах і в подальшій успішній інтеграції у суспільство.

Література

1. Колупаєва А.А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітні навчальні заклади: Монографія./ А.А. Колупаєва. - К.: Педагогічна думка, 2007. - 458 с.
2. Соціально-педагогічна робота з дітьми з функціональними обмеженнями. Навч.-метод. посіб. для соц. працівників і соц. педагогів. / За ред. проф. Капської А. Й. – К.: ДЦССМ. - 2003. – 168 с.
3. Холостова Е. И. Социальная реабилитация / Е. И. Холостова, Н. Ф. Дементьева. – М.: ИЦ «Академия», 2002. – 308 с.

Кузик Наталія
студентка магістратури ПВШ
Наук. кер.: к.пед.н. доц.. Козич І.В.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ З ТУРИЗМУ

Оволодіння студентами вищих навчальних закладів ґрунтовними знаннями, професійними уміннями й навичками виступає однією з найважливіших проблем у професійній підготовці майбутніх менеджерів з туристичної діяльності. Розв'язання цієї проблеми має свої потенційні можливості в контексті головної тенденції розвитку освітніх систем кінця XX - початку XXI століття. Це зумовлює переорієнтацію навчально-виховного процесу на формування розвиненої особистості, створення сприятливого освітнього середовища для розкриття всіх потенційних здатностей студента і формування потенції самостійної життєвої активності у всіх соціальних сферах. У педагогіці активізувався пошук адекватних цьому форм і методів роботи в навчальній діяльності. Серед них вирізняється використання інтерактивних технологій, що з одного боку є нагальною потребою, а з іншого – способом реалізації різноманітних завдань навчально-виховного процесу [1, с. 9].

Інтерактивні технології є важливим складником особистісно-орієнтованого розвиваючого навчання. Найхарактернішою ознакою такого способу пізнання (інтерактивних технологій) є те, що активними співтворцями навчально-виховного процесу стають самі студенти. Викладач і студенти – рівноправні партнери. Вони спільно визначають мету діяльності, об'єкт, суб'єкт, засоби діяльності, результати навчання. Під час такого спільного пошуку здійснюється обмін думками, знаннями, способами діяльності, внаслідок чого відбувається рефлексія, оцінювання здобутих результатів.

Змінюється основне джерело мотивації навчання. Воно стає внутрішнім, це інтерес самого учасника. Значно підвищується роль особистості педагога. Педагог сильніше розкривається перед студентами, виступає як лідер, організатор. Основні недоліки інтерактивних технологій навчання: засвоєння незначного обсягу інформації потребує значного часу. Викладач має менший контроль над обсягом і глибиною вивчення, часом і ходом навчання. Результати роботи менш передбачувані [2, с. 164].

На наш погляд активна діяльність студентів під час заняття сприяє їх пізнавальному розвитку. Більшість викладачів вищих навчальних закладів віддають перевагу лекційним заняттям,а застосування у процесі навчання таких інтерактивних методів як рольова гра, ігрова ситуація, робота в малих групах є випадковим. Відсутнє системне впровадження живого активного навчання. У багатьох викладачів закріпився стереотип, що студенти не потребують посиленої активності під час засвоєння матеріалу. Та й викладачі найчастіше обирають той тип викладання, яким колись навчали їх самих.

У своїх дослідженнях Британська дослідниця Дж. Льюїс зазначає, що за період навчання студенти пристосовуються, звикають до традиційної обстановки, методів навчання. Їм відомі «правила гри», «закони» звичайного навчального заняття, де все зрозуміло і не потрібно шукати щось нове. Таким чином, за словами О.І. Пометун, студент створює для

себе «зону комфорту», де почувається у безпеці, що притупляє бажання активного здобуття і засвоєння знань [2, с. 36].

Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблем на основі аналізу; відповідної навчальної ситуації. Отже, інтерактив сприяє формуванню атмосфери співробітництва взаємодії, дає змогу викладачеві стати справжнім лідером академічної групи.

Першочерговими завданнями викладачів туризмознавства вважається:

✓ навчити студентів творчо, самостійно працювати з інформаційними матеріалами, освоювати систему знань, аналізувати та формувати своє ставлення і бачення будь-якої проблеми, давати оцінку подій і явищ щодо власного буття;

✓ навчити студентів використовувати на практиці знання і вміння, знаходити шляхи вдосконалення та їх трансформації в реальних умовах ринкової економіки.

Викладач-новатор, який формує фахівців для туристської галузі, повинен знати:

✓ сутність туризму, його різновиди, рівень розвитку в Україні та інших країнах, економічну доцільність тощо;

✓ основи відповідної наукової теорії, методологію, гносеологію розвитку;

✓ педагогічну та туристську іноватику;

✓ рівень розвитку відповідної науки;

✓ творчо і цілісно мислити, орієнтуватись в нестандартних умовах;

✓ вміти трансформувати негативні настрої, прагнення в позитивні, формувати комунікаційні здатності у майбутніх фахівців;

✓ враховувати психологічні характеристики особистості [3, с. 174].

Отже, інтерактивні технології мають неоціненне значення як одні з можливих варіантів підвищення якості освіти.

Література

1. Кубицький С.О. Деякі аспекти оцінки якості підготовки конкурентноспроможного фахівця в Україні та за її межами// Проблеми освіти: Наук. – Метод.зб. – кол. авт. – К.: Наук.-метод. Центр вищої освіти, 2002. – Вип. 27. – 314с.

2. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. – К.: 2002. – 135с.

3. Федорченко В.К., Фоменко Н.А., Скрипник М.І., Цехмістрова Г.С. Педагогіка туризму К.: Видавничий дім "Слово", 2004. - 296 с.

Лебедь Яна
студентка 4 курсу фак-ту педагогічної освіти
Наук. кер.: викл.-метод. Бикова Т.Б.

АДАПТАЦІЯ УЧНІВ-ПЕРШОКЛАСНИКІВ В ШКОЛАХ УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖЖЯ

Зміст публікації

Початок навчання в школі - один з найбільш складних і відповідальних моментів в житті дітей, як в соціально - психологічному, так і у фізіологічному плані.

Проблема підготовки учнів до життя в новому соціальному і культурному просторі знаходить особливу актуальність. У зв’язку з цим, виникають питання про ефективність початкового етапу навчання та якою мірою здатна дитина, йдучи до школи, вчитися без складнощів? Учні, що не досягли необхідного рівня розвитку, не звикли до шкільного життя в період адаптації, стикаються в подальшому навчанні з масою труднощів і невдач, що можуть мати негативні наслідки.

В результаті цього, виникає потреба профілактики та пошуку причин дезадаптації дітей та шляхів вирішення цієї проблеми.

Цим питанням займалися автори Г.А. Цукерман та К.Н. Поливанова, створивши спеціальний курс «Введення в шкільне життя».

На сьогодення ми спостерігаємо великі зміни у початковій школі, з якими можна ознайомитися у концепції «Нової української школи», де чітко зазначено, що початкова освіта нової школи поділятиметься на два цикли: перший, адаптаційно-ігровий (1-2 класи);

другий, основний (3-4 класи). Перший цикл початкової освіти допоможе учню звикнути до шкільного життя. А саме: навчальні завдання і час на їхнє виконання будуть враховувати індивідуальні особливості; навчальний матеріал можна буде інтегрувати в змісті споріднених предметів або вводити до складу предметів у вигляді модулів; обсяг домашніх завдань буде обмежено; навчання буде організовано через діяльність, ігровими методами як у класі, так і поза його межами; учитель матиме свободу вибору (створення) навчальних програм у межах стандарту початкової освіти; оцінки не будуть виставлятися; найважливіше завдання вчителя – підтримувати в кожному учневі впевненість і мотивацію до пізнання.

Розуміючи важливість даної проблеми, було обрано тему дослідження та визначені мета і завдання наукової роботи.

Об'єкт дослідження: адаптація школяра, як важлива соціально-педагогічна проблема.

Предмет дослідження: проблеми адаптації першокласників в школах України та за кордоном.

Мета: виявити найефективніші способи адаптації першокласників до школи у вітчизняних та зарубіжних освітніх навчальних закладах.

Завдання дослідження:

- Визначити поняття адаптації, її видів та етапів;
- Розглянути шляхи попередження шкільної дезадаптації;
- Зробити порівняльний аналіз адаптаційних періодів в початкових класах шкіл України та зарубіжжя;
- Розробити рекомендації педагогам щодо успішної адаптації першокласників до умов навчання, враховуючи позитивний досвід зарубіжної школи.

Робота складається з двох розділів.

У першому розділі розкривається значення адаптації школяра, як важливої соціально-педагогічної проблеми, а також визначено основні види адаптації, такі як: соціальна, психологічна, фізіологічна. Процес адаптації дитини до школи розділено на етапи та рівні, кожен з яких має свої особливості й характеристики; розглянуто поняття дезадаптації та основні причини її виникнення, запропоновані шляхи попередження шкільної дезадаптації.

У другому розділі розглядаються психофізіологічні особливості та особистісні характеристики молодших школярів. Зроблена порівняльна характеристика адаптації першокласників до умов навчання в школах України та країнах зарубіжжя (Фінляндія, Англія, Німеччина).

Висновок: Нова школа вимагає нового педагогічного мислення, повної орієнтації на потреби учнів. Отже, успішна адаптація – важлива умова для подальшого розвитку пізнавального та особистісного потенціалу дітей як в Україні, так і за кордоном.

Література

1. Концепція «Нової української школи» http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepcziya.html
2. Амонашвілі Ш. О. Психологічні основи педагогіки співробітництва.- К.: «Освіта», 1991, 48 с.
3. Вікова психологія / За ред.. Г.С. Костюка. – К.: «Радянська школа», 1976, 110 с.
4. Скрипченко О.В., Падалко О.С., Скрипченко Л.О. Психолого-педагогічні основи навчання. – К.: УЦДК, 2005.

Мартіянова Орина
студентка 2 курсу ф-ту СПП
Наук. кер.: к.пед.н., доц. Соловйова Т.Г.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА ПІДЛІТКОВОЇ СХИЛЬНОСТІ ДО АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ

Соціально-економічні та політичні умови сьогодення в Україні породжують безліч проблем у сучасному суспільстві. Серед них особливої уваги заслуговують проблеми дітей, зокрема, підлітків, які через вікові особливості часто стають жертвами негативних тенденцій

у розвитку суспільства – алкоголізація, наркотизація, комп'ютерна залежність, тощо. Отже, проблема схильності до поведінки, що передує різним формам хімічної залежності, є актуальною в підлітковому віці.

Питання профілактики залежної поведінки вивчалися такими видатними вченими як А. С. Макаренко, С. Т. Шацький. Адиктивну поведінку підлітків розглядали у своїх працях видані українські педагоги: О. В. Безпалько, І. Д. Звєрева, Н. В. Заверико, А. Й. Капська та ін. Психологічні аспекти профілактичної роботи та особливості особистості з адиктивною поведінкою знайшли своє відображення у працях Н. Ю. Максимової, Н. П. Бурмаки, І. П. Чередниченко. Загалом у цих дослідженнях відзначається збільшення проявів підліткових адикцій, що потребує подальших пошуків рішення цієї проблеми.

Мета роботи – визначити основні напрями соціально-педагогічної профілактики підліткової схильності до адиктивної поведінки.

Підлітковий вік – це складний, критичний період життя людини. Новий рівень самосвідомості підлітка та потреби у самоствердженні породжують зміни в інтелектуальній та емоційній сферах особистості [1]. У такому віці, діти легко піддаються впливу, особливо впливу засобів масової інформації, Інтернет мережі та думки однолітків. Як зазначають науковці, критичне мислення підлітків перебуває у стадії формування, тому означена категорія вважається вкрай вразливою.

Адиктивна поведінка – порушення поведінки, що виникає в результаті зловживання різними речовинами, що змінюють психічний стан людини, включаючи алкоголь і тютюн, до того моменту, коли фіксується факт психічної і фізичної залежності [2]. Адиктивна поведінка виникає у неповнолітніх в результаті вживання різних груп наркогенних речовин і характеризується наявністю зв'язаних з цим проблем.

До біологічних факторів формування адиктивної поведінки належить генетичний ризик, гормональні фактори, нейрохімічні чинники. До соціальних факторів – в першу чергу – неблагополуччя в сім'ї, недоліки сімейного виховання, низький рівень освіти та педагогічної культури батьків, негативний соціально-психологічний статус у сім'ї та групі однолітків, колективі, тощо. Як наслідок, відбувається порушення психосоціального розвитку дитини, стрес, незайнятість, відсутність інтересів [2].

Зважаючи на те, що профілактика вважається ефективнішою, ніж подальша корекція або реабілітація дитини, розглянемо дане поняття у контексті соціальної педагогіки.

Соціально-педагогічна профілактика – це система заходів соціального виховання, спрямованих на створення оптимальної соціальної ситуації розвитку дітей і підлітків, що сприяють прояву різних видів його активності.

Розрізняють первинну, вторинну та третинну профілактику. По суті – первинна профілактика – це, власне, попередження проблеми; вторинна – корекція, третинна – реабілітація. На нашу думку, саме первинна профілактика має активно впроваджуватися у підлітковому середовищі.

Особливу роль у формуванні особистості дитини відіграє сім'я, її вплив. Батьки є першими вихователями, що впливають на подальші здібності, прагнення, інтереси, смаки дитини. Тому у профілактичній роботі необхідно враховувати це, і завжди використовувати батьківський потенціал. На нашу думку, одним з головних принципів профілактики схильності до адиктивної поведінки є співпраця з сім'єю підлітка.

При адиктивній поведінці, коли негативна пристрасть підлітка до вживання наркогенних речовин ще не досягла стадії індивідуальної психічної та фізичної залежності, основну увагу слід спрямовувати на виховні заходи неповнолітніх. Соціально-педагогічна профілактика спрямована на зміну різних зовнішніх і внутрішніх факторів та умов соціального виховання. Даний вид профілактики передбачає спрямування діяльності соціального педагога на формування позитивного виховного впливу, на врегулювання характеру відносин дитини з педагогами, родиною, однолітками [3].

Теоретичний аналіз факторів ризику виникнення адиктивної поведінки у підлітковому віці дозволив зробити наступні висновки. Профілактика є ефективнішою за подальшу

корекцію та реабілітацію. Напрямами соціально-педагогічної профілактики схильності підлітків до адиктивної поведінки вважаємо: формування моральної стійкості, пов'язаної з почуттям бережливого ставлення до самого себе, відповідальності за свої вчинки; формування необхідних початкових психологічних навичок, основ психологічної культури; попередження ранніх проявів неправильного уявлення дитини про деякі шкідливі звички; формування уявлень дитини про важливість здорового способу життя; виховування культури інтересів, захоплень дитини; створення умов для самореалізації та самоствердження шляхом її залучення до позитивно спрямованої альтернативної діяльності; активна співпраця з батьками та педагогами; виявлення індивідуально-психологічних станів особистості, що передують проявам адиктивної поведінки.

Література

1. Выготский Л.С. Собрание сочинений: В 6-ти т. Т. 4. Детская психология/Под ред. Д.Б. Эльконина.—М.: Педагогика, 1984.—432 с.
2. Максимова Н.Ю. Психологія адиктивної поведінки: Навч. посіб./Н.Ю. Максимова; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка.—К., 2002.—308 с.
3. Гонеев А.Д. Основы коррекцианной педагогики: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений/Под ред. В.А. Сластёнина.—М.: Академия, 2002.—272 с.

Марущак Юлія
студентка магістратури ПВШ фак-ту СПП
Наук. кер: к.філос.н., доц. Іванова Л.С.

ЗМІСТ ВИХОВНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ ЗІ СТУДЕНТАМИ

Сучасний ринок праці висуває підвищені вимоги не тільки до фахової підготовки, але й до рівня особистісного розвитку молодих фахівців. Тому ВНЗ намагаються приділяти увагу не лише професійному становленню своїх студентів, а й сприяти їх культурному, естетичному вихованню, організовувати дозвілля молоді. У зв'язку з цим все більшої популярності набуває термін «позааудиторна робота».

Аналіз науково-педагогічної літератури свідчить, що питання виховної позааудиторної роботи зі студентами досліджувались у працях Н. Волкової, Г. Овчаренко, Л. Онучак, О. Сєваст'янова, Н. Шабаєва, С. Шашенко Л. Якушкіної.

Виховання – один з процесів соціалізації індивіда, який відбувається у житті індивіда в будь-якому суспільстві. В цих процесах індивід усвідомлює доцільність визначених моральних норм і відштовхує їх або включає в свою систему цінностей.

Основною формою діяльності, яка забезпечує виховання особистості студента, становлення його професіоналізму, є різні види позанавчальних заходів. Тут відбувається виховний вплив на свідомість і волю студентів, з одного боку, через зміст вивчаємого матеріалу, з іншого — через організацію студентів на самостійну працю.

Позааудиторна діяльність відкриває великі можливості для самореалізації. Вона передбачає досить великий ступінь свободи, завдяки чому здійснюється більш тісне міжособистісне неформальне спілкування студентів, викладачів, адміністрації ВНЗ, відбувається культурне і духовне збагачення особистості, розвиток і поглиблення смаків тощо.

Загалом позааудиторну роботу можна поділити на професійно та соціально спрямовану. До першої категорії відносяться участь у наукових гуртках, студентському науковому товаристві, дослідницьких проектах, олімпіадах, конференціях. Така діяльність носить фаховий характер, об'єднує студентів подібних спеціальностей, проходить під керівництвом або наглядом викладача-куратора та вимагає від студентів чималих зусиль, послідовності, цілеспрямованості та вмотивованості. Позааудиторна робота другої категорії носить більш загальний, виховний характер і може поєднувати студентів різних спеціальностей. До неї відносяться, наприклад, спортивні секції, театральні та танцювальні групи, екскурсії, відвідування виставок та музеїв тощо [1].

Значне місце в системі формування всебічно розвиненої особистості студента мають займати позааудиторні форми виховання: діяльність наукових гуртків, творчих студій,

конференцій, дискусійних клубів, зустрічі з письменниками, художниками, акторами; екскурсії, походи та ін. Усі студенти на добровільних засадах мають бути охоплені різними формами і видами діяльності поза межами суто навчальної роботи, виходячи із необхідності задоволення їхніх індивідуальних потреб, які є джерелом формування мотивів діяльності особистості.

Позааудиторну виховну роботу у вищому навчальному закладі проводять на основі студентського самоврядування, активності та самостійності студентів за умови керівної ролі студентського активу і педагогічної допомоги науково-педагогічного працівника. Позааудиторна робота стимулює формування особистості студента [2].

До видів позааудиторної діяльності можна віднести: науково-дослідну, суспільно-політичну, художньо-естетичну, трудову, історико-культурну, фізкультурно-спортивну та організаційно-управлінську діяльність. Традиційно вказаним провідним видам позааудиторної діяльності відповідають напрями виховної роботи у вищому навчальному закладі, які розширюють і конкретизують ці види.

У традиційній педагогіці зміст позааудиторної роботи становить собою розмаїття видів, визначених напрямками виховання, які зазнали незначних змін. В основі їх відбору лежали уявлення про особистість як певний набір якостей, зумовлених соціальним замовленням [3].

Зміст позааудиторної діяльності у ВНЗ повинен розглядатися як сукупність різних видів соціального досвіду, який студенти засвоюють у процесі соціалізації. Чим різноманітніше представлено соціальну дійсність у напрямках позанавчальної роботи й чим повніше вона інтеріоризується особистістю, тим ефективніше буде проходити процес соціалізації студентства. Педагогічним засобом, за допомогою якого відбувається засвоєння соціальної дійсності виступає особистісно орієнтований підхід до виховання як найбільш високотехнологічний з наявних на сьогодні [4].

Отже, позааудиторну діяльність розуміємо як специфічний вид діяльності, який є невід'ємною частиною особистісно-орієнтованого виховного процесу, здійснюваного в галузі вільного часу, з метою забезпечити формування громадянських, загальнокультурних, морально-етичних, творчих якостей особистості студента. Система позааудиторної роботи у ВНЗ включає: самостійну навчальну роботу студентів, культурно-дозвіллєву діяльність за інтересами, діяльність самоврядування студентського колективу.

Література

1. Козліковська, Н.Я. Позааудиторна робота студентів ВНЗ як чинник підвищення якості освіти / Н.Я. Козліковська // Вища освіта України: теорет. та наук.-метод. часоп. – К., 2008. – С. 54–59.
2. Коваль В.Ю. Система позааудиторної діяльності студентів вищих навчальних закладів / В.Ю. Коваль // Організація навчально-виховного процесу: зб. наук. робіт. – К., 2009.– С. 19-24.
3. Савченко С.В. Социализация студенческой молодежи в условиях регионального образовательного пространства / С.В. Савченко. – Луганск: Альма Матер, 2003. – 406 с.
4. Бондаренко М.П. Організація і виховання студентського колективу / М.П. Бондаренко. – К.: Вища школа, 1979. – 72 с.

Масловський Богдан
студент 2 курсу юридичного фак-ту
Наук. кер.: к.пед.н., доц. Александрова О.Ф.

ГУМАНІСТИЧНЕ ВИХОВАННЯ: АСПЕКТ ЦІННІСНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ

Постановка проблеми. Проблема визначення сенсу життя, майбутньої професії за ціннісною орієнтацією людини.

Мета. Виявити та пояснити різницю між поняттями «цінність» та «ціннісна орієнтація»

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Термін “ціннісні орієнтації” частіше вживається у соціальній психології і означає: 1) ідеологічні, політичні, моральні, естетичні та інші основи оцінок суб’єктом навколишньої дійсності, а також орієнтації в ній; 2) спосіб диференціації об’єктів індивідом за їх значущістю [1, 2].

Ціннісні орієнтації – вибіркова, відносно стійка система спрямованості інтересів і потреб особистості, зорієнтована на певний аспект соціальних цінностей. Ціннісні орієнтації формуються в процесі соціального розвитку індивіда, його участі в трудовому житті. Виховання людини можна розглядати як керування становленням або зміною її ціннісної орієнтації [4].

Виклад основного матеріалу. Розбіжності у поняттях цінності та ціннісні орієнтації полягають у тому, що цінність – об’єктивна, ціннісна орієнтація – суб’єктивна. Ціннісні орієнтації можна вважати суб’єктивними тому, що вони складаються під впливом свідомості індивіда. Ціннісні орієнтації формуються в процесі соціального розвитку індивіда, його участі в трудовому житті. Керування становленням або зміною ціннісної орієнтації, а також трансформацію цінності у ціннісну орієнтацію можна розглядати як процес виховання людини (В.Г. Алексєєва, Л.М. Архангельский, Ф.Е. Василюк, С.У. Гончаренко, О.Г. Здравомислов, Є.Б. Манузина, О. Норов, К. Роджерс, В.А. Ядов).

Багато дослідників розуміють ціннісні орієнтації як установку особистості на ті або інші цінності матеріальної і духовної культури суспільства. Вони вважають, що ціннісні орієнтації являють собою найважливіший компонент структури особистості, який визначає її поведінку і відношення до навколишнього світу.

Ціннісна орієнтація також визначається як найважливіший елемент внутрішньої структури особистості, закріплений життєвим досвідом індивіда, усією сукупністю його переживань, які відокремлюють значиме, істотне для даної людини від незначного, несуттєвого.

Реалізація людиною ціннісної орієнтації також залежить від внутрішніх та зовнішніх суспільних відносин, економічної та соціально-політичної будови суспільства, системи цінностей такого суспільства, матеріальних і духовних благ, перспектив подальшого суспільного розвитку.

Так у багатьох філософських концепціях виділяються абсолютні та відносні, об’єктивні та суб’єктивні, ідеальні та реальні, індивідуальні та соціальні, зовнішні та внутрішні цінності.

Інший підхід характеризує ціннісні орієнтації особистості як, непов’язаний з актуальним напруженням чи ситуацією, аспект мотивації, що співвідноситься з культурними або особистісними стандартами

Ще один підхід визначає орієнтацію як цілу систему установок, у світлі якої індивід сприймає ситуацію і обирає відповідний спосіб дії. Орієнтації спрямовані на соціальні цінності, називаються ціннісними орієнтаціями.

Отже, аналіз наукових джерел дозволяє зробити узагальнення поняття “ціннісні орієнтації ”, а саме:

Ціннісні орієнтації – це порівняно стійкі відношення людини та сукупності матеріальних, соціальних, духовних благ, ідеалів, що виступають у якості предметів, цілей та засобів, для задоволення потреб життєдіяльності людини.

Ціннісні орієнтації також виконують певні соціальні функції, а саме:

- прилучають людину, до системи норм і цінностей відповідного соціального середовища;
- сприяють самоствердженню особистості та реалізації її талантів;
- забезпечують систематизацію знань, норм та стереотипів людини, сприяють гармонізації її внутрішнього світу.

Так, існує підхід до цінності як до феномену, що виникає в об’єктно-суб’єктному відношенні. Цінність розуміється як значення об’єкта для суб’єкта, а її оцінка стає емоційно-інтелектуальним виявленням цього значення суб’єктом. Визначається розходження між

цінністю і предметом як носієм цінності, вказуються основні цінності: правові, політичні, релігійні, естетичні; моральні, екзистенціальні і художні. Істотним є визначення двох рівнів моральних цінностей – міжособистісного та індивідуально-колективного.

Цінності, об'єктом і суб'єктом яких є представники людського суспільства, відносять до моральних.

Формування моральних цінностей розглядають як ряд психічних процесів особистості – від формування потреб і мотивів, цілей та оцінок до формування якостей моральної особистості. Треба зважати на те, що цінності спочатку віддзеркалюються суб'єктивно, а потім набувають об'єктивного значення. Зміст цінності визначається потребою, бажанням, інтересом, моральною оцінкою, важливою стороною якої є емоційне переживання. При цьому важливе ціннісне ставлення, яке не виникає лише при об'єктивній значимості явищ. Суб'єкт має оцінити явище, усвідомити його важливість в системі ціннісних понять. Тому такі загальнолюдські моральні цінності, як благо, істина, краса, свобода, щастя у проекції на свідомість людини стають особистісними характеристиками. Оцінка, ціннісні диспозиції, мотиви складають ціннісне ставлення, внаслідок усвідомлення цінностей у людини формується ціннісно-оціночне судження, яке закріплюється у вигляді певної соціальної норми. Незадоволена свідомість створює ціннісні ідеали, які виступають збудниками людської діяльності [3].

Висновки. Таким чином, термін "цінність" належить до загальнонаукових понять і є однією з базових категорій осмислення процесів соціального буття та розвитку особистості. Об'єктивний характер та гуманістична природа цінностей підтверджується розвитком філософського та педагогічного знання, яке постійно удосконалює наукове розуміння феномену особистості та суспільних відносин. Ціннісні орієнтації мають суб'єктивний характер і виступають як компонент структури особистості та показник рівня розвитку її свідомості. Вони формуються в процесі соціального розвитку і професійної діяльності, узагальнюючи знання та досвід, накопичені особистістю в процесі життя. Ціннісні орієнтації вмотивовують, об'єднують та спрямовують думки і почуття людини, допомагаючи вирішенню багатьох життєво важливих питань. Це зумовлює необхідність дослідження ціннісно-смислових орієнтирів особистості в сфері освіти з метою подальшого удосконалення процесу гуманістичного виховання.

Література

1. Бех І. Д. Виховання особистості : в 3 кн. / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – Кн. 1 : Особистісно-орієнтований підхід : теоретико-технологічні засади. – 277 с.
2. Бех І. Д. Виховання особистості : в 3 кн. / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – Кн. 2 : Особистісно-орієнтований підхід : науково-практичні засади. – 344 с.
3. Власенко О.М. Проблема формування моральних цінностей майбутніх учителів // Освіта Донбасу. – 2004. - №3-4. – С. 87-93.
4. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.

Найдьонова Вікторія
студентка магістратури ПВШ фак-ту СПП
Наук. кер: к.психол.н., доц. Овсяннікова В.В.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОБДАРОВАНОСТІ СТУДЕНТІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Соціокультурний стан країни, світова економічна ситуація потребує якісно нової парадигми освіти, націленої на розвиток творчої обдарованості, активної особистості. Стратегія державної молодіжної політики в сучасній Україні будується на повазі до особистості, на розвиток творчого потенціалу. Зміна уяви про суспільство та культуру, суперечливі тенденції, пошуки та експерименти призвели до необхідності нового концептуального обґрунтування розвитку творчо обдарованої молоді.

Отже, одним із провідних завдань ВНЗ є підтримка і розвиток обдарованої особистості, адже прогрес практично всіх галузей діяльності залежить від людей, які нестандартно сприймають навколишній світ, надзвичайно діяльні, енергійні, працездатні і можуть досягати в обраній ними сфері діяльності високих результатів. Саме люди творчої наснаги порушують інертність суспільства, реформують його, а часом й руйнують все те, що для суспільства стало звичним, стабільним [1].

Проблему обдарованості досліджували Б.Г. Ананьєв, В.М. Мясищев, А.Г. Ковальов, Г.С. Костюк, К.К. Платонов, С.Л. Рубінштейн. Але, сучасний етап розвитку українського суспільства потребує особливої уваги до розвитку творчої обдарованості студентів у вищій школі.

На сьогоднішній день розвиток творчої обдарованості молоді у вищій школі все більше набуває не тільки науково-теоретичного, але і практичного значення. У встановленні професіоналізму випускників ВНЗ одним з першочергових завдань є формування творчої обдарованості.

С.В. Павленко наголошує, що всі зростаючі інтереси держави до молоді як гарант безпеки й розвитку України. Вища школа являє собою систему послуг, орієнтованих на підтримку самостійного, активного становлення особистості кожного студента. Молодіжна політика у вищій школі неможлива без діяльностної участі в її реалізації самих студентів, студентського самоврядування, молодіжних суспільних об'єднань. [2].

Аналіз наукових робіт останніх років свідчать, що як і в закордонній вищій школі, в Україні традиційно можна виділити такі напрямки роботи з обдарованими студентами: виконання дослідних-навчально-дослідницьких робіт (курсові, випускні кваліфікаційні роботи); студентські наукові суспільства; творчі конкурси, фестивалі, олімпіади; наукові конференції; індивідуальний графік навчання.

Поле для прояву творчої обдарованості – це не тільки види діяльності, що традиційно відносяться до творчих, а будь-які життєві ситуації, у яких присутні новизна, невизначеність. Творча обдарованість розуміється в науці не як одинична здатність, а комплекс здатностей, інтелекту, емоційного становленні, а також загальною життєвою позицією людини. Вона не зводиться ні до якої одиничної якості, ні до спеціальних творчих здатностей.

На основі аналізу досліджень у педагогіці й психології, стану рішення проблем у практиці, а також з огляду на, те що творча обдарованість молоді у вищій школі реалізується не тільки в предметній діяльності, але й у процесі самого життя, самореалізації як способу самоствердження, самовираження й саморозвитку, розглянемо систему критеріїв оцінки творчої обдарованості студентської молоді.

Орієнтація на талановитих студентів припускає розробку системи мер для оптимізації організаційних умов освітнього процесу, що у свою чергу вимагає виявлення відносин обдарованих студентів до різних сторін організації освітньої діяльності.

Обдаровані студенти прихильні до вибору професійно-самореалізаційної моделі навчання, сутність якої становлять: інтерес до професії (високий рівень професійної спрямованості); орієнтація на творчу працю, можливість проявляти ініціативу, самостійність; критичність мислення, схильність до пошуку нестандартних рішень [3].

При організації процесу навчання особливо важливо враховувати потребу обдарованих студентів у самостійній роботі як пріоритетній формі навчання.

Освітній процес обдарованих студентів повинен включати такі форми самостійної роботи, як написання й захист рефератів, проектів, розробка й захист цільових програм, складання анотацій, рецензування наукових статей, авторефератів, реферування, переклад з іноземних мов і анотування публікацій на іноземних мовах, самостійні творчі роботи, складання структурно-логічних схем, тестів, розробка комп'ютерних програм навчального призначення та ін.

Отже, в різноманітності підходів до розвитку обдарованості найбільш перспективними є ті програми, концепції і моделі розвитку, які орієнтуються на

особистісний розвиток креативного студента, визнаючи його як самоцінність, як носія індивідуального ментального досвіду.

Для створення умов розвитку обдарованості необхідні нові підходи до організації навчального процесу ВНЗ: диференційований, задачний, ігровий, діалоговий, які реалізуються за допомогою таких принципів, як рольова перспектива, педагогічна взаємодія, співпраця та співтворчість.

Література

1. Антонова О.Є. Обдарована студентська молодь: здобутки, пошуки, перспективи / О.Є. Антонова, О.А. Дубасенюк, Н.Г. Сидорчук. – Житомир: Вид-во ЖДУ, 2006. – 96 с.
2. Павленко С.В. Психолого-педагогічні умови розвитку творчої обдарованості студентів у вищій школі // С.В. Павленко // Філософсько-гуманітарні читання: збірка наукових праць. – Дніпропетровськ, 2016. – С. 252-255.
3. Постнікова Т. Самостійна робота як один з чинників розвитку творчої особистості студента / Т. Постнікова // Проблеми підготовки сучасного вчителя: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. – Умань, 2010. – Вип 1. – С. 46-51.

Нудьга Юлія
студентка 3 курсу фак.-ту СПП
Наук. кер.: к.пед.н., проф. Заверико Н.В.

ВПЛИВ РЕКЛАМИ НА СПОЖИВАЦЬКІ ПОТРЕБИ СТУДЕНТІВ

Актуальність. У сучасному світі реклама безсумнівно виступає одним із основних рушіїв торгівлі, допомагає дізнатися про нові товари і послуги, зорієнтуватися у широкому колі виробництва і споживання. Сучасні науковці розглядають рекламу як визначену психологічну технологію, орієнтовану на маніпулювання свідомими сферами особистості для досягнення соціально-політичних, економічних і інших переваг. Саме тому вплив реклами на свідомість є дуже актуальною проблемою сучасності.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати поняття "реклами як засобу маніпулювання свідомістю студентів" та дослідити вплив її на споживацькі потреби студентів.

Реклама - могутній засіб впливу на свідомість людини і як соціальний феномен здатна формувати і змінювати світогляд і поведінку людей. Саме тому фахівці різних галузей нині так ретельно вивчають це явище. До цієї проблематики звертались Е.А.Доценко, О.А.Феофанов, Л.Н.Федотова, О.О. Титаренко, П.К. Власов, В.Г. Зазикін та інші.

В нашому дослідженні ми розглядаємо поняття реклами як спеціальної інформації про осіб чи продукцію, що розповсюджується в будь-якій формі та в будь-який спосіб з метою прямого чи опосередкованого одержання прибутку. Маніпуляція, в свою чергу, це вид психологічного впливу, майстерне виконання якого веде до прихованого порушення намірів іншої людини, що не збігаються з її власними бажаннями.

Для дослідження впливу реклами на особистість студентів, нами було проведено анкетування студентів 3 курсу факультетів соціальної педагогіки та психології і факультету соціології та управління Запорізького національного університету. В опитуванні взяло участь 50 респондентів.

Для просування товарів та послуг рекламодавці використовують різні прийоми. Найвідомішим прийомом психологічного впливу на людину дослідники вважають посилання на авторитет, використання в рекламних продуктах відомих людей сучасності, акторів, спортсменів, думок авторитетних людей. Це підтверджує наше дослідження. За результатами анкетування, 39 % опитуваних звертають увагу на рекламу, якщо в ній бачать відомих науковців, популярних співаків, спортсменів, і 28 % студентів вказали, що така реклама впливає на вибір товару, що обирається. В той же час половина опитуваних (53%) зазначили, що це не впливає на їх вибір.

На питання "Що привертає Вашу увагу під час перегляду реклами", студенти відповіли: новизна - 74%, музичний супровід - 67%, оригінальність - 47% та інформативність 53 %. Як найбільш впливовий спосіб розміщення реклами студенти визначають інтернет (77%) та телебачення (72%).

Не дивлячись на те, що більшість студентів (72%) вказали, що реклама впливає на свідомість людини і формує її споживацькі потреби (72%), результати опитування показали, що лише 10 % респондентів позитивно ставляться до реклами, негативно - 66% і 24 % виявляють байдужість. Це можна пояснити тим, що наші респонденти – майбутні фахівці професій соціальної спрямованості, виявляють обізнаність з питань негативного впливу реклами на свідомість, мають критичне мислення.

Висновок. У сучасному світі людина не може стовідсотково захистити себе від дії всіх спрямованих на нього маніпуляцій. Проблема полягає у тому, що дуже часто адресат сприймає маніпуляцію лише на підсвідомому рівні, навіть не здогадуючись про факт її присутності.

Вже давно реклама перестала носити тільки інформативний характер про товари та послуги. Зараз її головною метою є прагнення якнайскоріше та найдорожче продати товар. Можна із впевненістю стверджувати, що реклама має беззаперечний маніпулятивний вплив на свідомість споживачів. Після проведення дослідження можна стверджувати, що у більшості респондентів реклама викликає негативні емоції, роздратованість та виснаження нервової системи. Саме тому в умовах швидкого розвитку рекламних кампаній нам необхідно навчатися захищати себе від її негативного впливу, або хоча б осмислювати зміст та вміти дати реальну оцінку побаченому. І тоді можна буде стверджувати, що будь-яка реклама не зможе вплинути на вашу свідомість та не буде здатною диктувати свої умови.

Омельяненко Вікторія
студентки магістратури ПВШ: ф-ту СПП
Наук. керівник: к. пед.н, доц. Козич І.В.

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ДИЗАЙНЕРА ІНТЕР'ЄРУ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Професійний дизайнер інтер'єру – спеціаліст, котрий має відповідні освіту і досвід, професійна діяльність якого спрямована на підвищення функціональності та якісного рівня інтер'єру. Дизайн інтер'єру містить у собі проектування, перепланування, стилеві, кольорові та світлові рішення, художнє і декоративне оформлення приміщення, підбір оздоблювальних матеріалів і обладнання.

Конкурентоспроможність – це основна умова професійної та соціальної успішності людини, яка забезпечується рівнем освіти і ступенем прояву майбутнім фахівцем своєї суб'єктності.

С.О. Ярошенко під конкурентоспроможністю розуміє «досягнення у професіональній діяльності в умовах конкуренції з урахуванням професійних знань, умінь, навичок й ресурсів індивідуально-особистітних
якостей». А на думку В. І. Андрєєва, «конкурентоспроможна особистість» - це особистість, для якої характерне прагнення і здатність до високої якості та ефективності своєї діяльності, а також до лідерства в умовах змагальності, суперництва і напруженої боротьби зі своїми конкурентами ».

Проблемою конкурентоспроможності майбутніх фахівців творчих професій займаються такі сучасні вчені як: Н.А. Коханик, Н.А. Бакшаєва, Н.В. Борисова, В.Н. Кругліков, В.Ф. Теніщєва, Ю.М. Бундіна та ін.[1].

Професія дизайнера інтер'єру вимагає працездатності, великого творчого потенціалу, зацікавленості в своїй роботі, постійного покращення рівня професіоналізму, розуміння потреб та побажань замовника. Виконання цих умов допомагає дизайнеру інтер'єру стати кращим спеціалістом. Дослідження, проведені нами у групі студентів були зроблені з метою

кращого розуміння проблеми формування конкурентоспроможності і проводилися за допомогою таких методів:

1. Для визначення рівня конкурентоспроможності у студентів була використана методика В.І. Андрєєва «Який рівень вашої конкурентоспроможності?»
2. Для діагностики міжособистісних і міжгрупових відносин у групі - метод соціометрії.
3. Методика діагностики міжособистісних відносин Т. Лірі.
4. Дослідження конкурентоспроможності студентів ВНЗ на основі анкетування за допомогою анкети В.И. Загвязинского.

На початку експерименту результати діагностики експериментальної та контрольної групи майже не відрізнялися і домінував низький рівень конкурентоспроможності серед обох груп студентів. Проведена діагностика засвідчила необхідність і актуальність введення до навчання студентів запропонованого нами спецкурсу: «Формування конкурентоспроможності майбутнього дизайнера інтер'єру у процесі фахової підготовки».

Після впровадження у навчальний процес спецкурсу, нами знову була проведена діагностика конкурентоспроможності студентів. У результаті експерименту можна помітити, що рівень конкурентоспроможності у студентів експериментальної групи значно піднявся. Тоді як у контрольній групі майже не відбулось значних змін. У результаті проведених нами досліджень, можна помітити суттєві переваги показників експериментальної групи над контрольною, що і дозволило зробити висновок про ефективність введення спецкурсу для розвитку конкурентоспроможності у студентів спеціальності дизайну інтер'єру.

Треба розуміти, дизайнер інтер'єру – це фахівець, що відповідає за функціональний і естетичний рівень предметів та компонентів, створюючи певне середовище. Тобто, метою дизайнерської діяльності є естетична організація предметного середовища.

Важливість формування конкурентоспроможності у дизайнерів інтер'єру, спонукала нас до розгляду та вирішення цієї проблеми. Зараз жорсткі закони конкурентної боротьби на ринку продукції вимагають від дизайнера інтер'єру враховувати вимоги споживачів до продукції, рівень розвитку нових технологій, особливості дизайнерських традицій національних шкіл, народних майстрів. Майбутній фахівець з дизайну інтер'єру повинен бути готовим до цього.

Література

1. Харківська школа дизайну. Досвід підготовки дизайнерів у Харківському художньо-промисловому інституті., М.: ВНДІТЕ, 1992.-116 с.
2. Даниленко В. Дизайн України у світовому контексті художньо-проектної культури / В. Даниленко. – Х.: ХДАДМ-"Колорит", 2005. – 243 с.

Пахар Тетяна
студентка магістратури ПВШ фак-ту СПП
Наук. кер.: к.пед.н., доц. Голованова Т.П.

ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ В ПРОФЕСІЙНУ ОСВІТУ

Науково-технічний прогрес зумовлює такі зміни в діяльності людини, які несумісні зі старим способом мислення: тому зараз потрібен новий спосіб орієнтування в предметному світі, нові уявлення про речі, нові домінанти мислення ,життєвих орієнтації, у професійній спрямованості, реалізація якого збагачує проводяться педагогічні дослідження і дозволяє отримати нові науково обґрунтовані результати. У педагогічних дослідженнях системний підхід використовується не як засіб необхідний для вивчення і опису педагогічних процесів, а як ефективний засіб виявлення зв'язків між елементами, що складають педагогічну систему, виявлення властивостей і характеристик педагогічного об'єкта, що сприяють підвищенню ефективності процесу навчання, виявлення всередині вихідної системи підсистем, розвиток яких дасть позитивний результат при підвищенні якості освіти.

Актуальність проблеми. Підвищення конкурентоспроможності освіти, розвиток людського капіталу шляхом забезпечення доступності якісної освіти для сталого зростання економіки, вимагає впровадження нового підходу - дуальної системи навчання в навчальний процес, що вимагає створення концепції дуальної системи навчання.

Мета статті полягає у дослідження дуальної системи навчання в професійній освіті.

Дуальна система навчання, за своїм змістом, означає паралельне навчання в освітній установі і на виробництві. За основу цієї системи покладено принцип взаємної зв'язку теорії з практикою, дозволяє учням не тільки знайомитися з виробництвом, але і засвоювати прийоми та навички роботи на робочих місцях підприємств промисловості та сфери побуту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти професійної освіти розкрито в наукових дослідженнях Н. Абашкіної, А. Завальнюк, Н. Козак, Н.Кравець, Н.Сакун, А. Турчин, В. Тягур, Н.Удовиченко. Теоретичні та науково-практичні розробки в сфері системної організації професійної освіти на основі методологічного принципу дуальності зустрічаються в працях таких німецьких учених як: Г. Бауман, А.Ліпсмаєр, Г. Пецольд, А. Шелтен, К. Штратман,

Дуальна система професійної освіти, отримала світове визнання, це найбільш поширена і визнана форма підготовки кадрів, яка комбінує теоретичне навчання в навчальному закладі виробниче навчання на виробничому підприємстві.

Висока життєздатність цієї системи пояснюється тим, що вона відповідає інтересам всіх учасників цього процесу: держави, навчального закладу, підприємств чи організацій та студентів.

Завдяки збільшенню ролі практичної підготовки майбутні фахівці опановують виробничі навички вже на стадії навчання. Досягається це шляхом збільшення практичної складової навчального процесу і проведення занять безпосередньо на робочому місці. Система успішно функціонує в багатьох європейських та азіатських країнах (Німеччина, Франція, Китай та інші).

Для підприємства дуальна освіта — це можливість підготувати для себе кадри точно «під замовлення», забезпечивши їх максимальну відповідність всім своїм вимогам, економлячи на витратах на пошуку та підборі працівників. До того ж є можливість відібрати найкращих учнів, адже за 3 роки всі їхні сильні і слабкі сторони стають очевидними. В свою чергу такий підхід мотивує учнів вчитися не для галочки.

Для студентів дуальна навчання — це відмінний шанс рано придбати самостійність і безболісно адаптуватися до дорослого життя.

При цьому необхідно враховувати наступне: будь-яка система проявляється через її складу і є частиною ще більш загальної системи; функціонування системи може бути представлено як виконання наступних процесів: вхід – перетворення – вихід.

«Практика без теорії цінніше, ніж теорія без практики» - Марк Фабій Квінтіліан, римський ритор.

Головна задача, яку необхідно вирішити системі освіти — сформувати нову модель професійної підготовки, яка б подолала відставання в структурі, обсягах і якості трудових ресурсів від реальних вимог конкретних підприємств.

У ході аналізу теорії та практики з досліджуваної проблеми було виявлено, що ідея впровадження в освіту дуального навчання набуває свої реальні практичні контури. Взаємодія освіти з суб'єктами ринку праці – це одна зі складових сучасної моделі, яка затребувана суспільством. Тому, саме зараз потрібна всебічна підтримка програми дуального освіти і має бути продовжена робота по її реалізації у тісній співпраці з роботодавцями та соціальними партнерами, зацікавленими у розвитку дуального освіти.

Література

1. Взаимодействие учебных заведений и предприятий как компонент интеграции профессионального образования и производства / [В.М. Айтуганов, Ю.А. Дьячков, Е.А. Корчагин и др.] // Казанский педагогический журнал. – 2009. - № 2 – С. 3-9.
2. Петров Ю.Н. Дуальная система инженерно-педагогического образования – инновационная модель современного профессионального образования: монография / Ю.Н. Петров. – Нижний Новгород: Изд-во ВГИПУ, 2009. – 280 с..

3. Смирнов В.П. Новые принципы организации начального профессионального образования. Переход к открытой системе в условиях рынка труда / В.П. Смирнов, В.А. Поляков, Е.В. Ткаченко. – М.: Аспект, 2004. – 32 с.
4. Сидакова Л.В. Сущность и основные признаки дуальной модели обучения / Л.В. Сидакова // Образование и воспитание. – 2016. – №2. – С. 62-64.

Резніченко Анна
студентка 4 курсу фак-ту СПП
Наук. кер.: к.пед.н., доц. Мацкевіч Ю.Р.

ІНТЕРАКИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ФОРМУВАНІ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

Питання формування екологічної культури здобуває все більшої актуальності через загострення проблем навколишнього середовища, такі як забруднення водойм та грунтів хімікатами, засмічення речами, які не розкладаються довгий час, знищення зелених насаджень, браконьєрство і т.д. Проблеми середовища зумовлені як функціонуванням підприємств та заводів, так і повсякденною діяльністю кожної окремої людини.

Особливе місце у відновленні екологічного балансу займає формування екологічної культури підлітків, засноване на засадах інтерактивного навчання. Питанням екологічної педагогіки присвячено роботи О. Дорошко, С. Дерябо, В. Ясвіна, Н. Дженікової, у яких визначено особливості становлення екологічної культури на різних вікових етапах та викладено основні принципи формування та розвитку екологічного світогляду. Задля підвищення ефективності розвитку екологічної культури застосовуються інтерактивні методи навчання, яким присвячено роботи О. Пометун, Л. Пироженко, І. Дичківської та ін.

Мета статті – визначити можливості використання інтерактивних методів навчання у процесі формування екологічної культури учнів старших класів.

Як зазначає О. Дорошко у своїй праці «Екологічна педагогіка», формування екологічної культури відбувається не тільки за рахунок засвоєння знань і навичок з екології, а й на емоційному рівні, тому що природа – це не статичне утворення, але схильне до розвитку та змін, її існування не залежить від існування людини. Виходячи з цього, важливими аспектами є як здобуття знань про навколишнє середовище та їх практичне застосування, так і виховання гуманного ставлення до природи, естетичності та відповідальності. Усі ці виховні аспекти знаходять своє відображення у інтерактивному навчанні.

Слово «інтерактив» у перекладі з англійської мови означає «взаємодія». Таким чином, інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету – створити комфорті умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність. Його застосування передбачає рівноправну взаємодію учнів між собою і вчителем, у процесі якого використовується велика кількість візуалізації, обговорень та практики через дію.

До інтерактивних методів навчання відносяться:

- Обговорення. На розгляд висувається актуальні питання або проблема. Учасникам пропонується обговорити запропоновану інформацію та дійти спільного висновку або рішення.
- Мозковий штурм. Зміст методики полягає у фіксації кожної ідеї, поданої учасниками, з заданої проблеми протягом обмеженого часу з подальшим їх аналізом.
- Case-аналіз. Учням пропонується ознайомитись із заздалегідь підготованою проблемною ситуацією, відповісти на поставлені запитання та віднайти рішення.
- Симуляції та імітації. Симуляції – це створені вчителем ситуації, пов’язані з діяльністю суспільних інститутів, відтворювані учасниками у спрощеному вигляді. Під імітацією розуміється виконання учасниками певних простих дій за допомогою поданої інструкції.

- Рольова гра. Імітує реальність призначенням ролей та наданням можливості діяти згідно їх із подальшим розігруванням поданої ситуації.
- Дискусія. Широке обговорення спірного питання.

Основними перевагами застосування інтерактивних методів є краще запам'ятовування та засвоєння інформації, формування навичок і вмінь, встановлення цінностей, створення піднесеної робочої атмосфери в колективі, рівноправність учасників процесу.

У ході реалізації інтерактивних уроків з формування екологічної культури в рамках проекту «Зелени світ мого міста», який було впроваджено у старших класах 3 шкіл міста Запоріжжя, було використано наступні методи:

Гра-імітація з сортування сміття. Завданням учнів було сортування предметів, які найчастіше потрапляють до смітника по визначеним фракціям. У ході гри учні ознайомились з правилами сортування та спробували зробити це на практиці.

Дискусія. У ході кожного заняття було застосовано метод дискусії, під час якого учні мали змогу розглянути задане питання з різних боків, висловити власну думку та почути судження однокласників.

Перегляд відеоролика. Учням було представлено відео з екологічної тематики, яке вони потім мали змогу обговорити. Подібний метод допомагає залучити візуальне сприйняття і, таким чином, посприяти запам'ятовуванню інформації більш якісно.

Отже, можна зробити висновок, що застосування інтерактивних методів навчання в процесі формування екологічної культури учнів старших класів сприяє більш ефективному засвоєнню знань та навичок, запам'ятовуванню інформації, робить процес навчання більш цікавим та сприяє підвищенню рівня екологічної культури, що у свою чергу, може бути шляхом до вирішення багатьох екологічних проблем країни і світу.

Література

1. Дерябо С. Д. Экологическая педагогика и психология: учебн. пособие / С. Д. Дерябо, В. А. Ясвин. – Ростов-на-Дону.: Феникс, 1996. – 480 с.
2. Дорошко О. М. Экологическая педагогика: пособие / О. М. Дорошко. – Гродно.: ГрГУ, 2002. – 176 с.
3. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: науково-методичний посібник / О.І. Пометун, А.В.Пироженко. – К.: А.С.К., 2004. – 192с.

Рибалко Альона
студентка 4 курсу фак-ту СПП
Наук. кер: к.пед.н., доц. Соловйова Т.Г

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ УНІВЕРСИТЕТУ ТРЕТЬОГО ВІКУ

Гуманізація усіх сфер життя, яка відбувається внаслідок демократичних змін у сучасному суспільстві привертає увагу до найбільш вразливих категорій населення. Серед останніх – люди похилого віку, які в силу низки причин, часто залишаються осторонь від життя суспільства. З виходом на пенсію, люди похилого віку швидко втрачають соціальні зв'язки, не приймають участі у громадських заходах, потребують соціально-психологічної, медичної підтримки та допомоги.

Дослідження, проведені в різних країнах світу за останнє десятиріччя, констатують проблему глобального старіння населення. Сьогодні у світі близько 600 мільйонів людей старших 60 років, а до 2050 року їх буде близько 2 мільярдів. В Україні також складається тенденція зростання кількості людей похилого віку. Відповідно, все більша кількість людей потребує соціального захисту та піклування з боку держави та суспільства.

Науковими дослідженнями у сфері надання підтримки людям похилого віку займались відомі вчені: В. Альперович, В. Крижановська, Т. Козлова, Ю. Мацкевіч, В. Войтенко та ін. Університет третього віку, як інноваційна та перспективна форма роботи з людьми похилого віку потребує подальшого вивчення та удосконалення. Тому, метою даної

роботи є висвітлення особливостей організації університету третього віку в умовах територіального центру соціального обслуговування.

Як зазначає С.Федоренко [4], серйозне теоретичне осмислення сутності та ролі навчання літніх людей розпочалося в Європі з середини 1970-х років. Це можна вважати першим етапом навчальної геронтології. Університет третього віку – це інноваційний проект, що реалізує один із найважливіших принципів навчання – навчання впродовж всього життя. Студентами університету є люди похилого віку, пенсіонери, які хочуть отримати нові знання, розширити свій світогляд та власні можливості.

Зарубіжний досвід роботи університетів третього віку охоплює понад три десятиріччя. Зараз у Великобританії, США, Китаї, ряді європейських держав функціонують сотні подібних установ. Вони мають різні назви, різний організаційний рівень, втім, завдання вирішують приблизно однакові: подолання негативних ознак старіння за допомогою різного роду активності; сприяння бажанню отримувати та поглиблювати знання; адаптація до віку; встановлення контактів з іншими людьми; активізація громадської діяльності та життєвої позиції взагалі.

У Запоріжжі, починаючи з 2011 року, на базі відділень міського територіального центру соціального обслуговування також впроваджено надання соціально-педагогічної послуги «Університет третього віку». Діяльність цих університетів спрямована на адаптацію пенсіонерів до сучасних умов життя шляхом придбання нових знань та навичок. У минулому році їх випускниками стали 127 пенсіонерів, а на сьогодні в «Університеті третього покоління» вчиться вже 308 осіб. На сьогодні при «Університеті третього віку» створено факультети: мистецтвознавство, основи медицини і здорового способу життя, основи краси і здоров'я людини, музично-поетичний факультет і факультет декоративно-прикладного мистецтва.

Безкоштовні заняття в університеті ведуться на волонтерських засадах із залученням працівників відділень соціально-побутової адаптації, фахівців медичних і соціальних установ, викладачів вищих навчальних закладів, представників громадських організацій. В «Університеті третього віку» майже така ж система навчання, як в справжніх навчальних закладах. Перед початком навчального року відбуваються заходи по посвяченню в студенти, видаються «студентські квитки». Загальна мета університетів – популяризація активного способу життя в літньому віці, розвиток творчих та інтелектуальних здібностей пенсіонерів, привернення уваги громадськості до їхніх проблем і досягнень [3].

Отже, теоретичний аналіз проблеми навчання людей похилого віку дозволив зробити висновок, що особливостями організації університетів третього віку є: достатньо зручний та вільний характер навчання зі збереженням необхідних моментів навчальної дисципліни; факультети університету охоплюють важливі для людей похилого віку сфери: культуру, мистецтво, медицину тощо; навчання є безкоштовним; у процесі навчання люди похилого віку мають можливість вирішувати певні проблеми, пов'язані із самотністю, пасивністю, взаєминами з близьким оточенням, соціальною дезадаптацією. Університети третього віку безперечно сприяють формуванню активної життєвої позиції людини похилого віку, її творчій самореалізації, надають почуття впевненості та захищеності, тобто суттєво впливають на якість життя людини.

Перспективним напрямком подальших досліджень вважаємо обґрунтування критеріїв та показників, які кількісно та якісно відобразять вплив навчання на людину похилого віку.

Література

1. Мадридский международный план действий по проблемам старения [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org/russian/documen/dec
2. Горшкова О.А. Социальная работа с пожилыми (социальное обслуживание пожилых граждан) / О.А. Горшкова // Опыт социальной работы за рубежом: краткий курс лекций. – М.: СТИ ГАСБУ, 1999 – С. 55 – 63.
3. Шевчук Н. Специфіка соціальної роботи з людьми похилого віку [Електронний ресурс] / Н. Шевчук // Український науковий журнал «Освіта регіону». – Режим доступу:

http://social-science.com.ua/article/597
4. Федоренко С.А. Університети «третього віку» як складова безперервної освіти: зарубіжний досвід / С.А. Федоренко // Педагогічний процес: теорія і практика. – 2014. – Вип. 1. – С. 133 – 138

Селіщева Євгенія
студентка магістратури ПВШ фак-ту СПП
Наук. кер: к.пед.н., доц. Козич І.В.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ПЕДАГОГІЧНО-ПРОФЕСІЙНОЇ ТВОРЧОСТІ

Сучасна гуманістична парадигма вітчизняної освіти передбачає оволодіння педагогами системними знаннями щодо закономірних зв'язків людини з природою, світом та суспільством і формування свідомого й відповідального ставлення щодо особливостей становлення особистості у національному соціокультурному та освітньому просторі. Тому проблема якісної професійної підготовки майбутніх вчителів залишається актуальною в будь-якому суспільстві. У зв'язку з цим на сучасному етапі відбувається підвищення вимог суспільства до творчого потенціалу вищих педагогічних навчальних закладів освіти; інтенсивно ведеться пошук і розробка оптимального змісту, форм і методів підготовки педагогічних кадрів, готових до професійної творчості, яка сприяє самоактуалізації і самореалізації як вчителів, так і їх вихованців.

Демократичні процеси в нашому суспільстві зумовили значний інтерес науковців до проблем підготовки майбутніх вчителів до творчої професійної діяльності та формування готовності студентів вищих навчальних педагогічних закладів до педагогічної творчості.

У сучасній науковій літературі приділяється значна увага проблемам специфіки педагогічної творчості та особливостям підготовки до неї студентів ВНЗ (В.Андрєєв, Ю.Бабанський, Н.Бружукова, В.Кан-Калик, О.Киричук, Л.Лузіна, М.Поташник, С.Сисоєва, Р.Скульський та інші).

Готовність майбутнього вчителя до педагогічної творчості характеризують не лише професійні знання і вміння, а й соціальна активність, яку він виявляє у реалізації найбільш ефективних і доцільних форм взаємодії з вихованцями. Одним із компонентів професійної підготовки майбутнього вчителя до педагогічної творчості, на думку С.Сисоєвої, є оволодіння майбутніми вчителями вмінням забезпечувати креативну спрямованість кожного навчального предмету та виховного заходу. Тому майбутні вчителі повинні вміти створювати такі програми з предмета та навчально-виховні плани, які будуть сприяти детальному, поглибленому вивченню найбільш важливих проблем, ідей і тем, які інтегрують навчальні знання із структурами мислення; навчитись здійснювати таке творче викладання навчального предмету, яке забезпечить засвоєння базових знань, умінь та навичок і буде забезпечувати розвиток продуктивного мислення, а також формування навичок його практичного застосування, що буде сприяти переосмисленню одержаних знань та генеруванню нових ідей; оволодіти вмінням забезпечувати таку організацію навчально-виховного процесу, яка буде поєднуватись з можливістю учнів самостійно одержувати нову інформацію, розвитком вмінь самостійного набуття знань, що буде сприяти формуванню в них потягу до самоосвіти, саморозвитку, самовиховання та самовдосконалення; вміти заохочувати ініціативу та самостійність в процесі навчання, виховання і розвитку; навчитись створювати атмосферу психологічної свободи та незалежності, але разом з цим щоб зберігались взаєморозуміння, взаємоповага і взаємодопомога; навчитись створювати умови, які є сприятливими для розвитку свідомості й самосвідомості учнів, розуміння ними взаємозв'язків, взаємозалежностей з іншими людьми, природою, культурою тощо; оволодіти вміннями вправляння та тренування тих особистісних якостей та задатків, що сприяють подальшому розвитку творчої особистості учнів [1].

У систему професійної підготовки до педагогічної творчості О.Пєхота пропонує включити використання концепції професійної індивідуальності майбутнього вчителя.

Дослідник зазначає, що індивідуалізація підготовки фахівця є важливою умовою розвитку творчої особистості, а формування готовності до самовдосконалення та розвиток особистісних якостей є генеральним напрямом реформування педагогічної освіти [2].

Основою професійної підготовки майбутнього вчителя до педагогічної творчості повинно бути формування вміння студентів педагогічних закладів любити дітей, яке буде надійним фундаментом майбутнього натхнення від своєї творчої діяльності.

На процес формування готовності майбутнього вчителя до педагогічної творчості в умовах навчального педагогічного закладу також впливають і об'єктивні, і суб'єктивні чинники, які визначають результати і навчально-виховного процесу, і всієї професійної підготовки студентів.

В.Загвязинський зазначає, що формування готовності майбутнього вчителя до педагогічної творчості досягається шляхом просування студента через проміжні етапи на більш високі рівні, і виділяє чотири рівні: інтуїтивний, репродуктивний, репродуктивно-творчий та творчий рівень [3].

Аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження довів, що існують різні класифікації рівнів прояву творчої професійної діяльності педагога та готовності вчителя до педагогічної творчості. Проблема формування готовності майбутнього вчителя до творчої професійної діяльності потребує встановлення-якісно-кількісних характеристик такої готовності.

Отже, готовність майбутнього вчителя до педагогічної творчості – це його потенційна здатність до здійснення творчої педагогічної діяльності, яка формується в процесі спеціально організованої професійної підготовки і зумовлена рівнем розвитку професійних і особистісних якостей майбутнього вчителя, які сприяють успішній творчій педагогічній діяльності.

Література

1. Сисоєва С. Педагогічна творчість: монографія / С. Сисоєва. – К.: Книжкове видання «Каравелла», 1998. – 150 с.
2. Пехота О.М. Професійна індивідуальність майбутнього вчителя / О.М. Пєхота // Педагогіка і психологія. - 1996. - № 4. - С. 106 - 113.
3. Загвязинский В.И. Учитель как исследователь / В.И. Загвязинский. – М.: Знание, 1980. – 96 с.

Тимошенко Катерина
студентка 4 курсу ф-ту СПП
Наук.кер.: к.пед.н. Соловйова Т.Г.

ОСОБЛИВОСТІ ПАТРОНАЖНОЇ РОБОТИ З НЕБЛАГОПОЛУЧНОЮ СІМ'ЄЮ

На сьогоднішній день таке явище нашої дійсності, як соціально-неблагополучна сім'я, стало досить поширеним. Якими б факторами не було зумовлено неблагополуччя сім'ї, воно в тій чи іншій мірі негативно позначається на розвитку дитини. Переважна частина проблем, що виникають у дітей у процесі їх розвитку та соціалізації, походить саме від неблагополуччя у сімейному осередку. Сімейне неблагополуччя породжує масу проблем у поведінці дітей, їх розвитку, способі життя, призводить до порушення ціннісних орієнтацій, веде до психічної травматизації дітей, агресивності, дисбалансу у сфері спілкування та педагогічної занедбаності.

Питаннями роботи із соціально неблагополучною сім'єю займались Л. С. Алексєєва, В.Ю. Міняйло, Л.В. Мардахаєв, О. І. Холостова, Н.Ф. Басов; вивченням сімейних аспектів соціалізації дитини та формування в неї особистісних якостей на різних етапах розвитку займалися С.Л. Рубінштейн, К. А. Альбуханова-Славська, Н.П.Дубініна, та ін. Вагомий внесок у концепцію соціального патронажу зроблено Р. В. Овчаровою, якою була розроблена система методів патронажної роботи з сім'єю.

Мета роботи: розкрити особливості патронажної роботи з неблагополучною сім'єю.

За визначенням М. Галагузової [1], неблагополучна сім'я – це сім'я, в якій батьки

неповнолітніх або їх законні представники не виконують свої обов'язки по вихованню дітей, негативно впливають на їх поведінку, або здійснюють щодо них протиправні дії. Під неблагополучною також розуміють таку сім'ю, в якій порушена структура, знецінюються або ігноруються основні сімейні функції, є явні або приховані дефекти виховання, в результаті чого з'являються «важкі» діти» [2]. Критерієм благополуччя (неблагополуччя) сім'ї є і внутрішньосімейні відносини, і, в першу чергу, ставлення до дитині. Наприклад, асоціальна сім'я однозначно неблагополучна для дитини. Але часом, навіть зовні благополучні по багатьом параметрам сім'ї (матеріально забезпечені, з хорошими житловими умовами, високим соціальним статусом, рівнем освіти та культури батьків), відносяться до розряду неблагополучних, якщо в них наявні серйозні порушення у внутрішньосімейних відносинах.

Одна з ефективних форм роботи соціального педагога з сім'єю – патронаж, що, за визначенням С. Бадараєвої [4], представляє собою відвідування сім'ї вдома з діагностичними, контрольними, адаптаційно-реабілітаційними цілями, що дозволяє встановити і підтримувати тривалі зв'язки з родиною, своєчасно виявляючи її проблемні ситуації, надаючи негайну допомогу. Патронаж дає можливість спостерігати сім'ю в її природних умовах, що дозволяє виявити більше інформації, ніж лежить на поверхні. Проведення патронажу вимагає дотримання добровільності прийняття допомоги, конфіденційності, тому слід знаходити можливості інформувати сім'ю про майбутній візит і його цілях.

Регулярні патронажі особливо необхідні для роботи з асоціальними сім'ями, постійне спостереження за якими в якійсь мірі дисциплінує їх, а також дозволяє своєчасно виявляти і протидіяти виникаючим кризовим ситуаціям. Значну частину патронажної роботи, що проводиться з сім'єю, складають консультативні бесіди як одна з форм роботи соціального педагога. Основна задача соціального педагога – активізувати педагогічну, виховну діяльність родини, надати їй цілеспрямований, суспільно значимий характер.

Доцільність виходу фахівця з соціальної роботі в сім'ю визначається трьома основними факторами: 1. Зверненням кого-небудь з членів сім'ї за соціальною підтримкою. 2. Запит будь-яких структур на складання доповіді про соціальний стан сім'ї. 3. Реалізацією заходів у рамках індивідуальної програми допомоги сім'ї. Вихід спеціаліста в сім'ю може бути здійснений з метою обстеження матеріально-побутових умов, збору та оцінки інформації; якщо ж робота з сім'єю йде за індивідуальним планом, то з метою знайомства та залучення сім'ї до процесу реабілітації, збору і аналізу інформації, планування і укладання угод, а також втручання і контролю, якщо того вимагає ситуація (загроза життю та здоров'ю неповнолітніх) [4].

Перевагами патронажної роботи є: професійний погляд фахівця на ситуацію і умови життя в сім'ї, об'єктивна оцінка життєдіяльності сім'ї, реалізація посередницької функції між сім'єю і державними структурами, організація спільної співпраці державних структур і сім'ї, оцінка та моніторинг змін у сім'ї та відповідна їх корекція або закріплення.

До недоліків патронажної роботи можна віднести: небажання сім'ї йти на контакт, неповне бачення ситуації в сім'ї в силу її закритості і відчуженості.

Таким чином, визначаємо наступні особливості патронажної соціально-педагогічної роботи: системно-комплексний підхід до кожного клієнта та сім'ї в цілому; повага автономності сім'ї та особистості, яка отримує допомогу, її прав на вільний вибір свого шляху розвитку; адресний характер, взаємодія та сприяння, що полягає у створенні умов для усвідомлення клієнтами своєї позиції по відношенню до фахівців служби і спільну роботу з ними щодо коригування ситуації; створення умов для самостійного творчого освоєння клієнтами системи взаємовідносин зі своїм оточенням, а також для здійснення особистісно значущих життєвих вчинків і вибору.

Література

1. Социальная педагогика: Курс лекций / Под общей ред. М. А. Галагузовой. – М.: Гуманит. ВЛАДОС, 2000. – 416с.
2. Целуйко В.М. Психологія сучасної сім'ї / В. М. Целуйко. – М.: ВЛАДОС, 2004. – 288 с.
3. Алексєєва Л.С. Сутнісні характеристики соціального патронажу і можливості його потенційного впливу на вирішення проблем соціального здоров'я сімей і дітей //

Соціальне обслуговування. – 2004. – № 3. – С. 50-85
4. Бадараева С.Ж. Семейное неблагополучие как источник проблем ребенка / С.Ж Бадараева.- М.: Просвещение, 2007. – 165 с

Ткачова Анастасія
студентка 5 курсу фак-ту СПП
Наук.кер.: к.пед.н., доц. Лещенко О.Г.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З БАТЬКАМИ ДИТИНИ-АУТИСТА

Робота з батьками дитини з аутизмом дуже специфічна, оскільки поведінку такої дитини далеко не завжди можна пояснити з точки зору логіки. Дії аутиста часто бентежать не тільки оточуючих, але й близьких людей. Так, іноді батьки звертаються до психолога і запитують, чому дитина відреагувала на їх слова або дії незрозумілим, з точки зору дорослого, способом.

Соціально-педагогічна робота – це своєрідна взаємодія між об'єктом і суб'єктом, результатом якої є допомога людям у вирішенні життєвих проблем. Соціально-педагогічна робота має допомагати у розв'язанні «проблем, що відображають суспільне чи індивідуальне неблагополуччя», допомагати «в реалізації соціальних прав громадян і компенсації фізичних, психічних, інтелектуальних, соціальних та інших недоліків, що заважають їхньому повноцінному функціонуванню» [1].

Мета статті – визначити зміст соціально-педагогічної роботи з батьками дитини з аутизмом.

Питання соціально-педагогічної та психологічної роботи з батьками дитини-аутиста досліджували Є.Р. Баєнська, М.М. Ліблінг, М.К. Шеремет, Д.І. Шульженко, О.С. Нікольска та ін..

«Аутизм - хворобливий стан особистості, що виявляється в надмірному самозаглибленні, в уникненні контактів з оточуючими, в зануренні у світ власних переживань [3, 205]».

Знання педагога і батьків про особливості розвитку і поведінки дитини повинні доповнювати один одного і бути основою для вироблення єдиної стратегії і тактики по відношенню до дитини, як в освітній установі, так і вдома. Щоб допомогти дитини з аутизмом адаптуватися в дитячому садку, у школі (в житті), педагог повинен працювати в тісному контакті насамперед з батьками.

Спроби надання професійної соціально-педагогічної підтримки сім'ям з аутистичними дітьми почали здійснюватись в Україні не так давно, і поки що вони носять епізодичний характер. Звичайно, в першу чергу необхідно звертати увагу на допомогу сім'ї у задоволенні її основних потреб: вихованні і навчанні дитини з аутизмом. Головне завдання соціально-педагогічної підтримки – допомогти батькам зрозуміти, що відбувається з їхньою дитиною, встановити з нею емоційний контакт, відчути свою силу, навчитись впливати на ситуацію, змінюючи її на краще.

Вчені виділяють три послідовні кроки допомоги аутистичній дитині, які, на наш погляд, є найоптимальнішими та успішними [1]:

- батькам необхідно почати з себе, переглянути своє ставлення до дитини і полюбити її такою, якою вона є (з усіма проявами її поведінки);
- створити мотивацію у дитини, а це означає, що потрібно в такий спосіб показати їй вартості нашого світу, нашу любов до неї і готовність до забезпечення їй захисту і опори, щоб сама дитина захотіла в ньому жити і діяти;
- розробити відповідно до потреб і можливостей дитини програми реабілітації.

На даний час пропонується багато різних психотерапевтичних програм по роботі з батьками, в яких велике місце приділяється груповій психотерапії. Її метою є створення сприятливого психоемоційного клімату в сім'ях з дітьми з проблемами у розвитку, засвоєння батьками знань з вікової та спеціальної психології.

При цьому виділяють наступні завдання психотерапевтичних програм по роботі з батьками дітей-аутистів:

- формування позитивної самооцінки батьків, зняття тривожності;
- розвиток умінь самоаналізу та подолання психологічних бар'єрів, що заважають повного самовираження;
- формування позитивних установок у свідомості батьків;
- оптимізація батьківсько-дитячих відносин;
- гармонізація подружніх відносин;
- вдосконалення комунікативних форм поведінки;

Отже, при спілкуванні з батьками, перш за все необхідно показати їм, навіть незначні успіхи дитини у розвитку як результат спільної діяльності фахівців і батьків, в якій вони є партнерами. Соціальний педагог повинен ставитися до сімей, в яких є діти-аутисти, уважно, намагаючись не зашкодити необережним зауваженням, не порушити злагоду в родині своїми рекомендаціями. Не слід акцентувати увагу на невдачах і неадекватний вчинках дитини. Це ображає батьків, це підриває їхню віру в себе і дитини, позбавляю довірливості відносин фахівця і батьків. Розмову з батьками завжди слід починати з того, яких успіхів домоглася дитина, які завдання треба вирішити надалі.

Література

1. Лукашевич М.П. Теорія і методи соціальної роботи / М.П. Лукашевич, І.І. Мигович. – 2-ге вид., доп. і випр.— К.: МАУП, 2003. — 168 с.
2. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України: Історія. Теорія : Підруч. для студ. / А. М. Алексюк; Міжнар. фонд "Відродження". - К. : Либідь, 1998. - 558 с.
3. Акатов Л.И. Социальная реабилитация детей с ограниченными возможностями здоровья. Психологические основы: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. Заведений / Л.И. Акатов. — М.: Гу-манит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. — 368 с.
4. Вейс Томас Й. «Как помочь ребенку?» / Вейс Томас Й. – Москва: Издательство Московского Центра вальдорфской педагогики, 1992. – 168 с.
5. Никольская, О.С. Особенности психического развития и психологической коррекции детей, страдающих ранним детским аутизмом : дис. … канд. психол. наук : 19.00.04 / Ольга Сергеевна Никольская. – М., 1985. – 208 с.

Тороп Альона
студентка 4 курсу групи А
Наук.кер.: викл. вищ. кат. Муравська О.А.

ПРОФІЛАКТИКА ШКІЛЬНИХ СТРАХІВ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Шкільні роки є важливим етапом у житті людини, впродовж якого активно формується особистість, відбувається психічний розвиток, який нерідко супроводжується наявністю дитячих страхів, в тому числі і шкільних. Навчальна діяльність, яка, згідно з психологічною теорією діяльності, є провідною для дітей молодшого шкільного віку, розвиває пізнавальні потреби дітей, що виступає основою набуття нових знань та позитивного життєвого досвіду. Шкільні страхи, стримуючи пізнавальні потреби дитини, можуть виступати серйозною перешкодою у гармонійному розвитку, заважати повноцінній соціалізації і виступати передумовою невротизації дитини.

Зважаючи на науково – практичне значення проблеми шкільних страхів молодших школярів та на недостатню її розробленість у сучасній психологічній науці, особливо в експериментальному плані, нами і було обрано тему дослідження "Профілактика шкільних страхів молодших школярів ".

Об'єкт дослідження – шкільні страхи молодших школярів.

Предмет дослідження – психологічні детермінанти та закономірності виникнення шкільних страхів, засоби їх попередження та психокорекції у молодших школярів.

Мета дослідження полягала у виявленні психологічних детермінант та закономірностей виникнення шкільних страхів у молодших школярів, визначенні їх

особливостей, а також обґрунтуванні й апробації засобів їх своєчасної психопрофілактики та психокорекції.

Відповідно до об'єкта, предмета й мети були сформульовані основні гіпотези дослідження:

- Виникнення шкільних страхів у молодших школярів зумовлюється як індивідуально-особистісними особливостями дітей молодшого шкільного віку, специфікою загальної психосоціальної ситуації розвитку дитини в сім'ї та школі, так і впливом значущих дорослих і, таким чином, має розглядатись в контексті взаємодетермінації психологічного та соціального.

- Позитивні зміни в емоційних станах молодшого школяра, який має шкільні страхи, можуть бути досягнуті за умов забезпечення ряду психолого-педагогічних, психопрофілактичних і психокорекційних впливів з урахуванням виду шкільних страхів та їх змістовного походження; внутрішніх та зовнішніх детермінант виникнення шкільних страхів.

Обрана мета та висунуті припущення обумовили такі завдання дослідження:

1. Визначити теоретичні підходи до вивчення феномена страхів та їх особливостей у молодших школярів.

2. Дослідити основні психологічні детермінанти виникнення, особливості та закономірності шкільних страхів у молодших школярів.

3. Обґрунтувати систему роботи щодо розвитку умінь подолання шкільних страхів у молодших школярів.

4. Розробити, апробувати й упровадити в практику психологічної служби школи систему психопрофілактичної і психокорекційної роботи з подолання шкільних страхів з учнями, батьками та вчителями.

Отже, проведені дослідження виявили, що 50% першокласників у другому півріччі мають шкільні страхи і потребують їх корекції .

Література

1. Беляускайте Р.Ф. Рисуночные пробы как средство диагностики развития личности ребёнка / Под ред. И.В. Дубровиной.- М.: АПН СССР, 1987.
2. Божович Л.И. Избр. психол. труды. Проблемы формирования личности / Под ред. Д.И. Фельдштейна.- М.: АСТ, 1995.
3. Бреслав Г.М. Эмоциональные особенности формирования личности в детстве.- М.: Педагогика, 1995.- 181с.
4. І.А, Захаров «Неврози в дітей віком»
5. Герасимова В.С., Орлова Л. М. «Старший школяр й молодший школяр: психодіагностика і корекція

Черкіс Лілія
студентка магістратури ПВШ фак-ту СПП
Наук. кер.: к.філос.н., доц. Іванова Л.С.

ФОРМУВАННЯ В СТУДЕНТІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ СПРЯМОВАНОСТІ НА УСПІШНУ ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Актуальність теми обумовлена багатьма факторами і, насамперед, модернізацією сучасної системи профтехосвіти.

Досягнення успіху в значущій для людини діяльності є однією з найважливіших для неї потреб! Професійний успіх – це розвиток сили і здібностей, за допомогою яких людина досягає вершини в професійній діяльності, організовуючи відповідним чином свою енергію і зусилля, знання і здібності [1]. Адже в умовах інтенсивного розвитку сучасного виробництва все більше потрібні працівники, які володіють широким технічним світоглядом, здатні оперативно реагувати на будь-які зміни в технологічному процесі, спроможні передбачити наслідки цих змін, планувати свої дії, самостійно визначати найбільш раціональні прийоми трудових дій.

Необхідно також свідоме й емоційне ухвалення вибраної професії, що приносить найвище задоволення і складає сенс і щастя подальшого життя; розуміння творчої природи професійної діяльності, постійної роботи над собою [2].

Проблемі професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників присвячені дослідження в багатьох психолого-педагогічних теоретичних і практичних дослідженнях, зокрема проблема формування спрямованості особистості у її різних аспектах через: професійні цінності (В. Гриньова, М. Ємець, А. Литвин); сукупність мотивів (В. Сахаров); привабливість професії (Л. Зибіна), професійні плани (Є. Климов); формування спрямованості учнів ПТНЗ на майбутню професію і успішну трудову діяльність (Г. Васянович, П. Лузан, Н. Ничкало, В. Радкевич).

Ми бачимо, що педагогічною наукою накопичено значний досвід із вивчення теорії та методики загальної професійної підготовки. Формування ж професійно важливих якостей, переконання учнів у правильності вибору професії, їхньої професійної спрямованості та інтересу, стимулювання в них мотивації самоствердження не віднаходять достатнього висвітлення у професійній підготовці.

Криза освіти істотно позначилась і на розумінні учнями ПТНЗ системи життєвих цінностей і орієнтирів та зумовила необхідність формування у них спрямованості на успішну професійну діяльність, що сприяє активізації їхнього власного особистісного розвитку і формуванню мотивації досягнення успіху. Для досягнення поставлених цілей в освітньому процесі ПТНЗ необхідна розробка організаційно-змістовної моделі, в якій на кожному ступені навчання створюються організаційно-педагогічні умови для формування спрямованості учнів на успішну професійну діяльність. Це обумовлює необхідність пошуку нових форм, нетрадиційних підходів до організації навчальної діяльності учнів, підвищення рівня їхньої активності в оволодінні майбутньою професією [3].

На сучасному етапі розвитку суспільства особливої актуальності набуває проблема формування суспільно активної, творчої, компетентної особистості, яка, на відміну від людини-виконавця, самостійно генерує нові ідеї, приймає нестандартні рішення [4]. Професійна підготовка кваліфікованих робітників має бути зорієнтована на розвиток особистості майбутнього фахівця та формування у нього здатності до самостійної взаємодії зі світом професійної праці у напрямі перенавчання, неперервного підвищення кваліфікації. Тому необхідно поряд з професійною підготовкою здійснювати виховання психологічної готовності працювати на виробництві.

Із огляду на вище зазначені положення, дійшли висновку, що формування спрямованості учнів на успішну професійну діяльність вимагає створення в процесі навчання учнів відповідних організаційно-педагогічних умов, а саме:

- постійне вдосконалення професійної компетентності учнів ПТНЗ;
- організація суб’єкт-суб’єктної взаємодії з майбутніми фахівцями;
- створення ситуації успіху як чинника формування успішної професійної діяльності.

Література

1. Романовський О.Г. Філософія досягнення успіху / О.Г. Романовський, В.Є. Михайличенко. – Харків: НТУ «ХПІ», 2003. – 696 с.
2. Грень Л.М. Спрямованість студентів на успішну професійну діяльність та її формування / Л.М. Грень, В.Є. Михайличенко // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: зб. наук. пр. – Харків: НТУ «ХПІ», 2011. – Вип. 28 (32). – С. 54-63.
3. Михайличенко В.Є. Динаміка мотиваційної структури студентів вищих технічних навчальних закладів і значення цілепокладання у цьому процесі / В.Є. Михайличенко, Л.М. Грень, В.В. Полянська // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2011. – № 2. – С. 76-82.
4. Зозуля Л.М. Інноваційні технології як метод удосконалення навчального процесу / Л.М. Зозуля // ІІ Міжнародна науково-практична конференція: «Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний та національний виміри змін». – Суми, 2015. – Том 2. – С. 110-112.

Шевченко Оксана
студентка магістратури ПВШ фак-ту СПП
Наук. кер.: д.психол.н., проф. Шевченко Н.Ф.

РОЗВИТОК ЗДІБНОСТЕЙ ДО САМООСВІТИ У СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ У ВНЗ

У всьому світі і зокрема в Україні йде тенденція прогресивного розвитку сучасної освіти. У зв'язку із швидким поповненням обсягу інформації, останнім часом, поширеними стали такі поняття як «інформаційний вибух» та «інформаційна криза» . Обсяг сучасних знань всього людства подвоюється кожні 8 років, а останні роки, ще швидше, кожні 3-5 років. Саме тому однією з найважливіших завдань реформування вищої освіти в Україні є посилення ролі самостійної навчальної роботи студентів, формування уміння самостійно орієнтуватись у потоці наукової інформації та уміння самостійно поповнювати свої знання.

Особливу актуальність дана проблема набуває в контексті формування готовності студентів ВНЗ до педагогічної діяльності. Педагогічна діяльність, яка спрямована на збереження і передачу соціального досвіду і культури суспільства, пред'являє високі вимоги до особистості педагога, що, в свою чергу, детермінує необхідність вдосконалення його професійної підготовки в напрямку формування готовності до самоосвіти. Майбутній педагог повинен не лише володіти високим інтелектом бути морально та фізично розвиненим, соціально активним та творчо відноситеся до роботи а й крім того повинен вміти співпрацювати та бути готовим до безперервної освіти та самоосвіти,вміти орієнтуватися у просторі науково-педагогічної інформації.

Мета статті – висвітлити теоретичні аспекти розвитку здібностей до самоосвіти у студентів педагогічних спеціальностей у процесі навчання у ВНЗ.

Проаналізувавши психолого-педагогічну літературу з проблеми самоосвіти , очевидна багатоаспектність цієї проблеми. Більшість науковців зв'язують самоосвіту з самоорганізацією. У сучасній літературі термін «самоосвіта» трактується неоднозначно. З одного боку, як напрямок самовиховання. Цієї думки дотримуються такі науковці як В.В. Бондаревська, А.Г Ковальов; Б.Ф. Райський та ін.. З іншого боку, Т.А. Ілїна, Г.Н. Сєріков , Л.П. Вишневська та ін. трактують це поняття як спосіб засвоєння соціального досвіду. С.В. Юдакова вважає, що самоосвіта це - самостійна пізнавальна діяльність людини, яка включає наступні компоненти: цілеспрямовану самореалізацію на основі внутрішньої свободи особистості; задоволення потреб у соціалізації; продуктивну активність особистості на основі усвідомлення пізнавальних потреб; спеціально організовану самодіяльну систематичну пізнавальну діяльність по досягненню цілей, пов'язаних з особистісним розвитком. Г.Н. Сєріков вважає, що готовність до самоосвіти - це оволодіння особистістю всіма компонентами самоосвітньої діяльності. Методологічні основи вивчення проблеми самоосвіти в контексті особистісно-діяльнісного підходу закладені в працях П.П. Блонського, Л.С. Виготського, С.Л. Рубінштейна та інших, де розглядається проблема людини як суб'єкта своєї діяльності, здатного цілеспрямовано перетворювати об'єктивну дійсність і здійснювати власне саморозвиток. Самоосвіта трактується як шлях до самовдосконалення особистості.

Педагогічна самоосвіта це - процес творчої самореалізації, спрямований на пізнавальну діяльність, регульовану самим суб'єктом, що характеризується усвідомленістю, систематичністю, самостійністю, креативністю, рефлексивністю. Цей процес виявляє індивідуальні та професійні можливості педагога працювати над придбанням глибоких і всебічних навчальних знань,вміти їх критичної переробити та осмислити; вміти перевести теоретичні та методичні положення в педагогічні дії; бути здатним до рефлексивної оцінці власної діяльності та її результатів. Самоосвіта майбутнього педагога є необхідною умово розвитку педагогічної ерудиції, педагогічного цілепокладання, педагогічної інтуїції і імпровізації, педагогічної уяви. Педагог повинен володіти навичками самостійної роботи, що дає можливість підготуватися і перейти до цілеспрямованої науково-практичної,

дослідницької. Важливою умовою є правильно організована і проведена робота по самоосвіті. Культура професійної самоосвіти - один з елементів організації всього навчально-виховного процесу,який передбачає багатокомпонентну педагогічну діяльність, що включає в себе загальноосвітню, предметну, психолого-педагогічну і методичну самоосвіту.

Самоосвіта нерозривно пов'язана із саморозвитком, самовизначенням, саморегуляцією, самопізнанням, самовдосконаленням. За допомогою потреби в самореалізації регулюється вплив на особистості на діяльність. Створення для кожного студента більш різноманітного освітнього середовища зі своїми предметно-просторовими і морально-соціальними якостями дає йому можливість проявити себе, задовольнити свою потребу в самореалізації.

Таким чином, аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми самоосвіти особистості дозволяє виявити багатоаспектність і актуальність даної проблеми, а також підтверджує необхідність подальших досліджень в цьому напрямку.

Література

1. Амбалова С.А. Формирование профессиональной культуры студентов-будущих преподавателей: [учебно-методическое пособие] / С.А. Амбалова. – М.: Издательский дом «МПА-Пресс», 2014. – 72 с.
2. Светлова В.А. Формирование готовности личности педагога к самообразованию как научная проблема [Електронний ресурс] / В.А. Светлова // Современные проблемы науки и образования. – 2013. – № 4. – Режим доступу: https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=9929.

СЕКЦІЯ «ГЕНДЕРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ»

Гвоздик Ольга
студентка 5 курсу фак-ту СПП
Наук. кер.: к.психол.н., доц. Калюжна Є. М.

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ НАРКОЗАЛЕЖНИХ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Наркотична залежність є однією з найважливіших проблем сучасного суспільства. А дослідження ціннісних орієнтацій наркозалежних є досить актуальним, адже дає змогу визначити можливі причини їхньої адиктивної поведінки, рівень пристосованості до мінливих умов соціального життя, а також розробити методи їх ефективного лікування та соціально-психологічної реабілітації.

Варто зазначити, що наркоманія – це не лише медична проблема, а й соціально-психологічна. Проте досліджується дане питання переважно в рамках медичної сфери.

В сучасних дослідженнях причин наркотичної залежності значне місце відводиться аналізу соціальних та психологічних факторів (В. С. Бітенський, Б. Г. Херсонський, Л. Д. Борохов, Д. Д. Ісаєв, А. Є. Личко, В. В. Гульдан, О. Л. Романова).

Проблема дослідження цінностей повно розкрита в роботах М. І. Бобнєвої, А. Г. Здравомислової, М. І. Лапіна, І. О. Мартинюка, Н. Ф. Наумової, В. Б. Ольшанського та ін. Сучасні психологи звертаються до проблеми смислотворчої активності, яка визначається ціннісною направленістю особистості (А. О. Волочков); до проблеми формування і розвитку ціннісних орієнтацій, розглядаючи їх як такий компонент структури особистості, що характеризує направленість і сутність активності індивіда, яка визначає сприйняття людиною навколишнього світу, себе, надає сенс і вказує напрямок особистісним позиціям, поведінці, вчинкам (А. В. Сірий, М. С. Яницький). Проте регулююча функція даного явища в поведінковій сфері залишається недостатньо вивченою.

Нині у суспільстві є досить актуальною проблема відмінності ціннісних орієнтацій чоловіків і жінок. Питання, пов'язані зі статтю та її психологічними відмінностями, а також ціннісними орієнтаціями, активно обговорюються у всьому світі. Це пов'язано з тим, що роль чоловіка і жінки у сучасному суспільстві зазнає суттєвих змін. А це зумовлює зокрема і переоцінку гендерних цінностей.

Вивченням проблеми гендерних стереотипів в ціннісних орієнтаціях займалися М. Р. Мінігалієва, Т. О. Араканцева., К. М. Дубовська, В. В. Знаков, І. С. Кон та ін.

Та незважаючи на помітне пожвавлення у вивчені гендерної проблематики, у цьому аспекті залишаються практично недослідженими питання ціннісних орієнтацій наркозалежних. А ця інформація є дуже важливою, адже може виступати як основа для розробки та реалізації профілактичних та лікувально-корекційних заходів при наркотичній адикції.

Таким чином, можна зробити висновок, що вивчення гендерних особливостей ціннісних орієнтацій у наркозалежних є дуже важливим, адже дає змогу визначити можливі причини виникнення, а, отже, і попередження наркоманії шляхом розробки та проведення профілактичних заходів.

Література

1. Бендас Т. В. Гендерная психология : учеб. Пособие. – СПб : Питер, 2005. – 431 с.
2. Березин С. В., Лисецкий К. С., Назаров Е. А. Психология наркотической зависимости и созависимости. Монография. – М.: МПА, 2001. – 192 с.
3. Берн Ш. М. Гендерная психология. – СПб. : Нева, 2001. – 320 с.
4. Серый А. В., Яницкий М. С. Ценностно-смысловая сфера личности / Учебное пособие. – Кемерово : Кемеровский государственный университет, 1999. – 92 с.
5. Яницкий М.С. Ценностные ориентации личности как динамическая система. – Кемерово : Кузбассвузиздат, 2000. - 204 с.

Єрмоленко Катерина
студентка 1 курсу ф-ту СПП
Наук. кер.: к.пед.н., доц. Голованова Т.П.

СУСПІЛЬНІ ПЕРЕДУМОВИ ПОЯВИ ГЕНДЕРНОГО НАПРЯМКУ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОГО ЗНАННЯ

Гендерна проблема в останні десятиліття набуває все більшої актуальності серед педагогічних працівників України. Розуміння суспільних передумов появи гендерного напрямку в системі соціально-гуманітарного знання дозволяє напрацювати досвід організації соціально-педагогічної роботи у побудові гендерно-паритетних відносин в системі освіти.

Метою статті є дослідити суспільні передумови появи гендерного напрямку в системі соціально-гуманітарного знання.

Досліджуючи роботи [1; 2]можна стверджувати, що саме після закінчення ІІ Світової війни Організація Об'єднаних Націй розпочала глобальне просування проблематики прав людини, а серед них на першому місці була проблема заборони дискримінації. Ця проблема знайшла відображення в фундаментальних актах ООН (Хартія ООН, Загальна Декларація прав людини, Пактах ООН з прав людини.) З розвитком і активним впровадженням гендерного підходу в життя суспільства, право на рівність серед прав і свобод людини знаходиться на першому місці.

Ідеологія гендерного рівноправ'я - система ідей і поглядів, понять і уявлень про побудову суспільства і взаємовідносин в ньому чоловіків і жінок як двох соціальних спільностей, що враховує і виражає інтереси обох соціальних груп - чоловіків і жінок. В силу цього ідеологія гендерного рівноправ'я є ідеологією конструктивною, що несе нову культуру взаємин в ім'я досягнення соціальних цілей.

Принципово важливими для визначення цих понять є два міжнародно-правові документи – Конвенція з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р. та

Декларація про рівноправність жінок і чоловіків, прийнята у 1988 р. на 83-й сесії Ради Міністрів Європи.

Існує 3 головні причини привернення уваги до загально людських прав жінок:

1)необхідність інформувати жінок про те, що вони мають права людини та повинні їх використовувати;

2)необхідність оприлюднювати випадки порушення прав на підставі гендеру та боротися з ними;

3)необхідність сформувати нову практику прав людини, яка повністю вирішуватиме питання загальнолюдських прав жінок.

Повертаючись до історичної ґенези реалізації принципу рівних прав і можливостей варто зазначити такі важливі три періоди боротьби жінок за свої права. Перший період починається в кінці XVIII ст. і триває до першої половини XX ст. Фемінізм (від лат. femina – жінка) – жіночий рух, що виник у XVIII ст., за рівні права жінок і чоловіків. Процес надання жінкам права голосу розпочався наприкінці XIX ст.

Другий період фемінізму пов'язують із виходом книги С. де Бовуар «Друга стать» у 1949 р. С. де Бовуар аналізує численні міфи, які представляють жінку з точки зору чоловіків.

У 70-х рр. у Сполучених Штатах Америки з'явилася не тільки «нова соціальна історія», а ще й так звані women'sstudies, що дослівно перекладається як вивчення жіноцтва або жіночі дослідження. Жіночі дослідження стали джерелом і створили теоретичну базу для виникнення власне ґендерних досліджень (genderstudies), які ведуть початок від 70-х років XX століття.

Третій період отримав визначення постфемінізму конструктивістський, ліберальний, інтелектуальний, радикальний, культурний, антирасистський фемінізм), який виник у 90-ті роки XX ст.

У гендерній політиці України пострадянського періоду спостерігаються певні трансформаційні процеси – зміна сприйняття жінок від виключно матерів до загалом громадянок із рівними правами і можливостями у суспільному житті. Стосовно правової бази гендерної рівності нашої країни, то найбільш системно і повно положення щодо рівності статей сформульовані в статті 24 Конституції України, та в Законі України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Закон України «Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків», який було прийнято ще у 2005 р., визначив, що «гендерна рівність – рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дозволяє особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства».[3]

Отже, досліджуючи суспільні передумови появи гендерного напрямку в системі соціально-гуманітарного знання, варто зазначити, що незворотні процеси в сучасному суспільстві та потреба в гуманізації відносин та зрівнянні прав та можливостей між статтями в усіх сферах суспільного життя, призвели до стрімкого розвитку гендерного напрямку в системі соціально-гуманітарного знання, закріплення гендерного рівноправ'я на законодавчому рівні та актуалізації цієї проблеми на державному та інтернаціональному рівнях.

Література

1. Дороніна Т.О. Теоретико-методологічні засади ґендерноїосвіти та виховання учнівської молоді: Монографія/Т.О.Дороніна;НАПН, Інститут вищої освіти,КДПУ,МОНСМ України.- Кривий Ріг: Видавничий дім, 2011. -331 с.
2. Основитеоріїґендеру: Навчальнийпосібник/ [відповідальний редактор Скорик М. М.]. - К.: «К.І.С.», 2004. – 536 с.
3. Закон України «Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків».Верховна Рада України; Закон від 08.09.2005 № 2866-IV //zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2866-15

Куртяник Аліна
студентка 1 курсу фак-ту СПП
Наук. кер.: к.пед.н., доц. Голованова Т.П.

СЕГРЕГАЦІЯ ЗА ГЕНДЕРНОЮ ОЗНАКОЮ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Освіта є соціальним інститутом і, як будь-який інший інститут, ”гендерує” людей: Навчальні заклади схожі на фабрики старих часів, і виробляють вони гендерованих індивідів [1; 136].

Тема гендерної рівності у вищій освіті є дуже важливою і маловивченою. Зазвичай коли йдеться про гендерний вимір освіти, вивчають її зміст, рідше форми і способи навчання. Але рідко згадується, що освіта як така, в тому числі і вища, є гендерованим соціальним інститутом, тобто гендерна складова присутня у процесах, практиках та ідеологіях, а головне, у розподілі влади, які визначають функціонування цієї сфери.

На перший погляд (за кількістю співробітників-жінок) сучасна система освіти виглядає як переважно «жіноча», проте існує певна сегрегація у даній сфері.

У міжнародних дослідженнях феномен вертикальної сегрегації в професійній кар’єрі отримав назву «скляна стеля» (glass ceiling). Це сукупність невидимих бар’єрів, неявних «чоловічих» корпоративних практик, що формують передумови «вертикальної» форми професійної сегрегації за ознакою статі, обмеженого представництва жінок на керівних посадах із ширшими управлінськими повноваженнями [4].

Дані державної статистики свідчать: серед ректорів ВНЗ III-IV рівнів акредитації державної та комунальної форм власності, яких в Україні налічується 234, усього 20 жінок, що складає 9% від загальної кількості керівників таких ВНЗ. Дещо кращою є ситуація з гендерним балансом серед проректорів або ж заступників ректора – серед них 228 жінок та 763 чоловіків, тобто трохи менше чверті проректорів у ВНЗ III-IV рівнів акредитації є жінками. Однак і цей показник очевидно далекий від рівності [2; 94].

Найвище вчене академічне звання в нашій країні − “академік Наці- ональної академії наук України”. Усього з 1918 року це звання отримало 602 учені, а жінок серед них – тільки 10. Ці півтора відсотка досить рівномірно розподілені за часом. Водночас серед осіб, задіяних на найнижчих (асистентських) посадах в університетах чи академічних інститутах, жінок більше половини. Здобуття наукових ступенів та вчених звань, що є основними кроками у викладацькій кар’єрі, супроводжується зменшенням частки жінок на кожному наступному щаблі.

Модифікацією моделі «скляної стелі» є модель «скляної стелі та скляних стін». У цьому випадку вертикальна сегрегація доповнюється горизонтальною, тобто наявністю “чоловічих” та “жіночих” галузей, спеціальностей, напрямів. Наприклад, за українською статистикою, найвищою є частка жінок серед осіб із вченими ступенями в галузях психології (74%), мистецтвознавства (73%), філології (72%), педагогіки (68%). Найменше жінок у царинах національної безпеки (11%), технічних наук та інженерної справи (18%), фізико-математичних наук (24%) [4].

Отож, гендерна вертикальна і горизонтальна сегрегація вже вбудована в систему освіти й наочно демонструє студентству, як влаштований ринок праці, що на них чекає.

Отже, жінки в Україні продовжують домінувати у найнижчому ешелоні кар’єрної драбини й продовжують бути недостатньо представленими у вищому керівництві [3; 138].

Гальмування у кар’єрному поступі жінок стосується не лише їхніх амбіцій чи принципового прагнення до рівності. Воно безпосередньо впливає на їхнє матеріальне становище. В більшості сфер зайнятості статистика показує наявність gender pay gap – відмінності в оплаті праці чоловіків і жінок. Зокрема, середньомісячна заробітна плата жінок за різними видами економічної діяльності складає 77,2% заробітної плати чоловіків. Проте, навіть коли жінки досягають керівних посад завдяки своїй кваліфікації, вони не завжди мають такі ж умови праці, рівень оплати праці та перспективи кар’єрного зростання, як чоловіки. Особливості оплати праці у сфері освіти дозволять припустити, що найбільше

доходи мають зв’язок із науковим ступенем та вченим званням - бо за науковий ступінь до заробітної плати додається надбавки у розмірі 15 і 20 % за кандидата і доктора наук відповідно, а вчене звання доцента і професора передбачає просування вперед по розрядам єдиної тарифної сітки та автоматичне підвищення зарплатні. Ще один чинник, крім зарплатні, який впливає на доходи викладачів, - це наявність додаткового заробітку. Його отримують близько п’ятої частини викладачів, з них жінок меншість – 41% [4].

На нашу думку, скороченню гендерної професійної нерівності сприятимуть цілеспрямовані заходи державної політики, спрямовані на зростання престижу та рівня оплати праці у традиційно «жіночих» галузях, руйнування і трансформація гендерних стереотипів, що звужують можливості професійного вибору як жінок, так і чоловіків, починаючи з рівня здобуття освіти, розширення можливостей освіти упродовж усього життя.

Література

1. Гендер для медій: підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей / за ред. М. Маєрчик, О. Плахотнік, Г. Ярманової. – К.: Критика, 2013. – 215 с.
2. Гендерна статистика України: сучасний стан, проблеми, напрями вдосконалення. – Запоріжжя: Друкарський світ, 2011. – 192 с.
3. Голованова Т. П. Теорія і практика формування ґендерної рівності студентської молоді : [монографія] / Т. П. Голованова. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2007. – 338 с.
4. Медіна Т. Гендерні стереотипи та їх вплив на професійну діяльність в Україні / Т. Медіна, В. Назарова // Релігія та Соціум / Т. Медіна, В. Назарова., 2015. – (№1-2). – С. 127–131.

Олійник Ірина
студентка магістратури 1 р. н. фак-ту СПП
Наук. кер.: к.психол.н., доц. Мосол Н. О.

ОСОБЛИВОСТІ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ В КОЛЕКТИВІ ЖІНОЧОЇ ВОЛЕЙБОЛЬНОЇ КОМАНДИ

Досягнення високих результатів в спорті неможливо без психологічної підготовки, важливим завданням якого є створення позитивного соціально-психологічного клімату в колективі. Особливості формування та прояви моральних якостей волейболістів знаходяться в тісному зв’язку зі специфікою волейболу – колективним характером гри. Емоційний стан команди, позитивні або негативні міжособистісні стосунки спортсменів, відсутність або наявність у команді конфліктів об’єднуються в таке поняття як психологічний клімат.

У зв’язку з цим актуалізується проблема формування спортивного колективу з метою формування у членів команди сталих тенденцій у поведінці, здатності до взаємодії, соціальної зрілості, розвитку та становлення особистості в колективі однолітків у процесі спортивної діяльності.

Спортивна діяльність носить колективний характер, протікає в присутності інших людей та за їх участю. Спортивна команда представляє собою колектив зі своїми психологічними особливостями, в якому між спортсменами складаються певні відносини [2].

Заняття спортом супроводжуються спілкуванням під керівництвом тренера. Саме спілкування є самим могутнім чинником формування моральних якостей. Займаючись спортом спортсмени починають усвідомлювати причетність до колективу і, відповідно до правил та розпоряджень, вчаться керувати своїми діями, співвідносити їх з діями інших. Так зміцнюється воля, формується дисциплінованість, звичка до дотримання норм моральної поведінки [3].

З метою виявлення морально-психологічного клімату було проведено дослідження, в якому приймало участь 13 волейболісток з команди Запорізького національного університету

за допомогою методики «Оцінка морально-психологічного клімату в колективі» (за Лутошкіним Л.М.) [1].

В результаті застосування вищезазначеної методики в спортивній команді було виявлено, що середній коефіцієнт суб'єктивних оцінок (ОПК) дорівнює 5,52, тобто в колективі панує сприятливий, здоровий психологічний клімат. Але також було виявлено такі особливості: 3 опитувані (23%) вважають, що колектив поділяється на «привілейованих» і «знехтуваних», слабких нерідко висміюють, ставляться до них поблажливо; 3 опитувані (23%) вважають, що новачки відчувають себе зайвими, чужими, до них нерідко виявляється ворожість; 3 опитувані (23%) вважають, що у важких випадках колектив «розкисає», спостерігається розгубленість, виникають сварки, взаємні звинувачення; 2 опитувані (15,4%) вважають, що критичні зауваження носять характер явних і відкритих; 1 випробувана (7,7%) вважає, що колектив неможливо підняти на спільну справу, кожен думає тільки про власні інтереси; 1 опитувана (7,7%) вважає, що угруповання конфліктують між собою.

На підставі отриманих даних нами були розроблені рекомендації тренеру команди з метою поліпшення морально-психологічного клімату в колективі, а саме:

1. Застосування психологічного прийому «відсвіт від зірки», тобто сприяння більш тісному контакту «ізольованих» гравців команди спілкуватися з лідерами групи (наприклад: ставити в пари при розминці).

2. Заохочення в присутності інших, приведення в приклад «знехтуваних» гравців, в разі успіху і звернення уваги на помилки «зірок» на очах у всієї команди.

3. При знайомстві нового члена з командою, акцентування уваги на його попередній досвід, досягнуті успіхи, перемоги, спортивну кваліфікацію.

4. Введення традиції знайомства нового члена команди з існуючим складом (наприклад: солодкий стіл, пікнік).

5. Виконання певного ритуалу (жесту, дії, голосового сигналу) спільно з тренером під час гри і взяття тайм-ауту, з метою підняття командного духу.

6. Введення днів конференцій, де кожен спортсмен може задати свої питання і висунути свої зауваження команді і тренеру.

7. Диференціювання і варіювання характеру зауважень в залежності від характеру і темпераменту спортсмена.

8. Проведення бесід тренера зі спортсменами, з метою згуртування колективу, формування почуття «ми».

9. Формування стенду досягнень команди, де будуть вивішені грамоти, фотографії, виставлені кубки, з метою формування гордості за команду.

Отже, нами була досліджена одна з актуальних проблем сьогодення – оцінка морально-психологічного клімату в колективі на прикладі волейбольної команди ЗНУ. На підставі проведеної дослідницько-експериментальної роботи можна зробити висновки, що отриманий середній коефіцієнт суб'єктивних оцінок, який дорівнює 5,52, говорить про те, що в колективі панує сприятливий, здоровий психологічний клімат. Але також нами було виявлено ряд проблем та запропоновані рекомендації для їх усунення.

Література

1. Волков И.П. Практикум по спортивной психологии. / Под ред. Волкова И.П. – СПБ: «Питер», 2002. – 284 с.
2. Крылов А.А. Некоторые проблемы психологии спорта в современном мире // Спортивная психология в трудах отечественных специалистов / Сост. и общая редакция И.П. Волкова. – СПб.: Питер, 2002. – 242 с.
4. Пуни А.Ц. Спортивная психология в трудах отечественных специалистов / А.Ц. Пуни. – СПБ, 2002. – 366 с.

Точиліна Ірина
студентка 4 курсу історичного фак-ту
Наук.кер.: к.і.н., доц. Кривко І.М.

ДІТОЗГУБНИЦТВО ЯК СПОСІБ ПРИХОВУВАННЯ ІНТИМНИХ ДОШЛЮБНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ДІВЧИНИ-ПОКРИТКИ КІНЦЯ XIX – ПОЧАТКУ XX СТ

Дітозгубництво завжди характеризується як одна із фаз соціальної відсталості суспільства. Адже, християнська мораль та досить поширені на той час гуманістичні ідеї розглядали дитину як цінність, пов'язану з основною аксіологічною категорією християнської цивілізації — людським життям [1,с. 8].

Метою статті є окреслення сутності дітозгубництва як соціальної проблеми традиційного українського суспільства крізь призму стратегії виживання дівчини-покритки.

Проблема блуду, без перебільшень, була однією з головних проблем тогочасного суспільства. Нагадаємо, що традиційне українське суспільство було далеко не ідеальним в плані взаємовідносин між чоловіком і жінкою. Такі метаморфози відносин описує в своїй праці О. Кісь, у якій розвінчує міфи про «цнотливість» традиційного українського суспільства [2]. Кінець XIX– поч. XX характеризується стрімким зростанням кількості позашлюбних дітей. Цьому сприяв ряд факторів, передусім це пов'язано з відсутністю сексуального виховання молоді, де незнання фізіологічних особливостей часто грало злий жарт з дівчиною. Не можна оминути і те, що поширення проблеми позашлюбних дітей пов'язане з відсутністю контрацептичних засобів та посиленям впливу міського населення. Місто характеризувалося як центр розпусти молоді. Недарма А. Шептицький у зверненні «До моїх любих гуцулів» висловлював своє занепокоєння та докоряв їм з приводу поширення блудства та, відповідно, венеричних захворювань» [2, с.194].

Дуже часто жінки, що стали «жертвами блуду», намагались приховати свій проступок, шляхом зривання вагітності або вбиванням новонародженної дитини. Адже доля таких горе-матерів була визначена громадою села явно не на користь покритки. Покарання за блуд були дуже жорстокими, тому не дивно, що дівчина усілякими способами намагалась приховати свою вагітність. З погляду християнської моралі такий вчинок належить до найважчого гріху, тож і покарання було відповідне. Зазвичай, таку покритку топили, стинали голову, били нагайками, ув'язнювали тощо [3].

На думку В. Маслійчука, дітозгубництво було пов'язане із соціально-матеріальними труднощами, що випадали на долю жінки. Дослідник зазначає, що досить часто покритками ставали наймички та служниці. Тобто, дівчата, які були в певній «сексуальній напрузі» зі своїм господарем, як залежна від нього жінка. До того ж доречно буде звернути увагу на соціальне становище покритки. Адже в даному випадку самий стан убогості і штовхає дівчину на девіацію.

Доля матері-одиначки – складне випробування, яке було не всім під силу пройти. Загалом, покритку з її дитям чекала роль девіантних елементів в суспільстві, тому дівчата не вагаючись вбивали свою дитину, аби вберегти себе від загального осуду.

На базі етнографічних розвідок В.Маслійчука маємо, що досить часто громада брала «під варту» покриток, аби ті не загубили своє новонароджене дитя. Але, якщо ж все ж таки про дітозгубництво ставало відомо, то проводились обшуки подвір'я на виявлення слідів злочину.

Досить цікавим моментом досліджуваної теми є теза В. Маслійчука, що дітозгубництво – це перша фаза деконструкції материнства [1, с. 58]. Дійсно, жінка навмисно вбиває своє дитя заради збереження свого соціального положення. Проте, не можна забувати про психологічний стан горе-матері яка залишилась сам на сам зі своєю проблемою, тому стверджувати про пієтет до ненародженої дитини ми не можемо. В таких випадках почуття материнства було їм чуже, адже загалом дітовбивство траплялось одразу після народження. А пологи – це завжди великий стрес, який вводить жінку у шоковий стан, а для емоційної прив'язаності до дитини повинен пройти час. В своїй монографії «Етнологія для народу»

І.Ігнатенко наголошує, що одним із ключових факторів дітозгубництва є факт бажаності дитини [4]. А в нашому випадку, дитина виступає обузою безпосередньо для покритки і поштовхом до громадського осуду, а в майбутньому – ролі маргінала.

Таким чином ми бачимо, що в українському селі гостро стояло питання дітозгубництва, адже досить часто покритка вдавалась до вбивства новонародженого, аби вберегти себе від загального осуду. Втеча від осоромлення через вбивство немовляти і сувора кара за цей тяжкий злочин – невід'ємна складова картини народного життя. Щоправда, стосовно багатьох справ нині досить важко розуміти, в яких випадках ішлося справді про вбивство, а в яких – тільки про підозри. Але й підозри самим фактом свого існування опосередковано свідчать про поширеність явища. І хоча зараз важко вести мову про точні цифри кількості зафіксованих випадків дітозгубництва в окреслених регіонах, але існування цього явища – характерна риса історії взагалі, у тому числі й української.

Література

1. Маслійчук В. Дітозгубництво на Лівобережній та Слобідській Україні у другій половині XVIII ст. / Володимир Маслійчук. – Харків: Харківський приватний музей міської садиби, 2008. – 128 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.twirpx.com/file/1801296/. – Назва з екрану.
2. Кісь О. Жінка в традиційній українській культурі (друга половина XIX – початок XX ст. / Оксана Кісь. – Львів: Інститут народознавства НАНУ, 2008. – 272 с.
3. Кравець О.М. Сімейний побут і звичаї українського народу: історико-етнографічний нарис / О.М. Кравець. – К.: Наук. думка, 1966. – 350 с.
4. Ігнатенко І. Етнологія для народу / Ігнатенко. – К. : Клуб Сімейного Дозвілля, 2016. – 320 с

Яцковська Єлизавета
студентка 5 курсу фак-ту СПП
Наук. кер.: к.психол.н., доц. Іщук О.В.

ОСОБЛИВОСТІ ТРИВОЖНОГО СТАНУ ВАГІТНИХ ЖІНОК

Аналіз психологічної літератури дозволяє стверджувати, що феномен тривожного стану вагітних жінок привертає увагу великої кількості вітчизняних та зарубіжних вчених (І.В. Добряков, В.В. Абрамченко, Е.К. Айламазян, А.С. Батуєв, Д.В. Віннікотт, В.М. Воловик та ін.)

Функціональний і фазовий характер репродуктивної системи жінки з оточуючою її емоційною атмосферою обумовлює ситуаційний фізіологічний стрес, біологічні, емоційні та функціональні модифікації якого можуть трансформувати нормальну ситуацію в патологічний стрес, створюючи умови психосоматичного ризику.

Страхи можуть призвести до виникнення безлічі негативних емоцій, таких як – хвилювання, депресія, роздратування, занепокоєння, стрес, гнів, почуття самотності, сум'яття тощо. Найбільш часто зміни психоемоційного фону під час вагітності призводять до розвитку депресивних і тривожних розладів.

Для деяких жінок настання вагітності є несподіванкою і не завжди бажаною, однак в силу обставин, що склалися приймається рішення про пролонгацію цієї вагітності, що може призводити до подальшого збільшення стресу і тривоги.

Стан психоемоційного напруження з наявністю тривожності різного рівня спостерігається у 40% жінок з нормально перебігом вагітності[1].

За даними літератури [2,3] відзначено, що тривожні розлади мають істотний вплив на перебіг вагітності і перинатальні наслідки: підвищується частота плацентарної недостатності, затримки росту плода, передчасних пологів, народження дітей з низькою масою тіла, що в подальшому позначається негативно на віддаленому прогнозі для них.

Вивчав явище тривожності у вагітних також І.В. Добряков, поряд з низкою інших психоемоційних станів при вагітності. Тривожний варіант психологічного типу гестаційної

домінанти (ПКГД) відхиляється від оптимального типу ПКГД. Коли тривога перестає грати адаптивну роль, формується тривожний варіант ПКГД.

Дослідження жінок з тривожним варіантом психологічного компоненту гестаційної домінанти показали, що його формуванню сприяють: випадковість вагітності; маніпулятивний характер мотивів, які спонукали жінку завагітніти (меркантильний, самоствердження, компенсаторний і т. п.); вагітність поза шлюбом; подружня дисгармонія; дисфункціональна сім'я; несприятливі матеріально-побутові умови; деяк особистісні особливості (низька самооцінка, високий рівень тривожності і т. п.); соматичне нездоров'я; психічне нездоров'я.

Підсумовуючи, слід наголосити, що особливість тривожного стану вагітної жінки в його унікальності. Специфічність стану вагітності робить специфічним і переживання тривожності в цей період, так як від уміння усвідомлювати і працювати з тривогою, з острахом в цей період залежить соматичне і психічне здоров'я не тільки матері, але і її майбутньої дитини.

Література

1. Тютюнник В.Л., Михайлова О.И., Чухарев Н.А. Психоэмоциональные расстройства при беременности. Необходимость их коррекции // РМЖ. 2009. №20 – 23 с.
2. Абрамченко В.В., Коваленко Н.П. Перинатальная психология: Теория, методология, опыт. Петрозаводск, 2004. 350 с.
3. Филиппова Г.Г. Психологическая готовность к материнству // Хрестоматия по перинатальной психологии: Психология беременности, родов и послеродового периода. М., Изд-во УРАО, 2005. 328 с.

СЕКЦІЯ «ФІЗИЧНІ НАУКИ»

Бабаніна Олена
студентка 5-го курсу фізичного фак-ту
Наук. кер.: к.ф.-м.н. Дмитренко Т.А.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОВЕРХНЕВИХ ШАРІВ ТИТАНОВИХ СПЛАВІВ ПІСЛЯ ЛАЗЕРНОГО ЛЕГУВАННЯ ПОРОШКАМИ КАРБІДІВ

Використання лазерного випромінювання для обробки металів та сплавів на сьогодні залишається найбільш перспективним методом локального термічного впливу на поверхню деталей з метою удосконалення механічних властивостей та отримання при надшвидкому гартуванні унікальних структур. Тому актуальною залишається тема дослідження структурних перетворень, що відбуваються в процесі лазерної обробки, зокрема, цікавою темою є лазерне поверхневе легування, яке призводить до істотних змін у поверхневому шарі виробу. Лазерне легування полягає в насиченні матеріалу легуючими елементами під впливом високоенергетичного лазерного випромінювання. При цьому досягається висока концентрація легуючих компонентів у поверхневих шарах матеріалів [1].

В якості досліджуваного матеріалу було обрано технічний титан марки ВТ1-0. Дана марка не містить в своєму складі легуючих елементів, тільки незначну кількість домішок. Вміст титану (Ti) в марці ВТ1-0 становить близько 99,24-99,7%. Лазерне легування виконувалось на імпульсному лазері КВАНТ-12 в режимі оплавлення поверхні в атмосфері аргону. Легуюче покриття наносили у вигляді порошку на поверхню зразка з наступною сушкою при кімнатній температурі. На зразок №1 було нанесено порошок карбіду хрому, плакований нікелем, на зразок №2 — порошок карбіду бору (B_4C).

Фазовий склад поверхневих шарів зразків після лазерного легування визначався методами рентгенівського фазового аналізу. Шляхом порівняння експериментальних значень

міжплощинних відстаней d_{hkl} із довідковими даними було встановлено фазовий склад поверхні зразків після обробки [2]. В поверхневих шарах зразку №1 були виявлені такі основні фази: α-Ti, TiC з ГЦК граткою, твердий розчин на основі Ni, $TiCr_2$. У зразку №2 виявлені наступні фази: α-Ti, TiC з ГЦК граткою та борид титану TiB з орторомбічною граткою.

- Виявлений фазовий склад вказує на формування геторофазної структури в зоні лазерного легування поверхневих шарів технічно чистого титану
- Формування карбідних сполук в зоні лазерного оплавлення сприяє підвищенню міцності поверхневого шару при високій адгезії з матричним матеріалом.

Література

1. Григорьянц А.Г., Шиганов И.Н., Мисюров А.И. Технологические процессы лазерной обработки. – М.: Изд-во МГТУ им. Н.Э. Баумана. 2006. – 664 с.
2. Горелик С.С., Расторгуев Л.Н., Скаков Ю.А. Рентгенографический и электронноскопический анализ. Приложения. – М.: Металлургия, 1970. – 107 с.

Безносюк Ганна
магістр 1 курсу фізичного фак-ту
Наук. кер.: к.ф.-м.н, доц. Ананьїна О.Ю.

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО СТАНУ КОМПЛЕКСНИХ ДЕФЕКТІВ «БОР+МОНОВАКАСІЯ» НА ПОВЕРХНІ АЛМАЗУ С(100)

Легований бором алмаз - це унікальний, природній напівпровідник р-типу, інтерес до його вивчення обумовлений його властивостями і наявністю в ньому найкращого поєднання основних електрофізичних характеристик, які дозволяють використовувати його як матеріал в нано- і мікроелектроніці при високих температурах що перевищують 150°С і напругах (при яких елементи на основі кремнію і германію вже не працюють через набуття власної провідності матеріалу). Алмаз р-типу можна отримати тільки штучно, при введенні в алмаз домішку бору [1, 2]. Ефективний розмір атома бору є відносно малим, тому в кристалі алмазу бор є домішкою заміщення і знаходиться у вузлі кристалічної гратки. Акцепторний рівень у забороненій зоні алмазу ($\boldsymbol{E_g}$=5,5 еВ), спричинений появою бору в кристалі, має значно меншу за ширину забороненої зони енергією іонізації, яка становить 0,37 еВ.

У даній роботі методами квантової хімії досліджувалися стани реконструйованої поверхні алмазу С(100)-(2×1) з домішковими атомами бору і комплексними дефектами (BV-комплексами) «бор+моновакансія». Моделювання чистої реконструйованої поверхні алмазу проводилося на кластері $C_{77}H_{72}$ з використанням напівемпіричних квантово-хімічних методів, реалізованих в програмному пакеті MOPAC.

При проведенні розрахунків повної енергії кластера, що моделює поверхню алмазу С(100)-(2×1) ми розташовували атом бору у вузлі кристалічної гратки поверхні першого, другого та третього атомних шарів по черзі. З'ясувалося, що найбільш енергетично вигідними положеннями бору на поверхні алмазу є ті, в яких атом В заміщує один з атомів димера (у першому шарі) або знаходиться у третьому шарі під дімерним рядом.

Комплексний дефект «бор+моновакансія» являє собою атом бору і вакансію у сусідніх вузлах кристалічної решітки. Були розглянуті кілька комбінацій BV-комплексів, що різняться взаємними положеннями домішки і моновакансії. Стійким BV-комплексом є стан, в якому атом бору заміщує атом вуглецю четвертого шару а вакансія знаходиться у третьому шарі під дімерним рядом. При цьому на поверхні формується гексагональна «графеноподібна» структура з атомів, пов'язаних π-сполученням.

Література

1. Polyakov S.N., Denisov V.N., Mavrin B.N. et al. // Nanoscale Research Letters. 2016. V.11. P. 11.
2. Blank V.D., Bormashov V.S., Tarelkin S.A. et al. // Diam. Relat. Mater. 2015. V.57. P. 32.

Бондаренко Наталя
аспірантка фізичного фак-ту
Наук. кер.: к.ф.-м.н., доц. Недоля А.В.

MOLECULAR MECHANICS SIMULATION THE CUBIC NANOCLUSTER

The energy of the isolated iron nanocluster was calculated by molecular mechanics method using Lennard-Jones potential depending on the position of impurity carbon atom and substitutional atoms of nickel [1-3].

The cluster included a carbon atom, that drifted from an inside octahedral interstice to a direction <022> to the surface directly or to a tetrahedral interstice in <-111> direction and after that in <222> direction to the surface. In addition one of 14 iron atoms was replaced by a nickel atom (or pair atoms), the position of which was changing during simulation. It is shown that there were positions of a nickel atom that significantly affected nanoclusters' energy.

The calculation results indicated that position of the carbon atom in the octahedral interstice was more energetically favorable than tetrahedral interstice in the case of FCC nanocluster. On the other side, the potential barrier was smaller in the direction <-111> than in the direction <022>. This indicates that there are two ways for carbon atom to drift to the surface of the nanocluster.

The positions of nickel atoms were identified, which significantly affected the height of potential barriers of a tetrahedral and an octahedral interstice and determine the possible direction of carbon atoms' drift. This allows manipulating atoms at the surface of nanocluster.

References

1. T. Halicioglu, G.M. Pound, Phys. Status Solidi A., 30, 619 (1975)
2. M. Riech M (2003) Nano-engineering in science and technology: an introduction to the world nano-design. World Scientific Publishing Co Pte Ltd, Singapore (2003)
3. Q. Yang, A.C. To, Comput. Methods Appl. Mech. Engrg., 283, 384 (2015)

Булах Олександр
аспірант кафедри прикладної фізики
Греднєв Віктор
студент 4 курсу фізичного фак-ту
Наук. кер.: проф. Міщенко В.Г.

ПОРІВНЯЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ КОРОЗІЙНОЇ СТІЙКОСТІ ХРОМИСТИХ СТАЛЕЙ ФЕРИТНОГО ТА МАРТЕНСИТНО-ФЕРИТНОГО КЛАСУ

Хром відноситься до феритоутворюючих елементів і є основним легуючим елементом корозійностійких сталей всіх структурних класів. Його доцільна концентрація для корозійностійких сталей 12 %, при цьому зміна швидкості корозії відбувається не поступово, а стрибкоподібно [1].

Найбільш поширеними корозійностійкими сталями феритного класу є сталі з вмістом 13 % хрому (08Х13, 20Х13 та ін.), що забезпечує корозійну стійкість в слабо агресивних середовищах (атмосферні опади, водні розчини солей тощо). Сталі мартенситно-феритного класу (06Х18ч, 12Х13, 14Х17Н2 та ін.), які ще називають дуплексними, зазвичай мають 13-18 % хрому та не більше 0,15 % вуглецю, що забезпечує корозійну стійкість в окисних середовищах, атмосферних умовах, а також розчинах слабких кислот.

Метою даної роботи було дослідження корозійної стійкості феритної сталі японського виробництва YUS 409 та вітчизняної мартенситно-феритної сталі 06Х18ч (табл. 1). Розроблені вони в якості замінників традиційних сталей феритного класу 08Х18Т1 та хромонікелевих сталей типу 12Х18Н9.

Таблиця 1 –

Хімічний склад досліджуваних сталей

Марка сталі	Вміст легувальних елементів, % мас					
	C	Cr	Si	Mn	Ni	Ti
06Х18ч	0,06	18,45	0,20	0,02	0,41	–
YUS 409	0,03	12,00-13,00	≤1,00	≤1,00	–	0,2

S, P, La ≤ 0,025

Випробування на загальну корозію проводили гравіметричним методом шляхом вимірювання втрат маси під дією агресивного середовища. В якості агресивного середовища було обрано 20 % розчин HNO_3 та 40 % H_2SO_4. Критерієм корозійної стійкості є швидкість корозії V_m ($\frac{г}{см^2 \times рік}$) та V_h ($\frac{мм}{рік}$) [2]:

$$V_m = \frac{\Delta m}{S * t}; V_h = \frac{8{,}76 \times V_m}{\rho}.$$

де Δm – сумарна втрата маси паралельних зразків, *г*; S – сумарна площа поверхні паралельних зразків, $см^2$; t – тривалість випробування, год; ρ – густина сталі, з якої виготовлені дослідні зразки, $г/см^3$.

На основі отриманих результатів (див. таблиця 2) побудовано порівняльні діаграми корозійної стійкості дослідних сталей (див. рис. 1 та 2).

Таблиця 2 –

Корозійна стійкість дослідних сталей

20 % розчин HNO_3							
№	*a, см*	*b, см*	*S,* $см^2$	Δm, *г*	V_m, $\frac{г}{см^2 \times рік}$	V_h, $\frac{мм}{рік}$	*Бал стійкості*
06Х18ч	0,835	2,185	4,0968	0,0007	0,7484	0,9595	2
YUS 409	0,950	2,575	5,5387	0,0052	4,1122	5,2720	4
40 % розчин H_2SO_4							
06Х18ч	0,810	2,760	5,0071	0,0150	13,1214	16,8220	5
YUS 409	0,910	2,750	5,6769	0,1050	81,0132	103,8631	5

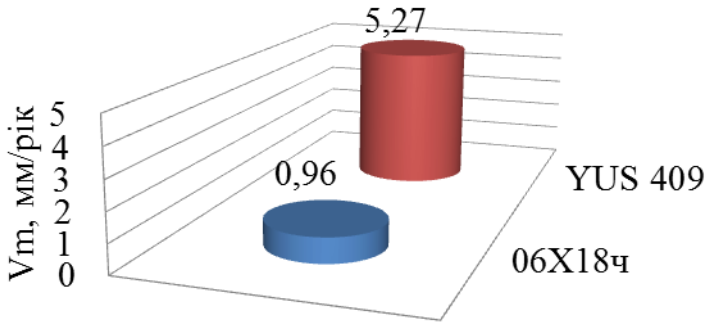

Рис. 1. – Корозійна стійкість сталі 06Х18ч та YUS 409 у 20 % розчині HNO_3

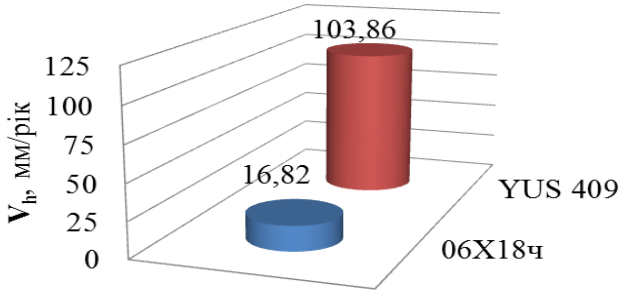

Рис. 2. – Корозійна стійкість сталі 06Х18ч та YUS 409 у 40 % розчині H_2SO_4

Висновки

Для сталі мартенситно-феритного класу 06Х18ч швидкість корозії в 40 % розчині H_2SO_4 складає V_h, = 16,12 мм/рік (5 бал стійкості), у той же час, для феритної сталі YUS 409 у тому ж розчині, швидкість корозії V_h, = 103,4 мм/рік (5 бал стійкості), тому вони не є стійкими до концентрованого розчину H_2SO_4. Для 20 % розчину HNO_3 встановлено, що швидкість корозії сталі 06Х18ч складає V_h, = 0,87 мм/рік (2 бал стійкості), а сталі YUS 409 – V_h, = 4,94 мм/рік (4 бал стійкості). Таким чином сталь 06Х18ч є стійкою до 20 % розчину HNO_3, а сталь YUS 409 малостійкою.

Література

1. Гуляев А. П. Металловедение. Учебник для втузов. 6-е изд., перераб. и доп. / А. П. Гуляев. – М.: Металлургия, 1986. – 544 с.
2. Кофанова Н. К. Коррозия и защитаметаллов / Н. К. Кофанова. – Алчевс: Донбас. гор. – металлург. Инситут, 2003. – 179 с.

Гавронська Ярославна
студентка 5 курсу фізичного фак-ту
Турейський Андрій
студент 5 курсу фізичного фак-ту
Наук. кер.: аспірант Булах О.І.

ВПЛИВ ХІМІКО-ТЕРМІЧНОГО ОБРОБЛЕННЯ НА КОРОЗІЙНУ СТІЙКІСТЬ СТАЛІ 06Х18Ч

Двофазні феритно-мартенситні сталі (Dual ferritic-martensitic steel) – феритні сталі з включенням мартенситу від 5 до 20 %. Двофазна структура цих сталей досягається шляхом зниження вмісту вуглецю до 0,06-0,08 % та нагрівання до температур міжкритичного інтервалу з подальшим охолодженням, як правило, на повітрі. Після такої обробки ДФМС мають високу міцність за рахунок мартенситної фази, та технологічну пластичність, завдяки феритній складовій [1].

Метою даної роботи було дослідження впливу ХТО на корозійну стійкістьферитно-мартенситної сталі 06Х18ч (табл. 1).

Цементацію проводили з використанням твердого карбюризатору (ГОСТ 2407-83) при температурі 1320±10 К впродовж 5 годин з подальшим безпосереднім охолодженням у воду.

Металографічні дослідження та вимірювання мікротвердості проводили на металографічному мікроскопі OLYMPUS IX70 та мікротвердомірі LM 700At.Випробування на загальну корозію проводили гравіметричним методом. В якості агресивного середовища було обрано 9 %-й розчин H_2SO_4. Критерієм корозійної стійкості вибрана швидкість корозії V_m ($\frac{г}{см^2 \times рік}$) та$V_h$ ($\frac{мм}{рік}$) [2]:

$$V_m = \frac{\Delta m}{S * t};$$

$$V_h = \frac{8{,}76 \times V_m}{\rho}.$$

де Δm – сумарна втрата маси паралельних зразків, *г*; S – сумарна площа поверхні паралельних зразків, $см^2$; t – тривалість випробування, год; ρ – густина сталі, з якої виготовлені дослідні зразки, $г/см^3$.

Таблиця 1 –

Хімічний склад сталі 06Х18ч

Марка сталі	Вміст легувальних елементів, % мас					
	C	Cr	Si	Mn	Ni	Ti
06Х18ч	0,06	18,45	0,20	0,02	0,41	–

S, P, La≤ 0,025

Дослідженням мікроструктури та мікротвердості встановлено формування дифузійного шару після ХТО (рис. 1.).

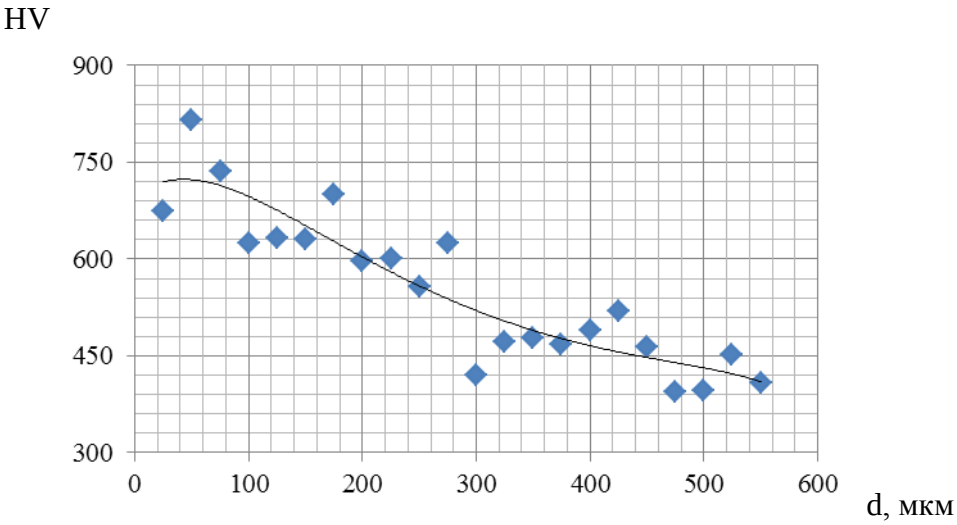

Рисунок 1. – Зміна мікротвердості за глибиною сталі 06Х18ч.

Після хіміко-термічного оброблення за обраним режимом проведено дослідження зразків на корозійну стійкість (таблиця 2, рисунок 2).

Таблиця 2 –

Корозійна стійкість сталі 06Х18ч в 9 %-му розчині H_2SO_4

№	*a, см*	*b, см*	*S, см²*	Δm, *г*	V_m, $\frac{г}{см^2 \times рік}$	V_h, $\frac{мм}{рік}$	*Бал стійкості*
До ХТО							
1	0,87	2,56	4,9679	0,0071	6,2598	8,0254	4
Після ХТО							
2	0,80	2,56	4,6335	0,0095	8,9802	11,5131	5

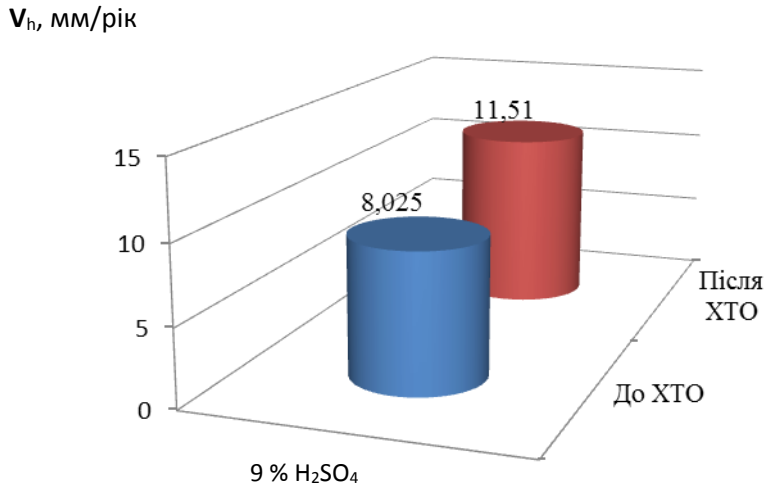

Рисунок 2. – Зміна корозійної стійкості сталі 06Х18ч після ХТО.

Після цементації та випробувань на корозійну стійкість металографічно встановлено наявність ділянок, схильних до корозійного розтріскування (рис. 3.).

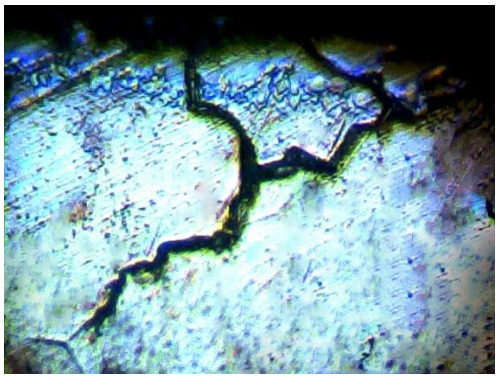

Рисунок 3. – Тріщина з поверхні після ХТО та корозійних випробувань (збільшення 360).

Висновки

Для сталі мартенситно-феритного класу 06Х18ч після цементації спостерігається формування зміцненого поверхневого шару при зменшенні корозійної стійкості. Швидкість корозії зросла з V_h, = 8,025 мм/рік (4 бал стійкості) до V_h, = 11,513 мм/рік (5 бал стійкості). Встановлено схильність приповерхневого шару до корозійного розтріскування, що свідчить про необхідність проведення подальшого термічного оброблення (відпуску) цементованої сталі з метою зменшення залишкових напружень після високотемпературної цементації.

Література

1. Гуляев А. П. Металловедение. Учебник для втузов. 6-е изд., перераб. и доп. / А. П. Гуляев. – М.: Металлургия, 1986. – 544 с.
2. Кофанова Н. К. Коррозия и защита металлов / Н. К. Кофанова. – Алчевс: Донбас. гор. – металлург. Инситут, 2003. – 179 с.

Ємельянова Анастасія
магістр 1 курсу фізичного фак-ту
Наук. кер.: к.ф.-м.н., доц. Ананьїна О.Ю.

КВАНТОВО-ХІМІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ВЗАЄМОДІЇ АТОМІВ ФТОРУ З ПОВЕРХНЕЮ АЛМАЗУ С(100)

Для використання синтетичного алмазу в різних областях дуже важлива підготовка його поверхні. Алмаз має високу фізичну та радіаційну стійкість, оптичну прозорість, високу теплопровідність і низький коефіцієнт тертя [1]. На сьогодні плазмохімічна обробка поверхні є одним з найбільш ефективним методом полірування та створення рельєфних структур. Процеси реактивного іонного травлення забезпечують якісний рівень вирішення багатьох технічних проблем під час виготовлення електронного обладнання[2]. В якості основних травників поверхні алмазу (100) використовуються гази CF_4 та SF_6. Під час газового розряду утворюються фрагменти SF_5, SF_3, CF_3 та CF_2, атомами та іони фтору [3]. Саме атоми фтору є основним компонентом, що сприяє хімічному травленню поверхні.

При взаємодії поверхні алмазу (100)-2×1 з атомами фтору на ній можуть утворюватися як моно- так і дифторидні стани. Саме утворення дифторидних станів визначає кінетику травлення поверхні С(100). Тим не менш ряд теоретичних аспектів, що визначають енергетику процесів адсорбції/десорбції фтору на поверхні С(100)-2×1 залишаються недостатньо дослідженими. Серед них і окремі акти травлення поверхні атомами фтору на рівні зміни геометричних параметрів та електронних станів атомів поверхні, що приймають участь в реакції.

Метою даної роботи є вивчення механізмів адсорбції фтору на поверхні алмазу C(100)-2×1 (1ML) з монофторидними станами. Розрахунки проводилися за допомогою напівемпіричного методу PM3, що входить до програмного пакету MOPAC.

Поверхня алмазу C(100)-2×1 після покриття моношаром фтору зберігає структуру 2×1, для якої характерні ряди поверхневих димерів, де кожен атом вуглецю в димері знаходиться в sp^3-гібридному стані та зв'язаний з одним атомом фтору. Завданням роботи було: простежити за зміною довжин та порядків зв'язків C-C та C-F, зарядів, локалізованих на атомах поверхні; проаналізувати зміни гібридізації атомних орбіталей атомів, що приймають участь в реакції утворення дифторидних станів з монофторидних.

Координатою реакції ***r*** обиралась відстань між атомами фтору газової фази F3 та атомом вуглецю на поверхні C1 (рис. 1). При цьому в певних точках координати реакції були проведені розрахунки електронного стану та геометрії атомів системи «поверхня – фтор». У результаті було відмічено, що на відстані ***r***>2.95Å не відбувається змін у геометрії та електронному стані поверхні, а вже починаючи з відстані ***r***=2.35Å спостерігається незначне зменшення порядку зв'язку в димері C1-C2 та збільшення довжини димерного зв'язку, що приводить до збільшення повної енергії системи. На відстані ***r***=1.95Å спостерігається найбільше значення повної енергії системи, це пов'язано з регібридізацією атомних орбіталей вуглецю до типу перехідного з sp^3 до sp^2.

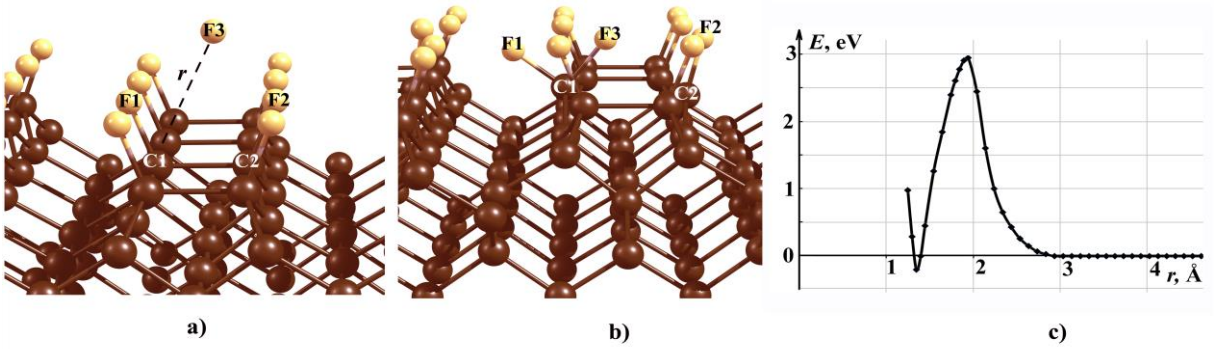

Рис.1.Фрагмент кластера C_{195}, що моделює поверхню C(100)-2×1, покриття фтором 1ML:a) атом газової фази F3 знаходиться на відстані r від атома поверхневого димера C1; b) результат адсорбції F3 на поверхні – утворення діфторидного стану; c) залежність повної енергії - система «кластер 1 ML фтором F3" з координування реакції для адсорбції атома F3 на моношар фтору поверхні (1 ML).

Аналіз змін електронного стану системи «поверхня-фтор» при реакції утворення дифтридного стану з монофторидного на впорядкованій поверхні алмазу C (100) дозволяє зробити висновок, що збільшення значення повної енергії системи відбувається спочатку через «розтягування » димерного зв'язку C1-C2 і зв'язків C1-C3(4), а максимуму це значення досягає в тій точці координати реакції, в якій відбувається значна зміна гібридизації орбіталей атомів C1, C2 і F3, зміна зарядів, локалізованих на атомах, руйнування димерного C1 C2 і утворення C1-F3 зв'язку.

Література

1. Freedman A. Halogenation of diamond (100) and (111) surfaces by atomic beams // J. Appl. Phys. – 1994. – Vol.75 – P.3112-3120.
2. Bormashov V.S., Golovanov A.V., Volkov A.P.,Tarelkin S.A,Buga S.G, Blank V.D. Formation of relief structures on the surface of single crystal synthetic diamond by reactive ion etching // Izv. Vyssh. Uchebn. Zaved. Khim. Khim. Tekhnol – 2013. – Vol.56 – №7 – P.57-59.
3. Tezani L.L., Pessoa R.S., Maciel H.S, Petraconi G. Chemistry studies of SF_6/CF_4, SF_6/O_2 and CF_4/O_2 gas phase during hollow cathode reactive ion etching plasma // Vacuum – 2014. – Vol.106 – P. 64-68.

Калугін Євгеній
студент 3 курсу фізичного фак-ту
Наук. кер.: к.ф.-м.н., доц. Сніжний В.Л.

ВИЗНАЧЕННЯ ДЕФОРМАЦІЙНОІ МАРТЕНСИТНОІ ТОЧКИ В СТАЛІ ГАДФІЛЬДА

Аустенітна високоміцна сталь Гадфільда 110Г13 широко використовується при статичних або динамічних діях, наприклад, для виготовлення траків деяких гусеничних машин, щоків дробарок, залізничних хрестовин рейок. Ця сталь може самозміцнюватися внаслідок аустеніто- мартенситного перетворення при пластичних деформаціях [1].

Метою даної роботи є дослідження початкової стадії мартенситного перетворення та визначення деформації мартенситної точки в сталі 110Г13.

Хімічний склад досліджувальної зносостійкої сталі аустенітного класу 110Г13 такий: 1,35% C, 12,91% Mn, 0,76% Si, 0,009% S, 0,090% P, 0,180%Cr, 0,018% Al. Після гартування при 1050 С ° у воду одержали аустенітну сталь без феромагнітних домішок. Для дослідів вирізали зразки розміром 3×3×3 мм. З метою зняття поверхневих деформаційних пошкоджень зразки шліфувались і полірувались електрохімічним способом При кімнатній температурі зразки деформували стисканням вдовж однієї осі. Ступінь деформації ε розраховували через співвідношення товщини до і після деформації.

Для визначення малих кількостей α'-мартенситу деформації використовували формулу [2]

$$\mathrm{P} = \frac{\sigma_m}{\sigma_\alpha}\cdot 100\% = \frac{\chi - \chi(\chi_p - \chi_0)}{\chi_\alpha}\cdot \mathrm{H}\cdot 100\% = \frac{(\chi - \chi_0)}{\sigma_\alpha}\cdot 100\% \quad , \qquad (1)$$

де σ_m - феромагнітна складова питомої намагніченості насичення α-магнетизму деформації зразка; σ_α -питома намагніченність насичення α-фази ; χ - загальна питома сприйнятливість зразка; χ_P -складова парапроцессу питомої сприйнятливості α-фази зразка; χ_0 -питома магнітна сприйнятливість парамагнітної матриці зразка (аустеніту); H-напруженість магнитного поля; χ_∞ результуюча питома магнітна сприйнятливість χ_0 парамагнітного аустеніту зразка і парапроцесу χ_P , α-фази зразка $\chi_\infty = \chi_0 + \chi_P$

З експериментальних залежностей $\chi = \int(1/H)$ знаходили значення χ_∞ методом екстраполяції і за попередньою формулою визначили кількість альфа-фази у відсотках.

Аналіз одержаних результатів показує,що до і при не значних деформаціях кількість α' - фази P=0.

Кількість мартенситу вдалося фіксувати лише при ε≥ 15,6%. Методом екстраполяції прямої (див.рис.1.) на вісь ε, знаходимо істинну деформаційну точку ε=13,4%. Фізичне тлумачення цієї точки таке:при деформаціях ε<13,4% існує однофазна система (аустеніт), при ε≥13,4% існує двофазна система(аустеніт і мартенсит).

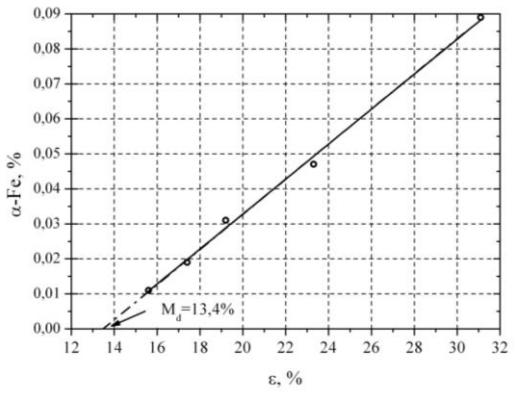

Рис. 1. Залежність кількості виникаючого мартенситу сталі деформації α-Fe, % від ступеня пластичної деформації стисненням.

Висновки

1. Експериментально встановлено залежність кількості виникаючого мартенситу від ступеня пластичної деформації стисненням в сталі 110Г13.

2. Знайдено істинну мартенситну точку в сталі Гадфільда.

Література

1. Структура и свойства железомарганцевых сплавов/ И.В. Богачев, В.Ф. Еголаев.-М.: Металлургия.-1973.- с.296.
2. Интегральный физический метод идентификации α-фазы в аустенитных хромоникеливых сталях/ Г.В. Снежной, В. Г. Мищенко, В. Л. Снежной// Литье и металлургия.-2009.-с.241-244.

Лимар Артем
студент 1 курсу (спеціаліст) фізичного фак-ту
Наук. кер.: к.ф.-м.н, доц. Ананьїна О.Ю.

КВАНТОВО-ХІМІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ НАНОКЛАСТЕРІВ

Термін "кластер" вживається для позначення групи близько розташованих і тісно пов’язаних один з одним атомів, молекул, іонів, а іноді і ультрадисперсних частинок. [1, 2]. Одними з перших об’єктів з унікальними властивостями, які відомі з давніх часів, є металеві нанокластери. Серед усіх нанометалів слід виділити наночастки золота, заліза, міді, срібла та алюмінія. Колоїдне золото та срібло відомо ще з давніх-давен і використовувалося в лікувальних цілях. З XX століття металеві нанокластери почали застосовуватися у вивченні оптичних властивостей, механізмів агрегації і стабілізації колоїдів в біології та медицині, фізиці та аналітичній хімії. Алюмінієві кластери, що складаються з 13 або 14 атомів, мають електронну структуру й хімічні властивості подібні до галогенів або лужноземельних металів відповідно. Кластер Al_{13}^{-} показує хімічну поведінку схожу на поведінку аргону та інших інертних газів. Збіг властивостей нанокластерів і звичайних атомів наводить вчених на думку про те, що є можливість генерації кластерів, які повторюють властивості всіх елементів Періодичної системи.

Нанокластери являють собою нанорозмірні об’єкти, що складаються з невеликої кількості атомів і мають розміри 1-100 нм. Вони є проміжним станом матерії між атомами і макрочастинками, тому їх властивості, в тому числі оптичні, відрізняються від властивостей атомів (іонів) і макроскопічних об’єктів. Зокрема, для них характерні магічні числа: залежність властивостей кластера та його стабільності від числа атомів в кластері. За хімічним складом нанокластери не відрізняються від відповідних напівпровідникових і металевих наночастинок, але вони мають особливості у визначенні кристалічної структури та напівпровідникових або металевих властивостей. Особливий інтерес спрямований до досліджень властивостей металевих кластерів. Це обумовлено з одного боку особливостями їх електронної структури, з іншого боку – відносною легкістю їх отримання для експериментальних досліджень. При цьому з’ясувалося, що експериментальні дослідження електронної структури кластерів, їх оптичних властивостей, процесів взаємодії між собою й з іншими частинками, процеси їх утворення та розпадання супроводжуються застосуванням до них наочних теоретичних моделей та сучасних методів розрахунку в теорії багатьох тіл.

У даній роботі методами квантової хімії досліджувалися металеві нанокластери алюмінію та срібла. Метою роботи є квантово-хімічне моделювання металевих нанокластерів та встановлення залежності їх геометричних та електронних параметрів від кількості атомів в кластері.

Квантово-хімічне моделювання нанокластерів проводилося в рамках напівемпіричного методів MNDO, PM3 та PM6 і методів Хартрі-Фока, які входять до програмних пакетів MOPAC і PC GAMESS.

В роботі побудовані моделі нанокластерів металів – алюмінію та срібла із кількість атомів n=2÷55. Досліджувалися такі характеристики кластерів як енергія зв'язку атомів в кластері $E_{зв}$, довжини та порядки зв'язків атомів, заряди на атомах, валентності. (рис. 1).

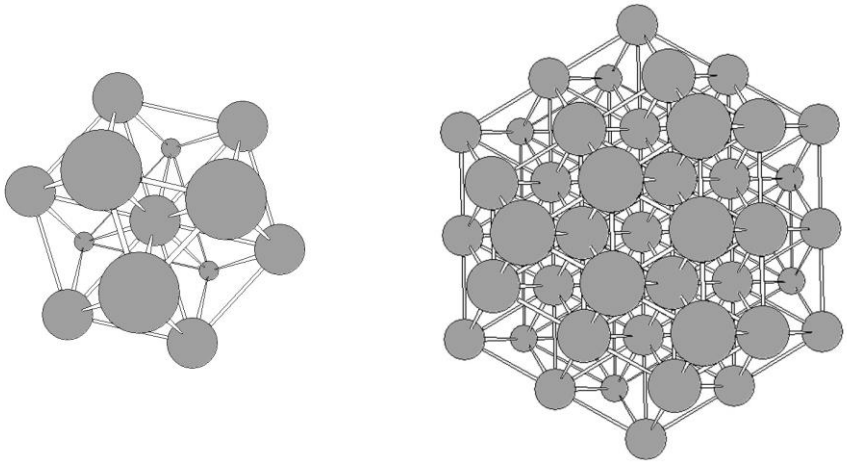

а) б)

Рис 1. Моделі кластерів Al_{13} (а) та Al_{55} (б)

Таблиця 1. Залежність значення енергії зв'язку $E_{зв}$ від кількості атомів в кластері

Кластер	$E_{зв}$, еВ/атом	Кількість валентних електронів
Al_7	-2,08	21
Al_8	-2,26	24
Al_9	-2,09	27
Al_{10}	-2,38	30
Al_{13}	-2,12	39
$(Al_{13})^-$	-2,44	40
Al_{44}	-2,43	132
Al_{55}	-2,28	165

Аналіз значень енергії зв'язку $E_{зв}$ в кластерах алюмінію дозволяє заключити, що на стабільність кластеру впливає кількість валентних електронів і кількість атомів в кластері. Більше значення енергії зв'язку $E_{зв}$ мають кластери із більшою кількістю атомів і парною кількістю валентних електронів.

Література

1. Редель Л.В. Роль "магических" чисел при формировании структуры в малых нанокластерах серебра // Физика твердого тела. – 2015. – Т. 57, №. 10. С.2061-2070.
2. Суздалев И.В. Нанотехнология: физикохимия нанокластеров, наноструктур и наноматериалов. // М.: КомКнига. – 2006. – 592 с.

Лятіфов Ігор
студент 1 курсу (спеціаліст) фізичного фак-ту
Наук. кер.: к.ф.-м.н., доц. Ананьїна О.Ю.

АДСОРБЦІЯ АТОМІВ ТА МОЛЕКУЛ НА ПОВЕРХНІ АЛМАЗУ С(100)-2×1

Алмаз при кімнатній температурі є діелектриком, але адсорбція водню на його поверхні приводить до появи в приповерхневих шарах алмазу напівпровідникових властивостей [1]. При хемосорбції води на поверхні алмазу утворюється тонкий модифікований шар із низькою твердістю [2]. Наявність фрагментів -H і -OH на поверхні впливає також на фізико-хімічні властивості нанокристалічних алмазних частинок, які є новим перспективним матеріалом для біомедичних застосувань внаслідок їх біосумісності та

нетоксичності. Для отримання атомарно-чистих поверхонь алмазу та для одержання рельєфних структур на поверхні використовують плазмохімічне травлення. Активними частинками, які беруть участь в хімічній взаємодії з поверхнею, в є атомарний фтор. Тому, в якості частинок адсорбатів в даній роботі були обрані атоми водню H, фтору F, молекули водню H_2, води H_2O. Атоми H и F різняться своєю хімічною активністю, і при хемосорбції на поверхні алмазу проявляють валентність 1. Молекули водню і води є найпростішими молекулами, що завжди знаходяться в залишковій атмосфері вакуумних камер і майже завжди присутні в технологічних процесах пов'язаних із обробкою поверхонь твердих тіл. До того ж, молекули водню і води є прикладами молекул із вираженими неполярними (водень) і полярними (вода) зв'язками в молекулі. Тобто, молекула води, на відміну від молекули водню є диполем, що має суттєво впливати на процеси взаємодії з поверхнею твердого тіла.

Присутність дефектів призводить до утворення на поверхні обірваних або слабких хімічних зв'язків і, відповідно, до зміни адсорбційної активності поверхні, що суттєво впливає на енергетику адсорбції і десорбції частинок.

Метою даної роботи є квантово-хімічне моделювання адсорбції атомів та молекул на поверхні алмазу C(100)-2×1 та встановлення факторів, що впливають на значення енергії активації хемосорбції.

Розрахунки енергетичних характеристик адсорбції частинок на поверхні алмазу проводилися з використанням квантово-хімічних методів: напівемпіричних – PM3, PM6 (програмний пакет MOPAC) та методів ab initio Хартрі-Фока (програмний пакет PC GAMESS). У роботі розрахунки проводились для кластера алмазу $C_{77}H_{72}$, що моделює поверхню C(100)-2×1, характеристикою якої є ряди симетричних поверхневих димерів.

Для вивчення адсорбції частинок на поверхні C(100)-2×1 проводився розрахунок координати реакції, з якого обчислювалися значення енергії активації E_a адсорбції частинок і теплоти адсорбції.

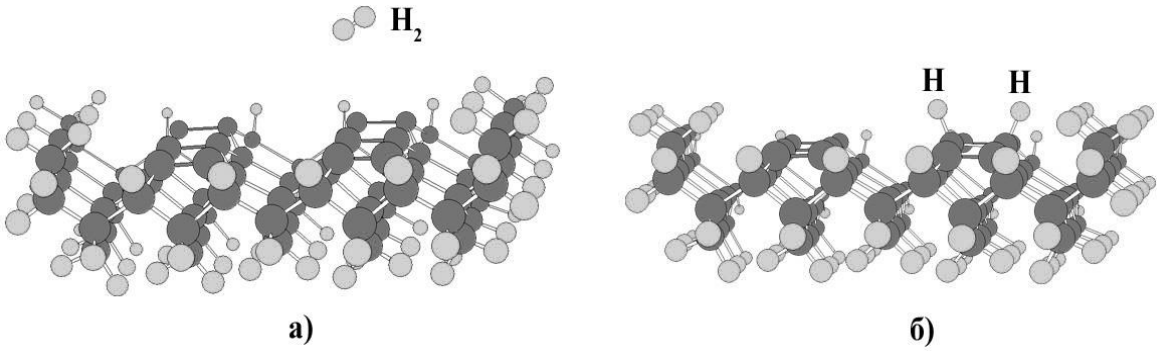

Рис. 1. а) Кластер, що моделює впорядковану поверхню C(100)-2×1 з молекулою водню – початковий стан; б) результат хемосорбції молекули водню на поверхні алмазу C(100)-2×1

Таблиця 1. Значення енергії активації E_a хемосорбції частинок адсорбатів на поверхні алмазу C(100))-2×1 розраховане методом PM3 (MOPAC)

Частинка адсорбату	E_a, еВ		Довідникове значення енергії дисоціації молекули, еВ
	впорядкована поверхня	вакансійний дефект	
H	0,32	0,04	-
F	0,13	0,04	-
H_2O	2,44	2,14	4,92
H_2	2,25	1,96	4,32

За результатами проведених досліджень можна зробити наступні висновки:

1. Значення енергії активації хемосорбції $\boldsymbol{E_a}$ атомарних частинок (H, F) визначається витратами на розрив слабкою π-зв'язку між атомами поверхневого димера C-C, витратами на регібридізацію атомних орбіталей атомів, що беруть участь у реакції хемосорбції та витратами на зміну положення атомів на поверхні.

2. Наявність вакансії на поверхні знижує енергію активації адсорбції атомів та молекул у порівнянні з впорядкованою поверхнею.

3. Значення енергії активації дисоціативної хемосорбції молекул є меншим за довідникові значення дисоціації молекул внаслідок впливу поверхні, який приводить до «розпушення» та ослаблення ковалентного зв'язку в молекулі.

Література

1. Guo H., Qi Y. Environmental conditions to achieve low adhesion and low friction on diamond surfaces // Modelling Simul. Mater. Sci. Eng. – 2010. – Vol.18. – № 3. – P. 034008.
2. Kratovilova I., Kovalenko A., Taylor A. et al. The fluorescence of variously terminated nanodiamond particles: Quantum chemical calculations // Phys. Stat. Sol. A. – 2010. – Vol.207. – № 9. – P. 2045.

Медведєв Дмитро
студент 5-го курсу фізичного фак-ту
Наук. кер.: к.ф.-м.н. Дмитренко Т.А.

СТРУКТУРА ТИТАНОВИХ СПЛАВІВ ПІСЛЯ ЛАЗЕРНОГО ЛЕГУВАННЯ ПЕРЕХІДНИМИ МЕТАЛАМИ

Титан і його сплави на сьогоднішній день є одними з перспективних металевих матеріалів для сучасної промисловості та медицини. Однак низький опір, який залежить від чистоти металу, значне зношування титану і його сплавів значно обмежує сферу їх застосування. З метою поліпшення поверхневих властивостей виробів з титанових сплавів проводять лазерне поверхневе легування. Його виконують шляхом введення в задані ділянки поверхні компонентів, які, прореагувавши з матеріалом основи, утворюють сплави певного складу.

В роботі досліджувався процес лазерного легування поверхні титана перехідними металами і перевірялася можливість утворення квазікристалічних фаз при надшвидкому охолодженні сплавів системи Ti-Co. Про можливість виникнення таких фаз при надшвидкому гартуванні вказано в роботі [1].

Для проведення досліджень використовувалися зразки технічного титану ВТ1 – 0, на які попередньо осаджували плівку перехідних металів Co та Ni методом електролізу.

Лазерне легування виконували за допомогою лазера «Квант-12» в атмосфері аргону з різною густиною потужності лазерного випромінювання. Застосування аргону дозволило уникнути утворення нітридів та оксидів титану в процесі лазерної обробки.

Дослідження структури зразків після лазерного легування здійснювалось методами рентгенівського фазового аналізу (РФА). Фазовий склад осадженої плівки Co вказав на одночасне утворення кобальту з гексагональною та кубічною граткою. Лазерна обробка поверхневого шару зразка титану з попередньо нанесеним покриттям призвела до утворення твердого розчину TiCo з ОЦК граткою.

Фазовий аналіз нікелевого покриття виявив наявність ГЦК структури, яка була ідентифікована як чистий нікель.

1. Застосування електролізу для нанесення легуючого елементу на поверхню зразків титану дозволило уникнути небажаного впливу атмосфери повітря на процеси лазерного легування.

2. Лазерне легування кобальтом титанових зразків призвело до утворення твердого розчину TiCo з ОЦК граткою.

Література

1. Kelton K.F. Titanium based Quasicrystal and Crystall Approximants // Advances in Physical Metallurgy. – Select papers from the proceedings of the International Conference. - Bombay, India, March 9-11. - 1994. – P.73-80.

Пастушенко Наталія
студентка 1-го курсу магістратури фізичного фак-ту
Наук. кер.: к.ф.-м.н., проф. Гіржон В.В.

АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ЦИРКОНІЮ ТА ЦИРКОНІЄВИХ СПЛАВІВ

Цирконієві сплави характеризуються рядом важливих фізико-механічних властивостей, які забезпечують їм широкий діапазон використання в різноманітних областях науки та техніки: високу корозійну стійкість, низький ефективний поперечний переріз поглинання теплових нейтронів, тощо. Все це робить цирконієву сплави перспективним конструкційним матеріалом для використання в хімічній, атомній промисловості та в деяких інших спеціальних сферах застосування.

Треба зауважити, що фазовий та структурний стан, а також властивості цирконієвих сплавів в умовах, близьких до рівноважних, на сьогодні вивчено досить докладно. Структурні ж зміни в умовах високих швидкостей охолодження розплаву вивчено менше, а наукових робіт, присвячених лазерній обробці сплавів на основі цирконію, зовсім мало. Хоча відомо, що високі швидкості охолодження ванни розплаву при лазерному оплавленні чи лазерному легуванні поверхні можуть приводити до значного підвищення фізико-механічних властивостей оброблених ділянок. Тому вивчення структурних змін в поверхневих шарах цирконієвих сплавів після лазерної обробки є актуальною задачею сучасної фізики металів.

Цирконій та його сплави широко використовуються в ядерній енергетиці, зокрема в ядерних реакторах. Найціннішою властивістю цирконію у цьому випадку є малий поперечний переріз захоплення теплових нейтронів σ = 0,18 барна, що є набагато менше порівняно з іншими металами. Наприклад, для заліза σ = 2,53 барна, нікелю σ = 4,60 барна або мідь σ = 3,69 барна.

Більшість досліджень, виконаних в різних країнах, проведено на досить вузькому класі сплавів, які вже знайшли своє застосування в промисловості, наприклад, сплави системи Zr – Nb, хоча останнім часом були відкриті цирконієві сплави з новими важливими властивостями (ефект пам'яті форми, аморфізація при порівняно невисоких швидкостях охолодження розплаву, квазікристалічні сполуки, тощо). Всі зазначені дослідження ще не до кінця систематизовані та проаналізовані.

Низький та рівномірний коефіцієнт термічного розширення, а також висока механічна міцність і хімічна стійкість обумовили використання цирконію для виготовлення високоякісної хімічної апаратури.

Завдяки високій температурі плавлення ($T_{пл}$ = 2700 ^oC) двоокис цирконію та мінерал циркон знайшли широке застосування в якості вогнетривів. Окрім того, циркон, попередньо очищений від заліза, може бути використаним замість окису олова для виготовлення емалей. Отримана при цьому непрозора біла емаль цирконію є кислотостійкою та не отруйною.

Ізолятори у високочастотному обладнанні, виготовленні з матеріалів, які мають цирконій, суттєво знижують втрати енергії.

Металевий цирконій використовується в якості порошку та компактного металу. Зокрема порошок переважно використовується при виготовленні освітлювальних ракет, детонаторів, снарядних підривників та дистанційних трубок бомб.

Цирконієві сплави є виключно зручними модельними об'єктами для вивчення впливу типу легуючого елемента на особливості протікання в них фазових перетворень в силу того, що практично з трьома десятками металів цирконій має подібні рівноважні та метастабільні діаграми стану. Це дозволяє найбільш повно встановити закономірності формування різноманітних структур і тим самим створити необхідні передумови для наукового обґрунтування принципів легування цирконієвих сплавів.

Враховуючи вище зазначені особливості цирконієвих сплавів можна стверджувати, що вивчення структурних особливостей поверхневих шарів цирконію після лазерного легування порошками алюмінію, нікелю та міді у різних кількісних співвідношеннях є важливою задачею як з точки зору фізики нерівноважних процесів фазоутворення, так і з точки зору

практичного використання. Припускається можливість отримання при цьому аморфних чи дисперсних квазікристалічних структур, які можуть служити причиною підвищення експлуатаційних характеристик виробів, виготовлених із сплавів на основі цирконію.

Література

1. Добромыслов А. В. Структура циркония и его сплавов / А. В. Добромыслов, Н. И. Тулац. - Екатеринбург: Институт физики металлов УрО РАН, 1997. – 228 с.
2. Дуглас Д. Металловедение циркония / Д. Дуглас. - М.: Атомиздат, 1979. - 360 с.
3. Елисон С. В. Цирконий. Химические и физические методы анализа / С. В. Елисон, К. И. Петров. - Москва, Атомиздат, 1960. – 212 с.

Головань Марія
студентка 1 курсу фізичного фак-ту
Наук. кер.: викл. Ткаченко А.В.

КВАНТОВО-ХІМІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ АТОМІВ БОРУ З ПОВЕРХНЕЮ $SiO_2/Si(100)$

Границя $SiO_2/Si(100)$ відіграє важливу роль у роботі багатьох напівпровідникових приладів, Через її домінуючу роль в технологіях кремнієвих пристроїв [1,2] інтерфейс SiO_2/Si інтенсивно вивчався протягом останніх п’яти десятиліть. Здатність хімічно стабільного захисного шару діоксиду кремнію (SiO_2) на поверхні кремнію є однією з головних причин, що роблять кремній найбільш широко використовуваним напівпровідниковим матеріалом. Дослідження перехідного шару на границі SiO_2/Si показують, що шар SiO_2 відстоїть в середньому не більш ніж на декілька нанометрів від поверхні кремнію. Для SiO_2 на Si (100) запропоновані різні структурні моделі, кожна з яких передбачає характерний розподіл окислювальних станів [3-5].

Дані експериментальних [6] і теоретичних досліджень [7] стверджують про те, що типові легуючі домішки здатні впроваджуватися в приповерхневі шари оксидної плівки та заміщувати атоми кремнію чи кисню в залежності від наявності точкових дефектів. Бор є одним з основних легуючих елементів, що використовується в сучасній електроніці. Впровадження бору в кристалічну решітку напівпровідника служить причиною зміни його поверхневих електронних і структурних характеристик.

Метою даної роботи є дослідження електронних та геометричних параметрів станів вакансійних дефектів та дефектів у вигляді впроваджених атомів бору в окисній плівці $SiO_2/Si(100)$. У даній роботі поверхня $SiO_2/Si(100)$ моделювалася за допомогою кластеру $Si_{61}O_{45}H_{61}$, що містить чотири атомних шари кремнію і моношар оксиду кремнію, в яких відсутні точкові дефекти (рис.1).

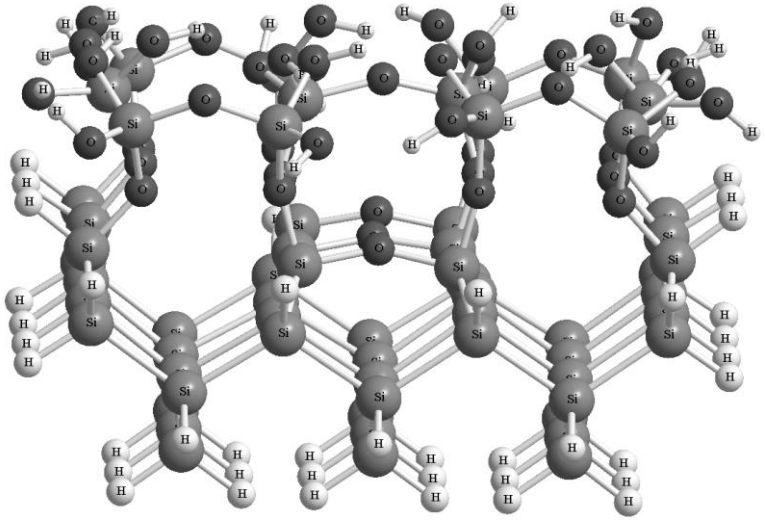

Рис.1 Кластер $Si_{61}O_{45}H_{61}$

При проведенні розрахунків фізико-хімічних характеристик поверхні SiO_2/Si(100) використовувався напівемпіричний метод квантово-хімічного моделювання PM7. Даний метод реалізований в програмному пакеті MOPAC [8].

Моделювання вакансій здійснювалося шляхом усунення атому кисню чи кремнію із кластеру. В залежності від положення атому кисню чи кремнію в плівці, були одержані стани системи (кластера) з O та Si-вакансіями.

Квантово-хімічне дослідження взаємодії атомів бору з кластером $Si_{61}O_{45}H_{61}$, що моделює поверхню розділу SiO_2/Si(100), полягало в розрахунках станів системи „кластер - бор" з розташуванням бору в кисневих та кремнієвих вакансіях.

В результаті розрахунків виявлено, що:

- утворення кисневих вакансій в шарі окислу може призводити до утворення зв'язків між атомами кремнію та значно знижує повну енергію системи (~4,3 еВ).
- наявність кремнієвих вакансій в шарі окислу не призводить до утворення зв'язків між атомами оточення, які стають потенційними центрами адсорбції.
- моделювання процесів взаємодії атомів бору з кластером показало, що адсорбованому атому бору енергетично більш вигідно знаходитися в кремнієвих вакансіях. Різниця повної енергії системи між положенням атому бору в O-вакансії та Si-вакансії становить ~ 3÷4 еВ.

Література

1. F.J. Himpsel, F.R.Mc Feely, A.Taleb-Ibrahimi and J.A.Yarmoff, Physical Review B, Vol.38, No.9, pp.6084-6095 (1988).
2. M. Razeghi Technology of Quantum Devices pp.42 LLC (2010), Springer, ISBN 978-1-4419-1055-4.
3. M. Razeghi Technology of Quantum Devices pp.42 LLC (2010), Springer, ISBN 978-1-4419-1055-4.
4. Angelo Bongiorno. Simulation of atomistic processes during silicon oxidation, Thesis of PhD degree, Lausanne, EPFL (2003).
5. Sugano T. Physical and chemical properties of SiO_2/Si transition region // Surf. Sci. – 1980. **98**, N 1-3.
6. Morgan A.M., Chen T.-Y.J., Reed D.A., Baker J.E. // J. Vac. Sci. Technol. A, 1984. **2/3**. P. 1266-1271.
7. Furuhashi M., Hirose T., Tsuji H., Tachi M. // IEICE Electronics Express, 2004. **1/6**. P. 126-130.
8. J. J. P. Stewart. Optimization of Parameters for Semiempirical Methods VI: More Modifications to the NDDO Approximations and Re-optimization of Parameters, Journal of Molecular Modeling. Vol. 19. (2013). P 1-32.

Хуповка Володимир
студент 4 курсу фізичного фак-ту
Наук. кер.: к.ф.-м.н. Багрійчук О.С.

ANALYSIS OF THE STRESS-STRAIN STATE OF THE REACTORS IN THE PROCESS OF TITANIUM TETRACHLORIDE REDUCTION

Global titanium sponge manufacturers face a serious problem – hogging of reactors during the process of producing titanium sponge by magnesium-thermal method. This leads reactors to early removal from service and an increase of production costs. Solving this problem can significantly improve the efficiency of the titanium industry enterprises.

This article is devoted to the numerical simulation by finite element method of stress-strain state of the reactors in the process of titanium tetrachloride reduction. The report examines the deformation mechanisms that lead to a change in shape of the lateral wall of the reactor under the influence of an inhomogeneous temperature field and the possible technological solutions to eliminate them.

Analysis of reactors in stress-strained state was carried out with regard to operating conditions and physical and mechanical properties of materials. Deformation of reactors is caused by variety of negative factors: uneven heating of reactors in furnace; effect of gauge argon steam pressure p_0=0,03 MPa on a side wall in reduction reaction zone; act of axial strain on flange by reactor vessel and reacting mass $P=10^4 \ldots 10^5$ depending on the type of reactor.

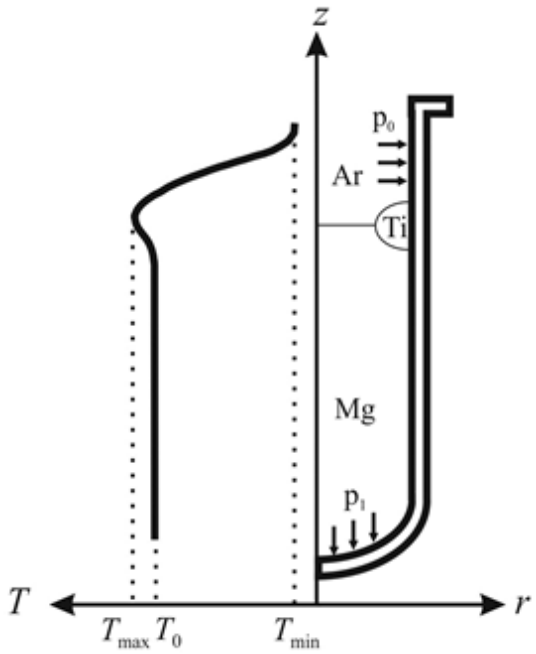

Fig. 1. Diagram of reactor with stress it experiences, and temperature field distribution on the outer wall.

There is a certain temperature range ΔT, for which the condition $\sigma_{\text{eff}} < \sigma_{0.2}$ (effective stress curve σ_{eff} is below $\sigma_{0.2}$) fulfills and there is no plastic deformation. At certain ΔT_{crit} value, according to von Mises yield criterion $\sigma_{\text{eff}} \geq \sigma_{0.2}$, plastic deformation may occur. In addition, increase of $\Delta T - \Delta T_{\text{crit}}$ value, zone extension of plastic deformation Δz^{pl} and deformation $\varepsilon_{\text{max}}^{\text{pl}}$increase (Fig. 2).

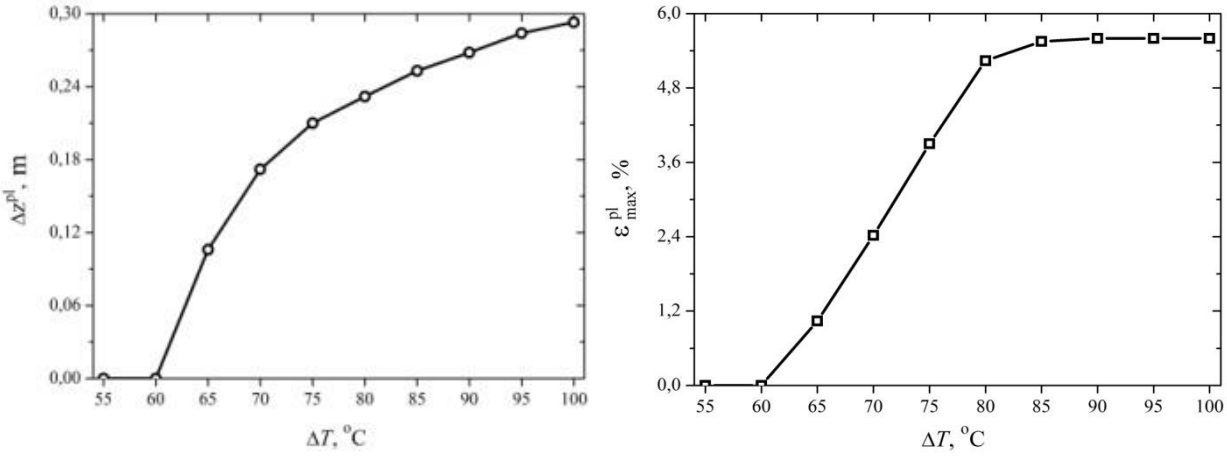

Fig. 2. Dependence of plastic deformation zone Δz^{pl} width and maximal plastic deformation $\varepsilon_{\text{max}}^{\text{pl}}$ on overheating temperature ΔT in reaction zone.

In order to determine temperatures of critical overheating ΔT_{crit}, $\sigma_{\text{eff}}(z)$ were calculated

in temperature range $\Delta T = 50...100\ ^{o}C$ with $5^{o}C$ step and are compared with corresponding dependencies $\sigma_{0.2}(z)$. Obtained dependencies $\Delta z^{\text{pl}}(\Delta T)$ and $\varepsilon^{\text{pl}}_{\max}(\Delta T)$ are shown in Fig. 2.

Simulation of the process showed, that reactor wall deformation is caused mainly by thermal expansion of the material under the effect of an inhomogeneous temperature field.

Minimum overheating temperature $\Delta T_{\text{crit}} = 60\ ^{o}C$ of reactor walls in reaction zone, which leads to plastic deformation, was determined.

The fundamental capability to control plastic deformation by controlling and changing temperature gradient $\partial T / \partial z$ was shown.

Following materials requirements for reactors, that eliminate plastic deformation at operating temperature of 950 ^{o}C were determined: linear expansion coefficient $\alpha \le 20 \cdot 10^{-6}\ K^{-1}$, yield strength $\sigma_{0.2} \ge 120$ MPa, tensile strength $\sigma_{B} \ge 210$ MPa.

Циценко Максим
студент1 курсу магістратури фізичного фак-ту
Наук. кер.: аспірант Мартиненко В.В.

РЕЗУЛЬТАТИ ВИПРОБОВУВАНЬ КОНТАКТНОЇ ВИТРИВАЛОСТІ СТАЛІ 09Х3НМ3ФБч ПІСЛЯ ЦЕМЕНТАЦІЇ ТА АЗОТУВАННЯ

Надважливими властивостями розроблюваних сталей для зубчастих коліс та підшипників авіаційних редукторів залишаються контактна витривалість, витривалість на згин та інші. Але контактна витривалість є домінуючою службовою властивістю що визначає довговічність та надійність зубчастих передач. До того ж, від рівня допустимих контактних навантажень залежать габарити і маса готових деталей та вузлів [1].

Результати проведення випробувань контактної витривалості при навантаженні $\sigma_{Z_{\max}} = 4500$ МПа на модернізованій установці МКВ-К (рис.1.) сталі 09Х3НМ3ФБч після цементації та азотування, зведені на (рис.2.). Дана установка дозволяє моделювати поведінку зразків при високих температурних та механічних навантаженнях, що наближає дослідний зразок до реальних умов роботи зубчастих коліс у авіаційних редукторах.

Підрахунок кількості циклів здійснювали за формулою 1:

$$N = X \times k \times 2 \times \frac{D}{d} \qquad (1)$$

де, N – кількість циклів; X – покази лічильника k – коефіцієнт передачі обертів між привідним диском та лічильником; D – діаметр привідного диску; d – діаметр зразку зазвичай 8 мм.

Рис. 1. Схема установки для випробовувань на контактну витривалість та

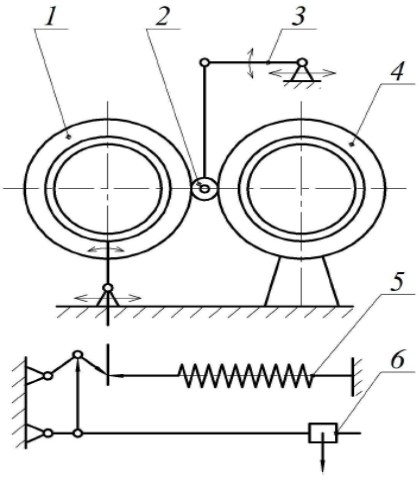

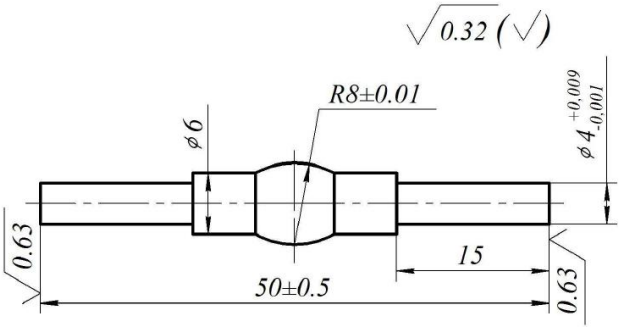

досліджуваний зразок. 1 – прижимний диск; 2 – зразок; 3 – підвіска зразку; 4 – привідний диск; 5 – вузол для навантажування зразку; 6 – вузол для розвантажування зразку.

Розрахунки отриманих результатів за спеціальною методикою [2] дозволили побудувати порівняльну гістограму середньологарифмічної контактної витривалості трьох варіантів дослідних зразків, що відповідає 50% вірогідності його руйнування.

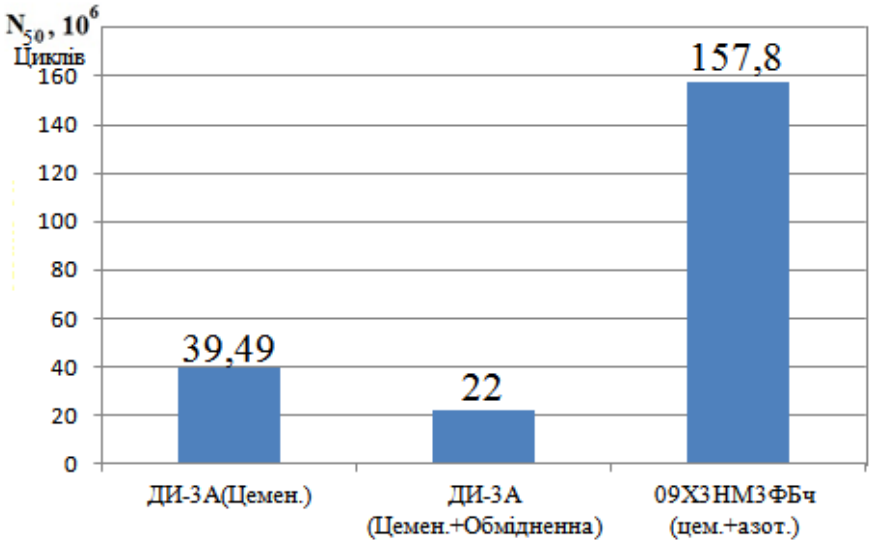

Рис.2. Гістограма середньологарифмічної контактної витривалості сталей: ДИ-3А цементована, ДИ-3А цементованої з обмідненням та розробленої 09Х3НМ3ФБч цементованої з азотуванням.

Висновок.

Проведено випробування розробленої цементованої та азотованої, вторинотвердіючої сталі 09Х3НМ3ФБч та її аналогів на контактну витривалість, побудовано гістограму середньологарифмічної контактної витривалості. За результатами даного дослідження встановлено суттєве збільшення контактної витривалості (до 4-х разів) розробленої сталі 09Х3НМ3ФБч у порівнянні широко розповсюдженою сталлю – ДИ-3А.

Література

1. Мартиненко В.В. Особливості випробувань контактної витривалості матеріалів на сучасному етапі розвитку авіаційної техніки / В.В. Мартиненко // Тези доповідей Міжуніверситетської студентської наукової конференції «Сучасні аспекти фізичних і математичних досліджень». –Запоріжжя 2016. – с. 15.
2. Государственный комитет СССР по стандартам. Всесоюзный научно-исследовательский институт по нормализации в машиностроении. Расчеты и испытания на прочность, методы испытаний на контактную усталость. Р 50-54-30-87 – Москва, – 1986.

ЗМІСТ
СЕКЦІЯ «ІСТОРИЧНІ НАУКИ»

Андрієвська Валерія
АКТ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ 1941 р. ТА ЙОГО ІСТОРИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ 3

Глушко Юлія
ЄВРОПЕЙСЬКА МОДА ПОЧАТКУ XX ст. ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ .. 5

Горелик Марія
ІСТОРІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЄВРЕЙСЬКОЇ ДІАСПОРИ У США 6

Гретченко Анастасія
ПРОВІДНИК СВОГО НАРОДУ: ПАТРІАРХ ЙОСИФ СЛІПИЙ 9

Давиденко Тетяна
ЖІНОЧІ ПРИКРАСИ В МУЗЕЙНИХ ЕКСПОЗИЦІЯХ ЯК ЧАСТИНА ТА КУЛЬТОВИЙ АТРИБУТ ОДЯГУ 10

Данилюк Людмила
УСНІ ІСТОРІЇ ЖИТЕЛІВ МИХАЙЛІВСЬКОГО РАЙОНУ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК ДЖЕРЕЛО З ІСТОРІЇ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ 12

Дмитруліна Наталія
КЛАСИФІКАЦІЯ АГІТАЦІЙНИХ ПЛАКАТІВ СРСР ТА ТРЕТЬОГО РЕЙХУ ЧАСІВ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ 13

Жманкова Яна
ЖИТЛОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ УРСР У 20–30-х рр. XX ст. 15

Зюзько Юлія
ТЕРМІНОЛОГІЧНА СПЕЦИФІКАЦІЯ ФАХОВОГО АНГЛОМОВНОГО ДИСКУРСУ З ІСТОРІЇ 17

Костюк Анастасія
МУСУЛЬМАНСЬКЕ ПИТАННЯ В ЕТНО-РЕЛІГІЙНИХ ВІДНОСИНАХ ПІВДЕННОЇ ФРАНЦІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ 18

Крайнік Валентина
ЦІНА УСПІХУ ІСТОРИКА МИКОЛИ КОСТОМАРОВА 20

Міхотін Олександр
ВЗАЄМОВІДНОСИНИ МІЖ ПРОТЕСТАНТИЗМОМ ТА ІСЛАМОМ 21

Пенькова Світлана
УЧАСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ У ВИБОРАХ ДО УКРАЇНСЬКИХ УСТАНОВЧИХ ЗБОРІВ НА КАТЕРИНОСЛАВЩИНІ 23

Пожидаєва Яна
ГОЛОДОМОР 1932-1933 РОКІВ У МИХАЙЛІВСЬКОМУ РАЙОНІ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА СПОГАДАМИ ОЧЕВИДЦІВ 25

Пристінський Богдан
КВАРТИРНЕ ПИТАННЯ У СРСР 26

Стовба Дар'я
НАПОЛЕОН БОНАПАРТ ТА АДОЛЬФ ГІТЛЕР: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ 28

Супрун Анна
ПРИМІТИВІЗМ У СВІТОВОМУ І УКРАЇНСЬКОЦУ МИСТЕЦТВІ 30

Тішин Олександр
ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ ПІВДНЯ УКРАЇНИ ПІД НІМЕЦЬКИМ ЦИВІЛЬНИМ УПРАВЛІННЯМ 31

Торба Дар'я
ЖІНКИ ЗАПОРІЖЖЯ В 20-Х рр. XX ст.: МІСЦЕ ТА РОЛЬ В СТРУКТУРІ ТРУДОВОЇ ЗАЙНЯТОСТІ 32

Точиліна Ірина
ВЕЧОРНИЦІ ЯК ФОРМА ДОШЛЮБНОЇ СЕКСУАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ КІНЦЯ XIX – ПОЧАТКУ XX ст. 34

Швець Катерина
ТРАНСФОРМАЦІЯ СОЦІАЛЬНИХ РОЛЕЙ РАДЯНСЬКИХ ЖІНОК У 1950-Х РР. (НА МАТЕРІАЛАХ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ) *35*

Хренов Олександр
УЧАСТЬ «УЛЬТРАС» У ПОДІЯХ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ ТА ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ 2014–2017 рр. *37*

СЕКЦІЯ «ЮРИДИЧНІ НАУКИ»

Бабенко Яна
ДО ПИТАННЯ ПРО ХАРАКТЕРИСТИКУ КОНТРАБАНДИ В УКРАЇНІ *38*

Бандровський Владислав
ПОНЯТТЯ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВИХ САНКЦІЙ У КОНТЕКСТІ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ..... *39*

Білокур Анна
КОНТРАБАНДА ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЇЇ ВЧИНЕННЯ *41*

Болобан Дмитро
КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРОТИПРАВНИЙ ВПЛИВ НА РЕЗУЛЬТАТИ ОФІЦІЙНИХ СПОРТИВНИХ ЗМАГАНЬ *42*

Бондаренко Аліна
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ..... *44*

Бронецька Вікторія
«КОНСТИТУЦІЙНА РЕФОРМА» ТА «КОНСТИТУЦІЙНИЙ ПРОЦЕС»: АНАЛІЗ ТЕРМІНОЛОГІЇ.. *45*

Бронецький Іван
ЩОДО АКТУАЛЬНИХ ПИТАНЬ ЕЛЕКТРОННОГО ДЕКЛАРУВАННЯ В ЧАСТИНІ ВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ДЕКЛАРУВАННЯ *46*

Буркальова Софія
АНАЛІЗ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ *48*

Генова Аліна
ПРОБЛЕМА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА. *50*

Гінатуліна Аліна
ОСОБЛИВОСТІ ПРИТЯГНЕННЯ БАТЬКІВ ДО ПРИМУСОВОЇ СПЛАТИ АЛІМЕНТІВ НА УТРИМАННЯ ЇХ ДІТЕЙ *51*

Гриценко Катерина
ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТЬ: КОНСТИТУЦІЙНА РЕФОРМА ТА МОДЕРНІЗАЦІЯ *52*

Данильченко Єлизавета
ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ЗЛОЧИННУ ДІЯЛЬНІСТЬ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ..... *54*

Діхтяр Аріна
КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ *55*

Доннік Єлизавета
ПРОБЛЕМА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗЛОЧИН «УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ АЛІМЕНТІВ НА УТРИМАННЯ ДІТЕЙ» *57*

Євдокимова Аліна
ДО ПИТАННЯ ПРО ПОНЯТТЯ ТА ЗАПОБІГАННЯ КІБЕРТЕРОРИЗМУ В УКРАЇНІ *58*

Єфіменко Валерія
РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ..... *60*

Здановська Каріна
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТА ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 304 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ *62*

Калюкін К.Б.
ДЕРЖАВНО-ПРАВОВА ДУМКА НА ПЕРЕТИНІ ПЕРІОДУ ЕПОХИ ВІДРОДЖЕННЯ ТА РЕФОРМАЦІЇ..... *63*

Каряка Альона
СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТА ДОКАЗУВАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ..... *64*

Кіореску Валерія
ЮВІНАЛЬНІ ЦЕНТРИ ПРОБАЦІЇ В УКРАЇНІ *66*

Кірсанов Олександр
КАЛЬВІНІЗМ ЯК НАПРЯМ ПРОТЕСТАНТИЗМУ *67*

Козинець Анастасія
ДОЦІЛЬНІСТЬ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО ВОТУМУ В УКРАЇНІ *68*

Коротченко Дар'я
РЕАЛІЗАЦІЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРИНЦИПУ ГЛАСНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ *69*

Кравець Поліна
КОНСТИТУЦІЙНЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВА ЛЮДИНИ НА ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ *71*

Кравченко Валерія
ДО ПИТАННЯ ПРО РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ «ТЕРОРИСТИЧНА ГРУПА» ТА «ТЕРОРИСТИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ» *72*

Кравченко Ірина
СПОСОБИ ЗАХИСТУ ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ *73*

Левада Дарина
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ ЗА НЕВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ *75*

Левіт Аліна
ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ ТА ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАКРІПЛЕННЯ *76*

Лобов Дмитро
ДО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ТЕОРЕТИЧНОГО СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ЗАХОДИ *78*

Максименко Олександра
ОСОБЛИВОСТІ СПЛАТИ ЗЕМЕЛЬНОГО ПОДАТКУ ЗА РОЗМІЩЕННЯ ТИМЧАСОВИХ СПОРУД (МАФів) *79*

Мєркулов Руслан
ВПЛИВ РИМСЬКОГО ПРАВА НА ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ *81*

Михайліченко Вероніка
НЕДОСКОНАЛІСТЬ ЗАКОНОДАВСТВА У ЗЛОЧИНАХ ЩОДО РОЗБЕЩЕННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ *82*

Михайлишина Ганна
ОСОБЛИВОСТІ ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕПУТАТСЬКОГО ІМУНІТЕТУ В УКРАЇНІ *83*

Моісеєнко Галина
СПЕЦИФІКА ТЛУМАЧЕННЯ ОЦІННИХ ПОНЯТЬ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ *85*

Назаренко Дар'я
ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕДУРИ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИВАТНИХ ВИКОНАВЦІВ *86*

Ненько Раїса
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ У СФЕРІ БОРОТЬБИ З ЕКОЛОГІЧНИМИ ЗЛОЧИНАМИ *88*

Падалка Іванна
АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ І ЕВОЛЮЦІЯ НАУКОВИХ ПОГЛЯДІВ НА КАТЕГОРІЇ ПРАВОПОРУШЕНЬ *89*

Пелипенко Олег
КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КОРУПЦІЙНІ ЗЛОЧИНИ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄС .. *91*

Попова Ольга
РЕЄСТРАЦІЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ТА ФІЗИЧНИХ ОСІБ-ПІДПРИЄМЦІВ ЧЕРЕЗ МЕРЕЖУ ІНТЕРНЕТ: НОВАТОРСТВО У ЗАКОНОДАВСТВІ *93*

Потіха М.
ОСКАРЖЕННЯ ПОДАТКОВОГО ПОВІДОМЛЕННЯ-РІШЕННЯ ЯК МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ У СФЕРІ ПОДАТКОВИХ ПРАВОВІДНОСИН *94*

Приходько Юлія
ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ ГОЛОВИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ *96*

Рощіна Ганна
ДО ПИТАННЯ ПРО ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ... *97*

Силіна Ганна
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ... *98*

Таран Дмитро
ONE-STOP-SHOP MECHANISM ... *100*

Татоян Діана
КРИМІНОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ЯК АКТУАЛЬНИЙ НАПРЯМОК ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ... *101*

Титаренко Марина
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ У ГАЛУЗІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ПЕРЕДУМОВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ... *103*

Федоров Олександр
РЕФЕРЕНДУМ ЯК ЗАСІБ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ЗЛОЧИНІВ ... *103*

Ходирєва Анастасія
ДО ПИТАННЯ ПРО ПОНЯТТЯ «ПЕРЕШКОДЖАННЯ ЗДІЙСНЕННЮ ВИБОРЧОГО ПРАВА» ... *105*

Шелудько Євгенія
ДО ПИТАННЯ ПРО ПОНЯТТЯ «ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЖИТТЯ» У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ ... *106*

Штогрін Марина
СПЕЦИФІКА ПРЕДСТАВНИЦЬКОЇ ФУНКЦІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ ... *107*

Шумейко Іван
ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ПОРУШЕННЯ СУБ'ЄКТИВНОГО КОРПОРАТИВНОГО ПРАВА ... *109*

СЕКЦІЯ «МЕНЕДЖМЕНТ ТА ЛОГІСТИКА»

Амірян Давид
РОЗВИТОК РЕКЛАМИ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ... *111*

Андірєнко Аліна
ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ЗАСІБ МАКСИМІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РОБОЧОГО ЧАСУ ... *112*

Андрієнко Аліна
МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ АДАПТАЦІЄЮ ПРАЦІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВА ... *114*

Баклажков Богдан
ПОТЕНЦІЙНІ ПЕРЕВАГИ ВПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТІВ ЯКОСТІ СИСТЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ ... *115*

Бахметова Яна
ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З МЕНЕДЖМЕНТУ В КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ .. *117*

Бірюков Тимур
НЕВЕРБАЛЬНЕ СПІЛКУВАННЯ У СФЕРІ БІЗНЕСУ ТА ЛОГІСТИКИ ... *118*

Bichkovska Anastasiia
EMOTIONS IN OFFICIAL COMMUNICATION ... *119*

Бичковська Анастасія
ТЕНДЕНЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ЗАПОРІЗЬКОМУ РЕГІОНІ ... *121*

Belitskaya Anastasia
CULTURE OF BUSINESS COMMUNICATION ... *122*

Gayday Aline
VERBAL AND NONVERBAL ASPECTS OF INTERCULTURAL BUSINESS COMMUNICATION ... *123*

Гарбуз Анастасія, Кулик Поліна
ВІРТУАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОЛЕКТИВУ ... *125*

Головань О.О., Олійник О.М.
НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ ЗЕД ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ ... *126*

Holyanchuk Yelizaveta
ARRANGING OF LEISURE FOR FOREIGN PARTNERS AS A PART OF BUSINESS COMMUNICATION ... *127*

Голянчук Єлизавета
АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ У 2016 РОЦІ ... *128*

Gorlova Anastasia
THE CHARACTERISTIC FEATURES OF BUSINESS COMMUNICATION IN ORIENTAL COUNTRIES ... *130*

Дибчинська Я.С.
ЕТИЧНИЙ КОДЕКС ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ІНСТРУМЕНТ МЕНЕДЖМЕНТУ ... *131*

Dmytrenko Ulyana
COMPLIMENTS IN BUSINESS COMMUNICATION ... *133*

Дубас Анна
КОМУНІКАЦІЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ЮРИДИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ... *134*

Yevstihnieieva Olena
SELF-DEVELOPMENT PROBLEMS OF GENERATION Y ... *135*

Ельмурзаєва Мадіна
WMS СИСТЕМА MANHATTAN SCALE ... *136*

Жабицька Надія
ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО КОМУНІКАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ЛОГІСТИКИ ... *137*

Жабицька Надія
ТРАНСПОРТНА ЛОГІСТИКА ... *138*

Zavhorodniaia Polina
BUSINESS COMMUNICATION IN THE FIELD OF GAS AND OIL EXPORT BETWEEN CHINA AND THE RUSSIAN FEDERATION ... *139*

Згруровська Інна
ПОРІВНЯННЯ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ ТА КРАЇН ЄВРОПИ ... *140*

Izmaylova Yelyzaveta
CHALLENGES OF INTERNATIONAL FREELANCE AND WAYS TO OVERCOME THEM ... *141*

Ishchenko Karina
HELMUT KOHL'S COMMUNICATION STRATEGY ... *142*

Калінчук Вікторія
ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ ПІДПРИЄМСТВАМИ АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ ... *144*

Карамушко Аліна
ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ МЕТОДІВ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ ... *145*

Карамушко Аліна
ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ЗАПОРУКА ПРОДУКТИВНОСТІ У ФРІЛАНСІ ... *146*

Karpova Katherina
BARRIERS IN BUSINESS COMMUNICATION ... *147*

Карпова Катерина
ВІКОВА І ГЕНДЕРНА ДИСКРИМІНАЦІЯ В ТРУДОВИХ ВІДНОСИНАХ ... *149*

Кисіль Катерина
ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ТОЛІНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ В УКРАЇНІ ... *150*

Kysil Kateryna
SUCCESSFUL COMMUNICATION PLANNING ... *151*

Колугарова Олександра
ПРИНЦИП ВВІЧЛИВОСТІ ТА ЕТИКЕТ ЯК КОМУНІКАТИВНА СТРАТЕГІЯ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ *153*

Kostyuk Anastasia
INTERCULTURAL COMMUNICATION IN THE ETHNIC AND RELIGIOUS RELATIONS OF SOUTHERN FRANCE *154*

Котелевець Наталія, Козюк Ольга
ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ В ПІДГОТОВЦІ СУЧАСНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛУ *156*

Котко Ганна
ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ДІЛОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ *157*

Криворучко Катерина
ЗНАЧЕННЯ ДІЛОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ В ГАЛУЗІ МІЖНАРОДНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ *158*

Кулачок Наталія
СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ . *160*

Лубінець Каріна, Олійник О.М.
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛОКАЛЬНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ВЕЛИКИХ КОРПОРАЦІЙ (НА ПРИКЛАДІ CARLSBERG UKRAINE У СКЛАДІ CARLSBERG GROUP) *161*

Lyashenko Alexander
SIGNIFICANCE OF BUSINESS COMMUNICATUON IN OUR DAY AND AGE *162*

Малієнко Юлія
ЗНАЧЕННЯ БІЗНЕС-ІНКУБАТОРІВ У РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ *163*

Мамич Андрій
ЕЛЕКТРОННІ ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ: ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ У РАМКАХ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ *164*

Markevych Anna
COMMUNICATION WITHIN THE «EASTERN PARTNERSHIP» BETWEEN UKRAINE AND THE EU.. *165*

Мацур Сергій
ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ В УКРАЇНІ *167*

Мірошниченко Дарина,Онищенко О.А.
ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ *168*

Можайська Крістіна
ЗАСТОСУВАННЯ НЕЙРОЛІНГВІСТИЧНОГО ПРОГРАМУВАННЯ В ДІЛОВИХ КОМУНІКАЦІЯХ *170*

Мороховець Олена, Омельченко Ольга
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ *171*

Наришкова Ірина
СУТНІСТЬ РИЗИКІВ У ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ, СПОСОБИ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ *172*

Нечепуренко Димтро
ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗМІНИ СТРУКТУРИ УПРАВЛІННЯ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА *174*

Олійник Максим
ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ *175*

Онищенко О.А., Ельмурзаєва Мадіна
СУЧАСНІ ОРИГІНАЛЬНІ СПОСОБИ МОТИВАЦІЇ КОЛЕКТИВУ *177*

PanchenkoVladislav
ONLINE PROMOTION AS AN EFFECT FORM OF BUSINESS COMMUNICATION *178*

Патенко Інна
СУЧАСНИЙ АНАЛІЗ І СТИМУЛЮВАННЯ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА МАШИНОБУДУВАННЯ *179*

Россинська Ліка
АНАЛІЗ СТРАТЕГІЙ ЛОГІСТИКИ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА *181*

Сагітдінова Каріна
ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ДОКУМЕНТУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОРГАНІЗАЦІЇ *182*

Самойленко Юлія
РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ БРИТАНСЬКОГО АНАЛІТИЧНОГО ЦЕНТРУ «ЧАТАМ ХАУС» У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ НАСЛІДКІВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ В СИРІЇ (2014-2016 рр.) *184*

Semenova Marharyta
AN IMAGE APPEAL OF STOCK EXCHANGE IN BUSINESS COMMUNICATION *185*

Сушко Анастасія
ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ *186*

Tyshchenko Kseniia
BUSINESS COMMUNICATION VIA THE INTERNET AND SOCIAL NETWORKS *188*

Trynts Maryna
PSYCHOLOGICAL AND INFORMATION SECURITY OF MASS COMMUNICATIONS INFLUENCE.... *189*

Тринц Марина
БРЕНД – ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗБІЛЬШЕННЯ ЦІННОСТІ ТОВАРУ (ПОСЛУГИ) *191*

Усатюк Альона
ЛОГІСТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА *192*

Ushata Viktoria
POSITIVE COUNTRY IMAGE DESIGN: MEXICO EXPERIENCE *193*

Fedorchenko Viktoriya
COMMUNICATION AS A STRATEGIC POLICY OF THE USA IN LATIN AMERICA..... *194*

Фенюшина Софія
ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ В РЕАЛІЯХ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ *196*

Kharyakova Iryna
EFFECTIVE MEDIA MARKETING AS A FORM OF SOCIAL COMMUNICATION *197*

Чеберко Лілія
ОСОБЛИВОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ В МАЛОМУ БІЗНЕСІ..... *199*

Шавкун І.Г
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ: ПРОБЛЕМА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ..... *200*

Шайтанова Вікторія
ЕТАПИ ТА МЕТОДИ ВІДБОРУ КАДРІВ В СФЕРІ ТУРИЗМУ *201*

Шамрай Владислав, Малієнко Юлія
РОЛЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТУ В ЛОГІСТИЧНОМУ ЛАНЦЮЗІ *203*

Шпак Інна
ІННОВАЦІЙНА ПРОМИСЛОВІСТЬ ЗАПОРІЖЖЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ..... *204*

Щука Катерина
СПРОЩЕННЯ ПРАВИЛ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТОВАРІВ ЯК ЗАСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ ТОРГІВЛІ З ІНОЗЕМНИМИ КРАЇНАМИ *205*

Яворська Катерина
ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ КЕРУВАННЯ КОМУНІКАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ..... *207*

Яворський Сергій
АУТСОРСИНГ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ..... *209*

Яценко Вікторія
ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЛОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ У СУЧАСНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ 210

СЕКЦІЯ «ФІЛОСОФІЯ ТА РЕЛІГІЯ»

Андрієнко Аліна, Карамушко Аліна
РЕЛІГІЯ ТА БІЗНЕС 212

Бєлякова Катерина
ПОСТНЕКЛАСИЧНА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИХ КАТЕГОРІЙ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ 213

Білокопитова Ніна
ФЕМІНІСТСЬКА ПАРАДИГМА СОЦІОКУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ 214

Бірюков Тимур
ЧИ ПОТРІБНА ФІЛОСОФІЯ СУЧАСНІЙ МОЛОДІ ? 215

Брикова Ганна
«БІОПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ» У РОБОТІ М. ФУКО «ПОТРІБНО ЗАХИЩАТИ СУСПІЛЬСТВО» .. 216

Бутенко Валерія
САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ЛЮДИНИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ 218

Велієв Фариз Тейюб Оглу
СВІТОГЛЯДНІ ЗАСАДИ АЗЕРБАЙДЖАНСЬКОГО ЕТНОСУ 219

Гарбуз Анастасія, Кулик Поліна
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СВІТОВИХ РЕЛІГІЙ 220

Гончаренко Павло
МЕТОДОЛОГІЧНА ДОПИТЛИВІСТЬ 221

Гордибакіна Наталія
ЖАН-ФРАНСУА ЛІОТАР: «ПОСТМОДЕРНІСТСЬКА СИТУАЦІЯ. ДОПОВІДЬ ПРО ЗНАННЯ» 222

Гребінь Світлана
ФІЛОСОФІЯ ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДНИХ НАСТАНОВ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ 224

Ель Гуессаб Карім
АРАБСЬКИЙ СВІТ У ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКАХ XXI СТОЛІТТЯ 225

Закарлюка Марина
ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ ЖАНА-ФРАНСУА ЛІОТАРА НА ФЕНОМЕН ПОСТМОДЕРНУ 226

Іщенко Аліна
ФЕНОМЕН РЕИНКАРНАЦИИ 227

Какуша Катерина
ТУРИЗМ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОММУНІКАЦІЇ МІЖ ЛЮДЬМИ 228

Карпова Катерина
РЕЛІГІЯ ЯК БІЗНЕС У СУЧАСНОМУ СВІТІ 229

Ковтун Катерина
ПОРІВНЯННЯ ДВОХ СПОСОБІВ ОБҐРУНТУВАННЯ ГЕРМЕНЕВТИКИ У ФЕНОМЕНОЛОГІЇ 230

Колупаєв Дмитро
ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ ЕПІКУРА ПРО ЩАСТЯ 232

Кононенко Люсія
ПОВЕРНЕННЯ МУЗИКОЮ ГАРМОНІЇ З НАВКОЛИШНІМ СВІТОМ 233

Косовщук Ангеліна
ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА 234

Кривега Людмила
ОКЕАНСЬКІ ОСТРОВИ: ФІЛОСОФІЯ ВИЖИВАННЯ В 21 СТОЛІТТІ 235

Кучерук Валентина
ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА 236

Кущ Софія
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФІЛОСОФСЬКИХ ПОГЛЯДІВ Ж. ДЕРРІДА («ПИСЬМО И РАЗЛИЧИЕ») *237*

Мергартен Олена
МІГРАЦІЙНА КРИЗА: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ *239*

Оболенцева Альона
ЗНАЧЕННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА *240*

Олійник Маргарита
ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ТЕОРІЇ СПРАВЕДЛИВОЇ ВІЙНИ *242*

Перелигіна Крістина
ТУРИСТИЧНІ УПОДОБАННЯ УКРАЇНЦІВ *242*

Сосуновський Володимир
ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА ЯК МОНАДА СОЦІАЛЬНОСТІ *244*

Таран Володимир
УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ СЬОГОДНІ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ *245*

Тітов Юрій
ПРИТАМАННІСТЬ ПРАВИЛЬНОГО МИСЛЕННЯ ПРАВИЛЬНИМ ДІЯМ *247*

Тринц Марина
НІКЕЙСЬКИЙ СОБОР – РОЗДІЛЕННЯ ЦЕРКВИ НА ПРАВОСЛАВНУ ТА КАТОЛИЦЬКУ *248*

Усатюк Альона
ФЕНОМЕН СВІТОГЛЯДУ *250*

Халіман Марина
СВІТОГЛЯДНІ ЧИННИКИ СУЧАСНОГО ГЕОПОЛІТИЧНОГО ПЕРЕФОРМАТУВАННЯ *251*

Цвірко Ян
СВІТОГЛЯДНІ ІДЕЇ ХАСИДИЗМУ *252*

Шайтанова Вікторія
ВПЛИВ РЕЛІГІЇ ТА МОРАЛІ НА СУЧАСНЕ СУСПІЛЬСТВО *253*

Шаравара Олена
ПРОМИСЛОВА РЕВОЛЮЦІЯ: СУТНІСТЬ ТА ГЕНЕЗА *254*

СЕКЦІЯ «ПСИХОЛОГІЯ»

Абраменко Ірина
ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ УСТАНОВОК НА МІЖОСОБИСТІСНУ ВЗАЄМОДІЮ СТУДЕНТІВ *256*

Бакаленко Анна
ВЗАЄМОЗВЯЗОК МІЖ ПЕРФЕКЦІОНІЗМОМ ТА ПРОКРАСТИНАЦІЄЮ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ *257*

Безрукова Катерина
ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ МОТИВІВ ВСТУПУ УКРАЇНСЬКИХ ПІДЛІТКІВ ДО «ГРУП СМЕРТІ» У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ *258*

Белінський Ігор
ТРИВОЖНІСТЬ ЯК ФАКТОР ВИБОРУ СТРАТЕГІЇ КОНФЛІКТНОЇ ПОВЕДІНКИ У СТАРШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ *260*

Білюк Анастасія
ПРОБЛЕМА ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ *261*

Бородай Валентина
ВЗАЄМОЗВЯЗОК АКЦЕНТУАЦІЇ ХАРАКТЕРУ НАРКОЗАЛЕЖНИХ З ЇХ ЦІННІСТЮ ВЛАСНОГО ЗДОРОВЯ: ПОСТАНОВКА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРОБЛЕМИ *262*

Горовая Вікторія
ПСИХОЛОГІЧНІ ПРИЧИНИ ХАРЧОВИХ ВІДХИЛЕНЬ СУЧАСНИХ ПІДЛІТКІВ *263*

Желтова Марина
РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНЬОГО ТЕХНІКА-ТЕХНОЛОГА ХАРЧОВОЇ ГАЛУЗІ *264*

Коваль Світлана
ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧАСНИКІВ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ЗАСОБАМИ ІГРОТЕРАПІЇ *266*

Козюра Наталія
АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНИХ МЕТОДІВ КОНКУРЕНТНОЇ РОЗВІДКИ *267*

Крошка Наталія
РОЗВИНЕНІСТЬ МОТИВІВ СОЦІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ЯК УМОВА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ РАКЕТНО-КОСМІЧНОЇ ГАЛУЗІ..... *269*

Кучинова Наталя
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСОБИ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОЇ СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ-МАРКЕТОЛОГІВ..... *270*

Лисяк Ілля
ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ В СТРУКТУРІ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ *272*

Магурян Яніна
ВЗАЄМОЗВ ЯЗОК СОЦІАЛЬНОГО СТАТУСУ З РІВНЕМ АГРЕСИВНОСТІ У ПІДЛІТКІВ..... *274*

Мітіна Алла
ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО АСПЕКТУ ФЕНОМЕНУ CHILDFREE *275*

Нюдьга Інна
ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ МОББІНГУ В ОРГАНІЗАЦІЇ..... *276*

Оленич Варвара
ПСИХОЛОГІЧНІ РЕСУРСИ СУБ'ЄКТА: ОСНОВНІ НАПРЯМКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕННЯ..... *278*

Павленко Галина
ДІАГНОСТИКА ТА КОРЕКЦІЯ ТРУДНОЩІВ СПІЛКУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ..... *279*

Падафет Євгенія
ВПЛИВ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕРСОНАЛУ НА ПСИХОЛОГІЧНИЙ КЛІМАТ В ОРГАНІЗАЦІЇ *281*

Поплавська А.П., Бакаленко Анна
ПСИХОЛОГІЧНІ МОТИВИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ..... *282*

Приходько Анастасія
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ СУЧАСНОГО КІНО НА ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ МОЛОДІ..... *283*

Сліпченко Ю.В.
ЕМОЦІЙНО-ЦІННІСНИЙ КОМПОНЕНТ «Я-КОНЦЕПЦІЇ» СТАРШОКЛАСНИКІВ..... *285*

Сова Анастасія
ЗАХОДИ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ВИЩІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ..... *286*

Титар Юлія
КРИЗА ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ..... *287*

Цигика Олександра
ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ДОВІРИ ДО СВІТУ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ..... *288*

Шевергіна Марія
САМООЦІНКА ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ У МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ. *290*

Шипко Майя
СЕМАНТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЕТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ..... *291*

Шум Валерія
ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНУ ДИТЯЧИХ РЕВНОЩІВ ЯК ЗАСОБУ БОРОТЬБИ ЗА УВАГУ БАТЬКІВ *292*

Щербина Катерина
МОДЕЛІ ЕФЕКТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В НЛП *294*

Щербіна Катерина
ОСОБИСТІСНА ТРИВОЖНІСТЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ *295*

Sidelnyk Alyona
METHODOLOGICAL PROBLEMS OF STUDYING THE PHENOMENON OF BURNOUT: A HISTORICAL RETROSPECTIVE *297*

СЕКЦІЯ «ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ»

Ахкозова Альона
ТИП СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ФАКТОР РОЗВИТКУ ДИТИНИ *298*

Бабаян Тамара
СОЦІАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТІВ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА *299*

Блінов Олександр
УМОВИ ФОРМУВАННЯ ТЕХНІКИ ІМПРОВІЗАЦІЇ У МАЙБУТНІХ АКТОРІВ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ *301*

Бут Анастасія
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ПЕРШОКУРСНИКІВ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ *302*

Бухтіярова Анна
ФОРМУВАННЯ УСВІДОМЛЕНОГО БАТЬКІВСТВА У ПІДЛІТКІВ У ШКОЛІ *303*

Войтюк Наталія
ОСОБЛИВОСТІ КОНФЛІКТІВ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ *305*

Воронська Наталія
РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ШКОЛЯРІВ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ *306*

Гура Катерина
ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО АКЛАДУ *308*

Дорошенко Маргарита
ФУНКЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ЕКОНОМІСТА *309*

Жаровська Сюзанна
ПЕДАГОГІЧНА СИНЕРГЕТИКА ЯК ОСНОВА СУЧАСНОЇ ОСВІТИ *311*

Жора Оксана
ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ *312*

Каджоян Анна
ОСОБЛИВІСТЬ КОМУНІКАТИВНОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ *314*

Кириченко Ярослава
ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ПРОЦЕСІ ЇХ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ *315*

Конотопець Катерина
ЗМІСТ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ *317*

Краус Євгенія
СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ *318*

Кузик Наталія
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ З ТУРИЗМУ *320*

Лебедь Яна
АДАПТАЦІЯ УЧНІВ-ПЕРШОКЛАСНИКІВ В ШКОЛАХ УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖЖЯ *321*

Мартіянова Орина
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА ПІДЛІТКОВОЇ СХИЛЬНОСТІ ДО АДИКТИВНОЇ

ПОВЕДІНКИ *322*

Марущак Юлія
ЗМІСТ ВИХОВНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ ЗІ СТУДЕНТАМИ *324*

Масловський Богдан
ГУМАНІСТИЧНЕ ВИХОВАННЯ: АСПЕКТ ЦІННІСНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ *325*

Найдьонова Вікторія
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОБДАРОВАНОСТІ СТУДЕНТІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ *327*

Нудьга Юлія
ВПЛИВ РЕКЛАМИ НА СПОЖИВАЦЬКІ ПОТРЕБИ СТУДЕНТІВ *329*

Омельяненко Вікторія
ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ДИЗАЙНЕРА ІНТЕР'ЄРУ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ *330*

Пахар Тетяна
ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ В ПРОФЕСІЙНУ ОСВІТУ *331*

Резніченко Анна
ІНТЕРАКИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ФОРМУВАНІ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ *333*

Рибалко Альона
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ УНІВЕРСИТЕТУ ТРЕТЬОГО ВІКУ *334*

Селіщева Євгенія
ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ПЕДАГОГІЧНО-ПРОФЕСІЙНОЇ ТВОРЧОСТІ *336*

Тимошенко Катерина
ОСОБЛИВОСТІ ПАТРОНАЖНОЇ РОБОТИ З НЕБЛАГОПОЛУЧНОЮ СІМ'ЄЮ *337*

Ткачова Анастасія
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З БАТЬКАМИ ДИТИНИ-АУТИСТА *339*

Тороп Альона
ПРОФІЛАКТИКА ШКІЛЬНИХ СТРАХІВ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ *340*

Черкіс Лілія
ФОРМУВАННЯ В СТУДЕНТІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ СПРЯМОВАНОСТІ НА УСПІШНУ ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ *341*

Шевченко Оксана
РОЗВИТОК ЗДІБНОСТЕЙ ДО САМООСВІТИ У СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ У ВНЗ *343*

СЕКЦІЯ «ГЕНДЕРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ»

Гвоздик Ольга
ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ НАРКОЗАЛЕЖНИХ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ *344*

Єрмоленко Катерина
СУСПІЛЬНІ ПЕРЕДУМОВИ ПОЯВИ ГЕНДЕРНОГО НАПРЯМКУ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОГО ЗНАННЯ *345*

Куртяник Аліна
СЕГРЕГАЦІЯ ЗА ГЕНДЕРНОЮ ОЗНАКОЮ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ *347*

Олійник Ірина
ОСОБЛИВОСТІ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ В КОЛЕКТИВІ ЖІНОЧОЇ ВОЛЕЙБОЛЬНОЇ КОМАНДИ *348*

Точиліна Ірина
ДІТОЗГУБНИЦТВО ЯК СПОСІБ ПРИХОВУВАННЯ ІНТИМНИХ ДОШЛЮБНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ДІВЧИНИ-ПОКРИТКИ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ *350*

Яцковська Єлизавета
ОСОБЛИВОСТІ ТРИВОЖНОГО СТАНУ ВАГІТНИХ ЖІНОК *351*

СЕКЦІЯ «ФІЗИЧНІ НАУКИ»

Бабаніна Олена
ДОСЛІДЖЕННЯ ПОВЕРХНЕВИХ ШАРІВ ТИТАНОВИХ СПЛАВІВ ПІСЛЯ ЛАЗЕРНОГО ЛЕГУВАННЯ ПОРОШКАМИ КАРБІДІВ *352*

Безносюк Ганна
ДОСЛІДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО СТАНУ КОМПЛЕКСНИХ ДЕФЕКТІВ «БОР+МОНОВАКАСІЯ» НА ПОВЕРХНІ АЛМАЗУ С(100) *353*

Бондаренко Наталя
MOLECULAR MECHANICS SIMULATION THE CUBIC NANOCLUSTER *354*

Булах Олександр, Греднєв Віктор
ПОРІВНЯЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ КОРОЗІЙНОЇ СТІЙКОСТІ ХРОМИСТИХ СТАЛЕЙ ФЕРИТНОГО ТА МАРТЕНСИТНО-ФЕРИТНОГО КЛАСУ *354*

Гавронська Ярославна, Турейський Андрій
ВПЛИВ ХІМІКО-ТЕРМІЧНОГО ОБРОБЛЕННЯ НА КОРОЗІЙНУ СТІЙКІСТЬ СТАЛІ 06Х18Ч *356*

Ємельянова Анастасія
КВАНТОВО-ХІМІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ВЗАЄМОДІЇ АТОМІВ ФТОРУ З ПОВЕРХНЕЮ АЛМАЗУ С(100) *358*

Калугін Євгеній
ВИЗНАЧЕННЯ ДЕФОРМАЦІЙНОІ МАРТЕНСИТНОІ ТОЧКИ В СТАЛІ ГАДФІЛЬДА *360*

Лимар Артем
КВАНТОВО-ХІМІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ НАНОКЛАСТЕРІВ *361*

Лятіфов Ігор
АДСОРБЦІЯ АТОМІВ ТА МОЛЕКУЛ НА ПОВЕРХНІ АЛМАЗУ С(100)-2×1 ..... *362*

Медведєв Дмитро
СТРУКТУРА ТИТАНОВИХ СПЛАВІВ ПІСЛЯ ЛАЗЕРНОГО ЛЕГУВАННЯ ПЕРЕХІДНИМИ МЕТАЛАМИ *364*

Пастушенко Наталія
АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ЦИРКОНІЮ ТА ЦИРКОНІЄВИХ СПЛАВІВ *365*

Головань Марія
КВАНТОВО-ХІМІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ АТОМІВ БОРУ З ПОВЕРХНЕЮ $SiO_2/Si(100)$ *366*

Хуповка Володимир
ANALYSIS OF THE STRESS-STRAIN STATE OF THE REACTORS IN THE PROCESS OF TITANIUM TETRACHLORIDE REDUCTION *367*

Циценко Максим
РЕЗУЛЬТАТИ ВИПРОБОВУВАНЬ КОНТАКТНОЇ ВИТРИВАЛОСТІ СТАЛІ 09Х3НМ3ФБч ПІСЛЯ ЦЕМЕНТАЦІЇ ТА АЗОТУВАННЯ *369*

Наукове видання

Збірник наукових праць
студентів, аспірантів і молодих вчених
«Молода наука-2017»

Відповідальна за випуск:
Провідний фахівець
відділу патентно-інформаційного забезпечення
науково-дослідної частини **Лобанова Ю.Ю.**

Дизайн обкладинки:
Баранова Дарина

Адреса редакційної колегії:
Запорізький національний університет
69600, м. Запоріжжя, вул. Дніпровська, 33, каб. 327
тел. (061) 228-75-40
E-mail: peremoga@znu.edu.ua

Підп. до друку 10.05.17 Формат 60×90/16. Папір офсетний.
Друк цифровий. Умовн. друк. арк. 24
Замовлення № 54 Наклад 7 прим.

Запорізький національний університет
69600, м. Запоріжжя, МСП-41
вул. Жуковського, 66
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 5229 від 11.10.2016